

**Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle
1995**

YLEISPERUSTELUT

1. Kansantalouden tila ja talouspolitiikka

1.1 Talouspolitiikka

Kansantalous on viime vuosina kokenut poikkeuksellisen syvän ja sitkeän talouskriisin. Kokonaistuotanto on pudonnut aikaisemmasta huipustaan yli kymmeneksen ja työttömyys on kohonnut suureksi. Valtion velkakierre on vaikea.

Hallituksen talouspolitiikan päätavoitteena on palauttaa kestävä talouskasvu ja hyvä työllisyys. Ripeä talouskasvu on edellytys myös julkisen talouden alijäämien supistumiselle.

Talouspolitiikka on perustunut vientivetoisen kasvun strategiaan. Tuo strategia nähtiin välttämättömäksi ulkomaisen velkaantumisen pysäyttämiseksi, joka on korkotason laskun ja kotimaisen kysynnän elpymisen sekä samalla kestävä talouskasvun ja valtiontalouden tasapainottumisen tärkein ehto.

Edellytykset nopealle talouskasvulle ovat olemassa ilman, että inflaatio muodostuu ongelmaksi. Suotuisan talouskasvun jatkuvuus on kuitenkin epävarmalla pohjalla yksityisen sektorin suuren velkaantumisen, korkean reaalkorkotason ja investointien vähäisyyden takia. Riittävän matala korkotaso on talouden ongelmien ratkaisun kannalta edelleen avainasemassa.

Pitkien korkojen laskua hallitus tukee valtion menokehitykset toteuttavalla talousarvioesityksellä. Lyhyet korot ovat markan kelluessa

sidoksissa rahapolitiikkaan, jonka liikkumavaraa tiukka finanssipolitiikka lisää.

Menokehityksen mukainen budjettiesitys on keskeinen osa hallituksen talouspolitiikan linjaa. Talouspolitiikka tuottaa myös tulosta. Kansantalouden ulkomainen velkaantuminen on kääntynyt laskuun. Vientiteollisuudesta alkanut talouskasvu on leviämässä kotimarkkinasektoreille. Investoinnit ovat vauhdittumassa ja työllisyys on alkanut kohentua.

Hallituksen talouspolitiikan linja luo kestävä perustan 1990-luvun jälkipuoliskon suotuisalle talouskehitykselle, jonka turvaaminen vaatii kuitenkin erittäin tiukkaa julkista taloudenpitoa usean vuoden ajan.

Suomen kansantalouden ulkomaisen velkaantumisen kierre on saatu taittumaan, mutta ulkomaisen velan taso on kansainvälisesti edelleen erittäin korkea. Sen alentamiseksi vaihtotaseen tulisi olla vielä pitkään ylijäämäinen, mikä vaatii kilpailukyvyyn säilymistä vahvana. Kilpailukyky on viime kädessä riippuvainen osaavasta työvoimasta sekä tuotantokapasiteettia vahvistavista investoinneista ja palkkaratkaisujen säilymisestä maltillisina.

Finanssipolitiikkaa on jouduttu laman takia harjoittamaan vaikeissa oloissa. Tehdyistä säästöpäätöksistä huolimatta budjettialijäämä on kasvanut tuntuvasti, koska verokertymät ovat heikentyneet samalla, kun mm. työttömyyskorvaukset ja valtion korkomenot ovat kasvaneet nopeasti. Samaan aikaan on myös toteutettu monia toimenpiteitä, jotka tukevat investointeja ja työllisyyttä.

Finanssipolitiikalla on vallitsevassa tilanteessa kolme tehtävää; sen on edistettävä kansantalouden rakenteellista sopeutumista ja tehokkuutta, sillä on turvattava talouskasvun jatkuminen vakaana ja sen avulla on vahvistettava luottamusta valtion rahoituksen kestävyteen ja siten lisättävä talouspolitiikan uskottavuutta.

Rakennepoliittinen näkökulma korostuu taloudellisen integraation syvetessä. Myös kotimarkkinasektorit ovat entistä avoimempia kansainväliselle kilpailulle ja tuotantokelijöiden liikkuvuus yli kansallisten rajojen lisääntyy. Näissä oloissa kansantaloudelta edellytetään joustavuutta ja sopeutumiskykyä sekä tehokasta ja tuloksellista taloudellisten voimavarojen käyttöä. Tehokkuusvaatimus koskee myös hallintoa ja julkista palvelutuotantoa.

Hallituksen yhtenä rakennepoliittisena tavoitteena on elinkeinotukien vähentäminen. Euroopan unioniin liittymisen seurauksena maatalouden tuki lisääntyy kuitenkin tilapäisesti. Sen sijaan vuosien varrella kertynyttä muiden elinkeinotukien viidakkoa sekä laman aikana lisääntyneitä suhdanneperusteisia elinkeinotukia ja kannustimia ryhdytään purkamaan.

Arvonlisäverouudistuksen toteuduttua suuret periaatteelliset ratkaisut on tehty sekä välittömässä että välillisessä verotuksessa, vaikka kumpaankin veromuotoon kohdistuu edelleen huomattavia muutostarpeita ennen muuta syvenevän integraation takia. Valtiontalouden suuren alijäämän vuoksi verojärjestelmää on kehitettävä kokonaisuutena niin, että verotulojen riittävä taso säilyy. Siten esimerkiksi tuloverotuksessa marginaalivero pysyy edelleen korkeana, vaikka sen alentamista voi pitää monelta kannalta perusteltuna. Lähivuosina on tavoiteltava etenkin tuloverotuksen tason selvää alentamista.

Finanssipolitiikan suhdanteita tasoittava pyrkimys näkyi laman aikana mm. siinä, että julkisen sektorin alijäämäisyys kasvoi 1990-luvun alkuvuosina nopeasti. Kun kansantalous on päässyt nopeutuvan kasvun uralle, on juuri nyt oikea aika finanssipolitiikan kiristämiseen. Siten voidaan vähentää kotimaisen kysynnän liiallisen kasvun nopeutumisen ja inflaatio-odotusten kiihtymisen vaaraa. Vuoden 1995 talousarvioesityksen välitön vaikutus onkin kysyntää rajoittava, kun sitä tarkastellaan poikkeuksellisesti ajoittuvien veronpalautusten vaikutuksista oikaistuna.

Valtion velkaantumismuutos on muodostunut talouspoliittisesti varsin ongelmalliseksi. Bud-

jettialijäämä on suurelta osin rakenteellinen eikä pelkästään suhdanneluontoinen; lisääntyvä valtion velkaantuminen sekä sen aiheuttamat korkomenot tulevat rasittamaan valtiontaloutta pitkälle tulevaisuuteen. Siksi on omaksuttu pidemmän aikavälin budjettipoliittinen toimintalinja, joka sopeuttaa julkisia menoja kansantaloudellisesti ja valtiontaloudellisesti kestäväälle tasolle ja pysäyttää velkakierteen lähivuosina.

Vuoden 1994 alkupuolella alkanut Suomen ja Ruotsin pitkien korkojen voimakas nousu, jonka taustalla on myös epävarmuutta kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla, on osoitus valtion velkakierteen vakavuudesta. Luottamuksen vahvistaminen siihen, että velkakierte pystytään katkaisemaan, on toimivin keino korkojen alentamiseksi.

Työmarkkinaratkaisut ovat olleet viime vuosina maltillisia. On ensiarvoisen tärkeää, että palkkojen kehitys jatkuu maltillisena myös talouden käännyttyä kasvuun. Muuten seurauksena on herkästi inflaatio-odotusten voimistuminen ja lisääntyviä paineita korkotason kohoamiseen.

Matala inflaatio on yhteinen etu, joka asettaa etenkin työmarkkinaratkaisuille suuria vaatimuksia. Maltilliset palkkaratkaisut ovat välttämättömiä, jotta matalan inflaation tavoite sekä vahvan kilpailukyvyyn ja työllisyyttä tukevan kestävä kasvun tavoite eivät joutuisi ristiriitaan. Inflaation nopeutuminen johtaisi korkotason kohoamiseen sekä kilpailukyvyyn ja kasvun heikkenemiseen.

Viennin kasvu sekä kohentunut kannattavuus tukevat yksityisen kysynnän elpymistä siten, että kansantalouden kasvu muodostunee voimakkaaksi lähivuosina. Kestävä kasvu edellyttää kuitenkin, että korkotaso muodostuu kohtuulliseksi. Tiukalla budjettipolitiikalla ja maltillisilla työmarkkinaratkaisuilla voidaan edistää korkotason alentumista sekä talouskasvun vahvistumista ja työllisyyden paranemista. Pitkien korkojen kohoaminen voi kuitenkin jarruttaa talouskasvua merkittävästi. Kevään ja kesän 1994 aikana kohonneiden pitkien korkojen vaikutusta reaalityömarkkinoiden on toistaiseksi lieventänyt se, että lyhyiden korkojen nousu on jäänyt suhteellisen lieväksi.

Julkinen sektori ei voi rahoitusongelmiensa takia lisätä työpaikkoja eikä voi tätä kautta juuri helpottaa vaikeaa työttömyysongelmaa. Erityistoimia työttömyyden helpottamiseksi kuitenkin tarvitaan. Panostusta etenkin pitkäai-

kaistyöttömien ja nuorten työllistämiseksi jatketaan rahoituksen sallimissa puitteissa.

Julkiset peruspalvelut on pystyttävä turvaamaan julkisen sektorin rahoitusvaikeuksista huolimatta. Peruspalvelujen turvaamiseksi on harkittava entistä tarkemmin eri menojen tarpeellisuutta, lisättävä tuottavuutta sekä pidettävä kustannukset kurissa.

Julkisen sektorin työntekijät eivät ole laman aikana joutuneet työttömiksi samassa mitassa kuin yksityisen sektorin työntekijät, mikä näkyy siten, että julkisen sektorin osuus työllisistä on noussut mittavista säästötoimista huolimatta. Tämä on ollut mahdollista osin siksi, että työvoimakustannuksia on voitu supistaa palkkoja sopeuttamalla ja joustoja lisäämällä. Valtion velkakierteen takia säästötarpeet pysyvät suurina myös tulevana vuosina niin kunnissa kuin valtiolla. Henkilöstön vähentämistä parempi ratkaisu sekä työntekijöiden että kansantalouden kannalta on jatkaa aiempaa työvoimakustannuksia sopeuttavaa linjaa.

Tuotannon ja työllisyyden kasvu on yksityisen sektorin varassa. Vientirytykset ovat toistaiseksi voineet lisätä tuotantoaan nostamalla kapasiteetin käyttöastetta. Jos teollisuuden investoinnit eivät jo aivan lähiaikoina lisäännä selvästi, alkaa kapasiteetin puute rajoittaa viennin kasvua. Tuotantokapasiteetin lisääminen on tärkeää tuotannon ja työllisyyden kasvun sekä vahvan vaihtotaseen ylläpitämiseksi.

1.2 Suomen talous ja EU-jäsenyys

Talousarvioesitys perustuu oletukseen, että Suomi liittyy hallituksen esityksen mukaisesti vuoden 1995 alusta Euroopan unionin jäseneksi. Eduskunnalle on 25.8.1994 annettu hallituksen esitys Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Jäsenyydellä on yhteiskuntaan ja etenkin talouteen monentyyppisiä vaikutuksia. Jäsenyys asettaa talouspolitiikalle selkeitä vaatimuksia, mutta tarjoaa samalla uusia mahdollisuuksia.

EU-maiden talouspolitiikan tavoitteena on parantaa jäsenmaiden taloudellista kasvua ja työllisyyttä sekä kaventaa maiden välisiä taloudellisia eroja. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää matalaa inflaatiota ja korkotasoa sekä julkisen talouden vahvistamista.

Vakaan talouskehityksen tavoite on jäsenyyseratkaisusta riippumatta Suomelle tärkeä. Myös

Suomessa kestävä talouskasvu turvataan siten, että inflaatio pidetään kurissa, julkinen talous tasapainotetaan, valuuttakurssikehitys pidetään vakaana ja korkotasoa vakiinnutetaan pysyvästi matalalle tasolle. Vaikka Suomi voi toteuttaa mainittuja tavoitteita myös EU:n ulkopuolella, erityisesti matalan korkotason turvaaminen saattaa tällaisessa tilanteessa vaikeutua. Korkotasoa korottavalla epävarmuudella on kielteisiä vaikutuksia kasvuun, työllisyyteen ja investointeihin.

Liittyminen Euroopan unionin jäseneksi tarjoaa Suomelle vaikutusvaltaa itseämme koskevissa asioissa sekä takaa suomalaisille yrityksille kestävästi samat toimintasäännöt ja yhtäläisen toimintaympäristön kuin ulkomaisille kilpailijoille. Täten EU-jäsenyys vahvistaa investointikehitystä. Toisaalta EU-jäsenyys merkitsee suurta sopeutumistarvetta, joka kohdistuu varsinkin elintarviketalouteen.

Suomen maksuosuus yhteisön talousarvioon sekä etenkin maatalouden kansalliset tukitoimet aiheuttavat ensi vuonna huomattavia menojen lisäyksiä valtiontalouteen ETA-sopimukseen verrattuna (vrt. luku 2). Vastapainoksi yhteisöstä saadaan erilaista tukea, joka osittain korvaa menonlisäyksiä. Lyhyellä ajalla, erityisesti liittymisvuonna, jäsenyys heikentää valtion rahoitustasapainoa, mutta pitemmällä aikavälillä jäsenyydestä johtuvat talouden aktiviteettia lisäävät vaikutukset kasvattavat myös verotuloja.

Unionin jäsenyydellä on lukuisia vaikutuksia Suomen talouteen sekä finanssi- ja budjettipolitiikan harjoittamiseen. Maastrichtin sopimuksen myötä talous- ja rahapolitiikan merkitys yhteisössä korostuu entisestään. Talous- ja rahaliiton ensimmäinen vaihe alkoi 1.7.1990. Tuolloin jäsenvaltioiden oli vapautettava kaikki pääomaliikkeet. Toinen vaihe alkoi vuoden 1994 alusta. Maiden, joiden inflaatio ja valtionvelka ovat liian korkeita, täytyy hyväksyttävän talousohjelmien, ns. lähentymisohjelmien avulla pyrkiä lähestymään vakaampien maiden tilannetta. Tätä kutsutaan konvergenssiksi. Jäsenmaat ovat sitoutuneet mahdollisuuksien mukaan välttämään liiallisia budjettivajeita toisessa vaiheessa. Sitovaksi talouspoliittinen yhteistyö muuttuu kolmannessa vaiheessa.

EU:n perustamissopimus sisältää talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirtymiseen liittyvät ehdot ja aikataulun. Jäsenmaiden edellytyksiä yhtenäisvaluuttaan siirtymiseen arvioidaan ns. lähentymiskriteerien pohjalta. Kriteerit

koskevat inflaatiota, julkista taloutta, korkoja ja valuuttakursseja. Jäsenmaiden kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä nopeampi kuin EU:n kolmessa alhaisimman inflaation maassa tarkastusvetkeä edeltäneen 12 kuukauden aikana. Julkisen talouden rahoitusaliijäämä ei saa ylittää 3 % suhteessa markkinahintaiseen bruttokansantuotteeseen. Julkisen talouden bruttovelka ei saa kohota yli 60 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Pitkäaikainen korko saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä niiden kolmen maan korkotason, joissa inflaatio on hitain. Jäsenmaan valuuttakurssin tulee olla vähintään kahden vuoden ajan noudattanut valuuttakurssimekanismin normaaleja vaihteluvälejä ilman vakavia jännitteitä. Saman ajan kuluessa jäsenmaa ei ole saanut devalvoida valuuttaansa suhteessa yhdenkään jäsenmaan valuuttaan. Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen aikataulu riippuu siitä, miten jäsenvaltiot täyttävät ns. lähentymiseli konvergenssikriteerit.

Tärkeimmät yleiseen talouspolitiikkaan liittyvät toimintamuodot talous- ja rahaliitossa ovat lähentymisohjelmat, talouspolitiikan yleislinjat, talouspolitiikan monenkeskinen seuranta ja julkisen talouden liiallista alijäämää koskeva menettely.

Finanssipolitiikan harjoittamista ei talous- ja rahaliitossa keskitetä toisin kuin rahapolitiikan harjoittamista. Vastuu finanssipolitiikasta säilyy jäsenvaltioiden hallituksilla ja parlamenteilla. EU:n perustamissopimuksessa on säädetty eräitä yleisiä ehtoja jäsenvaltioiden julkisen talouden rahoitukselle. Näitä ovat mm. julkisen talouden keskuspankkirahoituksen kieltäminen sekä julkisen sektorin yksiköiden etuoikeutetun aseman kieltäminen luottolaitoksissa. Sopimus sisältää joukon määräyksiä, joilla budjettipoliittista kuria jäsenvaltioissa pyritään edistämään. Tärkein määräyksistä velvoittaa jäsenvaltiot välttämään kolmannessa vaiheessa liiallista julkisen talouden alijäämää. Toisen vaiheen aikana tämä velvoite ei ole sitova. Vuoden 1991 puolivälin jälkeen kaikki yhteisön jäsenmaat, jotka eivät ole täyttäneet talous- ja rahaliiton kriteerejä, ovat esittäneet ohjelman. Toisen vaiheen aikana lähentymisohjelmien esittämistä jatketaan. Komission tehtävänä on seurata jäsenmaiden talouskehitystä sekä arvioida, täyttääkö jäsenvaltio julkista taloutta koskevat kriteerit. Ministerineuvosto päättää määränemistöllä komission suosituksesta, onko jäsenvaltiolla liiallinen alijäämä tai liiallisen alijää-

män uhka sekä antaa jäsenvaltiolle suosituksia tai päättää tarvittavista toimenpiteistä tilanteen korjaamiseksi.

Tasapainoinen julkinen talous, matala inflaatio ja korkotaso sekä rahamarkkinoiden vakaus ovat kestävän talouskasvun keskeisiä edellytyksiä. Nämä kriteerit ovat pitkälti tavoitteita, joihin talouspolitiikan on pyrittävä unionin jäsenyydestä riippumatta. Vuoden 1995 talousarvioesityksellä eri säästö- ja uudistustoimenpiteiden pyritään saamaan julkisen talouden velkaantumisen hallintaan ja siten edistämään talous- ja rahaunionin kriteerien täyttämistä.

1.3 Talouden näkymät

Talousohjelma on kääntynyt selvästi parempaan. Laman pohja ohitettiin vuoden 1993 jälkipuoliskolla, minkä jälkeen kokonaistuotanto on ollut voimistuvassa kasvussa. Teollisuudessa tuotanto lisääntyy jo runsaan kymmenen prosentin vauhtia.

Työttömyys on kääntynyt laskuun, ja kansantalouden velkaantuminen ulkomaille on pysähtynyt. Konkurssien määrä on vuoden 1994 alkupuolella vähentynyt neljänneksellä vuodentakaisesta. Kotimainen hintakehitys on pysynyt rauhallisena ja yritysten kansainvälinen kilpailukyky hyvänä. Ripeästi kasvaneen viennin myönteiset vaikutukset ovat alkaneet vähitellen levitä muuhun talouteen. Edellytykset kotimarkkinoiden elpymiselle ovat parantuneet myös siksi, että talouden yksityisen sektorin velkasopeutuksen vaikein osa alkaa olla takana. Suhdanneodotukset ovat muuttuneet myönteiseen suuntaan niin yrityksissä kuin kotitalouksissakin.

Myös kansainvälisen talouden näkymät ovat paranemassa. Suhdannenousu on Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa kestävällä pohjalla. Saksa ja Ranska ovat irtautumassa taantumasta. Aasiassa talouskasvun odotetaan jatkuvan vahvana.

Häiriöt korko- ja rahoitusmarkkinoilla ovat suurin riski talouden ripeälle elpymiselle. Lisäksi on huomattava, että valtiontalouden suuri alijäämä ja velkaantuneisuus rajoittavat finanssipolitiikan liikkumavaraa ja jarruttavat talouden kasvuvauhtia vielä pitkään niin Suomessa kuin muissakin Länsi-Euroopan maissa.

Kansantalouden kehitys on ollut korostuneen kaksijakoista: viennin määrä on kasvanut reippaasti jo kolme vuotta, mutta kysyntä koti-

markkinoilla on vähentynyt. Vielä vuonna 1994 talouden kasvu on lähinnä viennin varassa. Kuitenkin jo vuoden 1994 loppupuolella ja erityisesti vuonna 1995 kysyntä kotimarkkinoilla alkaa elpyä, supistuttuaan yhtämittaisesti lähes viisi vuotta. Kokonaistuotannon odotetaan vuonna 1994 kasvavan 3 1/2 % ja seuraavana vuonna 4 1/2 %.

Hyvän kilpailukyvyn ja vahvistuvan markkinatilanteen turvin tavaroiden ja palvelusten viennin määrä kasvaa vuonna 1994 12 %. Viennin nopea kasvu Euroopan ulkopuolisiin maihin jatkuu, samalla kun kysyntä perinteisillä vientimarkkinoilla Euroopassa elpyy. Vienti lisääntyy nopeimmin metallituote- ja sähkötekniikassa teollisuudessa. Vuoden 1995 aikana tuotantokapasiteetin puute alkaa rajoittaa viennin kasvua.

Ulkomaankaupan vaihtosuhteen heikkeneminen on toistaiseksi hidastanut viennin myönteisten vaikutusten leviämistä kansantalouteen. Kansainvälisen suhdannenousun mukana vauhtamääräiset vientihinnat ovat kuitenkin alkaneet nousta, ja vaihtosuhte parantunee vuosina 1994—1995, mikä lisää kansantalouden tuloja ja elvyttää kotimaista kysyntää ja työllisyyttä.

Investointien pohja – syvin sitten sotavuosien – ohitettiin vuoden 1994 alkupuoliskolla. Teollisuudessa investoinnit ovat jo lisääntyneet. Niitä ovat vauhdittaneet kapasiteetin käyttöasteen nousu, myönteinen tuloskehitys ja hyvät myyntinäkömät sekä velkaantuneisuuden aleneminen. Asuinrakennusten peruskorjaustoiminta on ollut erittäin vilkasta. Myös varastoinvestoinnit ovat kasvussa. Vuonna 1995 investointien odotetaan kasvavan 14 prosentin vauhdilla. Kotimarkkinayritysten investointilama jatkuu kuitenkin vielä, sillä vapaata kapasiteettia on yhä runsaasti ja yritysten rahoitusrakenteet ovat velkapainotteisia.

Yksityinen kulutus kääntyy selvään kasvuun vuonna 1995, sillä kotitalouksien reaalitytulot lisääntyvät pitkältä aikaa palkkasumman kasvun, kaksien veronpalautusten ja hitaan inflaation ansiosta. Työttömyyden supistuminen vähentää myös varovaisuussäästämistä. Edellytykset kulutuksen elpymiselle ovat parantuneet myös siksi, että 1980-luvun lopulla ylivelkaantuneet kotitaloudet ovat viime vuosina maksaneet velkojaan.

Kotimarkkinoiden elpyminen lisää investointi- ja kulutustavaroiden tuontia ja teollisuustuotannon vahvana jatkuva kasvu raaka-ainei-

den tuontitarvetta. Vaikka tuonti kääntyykin kasvuun, kauppataaseen ylijäämä nousee vuonna 1994 ennätyskelliseen 44 mrd markkaan, ja vaihtotase muodostuu selvästi ylijäämäiseksi. Viimeksi vaihtotase oli ylijäämäinen vuonna 1978. Vuonna 1995 vaihtotaseen ylijäämä kasvaa edelleen, ja velka ulkomaille vähenee. Ulkomainen nettovelka suhteessa vientituloihin alenee vuoden 1995 loppuun mennessä 122 prosenttiin, vuonna 1992 suhdeluku oli 178 %.

Inflaatio pysyy hitaana. Kuluttajahintaindeksi nousee vuonna 1994 prosentin ja seuraavana vuonna pari prosenttia. Arvonlisäveron käyttöönotto nopeuttaa inflaatiota hieman vuoden 1994 jälkipuoliskolla. Vuoden 1995 arvioissa on oletettu, että maataloustuotteiden tuottajahinnat alenevat vuoden alusta EU-maiden hintojen tasolle ja alkutuotevähennys poistuu. Vuoden 1995 talousarvion pohjaksi on otettu oletamus, että seuraavaa sopimuskautta koskevat yksityisen sektorin palkkasopimukset ovat mitoitukseltaan ja ajoitukseltaan suunnilleen samoja kuin nykyisellä sopimuskaudella ja että julkisen sektorin sopimuksia jatketaan entisiin ehdoin.

Työttömyyden huippu on ohitettu. Myös pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu on hidastunut; vuonna 1994 kuitenkin kolmannes kaikista työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Ansioidonnan päivärahasaajien määrä on runsas 250 000, joista yhä useampi joutuu työmarkkinatuen piiriin. Vuonna 1994 työttömyysaste on 18 1/2 %. Vuonna 1995 työvoiman kysyntä lisääntyy niin, että työttömyysasteen arvioidaan alenevan 16 1/2 prosenttiin. Eniten uutta työvoimaa otetaan metalliteollisuuteen ja yksityisiin palveluelinkeinoihin.

Korot ovat pysyneet aiemmin ennakoitua korkeampina. Laskeva korkokehitys katkesi vuodenvaihteessa 1993/1994, jonka jälkeen raha- ja valuuttamarkkinoilla on ollut epävarmuutta, mikä on heijastunut pitkien korkojen kohoamisena. Pitkät korot nousivat vuoden 1994 alkupuoliskolla lähes neljä prosenttiyksikköä. Vaikka lyhyet markkinakorot, joihin on sidottu merkittävä osa pankkien luotoista, ovat nousseet vähemmän, luottojen reaalkorko on huolestuttavan korkea ja on uhka talouskasvun nopeutumiselle.

Rahamarkkinoiden levottomuuksien syyt ovat osin olleet kansainvälisiä; pitkät korot ovat kohonneet tuntuvasti sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Suomessa rahamarkkinoiden taustatekijät ovat monelta osin kehittyneet suotuisasti; vaihtotase on kääntynyt ylijäämäiseksi,

yksityisen sektorin velkaantuminen on alentunut, rahoitussäästäminen lisääntynyt, konkurssien määrä ja pankkien luottotappiot ovat vähentyneet. Valtion suuri rahoitusvaje ja velan kasvu pitävät kuitenkin yllä epävarmuutta va-

luutta- ja rahamarkkinoilla. Myös syksyn 1994 työmarkkinaratkaisuja ja siten inflaatiota koskeva epävarmuus on osin ylläpitänyt paineita pitkäaikaisten rahamarkkinoiden korkotasoon.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous¹⁾ ja valtiontalous

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	-7,1	-3,6	-2,0	3 1/2	4 1/2
Työttömyysaste, %	7,6	13,1	17,9	18 1/2	16 1/2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	4,1	2,6	2,2	1	2
Kauppataase, mrd mk	4,8	12,6	31,1	44	43 1/2
Vaihtotase, mrd mk	-26,7	-22,1	-4,7	10	11
Ulkomainen nettovelka					
— mrd mk	173,6	228,7	265	258	247
— % viennistä	158,8	178,3	166,5	141 1/2	122
Julkiset menot, % BKT:sta	55,5	60,8	62,4	60	58 1/2
Veroaste, % BKT:sta	46,9	46,9	46,7	48	45
Valtiontalouden kassamenot, määrän muutos, %	14,6	16,3	-4,2	-1/2	-1/2
— ilman finanssijoituksia, määrän muutos, %	13,0	4,1	4,4	2	3
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-1,5	-5,9	-7,1	-4 1/2	-5
— valtio	-4,5	-7,6	-11,2	-10	-10
— kunnat ja kuntayhtymät	-0,9	-0,8	0,2	1 1/2	0
— työeläkerahastot	4,4	3,2	4,5	4	4 1/2
— muut sosiaaliturvarahastot	-0,5	-0,6	-0,6	1/2	0
Julkisyhteisöjen velka ²⁾					
— mrd mk	113,8	205,2	296,0	368	430
— % BKT:sta	23,2	43,1	61,8	72 1/2	78 1/2
Valtiontalouden velka					
— mrd mk	83,9	165,6	255,8	325	386
— % BKT:sta	17,1	34,7	53,4	64	70 1/2

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. lakisääteinen työeläkevakuutus

²⁾ EU:n tilinpitosuositusten mukainen julkinen bruttovelka (sisältää työeläkelaitokset)

1.4 Julkinen talous

Julkinen talouden¹ rahoitusasema on vaikeutunut suuresti viime vuosina. Pääasiallinen syy tähän on talouslama, joka on vähentänyt verokertymiä ja lisännyt mm. työttömyydestä aiheutuvia menoja. Kuitenkin myös julkisten palvelujen ja erityisesti tulonsiirtojen lisäykset sekä yrityksiin kohdistetut elvytystoimet ovat lisänneet rahoitusaliäämiä tuntuvasti etenkin välittömästi ennen lamaa ja sen alkuvaiheessa.

Julkiset menot suhteutettuna kansantuotteeseen nousivat noin 20 prosenttiyksikköä vuodesta 1989 vuoteen 1993 ja olivat tuolloin 62 % BKT:sta. Euroopassa vain Ruotsissa suhdeluku oli korkeampi. Menojen suhde BKT:een alenee vuosina 1994—1995 hieman. Lama on vähentänyt verotuloja; silti veroaste on noussut muutaman prosenttiyksikön.

Suomessa julkinen sektori on perinteisesti ollut selvästi rahoitusylijäämäinen; kansantuotteeseen suhteutettuna ylijäämä (kansantalouden tilinpidon nettoluotonanto) oli 1980-luvulla keskimäärin yli 3 %, ja laman alla vuonna 1989 jopa 6 %. Viime aikojen muutoksen rajuutta osoittaa julkisen sektorin rahoitusylijäämän

¹ Luvussa 1.4 julkista taloutta tarkastellaan kansantalouden tilinpidon käsittein; työeläkevakuutus sisältyy sosiaaliturvarahastoihin.

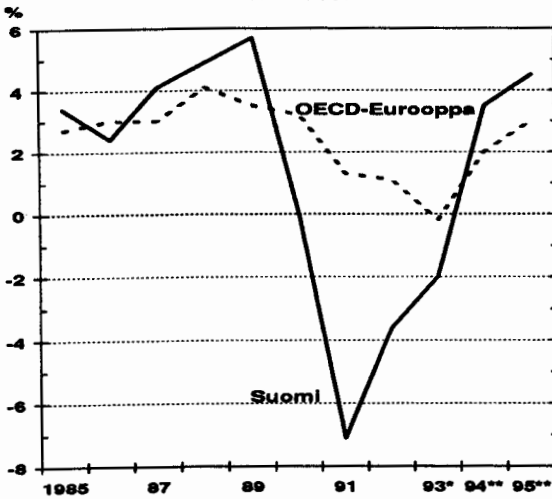
muuttuminen 7 prosentin rajoitusaliijäämäksi vuonna 1993. Alijäämäisyys jatkuu todennäköisesti useiden vuosien ajan, joskin lievempänä.

Tasapainon järkkäminen on johtanut julkisen velan erittäin nopeaan kasvuun. Kun bruttovelka lamaa edeltäneinä vuosina oli 15 prosentin suuruusluokkaa BKT:sta, se kasvoi vuoden 1993 loppuun mennessä 62 prosenttiin eli lähes 300 mrd markkaan. Velkaantuneisuus lisääntyy vuonna 1994 arviolta 10 prosenttiyksikköä. Vuoden 1995 talousarvioesityksen mukainen

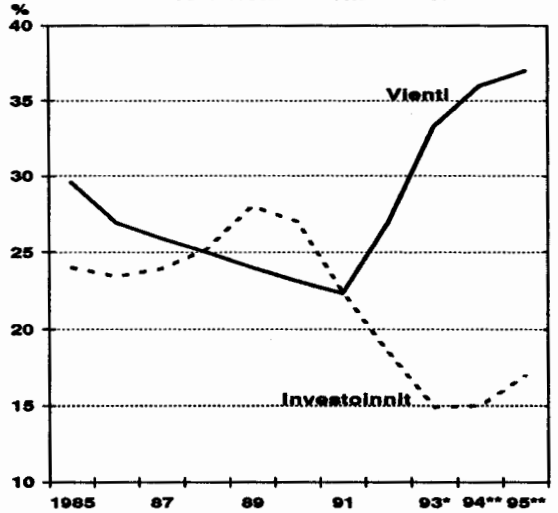
nettolainanotto nostaa julkisen velan lähes 80 prosenttiin kansantuotteesta, olettaen että kunnat ja sosiaaliturvasectori eivät velkaannu lisää.

Varsin synkkien julkisen talouden kehitysnäkymien vuoksi käynnistettiin saneeraustoimet varsinaisesti vuodesta 1992 alkaen. Valtion menoja on vähennetty tuntuvasti (kappale 1.5.1), ja kunnallistalous kokonaisuudessaan on sopeuttanut menot tuloihin kohtuullisen nopeasti. Terveyttämistoimia on silti jatkettava.

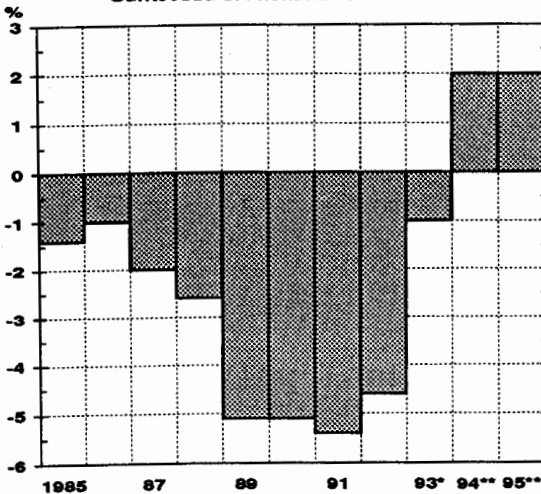
KUVIO 1. KOKONAISTUOTANTO (BKT) SUOMESSA JA LÄNSI-EUROOPASSA
Määrän muutos

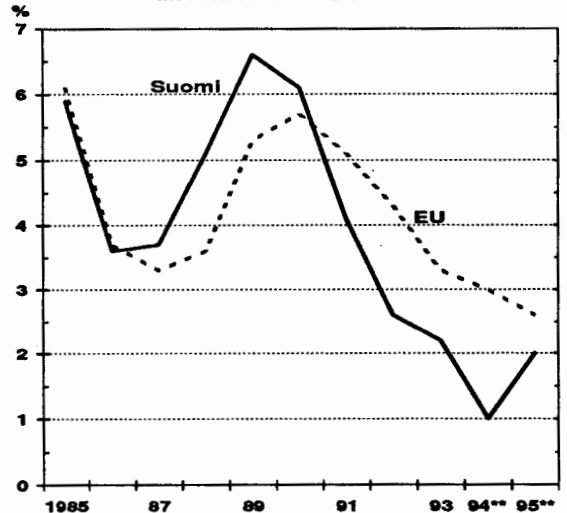
KUVIO 2. INVESTOINNIT JA VIENTI
Suhteessa bruttokansantuotteeseen

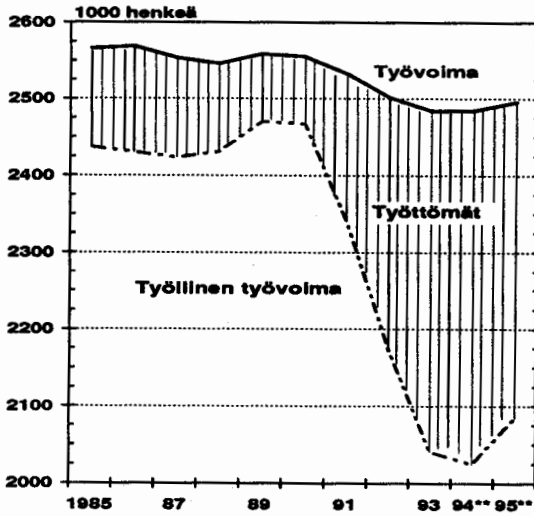
KUVIO 3. VAIHTOTASE
Suhteessa bruttokansantuotteeseen

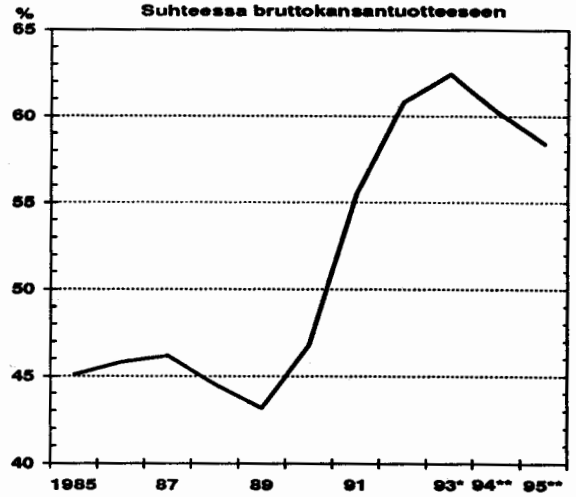
KUVIO 4. KULUTTAJAHINNAT
Muutos edellisestä vuodesta

KUVIO 5. TYÖLLISYYS

KUVIO 6. JULKISET KOKONAISMENOT

Valtio

Julkisen sektorin ongelmat ovat kasautuneet selkeästi valtiolle. Verotulot ovat vähentyneet tuntuvasti. Valtio kantaa suurimman osan työttömyydestä aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi valtio rahoittaa suureksi osaksi muitakin keskeisiä sosiaaliturvamenoja, joihin erityisesti lamaoloissa on kohdistunut suuria nousupaineita. Valtion välittömät verot pienenevät vuosina 1991—1993 yhteensä 14 mrd mk ja välilliset verot 7 mrd mk. Osaksi tähän vaikutti veronpalautusten ajoittuminen, ja tästä syystä valtion välittömät verot lisääntyvät vuonna 1994. Välillisten verojen tuotto kääntyy kasvuun vuoden 1994 aikana, kun kansantalous alkaa elpyä.

Valtion menojen nopein kasvuvaihe ajoittui laman alkuun vuoteen 1991, jolloin erityisesti tulonsiirrot kasvoivat nopeasti. Lukuisia kotitalouksien tulonsiirtoetuksia korotettiin tuolloin tuntuvasti. Samoihin aikoihin yritystoimintaa tuettiin mm. sosiaaliturvamaksuja alentamalla, mikä takuujärjestelmien kautta lisäsi välittömästi valtion menoja. Mittavampiin säästötoimiin ryhdyttiin vuonna 1992, ja vuonna 1993 valtion kulutus- ja investointimenot kääntyivät selvään laskuun. Myös tulonsiirtojen kasvu hidastui vuonna 1993, mutta valtionvelan korkomenot kasvoivat lähes 10 mrd mk. Vuonna 1994 valtion menot lisääntyvät lähinnä vain

korkomenojen kasvun vuoksi; kulutusmenot ja investoinnit supistuvat yhä, ja tulonsiirtojen kasvu pysähtyy. Vaikka valtion rahoitusaliäämä supistuneekin hieman, se on silti varsin suuri, noin 10 % BKT:sta.

Vuoden 1995 talousarvioesityksen mukaan arvioituna valtion rahoitusaliäämä kasvaa markkamääräisesti hieman; sitä lisäävät eräät tilapäisiksi luonnehdittavat tekijät: kahdet veronpalautukset, arvonlisäverotuksen siirtymäviiveet yms. Lisäksi EU-jäsenyydestä aiheutuvat menot lisäävät merkittävästi rahoitusaliäämää. Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna aliäämä pysyy noin 10 prosenttina.

Kunnat

Kunnallistalous heikkeni tuntuvasti vuonna 1991, kun kunnallisveroja kertyi talouden taantumasta huomattavasti vähemmän kuin kunnissa oli arvioitu. Kuntien menojen kasvu saatiin pysäytettyä vasta vuoden 1992 puolella, minkä seurauksena kuntasektorin rahoitusaliäämä pieneni.

Valtion säästötoimet vaikuttivat merkittävästi kuntiin vuodesta 1993 lähtien, kun mm. opetustoimen valtionosuuksia alennettiin ja kunnille asetettiin yleinen neljän prosentin säästötavoite. Vuonna 1994 kuntien valtionosuuksia

leikattiin yhteensä 4,4 mrd markalla siten, että yleistä valtionosuutta ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuutta alennettiin kunnan asukasluvun ja äyrimäärän perusteella sekä sivistystoimen valtionosuuksia niiden perusteena olevia yksikköhintoja ja keskimääräisiä markkamääriä alentamalla. Valtionosuusleikkauksia mitoitettaessa otettiin huomioon mm. perhetukiudistuksen vaikutus kunnallisveron tuottoon. Kunnallisverotuksen perhepoliittisten vähennysten poistaminen lisäsi kunnallisveron tuottoa noin 2,3 mrd markalla.

Talouden taantuman ja valtionapuleikkausten vuoksi kuntien kokonaistulot lisääntyivät vuosina 1992—1994 yhteensä vain reilun prosentin. Siirrot valtiolta ovat vähentyneet 8 % ja verotulot lisääntyneet saman verran. Tehtyjen säästöjen ansiosta kuntien talous on pysynyt suhteellisen tasapainossa. Kokonaisenmenot ovat vähentyneet vuosina 1992—1994 yhteensä 7 prosentilla. Investoinnit ovat vähentyneet yhteensä 45 prosentilla ja kulutusmenot 10 prosentilla. Kuntien maksamat sosiaaliavustukset sekä siirtomenot sosiaaliturvan rahoitukseen ovat sen sijaan kasvaneet vuosittain sekä etuusmenojen kasvun että kansaneläkkeen lisäosaosuuden nousun takia.

Kuntien vuonna 1994 toteutettua valtionosuuksien leikkausta jatketaan vuonna 1995, eikä indeksitarkistuksia tehdä. Lisäksi kuntien valtionosuuksia alennetaan yhteensä 1 mrd markalla.

Kuntien menoja kasvattavat mm. arvonlisäverouudistus, valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistaminen sekä työnantajan kansaneläke- ja työeläkemaksujen korotukset. Kuntien menoja vähentää mm. kotihoidon tuen perusteiden muutos. Kuntien verotuloihin vaikuttavat lisäävästi eräiden kunnallisverotuksen vähennysten rajoittaminen sekä vähentävästi vakuutetun työeläkemaksun korotus.

Kuntien kokonaistulot vuonna 1995 lisääntyvät vajaan 2 %. Verotulot kasvavat vajaan 5 % ja valtionavut vähenevät noin 2 1/2 %. Kuntien kokonaisenmenot eivät juuri kasva, olettaen mm. että kuntasektorille sovittuja henkilöstömenojen säästösopimuksia kunnissa jatketaan vuonna 1995.

Sosiaaliturvarahastot

Kansantalouden kriisi on vaikeuttanut merkittävästi myös sosiaaliturvan rahoitusta. Sosi-

aaliturvamenojen kasvu ja samanaikainen rahoituspohjan romahdus johtivat ennätysuuriin sosiaalivakuutusmaksujen korotuksiin, vaikka korotuspaineiden ei annettu täysimääräisesti siirtyä maksuihin. Sekä työttömyys- että työeläketurvassa sallittiin rahoitusvajaiden syntyminen. Esimerkiksi työeläkkeistä aiheutuvaa maksurasitusta siirrettiin tulevaisuuteen purkamalla perhe-eläkerahastoa ja sallimalla vastuuvajauksen syntyminen järjestelmässä. Samalla heikentyivät edellytykset rahastointia lisäämällä lievittää eläkemaksujen mittavia tulevia nousupaineita.

Sosiaaliturvan rahoitusta on siirretty enenevässä määrin vakuutettujen kannettavaksi. Vakuutettujen pakolliset maksut ovat vuonna 1994 yli kaksinkertaiset vuoteen 1991 verrattuna, kun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja on korotettu sekä otettu uusina maksuina käyttöön palkansaajan työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksut. Työnantajien maksut ovat nousseet erityisesti työttömyysturvan puolella.

Julkisen sektorin säästötoimia on kohdistettu myös sosiaalietuuksiin ja -avustuksiin mm. niiden määräytymisperusteita tiukentamalla. Eläkkeiden ja muiden tulonsiirtojen indeksitarkistuksista luovuttiin vuonna 1994. Säästötoimista huolimatta tulonsiirtojen kansantuloisuus on kasvanut vuodesta 1991 noin 10 prosenttiyksikköä, eli 28 prosenttiin vuonna 1994. Eniten ovat kasvaneet työttömyysturvaetuudet ja -avustukset sekä ansioläkkeet.

Valtion talousarvioesityksen mukaan mm. työttömyysturvaetuuksien ja -avustusten, asumistuen ja lasten kotihoidon tuen myöntämisperusteita vuonna 1995 tiukennetaan siten, että saadaan aikaan noin 1 1/2 mrd markan menosäästö. Vuonna 1995 sosiaaliturvaetuuksiin ja -avustuksiin tehdään indeksitarkistukset. Tulonsiirrot kotitalouksille lisääntyvät runsaan prosentin, ja niitä arvioidaan maksettavan kaikkiaan 112 mrd mk.

1.5 Valtiontalouden säästölinjaukset

1.5.1 Valtiontalouden säästötoimenpiteet vuonna 1995

Toimintansa aikana keväästä 1991 hallitus on toteuttanut valtion talousarvioilla ja säästölaeilla valtiontalouden menokehityksen hillitsemiseen tähtäviä säästötoimenpiteitä. Lisäksi on toteutettu muita rakenteellisia uudistuksia menotalouden hallinnan parantamiseksi.

Rakenteellisista uudistuksista tärkeimmät ovat olleet lepäämäänjättämisoikeuden poista-

minen perusturvaa heikentäviä säästölakeja lukuunottamatta, kuntien valtionapujärjestelmän uudistaminen, nettobudjetoimintamenettelyn soveltaminen ja laajentaminen, uusi valtion maksuperustelaki ja palvelujen maksullistaminen, liikelaitostamis- ja yhtiöittämiss Hankkeiden toteuttaminen sekä vapaan kilpailun avaaminen. Edelleen budjetin sisällä on toteutettu monia sellaisia muutoksia, joiden vuoksi budjetin eri osien vertailukelpoisuus on heikentynyt.

Vuodesta 1991 lähtien toteutettujen säästötoimien kokonaisvaikutusta voidaan arvioida vain suuntaa-antavasti. Vuosittaiset säästöjen jakaumat, joista vuosien 1991—1994 osalta esitettiin arviot vuoden 1994 talousarvioesityksen yleisperusteluissa, ovat suuntaa-antavia siksi, että niiden laskemisessa on eräiltä osin jouduttu käyttämään karkeita oletuksia. Vaikutusarviot on pääosin tehty ao. päätösten aikaisten olosuhteiden mukaisina. Sosiaaliturvamaksujen muutoksien vaikutuksia ei ole käsitelty säästöinä. Harkinnanvaraisissa menoissa tehtyjä säästöjä ei ole täsmällisesti arvioitu. Arviointi riippuu pitkälti oletuksista. Toisaalta säästöjen toteuttaminen on heijastunut valtion velan hoitomenoihin niitä alentaen.

Mikäli edellä selostettujen tekijöiden vaikutus otetaan huomioon, voidaan arvioida, että ilman vuosina 1991—1994 jo toteutettuja säästötoimenpiteitä valtion menot olisivat 30—35 mrd mk nykyistä suuremmat.

Hallituksen eri säästö- ja rakenteellisten uudistustoimenpiteiden lähtökohdiana on ollut valtion menojen reaalisen tason jäädyttäminen vaalikauden ajaksi. Valtioneuvosto on 27.2.1992, 4.3.1993 ja 3.3.1994 tehnyt valtion menojen kehitystä vuoteen 1995 rajoittavat kehyspäätökset. Valtioneuvoston 3.3.1994 hyväksymän kehyspäätöksen mukaisesti on tarkoitus palauttaa valtion menot vuoden 1991 tasolle. Tämän perusteella hallitus määritteli talousarvioesityksen laadinnan perusteeksi sen, että valtion budjetin menojen kokonaismäärä vuoden 1995 hintatasossa on 179 mrd mk. Päätöksen mukaan luku ei sisällä Suomen EU-jäsenyydestä aiheutuvia menoja.

Vuodelle 1995 asetetun menokehityksen saavuttaminen edellyttää tarvittavien säästötoimenpiteiden jatkamista ja tehostamista talousarvioesityksessä. Uusien säästökohteiden kartoitus on aikaisempaa vaikeampaa ottaen huomioon

jo toteutettujen säästölinjausten vaikutukset. Vuoden 1995 talousarvioesityksessä ehdotetaan säästölakeja, joiden valtion menoja vähentävä vaikutus olisi noin 11,4 mrd mk. Tämä vaikutusarvio sisältää myös ne säästölait, jotka ovat voimassa yksivuotisina vuonna 1994 ja joita asiallisesti jatketaan vuonna 1995. Lisäksi harkinnanvaraisiin määrärahoihin ehdotettavien säästötoimenpiteiden yhteismääräksi voidaan myös vuonna 1995 arvioida miljjardeja markkoja.

Tärkeimmät säästölakiehdotukset vuodelle 1995 ovat seuraavat (mrd mk):

Valtionapuperusteiden tarkistaminen;	
käyttökustannusten valtionosuudet	
— kuntien yleiset valtionosuudet	0,5
	vanhaa 0,4
— opetusministeriön valtionosuudet	1,5
	vanhaa 1,1
— sosiaali- ja terveystieteiden valtionosuudet kunnille	3,4
	vanhaa 2,8
— valtionosuuksien kustannustason määrittely vuoden 1994 tason mukaisesti	1,4
Kuntien kansaneläkelaitokselle suorittaman lisäosaosuuden korotuksen jatkaminen vuoden 1994 tasolla	1,5
	vanhaa
Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahamenojen rahoitusosuuden muutos ja perusteiden tarkistukset.	0,9
Työttömyysturvamenoihin liittyvät muutokset...	0,7
Asumistuen tukiperusteiden tarkistus	0,4
Ns. täyskorvausperiaatteen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutukseen	0,3

Säästötoimien ulkopuolella on mahdollisuuksien mukaan pyritty pitämään kansalaisten vähimmäisturva. Menokehitykselle asetetut tiukat rajoitteet ovat pakottaneet edelleen voimakkaasti säästötoimenpiteisiin kautta linjan myös harkinnanvaraisissa menoissa.

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1993—95¹⁾

	1993 tilinpäätös milj. mk	1994 talousarvio milj. mk	1995 esitys milj. mk	Muutos 1995/94 %
Kulutusmenot	52 155	50 817	52 081	+2
Siirtomenot	111 061	108 760	116 527	+7
Sijoitusmenot	22 718	13 578	3 496	-74
Muut menot	16 250	20 304	23 492	+16
Yhteensä	202 184	193 459	195 596	+1
— menot valtionvelasta (PL 36)	16 964	21 903	24 457	+12
— muut menot	185 220	171 556	171 139	-0
Tulo- ja varallisuusvero	29 069	33 690	31 060	-8
Arvonlisävero	37 295	33 740	37 770	+12
Muut verot	33 800	35 418	36 028	+2
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	30 194	22 484	29 656	+32
Yhteensä	130 358	125 331	134 514	+7
Nettolainanotto	77 208	68 130	61 085	-10
Yli/alijäämä	+5 383	+3	+2	-10
Valtiontalouden nettorahoitustarve	61 028	68 685	62 525	-9

1.5.2 Kunnallistalouteen vaikuttavat toimenpiteet

Kunnille myönnettäviin valtionapuihin ehdotetaan määrärahoja yhteensä 39 425 milj. mk. Tästä kuntien laskennallisen valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvat käyttökustannusten valtionosuudet sisäasiainministeriön, opetusministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla ovat yhteensä 33 870 milj. mk. Perustamishankkeiden valtionosuudet ovat yhteensä 975 milj. mk. Loppuosa muodostuu verotulojen täydennyksestä, kuntien harkinnanvaraisista avustuksista, korvauksista yliopistosairaaloille, valtionavusta kunnille työttömyyden lieventämiseen, verotaloudellisesta tasoituksesta Ahvenanmaan maakunnalle ja muista vastaavista eristä.

Säästöjen aikaansaamiseksi julkisessa taloudessa sekä valtion ja kuntien välisten rahoitus-suhteiden tasapainottamiseksi ehdotetaan vuonna 1995 jatkettavaksi vuonna 1994 toteutettuja käyttökustannusten valtionosuuksien vähennyksiä saman suuruksina ja samalla tavoin. Aikaisempien säästöjen jatkaminen vähentää valtionosuuksia sisäasiainministeriön hallinnonalalla 421 milj. mk, opetusministeriön hallinnonalalla 1 117 milj. mk ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla 2 819 milj. mk. Sisäasiainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla käyttökustannusten valtionosuuksis-

ta vähennetään kunnittain markkamäärä, josta 40 % määräytyy kunnan asukasluvun ja 60 % veroäyrimäärän perusteella. Opetusministeriön hallinnonalalla vähennykset toteutetaan pienentämällä oppilas- ja asukaskohtaisia yksikköhintoja ja muita valtionosuusperusteita.

Lisäsäästöjen aikaansaamiseksi ehdotetaan kuntien käyttökustannusten valtionosuuksia vähennettäväksi aikaisemmin päätettyjen vähennysten lisäksi 1 000 milj. mk. Uudet säästöt vähentävät valtionosuuksia sisäasiainministeriön hallinnonalalla 112 milj. mk, opetusministeriön hallinnonalalla 345 milj. mk ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla 543 milj. mk. Vähennykset toteutetaan kaikilla hallinnonaloilla valtionosuuksien keskimääräisiä markkamääriä tai vastaavasti yksikköhintoja alentamalla.

Lisäksi ehdotetaan, että kuntien valtionosuuksiin ei tehdä vuonna 1995 kustannustason muutoksista johtuvia tarkistuksia. Tämä merkitsee sitä, että valtionosuuksien kustannustaso jäisi samaksi kuin se oli vahvistettaessa valtionosuuksia vuodelle 1994 vuoden 1993 syksyllä sen hetkisten kustannuskehitystä koskevien arvioiden mukaan. Valtionosuuksiin jäisi tämän johdosta tekemättä arviolta 1 400 milj. markan korotukset vuonna 1995. Lopulliset vaikutukset valtionosuuksiin riippuvat kuntien valtionosuus-

laissa määritellyn kustannustason kehityksestä vuosina 1994 ja 1995.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerien vuonna 1995 maksettavaksi säädetyt erät 294 milj. mk lykätään maksettavaksi vuonna 2000.

Vuosien 1993 ja 1994 talousarvioihin sisältyvä toimintamenojen neljän prosentin säästövelvoite pidetään edelleen voimassa. Siihen liittyvän valtiontalouden säästön toteuttamiseksi ehdotetaan, että kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosamenoista säilyy markkamäärältään vuoden 1994 tasolla ollen 1,55 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä.

1.5.3 Elinkeinopolitiikan suuntaviivat

Elinkeinotukijärjestelmästä on vuosien kuluessa muodostunut vaikeaselkoinen tukiviidakko. Kokonaiskuvaa tuista ja niiden hallinnosta on vaikea hahmottaa. Julkinen sektori erityisrahoitusyksikköineen tarjoaa elinkeinoille noin 500 joko suoraa tai välillistä tukimuotoa. Sekä tukimuotojen että tukiviranomaisten ja -organisaatioiden paljous on entistä selvemmin ongelma elinkeinopolitiikan selkiyttämiseksi.

Elinkeinotukipolitiikan valmistelu, suunnaiminen ja budjetointi ei toteudu kokonaisvaltaisesti, sillä tukijärjestelmien toimeenpano on hajautunut useiden ministeriöiden hallinnonaloille. Elinkeinotukipolitiikan kokonaiskohdentumista ei tunneta eikä tukien yhteisvaikutuksia voida arvioida. Elinkeinotukien vaikutuksista on saatavissa niukalti tietoa.

Tästä syystä tukijärjestelmien tuloksellisuuden arvioinnin parantamiseksi tulee kiinnittää huomiota yksittäisten tukien kustannusvaikutavuuteen ja tukijärjestelmien kokonaisvaikutuksiin. Tarkoituksena on, että ministeriöt käynnistävät eri tukijärjestelmiä koskevat vaikutus selvitykset valtiovarainministeriön johdolla viimeistään vuoden 1995 alkuun mennessä. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus selvittää jo parhaillaan elinkeinotukien vaikuttavuutta kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla.

Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa on tarkoitus ottaa käyttöön Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen työn pohjalta uusi elinkeinotukien laskentamenetelmä. Se mahdollistaa nykyisen kassaperusteisen kirjaamistavan rinnalla tukien jaksottamisen suoriteperusteises-

ti, tuen jakamisen uusiin ja vanhoihin tukiin sekä erilaisiin tukimuotoihin sisältyvien tukielementtien vertailun. Uusien ja vanhojen tukien erottaminen on olennaista tehokkaan tukipolitiikan kannalta.

Elinkeinotukia on tarpeen karsia sekä suunnata nykyistä tehokkaammin keskeisiin tavoitteisiin. Tämä on tarpeen sekä valtiontalouden menokehityksen supistamistarpeiden että EU-jäsenyyden asettamien velvoitteiden vuoksi.

Elinkeinotukien supistaminen edellyttää tukijärjestelmien laaja-alaista rakenneuudistusta ja uudelleenkehittämistä. Tässä kehitystyössä tukijärjestelmien yhteensovittaminen ja kokonainen nousee keskeiseen asemaan. Tukipolitiikan kokonaisvaltainen valmistelu osana talouspolitiikkaa kohtaa vaikeuksia, koska tukijärjestelmien hallinto ja valmisteluvastuu on hajautunut lähes kaikille hallinnonaloille. Kauppa- ja teollisuusministeriön pk-yrityspoliittisen ohjelman mukaisesti yritystukijärjestelmää on yhtenäistettävä ja selkiytettävä. Hallinnonalojen välisen tukijärjestelmien koordinoinnin tehostaminen on välttämätöntä tukipolitiikan hallinnossa ja valmistelussa. Tukijärjestelmien koordinoinnilla parannetaan tukien vaikuttavuutta sekä selkiytetään kunkin tukipolitiikkalohkon strategista johtamista. Tämä lisää tukiviranomaisten tulosvastuullisuutta.

Tukijärjestelmien uudistamista edellyttää Suomen liittyminen ETA-sopimukseen. Suomen on ilmoitettava etukäteen tukijärjestelmänsä ETA:n valvontaviranomaiselle, jonka on hyväksyttävä tukijärjestelmä. Hyväksymättä maksettu tuki voidaan periä takaisin.

Tulosjohtamisen kehittämiseksi ja koordinoimiseksi on tarpeellista määritellä selkeät periaatteet, joiden pohjalta tukijärjestelmiä ja niiden organisaatioita kehitetään. Tukijärjestelmien rakentamisen tulee nojautua lähinnä seuraaville linjauksille: tukien tulee olla läpinäkyviä, toisinaan täydentäviä, ajallisesti rajattuja, toimintaa aktivoivia ja tuensaajaa omaehtoisuuteen kannustavia, terveitä toimintaedellytyksiä luovia, hallinnollisesti selkeitä, toimivia erilaisissa integraatio-olosuhteissa, tulos- ja laatujohtamiseen perustuvia sekä kohdentuvia nykyistä valikoivampiin kohteisiin.

Yritysten saamaa tukea ei pidä arvioida irrallaan niiden edellytyksistä saada normaalia tulo- ja luottorahoitusta. Yritysten rahoitustarpeet muodostavat kokonaisuuden, josta valtion tuki voi olla vain murto-osa. Tuki on markkinaehtoisen rahoituksen korvike, jota käytetään

vain kun markkinamekanismi ei toimi. Etusijalle on asetettava markkinaehtoisen rahoituksen edistäminen. Huomiota on kiinnitettävä pk-yritysten riskirahoituksen saatavuuteen ja toisaalta myös vakuuksien riittävyteen.

Tukijärjestelmien karsinta ja koordinointi merkitsevät samalla tukiresurssien uudelleen kohdentamista. Tämän sekä kauppa- ja teollisuusministeriön kansallisen teollisuusstrategian ja pk-yrityspoliittisen ohjelman mukaisesti on tarvetta siirtää painopistettä yritysten ja toimialojen tukemisesta yritystoiminnan edellytysten luomiseen. Talousarvioesityksen lähtökohtana onkin karsia yritystukia siten, että siirrytään entistä tehokkaammin yritystoiminnan edellytyksiä luovaan ja laadullisten asioiden kehittämiseen. Vuoden 1995 talousarvioesityksen elinkeinopoliittinen sisältö rakentuu lähinnä seuraaville periaatteille:

- päällekkäisiä tukia karsitaan
- suorista avustuksista siirrytään riski- ja kehittämisrahoitukseen
- yritysten tukemisen sijaan korostetaan edellytysten luomista etenkin infrastruktuuria kehittämällä
- tukia suunnataan erityisesti innovatiivisille pk-yrityksille sekä
- yrityspalveluja tarjoavien yksiköiden yhteistyötä tiivistetään.

Näiden periaatteiden tehokas toteuttaminen korostaa kauppa- ja teollisuushallinnon kokonaisvaltaista vastuuta elinkeinotukijärjestelmän kehittämisessä. Seuraavassa tarkastellaan jalostus- ja palveluelinkeinoiniin kohdistuvien tukien kehittämislinjauksia talousarvioesityksessä.

Päällekkäisten tukien poistamiseksi Kera Oy:n ja KTM yrityspalvelun sekä muiden valtion rahoitusyksiköiden rahoitusmuotojen yhteensovittamista tehostetaan. Kauppa- ja teollisuusministeriön asettama yritystukineuvottelukunta yhteistyössä Kera Oy:n kanssa valmistelee yksittäisten tukimuotojen keskinäiset koordinoituehdotukset. Jatkossa on tarkoitus valmistella takaustoiminnan koordinoitua koskevia kehittämis-toimenpiteitä. Laman aikana käyttöön otetuista suhdanneluonteisista tuista voidaan asteittain luopua. Pk-yritysten investointien korkotukilainahakemuksia ei vastaanoteta enää vuonna 1995. Yritysten kansainvälistymisen edistämismäärärahan mitoituksessa otetaan huomioon TEKES:in tuotteiden kaupallistamiseen tähtäävien hankkeiden tukemismahdollisuudet ja pk-yritysten kehittämistuen kohdentaminen myös kansainvälistymishank-

keisiin. Kansainvälistymistuen painopistettä siirretään ohjelmakohtaisiin kansainvälisten hankkeiden ja verkostoitumisen tukemiseen, pk-yritysten yhteistyön tukemiseen ja vientipotentiaalin kasvattamiseen. Lisäksi työministeriön yrityksille myöntämien työllisyysperusteisten valtionapuinvestointien osuus otetaan huomioon yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemismäärärahan yhteydessä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla.

Suorien avustusten osalta yritystukilain mukaisia valtuuksia supistetaan 150 milj. markalla ja yritysten kansainvälistymistä edistäviä valtuuksia 41 milj. markalla ottamatta huomioon EU-ratkaisun vaikutuksia vuoden 1994 talousarvion tasoon verrattuna. Matkailun markkinointimenoja supistetaan. Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuen tarve olennaisesti vähenee eri toimenpiteiden seurauksena. Kera Oy:n uusien korkotukilainojen sekä uusien kehittämis- ja perustamislainojen valtuudet säilyvät vuoden 1994 tasolla. Liikenteen elinkeinotukien tasoa tarkistetaan. Lastialushankintojen korkotukilainavaltuus säilyy ennallaan, mutta korkotukilainan osuuden enimmäismäärää alennetaan tuntuvasti ja korkohyvityksen määrää alennetaan. Lisäksi sanomalehdistön tuen tasoa alennetaan.

Siirtyminen yritysten tukemisesta edellytysten luomiseen infrastruktuuria kehittämällä on talousarvioesityksen keskeisiä painopisteitä. Teknologisen tutkimuksen ja tuotekehityksen myöntämisvaltuudet kasvavat edellisvuosien tapaan tuntuvasti. Vuonna 1994 suoritettava TEKES:in toiminnan kansainvälinen evaluointi on tärkeä väline teollisuusstrategiaa toteuttavan toiminnan kehittämisessä, minkä ohella se hyödyntää kehittämiskeskuksen kansainvälistä toimintaa. Evaluointi antaa myös paremman pohjan tuleville määrärahatarpeiden arvioinneille. Samoin pk-yritystoiminnan kehittämis- ja neuvontaresurssihin panostaminen on painopistealueena. Suurten yritysten tavanomaisia investointeja ei tueta yritys-kohtaisesti. Suurille yrityksille ei myös myönnetä enää vienninedistämisavustuksia. Lakia kuljetusten alueellisesta tukemisesta muutetaan siten, että suurille yrityksille maksettava kuljetustuki on 40 % nykyisestä tasosta. Elinkeinoelämän järjestöjen valtionapujen mitoituksessa noudatetaan tiukempaa linjaa vuoteen 1994 verrattuna. Valtionyhtiöiden pääomarakenteen ja rahoitusaseman kehittämismahdollisuuksien parantua voidaan osakehankintamääräraha poistaa.

Tuen suuntaamista innovatiivisille pk-yrityksille edistetään talousarvioesityksessä pk-yritysten neuvonta- ja kehittämisesurssien panostuksella, kansainvälistymismäärärahoilla ja TEKES:in resurssien lisäyksellä. Samalla TEKES:in pk-yrityksiin suuntautuvia tukimuotoja on tarkoitus kehittää ja monipuolistaa. Kera Oy:n uusia korkotuki- ja muita lainoja suunnataan erityisesti pk-yrityksille.

Yrityspalveluja tarjoavien yksiköiden yhteistyötä tehostetaan. Kaupallisten ja teollisuussihteerien yhteistoimintaa tehostetaan. Viennin ja matkailun edistämistoimintoja koordinoidaan synergiaetujen saavuttamiseksi. Kera Oy:n ja KTM yrityspalvelun yhteistyötä kehitetään edellä selostetun mukaisesti.

Erilaisten yritystukien kokoaminen kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle aloitetaan talousarvioesityksessä. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö sovittavat yhteen tukimuotoja siten, että vastaisuudessa kauppa- ja teollisuusministeriö tukee yrityksiä siltä osin kuin ei ole kyse pienistä maaseutuyrityksistä ja työministeriö työllistettäviä henkilöitä. Tämä otetaan huomioon myös EU-rakennerahastojen hankkeiden toteuttamisessa. Tarkoituksena on, että yrityksille myönnettävistä työllistämistuista luovutaan. Jatkossa on myös tavoitteena koordinoida mm. alueellisen kehittämisen projektirahoitusta ja KIE-apua.

Talousarvioesityksessä otetaan huomioon EU-rakennerahastojen yritystoimintaan liittyvän rahoituksen kanavoinnin vaikutukset vastaavien kansallisten rahoitusmuotojen budjetointiin. ETA-sopimuksen velvoitteet yksinään vaikuttavat jo yritystukien perusteiden ja tukiausteiden sopeuttamistarpeeseen. EU-rakennerahastojen rahoitusta suunnataan suunnittelukaudella 1994—1999 merkittävästi elinkeinotoiminnan edistämiseen pysyvien työpaikkojen luomiseksi. Tämä edellyttää kansallisen rahoitusjärjestelmän koordinoimista nykyistä selkeämmiksi kokonaisuukiksi.

Vuoden 1995 talousarvioesityksessä toteutettavat elinkeinotukijärjestelmien koordinointi- ja karsintatoimenpiteet ovat käynnistysvaihe elinkeinotukipolitiikan selkiyttämiseksi, joka jatkuu tulevina vuosina. Sopeuttamistoimenpiteet suhteutetaan EU-rakennerahastojen sääöksiin koskien kansallista rahoitusosuutta suunnittelukaudella 1995—1999. Kansallisen tukiosuuden määrittelyn lähtökohdaksi asetetaan vuoden 1995 talousarvioesitys.

Keskipitkän aikavälin linjausten keskeiseksi

perusteeksi asetetaan yritystuista, etenkin suorista avustuksista, luopuminen sekä valtion yritystuen antamisen valikoivuus. Siten riskirahoitukselle tulee pääpaino. Samalla pyritään turvaamaan yhteiskunnan tärkeänä pitämien painopistealueiden rahoitus- ja tukiresurssit. Valtiovarainministeriön johdolla ja ministeriöitäisten esitysten pohjalta valmistellaan vuoden 1996 talousarvioesityksen laadintaa ja keskipitkän aikavälin menokehysten valmistelua varten yritystukien koordinoitiohjelma. Ohjelman valmistelussa tulee myös ottaa huomioon suorien tukien ja verotukien yhteensovittamistarpeet sekä EU-rakennerahastojen toiminnasta ja alueellisesta ohjelmatyöstä saatavat kokemukset.

Tukijärjestelmien koordinoititoimenpiteiden valmistelussa tulee lisäksi ottaa huomioon hallinnon keventämis- ja ohjausjärjestelmien selkiyttämistarpeet. Tuki- ja hallintojärjestelmien koordinoinnissa korostuvat tulevina vuosina mm. seuraavat näkökohdat:

- tukijärjestelmien tulee rakentua julkisella sektorilla pääasiallisesti asiakkaan suuntaan yhden luokun periaatteelle ja viranomaisten yhteistyön lisäämiselle
- päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä tuen kohdetta sekä
- palvelujen tuottajia on kilpailutettava.

1.5.4 Keskipitkän aikavälin talouskasvu ja valtiontalouden rakenteelliset säästötoimenpiteet

Hallituksen toteuttamien kansantaloutta tervehdyttävien toimenpiteiden vaikutukset ovat jo viimeisimmän vuoden aikana ilmenneet talouden tasapainottumisena. Vientivetoisen kasvun strategian tulokset voimistuvat. Erityisesti toimenpiteet palauttaa avoimen sektorin toimintaedellytykset hyvälle tasolle tukevat nyt talouskasvua ja kansantalouden ulkomaisen velka kierteen katkaisemista.

Tuotannon ripeän kasvun edellytykset ovat siten palautuneet monien vuosien laman jälkeen, vaikka valtiontalouden suuri rakenteellinen alijäämä ja suurtyöttömyys ovat edelleen talouden keskeiset ongelmat. Korkea työttömyys ja valtion kasvava velkaantuminen tulevat pysymään vaikeina ongelmina talouden kasvusta huolimatta. Kasvun edellytysten turvaaminen keski-

pitkällä aikavälillä vaatii pitkäjänteistä koordinoitua talouspolitiikkaa ja yhä tiukentuvaa finanssipolitiikkaa.

Kestävään talouskasvuun ei kuitenkaan päästä, jollei valtiontalouden velkaantuneisuuden kasvua saada pysäytettyä. Tällä talousarvioesityksellä pyritään saamaan aikaan kiinteä perusta velkaantumisen kasvun taittamiselle. Jos tasapainottomuus jatkuu edelleen liian suurena, alijäämät johtavat itseään ruokkivaan velkakierteeseen ja ajan myötä yhä korkeampiin korkoihin sekä markan arvon heikkenemiseen. Tätä taustaa vasten kattavien säästötoimenpiteiden ja talouden rakenteellisten uudistusten toteuttamistarve 1990-luvun loppuvuosina on entistä tärkeämpää, mitä edellyttää myös taloutemme laaja-alainen sopeutumistarve integraatiokehitykseen.

Valtiontalouden vakauttamistarve muodostuu vielä merkittävämmäksi, mikäli virinneestä talouskasvusta tulee lyhytaikainen ja ennakoitua vaimeampi. Tämän seurauksena valtiontaloudelliset rahoitusnäkyvät ja -mahdollisuudet olisivat nykytilannettakin heikkommat.

Koko 1990-luvun loppupuoliskolla toteutettavien finanssipoliittisten toimenpiteiden tulee tähdätä voimakkaan keskipitkän aikavälin kasvun tukemiseen, mikä on ainoa keino työttömyyden merkittäväksi vähentämiseksi. Tämä tavoiteasetanta edellyttää ensisijaisesti suurten budjettialijäämien saamista kestävästi laskevalle uralle.

Talouden palautuminen kasvu-uralle ei yksinään valtion velkakerrettä katkaise koko tällä vuosikymmenellä. Velkakierteen taittaminen onnistuu edellä korostettuun tiukkaan valtion menotalouteen sekä alhaiseen inflaatioon ja vahvaan kilpailukykyyn perustuvalla toimintalinjalla. Budjettialijäämän rakenteellinen luonne viitoittaa erityisesti säästöpolitiikan jatkamiseen.

Valtion velkaantumisen saaminen hallitulle tasolle edellyttää, että julkisten menojen keskipitkän ajan kehitykselle asetetaan selkeät rajat ja painopisteet. Prioriteettivalintoihin perustuvan tavoitteiden asettamisen tulisi lähteä siitä, että valtion menojen enintään reaalinollakasvu ulotetaan koskemaan koko 1990-luvun loppuvuosia. Menojen jäädyttäminen edellyttää korkomenojen huiman kasvun johdosta muita menoja koskevia vaativia säästöpäätöksiä. Tämä merkitsee myös budjettialijäämän supistamiseen tähtäävän nykyistä selkeämmän, kestävämmän ja kattavamman toimenpidevaliko-

man valmistelua sekä kaikkien politiikkalohkojen suuntaamista keskipitkälle aikavälille.

Sinänsä talouden kasvun voimistuminen antaa hyvän perustan toteuttaa edellä kuvattuja toimintalinjauksia.

Valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksien kaventumisen vuoksi joistakin yhteiskuntapoliittisista tavoitteista on tarvetta jatkossakin tinkiä. Tästä aiheutuvat sosiaaliset ja taloudelliset haitat vähenevät, jos julkisen sektorin taloudellisuus ja tehokkuus lisääntyvät sekä menojen kohdentuvuus paranee. Säästötoimien kohdentumista tulevina vuosina voidaan arvioida esitettyjen yhteiskuntapoliittisten näkökohtien ja arvostusten sekä toteutuneen kehityksen perusteella. Jatkossa menoleikkausten kohdistaminen olisi perusteltua taloudelliset näkökohdat huomioon ottaen mm. seuraaville alueille:

- yritystoiminnan tuki
- maa- ja metsätalouden tuki
- sosiaalietuudet
- eläkemenot
- kuntien valtionavut
- hallinnon toimintamenot
- palveluiden tuotannon ja käytön tehostaminen sekä palveluiden maksullistaminen
- asumisen tuki sekä
- valtionapujärjestöjen tuki.

Menoleikkausten perustelluksi kohdistamiseksi tarvitaan valtion tukijärjestelmäkehikon ja tukien hallinnon laaja-alaista rakenneuudistusta ja uudelleenkehittämistä. Uudelleenarviointitarve sisältää julkisen sektorin tehtävien ja myönnettävien etuuksien supistamisen sekä hallinnon keventämisen toimenpiteet. Samalla tukijärjestelmien koordinoimisella tulee etsiä keinoja tehokkaampien, tuloksekkaampien ja taloudellisempien tukimuotojen hyödyntämiseksi. Valtion elinkeinoelämälle myöntämien rahoitustukien järjestelmä tarvitsee mahdollisimman pian laaja-alaista uudelleenarviointia.

Talouden kaksitalouden kehityksen ohella kansantalouden ongelmat ovat luonteeltaan pitkäaikaisia ja rakenteellisia, jolloin tarvitaan hyvän kilpailukykyyn ylläpitämistä sekä joustavuuden lisäämistä ja rakenteiden uusimista.

Rakennepolitiikan tulee lähivuosina enenevästi edistää resurssien joustavaa kohdentumista ja markkinoiden tehokasta toimintaa. Rakenteellisia uudistuksia tulee ensisijaisesti kohdistaa työmarkkinapolitiikkaan työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseksi. Edelleen tulee toteuttaa sellaisia uudistuksia, jotka edistävät kilpailua taloudessa. Näin kyettäisiin hyö-

dyntämään tehokkaammin Suomen EU-jäsenyyden etuja etenkin parempien markkina-asemien kautta.

Kansainväliseen integraatioon sopeutuminen ja Suomen EU-jäsenyyttä asettavat maataloudelle ja koko elintarviketaloudelle suuria haasteita. Asiakaslähtöinen ja kustannustehokas elintarviketalouden kokonaisketju on välttämätön edellytys elinkeinojen tulevaisuuden kannalta.

Väestön ikääntyminen vaikuttaa jo lähivuosina ratkaisevasti sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kehitykseen. Väestön ikärakenteesta ja eläkejärjestelmien luonteesta johtuen eläkekustannusten kasvu jatkuu. Eläkemenojen arvioidaan nostavan veroastetta vuodesta 1990 vuoteen 2010 noin 5 prosenttiyksiköllä. Myös terveydenhoito ja vanhustenhuolto lisäävät tuoloin julkisia menopaineita. Eläkkeiden rahoitusongelmien ratkaisemiseksi tarvittavia toimenpiteitä tulee jatkaa mahdollisimman pian.

Sosiaalimenojen kannalta pääpaino 1990-luvun lopun valinnoissa on toimeentuloturvan selkiyttämisen alueella. Sosiaali- ja terveyspalvelujen taloudellisuuskysymykset nousevat aikaisempaa voimakkaammin esille. Työntekijöiden ja työnantajien sosiaalivakuutusmaksuihin kohdistuvia nousupaineita puretaan asteittain lähivuosina, joten rahoitusvajausta ei jätetä pysyväksi.

Samalla sosiaaliturvaa ja verotusta on tarpeellista kehittää sellaiseksi, joka vaikuttaa myönteisesti yrittäjyyteen ja työntekoon.

Korkea verotuksen taso pahentaa jo nyt Suomen kansantalouden rakenteellisia ongelmia. Budjettialijäämien kattaminen veroja korottamalla lähivuosina merkitsisi veroasteen kohoamisen ohella myös kustannustason kohoamista, joka lisäisi inflaatiota ja heikentäisi talouden edellytyksiä sopeutua kansainvälisen taloudellisen ympäristön muutoksiin.

Taloutemme ympäristömuutokset edellyttävät päin vastoin varsinkin tuloverotuksen lieventämistä. Mahdollisuudet veronkevennyksiin ovat olemattomat valtionalouden kasvavan velkaantumisen vuoksi. Tulo- ja pääomaverotuksen tasoero nykyisen suuruisena ei voi kuitenkaan pitkän päälle säilyä.

Maastrichtin sopimuksen myötä talous- ja rahapolitiikan merkitys Euroopan unionissa korostuu entisestään. EU-jäsenyyttä ja EMU-kriteerien täyttäminen merkitsevät Suomen talouspolitiikan tiukentamista jatkossa. Rahaliiton jäsenyyttä on Suomen tavoite. Julkisen

sektorin rahoitusaseman vakauttaminen on talouspolitiikan tavoite jo kansallisista tavoitteistamme.

2. EU-jäsenyyden vaikutukset talousarvioesityksessä

2.1 EU:n rahoitusjärjestelmän yleispiirteet ja EU-jäsenyyden vaikutukset Suomen valtion talousarvioesityksen rakenteeseen ja sisältöön

Vaikutusten arvioinnin lähtökohdat

Talousarvioesityksessä käytetään yksinomaan nimitystä Euroopan unioni (EU) kautta linjan.

EU-jäsenyyden välittöminä taloudellisina vaikutuksina näkyvät heti jäsenyyden alusta lukien Suomen suoritettavaksi tulevat maksut EU:lle ja sieltä saatavat tulot. Erityisesti EU:lta saataviin tuloihin liittyy arviointivaikeuksia, jotka ovat sitä suurempia mitä pitempää aikaväliä laskelmat koskevat. Jäsenyyttä koskettaa monia talouden osa-alueita ja yksityiskohtia, minkä vuoksi vaikutusten kattava arviointi on lähes mahdoton. Suomen nettomaksuaseman eli kaikkien suoritettavien maksujen ja EU:lta saatavien tulojen summan arviointi on ongelmallista myös siitä syystä, että monien EU:n talousarvioon sisältyvien erien kohdentaminen tietylle jäsenvaltiolle on vaikeaa. Tästä syystä seuraavassa esitettävät laskelmat ovat arvioita talousarvioesityksen laadinnan yhteydessä käytettävissä olevien tietojen pohjalta. Tiedot voivat tarkentua ja muuttua myöhemmin. Etenkin EU:n rakennerahastoja koskevat luvut voivat muuttua alueelliseen ohjelmatyöhön liittyen. Lisäksi EU:lta saatavien tulojen kohdalla voi ilmetä maksatukseen liittyviä viipeitä, mikä voi muuttaa talousarvioesityksen lukuja.

EU:n talousarvio

Euroopan yhteisöjen keskeinen rahoitusväline on talousarvio, joka laaditaan vuosittain yhteisön perustamissopimuksen varainhoitoa koskevien määräysten mukaisesti. Unionin omien varojen keräämisen keskeinen periaate on, että kerättävillä varoilla tulee voida kattaa kaikki toiminnasta aiheutuvat menot kunakin varainhoitovuonna. Unioni ei voi tehdä talousarviota siten, että menojen ja tulojen erotus

(alijäämä) rahoitettaisiin lainanotolla. Unionin jäsenten rahoitusosuudesta talousarvioon on säädetty neuvoston päätöksellä 88/376/ETY. Siinä määritellään ne tulolähteet, joilla talousarvio rahoitetaan sekä maksujen yläraja. Jäsenmaiden maksuosuuksia määritettäessä lähtökohtana on talousarvion kokonaismenojen määrä. Ne katetaan vähentämällä menoista ensin sekalaiset tulot (henkilökunnan palkoista perittävät verot ja eläkemaksut, myynti-, vuokra- ja korkotulot sekä tutkimusohjelmiin osallistumisesta aiheutuvat tulot kolmansista maista). Jäännös kertoo, paljonko menoista on katettava ensiksi ns. traditionaalisilla omilla varoilla (jäsenmaiden tullitulot, maatalousmaksut ja sokerimaksut) ja sitten jäsenmaista kerättävällä arvonlisäveropohjaan perustuvalla maksulla. Mikäli menoja sen jälkeen jää kattamatta, ne katetaan bruttokansantulon perusteella määrättyvällä maksulla.

Maataloustuotteiden tuontimaksut ovat tsausmaksuja, jotka määritellään kotimarkkinahintaa vastaavan kynnynshinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisenä erotuksena. Koska unioni tukee sokerin yhteistä markkinointia, se kerää sokerin valmistajilta maksuja markkinointikulujen kattamiseksi. Tullitulot tulevat kaupasta unionin ulkopuolisten jäsenmaiden kanssa. Unionin traditionaalisten omien varojen tuotosta jäsenmaa saa pidättää itselleen 10 % keruukustannuksina. Arvonlisäveropohjaan (ALV-pohja) perustuva maksu saa nykyisin olla enintään 1,4 % ALV-pohjasta, mutta laskee asteittain 1,0 prosenttiin vuoteen 1999 mennessä. ALV-pohja ei saa ylittää 55 % ao. maan bruttokansantulosta (BKTL). Vuodesta 1995 lähtien BKTL-katto on 50 % köyhille maille, joiksi määritellään ne jäsenmaat, joiden BKTL on alle 90 % unionin keskimääräisen bruttokansantulon. Rikkaiden maiden osalta BKTL-katto alenee asteittain vuoden 1995 54 prosen-

tista niin, että 50 prosentin katto otetaan käyttöön vuonna 1999.

Bruttokansantuloon perustuvan maksun (BKTL-maksu) suuruus määrätään vuosittain suhteessa yhteisön yhteenlaskettuun bruttokansantuloon. BKTL-maksu on talousarvion tasapainottava erä ja sen suuruus vaihtelee vuosittain.

Unioni rahoittaa toimintojaan myös muista lähteistä kuin talousarviosta. Euroopan hiili- ja teräsyhteisöllä on oma käyttömenobudjetti, josta rahoitetaan esim. tutkimustoimintaa ja annetaan sosiaalisia avustuksia. Sen varat saadaan hiili- ja terästuottajilta perittävänä tuotantomaksuina. Euroopan investointipankki on talousarviosta riippumaton toimielin. Tosin eräät jäsenvaltioiden antamat takuut sen otto- ja antolainausoperaatioille sisältyvät budjettiin. Euroopan kehitysrahaston kautta puolestaan ohjataan ns. Lomén sopimuksen mukainen rahoitus, joka kootaan jäsenmailta erillisinä maksuosuuksina. Rahasto on perustettu edistämään kauppaa sopimukseen liittyneiden kehitysmaiden kanssa ja toteuttamaan taloudellisia ja sosiaalisia kehitysohjelmia näissä maissa.

Talousarvio on kooltaan nykyisin noin 1,2 % suhteutettuna jäsenmaiden yhteenlaskettuun bruttokansantuloon (BKTL) ja noin 4 % suhteutettuna julkisiin menoihin. Budjettikurin varmistamiseksi unionin omien varojen enimmäismäärälle on vahvistettu raja, jonka mukaan maksuäärärahat eivät saa ylittää 1,2 % yhteisön yhteenlasketusta bruttokansantulosta. Tämä raja on voimassa vuoteen 1994 asti. Tämän jälkeen määrärahakattoa korotetaan asteittain niin, että se vuonna 1999 on 1,27 %. Vastaavasti maksusitoumusmäärärahoja korotetaan niin, että vuonna 1999 ne voivat olla enintään 1,32 % unionin yhteenlasketusta BKTL:sta. EU:n tulokertymä alustavan talousarvioesityksen mukaan jakaantuu vuonna 1995 seuraavasti: perinteiset omat varat 20 %, arvonlisäveropohja 49 % ja BKTL-pohjainen jäsenmaksu 31 %.

Euroopan yhteisöjen alustava talousarvioesitys vuodelle 1995, mrd mk
(ecu = 6,3 mk)

Alaluokka	1994 osuus %	1994 talousarvio	1995 määräraha-katto mrd ecua	1995 talousarvio- esitys
Maatalous.....	49,7	230,0	233,1	233,1
Rakennerahastot.....	31,5	146,2	158,8	158,8
Sisäinen politiikka.....	5,9	27,1	29,6	29,0
Ulkoinen politiikka.....	5,9	27,1	29,0	29,0
Hallinto.....	4,9	22,7	24,6	23,9
Reservit.....	2,1	9,5	6,9	6,9
Yhteensä	100,0	462,6	482,0	480,7

Tämä talousarvioesitys perustuu 12 jäsenvaltion EU:in, joten Suomi ja muut uudet jäsenvaltiot eivät ole mukana ko. luvuissa. Komissio tekee vuotta 1995 koskevan lisätalousarvioesityksen heti, kun rahoituksellisia näkymiä koskevat päätökset on tehty sekä jäsenhakemukset ratifioitu jäseniksi pyrkivissä maissa.

Vaikutukset Suomen talousarvion rakenteeseen

Unionin jäsenyys vaikuttaa eräiltä osin Suomen valtion talousarvion rakenteeseen ja talousarvion ulkopuoliseen taloudenpitoon. Alkuvaiheessa budjetoinnissa tullaan toteuttamaan mm. seuraavia muutoksia.

Unionin traditionaaliin omiin varoihin luettavien tullien ja maatalousmaksujen kantaminen yhteisölle merkitsee sitä, että näitä tuloja ei enää sisällytetä Suomen valtion talousarvioon, johon hallitusmuodon 67 §:n mukaan voidaan ottaa vain Suomen valtion tuloja ja menoja. Tullihallitus kerää tullit ja maatalousmaksut ja tilittää ne suoraan EU:lle. Samalla tavalla EU:lle kannettavat uudet sokerimaksut jätetään myös valtion talousarvion ulkopuolelle. Suomi saa edellä mainittujen varojen keräämisestä 10 prosentin kantopalkkion, arviolta 131 milj. mk, joka budjetoidaan valtiovarainministeriön hallinnonalan sekalaisiin tuloihin. Keräämisestä aiheutuvat todelliset hallintomenot budjetoidaan ao. hallinnonalalle.

Unionin talousarvioon suoritettavat arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvat maksut ovat uusia valtion menoja, jotka otetaan valtion talousarvioon ja budjetoidaan menona valtiovarainministeriön hallinnonalalle.

EU:n talousarvion ulkopuoliset maksut merkitään valtion talousarvioon menona sille hallinnonalalle, jonka toimialaan kyseiset maksut liittyvät. Tämän mukaisesti Euroopan kehitysrahaston maksu tullaan sisällyttämään ulkoasiainministeriön hallinnonalalle. Euroopan investointipankin rahassa maksettava osakepääoma ja vararahastomaksut budjetoidaan valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Euroopan hiili- ja teräsyhteisön rahasto-osuus sekä Euroopan ydinenergiayhteisön hankintakeskuksen pääomamaksu budjetoidaan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle.

Talousarviosta maksetaan jäsenmaille EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaista tukea, alue- ja rakennepoliittista tukea, ja muihin yhteisöpolitiikan lohkoihin, kuten tutkimukseen

ja koulutukseen, elinkeinopolitiikkaan sekä sosiaalipolitiikkaan liittyvää tukea. Lisäksi on sovittu, että uusi jäsenvaltio saa maksaa maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle välittömästi hintasopeutuksesta aiheutuvaa siirtymäkauden tukea, josta EU maksaa osan.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kustannuksista vientituet, interventio-ostot, ja yksityisen varastoinnin tukeminen hoidetaan vuoden 1995 talousarvion yhteydessä perustettavan talousarvion ulkopuolisen Interventiorahaston kautta. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta Suomelle myönnettävät muut kuin Interventiorahastoon tulotettavat tulot budjetoidaan bruttoperiaatteen mukaisesti tuloina maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle. Vastaavasti maatalouspoliittiset tulot, jotka EU rahoittaa kokonaan tai osittain, budjetoidaan bruttoperiaatteen mukaisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle menoina.

Unionin alue- ja työllisyyspolitiikkaa sekä maatalouden rakennepolitiikkaa rahoitetaan yhteisön budjettiin sisältyvistä rakennerahastoista. Suomen talousarvioon otetaan kaikki EU:n rakennerahastoista saatavat tuet ja niiden kirjaamisessa noudatetaan bruttoperiaatetta. EU:lta saatava rahoitusosuus merkitään Suomen talousarviossa rahastoittain sisäasiainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön tuloksi ja menoksi tulo- ja menomenteille. Kansallinen osarahoitus budjetoidaan menoksi kyseeseen tuleville hallinnonaloille asianomaisille menomenteille.

Jäsenyys ei edellytä välttämättä laintasoisia muutoksia budjettilainsäädäntöön, joskin siihen on tarkoituksenmukaista tehdä joitakin tarkistuksia esim. talousarvion rakennetta koskevilta osin. Talousarvion ulkopuolisen Interventiorahaston perustaminen edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettavaa lakia.

Hallinnon rakenteet on sopeutettava unionin jäsenyyden vaatimuksia vastaaviksi. Suomen edustautuminen sekä Suomen näkemysten ja ehdotusten tehokas ajaminen EU:n laajassa valmistelu- ja päätöksentekokoneistossa asettaa erityisiä vaatimuksia sekä ministeriöiden hallinnonaloille että näkemysten yhteensovittamisen suhteen. Tämän mukaisesti ministeriöt huolehtivat siitä, että niillä ja niiden toimialan yksiköillä on toimiva valmistelu- ja toimeenpano-organisaatio ja että sidosryhmät on kytketty mukaan tähän työhön. Kumppanuusperiaate ja yhteistyötahojen nimeäminen edellyttävät jäsen-

maiden hallintojen suoria yhteyksiä asioiden valmistelussa ja toimeenpanossa. Tämä merkitsee julkisen hallinnon mittavaa kansainvälistymistä ja edellyttää panostamista sekä tietoyhteyksien että henkilöstön kehittämiseen.

Ministeriöiden välistä toimivaltajakoa ei ole tarkoitus muuttaa EU-asioiden valmistelun takia. EU-asioiden koordinointiin liittyen valtioneuvoston yhteydessä toimii pääministerin johtama EU-ministerivaliokunta, joka käsittelee poliittiselta ja taloudelliselta merkitykseltään tärkeimmät EU:ssa päätettäviksi tulevat asiat ja sovittaa yhteen näkemykset. Virkamiestasolla toimii EU-asiain komitea ja sen alaisuudessa runsaat 50 valmistelujaostoa. Ulkoasiainministeriössä toimii EU-asiain sihteeristö, joka valmistelee ministerivaliokunnan ja EU-asiain komitean käsittelemät asiat.

2.2 Rahoitusvaikutukset talousarvioesityksessä

2.2.1 Suomen maksut EU:n talousarvioon ja sen ulkopuolelle

Vuonna 1995 Suomen maksut EU:n talousarvioon ovat 3 022 milj. markan määräinen arvonlisäveropohjaan (ALV-pohja) perustuva maksu sekä 1 973 milj. markan määräinen bruttokansantuloon (BKTL) perustuva maksu.

Lisäksi Suomi tulouttaa EU:n talousarvioon tulleina sekä maatalous- ja sokerimaksuina yhteensä 1 310 milj. mk.

EU-jäsenyyteen liittyy myös muita kuin unionin varsinaiseen talousarvioon suoritettavia maksuja. Euroopan hiili- ja teräsyhteisö kantaa toimialansa yrityksiltä jäsenvaltioissa tuotannon perusteella määräytyvää maksua. Suomen terästeollisuuden tuotannon perusteella arvioituna maksu olisi noin 10 milj. mk. Euroopan hiili- ja teräsyhteisöllä on rahasto, johon Suomi uutena jäsenvaltiona maksaa osuutensa jäsenneuvotteluissa sovitun mukaisesti. Osuus on noin 76 milj. mk ja se maksetaan kahtena vuosimaksuna vuosina 1995 ja 1996. Jäsenyys-sopimuksen mukaisesti Suomen osuus Euroopan ydinenergiayhteisö EURATOM:in hankintakeskuksen pääomasta on 0,6 milj. mk, josta vuonna 1995 on maksettava sisään 10 % eli 65 000 mk.

Suomi maksaa osuuden EU:n budjetin ulkopuolella olevan Euroopan kehitysrahaston rahoituksesta. Maksun suuruus määräytyy myöhemmin käytävien erillisneuvottelujen tulokse-

na. Se tulee olemaan arviolta 250—300 milj. mk. Maksu ei lankea maksettavaksi vuonna 1995.

Suomi uutena jäsenvaltiona merkitsee osuutensa Euroopan investointipankin pääomasta. Osuudesta maksetaan rahana alle kymmenesosa ja loppu velkasitoumuksina. Suomi maksaa myös pääomaosuuttaan vastaavan osuuden pankin rahastoista. Maksut yhteensä ovat noin 1 mrd mk ja ne maksetaan kolmen vuoden kuluessa jäsenyyden voimaantulosta. Vuonna 1995 Suomen on suoritettava osakepääoma- ja vararahastomaksuja pankille yhteensä noin 413 milj. mk.

Euroopan investointipankin pääomaosuusmaksuja sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön rahasto-osuusmaksua ei voida verrata EU:n budjettiin maksettaviin vuotuismaksuihin. Ne ovat kertaluonteisia pääomasijoituksia, joista vastaavasti syntyy valtion finanssivarallisuuteen luettava saatava.

2.2.2 EU:n talousarviosta Suomen valtion talousarvioon tai sen ulkopuolelle tulevat tulot

EU:n talousarviosta maksetaan jäsenvaltioille EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaista tukea, alue- ja rakennepoliittista tukea ja muihin yhteisöpolitiikan lohkoihin kuten tutkimukseen ja koulutukseen, elinkeinopoliittikkaan sekä sosiaalipoliittikkaan liittyvää tukea. Lisäksi uusille jäsenvaltioille on sovittu annettavaksi maaja elintarviketalouden välittömästä hintasopeutuksesta aiheutuvaa siirtymäkauden tukea.

Yhteisen maatalouspolitiikan perusteet

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet on määritelty EU:n perustamissopimuksessa. Yhteinen maatalouspolitiikka rahoitetaan EU:n budjetista maatalouden ohjaus- ja tukirahaston kautta. Rahaston varoista 90 % käytetään markkinajärjestelmien kustannuksiin, joita ovat viennin, interventio toiminnan sekä tuki- ja tuotannon ohjaustoimien kustannukset (tukiosasto). Tukiosastosta rahoitetaan myös maatalouden ympäristötuki. Loppuosa varoista käytetään rakenne- ja maaseutupoliittisiin toimenpiteisiin (tavoitteet 5a ja 5b), kuten investointitukeen, käynnistystukeen, epäedullisten alueiden tuotantotukeen ja viljelijöiden yhteistoimintatukeen (ohjausosasto). Myös elintarviketeollisuuden jalostusta ja markkinointia tuetaan ohja-

usosastosta. Periaatteessa yhteinen maatalouspolitiikka voidaan jakaa hinta- ja markkinapolitiikkaan (maatalouden markkinajärjestelmät) sekä rakennepolitiikkaan (rakennetuet).

Tukiosaston menot maksetaan ensin jäsenvaltion varoista, mutta ne hyvitetään jäsenvaltioiden raporttien perusteella. Siltä osin kuin EU vastaa tuesta kokonaan, tuen määrä ei välittömästi vaikuta Suomen valtiontalouteen. EU-tulotuen EU rahoittaa kokonaan. Ympäristötuen, varhaiseläkemenojen sekä pellon metsityksen osalta EU:n osuus on 50 %, paitsi 6-alueilla 75 %. Yhteisen maatalouspolitiikan kustannuksista vientituet, interventio-ostot ja muu interventiotoiminta hoidetaan talousarvioesityksen yhteydessä perustettavan Suomen talousarvion ulkopuolisen Interventiorahaston kautta. EU:n tuet ohjataan rahastoon, joka jakaa ne edelleen, joten ne eivät vaikuta valtion budjettitalouteen. Tukiosastosta Suomelle myönnettävät muut kuin Interventiorahastoon tuloutettavat tulot budjetoidaan bruttoperiaatteen mukaisesti tuloina ja menoina maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Suomen maataloutta koskevat tulot, maatalouden ohjaus- ja tukirahasto

EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen tuloiksi maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tulevan 4 361 milj. mk. Em. summasta tuloutuu noin 1 500 milj. mk Interventiorahastoon vientituen, interventio-ostojen ja muun interventiotoiminnan hoitamiseen sekä talousarvioon (12.30.01) 2 861 milj. mk.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta Suomen tuloiksi on arvioitu 782 milj. mk. Tuloista 117 milj. mk ohjautuu maatilatalouden kehittämisrahastoon rakennepoliittisiin toimenpiteisiin sekä talousarvioon (12.30.02) 665 milj. mk. Tavoitteen 5a mukaisia toimenpiteitä ovat mm. luonnonhaittakorvaukset, nuorten viljelijöiden tuki sekä toimenpiteet, jotka parantavat maataloustuotannon tehokkuutta. Tavoitteet ovat horisontaalisia, mutta 6-alueella toimenpiteet on sisällytettävä laadittaviin ohjelmiin. 5b- ja 6-ohjelmien tavoitteena on mm. elinkeinojen monipuolistaminen, tuotteen laadun kehittäminen, maaseudun infrastruktuurin, pienyritystoiminnan ja kylien ke-

hittäminen, neuvonnan ja ammattikoulutuksen sekä maa- ja metsätalouden jalostuksen ja markkinoinnin kehittäminen.

Hallinto- ja muusta valmistelutyöstä aiheutuviin kustannuksiin liittyen maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle arvioidaan rakennetilastojen tuottamisesta korvattavan kustannuksia noin 1 milj. mk sekä Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle 0,5 milj. mk kannattavuustutkimuksen laadinnasta aiheutuvia kustannuksia.

EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusväline

EU:n kalatalouspolitiikan toteuttamiseksi Suomen tuloiksi EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä arvioidaan saatavan 35 milj. mk (12.30.03). EU:n rakennepoliittisilla toimenpiteillä pyritään erityisesti parantamaan elinkeinokalatalouden kilpailukykyä. Rakennepolitiikan ohjauskeinona on kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen myöntämä rakennetuki. Tukijärjestelmä on ohjelmaperusteinen. Kalatalouspolitiikan toteuttamiseksi voidaan myöntää rahoitusta mm. kalatalouden uudelleen suuntaamiseen, tilapäisiin yhteisyrityksiin, yhteishankkeisiin sekä kapasiteetin sopeuttamiseen.

Suomen maa- ja elintarviketalouden sopeutuminen EU-jäsenyyteen

Valtioneuvosto teki 27.5.1994 periaatepäätöksen Suomen maa- ja elintarviketalouden sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Päätöksessä (kohta 17) on pitkäaikainen maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelmä, joka vaatii kansallisia varoja 5,5—6,0 mrd mk vuodessa. Talousarvioesityksessä tätä varten ehdotetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisessa tuessa (30.31.41) kotieläin-, peltoala-, ym. tukea yhteensä 3 610 milj. mk, maatalouden ympäristötukea (30.31.45) 1 700 milj. mk, joka jakautuu puoliksi Suomen ja EU:n kesken sekä luonnonhaittakorvausta varten (30.31.46) 1 045 milj. mk, joka on Suomen osuus. EU:n osuus on 455 milj. mk. Pitkäaikaiseen tukeen on varattu siten yhteensä 5 505 milj. mk Suomen osuutena.

Muina pitkäaikaisina tukitoimenpiteinä on periaatepäätöksen kohdan 20 mukaisesti varhaiseläkejärjestelmä, johon on talousarvioesityksessä varattu maatalousyrittäjien luopumis- ja pellonmetsitystukea varten yhteensä 175 milj.

mk. Määräraha on kansallisen osuuden arvioitu olevan noin 100 milj. mk sekä EU:n 75 milj. mk. Järjestelmä korvaa luopumiskorvausjärjestelmän sekä sukupolvenvaihdoseläkejärjestelmän.

Siirtymäkauden aiheuttamaksi kustannukseksi arvioidaan periaatepäätöksen kohdassa 24 ensimmäisenä vuonna noin 3 mrd mk. Talousarvioesityksessä on varattu maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentille siirtymäkauden tukea varten 3 240 milj. mk ja määrärahalla katetaan periaatepäätöksen kohdassa 23 mainittuja toimenpiteitä.

Siirtymäkauden kansallisina rakennetukitoimenpiteinä määritellään periaatepäätöksen kohdassa 27a maatilalain nojalla vuosina 1977—1991 myönnettyille lainoille 4 prosentin korkokatto. Tätä varten esitetään maaseutuelinkeino-

toiminnan korkotukimomentille määrärahan lisäystä 29 milj. mk. Kohdan 27c mukaista vakauttamislainojen korkotuen maksamista varten varataan 33,3 milj. mk sekä päätöksen kohdan 27b mukaista puutarhayritysten korkoavustusta varten 40 milj. mk. Velkaantuneiden maatalojen velkarasitusta kevennetään kohdan 27d perusteella verotuksessa tehtävällä velkamäärään sidotulla vähennyksellä. Periaatepäätöksessä verohuojennuksen tuen määrän arviointiin olevan 260 milj. mk. Vuoden 1995 valtion verotulojen arvioidaan vähenevän 115 milj. mk. Lisäksi kuntien verotulot vähenevät esityksen johdosta 145 milj. mk.

Valtioneuvoston 27.5.1994 hyväksymän periaatepäätöksen mukainen maa- ja puutarhatalouden kansallinen tukipaketti on seuraava:

Periaatepäätöksen kohta	Momentti	Kansallinen osuus	EU:n osuus
	Tulotuet:		
17.	30.31.41 Maa-puutarhatalouden kansallinen tuki	6 850	—
	— kotieläin-, ym. tuet	3 610	
24.	— siirtymävaiheen tuki	3 240	
16.	30.31.45 Maatalouden ympäristötuki	850	850
17.	30.31.46 Luonnonhaittakorvaus	1 045	455
20.	30.31.47 Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitys	100	75
	Rakennetuet:		
27c.	30.33.47 Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus	33,3	—
27b.	30.33.48 Puutarhayritysten korkoavustus	40	—
27a.	30.33.49 Maatilalain nojalla 1977—1991 myönnettyille lainoille 4 % korkokatto	29	—
27d.	Tulo- ja varallisuusvero (kaikkiaan)	+260	
Kansallinen tukipaketti yhteensä		9 207,3	1 380

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan elintarviketeollisuudelle on tarkoitus myöntää siirtymäkauden aikana vuosina 1995—1999 yhteensä 700 milj. mk kansallista rakennetukea. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavia tuloja arvioidaan lisäksi olevan käytettävissä tänä aikana yhteensä noin 500 milj. mk. Lisäksi elintarviketeollisuudelle on tarkoitus myöntää kansallista tukea tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä vinnedistämiseen ja markkinointiin siirtymäkauden aikana yhteensä enintään 500 milj. mk.

Lisäksi EU rahoittaa EU-tulotukea (ns. Cap-reformitukea) arviolta 1 900 milj. mk vuonna 1995 sekä siirtymäkorvausta neljän vuoden aikana. Vuonna 1995 siirtymäkorvauksen mää-

räksi on arvioitu 1 235 milj. mk, joka kohdistuu koko maa- ja elintarviketaloudelle (ml. elintarviketeollisuus).

Alue- ja rakennepolitiikka, rakennerahastoista saatavat tulot

Aluepolitiikka on nykyään EU:n merkittävimpiä toimintaloikoja. Rakennepoliittisen rahoituksen osuus yhteisön talousarviosta on runsaat 30 %, vain maatalouden osuus on suurempi. Alue- ja rakennepoliittikan tavoitteena on edistää koko yhteisön tasapainoista kehitystä sekä vähentää alueiden välisiä kehityseroja ja heikompien alueiden jälkeenjääneisyttä. Jäsenvaltioille kohdistuvaa rakennetukea ohjataan rakennerahastojen kautta eli alue-

ja työllisyyspolitiikkaa sekä maatalouden rakennepolitiikkaa ja maaseudun kehittämistoimia rahoitetaan yhteisön budjettiin sisältyvien rakennerahastojen avulla.

Unionin alue- ja rakennepolitiikka koostuu kahdesta pääosasta: rakennerahastotuesta ja kansallista aluetukea koskevista säädöksistä. Yhteiset aluetukisäännöt määrittelevät sen, millä edellytyksillä jäsenvaltiot voivat myöntää kansallista alueellista yritystukea. Suomi on hyväksynyt kansallista aluetukea koskevat säännöt jo ETA-sopimuksen yhteydessä, minkä soveltamisesta EU-jäsenyyden oloissa on sovittu komission kanssa jäsenyysneuvottelujen yhteydessä. Nämä näkökohdat on otettu huomioon talousarvioesityksen eräiden määrärahojen mitoituksissa ja sisältömuutoksissa.

Rakennerahastojen sisältö ja tavoitteet

Suomea koskevia rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (ERDF), Euroopan sosiaalirahasto (ESF), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EAGGF). Näihin rinnastetaan nykyään myös kalatalouden ohjauksen rahoitusväline (FIG). Lisäksi rakennepolitiikkaan liittyen osa rakennerahastojen rahoituksesta on varattu ns. yhteisöaloitteisiin, jotka ovat komission aloitteesta käynnistettäviä yhteisötason toimenpideohjelmia. Rahastot toimivat suhteellisen itsenäisinä, vaikka niiden toimintaperiaatteita on yhtenäistetty vuoden 1989 rakennerahastouudistuksen myötä. Myös muut EU:n rahoituslaitokset olivat saman yhteensovittamisen piirissä. Tärkein näistä on Euroopan investointipankki, joka on merkittävä rakennerahastohankkeiden osarahoittaja. Euroopan investointirahasto on aloittanut toimintansa kesällä 1994.

Rakennerahastot eivät nimestään huolimatta ole varsinaisia rahastoja, vaan ne saavat varansa suoraan EU:n talousarviosta. Kaikki kolme rahastoa myöntävät pelkästään avustuksia.

Rahastot suuntaavat varansa seuraavien Suomea koskevien tavoitteiden mukaisesti:

Tavoite 6 erittäin harvaan asuttujen alueiden kehitys ja rakenteellinen sopeuttaminen (vastaa muissa EU-maissa tavoitetta 1),

Tavoite 2 teollisuuden taantumisesta vakavasti kärsivien alueiden, raja-alueiden tai alueen osien (mukaan lukien työssäkäyntialueiden ja kaupunkimaisten taajamien) uudistaminen,

Tavoite 3 pitkäaikaistyöttömyyden torjumi-

nen ja nuorten sekä sellaisten henkilöiden, jotka ovat vaarassa joutua työmarkkinoiden ulkopuolelle, työelämään siirtymisen helpottaminen,

Tavoite 4 työntekijöiden teollisiin muutoksiin ja tuotantojärjestelmien kehitykseen sopeutumisen helpottaminen,

Tavoite 5 maaseudun kehityksen edistäminen

a) nopeuttamalla yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettaessa maatalouden rakenteiden mukauttamista,

b) helpottamalla maaseudun kehitystä ja rakenteellista mukauttamista.

Rakennerahastojen toiminta

Aluekehitysrahasto osallistuu kaikkien alueellisten tavoitteiden 6, 2 ja 5b rahoittamiseen. Sosiaalirahasto rahoittaa yksin horisontaaliset tavoitteet 3 ja 4 sekä lisäksi alueellisten tavoitteiden kohdealueilla työvoimavarojen kehittämiseen liittyvät hankkeet. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto tukee maaseudun elinkeinotoiminnan kehitystä ja osallistuu tavoitteiden 6, 5a ja 5b rahoittamiseen ja kalatalouden ohjauksen rahoitusväline pelkästään tavoitteen 5a rahoittamiseen.

Rakennerahastouudistuksen myötä siirryttiin tukitoimien hallinnoinnissa vuosittaisesta tapauskohtaisesta käsittelystä laajempiin useampivuotisiin toimenpideohjelmiin. Tavoitekohtaisten ohjelmien laadinta on edellytys tuen saannille. Tavoitteita 6, 2 ja 5b koskevat ohjelmat laaditaan alueittain, muut ovat valtakunnallisia. Tämän tyyppinen järjestelmä edellyttää tuen tehokasta seurantaa ja arviointia.

Rahastojen hallinnon yleisenä periaatteena on alueellisten, kansallisten ja yhteisön viranomaisten välinen yhteistyö, eli niin sanottu partnership-periaate. Tämä koskee ohjelmatyön ja seurannan kaikkia vaiheita.

Rahoituksen saaminen rakennerahastoista edellyttää kansallista osarahoitusta. EU edellyttää, että sen myöntämä rahoitus muodostaa nettolisän jäsenmaan asianomaisiin julkisiin menoihin (ns. additionaliteetti- eli lisäysperiaate). Tämän valvontaa tehostetaan vastaisuudessa. Osa rahastojen varoista (noin 9 %) varattaneen yhteisön aloitteesta ja näkökulmasta käynnistettäviin ohjelmiin. Myös nämä yhteisön aloitteet on tarkoitettu ensisijaisesti tukialueita varten.

Tavoite 6 -alueet

Jäsenyysneuvotteluissa sovittiin, että Lapin, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnat sekä kahdeksan seutukuntaa nimettiin uuden, tavoitetta 1 vastaavan tavoitteen 6 kohdealueiksi. Uusi tavoite 6 täydentää tavoitteen 1 bruttokansantuotetta koskevaa edellytystä niin, että sen kohdealueiksi nimettiin alueita, joiden asukastiheys on enintään kahdeksan asukasta neliökilometriä kohti.

Tavoite 6 on tarkoitettu erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämisen ja rakenteellisen sopeuttamisen edistämiseen. Suomessa alueilla asuu noin 840 000 asukasta eli 16,6 % väestöstä.

milj. ecua (noin 10,7 mrd mk) tukea rakennerahastoista. Tuki jakautuu eri vuosille siten, että se on keskimäärin 340 milj. ecua vuodessa, ollen ensimmäisenä vuonna 315 milj. ecua ja viimeisenä vuonna 366 milj. ecua. Rahamäärään sisältyy tavoitteeseen 6 saatava tuki, keskimäärin 102 milj. ecua eli noin 770 mk henkeä kohti.

Neuvotteluissa ei sovittu yksityiskohtaisesti tavoitteiden 2 ja 5b kohdealueista tai tavoitteiden 2, 3, 4, 5a ja 5b tavoitekohtaisista rahamääristä. Tähän asiantilaan ja talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Suomi on laatinut mainituista kohdista ehdotukset ja tekee niistä esityksen komissiolle.

Vuonna 1995 rakennerahastoista Suomelle saatava 315 milj. ecun (1985,1 milj. mk) tuki esitetään jaettavaksi seuraavasti:

Rakennerahastojen rahoituskehys

Neuvotteluissa sovittiin edelleen, että Suomi voi saada vuosina 1995—1999 yhteensä 1 704

	Rahastokehys rahastoittain vuonna 1995, milj. mk		EAGGF+FIFG	Yhteensä
	ERDF	ESF		
Tavoite 6	238,7	100,0	228,5	567,2
Tavoite 2	114,1	26,9		141,0
Tavoite 3 ja 4		567,0		567,0
Tavoite 5a			485,9	485,9
Tavoite 5b	93,3	28,2	102,5	224,0
	Yhteensä	446,1	722,1	816,9
				1 985,1

ERDF = Euroopan aluekehitysrahasto

ESF = Euroopan sosiaalirahasto

EAGGF = Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto

guidance section = ohjausosasto

guarantee section = tukiosasto

FIFG = Kalatalouden ohjaamisen rahoitusväline

Tuen lopullinen jakautuminen rahastoittain määräytyy ohjelmityön perusteella. Myöhemminä vuosina aluekehitysrahaston ja maatalousrahaston osuus nousee. Suomen liittyminen EU:n jäseneksi merkitsee alue- ja rakennepoliitiikan kannalta ennen muuta lisärahoitusta kansallisiin alue- ja rakennehankkeisiin. Tuki ei ole automaattista, vaan sen saamisen edellytyksenä on hyväksyttävien ohjelmien olemassaolo.

Tuen saaminen edellyttää myös, että hankkeeseen on osoitettu riittävä kansallinen rahoitusosuus. Tähän liittyen vuoden 1995 talousarvioesitys on laadittu seuraavan kansallisen rahoituksen pohjalle. Lisäksi esitetään arviot rakennerahastohankkeiden omarahoitusosuuksista ministeriöittäin ja kansallisesta omarahoitusosuudesta rakennerahastohankkeisiin.

Rakennerahastohankkeiden kansallinen ja EU-rahoitus rahastoittain/ministeriöittäin vuonna 1995, milj. mk

Ministeriö	Valtio									Kunnat ja muut	Kansall. yht.	EU
	KTM	LM	MMM	OPM	SM	STM	TM	YM	Valtio yht.			
Rahasto												
ERDF	139,3	85,6	12,8	20,2	57,3	—	85,5	36,0	436,7	187,2	623,9	446,1
ESF	36,5	—	8,3	227,2	3,7	10,4	647,6	1,7	935,3	108,8	1 044,1	722,1
EAGGF +FIFG	150,0	—	1 356,3	—	—	—	—	—	1 506,3	—	1 506,3	816,9
Yht.	325,8	85,6	1 377,4	247,4	61,0	10,4	733,1	37,7	2 878,3	296,0	3 174,3	1 985,1

Maatilatalouden kehittämisrahaston kansallinen osuus 191,3 milj. mk sisältyy MMM:n lukuun.
Valtion asuntorahaston kansallinen osuus 15,0 milj. mk sisältyy YM:n lukuun.

Rakennerahastohankkeiden kansallinen ja EU-rahoitus tavoitteittain/ministeriöittäin vuonna 1995, milj. mk

Ministeriö	Valtio									Kunnat ja muut	Kansall. yht.	EU
	KTM	LM	MMM	OPM	SM	STM	TM	YM	Valtio yht.			
Tavoite												
Tav. 6	66,8	36,4	385,2	16,7	22,2	1,2	89,4	13,4	631,3	80,3	711,6	567,2
Tav. 2	47,6	27,4	7,2	11,1	18,2	—	39,5	19,1	170,0	69,2	239,2	141,0
Tav. 3 ja 4	22,8	—	0,1	218,3	2,1	9,2	567,6	—	820,0	88,8	908,8	567,0
Tav. 5a	139,5	—	854,6	—	—	—	—	—	994,1	—	994,1	504,0
Tav. 5b	49,2	21,9	130,3	1,4	18,5	—	36,5	5,1	262,9	57,7	320,5	205,9
Yht.	325,8	85,6	1 377,4	247,4	61,0	10,4	733,1	37,7	2 878,3	296,0	3 174,3	1 985,1

Aluekehitysrahasto

Aluekehitysrahaston tuella pyritään vähentämään yhteisön alueellisia kehityseroja. Sen rahoitus kohdistuu pääosin EU:n ongelmallisimmille alueille. Vuoden 1988 rakennerahastouudistuksen keskeisenä ajatuksena oli suunnata rahastojen toiminta yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Tarkoituksena oli keskittää käytettävissä olevat varat tärkeimmiksi katsottuihin tavoitteisiin. Perustamissopimuksen 130 c artiklan mukaisesti aluekehitysrahaston keskeisenä tehtävänä on osallistua heikoimmin kehittyneiden alueiden (tavoite 1), taantuvien teollisuusalueiden (tavoite 2) ja maaseutualueiden (tavoite 5b) kehittämiseen.

Suomen, Ruotsin ja Norjan kanssa käydyissä jäsenyysneuvotteluissa päätettiin uudesta erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämistavoitteesta (tavoite 6), jonka toteutuksessa sovelletaan tavoitetta 1 koskevia säännöksiä ja jota aluekehitysrahasto myös voi rahoittaa. Aluekehitysrahasto tukee erityisesti

a) tuotannollisia investointeja, jotka tekevät mahdolliseksi pysyvien työpaikkojen luomisen tai säilyttämisen,

b) sellaisen perusrakenteen luomista tai uuden aikaistamista, joka myötävaikuttaa alueiden kehitykseen tai uudistamiseen,

c) toimenpiteitä, joilla pyritään hyödyntämään asianomaisten alueiden omia mahdollisuuksia niiden kehittämisessä,

d) opetus- ja terveysalan investointeja alueilla, joita tavoite 6 koskee.

Aluekehitysrahasto tukee myös tutkimuksia tai pilottihankkeita, jotka koskevat alueellista kehitystä yhteisön tasolla, erityisesti jäsenvaltioiden rajaseutualueilla. Interreg-ohjelmien merkitys korostuu Suomen kannalta.

Lisäksi aluekehitysrahasto voi osallistua sellaisen toiminnan rahoittamiseen, jolla myötävaikutetaan alueelliseen kehitykseen tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen alalla. Rahasto voi rahoittaa myös sellaisia investointeja, joiden tavoitteena on kestävä kehitys periaatteiden mukaisesti ympäristönsuojelu, silloin kun ko. investoinnit liittyvät alueelliseen kehitykseen.

Tavoitteen 6 kohdealueella rahastoista saatava tuki voi olla enintään 75 % hankkeen kokonaiskustannuksista ja investointituen osalta enintään 50 %. Tavoitteiden 2 ja 5b kohdealueilla rahastoista saatava tuki voi olla enintään 50 % hankkeen kokonaiskustannuksista; yritysten investointituen osalta enintään 30 %. Painopiste on työpaikkoja luovissa tai säilyttävissä hankkeissa.

Tavoitteen 5b kohdealueilla tukea pyritään kohdistamaan ensisijaisesti elinkeinoelämän monipuolistamiseen. Pyrkimyksenä on mm. luoda uusia työpaikkoja pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, matkailussa sekä käsi- ja kotiteollisuudessa.

Talousarvioesitys lähtee siitä, että valtion rahoituksesta aluekehitysrahastohankkeisiin vajaa kolmannes kohdistuu yritystukiohjelmiin ja yritysten kansainvälistymisen edistämiseen.

Sosiaalirahasto

Sosiaalirahasto rahoittaa yksin rakennerahastoille määritellyistä tavoitteista tavoitteita 3 ja 4. Nämä tavoitteet ovat työvoima- ja koulutuspoliittisia ja horisontaalisia eli niitä toteutetaan koko maassa. Tavoitteen 3 painopiste on pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisemisessä ja nuorisotyöttömyyteen liittyvissä toimenpiteissä. Lisäksi kiinnitetään huomiota työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä tasa-arvon edistämiseen työmarkkinoilla. Kaikkien tavoitteen 3 toimenpiteiden tulee kohdistua työttömiin henkilöihin. Pitkäaikaistyöttömien työelämään siirtymistä tuetaan mm. erilaisilla työelämälaheisilla koulutus-, ohjaus- ja neuvontajärjestelyillä, tukityöllistämisen keinoin, toimenpiteiden joustavoittamisella ja erilaisilla itsensä työllistämiseen ja yrittäjyyteen liittyvillä toimenpiteillä. Nuorten kohdalla pyritään etsimään keinoja, joilla helpotetaan nuorten työttömien työelämään siirtymistä.

Tavoitteella 4 pyritään elinkeinoelämän rakennemuutoksesta aiheutuvien työllisyysongelmien ennaltaehkäisyyn. Kohderyhmänä ovat työelämässä toimivat henkilöt ja erityisesti ne, jotka ovat vaarassa joutua työttömäksi. Tavoitteena on työntekijöiden sopeuttaminen rakennemuutokseen ja työorganisaatioiden muutokseen parantamalla heidän ammattitaitoaan ja työmahdollisuuksiaan. Toimenpiteitä kohdistetaan työpaikkojen säilyttämiseen, uusien työpaikkojen luomiseen sekä edistetään työvoiman sopeutumista uusiin työn organisoimien muotoihin.

Sosiaalirahasto rahoittaa myös työllisyyteen ja työvoimavarojen kehittämiseen liittyviä toimintaohjelmia erikseen nimetyillä alueilla 6, 2 ja 5b. Toimenpidevalikoima on näillä alueilla laajempi kuin muualla maassa. Tavoitteena on edistää alueiden työllisyystilanteen vakautta mm. sellaisella jatkuvalla koulutuksella, ohjauksella ja neuvonnalla, joka on suunnattu erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten työntekijöille, työttömyysuhan alaisille ja työttömille. Lisäksi voidaan panostaa koulutusjärjestelmien kehittämiseen, opettajien koulutukseen sekä työvoimapalvelujen parantamiseen. Alueiden osaamisen tasoa pyritään kohottamaan myös panostamalla tutkimuksen, tieteen ja teknologian jatkokoulutukseen ja tutkimuslaitosten henkilöstön koulutukseen. Tavoite 6-alueilla voidaan lisäksi kouluttaa opetus- ja hallinto henkilöstöä, tukea korkeakoulujen ja yritysten välisiä yhteyksiä, rahoittaa elinkeinoelämälaheisten koulutusorganisaatioiden koulutushankkeita sekä uutta teknologiaa ja taloudellista kehitystä tukevaa koulutusta. Lisäksi on mahdollista panostaa alueen kehittämiseen vastaavien virkamiesten koulutukseen. Yhteisöaloitteista sosiaalirahaston yksin rahoittamia ohjelmia ovat Now, Horizon, Adapt ja Youthstart. Lisäksi sosiaalirahasto osallistuu alueellisten yhteisöaloitteiden (esim. Interreg) rahoitukseen.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahasto

EU:n rakenne- ja aluepolitiikan yhtenä tavoitteena on maatalousvaltaisten maa- ja syrjäseutujen kehittäminen, jotta niiden kehitys ei vaikeutuisi erityisesti yhteisön maatalouspolitiikan muutosten vuoksi. Kehittämistoiminta perustuu alueellisiin ja sektorikohtaisiin kehittämisohjelmiin. Ohjelmien rahoitus koostuu yksityisestä, kansallisesta julkisesta sekä EU:n rakennerahastoilta haettavasta rahoitusosuudesta. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto osallistuu syrjäisten, harvaanasuttujen alueiden (tavoite 6) sekä maaseutualueiden (5b) kehittämiseen. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston toimenpiteitä on kuvattu tarkemmin luvussa 2.2.2.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

EU:n jäsenyys tutkimus- ja kehittämistoiminnan alalla merkitsee sitä, että jäsenyyden myötä päästään mukaan tasa-arvoisena päätöksentekoon ja vaikuttamiseen kaikilla EU:n T&K-

järjestelmän eri alueilla. Tutkimusohjelmiin saadaan entistä paremmin sellaisia tutkimusalueita, jotka ovat merkittäviä suomalaisen elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittämisen kannalta. Näiden tulojen määrä riippuu siitä, miten suomalaiset yliopistot, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset sekä yritykset ym. menestyvät eri ohjelmien tarjouskilpailuissa. Talousarvioesitykseen sisältyy tämän toiminnan mahdollistamat valtion resurssit useilla eri momenteilla. Lisäksi suomalaisten tutkimusohjelmiin osallistujien asema selkiintyy ja tulee tasaveroiseksi jäsenmaiden osallistujien kanssa. EU:n tutkimustoiminnalla on kytkentöjä myös EU:n muihin toimivalta-alueisiin. Jäsenyyden myötä päästään vaikuttamaan tasavertaisina myös näiden alojen toimintaohjelmiin ja saadaan siten lisähyötyä tutkimustoiminnalle.

Mm. Valtion teknillinen tutkimuskeskus osallistuu EU:n tutkimushankkeisiin kaikilla tekniikan aloilla. VTT:n tulojen ulkomailta arvioidaan olevan vuonna 1995 noin 70 milj. mk, mistä valtaosa on EU-hankkeita. Hankkeiden ohella VTT:n henkilöstö osallistuu asiantuntijana tutkimusohjelmien valmisteluun ja hallintokomiteoiden työhön. Teknologian tutkimuskeskus avustaa asiantuntijana kauppa- ja teollisuusministeriötä Suomen EU-tutkimusyhteistyötä koskevan politiikan suunnittelussa ja toteutuksessa. Se on myös käytännön tasolla vastuussa koko tätä yhteistyötä koskevasta yleistiedottamisesta ja koordinoinnista sekä tulosten hyödyntämisestä. TEKES on samalla Suomen vastuutaho kaikissa teollisissa EU-tutkimusohjelmissa; tietotekniikka, teletekniikka, telemaattiset järjestelmät, teollisuus- ja materiaalteknologiat ja biotekniikka. TEKES:in rahoitus näihin ohjelmiin on vuonna 1995 noin 50 milj. mk.

Muut rahoituskohteet

Lisäksi Suomi voi saada EU:lta rahoitusta tekniseen apuun, pilotti- ja esittelyhankkeisiin, selvityksiin, ennakoarviointiin, kokemusten vaihtoon ja muihin valmistelutoimenpiteisiin. Kyseiset toimenpiteet voidaan toteuttaa komission aloitteesta tai komission lukuun. Komission aloitteesta ja lukuun toteutettavat toimenpiteet voidaan rahoittaa rahastoista sataprosenttisesti. Näiltä osin talousarvioesityksessä ei voida valmistelutilanteeseen viitaten esittää arvioita.

2.2.3 Budjettitaloudelliset vaikutukset

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä käytettävissä olevien tietojen perusteella voidaan EU-jäsenyyden budjettitaloudelliset vaikutukset arvioida seuraaviksi:

Taulukko 3. EU-jäsenyyden vaikutus budjettitalouteen vuonna 1995; milj. mk

TULOT	
Tulot EU:lta	
Yhteinen maatalouspolitiikka ja rakennerahastot	4 729 ¹⁾
- yhteinen maatalouspolitiikka	2 861
- rakennerahastot	1 868
Siirtymäkauden tuki	1 235
Kantopalkkiot	131
Muut tulojen muutokset	
Maatalouden osuus markkinointikustannuksista	-1 600
Eräiden valmisteverojen muutokset	-463
Arvonlisävero	1 150
- elintarvikkeet	1 400
- harmonisointi	1 550
- verotusjärjestelmän muutos (viive)	-1 800
Tuonnin perusteella kannettavat maksut	-950
Tulo- ja varallisuusvero, tukipaketti ²⁾	-115
Tulojen muutokset yhteensä	+4 117
MENOT	
Maksut EU:lle	
ALV-maksu	3 022
BKTL-maksut	1 973
Maksut EIP:lle, EURATOM:lle ja EHTY:lle	451
Muut menojen muutokset	
Yhteinen maatalouspolitiikka ja rakennerahastot (4 729)	1 449 ³⁾
MMM:n menojen vähennykset	-5 909
Kansallinen tukipaketti (VNp 27.5.1994)	12 227
— kansallinen osuus	8 947
— EU:n osuus	3 280 ⁴⁾
Varastojen arvonlennuksen kompensointi (teollisuus ja kauppa)	1 400
Tuki elintarviketeollisuudelle	174
ETA:een liittyvät menot	-255
Kehitysavun mitoitus	-200
Muut muutokset yhteensä	80
Menojen muutokset yhteensä	+14 413⁵⁾

¹⁾ Lisäksi EU:lta tulevia tuloja tuloutuu suoraan budjetin ulkopuolisiin rahastoihin yht. 1 617 milj. mk (Interventiorahasto 1 500 milj. mk, MAKERA 117 milj. mk).

²⁾ Lisäksi kuntien osuus 145 milj. mk.

³⁾ Osa EU:lta saatavasta tuesta sisältyy kohtaan Kansallinen tukipaketti.

⁴⁾ Sisältää EU-tulotukea 1 900 milj. mk.

⁵⁾ Lisäksi eri hallinnonalojen ao. momenteille on varattu rakennerahastojen rahoittamia hankkeita varten kansallista valtion osuutta.

3. Talousarvioesityksen rakenne

Taulukko 4. Menot pääluokittain vuosina 1993-1995

Numero- tunnus	Pääluokka	v. 1993	v. 1994	v. 1995	Muutos 1994-1995	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	20	24	25	+ 1	+ 5
22.	Eduskunta	237	241	252	+ 11	+ 5
23.	Valtioneuvosto	202	162	167	+ 5	+ 3
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala .	3 399	3 095	3 006	— 89	— 3
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 181	2 337	2 295	— 42	— 2
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala ...	10 562	10 339	10 405	+ 66	+ 1
27.	Puolustusministeriön hallinnonala ...	9 226	8 483	8 170	— 313	— 4
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala .	34 029	29 178	23 865	— 5 313	— 18
29.	Opetusministeriön hallinnonala	28 653	26 532	27 338	+ 806	+ 3
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 360	11 259	15 686	+ 4 428	+ 39
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	10 046	8 094	7 998	— 95	— 1
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	7 043	5 375	6 969	+ 1 594	+ 30
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	53 814	53 021	48 656	— 4 365	— 8
34.	Työministeriön hallinnonala	7 877	9 231	11 879	+ 2 648	+ 29
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala ..	5 571	4 186	4 427	+ 241	+ 6
36.	Valtionvelka	16 964	21 903	24 457	+ 2 554	+ 12
Menot yhteensä		202 184	193 459	195 596	+ 2 138	+ 1

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 5. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1993-1995

Numero- tunnus	Menolaji	v. 1993	v. 1994	v. 1995	Muutos 1994-1995	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
01-03	Palkkaukset	1 103	817	1 189	+ 371	+ 45
04-07	Eläkkeet	11 203	11 625	12 114	+ 489	+ 4
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	3 149	3 039	2 630	— 409	— 13
21-23	Toimintamenot	34 247	29 904	31 168	+ 1 264	+ 4
08-15,	19-29 Muut kulutusmenot	2 453	5 433	4 981	— 452	— 8
01-29	Kulutusmenot	52 155	50 817	52 081	+ 1 264	+ 2
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	43 197	39 552	38 929	— 623	— 2
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	14 468	14 083	19 603	+ 5 520	+ 39
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	39 417	43 873	42 247	— 1 626	— 4
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja KELA:lle	5 097	1 997	2 007	+ 10	+ 0
61-65	Muut siirrot kotimaahan	6 577	6 948	6 253	— 695	— 10
66-69	Siirrot ulkomaille	2 304	2 307	7 488	+ 5 182	+ 225

30-69	Siirtomenot	111 061	108 760	116 527	+ 7 768	+ 7
70-73	Kaluston hankinta	142	204	231	+ 26	+ 13
74-76	Talonrakennukset	1 688	929	839	— 89	— 10
77-79	Maa- ja vesirakennukset	2 493	1 452	1 521	+ 69	+ 5
70-79	Reaalisijoitukset	4 323	2 585	2 591	+ 6	+ 0
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat .	255	185	285	+ 100	+ 54
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	737	472	477	+ 5	+ 1
88-89	Muut finanssisijoitukset	17 403	10 336	143	— 10 193	— 99
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	18 395	10 993	905	— 10 088	— 92
70-89	Sijoitusmenot	22 718	13 578	3 496	— 10 082	— 74
90-92	Valtionvelan korot ja indeksikorotukset	16 222	20 298	23 490	+ 3 192	+ 16
93-99	Muut ja erittelemättömät menot	28	6	2	— 5	— 71
90-99	Muut menot	16 250	20 304	23 492	+ 3 187	+ 16
Menot yhteensä		202 184	193 459	195 596	+ 2 138	+ 1

Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Taulukko 6. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1993-1995

Numero-tunnus	Tehtäväryhmä	v. 1993	v. 1994	v. 1995	Muutos 1994-1995	
		tilinpäätös milj. mk	talousarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
Yleinen hallinto						
010	Ylin päätöksenteko	332	453	391	— 63	— 14
020	Valtiovarainhallinto	2 585	4 520	4 633	+ 113	+ 3
030	Ulkoasiainhoito	1 965	1 876	1 646	— 230	— 12
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 796	1 491	1 593	+ 102	+ 7
050	Muu yleinen hallinto	2 431	1 186	1 169	— 17	— 1
060	Euroopan unioni	—	—	5 408	+ 5 408	—
Yhteensä		9 109	9 526	14 839	+ 5 313	+ 56
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
070	Hallinto	127	133	138	+ 5	+ 4
080	Poliisitoimi	2 639	2 702	2 682	— 20	— 1
090	Oikeudenkäyttö	1 221	1 310	1 352	+ 42	+ 3
100	Vankeinhoito	834	782	767	— 15	— 2
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestön- suojelu	120	107	121	+ 14	+ 14
120	Rajojen vartiointi	966	929	901	— 29	— 3
Yhteensä		5 907	5 962	5 960	— 2	— 0
Maanpuolustus						
150	Hallinto	55	51	47	— 4	— 8
160	Sotilaallinen maanpuolustus	9 063	8 392	8 071	— 321	— 4
170	Taloudellinen maanpuolustus	—	—	—	—	—
Yhteensä		9 118	8 442	8 117	— 325	— 4

Opetus, tiede ja kulttuuri						
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät ..	237	227	233	+ 6	+ 3
220	Yleissivistävä opetus	9 102	8 703	8 550	— 153	— 2
230	Ammattiopetus	5 715	5 348	5 567	+ 219	+ 4
240	Korkeakouluopetus	5 351	4 172	4 882	+ 711	+17
250	Aikuiskoulutus	1 912	1 784	1 574	— 210	—12
260	Opintotuki	3 222	3 447	3 747	+ 301	+ 9
270	Yleinen tutkimus	568	546	573	+ 27	+ 5
280	Kirjastot, arkistot ja museot	833	783	718	— 65	— 8
290	Taide	920	832	839	+ 7	+ 1
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta	607	522	529	+ 6	+ 1
310	Kirkollishallinto	28	22	24	+ 2	+ 9
Yhteensä		28 496	26 386	27 238	+ 851	+ 3

Sosiaaliturva ja terveydenhuolto

Yhteensä		53 917	53 117	48 752	— 4 365	— 8
Asuminen ja ympäristö						
510	Hallinto	148	154	154	— 0	— 0
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu	147	117	113	— 4	— 4
530	Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta	156	192	187	— 5	— 3
540	Asumisen edistäminen	4 713	3 324	3 544	+ 220	+ 7
550	Maanmittaus	439	288	256	— 32	—11
560	Vesitalous	675	542	523	— 19	— 3
Yhteensä		6 279	4 618	4 777	+ 159	+ 3

Työvoima

610	Hallinto	671	718	1 235	+ 517	+72
620	Työvoiman ohjaus	7 097	8 411	10 541	+ 2 130	+25
Yhteensä		7 768	9 129	11 776	+ 2 647	+29

Maa- ja metsätalous

650	Hallinto	175	122	105	— 17	—14
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	491	435	446	+ 11	+ 3
670	Maatalous	9 818	9 471	14 030	+ 4 559	+48
680	Metsätalous	1 016	625	559	— 65	—10
690	Kalastus, metsästys ja porotalous ...	153	174	195	+ 21	+12
Yhteensä		11 652	10 827	15 336	+ 4 509	+42

Liikenne

710	Hallinto	157	109	100	— 8	— 8
720	Tieliikenne	5 947	4 773	4 455	— 319	— 7
730	Vesiliikenne	884	840	878	+ 38	+ 5
740	Ilmaliikenne	255	—	30	+ 30	—
750	Rautatieliikenne	2 354	1 988	2 158	+ 170	+ 9
760	Tietoliikenne	238	227	218	— 9	— 4
Yhteensä		9 836	7 936	7 839	— 97	— 1

Teollisuus ja muut elinkeinot

810	Hallinto	494	478	534	+ 57	+12
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	282	111	118	+ 8	+ 7
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävää tutkimustoiminta	2 026	1 557	2 039	+ 482	+31

840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	17 798	12 136	826	—11 310	—93
850	Teollisuuden edistäminen	2 902	1 711	2 968	+ 1 257	+73
860	Energiahuolto	208	171	256	+ 85	+50
870	Muiden elinkeinojen edistäminen ...	162	91	79	— 12	—13
880	Ulkomaankaupan edistäminen	796	860	642	— 218	—25
Yhteensä		24 668	17 114	7 463	— 9 651	—56
Muut menot						
910	Valtionvelka	16 964	21 903	24 457	+ 2 554	+12
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	11 519	11 798	12 168	+ 370	+ 3
960	Yleisavustukset kunnille yms.	6 769	6 531	6 762	+ 231	+ 4
990	Muut erittelemättömät menot	182	170	112	— 58	—34
Yhteensä		35 433	40 402	43 499	+ 3 097	+ 8
Menot yhteensä		202 184	193 459	195 596	+ 2 138	+ 1

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Talousarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnuksot on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

4. Menoarvioesityksen päälinjat

4.1. Yhteenvedo talousarvioesityksen sisällöstä

Sekä valtion- että kansantaloudelliset näkökohdat puoltavat vuoden 1995 finanssipolitiikan mitoittamista selkeästi kokonaisuksyntyä rajoittavaksi. Talouden kasvun nopeutumista ja kestävyttä edistetään parhaiten tiukalla budjettipolitiikalla, joka tukee inflaatiopaineiden hillintää ja alhaisia korkoja.

Talousarvioesityksen lähtökohtana onkin valtion kasvavan velkaantumisen saaminen hallintaan ja sitä kautta kestävän talouskasvun turvaaminen työllisyysilanteen parantamiseksi. Tästä syystä esityksessä jatketaan menotalouden supistamiseen tähtääviä toimenpiteitä ja annetaan uusia säästölakiesityksiä hallituksen hyväksymien kehysten edellyttämällä tavalla. Talousarvioesitys onkin osa pidemmän aikavälin budjettipoliittista toimintalinjaa, joka tähtää valtion velkakierteen pysäyttämiseen lähivuosi-

Talousarvioesityksen toisen keskeisen lähtökohdan muodostaa Suomen liittyminen Euroopan unioniin. Talousarvioesityksessä budjetoidaan Suomen valtion talousarvioon EU:sta tulevat tulot ja EU:lle maksettavat maksut esityksen valmistelun yhteydessä käytettävien

arvioiden mukaan. Valtioneuvoston 27.5.1994 tekemä periaatepäätös Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepolitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen on otettu huomioon. Lisäksi EU-rahoitusta sekä sen ja kansallisen rahoituksen koordinoitua koskevat menettelyprosessit sisältyvät esitykseen.

Talousarvioesityksen loppusumma on noin 195,6 mrd mk, mikä merkitsee vertailukelpoisiin perusteisiin budjettitalouden menojen vähäistä reaalista supistumista verrattuna vuoden 1994 talousarvioon.

4.1.1. Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto

Tasavallan Presidentille, Eduskunnalle ja valtioneuvostolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 444 milj. mk. Puolue toiminnan tukemiseen ehdotetaan vuoden 1994 talousarvion mukaisesti 64,2 milj. mk.

4.1.2. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 006 milj. mk.

Suomen ulkopolitiikan perustavoite on kan-

sallisten etujen turvaaminen ja maan kansainvälisen aseman vahvistaminen. Suomi tukee ETYK:n periaatteiden, kuten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion vahvistamista sekä yhtenäisen Euroopan rakentamista.

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa lisää ulkoasiainhallinnon tehtäviä.

Suomen suhteita Venäjään kehitetään suhteiden perustaa, taloudellista yhteistyötä ja lähialueyhteistyötä koskevien sopimusten pohjalta. Suomi tukee Venäjän ja muiden IVY-maiden sekä Baltian ja itäisen Keski-Euroopan maiden uudistustyötä niiden pyrkiessä vahvistamaan demokratiaa ja rakentamaan markkinataloutta.

Pohjoismaiden keskinäinen yhteistyö jatkuu tiiviinä. Itämeren alueen yhteistyötä laajennetaan Itämeren Valtioiden Neuvoston puitteissa. Vastaavaa yhteistyötä pohjoisilla alueilla tekee Barentsin Euro-Arktinen Neuvosto.

Maamme turvallisuuspolitiikan perustana on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus. Tämä edellyttää Euroopan uusien turvallisuusjärjestelmien kehittymisen tarkkaa seuraamista.

Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien päämäärien ja periaatteiden toteuttamiseen ja pyrkii kaikin tavoin järjestön toimintaedellytysten parantamiseen. Suomi osallistuu Yhdistyneiden kansakuntien rauhanturvatoimintaan. Maamme ulkopoliittikan maailmanlaajuisina pyrkimyksinä säilyvät turvallisuuden lisääminen aseriisunnan avulla, ihmisoikeuksien edistäminen sekä kansainvälisen ympäristöyhteistyön kehittäminen.

Kehitysyhteistyö on se ulkopoliittikan osa, jolla Suomi pyrkii siirtämällä aineellisia ja henkisiä voimavaroja kehitysmaille

— edistämään kestävästä kehitystä ja hyvinvointia kehitysmaissa

— vaikuttamaan rauhan, tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien vakiintumiseen näissä maissa sekä

— lisäämään vuorovaikutusta Suomen ja kehitysmaiden välillä.

Hallituksen luovuttua väliaikaisesti kehitysyhteistyön tavoitetasosta 0,7 % bruttokansantuotteesta kehitysyhteistyöhön ehdotetaan määrärahoja eri hallinnonaloilla ottaen huomioon EU-vaikutukset yhteensä 2 004,9 milj. mk, mikä on noin 0,4 % vuoden 1995 arvioidusta bruttokansantuotteesta.

Itä- ja Keski-Euroopan avustamiseen ehdo-

tetaan määrärahoja eri hallinnonaloilla yhteensä noin 250 milj. mk.

4.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 295 milj. mk. Oikeusministeriö toimeenpanee maaliskuussa 1995 kansanedustajain vaalit.

Lainvalmistelussa painopistealueita ovat valtiosäännön uudistaminen, hallintolainkäytön kehittäminen, oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen jatkaminen ali- ja hovioikeuksissa, rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkaminen sekä konkurssi- ja ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen toteuttaminen.

Vankeinhoitolaitoksen laitostarkannan alueellisen kattavuuden parantamiseksi perustetaan vuonna 1995 uusi avolaitos Ylitornioon rajavartiolaaitoksen käytöstä vapautuneisiin tiloihin. Vanhoissa laitoksissa suunnitellaan ja toteutetaan rakennusten peruserinnoituksen yhteydessä toiminnan sisällön ja laitosturvallisuuden kehittämisen edellyttämiä tilajärjestelyjä.

4.1.4. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 10 405 milj. mk. Painopistealueita ovat valtion aluehallinnon keventäminen ja kokoaminen, maakunnallisen hallinnon kehittäminen, valtion paikallistason palvelujen kokoaminen ja kehittäminen, alueiden omaehtoisen rakenne- ja aluepolitiikan tehostaminen kansallisin toimenpitein ja EU:n rakennerahastojen avulla sekä poliisin ja rajavartiolaaitoksen toimintavalmiuksien turvaaminen.

Sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvia ulkomaalaisasioita varten perustetaan virasto, joka huolehtii yksittäisiä henkilöitä koskevista ratkaisuista ja niiden valmistelusta. Sisäasiainministeriössä säilyy alan kansainvälisestä yhteistyöstä, lainsäädännöstä, sopimuksista ja yleisistä linjauksista vastaava toimintayksikkö.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 317 milj. mk ja rekisterihallinnon menoihin nettomäärärahaa 114 milj. mk. Tarkoituksena on, että rekisteritoimistot vastaisivat nykyistä laajalaisemmin myös yhteisöjä koskevasta rekisterinpidosta.

Poliisin menoihin ehdotetaan 2 682 milj. mk.

Kansainvälistä yhteistyötä kehitetään ja lisätään. Palvelusten laatua ja tuottavuutta parannetaan tietoisella laatu työllä.

Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 121 milj. mk. Pelastushallinnon ja poliisihallinnon yhteistä hätäkeskuskokeilua varten perustettavat neljä valtion hätäkeskusta suunnitellaan ja varustetaan vuoden 1995 aikana siten, että ne voivat aloittaa toimintansa vuoden 1996 alusta. Valtion pelastusoppilaitokset yhdistetään Pelastusopistoksi, jonka koulutustoiminta keskitetään Kuopioon syyslukukauden 1995 alusta. Öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntatehtävien hallinto siirretään 1.3.1995 lukien ympäristöministeriön hallinnonalalta pelastushallintoon.

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 901 milj. mk. Yleisvastuu maahantulon ja maastälhdön valvonnasta siirretään rajavartiolaitokselle.

Avustuksiin kunnille ja alueelliseen kehittämiseen ehdotetaan yhteensä 6 153 milj. mk. Kuntien yleisiin valtionosuuksiin ehdotetaan 3 599 milj. mk, kuntien verotulojen täydennykseen 1 920 milj. mk ja kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin 20 milj. mk. Maakunnan kehittämisrahaan ehdotetaan 125 milj. mk.

4.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 8 170 milj. mk. Painopistealueita ovat ilmavoimien torjuntahävittäjien uusinnan jatkaminen sekä maavoimien suorituskyvyn ylläpitäminen.

Toimintaa on jouduttu säästösyistä supistamaan monilla aloilla. Kertausharjoituskoulutuksen määrä on noin puolet parin vuoden takaisesta tavoitteesta, uudisrakentamisen ja peruskorjauksen volyyymi on laskenut samoin noin puoleen ja materiaalialalla pääpaino on koulutuksen ja valmiuden kannalta keskeisimmän kaluston huollossa.

Puolustusvoimien materiaalihankintoihin ehdotetaan 2 630 milj. mk, mistä 2 595 milj. mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuihin. Rahoitustarpeen keventämiseksi materiaalihankintojen maksatuksia lykätään 101 milj. mk. Uutena hankintaohjelman esitetään tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tilausvaltuus. Sen arvo on 500 milj. mk. Vuoden 1995 maksuosuus on 20 milj. mk. Tilausvaltuuden maksut ajoittuvat vuosille 1995—99. Puolustusvoimien huolto- ja korjaustoimintaa joudutaan supistamaan.

4.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 23 865 milj. mk. Painopistealueita ovat kansantalouden vakaan ja työllisyyttä edistävän kasvun palauttaminen ja julkisen velkaantumisen kasvun pysäyttäminen.

Eläkemenoihin ehdotetaan 12 168 milj. mk. Verohallinnon menoihin ehdotetaan 1 527 milj. mk. Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetaan 605 milj. mk. Korvauksena valtion vakuusrahastolle ehdotetaan 300 milj. mk.

Arvonlisäveromenoihin ehdotetaan 2 000 milj. mk.

Rakennushallinto lakkautetaan 1.5.1995. Kiinteistövarallisuuden omistajatehtäviä hoitamaan perustetaan kiinteistölaitos. Rakennushallinnon palvelutoiminnot yhtiöitetään. Valtionhallinnon kehittämiskeskuksesta muodostetaan liikelaitos 1.1.1995. Euroopan unioniin liittymisen johdosta on hallinnonalan menoihin ehdotettu yhteensä 5 408 milj. mk, mistä arvonlisäveropohjaan perustuviin maksuihin Euroopan unionille 3 022 milj. mk, bruttokansantuloon perustuviin maksuihin Euroopan unionille 1 973 milj. mk ja Suomen maksuosuuteen Euroopan investointipankin pääomasta 413 milj. mk.

4.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 27 338 milj. mk.

Painopistealueina ovat tiede ja tutkimus sekä oppisopimuskoulutus.

Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen menoihin ehdotetaan 4 882 milj. mk. Korkeakouluopetuksen ja -tutkimuksen kehittäminen perustuu siitä annettuun lakiin ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1991—1996. Kehittämissuunnitelmaan sisältyy toimenpideohjelma korkeakoulujen rakenteelliseksi kehittämiseksi. Peruskoulutuksen tavoitteena on tuottaa vuosina 1995—1998 keskimäärin 10 360 tutkintoa ja jatkokoulutuksen keskimäärin 730 tohtoritutkintoa.

Opintotukeen ehdotetaan 3 747 milj. mk. Keskiasteen opintotuki uudistus toteutetaan kokovuotisena. Opintotuen taso säilytetään ennallaan.

Yleissivistävää, ammatillista ja aikuiskoulutusta kehitetään edellä mainitun kehittämissuunnitelman mukaisesti. Opetus- ja kulttuuritoimen

valtionosuuksien perusteena olevia yksikköhintoja alennetaan 3 % vuoden 1994 tasosta. Säästöjä toteutetaan myös valtion ammatillisten oppilaitosten menoissa. Nuorison koulutuspaikkoja lisäävän ohjelman mukaisen vuonna 1994 alkaneen koulutuksen jatkuminen turvataan ja sitä laajennetaan.

Yleissivistävän koulutuksen menoihin ehdotetaan 8 550 milj. mk. Menoista pääosa on valtionosuuksia kuntien peruskoulu- ja lukio-toimeen. Peruskoulun rakennetta ja koulutussisältöjä kehitetään siten, että vuodesta 1996 lukien vanhempien mahdollisuus kouluuntuloian valintaan laajenee. Iltalukiolainsäädäntö on uudistettu aikuislukiolaiksi.

Ammattiopetuksen menoihin ehdotetaan 5 567 milj. mk. Ammatillisen koulutuksen rakenne uudistetaan peräkkäiseksi. Koulutuksen määrää lisätään edelleen siten, että mahdollisuus ammatilliseen koulutukseen tarjotaan koko nuorisokäluokalle. Oppilaitosverkkoa rationalisoidaan ja ylläpitojärjestelmää selkiytetään. Valtion oppilaitosten kunnallistamista jatketaan. Lastentarhaopettajakoulutus siirretään korkeakoulujen yhteyteen. Oppisopimuskoulutusta laajennetaan.

Aikuisopetuksen menoihin ehdotetaan 1 574 milj. mk. Ammatillisten aikuisopetuskeskusten toiminta-avustuksen määrä on tarkoitus pienentää 15 prosentista 10 prosentiksi. Aikuisopetuksessa toteutetaan ammatti- ja kielitutkintojärjestelmät.

Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käytämissä jatketaan vuonna 1995 poikkeusjärjestelyä, jolla asetuksen mukaisista jakosuhteista väliaikaisesti luovutaan.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin sekä kansainvälisten tutkimusjärjestöjen rahoitusosuuksiin ehdotetaan 386 milj. mk. Määrärahoista 81 % on tarkoitus kattaa veikkausvoitovaroista.

Kulttuurin menoihin ehdotetaan 1 476 milj. mk. Kulttuurin eri alueita kehitetään valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon pohjalta. Edellytykset perustoimintojen toteutumiseksi turvataan.

Liikunnan ja nuorisotyön menoihin ehdotetaan 529 milj. mk. Valtionaputoiminta perustuu pääosin tulosoikeuteen. Määrärahaa urheilun ja liikuntakasvatustyön osuuden arvioidaan olevan 407 milj. mk ja nuorisonkasvatustyön osuuden 122 milj. mk.

4.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menot ovat 15 686 milj. mk. Maatalous on Euroopan unionissa alue, jolla on kaikkein kattavimmin toteutettu koko unionin aluetta koskeva yhtenäinen säätely- ja markkinajärjestelmä. Kaikki maatalouden keskeiset hintoja, tukia ja yhtenäistä rajasuojaa koskevat päätökset tehdään koko unionia koskevin ja jäsenvaltioilla on liikkumisvapautta lähinnä vain toimenpiteiden hallinnon organisoinnissa. Maatalouspoliittisten toimenpiteiden hallinnollinen toimeenpano onkin jäsenvaltioiden vastuulla ja ne joutuvat toimeenpanovaiheessa myös rahoittamaan sovellettavat toimenpiteet. Unioni korvaa jäsenmaiden menot jälkikäteen tarkistettuaan jäsenmaiden maksatukset. Euroopan unionin jäsenyys merkitsee maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menoissa ja tuloissa merkittäviä muutoksia. EU-jäsenyys lisää hallinnonalan menoja noin 4 700 milj. markalla vuoden 1994 talousarvioon verrattuna. Toisaalta EU:lta saatavan siirtymäkauden tuen ja EU:n rahoitusosuuksien takia valtion tulot lisääntyvät noin 4 800 milj. markalla. Maataloustuottajilta ei enää peritä vientikustannusten kattamiseksi veroja ja maksuja, mikä vähentää valtion tuloja 1 160 milj. markalla.

Maa- ja puutarhatalouden tulotuen tarve kasvaa siirryttäessä 1.1.1995 maataloustuotteiden myynnistä saatavissa hinnoissa EU-hintatasolle, joka on keskimäärin 40 % alempi kuin vastaava hintataso vuonna 1994. Maa- ja puutarhatalouden tulotukeen ehdotetaan noin 7 100 milj. mk enemmän varoja kuin vuonna 1994, mistä EU:n osuutta noin 4 500 milj. mk. EU:n osuudessa on otettu huomioon myös siirtymäkauden tuki koko maa- ja elintarviketaloudelle ml. elintarviketeollisuus (mom. 12.28.97 1 235 milj. mk). Menoissa tulotuen osana oleva siirtymäkauden tuki alenee asteittain siirtymäkauden 1995—1999 aikana.

Jäsenyysneuvotteluissa sovittiin maa- ja metsätalouden tukijärjestelyistä, joilla katetaan maa- ja puutarhatuottajille EU-jäsenyydestä aiheutuva tulon menetys. Tähän perustuen valtioneuvosto teki 27.5.1994 periaatepäätöksen Suomen maa- ja elintarviketalouden sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Päätös sisältää EU:n osarahoittaman maatalouden ympäristötuen, yhteensä 1 700 milj. mk, luonnonhaittakorvauksen 1 500 milj. mk ja maatalousyrittäjien

luopumis- ja pellonmetsitystuen 175 milj. mk. Pelkästään kansallisista varoista maksetaan viljelijöille tukea yhteensä 6 850 milj. mk, josta noin puolet on ns. siirtymäkauden tukea. EU:n kokonaan rahoittamaa maatalouspolitiikan uudistustukea (CAP-reformitukea) on yhteensä 1 900 milj. mk. Lisäksi EU rahoittaa Suomen valtiolle siirtymäkorvausta neljän vuoden aikana ja vuonna 1995 sen määräksi on arvioitu 1 235 milj. mk.

Vuodesta 1995 lukien EU vastaa maataloustuotteiden markkinointimenoista. Vientituen ja muun interventiotoininnan rahoittamista varten ehdotetaan perustettavaksi talousarvion ulkopuolinen Interventiorahasto. Rahastosta on arvioitu jäävän Suomen valtion vastattavaksi n. 30 milj. mk vuosittain korkokustannuksia. Rahastolle esitetään 1 500 milj. markan lainanottovaltuutta.

Maatalouden tuotantokustannusten alentamisessa rakennepoliittiset toimenpiteet ovat keskeisiä siirtymäkauden aikana. Toimenpiteitä kohdistetaan maatalousyritysten koon kasvattamiseen, tiloilla tapahtuvan yritystoiminnan monipuolistamiseen ja pääomakustannusten alentamiseen. Em. valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti siirtymäkauden toimenpiteisiin sisältyvät maatalouden kohdennettujen vaikuttamislainojen korkeavustusten jatkaminen, puutarhayritysten korkeavustukset sekä 4 prosentin korkokatto maatilalain nojalla vuosina 1977—1991 myönnettyille lainoille. Määrärahoja näihin tarkoituksiin on varattu noin 100 milj. mk. Lisäksi verotuksen kautta alennetaan tuotantokustannuksia keventämällä maatilojen velkarasitusta verotuksessa tehtävällä velkamäärään sidotulla vähennyksellä. Tämän on arvioitu pienentävän valtiolle kerättävää tulo- ja varallisuusveroa noin 115 milj. mk vuoden 1995 aikana sekä lisäksi kuntien verotuloja noin 145 milj. mk. Maatilatalouden kehittämisrahastolla arvioidaan olevan käytettävissä rakennepoliittisiin toimenpiteisiin noin 880 milj. mk, johon sisältyy EU:lta saatavaa tuloa 117 milj. mk. Pääomakustannusten alentamistoimenpiteet raskastavat valtiontaloutta edellä esitetyn mukaisesti vuonna 1995 noin 220 milj. mk enemmän kuin vuonna 1994.

Vuoden 1995 aikana valmistellaan metsälainsäädännön kokonaisuudistus, jossa otetaan huomioon taloudellisten ja muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden ohella toimintaa ohjaavina periaatteina metsien hoidon ja käytön kestävyys, metsäluonnon biologisen monimuotoisuus-

den säilyttäminen ja ympäristönsuojelu. Metsänparannusvaroihin ehdotetaan valtiontukea ja lainaa yhteensä 255 milj. mk. Lisäksi EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa metsänparannustöitä.

EU-jäsenyys merkitsee myös liittymistä EU:n yhteiseen kalastuspolitiikkaan. Sisävedet ja maan veden kalalajit eivät kuitenkaan kuulu sen piiriin. Yhteinen kalastuspolitiikka muodostuu kalavesillepääsäännöksistä, markkinapolitiikasta, rakennepoliitikasta sekä niihin liittyvästä valvontajärjestelmästä. Rakennepoliittisilla toimenpiteillä pyritään erityisesti parantamaan elinkeinokalatalouden kilpailukykyä. Myönnettävä rakennetuki rahoitetaan EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen (Financial Instrument for Fishery Guidance) varoista.

EU:n tavoitteena eläinlääkinnässä on estää eläintautien leviäminen, vapautua vakavimmista eläintaudeista sekä varmistaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu ja turvallisuus. Toisaalta tavoitteena on edistää eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden vapaata kauppaa mm. luopumalla sisäisistä rajatarkastuksista, jota varten EU:n ulkorajoille tulee perustaa ns. kolmansista maista tulevaa tuontia varten erityisiä raja-asemia.

EU:n eläinlääkinnälliset tavoitteet vastaavat pitkälti Suomen kansallisia tavoitteita. Monissa EU-maissa nämä tavoitteet eivät ole kuitenkaan vielä toteutuneet toivotulla tavalla ja siten Suomen poikkeuksellisen hyvän tautitilanteen säilyttäminen voi olla tulevaisuudessa vaikeaa. Eläinlääkinnän keskeisenä tehtävänä tuleekin olemaan integraatiokehityksestä johtuvien ongelmien ennakointi ja kotimaisen toiminnan sopeuttaminen muuttuviin vaatimuksiin.

EU:n rakenne- ja aluepolitiikan yhtenä tavoitteena on maatalousvaltaisten maaseutu- ja syrjäseutujen kehittäminen, jotta niiden kehitys ei vaikeutuisi erityisesti yhteisön maatalouspolitiikan muutosten vuoksi. Kehittämistoiminta perustuu alueellisiin ja sektorikohtaisiin kehittämisohjelmiin. EU:n rakennerahastoista (maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta, aluekehitysrahastosta, sosiaalirahastosta) saadaan tukea maaseudun kehittämisohjelmiin ja vesivarojen käytön ja hoidon ohjelmiin.

4.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 998 milj. mk. Keskeisenä tavoitteena on

alentaa kuljetus- ja logistisia kustannuksia elinkeinoelämän kilpailukyvyyn parantamiseksi. Tien- ja radanpidossa on tärkeimpänä tavoitteena säilyttää nykyverkon kunto ennallaan. Investointimenoista pääosa kohdistetaan keskeneräisten hankkeiden loppuunsaattamiseen. Uusia väylähankkeita aloitetaan vain muutama. Julkisen liikenteen markkinaosuus pyritään säilyttämään ennallaan eli 20 prosenttisena liikennesuoritteesta. Tavoitteena on tieliikennekuolemien vähentäminen puoleen vuoden 1989 tasosta vuosikymmenen loppuun mennessä. Samoin on tavoitteena kansainvälisten sopimusten mukaisesti vähentää liikenteen ympäristöhaittoja.

Tienpitoon käytetään yhteensä 4 448 milj. mk. Pääpaino on perustienpidossa, johon käytettävät määrärahat supistuvat noin 7 prosentilla vuodesta 1994. Tiestön kunto voidaan kuitenkin säilyttää lyhyellä tähtäyksellä ennallaan. Tieverkon kehittämishankkeiden rahoitus supistuu noin 40 prosentilla. Rakenteilla olevista kehittämishankkeista ovat tärkeimpiä Eurooppa 18-tiehankeet, joita rahoitetaan myös Euroopan Investointipankista otettavalla lainalla.

Vesiliikenteeseen ehdotetaan yhteensä 867 milj. mk. Liikenteen kasvun ja merenkulun rationalisoinnin johdosta merenkulun kustannusvastaavuus edelleen paranee. Samoin kuljetustarkaste paranee. Merenkulun tukien perusteita tarkastetaan.

Joukkoliikenteen tuki säilyy ennallaan eli 488 milj. markkana. Tukijärjestelmän yhteensovittamista ja joukkoliikennejärjestelmien kehittämistä jatketaan tavoitteena joukkoliikenteen kilpailuaseman parantaminen ja markkinaosuuden säilyttäminen.

Valtionrautatiet yhtiötetään esityksen mukaan 1.7.1995 alkaen siten, että laitoksesta muodostetaan konserni, jossa kuljetustoimintaa hoitaa oma yhtiönsä ja radanpitoa ja rakentamista oma yhtiönsä. Radanpitoa hallinnoi ja viranomaistehtäviä hoitaa samanaikaisesti toimintansa aloittava Ratahallintokeskus. Rautatieliikenteen arvioidaan kasvavan noin 3 % ja Valtionrautatiet -liikelaitoksen tuottavan puolen vuoden toimintakautenaan noin 125 milj. markan ylijäämän. Radanpitoon ja Ratahallintokeskuksen toimintaan ehdotetaan koko vuodelle yhteensä 1 647 milj. mk.

Lentoliikenteen vuonna 1994 alkaneen kasvun arvioidaan jatkuvan ja olevan noin 3 % vuonna 1995. Liikelaitoksen ennakoitaan osoit-

tavan 3 milj. markan ylijäämää. Ilmailulaitoksen investoinnit säilyvät vuoden 1994 tasolla ja ovat noin 260 milj. mk. Pääkohteita ovat lennonvarmistuslaitteet ja Helsinki-Vantaan lentoaseman laajennustyöt.

Autorekisterikeskuksen liikevaihdon arvioidaan supistuvan katsastustoiminnan avautuessa kilpailulle. Liikelaitoksen ylijäämäksi arvioidaan 25 milj. mk. Kehittämistavoitteena on Autorekisterikeskuksen yhtiöittäminen vuoden 1996 alusta.

Heinäkuun alusta vuonna 1994 toimintansa aloittaneen Valtion Korjaamon liikevaihdon arvioidaan nousevan noin 107 milj. markkaan. Korjaamon ennakoitaan saavuttavan nollatuloksen.

4.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 6 969 milj. mk. Elinkeinotukien ja -politiikan uudelleen kohdentamisella ja koordinoimisella on tarkoitus turvata hallinnonalan painopistealueiden rahoitusresurssit. Painopistealueita ovat: tutkimus ja tuotekehitys, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen ja neuvontaresurssit sekä riskirahoitustoiminta.

Kauppa- ja teollisuusministeriö varautuu EU-jäsenyyteen ja sitä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamiseen osoittamalla määrärahoja ohjelmien kansalliseen rahoitukseen, varmuusvarastoinnin järjestelyihin sekä elintarviketalouden sopeutukseen vajaalla 1 681 milj. markalla (ei sisällä rakennerahasto-osuutta). Siitä varastotappioiden osuus on 1 400 milj. mk, elintarviketeollisuuden siirtymäkauden rakennetuki yhteensä 174 milj. mk, varmuusvarastointikorvaukset 107 milj. mk sekä loput toiminnallisia ja eri jäsenyyksistä aiheutuvia menoja.

Teknologian kehittämiskeskuksen myöntämisvaltuuksien kasvu on 27 % ottaen huomioon energiateknologisen tutkimuksen resurssien siirron ja EU-jäsenyyden edellyttämien valtuuksien lisäyksen vaikutukset. Kaikkiaan TEKES:in myöntämisvaltuuksien määräksi ehdotetaan yhteensä 1 589 milj. mk. Hallinnonalalle ehdotettavista määrärahoista lähes kolmannes kohdistuu teknologiseen tutkimukseen ja tuotekehitykseen.

Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen ja neuvontaresurssien kasvuksi mitoit-

taan runsas kolmannes. Kera Oy:n uusien korkotukilainojen sekä uusien kehittämis- ja perustamislainojen myöntämisvaltuudet säilyvät vuoden 1994 korkealla tasolla.

Osinkotuloja valtionyhtiöistä arvioidaan kertyvän 600 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 272 milj. mk. Korkotukea Suomen Vientiluotto Oy:lle ehdotetaan 205 milj. mk. Siirtoihin valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvauksiin ehdotetaan 600 milj. mk.

Energia-avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 130 milj. mk.

Yritystoiminnan alueellisia rahoitustoimenpiteitä ja pk-yritystoiminnan rahoitusta selvitetään yksityiskohtaisemmin kohdassa 4.2. ”Alue- ja pk-politiikan suuntaviivat”.

4.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 48 656 milj. mk. Taloudellinen tilanne edellyttää toimeentuloturvan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen julkisen talouden tasapainoa parantavia rakenteellisia muutoksia.

Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenoista on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla vajaa kolmannes.

Työntekijän eläkemaksu on pysyvä osa työeläkejärjestelmän rahoitusta 1.1.1994 lukien. Maksu otetaan huomioon eläkepalkan määräytymisperusteissa. Eläkemaksu alentaa TEL-indeksiin pistelukua ja vaikuttaa myös alentavasti etuuksien perusteena oleviin palkkoihin.

Eduskunnan hyväksymän hallituksen esityksen mukaisesti etuuksiin tehdään TEL-indeksiin sidottujen osalta arviolta 1,5 prosentin ja KEL-indeksiin sidottujen osalta arviolta 2 prosentin tarkistus.

Lapsilisämenot ovat yhteensä 9 022 milj. mk.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 10 milj. mk. Sairausvakuutuslakia esitetään muutettavaksi siten, että valtion nykyinen 13 prosentin osuus päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista poistetaan. Toimenpide vähentää valtion menoja 800 milj. mk. Menojen kasvun hillitsemiseksi ehdotetaan muutettavaksi myös vanhempainrahan määräytymissäännöksiä.

Työterveyshuollon korvausjärjestelmä muuttuu vuodesta 1995 lukien. Uudistuksella ei ole vaikutusta vuoden 1995 talousarvioon.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 2 625 milj. mk. Määrärahan tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahamenojen hillitsemiseksi päivärahan saamisen edellytyksiä muutetaan pidentämällä työssäoloa sekä pidentämällä työssäolovaatimusta, joka oikeuttaa uuteen 500 päivärahapäivän enimmäismäärään. Soviteltuun päivärahaan oikeutettujen määrä vähenee työllisyysasetuksen muutoksen johdosta ja työttömyysturvan väärinkäytöksiä pyritään vähentämään tietosuojaa koskevilla muutoksilla. Lisäksi työnantajan ja vakuutetun omavastuita jatketaan lomautuksissa. Ansioon suhteutetun päivärahan rahoitusosuuksia muutetaan edelleen väliaikaisesti siten, että valtion osuus on 62,5 %, työnantajien 32 % ja vakuutettujen 5,5 %. Tähän liittyen palkansaajilta peritään työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Valtio kattaa myös työnantajien työttömyysvakuutusmaksun porrastuksesta aiheutuvaa vajeusta työttömyysturvan rahoituksessa. Työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu porrastetaan vastaavan rahoituksen järjestämiseksi. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on 2 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 6,1 % ylitteestä. Valtion osuus työttömyyskassoille on yhteensä 6 600 milj. mk.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja nousi vuoden 1994 alusta 55 vuodesta 58 vuoteen. Oikeus eläkkeeseen säilyy kuitenkin vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä. Seuraavan kerran uusi, vuonna 1940 syntyneiden ikäluokka tulee eläkkeeseen oikeutetuksi vuonna 1998. Alaikäraja on tarkoitus edelleen nostaa asteittain 60 vuodeksi.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 1 310 milj. mk. ETA-säännöksistä johtuen lapsen hoitotuet ja vammaistuet siirretään kokonaan valtion kustannettaviksi ja eläkkeensaajien asumistuista valtio kustantaa 56,5 %. Kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,55 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä eli kuntien osuus yhteensä markkamääräisesti sama kuin kuluvana vuonna.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan

vielä vuoden 1995 osalta perimällä näiltä järjestelmiltä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotto on vuonna 1995 yhteensä 330 milj. mk.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus vuonna 1995 on arviolta 21,10 %. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan olevan 20,30 %, kun se vuonna 1994 on noin 18,90 %. Maksun kohoaminen johtuu vaiheittaisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään.

Vuonna 1995 yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 7,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,90 penniä äyriältä ja 3,80 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi ennakoperintälain muuttamisesta, joka supistaa ennakonpidätyksen ja sosiaaliturvamaksun alaisen palkan käsitettä. Tämä esitys alentaa sosiaaliturvamaksun tuottoa. Vakuutetun kansaneläkemaksu on 0,55 penniä äyriältä. Myöskään vuonna 1995 ei työnantajan lapsilisämaksua peritä. Eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 penniä äyriältä ja kansaneläkevakuutusmaksua 1,00 penniä äyriältä. Arvonlisäveron tuotosta ohjataan yhteensä 2 400 milj. mk kansaneläkelaitokselle.

Sairausvakuutuslakia ja kansaneläkelakia muutetaan siten, että mainittujen lakien mukaiset Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahasto ja kansaneläkerahasto yhdistetään.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1995 on esityksen mukaan 2 010 milj. mk. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista vuonna 1995 on esityksen mukaan 390 milj. mk.

Sotilasvammakorvauksien menot on arvioitu yhteensä 1 885 milj. markaksi. Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahasi ehdotetaan yhteensä 170 milj. mk, mistä 158 milj. mk osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

Sosiaali- ja terveystalvet joudutaan toteuttamaan vähenevillä voimavaroilla. Palvelujen

toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan jatkamalla palvelurakenteen muuttamista avohuoltopainotteiseksi, tehostamalla voimavarojen käyttöä ja lisäämällä hoidon porrastusta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksiin ehdotetaan 17 971 milj. mk, josta sosiaalihuollon osuus on 8 346 milj. mk ja terveydenhuollon osuus 9 625 milj. mk. Valtionosuudet vähenevät noin 2,5 % vuoteen 1994 verrattuna.

Yleisperustelujen kohdassa 1.4.2. tarkoitettujen säästöjen aikaansaamiseksi ehdotetaan jatkettavaksi vuonna 1994 toteutettua sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien 2 819 milj. markan säästöä. Lisäsäästön aikaansaamiseksi ehdotetaan valtionosuuksia vähennettäväksi 543 milj. mk. Näiden väliaikaisella lainsäädännöllä toteutettavien säästöjen lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa tapahtuvat muutokset vähentävät valtionosuuksia yhteensä 70 milj. mk.

Lasten päivähoidon ja kotihoidon tuen valintoikeutta koskeva laajennus yhdellä uudella ikäluokalla koskemaan 3-vuotiaiden ikäryhmää sekä subjektiivisen päivähoito-oikeuden laajennus koskemaan kaikkia lapsia peruskoulun aloittamiseen asti siirretään 1.8.1995 sijasta toteutettavaksi 1.8.1997. Lisäksi lasten kotihoidon tuen tasoa ja myöntämisperusteita ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valtionosuusmenot vähenevät 50 milj. mk. Vuoden 1995 aikana aloitetaan lasten päivähoidon palvelurahakojeilu.

Vuoden 1995 alusta on tarkoitus toteuttaa työttömien vähimmäistoimeentulojärjestelmän kokeiluja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määräytymisen perusteena oleva henkilöstön määrä on esityksen mukaan 234 747. Henkilöstön määrä vähenee päivähoidon ryhmäkoko-säännösten muutoksen ja lääkäreiden orientoivan vaiheen koulutusjärjestelmän uudistuksen johdosta 1 660:lla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uusien perustamishankkeiden valtuuksiin ehdotetaan 500 milj. mk. Tämä on noin puolta vähemmän kuin vuonna 1994. Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ehdotetaan 400 milj. mk, josta uusien valtuuksien perusteella 115 milj. mk ja vanhojen valtuuksien perusteella 285 milj. mk.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ehdotetaan 335 milj. mk. Vuoden 1995 pakolaiskiintiöksi ehdotetaan 500, joka on

sama kuin vuonna 1994. Turvapaikanhakijoiden määrän arvioidaan olevan 2 000.

Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin on vuonna 1995 1 015 milj. mk.

4.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 11 879 milj. mk. Määrärahoja käytetään aktiivisiin työllisyyttä parantaviin toimenpiteisiin, joilla luodaan pysyviä työpaikkoja, parannetaan pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien työmarkkinoille sijoittumista, ennaltaehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja supistetaan alueellisia työttömyyseroja. Työsuojelun valvonnan vaikuttavuutta ja kohdennettavuutta parannetaan. Valvonnalla tuetaan työpaikkojen omaa työsuojelutoimintaa ja lisätään niiden valmiuksia kehittää omia työolojaan.

Työhallinnon palveluja porrastetaan asiakkaiden palvelutarpeen perusteella. Henkilökohdallisen palvelun riittävyys varmistetaan lisäämällä palvelujen omatoimista käyttöä, ryhmämenetelmiä ja tiedottavia palveluja.

Työllistämistukijärjestelmä uudistetaan. Palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin ehdotetaan 2 889 milj. mk, jotka kohdistetaan erityisesti nuoriin sekä pitkäaikaistyöttömiin.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen menoihin ehdotetaan 1 819 milj. mk. Määrärahalla arvioidaan hankittavan varsinaista työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta 5,75 milj. opiskelijätyöpäivää. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeisenä tehtävänä vuonna 1995 on ammattitaidon puutteesta johtuvan pitkäaikaistyöttömyyden ehkäiseminen ja pitkäaikaistyöttömien työhönsijoittumisen edistäminen. Tavoitteena on lisätä työvoiman ammatillista liikkuvuutta ja valmiutta sopeutua työmarkkinoiden muutoksiin.

Työmarkkinatukeen arvioidaan käytettävän 3 932 milj. mk. Tukea käytetään toimeentulon turvaamisen ohella aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joilla edistetään saajien työmarkkinoille sijoittumista.

Talousarvioesityksen työllisyysmäärärahoihin arvioidaan työllistettävän yhteensä keskimäärin 56 500 henkilöä, joista palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin 53 500 henkilöä. Koulutusmäärärahoihin voidaan toteuttaa työvoimakoulutusta siten, että sen piirissä on jatkuvasti keskimäärin 29 000 henkilöä. Edellä todetut

luvut eivät sisällä Euroopan sosiaalirahaston kanssa yhteistyössä toteutettavia hankkeita. Niiden vaikutuksia käsitellään tarkemmin luvussa 2.

Taulukko 7. Työvoimapolitiikan erityistoimenpiteet (henkilötyöpäivä)

	1994 TA	1995 TAE
Valtion työllistämät	8 500	10 000
Kuntien ja kuntayhtymien työllistämät	20 000	23 000
Yksityinen sektori.....	36 000	20 500
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	5 500	3 000
Työllistettyjä yhteensä ...	70 000	56 500
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, milj. oppilastyöpäivää	6,53	5,75

4.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 4 427 milj. mk. Painopisteinä ovat ympäristönsuojelun edistäminen, ympäristöhallinnon uudistus sekä asuntomarkkinoiden tasapainoisen kehityksen turvaaminen ja korkotukilainoituksen laajentaminen aravalainoituksen rinnalla.

Ympäristöpolitiittista vaikuttamista lisätään ja kestävä kehityksen tavoitteita yhdennetään eri hallinnonalojen toimintaan. Lisätään ympäristötaloudellista arviointia ja taloudellisen ohjauksen käyttöä.

Suomen lähialueiden kanssa tehtävän yhteistyön määrärahoihin edistetään ympäristön kuormitusta vähentäviä hankkeita ja parannetaan yhteiskunnan valmiutta suojella ympäristöä.

Ympäristöä pilaavia päästöjä vähennettäessä tärkein tavoite on supistaa ulkomailta Suomeen kulkeutuvaa hapanta laskeumaa, mihin pyritään kansainvälisen yhteistyön kautta. Tärkeimpiin tavoitteisiin kuuluu myös ehkäistä otsonikerroksen tuhoutuminen, pysäyttää hiilidioksidipäästöjen kasvu sekä vähentää jätteitä, melua ja ympäristöriskejä. Ympäristöä pilaavia päästöjä vähennetään kullakin toimialalla yhdennetysti siten, että eri kuormituksia tarkastellaan yhtä aikaa.

Maankäytön ohjausjärjestelmä uudistetaan siten, että ministeriön toiminta kohdentuu kansainvälisesti ja kansallisesti merkittäviin alueidenkäytön kysymyksiin muun päätöksenteon siirtyessä kuntiin. Toimivien, taloudellisten ja ympäristöä säästävien yhdyskuntien sekä yh-

dyskuntarakenteen toteutumista edistetään kaavoitukseen vaikuttamisen ohella myös kehitys- ja kokeilutoiminnalla.

Luonnonsuojelulainsäädäntö uudistetaan vastaamaan kansainvälisiä vaatimuksia. Luonnonsuojelussa keskeisenä tavoitteena on toteuttaa luonnon monimuotoisuuden huomioonottavaa metsästrategiaa. Jatketaan valtioneuvoston vahvistamien suojeluohjelmien toteuttamista, missä tehostetaan valtionmaiden käyttöä vaihtomaina ja lisätään yleiskaavoitusta.

Rakentamista ohjaavia säädöksiä, markkina- ja valvontaa sekä vastuulainsäädäntöä yhteensovitetaan eurooppalaiseen rakentamisen ohjausjärjestelmään. Asunto- ja rakennusalan lähialueyhteistyötä jatketaan pitäen tavoitteena myös Suomen rakennusalaan kohdistuvaa elvyttävää vaikutusta.

Asuntomarkkinoiden vakautuminen jatkuu vuosina 1994—1995 mm. toteutettujen asuntopolitiittisten toimien tuloksena. Talouden käänntyminen kasvuun on muuttanut kasvukeskusten asuntohinnat nousujohteisiksi. Haasteeksi on muodostunut asumiskustannusten pitäminen kohtuullisina, mihin pyritään kiinnittämällä erityistä huomiota sosiaalisen asuntotuotannon kustannusten hillintään ja ylikysynnän kohteena olevien taloudellisten pientasuntojen tuottamiseen.

Vuonna 1995 on tavoitteena aloittaa aravalainoituksella ja korkotuella noin 16 000 uuden asunnon rakentaminen. Lisäksi ASP-tuella ennakoidaan hankittavan noin 11 000 asuntoa. Aravalainoituksella, korkotuella ja avustuksilla rahoitetaan noin 15 000 asunnon perusparantaminen.

Valtion tukema uustuotanto kohdennetaan alueille, joilla ei ole riittävästi kohtuuhintaisten vuokra- ja omistusasuntojen tarjontaa.

Asuntorahaston lainanmyöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 3 390 milj. mk ja korkotukilainojen hyväksymisvaltuudeksi 4 020 milj. mk. Asuntorahaston rahoitusohjelman laajentamiseksi toteutetaan aravalainojen arvopaperisointia.

Asumistukea ehdotetaan korotettavaksi 2 490 milj. markkaan. ASP-tukeen ehdotetaan 320 milj. mk ja ylivelkaisten asunnonhankkijoiden korkotukeen 105 milj. mk.

4.2. Alue- ja pk-politiikan suuntaviivat

4.2.1. Kansallinen aluepolitiikka

Vuoden 1994 alusta voimaan tulleen aluepo-

liittisen lainsäädännön mukaisesti aluepoliittisen rahoituksen kohdentamisen lähtökohtana on tuotantorakenteen uudistaminen, palvelujen saatavuuden turvaaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja yritystoiminnan osaamisen edellytysten parantaminen koko maassa. Tarkoitus on keskittyä lähinnä pitkäaikaisten rakenteellisten ongelmien voittamiseen koko maassa ja erityisesti kehitysalueilla monipuolisin kehittämistoimenpitein, maaseudun väestön toimeentuloperustan laajentamiseen, maakuntakeskusten taloudellisen kehityksen ja työllisyyden tukemiseen parantamalla niiden elinkeinotoiminnan kansainvälistä kilpailukykyä, tietotaitoa ja teknologista perustaa, vaikeista elinkeinotoiminnan rakenteellisista muutoksista aiheutuvien alueellisten ongelmien poistamiseen sekä kotimarkkinateollisuudesta tai julkisen sektorin supistumisesta johtuvien alueellisten vaikutusten hallintaan. Vuonna 1995 pyritään erityisesti kansallisen ohjelmaperusteisen aluepolitiikan ja EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvän alueellisen ohjelmatyön tiiviiseen yhteensovittamiseen ja joustavaan toteutukseen.

Valtion toimenpiteillä luodaan ensisijaisesti edellytyksiä eri alueiden omatoimiselle kehitymiselle. Ohjelmien toteuttamisen painopiste on alueilla. Maakunnat ovat aluekehitysviranomaisten johdolla laatineet alueensa kehittämiseksi ensimmäiset aluekehittämishjelmat. Niissä yhteensovitetaan ja suunnataan voimavaroja, joiden kohdentamispäätökset tehdään yhteistyössä alue- ja paikallistasolla. Tällöin otetaan seutukuntien sisäiset erot huomioon.

Keskeiset valtion aluehallintoviranomaiset ovat osallistuneet ohjelmien tekoon ja niihin sisältyvien toimenpiteiden toteuttamiseen. Ohjelmien toteuttaminen painottuu talousarviovuodelle ja niitä tarkistetaan vuosittain. Valtioneuvosto tarkistaa ja täsmentää päätöstään alueiden kehittämisestä annetun lain mukaisista tavoiteohjelmista toteutuneen ensimmäisen ohjelmakerroksen perusteella.

Kehitysalueella tärkeimmät tukimuodot ovat aluepoliittiset yritystuet ja Kera Oy:n yritysrahoitus. Kuljetustukilakia muutetaan niin, että suuryrityksille maksettava kuljetustuki maksetaan 60 prosentilla pienennettynä. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemisvaltuudeksi ehdotetaan 500 milj. mk. Kera Oy:n uusien korkotukilainojen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 1 400 milj. mk sekä uusien kehittämis- ja perustamislainojen 300 milj. mk.

Maakunnan kehittämisrahan mitoitus on 125 milj. mk.

Kehitysalueohjelman tavoitteena on parantaa kehitysalueen tuotantorakennetta, työllisyyttä ja väestön osaamista sekä vähentää sijainnista ja luonnonolosuhteista elinkeinotoiminnalle aiheutuvia haittoja. Vuonna 1995 kehitysalueelle suunnataan ohjelman pohjalta valtion perusrakennelaininvestointeja, yritystoiminnan tukia, työllistämistoimenpiteitä, työvoiman ja muuta elinkeinotoiminnan kehittämiseen liittyvää koulutusta sekä palvelujen saatavuutta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä parantavia kehittämistoimenpiteitä.

Näiden toimenpiteiden alueellisessa kohdentamisessa noudatetaan tukialueittaista porrastusta. Aluekehittämissuunnitelmissa voidaan määrittellä tarkemmin toimenpiteiden kohdentamisesta. Maaseutuelinkeinolain mukaisia toimenpiteitä kohdistetaan ao. lain mukaisella vyöhykejaolla.

Maaliskuussa 1994 valmistuneiden rakennemuutosalueohjelmien tavoitteena on vähentää teollisuuden tai palvelutuotannon rakennemuutoksen aiheuttamia ongelmia vahvistamalla ja uudistamalla alueen tuotantorakennetta, parantamalla yritystoiminnan toimintaedellytyksiä, työllisyyttä ja väestön osaamista. Rakennemuutosalueilla edistetään yritysten uusperustantaa sellaisilla toimialueilla, joilla on tervettä yritysrakennetta kehittävä ja vahvistava vaikutus.

Maaseutuohjelmassa on noussut esiin erityisesti monimuotoisen elinkeinotoiminnan kehittäminen, palvelujen turvaaminen, ympäristötavoitteiden toteuttaminen ja maisemanhoidon edistäminen sekä työllisyyden vahvistaminen maaseutualueilla. Maaseudun elinkeinojen monimuotoisuutta ja yritysten kilpailukykyä lisätään tukemalla yritysten kehitystä, niiden välistä yhteistyötä, osaamisen ja teknologian kehittämistä sekä asukkaiden omaa aktiivisuutta. Maaseudun hyvinvointipalvelujen turvaaminen edellyttää palvelutuotannon uudelleen järjestämistä, jossa kuntien toimenpiteillä on suuri merkitys.

Saaristo-ohjelmilla toteutetaan saariston kehityksen edistämisestä annetun lain tavoitteita. Niiden avulla pyritään turvaamaan saaristoalueiden kehitys luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin sekä suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta.

Valtioneuvosto nimesi kesäkuussa 1994 kahdeksan osaamiskeskusta. Osaamiskeskusten

avulla parannetaan kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritystoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Osaamiskeskusohjelmalla tuetaan alueellista erikoistumista ja yhteistyötä osaamiskeskusten välillä sekä osaamiskeskusten kansainvälistymistä. Osaamiskeskusohjelmaa toteutetaan lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriön ja opetusministeriön hallinnonalojen toimenpiteillä. Korkeakoulujen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ovat tärkeitä osaamiskeskusten kehittämisen kannalta.

Raja-alueohjelmilla vahvistetaan ja monipuolistetaan maakuntien yritystoimintaa, tuotantorakennetta ja osaamista edistämällä niiden ja Suomen raja-alueiden välistä yhteistyötä lähinnä elinkeinotoiminnassa ja sen edellytysten kehittämisessä sekä perusrakenteen parantamisessa. Pohjoismaiden alueellinen yhteistyö ja lähialueyhteistyö muodostavat tärkeän osan raja-alueohjelmaa.

Talousarvioesityksessä nimetään osa eri hallinnonaloilla olevista määrärahoista aluekehitysrahoiksi. Niitä voidaan käyttää varsinaiseen käyttötarkoitukseensa sopivaan aluekehittämissuunnitelmiin mukaiseen elinkeinotoiminnan kehittämiseen sekä julkisiin investointeihin ja palvelujen turvaamiseen maan eri osissa. Ohjelmien toteuttamiseen voidaan käyttää aluekehitysrahojen lisäksi myös muuta valtion rahoitusta. Määrärahojen käytöstä päättävät ne viranomaiset, joille määrärahat talousarviossa osoitetaan. Rahoituksen suuntaamista koskevat kannanotot on sisällytetty talousarvioesityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaisesti ehdotetaan talousarvioesityksessä nimitettäväksi aluekehitysrahoiksi seuraavat määrärahat:

Alueiden kehittämisen projektirahoitus:

maakunnan kehittämisraha (26.97.43), Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus (34.06.61), lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (osa 24.50.61) ja maaseudun kehittäminen (30.33.43).

Yritystuet:

korkotuki Kera Oy:lle (osa 32.49.42), Kera Oy:n luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (osa 32.49.43), avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle (osa 32.49.46), alueellinen kuljetustuki (32.51.48),

yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (32.51.49), kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (32.52.24), valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa 32.52.40) ja tuotekehitysavustukset (osa 32.44.40).

Muu tuotanto- ja perusrakenteen kehittäminen: maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (osa 30.33.49),

avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (30.85.31),

vesistö- ja vesihuoltotyöt (30.85.77),

metsänparannustuki (osa 30.86.44),

metsänparannuslainat (osa 30.86.83),

yleisten teiden perustienpito (osa 31.24.21),

tieverkon kehittäminen (31.24.77),

väylätyöt (31.30.77),

piensatamien rakentaminen (31.32.30),

Valtionrautateiden radanpito, kehittämisinvestoinnit (osa 31.58.62),

valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (31.93.41),

työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (34.06.63),

sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (34.06.77),

saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (osa 35.01.61),

yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (35.25.30),

avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (35.25.31) ja

vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (osa 35.25.77).

Toimeentulon ja palvelujen turvaaminen:

Metsähallituksen virkistyspalvelukorvaus ja yleinen uittoväylätuki (osa 30.96.24),

saaristoliikenteen avustaminen (31.32.44),

saaristoliikenteen korkotuki (31.32.45),

joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (31.57.61) ja

korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (32.61.40).

4.2.2. Euroopan unionin rakenne- ja aluepolitiikkaan liittyvä alueellinen ohjelmatyö

Euroopan unionin jäsenyyteen liittyen Suomessa on määritelty unionin tavoitteiden 6, 2 ja 5b kohdealueet. Tavoite 6 määriteltiin jäsenyyseu-neuvottelujen yhteydessä vuosiksi 1995—1999 ja se koskee harvaan asuttuja alueita. Suomessa niiden väestöosuus on 16,6 %. Tavoite 2 koskee

taantuvia teollisuusalueita ja 5b maaseutualueita. Tavoitteiden 2 ja 5b kohdealueiden määrittelyn lähtökohtana EU:n komission kanssa käytävissä neuvotteluissa on, että alueiden väestöosuus koko maan väestöstä on yhteensä noin 37 %.

Alueellisten tavoitteiden hallinto liittyy kansallisen aluepolitiikan hallintoihin. Sisäasiainministeriöllä on tavoite 6, 2 ja 5b -alueiden ohjelmatyön yleiskoordinaatiovastuu ja eri ministeriöt vastaavat oman hallinnonalansa osallistumisesta ohjelmien laadintaan ja toteuttamiseen. Maakunnittaiset ohjelmat koskien tavoite 6, 2 ja 5b -alueita on valmisteltu maakunnan liittojen johdolla. Keskeiset valtion aluehallintoviranomaiset ovat osallistuneet ohjelmien valmisteluun. Sisäasiainministeriö on koonnut maakunnittaiset ohjelmat yhtenäisiksi kokonaisuuksiksi tavoitteittain ja huolehtii yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa siitä, että ne muodostavat koko maan alueellisen kehittämisen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden.

Kauppa- ja teollisuusministeriö valmistelee ja yhteensovittaa yritysten ja niiden toimintaedellytysten kehittämiseen tähtäävät toimenpideohjelmat. EU-rahoitus yritystoiminnan kehittämiseen toteutetaan maakuntaohjelmien ja yritystukiohjelmien osarahoituksena sekä osaksi myös yhteisöaloitteiden ja Euroopan investointipankin rahoituksen kautta.

EU:n jäsenvaltioille kohdistuvaa rakennetukea ohjataan yhteisön budjettiin sisältyvien EU:n rakennerahastojen kautta. Ohjelmia toteutettaessa otetaan huomioon, että rakennerahastojen tuki ja kansallinen rahoitus muodostavat kokonaisuuden, jossa heijastuu porrastus-tarve eri alueiden välillä. Tämä toteutetaan siten, että ohjelmien kokonaistuki-intensiteetti (EU:n rakennerahastojen tuki LFA-tukea lukuunottamatta ja kansalliset aluekehitysrahat yhteensä) on tavoite 6 -alueella merkittävästi suurempi, kuitenkin vähintään 1.4 -kertainen tavoite 2 ja 5b -alueiden kokonaistuki-intensiteettiin verrattuna ohjelmakaudella 1995—1999.

EU:n rakennerahastoista saatavat tulot budjetoidaan Suomen talousarvioon bruttoperiaatteen mukaisesti sisäasiainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonaloille tuloiksi ja menoiksi. Rakennerahastojen rahoittamiin ohjelmiin tarvittava kansallinen valtion rahoitusosuus budjetoidaan Suomen talousarvioon ao. hallinnonalan menoksi.

EU:n rakennerahastojen tuista eri tavoitteille on esitetty arviot luvussa 2.

Kansallinen omaraahoitusosuus tavoitealueiden ohjelmissa määritellään tarkemmin ohjelmityön aikana. Ohjelmista käydään neuvottelut komission kanssa alkuvuodesta 1995. Sisäasiainministeriö vastaa tavoite 6, 2 ja 5b -alueiden ohjelmista käytävistä neuvotteluista komission kanssa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Valtiovarainministeriö vastaa ohjelmiin liittyvien rahoitusjärjestelyjen neuvotteluista kansallisesti ja komission kanssa käytävissä neuvotteluissa. Ohjelmat ja niihin liittyvät tukikehykset vahvistettaneen ennen kesäkuun loppua, jolloin ohjelmien toteutus voi alkaa. Tällöin voidaan tämentää tarvittaessa valtion rahoitus hallinnonaloittain ja toimenpidekokonaisuuksettain eri tavoitealueiden ohjelmien toteuttamisessa.

Kun ohjelmat ja niihin liittyvät tukikehykset on hyväksytty, asetetaan niiden toteuttamista ja seuranta varten erityisiä seurantakomiteoita. Suomessa valtakunnallisia tukikehyksen seurantakomiteoita tulee olemaan kolme kappaletta, yksi kutakin tavoitetta 6, 2 ja 5b kohti. Niissä tulevat olemaan edustettuina keskeiset alue- ja keskushallinnon viranomaiset ja EU:n komissio.

4.2.3. Pk-yrityspolitiikan kehittäminen

Pienten ja keskisuurten yritysten merkitys kansantaloudessa on viime vuosina vahvistunut. Erityisesti työllisyysongelmien hoitamisessa pk-yrityksillä on keskeinen asema. Taloudellisen taantuman aikana pk-yritysten työllistämisen henkilöstön osuus on kasvanut. Työllisyystilanteen parantamiseksi hallituksen talousarvioesityksen yhtenä painopistealueena on pk-yritysten toimintaedellytysten kehittäminen.

Pk-yrityssektorin työllistämismahdollisuuksien tehostamiseksi on tarkoitus alentaa pk-yritysten välillisiä työvoimakustannuksia, mihin liittyen työnantajan työttömyysvakuutusmaksuksi ehdotetaan 2 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 6,3 % ylitteestä.

Vuonna 1994 aloitettua elinkeinotukijärjestelmän yksinkertaistamista ja uudelleen suuntausta on tarkoitus edelleen jatkaa. Pk-yritysraportti 1994:n mukaan erityisrahoitusta on suunnattu jo merkittävästi investointien ja kehittämishankkeiden laina- ja avustusrahoituksessa pk-yrityksiin. Tarkoituksena on jatkaa erityisrahoitustoimenpiteiden suuntaamista pk-yritysten reaalista kilpailukykyä ja kasvua tukevaan rahoitukseen, kuten tutkimuksen ja

tuotekehityksen rahoittamiseen sekä aloittavien ja hyvät kasvuedellytykset omaavien pk-yritysten investointi- ja kehittämishankkeisiin siten, että pk-yritysten osuus myönnetystä rahoituksesta kasvaa edelleen.

Tukien vähentämiseksi supistetaan suurten yritysten kuljetustukea ja sopeutetaan muita maita korkeampi investointituki. Pienten ja keskisuurten yritysten riskipääomasaantia helpotetaan mm. takuu- ja vakuusjärjestelyillä sekä valtion erityisrahoituksella.

Kera Oy myöntää uusia korkotukilainoja ilman turvaavia vakuuksia erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille. Riskilainoituksen lisäksi Kera Oy harjoittaa myös riskisijoitustoimintaa pk-yrityksiin erityisesti Start Fund Of Kera Oy:n kautta. Pk-yritysten toiminnan edistämistä yhtiön rahoitus- ja kehittämistoimenpitein jatketaan suuntaamalla rahoitusta siten, että maan eri osien aluepoliittiset kehittämistavoitteet otetaan huomioon.

Talousarvioesityksessä kiinnitetään erityistä huomiota pk-yrityksille tarjottavien kehittämispalvelujen parantamiseen. Palveluja on tarkoitus lisätä ja palveluorganisaation toimintaa tehostaa mm. yrityspalveluorganisaatioiden välistä yhteistyötä lisäämällä. Palvelutarjonnassa korostuvat kansainvälistymiseen, tuottavuuden kehittämiseen sekä laadun- ja tuotekehityksen edistämiseen liittyvät kehittämispalvelut. KTM yrityspalvelun toimintamahdollisuuksia kehittää pk-yrityksiä parannetaan delegoimalla edelleen päätösvaltaa kauppa- ja teollisuusministeriöstä KTM yrityspalvelulle.

Pk-yrityksiä rasittava hallintomenettelyä yksinkertaistetaan mm. verotuksessa sekä sosiaali- ja työvoimahallinnon alueilla. Lisäksi Tilastokeskuksen asemaa elinkeinotoimintaan liittyvien tietojen keskitettyä keruu- ja palveluorganisaationa vahvistetaan.

Viime vuosina aloitettua yrittäjyyden edistämiseen tähtävää opetusta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa tehostetaan. Erityistä huomiota kiinnitetään oppisopimuskoulutuksen laajentamiseen.

Talousarvioesityksessä on kiinnitetty huomiota myös pk-yritysten edellytyksiin lisätä yhteistyötä ottamalla huomioon EU-jäsenyyden tarjoamat mahdollisuudet.

4.3. Resurssihallinnon kehittäminen

4.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset

Hallituksen tarkoituksena on vuonna 1995 edelleen turvata julkisten palvelujen saatavuus

ja laatu, parantaa julkisen sektorin tuloksellisuutta ja tuottavuutta, lisätä markkinaohjauksen käyttöä julkisessa toiminnassa sekä keventää hallintoa. Toimenpiteet ovat osa julkisen sektorin sopeuttamista ja ne sisältyvät suurelta osin valtioneuvoston 17.6.1993 tekemään periaatepäätökseen toimenpiteistä keskus- ja aluehallinnon uudistamiseksi, jonka toteutus ajoittuu lähinnä vuosille 1994 ja 1995.

Hallinnon rakenteiden ja ohjausjärjestelmien uudistamista jatketaan vuonna 1995 mm. seuraavilla alueilla: keskus- ja aluehallinnon kehittäminen ja rakennesopeutus, tulosohjauksen jatkokehitys, palvelutuotannon kehittäminen, tietohallinnon kehittäminen, Euroopan unionin jäsenyyden vaikutusten huomioon ottaminen julkisen sektorin rakenteissa ja toimintajärjestelmissä sekä sääntelyn uudistaminen. Myös julkisen sektorin uudistusten systemaattinen arviointi aloitetaan vuonna 1995.

Hallinnon moniportaisuuden vähentämistä jatketaan keskusvirastoja liikelaitostamalla ja yhtiöittämällä ja muuttamalla niitä kehittämissäkeskuksiksi sekä hallinnon väliportaita vähentämällä. Tarkoituksena on hallinnon ja ohjauksen keventäminen, organisaatorakenteiden madaltaminen sekä tehtävien ja toimivallan siirtäminen paikallistasolle.

Hallinnon ohjauksen uudistamista jatketaan kehittämällä edelleen tulos- ja kehysohjausta. Kaikki valtion virastot ja laitokset ovat tulosbudjetoituja vuoden 1995 talousarvioesityksessä. Ministeriöiden roolia tulosohjauksessa ja sen edellyttämää johto-organisaatiota selkiytetään, kehysmenettelyä uudistetaan ja ministeriöiden välistä yhteistyötä tulosohjauksessa tehostetaan. Tulosten arviointia ja seuranta tehostetaan vakiinnuttamalla toimintakertomusten laadinta ja sisältö kaikissa valtion virastoissa. Tulosohjauksjärjestelmän vakiinnuttaminen samoin kuin Euroopan unionin jäsenyys edellyttävät muutoksia valtion talousarviota koskevaan lainsäädäntöön. Aluehallinnon viranomaisten tulosohjausta kehitetään siten, että siinä voidaan ottaa nykyistä paremmin huomioon alueiden omat kehittämistarpeet ja tavoitteet.

Kunnallislain kokonaisuudistuksesta on annettu hallituksen esitys eduskunnalle. Tarkoituksena on vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja kunnallislain asemaa kuntien toiminnan peruslainsäädäntönä.

Liikelaitostamista ja yhtiöittämistä jatketaan organisoimalla uudelleen avoimeen kilpailuun soveltuvaa palvelu- ja tuotantotoimintaa. Vuon-

na 1995 yhtiöitetään Valtionrautatiet, Valtion hankintakeskus, Valtion pukutehdas, rakennushallinnon palvelut sekä Valtion viljavaraston toimintoja sekä liikelaitostetaan Valtionhallinnon kehittämiskeskus.

Nettobudjetoinnin käyttöä laajennetaan, jolloin virastot voivat joustavasti mitoitaa voimavarojaan maksullisen kysynnän mukaiseksi. Hallinnon tukipalvelujen muuttamista maksullisiksi ja niiden avaamista vapaaseen kilpailuun jatketaan.

Uusia palvelutuotannon ohjaus- ja organisoitintapoja kartoitetaan. Palvelutuotanto uudistetaan käyttämällä hyväksi tilaajan ja tuottajan erottavia organisoitintuotoja, palvelusetelitä ja muita toimintamalleja, jotka lisäävät kilpailua ja asiakasohjautuvuutta palvelujen tuottajaorganisaatioiden tasolla.

Julkisten palvelujen kuluttajansuojaa parannetaan lisäämällä palvelujen käyttäjien vaikutusmahdollisuuksia ja edistämällä laadunhallinnan menetelmien, kuten palvelusitoumusten ja -standardien ja asiakaspalautejärjestelmien, käyttöä sekä kuntien että valtion palvelutuotannossa. Julkisten palvelujen tuottavuutta ja palvelutasoa parannetaan myös lisäämällä erityisesti hallinnon tukipalvelujen yhteiskäyttöä sekä avaamalla uusia yhteisiä julkisen sektorin palveluyksiköitä.

Hallinnonalojen sekä virastojen ja laitosten tietojärjestelmiä kehitetään valtioneuvoston päättämän valtionhallinnon tietohallintostrategian mukaisesti. Kansallista tietohallintostrategiaa valmistellaan.

Viranomaisten välisen tiedonsiirron edistämiseksi valmistellaan muutoksia lainsäädäntöön. Valtion viranomaiset vähentävät turhaa ja päällekkäistä tiedonkeruuta erityisesti kunnista ja yrityksistä. Valtion tilastotuotantoa kootaan tilastokeskukseen. Myös rekisterihallintoa uudistetaan. Selvitetään verohallinnon mahdollisuudet luopua maanmittaushallinnon kiinteistörekisterin kanssa päällekkäisestä rekisterin ylläpidosta.

Ministeriöiden toimialojen tarkistamista ja tehtävien siirtämistä hallinnonalalta toiselle joustavoitetaan. Myös ministeriöiden tehtävä-rakennetta selkiytetään. Tapauskohtaiset hallintopäätökset siirretään pääsääntöisesti paikallis- ja aluehallintoon.

Budjettitalouteen kuuluvat virastot perustetaan asetuksella lukuunottamatta tuomioistuimia, pakkovaltaa käyttäviä organisaatioita ja korkeakouluja. Tähän liittyen oikeusministeri-

össä on valmisteltu ehdotukset tarvittaviksi Suomen Hallitusmuodon säännösten muutoksiksi. Oikeusturvan parantamiseksi erillisiä muutoksenhakuyksiköitä, kuten lautakuntia, lakkautetaan. Muutoksenhakuasiat siirretään pääsääntöisesti yleisiin tuomioistuimiin tai hallintotuomioistuihin.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston johdolla selvitetään sektorikohtaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan järjestämistä. Tavoitteena on kehittämis- ja tutkimustoiminnan parempi ohjautuvuus tutkimustulosten käyttäjien tarpeista. Selvitys koskee seuraavia toimialoja: 1) ympäristö, energia ja luonnonvarat, 2) työ, terveys ja sosiaaliturva, 3) koulutus ja kulttuuri sekä 4) liikenne, asuminen ja yhdyskunnat.

Valtion aluehallinnon kokoamista ja sen toiminnassa olevien päällekkäisyyksien poistamista ja voimavarojen yhteiskäytön lisäämistä jatketaan. Valtion merellisiä viranomaistoimintoja kehitetään edelleen ja kevennetään organisaatiota. Valtion ympäristöhallintoa koetaan aluetasolla ympäristöministeriön alaisiksi aluekeskuksiksi yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristötehtävät. Toimenpiteet valtion elinkeino-organisaatioiden kokoamiseksi aloitetaan vuonna 1995. Alueellisten elinkeino-organisaatioiden palvelujen yhteensovittamiseksi ja parantamiseksi keskeisenä tavoitteena on organisoida asiakaspalvelu yhden luukun periaatteen pohjalta.

Pelastustoimen osalta tehdään tarvittavat valtion ja kuntien työnjakoa koskevat järjestelyt.

Hallinnon rakenteiden sopeuttamista Suomen Euroopan unionin jäsenyyden muutostarpeita vastaaviksi on käsitelty tarkemmin luvussa 2.

Seuraavassa on yhteenveto keskeisistä hallinnonaloilla vuonna 1995 toteutettavista organisaatiouudistuksista ja muista kehittämistoimenpiteistä.

Oikeusministeriön hallinnonala: Hallinnonalalla laaditaan selvitys lääninoikeuksien asemasta muutoksenhakuelimenä, jossa yhteydessä selvitetään myös kysymys lääninoikeuksien lukumäärän vähentämisestä.

Sisäasiainministeriön hallinnonala: Vuonna 1995 perustetaan ulkomaalaisvirasto, jonka tehtäviin kuuluvat ulkomaalaisten rekisteröinti- ja lupa-asiat, pakolaisuus- ja turvapaikka-asiat ja oikeudettomasti maassa oleskelevien tai tänne pyrkivien henkilöiden käännäyttämisen ja karkottaminen. Lääninhallitusten tehtäviä karsitaan, jolloin niillä tulee olemaan lähinnä valtion alueellisten etujen valvontaan, yleiseen järjes-

tykseen ja turvallisuuteen, oikeusvarmuuteen, välttämättömään lupahallintoon sekä valvontaja tarkastustoimintaan liittyviä tehtäviä. Lupa-järjestelmiin liittyvää lainsäädäntöä selkiytetään ja luovutaan luvista, joilla ei ole merkitystä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. Rajavartiolaitosta kehitetään sisäisen turvallisuusjärjestelmän osana tehostamalla poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen voimavarojen yhteiskäyttöä.

Puolustusministeriön hallinnonala: Valtion pukutehdas yhtiöitetään vuoden 1995 alusta. Puolustusvoimien Materiaalilaitoksen ja puolustusvälineeteollisuuden työnjaon selkiyttämistä jatketaan tavoitteena tuotannollisen toiminnan keskittäminen teollisuudelle ja huoltotehtävien keskittäminen Materiaalilaitokselle. Ministeriön ja pääesikunnan välisen työnjaon kehittämistä jatketaan. Samoin jatketaan puolustushallinnon terveystoimen yhteistyön tehostamista siviilihallinnon kanssa sekä oman sairaalatoimen rationalisointia.

Valtiovarainministeriön hallinnonala: Vuonna 1995 yhtiöitetään valtion rakennushallinnon palvelutoiminnot sekä liikelaitostetaan Valtionhallinnon kehittämiskeskus. Rakennushallinnon organisaation uudistamiseen liittyen vuonna 1995 perustetaan kiinteistölaitos hoitamaan kiinteistövarallisuuden omistajatehtäviä kiinteistölaitoksen hallintaan määrättävissä kiinteistökannassa. Lisäksi aloitetaan valmistelut valtion työpaikkaterveyshuollon yhtiöittämisiksi ja tapaturmaviraston liittämiseksi valtiokonttoriin viimeistään vuonna 1997. Tulli- ja verohallinnon yhteistyön kehittämistä selvitetään mm. verotukseen liittyvän tarkastuksen, valvonnan, perinnän, kuittausmenettelyn ja tilastoinnin osalta.

Opetusministeriön hallinnonala: Opetushallinnon, etenkin opetushallituksen ja lääninhallitusten, nykyisiä hallinnollisia tehtäviä puretaan ja toimivaltaa ja tehtäviä siirretään pääsääntöisesti kunta- ja oppilaitostasolle. Vuonna 1995 opetushallituksesta muodostetaan kehittämiskeskus, jolla ei ole hallinnollisia tehtäviä. Vuoden 1995 alusta opetushallituksen kansainvälisten koulutuspalvelujen yksikön toiminta siirtyy perustetulle osakeyhtiölle. Eläinlääketeollinen korkeakoulu lakkautetaan vuonna 1995 ja sen toiminta, opetus ja tutkimus sekä henkilöstö ja määrärahat yhdistetään Helsingin yliopistoon itsenäisenä tiedekuntana.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala: Valtion viljavaraston organisaatio uudistetaan

vuonna 1995 siten, että viranomaistehtävät ja kaupalliset tehtävät erotetaan toisistaan. Viljakauppaa hoitamaan perustetaan konsernimallinen osakeyhtiö. Yksityismetsätalouden organisaatiota kevennetään sekä keskus- että alueta-solla. Maatalouden tutkimuskeskuksen toiminnan tehostamiseksi aloitetaan kansainvälinen arviointi. Maanmittaushallinnon eräiden toimintojen liikelaitostamista ja yhtiöittämistä selvitetään.

Liikenneministeriön hallinnonala: Vuonna 1995 yhtiöitetään Valtionrautatiet sekä jatketaan Tielaitoksen organisaation kehittämistä. Autorekisterikeskuksen yhtiöittämistä selvitetään.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala: Vuonna 1995 yhtiöitetään Valtion hankintakeskus. Matkailun edistämiskeskuksen ja Ulkomaankauppaliiton yhteistyötä kehitetään sekä jatketaan Matkailun edistämiskeskuksen yhtiöittämiseen liittyvää selvitystyötä. Sähkömarkkinalain edellyttämä sähkömarkkinaviranomainen perustetaan. Energiateknologisen tutkimuksen rahoitus siirretään ministeriöstä Teknologian kehittämiskeskukseen.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala: Kansaneläkelaitoksen hallinnon järjestelyjä jatketaan ottamalla huomioon laitoksen lainsäädännöllinen asema eduskunnan alaisena sekä laitoksen tehtävissä tapahtuvat muutokset. Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla valmistellaan kemikaalien tuotevalvontaan kuuluvien tehtävien kokoamista perustettavaan kemikaalivirastoon. Päätökset asiasta tehdään vuoden 1995 aikana. Sosiaali- ja terveysministeriö ja työministeriö selvittävät mahdollisuudet sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluvien pakolaisasioiden siirtämisestä työministeriöön. Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa myös työryhmän selvittämään, kuinka työttömyysturvalautakunnalle ja tarkastuslautakunnalle saapuvien valitusten määrää voidaan rajoittaa ja muutoksenhakuelinten työtä tehostaa.

Työministeriön hallinnonala: Vuonna 1995 työvoimapiirejä kevennetään ja tehtäviä hajautetaan työvoimatoimistoille. Työohjelmamenettelyä yksinkertaistetaan. Lisäksi valmistellaan toimenpiteet, joiden perusteella työsuojelupiirejä voidaan vähentää ja parantaa niiden toiminnan joustavuutta niin, että piirit voivat suorittaa määrättyjä tehtäviä omaa aluettaan laajemmilla alueilla.

Ympäristöministeriön hallinnonala: Ympäristöhallinnon keskus- ja aluehallinto uudistetaan

1.3.1995. Ympäristöasioiden aluehallinto kootaan kolmeentoista ympäristöministeriön alaiseen alueelliseen ympäristökeskukseen yhdistämällä vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt. Aluehallinnolle nykyisin kuuluvien tehtävien lisäksi uusille ympäristökeskuksille siirretään tehtäviä keskushallinnosta. Alueelliset ympäristökeskukset hoitavat myös eräitä maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä.

Vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostetaan ympäristöministeriön alainen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus, jolla ei asiantuntijaohjausta lukuunottamatta ole hallinnollisia ohjaustehtäviä. Uuden tutkimus- ja kehittämiskeskuksen yhteistyöhön ja työnjakoon kaikkien muiden ympäristötutkimusta harjoittavien tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa kiinnitetään erityistä huomiota. Vesi- ja ympäristöhallinnon omasta rakentamistoiminnasta luovutaan vuoden 1996 loppuun mennessä.

4.3.2. Julkisten palvelujen yksikkökustannukset

Talousarvioesitykseen sisältyvistä menoista noin 55,6 mrd mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä esityksessä on noin 39,4 mrd mk, käytetään pääosin kunnallisen palvelutoiminnan rahoitukseen. Valtion menoista ohjautuu siten julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen yhteensä 95 mrd mk eli vajaa puolet.

Julkiset kulutusmenot muodostivat runsaan neljänneksen bruttokansantuotteesta vuonna 1992 ja niistä valtion osuus oli vajaa kolmannes, kuntien ja kuntainliittojen lähes kaksi kolmasosaa ja sosiaaliturvarahastojen noin 2 %.

Runsas viidennes julkisista kulutusmenoista käytettiin kaikille kansalaisille kohdistuvien eli kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisiä palveluja ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Kollektiivisiin palveluihin voidaan rinnastaa kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito.

Valtaosa julkisten palvelujen kulutusmenoista kohdistuu yksilöllisiin palveluihin, ts. ne hyödyttävät yksityisiä henkilöitä, kotitalouksia tai yrityksiä. Yksilöllisiä palveluja ovat mm. erilaiset hyvinvointipalvelut, kuten koulutus-, ter-

veydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Vuonna 1992 terveydenhuollon, koulutuksen sekä sosiaaliturvan ja -palvelujen menot muodostivat runsaat 60 % julkisista kulutusmenoista ja runsaan kolmanneksen julkisista pääomamenoista.

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelain mukainen maksu tai hinta. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat niiden tuotantokustannuksia alhaisemmat.

Julkisten palvelujen, erityisesti hyvinvointipalvelujen, saatavuuden ja kattavuuden turvaa-

minen edellyttää niiden tehokasta ja taloudellista tuotantoa. Palvelujen yksikkökustannusten seuraaminen on yksi, joskin karkea tapa seurata palvelutuotannon taloudellisuutta. Palvelujen tehokkuutta ja taloudellisuutta määriteltäessä ongelmana on mm. palvelua kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta sekä suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kaikkien kustannusten kohdistaminen ao. suoritteille.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu käyttömenojen (terveys- ja sosiaalipalvelujen osalta nettomääräisten käyttömenojen) ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyttömenoihin ei sisälly eläkevastuusta aiheutuvia menoja kokonaisuudessaan. Eläkevastuun huomioon ottaminen lisäisi menojen neljänneksellä.

Taulukko 8. Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot vuonna 1992 ja suoritekohtaiset käyttömenot vuonna 1990, 1991 ja 1992

Palvelu	Käyttömenot v. 1992 milj. mk	Käyttömenojen rahoitusosuudet vuonna 1992, %			Käyttömenot/suorite, mk			Suorite
		valtio	kunnat	asiakkaat	1990	1991	1992	
Opetus- ja sivistystoimi								
— peruskoulut	12 176	70	30	0	96	114	111	oppilaspäivä
— lukiot	2 036	67	33	0	96	104	95	oppilaspäivä
— valtion ammatilliset oppilaitokset ..	2 430	62	38	0	209	232	213	oppilaspäivä
— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset	4 067	68	32	0	209	212	202	oppilaspäivä
— ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	1 121	85	275	299	248	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	1 057	62	38	0	12.6	12.7	10.9	lainaus
— korkeakoulut	4 896	100	0	0	26 800	33 100	31 900	oppilasvuosi
Terveyspalvelut								
— yleissairaalat	14 505	41	43	6				
- vuodeosastohoito					1 521	1 725	1 765	hoitopäivä
- avohoito					671	753	773	käynti
— mielisairaalat	1 666	42	44	7				
- vuodeosastohoito					651	745	810	hoitopäivä
— terveyskeskukset	13 555	41	46	9				
- vuodeosastohoito (käyttömenot)					604	662	670	hoitopäivä
- avohoito (käyttömenot)					198	219	207	käynti
Sosiaalipalvelut								
— lasten päiväkodit	4 720	41*	47*	12	35 790	40 210	40 430	hoitopaikka/v
— perhepäivähoito	2 435	39*	45*	16	27 620	30 240	32 170	hoitopaikka/v
— vanhainkotihoito	3 694	38*	43*	19	131 150	144 540	146 910	hoitopaikka/v
— kodinhoitoapu	1 625	43*	49*	8	190	200	194	hoitokäynti

* = arvio

Taulukon tiedot perustuvat ao. sektoriviranomaisten tilastoihin. Käyttömenoja ei useinkaan ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita ja siksi suoritteen yksikkökustannus saattaa olla erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo. Useista tilastojärjestelmien muutoksista johtuen vuoden 1993 lukuja ei ole vielä saatavissa.

Peruskoulujen käyttömenot vuonna 1992 olivat keskimäärin 21 000 mk/oppilasvuosi ja lukioiden käyttömenot keskimäärin 18 000 mk/oppilasvuosi. Oppilasvuoden keskimääräiset käyttömenot alenivat edellisestä vuodesta 3 % peruskouluissa ja runsaat 8 % lukioissa. Vuonna 1992 keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohti olivat valtion ammatillisissa oppilaitoksissa 38 500 mk, kunnallisissa ammatillisissa oppilaitoksissa 38 600 mk ja yksityisissä ammatillisissa oppilaitoksissa 33 200 mk. Ammatillisen koulutuksen menot vaihtelevat eri opintolinjojen kesken: käyttömenot oppilasta kohden vaihtelivat 20 000 markasta 127 000 markkaan. Oppilaskohtaiset menot vähenivät reaaliarvoihin laskettuna vuodesta 1991 vuoteen 1992 keskimäärin 11 % ja oppilasmäärä kasvoi vastaavana aikana lähes 10 %. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten menoista valtaosan (72 %) muodosti työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus. Vuonna 1992 korkeakouluissa keskimääräiset käyttömenot opiskelijaa kohti olivat 31 900 mk ja tutkintoa kohti 338 600 mk, vuonna 1993 vastaavat luvut olivat 29 000 mk ja 291 000 mk.

Terveydenhuollon menot vaihtelevat laitostyyppittäin: hoitopäivän ja käyntikerran kustannukset olivat korkeimmat yliopistollisissa keskussairaaloissa ja halvimmat terveyskeskuksissa. Myös saman sairaalatyypin sisällä hoitokäynnin ja -päivän kustannusten vaihtelu oli huomattava. Vuonna 1992 hoitopäivän ja avohoitokäynnin keskimääräisten nettomenojen kasvu hidastui merkittävästi edellisiin vuosiin verrattuna.

Vuonna 1992 päiväkoti- ja perhepäivähoidossa oli yhteensä noin 186 000 hoitopaikkaa ja niissä hoidettiin 54 % 3—6-vuotiaista ja 18 % alle kolme vuotiaista lapsista. Päiväkotipaikoista noin 7 % oli hankittu yksityisiltä. Kodinhoitoapua saaneita kotitalouksia oli noin 171 000 ja kodinhoitoapukäyntejä 8,4 milj., joista vanhuskotiloudet käyttivät yli 80 %. Vanhainkotien runsaasta 23 000 hoitopaikasta lähes 10 % hankittiin yksityisiltä.

Julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoista keskimäärin 10 % rahoitettiin käyttäjiltä

perityin maksuin, joskin käyttäjämaksujen osuus rahoituksesta vaihteli palveluittain. Terveyspalveluista perityt maksut kattoivat vuonna 1992 keskimäärin 7 % palvelujen käyttömenoista. Sosiaalipalveluista päivähoito-, vanhainkotihoito- ja kodinhoitoapupalveluissa vastaava osuus nousi vuoden 1991 keskimäärin kymmenestä prosentista keskimäärin 14 prosenttiin vuonna 1992.

Kansantalouden heikko kehitys ja julkisen talouden säästötarpeet rajoittavat julkisten palvelujen rahoitusta ja tuotantoa 1990-luvulla. Jotta kaikille kansalaisille tarkoitettujen palvelujen määrää voitaisiin pitää riittävänä, on julkisten palvelujen tuotannon tehostaminen keskeinen tavoite kuluvalle vuosikymmenellä. Palvelujen käyttäjämaksujen ja markkinaehtoisuuden toiminnan lisääminen ovat julkisen sektorin tehostamiskeinoja. Sekä terveydenhuollon ja koulutuksen että esimerkiksi vero- ja työvoimatoimistojen ja poliisipiirien tuottavuustutkimukset osoittavat selviä tuottavuuseroja samankaltaisia suoritteita tuottavien yksiköiden välillä, mikä viittaa toimintojen tarpeellisiin tehostamismahdollisuuksiin.

4.3.3. Valtion henkilöstöpolitiikka ja -hallinto

Valtion henkilöstövoimavarojen ja henkilöstömenojen sopeutuminen talouden kriisiin on ollut viime vuosina nopeaa. Talouspolitiikan tavoitteiden mukaisesti sekä hallinnon kehittämiseksi valtion virastojen ja laitosten työvoimakustannuksia on tarkoitettu edelleen sopeuttaa sekä pitää ne vuonna 1995 vuoden 1994 tasolla. Vuonna 1993 nämä kustannukset olivat noin 24 mrd mk. Vuonna 1994 ne ovat noin 23,4 mrd mk (vähennystä 2,5 %).

Vuoden 1995 talousarvioesityksessä valtion virastojen ja laitosten palkkausmenomääräraha on mitoitettu vuoden 1994 tasoon vähentäen niistä valtion sopimusratkaisun yhteydessä päätettyinä lisäsäästöinä ja valtion eläkemaksun alenemisen johdosta yhteensä noin 300 milj. mk.

Joulukuussa 1993 tehdyt valtion budjettitalouden virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 31.10.1995 saakka. Sopimuskauden aikana ei toteuteta palkkojen eikä muiden palvelussuhteen ehtojen sopimuskorotuksia. Sopimusratkaisussa vaihdettiin vuoden 1994 lomarahasta 38 % palkalliseksi vapaaksi. Pääasiassa tästä johtuva säästövaikutus vuodelle 1994 on 1,9 %. Vuodelle 1995 ei kohdistu sopimussääs-

töjä. Sopimukset voidaan irtisanoa aikaisintaan 1.11.1994 lukien eräiden talouden ja työmarkkinoiden kehitykseen liittyvien ehtojen täytyessä.

Valtion henkilöstön ansiotasoindeksi nousi vuodesta 1993 vuoteen 1994 keskimäärin noin prosentilla. Tämä johtui pääasiassa virka- ja tehtävärakenteen muutoksista sekä palvelusajan perustuvien lisien kertymisestä. Vastaavan nousun arvioidaan tapahtuvan vuodesta 1994 vuoteen 1995.

Matkakustannusten korvauksia tarkistettiin sopimusratkaisun yhteydessä kustannuskehityksen johdosta vuodelle 1994. Tarkistusten korotusvaikutus on keskimäärin 2,5 % ja vuotuinen lisäkustannus noin 10 milj. mk. Matkakustannusten rakennemuutoksista aiheutui kuitenkin vastaava säästö.

Valtion budjettitalouden henkilöstön kokonaismäärä on vuonna 1994 noin 135 000. Virastojen ja laitosten henkilöstömäärän sääntelyä henkilöstökehityksin jatketaan vuoteen 1996 saakka. Pääluokittaiset henkilöstön enimmäismäärät ovat talousarvioesityksessä teknisin muutoksien 3.3.1994 tehdyn kehyspäättöksen mukaiset. Henkilöstökehysten piirissä olevan henkilöstön enimmäismäärä talousarvioesityksessä on yhteensä noin 119 300 henkilötyövuotta. Valtion virastojen ja laitosten henkilöstömäärä alenee kehyspäättöksen mukaan vuodesta 1995 vuoteen 1996 noin 2 300 henkilötyövuodella eli 1,9 prosentilla.

Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuodesta 1993 vuoteen 1994 noin 3,6 % ja vuodesta 1994 vuoteen 1995 edelleen noin 2,7 %.

Valtioneuvosto on päättänyt valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistamisen peruslinjoista 7.3.1991. Tavoitteena on henkilöstövoimavarojen tehokkaampi ja joustavampi käyttö. Henkilöstövoimavarojen tulee nykyistä paremmin vastata toiminnan tuottavuuden, tehokkuuden ja palvelutason tarpeita sekä valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksia. Uudistukset ovat myös tulohajauksen edellyttämiä.

Valtion virkamiesten oikeusasema uudistuu. Uusi valtion virkamieslaki tulee voimaan 1.12.1994. Lailla lähennetään virkamiesten asemaa työsopimussuhteisen henkilöstön asemaan säilyttäen vain hallitusmuodosta ja valtion tehtävien luonteesta johtuvat eroavuudet.

Valtion joulukuun 1993 sopimusratkaisussa sovittuja periaatteita noudattaen virastojen ja laitosten palkkapolitiikkaa ja palkkausjärjestelmiä uudistetaan edelleen vuonna 1995 tuloksel-

lista johtamista ja toimintaa tukeviksi siten, että palkkaus perustuu tehtävien vaativuuteen ja henkilökohtaiseen työsuoritukseen ja ammattitaitoon sekä tuloksellisuuteen.

Valtion sopimusratkaisuun sisältyi neuvottelu- ja sopimusjärjestelmän uudistaminen siten, että keskustasolla sovitaan yleisistä palvelussuhteen ehdoista ja sopimuskauden puitteista sekä virastoissa ja laitoksissa palkkauksista ja muista virasto- ja laitospolisista palvelussuhteen ehdoista. Neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää kehitetään edelleen siten, että virastojen ja laitosten mahdollisuuksia sopia erityisesti palkkapolitiikan mukaisesta palkkausjärjestelmien ja palkkausten uudistamisesta sekä muista virasto- ja laitospolisista palvelussuhteen ehdoista kuten joustavista työajoista parannetaan.

Virastojen ja laitosten johtamisen uudistamiseksi ja johdon valmiuksien kehittämiseksi tuetaan johtamisen kehittämishankkeen ehdotusten toteuttamista. Henkilöstön ammattitaidon ja työmarkkinakelpoisuuden tavoitteellista kehittämistä edistetään henkilöstöpoliittisissa hankkeissa kehitettyjen toimintamallien avulla sekä edistämällä henkilöstöresurssien arviointi- ja valintamenetelmien uudistamista. Lisäksi jatketaan johdon ja henkilöstön tehostetun integraatiovalmennuksen tukemista. Toiminnan laadun ja tuloksellisuuden parantamistyötä edistetään etsimällä uusia toimintayksiköille sopivia yhteistoiminnan muotoja ja luomalla tarvittavia tukipalveluja.

Valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyt toteutetaan hallitusti noudattamalla valtioneuvoston 17.6.1993 tekemän periaatepäätöksen mukaisia henkilöstöpoliittisia menettelytapoja ja uudelleensijoittumista edistäviä tukitoimia. Samalla jatketaan sopeutuksessa käytettävien henkilöstöpoliittisten keinojen kehittämistä.

EU-asioiden käsittely edellyttää eri viranomaisilta henkilö- ja muiden resurssien kohdentamista entistä enemmän integraatioasioiden hoitamiseen. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvät tehtävät hoidetaan pääosin nykyisin henkilöstövoimavaroin ja henkilöstövoimavaroja uudelleen kohdentaen. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta lähinnä ministeriöiden henkilöstön ja henkilöstömäärärahojen väliaikainen lisäys on 100 henkilötyövuotta ja 33 milj. mk. Asianomaisen pääluokan henkilöstömäärän ja -määrärahojen tulee supistua vuoden 1997 loppuun mennessä lisäyksiä vastaavasti.

Valtion eläkejärjestelmän etuudet ovat vuoden 1995 alusta lukien saman tasoiset kuin yksityisellä alalla. Muutokset eivät kuitenkaan koske 55 vuotta täyttäneitä. Uusissa palvelusuhteissa on uudistus ollut voimassa jo vuoden 1993 alusta lukien.

4.4. Valtuuksista aiheutuvat menot

Seuraavassa on esitetty talousarvioesityksessä sekä aikaisemmissa budjeteissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1995 jälkeen aiheutuviksi arvioidut menot, jotka joudutaan maksamaan talousarvion ulkopuolisista rahastoista tai joiden määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien talousarvioihin.

Taulukko 9. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk¹⁾

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999 milj. mk	2000- milj. mk
1. Vuonna 1995 myönnettävistä (= uusista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet.....	689	210	135	120	
2. Talonrakennusvaltuudet.....	135	100	30		
3. Muut rakentamisvaltuudet.....	650	230	35		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet ...	103	25	13		
5. Avustusten myöntämismvaltuudet.....	883	529	188	71	
6. Lainojen myöntämismvaltuudet.....	1475	83	25		
7. Kehitysyhteistyövaltuudet.....	374	474	574	670	960
8. Korkotukilainavaltuudet.....	208	273	260	286	1 168
9. Muut valtuudet.....	1 204	150	125	113	
Yhteensä	5 721	2 074	1 385	1 260	2 128
2. Aiemmin myönnettyistä (= vanhoista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet.....	3 162	3 340	3 439	1 672	1 984
2. Talonrakennusvaltuudet.....	340	140	20		
3. Muut rakentamisvaltuudet.....	238	15			
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet ...	516	389	323	258	404
5. Avustusten myöntämismvaltuudet.....	909	272	119	23	
6. Lainojen myöntämismvaltuudet.....	103	39			
7. Kehitysyhteistyövaltuudet.....	950	800	386	136	400
8. Korkotukilainavaltuudet.....	1 424	1 104	936	953	2 722
9. Muut valtuudet.....	384	73	6		
Yhteensä	8 026	6 172	5 229	3 042	5 510
Kohdat 1 ja 2 yhteensä.....	13 747	8 246	6 614	4 302	7 638

¹⁾ ml. rahastojen valtuudet

5. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Vuodesta 1995 on talousarvioesityksen mukaan tulossa neljännen kerran peräkkäin vuosi, jonka aikana valtiontalous joudutaan tasapainottamaan mittavalla lainanottotarpeella. Budjettitalouden nettorahoitustarpeeksi arvioidaan noin 61 mrd mk. Pitkään jo erittäin suurena pysynyt rahoitusvaje ei anna mahdollisuuksia verotuksen keventämiseen.

Veroasteen arvioidaan vuonna 1995 kuitenkin alenevan lievästi. Alenema selittyy osin sillä,

että vuonna 1995 maksetaan kahdet veronpalautukset. Ne laskevat tuloveron tuottoa arviolta 3,8 mrd markalla. Talousarvioesitykseen sisältyvät muut kuin EU-ratkaisuun liittyvät tuloperustemuutokset nostavat kuluttajahintaindeksiä 1/2 %.

Tuloverotuksessa ansiotuloja koskevaan progressiiviseen asteikkoon ehdotetaan tehtäväksi 2 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus. Lisäksi yli 100 000 markan verotettavan ansiotulon osalta ehdotetaan vielä vuonna 1995 kannettavaksi vuoden 1994 suuruinen ylimää-

räinen ennakonperintä. Matkakuluvähennyksen omavastuuosuutta ehdotetaan korotettavaksi ja tuloenhankkimisvähennyksen kattavuutta laajennettavaksi ja vähennystä korotettavaksi.

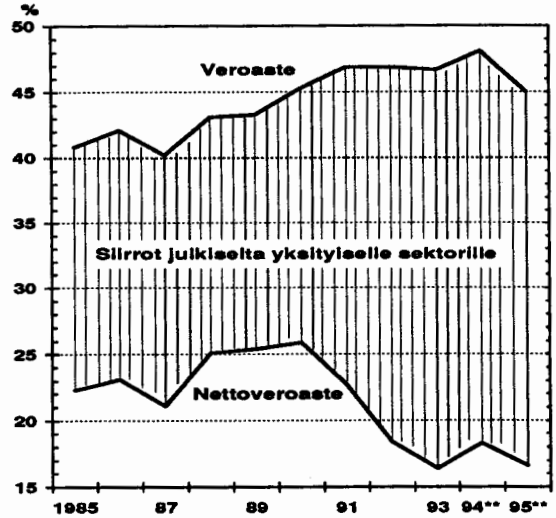
Arvonlisäverotukseen ehdotetaan tehtäväksi useita muutoksia, jotka ovat tarpeen valtioneuvoston 27.5.1994 tekemän periaatepäätöksen johdosta sekä siitä syystä, että Suomen arvonlisäverolainsäädäntö ei vastaa vielä kaikilta osin EU:n arvonlisäverodirektiiviä. Periaatepäätöksen mukaan alkutuottajat saatetaan arvonlisäverotuksessa yksilöllisesti verovelvollisiksi ja elintarvikkeisiin sovelletaan siirtymäkautena vuosina 1995—1996 17 prosentin verokantaa. EU:n arvonlisäverodirektiivin noudattaminen edellyttää verokantojen yhtenäistämistä ja veropohjan laajentamista nykyisestä sekä sisämarkkina-kaupassa väliaikaisesti sovellettavan järjestelmän käyttöönottamista.

Vuonna 1995 perittävät tullit kannetaan ja tilitetään pääosin suoraan EU:lle. Siirtymäkauden aikana Suomi voi liittymissopimuksen mukaan kuitenkin kantaa kansallisenä tullina EU:n tullitariffin ja kannettavan tullen välisen erotuksen itselleen. Tuontimaksut kannetaan ja tilitetään kokonaan suoraan EU:lle.

Sisämarkkinoilla jäsenvaltioiden välisessä kaupassa luovutaan rajalla tapahtuvista verotus- ja valvontatoimenpiteistä. Tästä syystä valmisteverotuslaki ja sen yhteydessä annettavat erilliset valmisteverolait uudistetaan kokonaisuudessaan vastaamaan kotimaan verotuksen yhteydessä tapahtuvaa verotusta. Tupakkavero kuuluu EU:ssa harmonisoitavien valmisteverojen piiriin. Tästä syystä savukkeiden veroa on nostettava EU:n edellyttämälle vähimmäistasolle. Alkoholi- ja alkoholijuomien verotusta joudutaan harmonisointisyyistä laajentamaan veropohjan osalta koskemaan myös yli 60 % sisältäviä alkoholeja ja alle 2,8 % alkoholia sisältäviä juomia. Itse alkoholijuomaverotuksen tasoon ei ehdoteta muutoksia. Polttoaineverotus kuuluu mineraaliöljyjen osalta myös EU:ssa harmonisoitavien verojen piiriin. Tästä syystä moottoripolttoaineena ja lämmitykseen käytettyjen mineraaliöljyjen veropohja laajenee jonkin verran. Lisäksi polttoaineverotus tulee ehdotuksen mukaan koskemaan myös ei-kiinteitä hiilivetyjä. Polttoaineveroa ehdotetaan korotettavaksi moottoribensiiniin perusveron osalta 25 pennillä litralta ja muilta osin 2 prosentilla lukuunottamatta dieselöljyn polttoaineveroa. Polttoaine-

veron lisäveroa ehdotetaan korotettavaksi 71—73 prosentilla.

KUVIO 7. VEROASTEET

Kansallisena valmisteverona ehdotetaan verotus säilytettäväksi edelleen kivihiehellä, maakaasulla, sähköllä ja turpeella. Mainittujen energialähteiden lisäveroa ehdotetaan korotettavaksi 50—73 prosentilla. Turpeen lisäveroa ehdotetaan kuitenkin väliaikaisesti alennettavaksi 3,8 pennillä ja maakaasun lisäveroa 50 prosentilla.

Elintarvikkeiden valmistevero, ravintorasva-vero, sokerivero, sekä rehujen rasva- ja valkuaisvero ehdotetaan kumottavaksi. Edellä mainittujen valmisteverojen kumoaminen liittyy Suomen EU-jäsenyyteen joko siitä syystä, että tuotteiden verotus ei ole tarpeellista EU-jäsenenä tai tuotteille ei ole sisämarkkina-kaupan puitteissa järjestettävissä riittävän aukotonta ja kattavaa verotusjärjestelmää.

Ajoneuvoveroa ehdotetaan korotettavaksi 100 markalla eli 400 ja 600 markkaan riippuen siitä, milloin ajoneuvo on merkitty ensi kertaa rekisteriin. Tilauslentoverosta ehdotetaan luovuttavaksi vuoden 1995 alusta lukien.

Sekalaisiin tuloihin tuloutetaan EU:sta saatavana siirtymäkauden tukena, kantopalkkioina ja rakennerahastoihin suoritettavina maksuina yhteensä 6 118 mrd mk.

Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tuloarvioiden yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioidaan talousarvion kokonaistulot seuraaviksi:

Taulukko 10. Tulot osastoittain vuosina 1993—95, milj. mk

Osasto	v. 1993	v. 1994	v. 1995	Muutos 1995/94	
	TP milj. mk	TA milj. mk	TAE milj. mk	milj. mk	%
11. Verot ja veronluonteiset tulot	100 164	102 848	104 858	+2 011	+2
12. Sekalaiset tulot.....	21 866	17 937	26 028	+8 092	+45
13. Korkotulot ja voiton tuloutukset	5 490	3 853	3 020	—833	—22
15. Lainat	80 046	68 824	61 692	—7 132	—10
Yhteensä	207 567	193 461	195 599	+2 137	+1

6. Valtion liiketoiminta ja rahastot sekä julkinen pankkituki

6.1. Liiketoiminta

Valtion liiketoimintaa harjoittavat valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden lisäksi budjettitalouteen kuuluvat valtion liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset, jotka on netto-budjetoitu, sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiset liikelaitokset.

Aikaisemmin liiketoimintaa harjoittaneina laitoksina toimineista Valtion Pukutehtaasta ja Valtion hankintakeskuksesta muodostetaan 1.1.1995 lukien sekä aikaisemmin valtion liikelaitoksena toimineista Valtionrautateistä muo-

dostetaan 1.7.1995 lukien valtionenemmistöiset osakeyhtiöt. Hallinnon kehittämiskeskuksesta, joka aikaisemmin toimi budjettitalouteen kuuluvana virastona, muodostetaan 1.1.1995 valtion liikelaitos.

Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitojen sekä liikelaitosten yhteisen liikevaihdon on arvioitu vuonna 1995 olevan 4 mrd mk, mikä merkitsee noin 44 prosentin vähennystä vuoteen 1994 verrattuna. Vähennys aiheutuu ennen kaikkea em. yhtiöittämisistä.

Liikelaitosten tulostavoitteiden asettamisen lähtökohtana on ollut, että työttömyysvakuutusmaksua määrättäessä vähentävänä tekijänä otetaan huomioon ne liikelaitosten itsemaksamat menot, jotka normaalisti katetaan työttömyysvakuutusmaksulla.

Taulukko 11. Valtion liikelaitostoiminta v. 1995

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed. v.)	Käyttökate lii- kevaih- dosta (%)	Ylijäämätavoite lii- kevaih- dosta mmk (%)	Inves- tointi- menot lii- kevaih- dosta (%)	Inves- tointi- menot mmk	Rahoitus- kate (+) /lisära- hoitus- tarve (—) mmk	Henki- löstön luku- määrä
<i>Valtion liikelaitokset:</i>							
Hallinnon kehittämiskeskus..	32 (—)	2,5	0	0	4,7	2	70
Metsähallitus.....	1 116 (2)	20	139	12	6	70	2 423
Autorekisterikeskus.....	371 (—3)	10	25	7	11	40	1 157
Valtionrautatiet*)	1 658 (3)	21	125	8	15	250	12 979
Ilmailulaitos.....	696 (6)	29	3	0	37	260	1 590
Valtion korjaamo	107 (..)	5	0	0	5	10	300
Yhteensä	3 980				16	632	18 519
<i>Liiketoimintaa harjoittavat vi- rastot ja laitokset:</i>							
Siemenperunakeskus.....	14 (—13)	—7	—2	—11	—	—2	18
Kasvinjalostuslaitos	13 (58)	—93	—13	—99	1	0,2	60
Yhteensä	27				1	0,2	78
Kaikki yhteensä.....	4 007				16	632,2	18 597

*) Ajalle 1.1.—30.6.1995

6.2. Rahastot

Rahastotalous on laajentunut uusien rahastojen myötä merkittäväksi osaksi valtiontaloutta. Niiden menot ovat nykyisin noin kymmenesosa koko valtiontalouden menoista. Vuonna 1995 uutena rahastona perustetaan maatalouden interventiorahasto, joka huolehtii vientituokien, interventio-ostojen ja varastotuen jakamisesta tuottajille.

Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tu-

loksi ilman lainanottoa vuonna 1995 arvioidaan 18,7 mrd mk ja menoiksi yhteensä 20,1 mrd mk. Rahastojen tuloylijäämäksi arvioidaan 0,7 mrd mk ja nettoraahoitustarpeeksi 1,4 mrd mk.

Taulukko on koottu tiedot seuraavista rahastoista:

Asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämisrahasto, Interventiorahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontaukurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljynsuojarahasto.

Taulukko 12. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1991	1992	1993	1994**	1995**
Verotulot ¹⁾	248	259	240	240	240
Sekalaiset tulot	351	618	2 226	1 215	2 908
Eläkemaksut	6 821	6 652	6 605	5 370	5 282
Korkotulot	2 433	3 494	4 161	4 155	4 119
Takaisin maksettavat lainat	3 656	3 880	4 528	4 030	5 187
Siirrot budjetista	2 925	3 167	3 588	2 140	953
Tulot ilman lainanottoa	16 434	18 071	21 348	17 150	18 689
Kulutusmenot	112	429	301	250	288
Siirtomenot	911	972	2 197	2 205	2 802
Reaalisijoitukset	65	31	0	60	54
Finanssisijoitukset	10 659	25 524	12 574	7 820	7 377
Korkomenot	292	850	2 443	3 115	3 310
Varastojen muutos	376	129	373	100	103
Siirrot budjettiin	4 810	6 208	6 114	6 105	6 197
Menot yhteensä	17 225	34 144	24 002	19 655	20 131
Tuloylijäämä	6 212	5 571	5 393	1 285	748
Nettoraahoitustarve (—)	—791	—16 073	—2 653	—2 505	—1 442

¹⁾ Varmuusvarastointimaksu

Seuraavassa on lyhyt kuvaus eräiden keskeisimpien rahastojen toiminnasta.

Asuntorahaston myöntämän lainakannan pääoman ennakoidaan olevan vuoden 1995 alussa noin 56,1 mrd mk ja rahaston velkojen kokonaismäärän noin 14,4 mrd mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat maksetaan asuntorahaston varoista. Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista sekä rahaston lainasaatavia arvopaperistamalla tai rahaston omalla lainanotolla.

Vuonna 1995 rahaston tulot sen myöntämistä lainoista arvioidaan 4,1 mrd markaksi. Rahaston varoista myönnettävien lainojen kokonais-

määräksi ehdotetaan 3,4 mrd mk ja rahaston arvopaperistamis- tai velanottovaltuudeksi 1,6 mrd mk. Näillä määrillä arvioidaan vuonna 1995 rahoitettavan edellisenä vuonna käynnistyneen keskeneräisen tuotannon lisäksi noin 6 000 uuden arava-asunnon ja noin 13 000 peruskorjattavan asunnon rakennustyöt. Lisäksi valtion sosiaaliseen asuntotuotantoon suunnattujen korkotukilainojen hyväksymisvaltuudeksi ehdotetaan 4 mrd mk, jolla arvioidaan tuotettavan noin 10 000 uutta asuntoa. Valtion tukeman tuotannon osuus koko asuntotuotannosta pysyy vielä vuonna 1995 korkealla 55 prosentin tasolla.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytävissä olevat varat ovat noin 880 milj. mk, josta

EU:n rahoitusosuutta on arviolta 117 milj. mk. Näistä varoista arvioidaan käytettävän kuluksmenoihin noin 530 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 350 milj. mk. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osaksi jäävät rahaston lopulliseksi menoksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Kulutusmenot kasvavat vuonna 1995, koska EU edellyttää avustusmuotoista tukijärjestelmää. Rahaston sijoitusmenot supistuvat hieman vuoden 1994 tasosta.

Vuonna 1995 perustettavan **Interventiorahaston** varoja käytetään EU:n maatalouspolitiikan mukaisen viennin hinnanerokorvausten, interventiovarastoinnin kustannusten ja eräiden maataloustuotteiden käyttäjähintojen alenemisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. EU:n jäsenmaa toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset toimenpiteet (mm. markkinainterventiot) EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventiotoiminnan toteuttamiseksi käytetään vientitukea, ylijäämien varastointia ja tuotannonohjaustoimenpiteitä. Interventiotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa. EU-jäsenyys edellyttää interventiovarastointia mm. viljan, naudanlihan, voin ja rasvattoman maitojauheen osalta.

Vientituesta ja interventiovarastoinnista aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoista. Koska EU:n rahoitus saadaan vasta jälkikäteen, tarvitaan maksuviiveen takia tilapäistä kansallista rahoitusta, josta aiheutuvien maksujärjestelyjen joustavasta hoitamisesta vastaa Interventiorahasto. Interventiotoiminnasta aiheutuviksi menoiksi vuonna 1995 arvioidaan 1 500 milj. mk. Rahastolle esitetään annettavaksi 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Rahaston korkomenoihin arvioidaan tarvittavan valtion varoja 30 milj. mk, joka ehdotetaan siirrettäväksi rahastoon vuonna 1995. Tämän lisäksi maatalouden ohjaus- ja tukirahasto maksaa osan Interventiorahastolle aiheutuvista korkomenoista. Maa- ja metsätalousministeriö esitetään nimettäväksi EU:n lainsäädännön mukaisesti interventioviranomaiseksi Suomessa ja rahasto toimisi ministeriön yhteydessä.

Valtion eläkerahaston avulla varaudutaan valtion vastaisiin eläkemenoihin ja niiden tasamiseen. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuja valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA-laitoksilta 4 172 milj. mk

vuonna 1995. Vuoden 1993 alusta voimaan tullutta ja vuoden 1994 alussa pysyväksi muutunutta työntekijäin eläkemaksua kerätään rahastoon 1 110 milj. mk vuonna 1995. Rahaston tuloja ovat myös yhdistyksiäsaatavista ja valtiolle annetuista lainoista saatavat korot, 869 milj. mk vuonna 1995 sekä TEL-eläkelaitosten suorittamat ns. siirtymämaksut, joiden suuruus on 366 milj. mk vuonna 1995. Nämä maksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella.

Valtion eläkerahastosta siirretään vuonna 1995 valtion talousarvioon 6 000 milj. mk. Tavoitteena on kehittää valtion eläkerahastoa yksityisen alan työeläkerahastojen suuntaan. Rahaston varojen sijoittamisesta päättää johtokunta.

Valtion vakuusrahaston toimintaa on selostettu kappaleessa 6.3.

6.3. Julkinen pankkituki

Yleisen taloudellisen tilanteen parannuttua ja pankkisektorissa suoritettujen rakenneratkaisujen jälkeen on pankkituen tarve nopeasti vähentynyt. Valtioneuvoston päätös lokakuussa 1993 Suomen Säästöpankki-SSP Oy:n (jäljempänä SSP Oy) osakkeiden ja liiketoiminnan myymisestä neljälle kilpailijapankille, Kansallis-Osake-Pankille, Osuuspankkien Keskusliiton osoittamille osuuspankeille, Postipankki Oy:lle ja Suomen Yhdyspankki Oy:lle sekä kaupanehtoihin liittyvä Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n perustamispäätös marraskuussa 1993 palauttavat edellytykset rahoitusmarkkinoiden vakaalle kehitymiselle.

Valtio sai SSP Oy:n myynnistä 5,6 mrd mk rahana, pääomatodistuksina ja pörssiosakkeina. Toimenpiteiden johdosta pankkijärjestelmä tervehtyy. Hallitus pitää SSP Oy:n myyntiä sekä veronmaksajien kannalta edullisimpana että myös pitkällä aikavälillä Suomen pankkitoimialan rakenteita tervehdyttävänä.

Pankkitukea on myönnetty nettomääräisesti vuodesta 1991 vuoden 1994 kesäkuun loppuun mennessä yhteensä 37 122 milj. mk. Valtion varoja on sitoutunut valtion talousarvion kautta 10 690 milj. mk ja valtion vakuusrahaston kautta 16 400 milj. mk. Suomen Pankin varoja on sitoutunut 10 032 milj. mk.

Valtioneuvosto teki toukokuussa 1994 päätöksen takauksen antamisesta Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy:n 28 000 milj. markan lainanotolle.

Periaatepäätökset mahdollisista takauksista pankkien varainhankintaa varten ovat yhteensä 3 700 milj. mk. Pankkituen korkomenot ovat arviolta 4 900 milj. mk vuoden 1994 kesäkuun loppuun mennessä.

Pankkitukeen sitoutuneista varoista valtaosa eli 77 % on käytetty säästöpankkiryhmän tuke-

miseen. Pankkitukea on sitoutunut yhteensä 28 535 milj. mk, josta 14 662 milj. mk on kohdistunut Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankille. SSP Oy:lle on tukea kohdistettu 8 558 milj. mk, kun SSP Oy:n myynnistä saadut tulot otetaan huomioon. Takauksia on myönnetty 300 milj. markan määrästä.

Taulukko 13. Julkisen pankkituen jakautuminen 1991—VI/1994, milj. mk

	Suomen pankki	Valtion talousarvio			Valtion vakuusrahasto				Muu tuki/palautus	Takaus/takuu	Yhteensä
		Valtion pääoma-sijoitus	Pää-oma-todistus	Osake-pääoma	Vastuu-deben-tuurilaina	Pääoma-todistus	Osake-pääoma				
1991 SKOP	4 330 ¹⁾										4 330
1992 SKOP	9 444 ²⁾	580				1 500	1 000				12 524
SSP/SSP Oy		1 094			1 400	7 100	2 900				12 494
Muut säästöpankit		160									160
Säästöpankkien vakuusrahasto					500						500
OKO		422									422
Osuuspankit		1 108									1 108
PSP		903									903
SYP/Unitas		1 749									1 749
KOP		1 726									1 726
STS		170									170
1993 SKOP	-2 722 ³⁾		350				1 200				-1 172
STS/Siltapankki		-170					3 036				2 866
SSP Oy			750	250			950	150			2 100
SSP Oy:n myynti		-1 094	-750				-3 756				-5 600
Arsenal Oy				3 442				1 558			5 000
Säästöpankkien vakuusrahasto					-345						-345
Liikep. ja PSP:n vakuusrahasto								-357			-357
1994 SKOP	-1 020										-1 020
SSP Oy							-668	232			-436
Maksettu tuki 30.6.1994	10 032	6 648	350	3 692	155	1 400	9 362	5 608	-125		37 122
Takaukset/takuu											
1992 SP:n omaisuudenhoitoyhtiö	600										
1993 SP:n omaisuudenhoitoyhtiö	-100										
VVR:n omistamat yhtiöt										300	
Periaatepäätökset takauksista:											
KOP										(1 800)	
SYP/Unitas										(1 000)	
OVR ⁴⁾										(900)	
Arsenal Oy											28 000
1994 SP:n omisuudenhoitoyhtiö	-500										28 000
Arsenal Oy											28 000
Takaukset/takuut yht.											28 300
Sitoumukset yhteensä	10 032		10 690				16 400				32 000 69 122
Pankkituen korkomenot											4 900

¹⁾ Osakepääoma 2 000 milj. mk, akordi 1 900 milj. mk, josta SKOP antoi 1 500 milj. markan velan anteeksi Oy Tampella Ab:lle, omaisuudenhoitoyhtiöiden omat pääomat 400 milj. mk, muut erät 30 milj. mk.

- 2) SKOP:n kiinteistö- ja osakeomistusten siirto omaisuudenhoitoyhtiöihin 9 752 milj. mk ja laina SKOP:lle 1 500 milj. mk, joista on vähennetty takaisinmaksuina 1 808 milj. mk; viimeksi mainitusta SKOP:n osakkeiden ja pääomatodistusten myynnistä saatu kauppahinta 1 500 milj. mk.
- 3) Takaisinmaksut eli omaisuudenhoitoyhtiöiden lainojen lyhennykset ja pääoman palautus.
- 4) Periaatepäätös korkotakauksesta osuuspankkien vakuusrahastolle (OVR).

Osuuspankkiryhmän osuus pankkituesta on 1 530 milj. mk valtion pääomasijoituksina. Lisäksi valtio on sitoutunut tarvittaessa takamaan 900 milj. mk varainhankinnan koronmaksuja varten.

Pankkituesta on Postipankki Oy:lle sitoutunut 900 milj. mk valtion pääomasijoituksina. Suomen Yhdyspankki Oy:n osuus pankkituesta on 1 749 milj. mk valtion pääomasijoituksina ja Kansallis-Osake-Pankin 1 726 milj. mk valtion pääomasijoituksina.

Lisäksi valtioneuvosto on tehnyt elokuussa 1993 periaatepäätöksen turvata Suomen Yhdyspankki Oy:n ja Kansallis-Osake-Pankin oman pääoman ehtoista varainhankintaa. Valtioneuvosto voi myöhemmin erikseen tehtävällä päätöksellä taata pankkien pääomatodistusten koron maksua ja pääomaa. Mahdollisia takauksia varainhankintaa varten voidaan myöntää Suomen Yhdyspankki Oy:lle 1 000 milj. markan määrästä ja Kansallis-Osake-Pankille 1 800 milj. markan määrästä.

Siltapankki Oy:n (STS-Pankki Oy:n) osuus pankkituesta on noin 8 % eli 3 036 milj. mk valtion vakuusrahaston pääomasijoituksina.

Pankkituen tarve ja valtiolle takaisinsaattavan tuen määrä riippuu keskeisesti tukea saaneiden pankkien taloudellisen tilan kehittymisestä. Jos talouden elpyminen jatkuu, on todennäköistä, että suurin osa pankkituesta kohdistuu Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal Oy:n tappioiden kattamiseen. Omaisuudenhoitoyhtiön lopullisten tappioiden arvioidaan olevan 12—15 mrd mk. Lisäksi maksettu pankkituki aiheuttaa korkomenoja valtiolle.

Valtion talousarvioissa momentille 28.87.51 on myönnetty vuoden 1993 ensimmäisessä lisätalousarviossa 15 000 milj. markan ja momentille 28.87.89 vuonna 1994 10 000 milj. markan määräraha pankkitoiminnan tukemiseen. Määrärahat ovat kolmen vuoden siirtomäärärahoja. Vuoden 1993 määrärahaa on käytetty heinäkuun 1994 loppuun mennessä 4 792 milj. mk ja vuoden 1994 määrärahaa 1 168 milj. mk.

Vuosien 1993 ja 1994 talousarvion momen-

teille 28.87.51 ja 28.87.89 budjetoitujen määrärahojen arvioidaan riittävän kattamaan pankkituen tarpeen. Tämän vuoksi momentille 28.87.89 ei myönnetä uutta määrärahaa vuoden 1995 talousarvioesityksessä.

Takauksia, takuita ja muita vastaavia sitoumuksia saa antaa vuoden 1995 talousarvioesityksessä siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993—1994 annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 milj. mk tai yhdessä vuosien 1993—1994 määrärahojen kanssa kuitenkin enintään 60 000 milj. mk. Takausvaltuudesta on käytetty 28 300 milj. mk ja 3 700 milj. markan takausvaltuuksien ja sitoumusvaltuuksien käytöstä on tehty periaatepäätös.

Vuoden 1995 talousarvioesityksen momentille 28.87.61 myönnetään 300 milj. mk korvauksena valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin.

7. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Valtiontalous on ollut erittäin alijäämäinen vuodesta 1991 lähtien. Alijäämää syntyi vuosina 1991—1993 yhteensä 165,2 mrd mk. Vuonna 1994 alijäämää arvioidaan syntyvän noin 69 mrd mk. Talousarvioesityksen mukaan valtiontalouden nettorahoitustarve ilman pankkitukea on ensi vuonna vielä 63 mrd mk, joten 1990-luvun alkupuoliskolla on syntymässä lainanotolla rahoitettavaa alijäämää yhteensä runsaat 300 mrd mk. Kun valtiontalouden menot ilman rahoitustaloustoimia ajalla 1991—1995 ovat yhteensä noin 870 mrd mk, menoista on viiden vuoden jakson ajan jo runsas kolmasosa rahoitettava velanotolla. Tilanne on muodostumassa kestäättömäksi ja on osoitus rakenteellisen alijäämän muodostumisesta. Velkaantumiskehityksen katkaisemista estää ja hidastaa velan hoitomenojen erittäin nopea kasvu. Vuonna 1991 velan hoitomenot olivat vielä 6 mrd mk,

mutta vuonna 1995 niiden arvioidaan kohoavan 24 mrd markkaan.

Valtionvelan määrän arvioidaan ehdotetulla nettolainanotolla nousevan vuoden 1995 loppuun mennessä 386 mrd markkaan, mikä

vastaisi 70 1/2 % suhteutettuna bruttokansantuotteeseen. Velan BKT-osuuden kasvun arvioidaan hidastuvan tämänvuotisesta noin 11 prosentista noin 5 prosenttiyksikköön vuonna 1995.

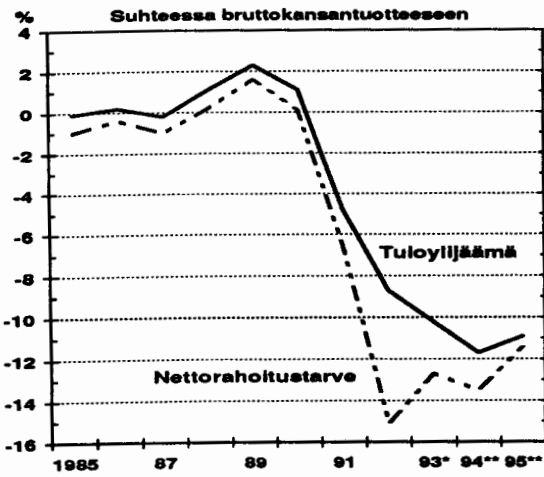
Taulukko 14. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1993—1995

	1993	1994 ¹⁾ milj. mk	1995 TAE
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	127 566	125 965	133 906
Menot ilman rahoitustaloustoimia	181 600	186 555	194 691
Tuloylijäämä (+)	—54 035	—60 590	—60 785
Finanssisijoitukset, netto.....	—4 340	—5 590	—298
Nettorahoitustarve (—)	—58 375	—66 180	—61 083
Rahastotalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	16 821	13 120	13 502
Menot ilman rahoitustaloustoimia	11 428	11 835	12 754
Tuloylijäämä (+)	5 393	1 285	748
Finanssisijoitukset, netto.....	—8 046	—3 790	—2 190
Nettorahoitustarve (—)	—2 653	—2 505	—1 442
Valtiontalous²⁾			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	129 229	125 730	135 738
Menot ilman rahoitustaloustoimia	177 870	185 035	195 774
Tuloylijäämä (+)	—48 641	—59 305	—60 037
Finanssisijoitukset, netto.....	—12 388	—9 380	—2 488
Nettorahoitustarve (—)	—61 028	—68 685	—62 525

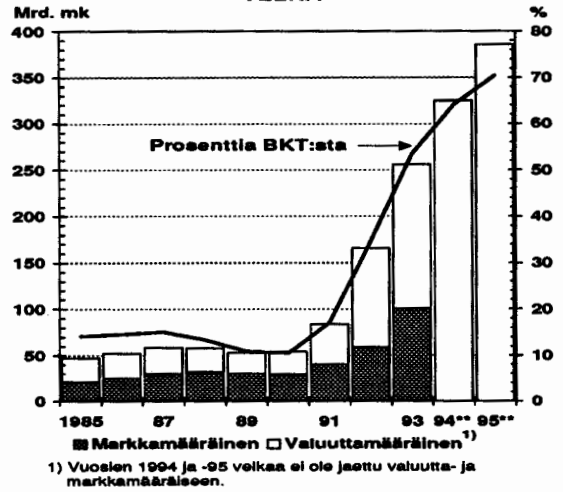
¹⁾ Arvio

²⁾ Budjettitalouden ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

KUVIO 8. VALTIONTALOUDEN
NETTORAHOITUSTARVE (-) JA
TULOYLIJÄÄMÄ

KUVIO 9. VALTIONTALOUDEN
VELKA

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Menojen kokonaismäärä.....	195 596 388 000
Tulot ilman nettolainanottoa ...	134 513 802 000
Alijäämä	61 082 586 000
Ehdotettu nettolainanotto	61 085 000 000
Erotus	2 414 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 1995.

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Valtion talousarvio vuodelle 1995

TULOT

Osasto 11

mk

11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	104 858 200 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	33 310 000 000
01. Tulo- ja varallisuusvero	31 060 000 000
02. Korkotulojen lähdevero	1 300 000 000
03. Perintö- ja lahjaverot	950 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	40 300 000 000
01. Arvonlisävero	37 770 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	1 650 000 000
03. Apteekkimaksut	380 000 000
04. Televero	500 000 000
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	345 000 000
01. Tuontitulli	345 000 000
08. Valmisteverot	23 110 000 000
01. Tupakkaverot	3 360 000 000
02. Makeisverot	140 000 000
04. Alkoholijuomaverot	7 000 000 000

Osastot 11 ja 12

05. Virvoitusjuomavero.....	110 000 000
07. Polttoainevero.....	12 500 000 000
10. Muut verot.....	7 730 000 000
01. Leimaverot.....	2 650 000 000
03. Autoverot.....	3 030 000 000
04. Moottoriajoneuvoverot.....	890 000 000
06. Arpajaisverot.....	300 000 000
07. Ajoneuvoverot.....	860 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot.....	63 200 000
02. Lästimaksut.....	3 200 000
08. Öljyjättemaksut.....	20 000 000
09. Muut verotulot.....	40 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT.....	26 028 217 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	7 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot.....	7 000 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala.....	414 000 000
01. Tuomioistuintulot.....	200 000 000
47. Ulosottomaksut.....	124 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot.....	85 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot.....	5 000 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	870 068 000
05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot.....	21 000 000
62. Tulot poliisin lupapalveluista.....	180 000 000
64. Ulosottoimen maksutulot.....	186 000 000
80. Pelastushallinnon tulot.....	11 068 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot.....	15 900 000
97. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU).....	446 100 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot.....	10 000 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	74 700 000
20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista.....	100 000
21. Puolustusministeriön metsätalouden tulot.....	4 500 000
22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot.....	100 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot.....	70 000 000

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	13 434 788 000
07. Siirto valtion eläkerahastosta	6 100 000 000
23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta toiminnasta	33 733 000
24. Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	14 500 000
25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista.....	156 000 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista.....	494 000 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista.....	135 000 000
30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista.....	75 000 000
49. Tullilaitoksen tulot	30 000 000
51. Metallirahatulot	2 000 000
52. Tilastokeskuksen tulot	475 000
64. Kiinteistölaitoksen tulot	956 000 000
90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU).	131 000 000
97. Siirtymäkorvaus Euroopan unionista (EU).....	1 235 000 000
98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset	3 950 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	122 080 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	2 982 521 000
01. Opetusministeriön tulot	3 150 000
10. Korkeakoulujen tulot	66 626 000
39. Opintotukitoiminnan tulot.....	129 000 000
42. Kuntien maksuosuudet ja korvaukset.....	1 122 000 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot.....	20 300 000
91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista...	1 635 000 000
93. Museoviraston tulot.....	6 000 000
96. Valtion elokuvatarkastamon tulot	445 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 839 342 000
01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU).....	2 861 000 000
02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)	665 000 000
03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot (EU)	35 000 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	19 000 000
32. Kasvinjalostusmaksut	7 000 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	21 300 000
37. Kalastuksenhoitomaksut	48 900 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot	7 600 000
39. Riistanhoitomaksut.....	35 352 000
40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut.....	4 000 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 700 000
65. Geodeettisen laitoksen tulot.....	600 000
70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot.....	24 900 000
72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot	540 000
76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	16 700 000

80. Poronlihan tarkastustoiminnan maksutulot.....	1 500 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot.....	26 800 000
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot	47 450 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot.....	15 000 000
31. Liikenneministeriön hallinnonala	606 542 000
22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista.....	70 000 000
23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä	50 000 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot.....	3 000 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	72 000 000
30. Merenkululaitoksen tulot.....	402 384 000
31. Merentutkimuslaitoksen tulot	3 300 000
52. Telehallintokeskuksen tulot.....	3 658 000
58. Radanpidon tulot	1 000 000
90. Ratamaksu	1 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot	200 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	235 347 000
02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	12 500 000
32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	6 757 000
40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot	25 000 000
80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta.....	96 800 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	94 290 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 413 965 000
06. Terveysturvakeskuksen oikeusturvakeskuksen tulot	1 750 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot.....	42 000 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot.....	8 500 000
10. Säteilyturvakeskuksen tulot	36 715 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 251 000 000
98. Valtionapujen palautukset	70 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot.....	4 000 000
34. Työministeriön hallinnonala	1 075 719 000
40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU).....	722 100 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	333 119 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot.....	20 500 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	13 600 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot.....	600 000
26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot.....	10 000 000
27. Suomen ympäristökeskuksen tulot	1 700 000
40. Asuntotoimen tulot	100 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 200 000

39. Muut sekalaiset tulot	1 060 625 000
01. Sakkorahat	330 000 000
02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	430 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	200 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti	40 000 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	35 525 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut	10 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	3 019 898 000
01. Korkotulot	2 309 898 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	14 665 000
05. Korot muista lainoista	195 233 000
07. Korot talletuksista	1 700 000 000
08. Korot obligaatioista	400 000 000
03. Osinkotulot	610 000 000
01. Osinkotulot valtionyhtiöistä	600 000 000
02. Muut osinkotulot	10 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	100 000 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	100 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	61 692 487 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	607 487 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	27 000 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	580 487 000
02. Valtion nettolainanotto	61 085 000 000
01. Nettolainanotto	61 085 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

195 598 802 000

MENOT

Pääluokka 21

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	24 893 000
01. Tasavallan Presidentti (010).....	1 583 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 458 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010)	23 310 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	23 062 000
27. Eläkkeellä olevan presidentin menot (arviomääräraha)	248 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	252 228 000
01. Kansanedustajat (010)	77 730 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	77 730 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	112 865 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	112 865 000
09. Valtiontilintarkastajat (010)	6 218 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	6 218 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	9 826 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	9 826 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030).....	11 979 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	11 979 000

30. Eduskunnan kirjasto (280)	15 998 000
21. Toimintamenot (arviomääräraha).....	15 998 000
99. Eduskunnan muut menot (010)	17 612 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)	16 612 000
22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi.....	1 000 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	166 814 000
01. Valtioneuvosto (010)	18 358 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 558 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	2 800 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	64 118 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	64 118 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	13 115 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 115 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	1 348 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha).....	1 348 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	64 200 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen.....	64 200 000
99. Valtioneuvoston muut menot (050)	5 675 000
23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)	658 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	1 817 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v).....	1 600 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 005 846 000
01. Ulkoasiainhallinto (030)	816 595 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	756 595 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v).....	20 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040)	1 400 420 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 400 420 000
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).....	38 000 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha).	13 000 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha).....	10 000 000
88. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa (040)	103 000 000
61. Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha).....	47 000 000
69. Monenkeskiset ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha 3 v).....	35 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	647 831 000
01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (EU) (arviomääräraha)	5 000 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	27 170 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha).....	36 925 000
22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	156 500 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	11 110 000
27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)	4 800 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha).....	7 000 000
50. Eräät valtionavut.....	4 305 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha).....	300 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha).....	394 621 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	100 000

Pääloukka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	2 294 530 000
01. Oikeusministeriö (070).....	122 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	122 200 000

10. Ylimmät tuomioistuimet (090)	67 400 000
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)....	30 000 000
22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	37 400 000
20. Hovioikeudet (090)	158 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	158 000 000
25. Läänioikeudet (090)	99 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	99 000 000
30. Käräjäoikeudet (090)	534 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	534 000 000
40. Erityistuomioistuimet (090)	67 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	67 000 000
45. Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset (090)	242 580 000
22. Erityismenot (arviomääräraha).....	29 400 000
27. Oikeuslaitoksen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v).....	61 000 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)	127 000 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha).....	25 180 000
46. Syyttäjänvirastot (090)	35 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 000 000
47. Ulosottovirastot (090)	141 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	141 000 000
50. Vankeinhoitolaitos (100)	766 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	613 000 000
50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha).....	47 500 000
51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	6 240 000
52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v).....	1 260 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v).....	33 200 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha 3 v)	44 400 000
77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha 3 v).....	20 300 000
79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha 3 v).....	800 000
60. Eräät virastot (070)	15 900 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 900 000

70. Vaalit (010)	45 750 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha).....	45 750 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	10 405 285 000
01. Sisäasiainministeriö (050)	100 446 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 446 000
02. Ulkomaalaisvirasto (050)	18 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 000 000
05. Lääninhallitukset (050)	317 178 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	317 178 000
06. Rekisterihallinto (050)	113 527 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	113 527 000
75. Poliisitoimi (080)	2 681 737 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 557 487 000
23. Erityismenot (arviomääräraha).....	115 000 000
74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).....	9 250 000
80. Pelastushallinto (110)	121 003 000
21. Pelastushallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	78 053 000
22. Erityismenot (arviomääräraha).....	10 700 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v).....	26 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 250 000
90. Rajavartiolaitos (120)	900 614 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	859 714 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	33 900 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000
97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960)	6 152 780 000
31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)	3 599 000 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha).....	27 000 000
33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha).....	1 920 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus.....	20 000 000
43. Maakunnan kehittämisraha (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	125 000 000
51. Eräät muut valtionavustukset.....	680 000

61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)	446 100 000
80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha).	15 000 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	8 169 984 000
01. Puolustusministeriö (150)	42 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 000 000
10. Puolustusvoimat (160)	8 070 844 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 630 000 000
21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 296 744 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	134 100 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030)	52 640 000
21. YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 000 000
24. ETYK:n toimeenpanon ja muun kansainvälisen yhteistyön menot (arviomääräraha)	3 640 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	4 500 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	300 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	4 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	200 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA ...	23 865 117 000
01. Valtiovarainministeriö (020)	100 534 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 534 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	18 611 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 611 000
05. Valtiokonttori (020)	134 438 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	133 000 000

22. Työpaikkaterveydenhuollon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	1 138 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha).....	300 000
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020).....	195 000 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha).....	195 000 000
07. Eläkkeet (950).....	12 167 662 000
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot (arviomääräraha)	11 839 062 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha).....	132 500 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha).....	142 100 000
61. Korke valtion eläkerahastolle (arviomääräraha).....	54 000 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020)	31 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 000 000
18. Verohallinto (020).....	1 527 400 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 527 000 000
68. Suomen osallistuminen OECD:n toimesta järjestettävään Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Baltian maiden verovirkailijoiden koulutukseen (siirtomääräraha 2 v).....	400 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960).....	609 130 000
30. Verotaloudellinen tasoitus (arviomääräraha)	605 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	4 130 000
40. Tullilaitos (020)	456 348 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	450 228 000
66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu sekä koulutusyhteistyö Venäjän ja Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	220 000
74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	5 900 000
52. Tilastokeskus (050)	152 980 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	152 980 000
60. Rakennushallinto (050)	372 577 000
21. Toimintamenot	112 677 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v).....	100 000 000
76. Virastotalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	89 900 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	70 000 000
70. Hallinnon kehittämiskeskus (050).....	4 400 000
88. Hallinnon kehittämiskeskuksen peruspääoman korotus.....	4 400 000

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet (990)	110 957 000
02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)	1 893 000
20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v).....	18 000 000
21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)....	10 000 000
22. Integraatiovalmennus ja tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).....	5 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 334 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v).....	57 230 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	13 500 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990).....	1 200 000
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha).....	100 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)...	100 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
82. Postipankki Oy (840).....	15 000 000
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha).....	15 000 000
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	7 500 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	7 500 000
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	28 150 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha).....	8 800 000
69. Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha)	2 550 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	16 800 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040).....	16 000 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha).....	16 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830).....	20 000 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen..	20 000 000
87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen (840)	300 000 000
61. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)	300 000 000
89. Euroopan investointipankki (EU) (060)	412 700 000
68. Suomen maksuosuus Euroopan investointipankin pääomasta (EU) (arviomääräraha)	412 700 000

90. Suomen maksusuudet Euroopan unionille (EU) (060)	4 995 000 000
66. Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)	3 022 000 000
67. Bruttokansantuloon perustuvat maksut Euroopan unionille (EU) (arviomääräraha)	1 973 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	2 188 530 000
21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	1 950 000
23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 000 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 400 000
42. Teollisten investointien väliaikainen investointituki (arviomääräraha)	150 000 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	180 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha).....	22 000 000
83. Laina rakennushallinnon toimintaa jatkamaan perustetulle valtionyhtiölle	10 000 000

Pääloukka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	27 338 381 000
01. Opetusministeriö (210)	125 158 000
10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	11 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 858 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset.....	19 800 000
50. Eräät avustukset.....	7 300 000
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	15 351 000
21. Tuomiokapitulien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	14 351 000
50. Avustus Suomen Merimieslähetyksseuralle.....	1 000 000
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310)	8 771 000
21. Ortodoksinen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	8 271 000
50. Eräät avustukset.....	500 000
07. Opetushallitus (210)	107 977 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	107 977 000
08. Kansainvälinen yhteistyö (030)	116 627 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 780 000
21. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 667 000

22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 480 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	44 880 000
50. Eräät avustukset	24 500 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	13 320 000
10. Korkeakoulut (240)	4 781 086 000
21. Korkeakoulujen toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).	4 610 786 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	114 800 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	55 500 000
11. Valtion harjoittelukoulut (220)	240 566 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	223 414 000
22. Oppilashuolto (arviomääräraha)	14 652 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
19. Muut korkeakoulumenot (240)	101 338 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	42 538 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	26 000 000
23. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen..	7 500 000
24. Tiedotus- ja julkaisutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
26. Eräät opettajankoulutuksen menot	8 350 000
27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v)....	13 450 000
39. Opintotuki (260)	3 747 243 000
22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	1 070 000
52. Opintolainojen valtioneuvoston takaus ja korkotuki (arviomääräraha) ...	380 000 000
55. Opintoraha (arviomääräraha)	2 960 000 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	371 000 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha).....	30 000 000
58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen.....	5 173 000
42. Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)	149 397 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	145 397 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
43. Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220)	8 160 322 000
21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)	17 622 000
25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).	8 790 000
30. Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 343 660 000
31. Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	6 292 220 000
34. Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	248 500 000
51. Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)	39 480 000

52. Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	210 050 000
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230).....	2 407 472 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 252 692 000
25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	26 800 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	124 330 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	3 650 000
65. Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230).....	2 769 300 000
30. Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	2 241 840 000
34. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	187 500 000
37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v) ..	3 500 000
50. Valtionosuus yksityisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	216 220 000
51. Valtionosuus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	120 240 000
66. Oppisopimuskoulutus (230).....	390 600 000
30. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)	390 600 000
69. Aikuiskoulutus (250).....	1 573 584 000
21. Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	8 878 000
22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	32 868 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	18 438 000
30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	318 510 000
32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuskille (arviomääräraha).....	189 400 000
33. Ammatillinen aikuiskoulutus (osa EU) (siirtomääräraha 2 v) ...	451 100 000
50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	328 280 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	110 010 000
52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v).....	5 700 000
53. Valtionavustus järjestöille.....	40 000 000
55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	58 400 000
56. Kesäyliopistojen ja eräät muut valtionavustukset.....	12 000 000
80. Varastokirjasto (280).....	19 124 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 224 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)	11 900 000
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270).....	13 271 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 663 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 608 000
83. Arkistolaitos (280)	47 018 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 018 000
88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	557 006 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	114 366 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v) ..	31 065 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	367 475 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	43 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
89. Tieteen muut menot (270)	2 770 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v) ..	1 470 000
50. Eräät avustukset.....	1 300 000
90. Taiteen tukeminen (290).....	779 403 000
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 892 000
31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	12 240 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha) ha)	1 016 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	760 255 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
92. Valtion taidemuseo (290)	26 085 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 085 000
72. Museokokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v).....	2 000 000
93. Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	92 523 000
21. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	12 968 000
22. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	59 735 000
28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha) ..	1 210 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	4 560 000
40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	900 000
50. Entistämis- ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v).....	6 100 000
52. Eräät avustukset.....	750 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	6 200 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha) raha)	100 000

94. Kirjastotoimi (280)	543 640 000
21. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	19 100 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	497 040 000
31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	27 500 000
95. Suomen elokuva-arkisto (290)	12 848 000
21. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	12 848 000
96. Kulttuurin muut menot (290)	21 001 000
21. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 640 000
30. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha).....	3 035 000
50. Eräät avustukset.....	15 326 000
98. Liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300)	528 900 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot liikunnan ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha).....	507 270 000
51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (EU).....	10 000 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille.....	11 630 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	15 686 100 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n raken- netuki (670)	861 604 000
21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	83 755 000
22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).	15 000 000
23. Maaseutuelinkeinopiirien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	92 249 000
25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha).....	5 600 000
61. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakenne- toimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v).....	665 000 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (650)	35 600 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	35 600 000
31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU) (670)	11 720 000 000
41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU) (arviomäärä- raha).....	6 850 000 000
43. EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha).....	1 900 000 000

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
45. Maatalouden ympäristötuki (EU) (arviomääräraha)	1 700 000 000
46. Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)	1 045 000 000
47. Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitystuki (EU) (arviomääräraha)	175 000 000
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU) (670)	801 400 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)	257 000 000
42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	514 400 000
60. Siirto Interventiorahastoon (EU)	30 000 000
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU) (670)	388 430 000
41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	630 000
43. Maaseudun kehittäminen (EU) (siirtomääräraha 3 v)	85 000 000
47. Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus (siirtomääräraha 3 v)	33 300 000
48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)	40 000 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	229 500 000
34. Muut maatalouden menot (osa EU) (670)	122 800 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (osa EU)....	72 000 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	4 200 000
42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot	200 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa ker-tyvillä varoilla (arviomääräraha)	18 000 000
45. Valtionapu 4H-toimintaan	23 500 000
46. Metsämarjojen ja sienien käytön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	600 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	4 300 000
36. Kala-, riista- ja porotalous (690)	194 887 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)	4 000 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha) ...	35 346 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomää-räraha)	21 300 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	4 000 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 540 000
44. Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)	2 375 000
45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	47 826 000
46. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepoliitiikan edis-täminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	66 000 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomää-räraha 3 v)	4 500 000

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (660)	94 379 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 079 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000
74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).....	7 300 000
75. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
65. Geodeettinen laitos (550)	14 912 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 512 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	400 000
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660)	160 219 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	139 119 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha).....	2 700 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	16 800 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	11 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 200 000
76. Metsäntutkimuslaitos (660)	167 449 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	155 149 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	11 500 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v).....	800 000
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670)	32 248 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 248 000
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670)	104 016 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	61 869 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)..	21 927 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha).....	14 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 120 000
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU) (560)	94 550 000
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha) ..	22 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	15 000 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomäärä- raha)	4 000 000
48. Avustukset peruskuivatukseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)..	2 000 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	37 550 000
83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
86. Yksityismetsätalous (osa EU) (680)	522 350 000
25. Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto.....	21 000 000

42. Valtionapu yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille (osa EU)	231 500 000
44. Metsänparannustuki (osa EU) (arviomääräraha)	220 000 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut	14 850 000
83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v).....	35 000 000
87. Maanmittauslaitos (550).....	240 606 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	225 606 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha).....	15 000 000
96. Eräät metsätalouden menot (680).....	36 800 000
24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)	35 000 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	1 800 000
97. Kasvinjalostuslaitos (660).....	11 927 000
21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	11 927 000
98. Siemenperunakeskus (660).....	1 023 000
23. Siemenperunakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)...	1 023 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).....	69 700 000
25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	26 000 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v).....	2 700 000

Pääluokka 31

31. LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	7 998 438 000
01. Liikenneministeriö (710)	46 374 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 374 000
24. Tielaitos (720).....	4 317 629 000
21. Yleisten teiden perustienpito (osa EU)(siirtomääräraha 2 v) ...	3 235 629 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	820 000 000
78. Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha).....	72 000 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	180 000 000

25. Tienpidon valtionavut (720)	130 000 000
34. Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha).	103 500 000
51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha 3 v).	13 500 000
30. Merenkulkulaitos (730)	709 199 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	481 122 000
22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)	1 027 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	194 750 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	7 800 000
77. Väylätyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	19 800 000
79. Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)	4 300 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	400 000
31. Merentutkimuslaitos (830)	33 100 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 100 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	158 041 000
30. Piensatamien rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 800 000
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (ar- viomääräraha)	3 916 000
40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	55 000 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	92 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen	800 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha)	25 000
46. Saimaan jäänmurron avustaminen	300 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	3 200 000
41. Ajoneuvohallinto (720)	6 926 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 926 000
50. Ilmatieteen laitos (830)	126 119 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	126 119 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760)	218 000 000
41. Sanomalehdistön tuki	80 000 000
42. Lehtien maaseutujakelun korvaus	98 000 000
44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha 3 v)	17 000 000
52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tuk- holman alueella (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
53. Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetyksaseman rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
58. Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot (siirto- määräraha 3 v)	15 000 000

57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen (750).	511 000 000
34. Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000
61. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).....	488 000 000
58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750).....	1 647 000 000
21. Ratahallintokeskus ja perusradanpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	771 000 000
31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha 3 v) ...	6 000 000
62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha 2 v).....	660 000 000
77. Rataverkon kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	207 000 000
87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha).....	3 000 000
92. Ilmailulaitos (740).....	30 000 000
88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus	30 000 000
93. Ilmaliikenteen valtionavut (730).....	11 000 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	54 050 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v).....	13 000 000
40. Eräät valtionavut.....	4 550 000
42. Korvaus koulutuksesta.....	28 000 000
45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v).....	8 500 000

Pääloukka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	6 968 872 000
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	488 001 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	122 586 000
22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (osa EU) (arviomääräraha).....	75 615 000
27. Sähkömarkkinaviranomaistoiminta (siirtomääräraha 3 v).....	2 200 000
60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha)	23 000 000
61. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)	106 600 000
66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha) ..	2 100 000

89. Perustettavan yhtiön muun oman pääoman korotus (arviomääräraha).....	75 000 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha).....	60 900 000
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810).....	46 303 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 303 000
27. Kuluttajavirasto (820).....	29 351 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 351 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000 000
28. Kuluttajavalituslautakunta (820)	5 313 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 313 000
29. Kilpailuvirasto (820)	16 486 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 486 000
30. Elintarvikevirasto (820)	10 250 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 250 000
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820)	7 221 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 221 000
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820)	9 727 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 727 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	19 276 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 276 000
23. Kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittäminen ja EU:n mittaus- ja testausohjelma (siirtomääräraha 3 v).....	10 000 000
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	20 572 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 572 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	216 662 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	197 212 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	19 450 000
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	347 140 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	306 440 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	39 000 000
88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 700 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	1 296 300 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	112 000 000

23. Soveltava tekninen tutkimus (arviomääräraha)	406 300 000
40. Tuotekehitysavustukset (arviomääräraha).....	580 000 000
83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)	198 000 000
49. Kera Oy (840).....	511 000 000
42. Korkotuki Kera Oy:lle (arviomääräraha).....	249 000 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha).....	241 000 000
45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha).....	1 000 000
46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle	20 000 000
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850).....	2 220 090 000
24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v).....	22 000 000
40. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha).....	10 000 000
41. Avustukset teollisuuden edistämiseen ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v).....	38 000 000
42. Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU) (siirtomääräraha 3 v).....	150 000 000
43. Teollisuuden ja kaupan varastotappioiden korvaaminen (EU) (arviomääräraha)	1 400 000 000
45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	10 000
60. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)	600 000 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha) ...	80 000
51. Yritystoiminnan alueelliset investointi- ja kehittämistuet (850).....	677 000 000
48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	160 000 000
49. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomääräraha)	467 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha).....	48 000 000
52. Riskisijoitustoiminnan management-tuki (siirtomääräraha 2 v)..	2 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850)	71 000 000
24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	52 000 000
40. Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	19 000 000
55. Energiatalous (860)	255 900 000
21. Eräät energiatalouden tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha 3 v)	24 400 000
22. Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v).....	6 000 000
27. Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v).....	6 000 000
40. Energia-avustukset (osa EU) (arviomääräraha)	208 800 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	10 500 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v).....	200 000

61. Kotimaankaupan edistäminen (870)	700 000
40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	700 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870)	78 280 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	78 280 000
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880)	642 300 000
40. Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)	247 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille.....	20 300 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	160 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha).....	205 000 000
84. Lainat yritysten kansainvälistymiseen (arviomääräraha)	10 000 000

Pääloukka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	48 656 260 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	129 735 000
21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	129 735 000
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400)	86 520 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 520 000
03. Työttömyysturvalautakunta (400)	8 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 000 000
04. Tarkastuslautakunta (090)	7 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 700 000
05. Tapaturmavirasto (400)	45 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 500 000
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (400)	9 230 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 230 000
07. Työterveyslaitos (450)	150 660 000
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v).	150 660 000
08. Kansanterveyslaitos (450)	193 197 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	146 397 000

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha).....	25 800 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (450).....	18 783 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 783 000
10. Säteilyturvakeskus (450).....	111 274 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 774 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	31 500 000
11. Lääkelaitos (450).....	2 193 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 193 000
12. Valtion koulukodit (420).....	12 081 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 081 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	1 350 000
87. Kiinteistöjen hankinta	650 000
13. Järvenpään sosiaalisairaala (420).....	2 625 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 625 000
14. Valtion mielisairaalat (480)	24 519 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 439 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 080 000
15. Perhekustannusten tasaus (410).....	9 081 000 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha).....	59 000 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	9 022 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410).....	264 000 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha).....	264 000 000
17. Työttömyysturva (410).....	9 225 000 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	6 600 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)...	2 625 000 000
18. Sairausvakuutus (410).....	10 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	10 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	3 838 000 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha).....	128 000 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 010 000 000

52.	Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	390 000 000
60.	Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	1 310 000 000
20.	Tapaturmavakuutus (410).....	100 000 000
53.	Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	100 000 000
21.	Rintamaveteraaneläkkeet (410).....	1 016 000 000
52.	Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha).....	1 015 000 000
53.	Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)	1 000 000
22.	Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)....	2 215 150 000
50.	Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha).....	1 885 000 000
51.	Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)	12 600 000
55.	Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	292 500 000
56.	Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	12 150 000
57.	Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamaraahaan (siirtomääräraha 3 v)	900 000
59.	Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
23.	Muu sodista kärsineiden turva (410)	32 000 000
30.	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	32 000 000
28.	Muu toimeentuloturva (410).....	89 100 000
30.	Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	37 200 000
50.	Sotilasavustus (arviomääräraha)	46 000 000
66.	Eräät avustukset vanhusten huoltoon (siirtomääräraha 3 v).....	5 900 000
29.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (410)	335 000 000
61.	Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha).....	335 000 000
32.	Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420).....	19 320 000 000
30.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	17 971 000 000
31.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveystalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	400 000 000
32.	Valtion korvaus yliopistollisten sairaaloiden opetus- ja tutkimustoiminnan kustannuksiin (arviomääräraha).....	710 000 000
33.	Valtion korvaus kunnille lääkäreiden perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha) ..	32 000 000

34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha).....	15 400 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveystalvohankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	35 600 000
38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveystalvohankkeiden eräisiin käyttökuustannuksiin (arviomääräraha).....	80 000 000
39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveystalvohankkeiden eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	76 000 000
53. Terveystalvohankkeiden ja -valvonta (470)	34 650 000
21. Terveystalvohankkeiden sekä päihteen käyttöön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v).....	27 700 000
23. Terveystalvohankkeiden valvonta (siirtomääräraha 2 v)	3 550 000
24. Tartuntatautiin valvonta (arviomääräraha)	3 400 000
57. Lomatoiminta (420)	1 015 200 000
40. Valtion korvaus maataloustalvohankkeiden lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 015 000 000
42. Valtion korvaus pienytalvohankkeiden vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	200 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 251 000 000
50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveystalvohankkeiden yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 093 000 000
59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot	158 000 000
99. Sosiaali- ja terveystalvohankkeiden hallinnon alan muut menot (400).....	28 143 000
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	720 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).....	27 423 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 879 310 000
01. Työministeriö (610)	867 125 000
20. Tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	3 100 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	141 925 000
61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalityöministeriön (EU) (siirtomääräraha 3 v).....	722 100 000
03. Työsuojelun piirihallinto (400)	103 468 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	103 468 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	10 541 113 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 088 254 000
21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	551 833 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)	38 078 000
30. Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 027 726 000
50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	1 033 579 000
51. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha).....	785 771 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	3 931 641 000
61. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus valtion osalta (EU) (siirtomääräraha 3 v)	647 580 000
62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	773 169 000
63. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	341 220 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha).....	6 262 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	316 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	367 604 000
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 548 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	800 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha).....	12 660 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	336 619 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha).....	4 553 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuodet (arviomääräraha)	9 424 000

Pääloukka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	4 426 855 000
01. Ympäristöministeriö (510)	154 084 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	84 334 000
22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v).....	39 000 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	19 750 000
26. Koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v).....	4 100 000
61. Eräät avustukset (osa EU) (siirtomääräraha 2 v).....	6 900 000
11. Ympäristön suojele (520)	55 000 000
62. Ympäristönsuojelun edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	10 000 000

63. Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha).....	25 000 000
64. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueen maiden kanssa (520).....	57 500 000
40. Suomen lähialueen maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	500 000
66. Avustukset ympäristöinvestointeihin Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	40 000 000
67. Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen (siirtomääräraha 3 v).	17 000 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560)	108 963 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 213 000
27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)....	1 500 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	8 400 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	4 000 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	3 500 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha).....	35 000 000
77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
88. Osakkeiden hankinta (siirtomääräraha 3 v).....	350 000
26. Alueelliset ympäristökeskukset (560)	228 500 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	214 500 000
77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).	14 000 000
27. Suomen ympäristökeskus (560)	91 350 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	91 350 000
30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	187 043 000
21. Luonnonsuojelun yleismenot (siirtomääräraha 2 v).....	3 000 000
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)	62 043 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)	6 000 000
61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v).....	19 000 000
62. Avustukset rakennussuojeluun (siirtomääräraha 3 v).....	7 000 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v).	1 000 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v).....	89 000 000
41. Valtion asuntorahasto (540)	22 415 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 415 000

45. Asunto- ja rakennustoimi (540)	3 522 000 000
53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)	320 000 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 490 000 000
55. Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki (arviomääräraha)	105 000 000
56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
61. Avustukset vuokrataloille (arviomääräraha)	20 000 000
62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	17 000 000
63. Asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)	530 000 000
64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)	10 000 000

Pääloukka 36

36. VALTIONVELKA	24 457 475 000
01. Markkamääräisen velan korko (910)	10 955 000 000
90. Markkamääräisen velan korko (arviomääräraha)	10 955 000 000
03. Valuuttamääräisen velan korko (910)	12 473 975 000
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	12 473 975 000
09. Muut menot valtionvelasta (910)	1 028 500 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	1 028 500 000

Menojen kokonaismäärä:

195 596 388 000

Yksityiskohtaiset perustelut

YLEISTÄ

Nettobudjetointi

Talousarvioesityksessä on nettobudjetoitu

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset,

2) liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot sekä

3) maksullista toimintaa harjoittavien virastojen toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuksen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai

niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitettua irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoitujen momenttien menojen vakio- sisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamomenttien vakioisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa, jollei valtioneuvoston rahotussuunnittelusta muuta johdu.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Yleisiä määräyksiä

Menomomenteille on määritelty tehtävän tai menojen laadun mukaiset perusteet, joiden mukaisesti menot on budjetoitu ao. momenteille. Menomomenttien luokittelu ja numerointi on pääasiallisesti menojen laadun mukainen.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Milloin määrärahasta saa maksaa palkkoja tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin liittyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut henkilösivumenot.

Valtion virastojen ja laitosten ostamista tavaroista ja palveluksista maksettava arvonnalisävero maksetaan momentin 28.99.23 määrärahasta.

Tehtävän mukainen budjetointi

Tehtävän mukaisesti budjetoituja ovat tulosbudjetoitujen virastojen toimintamomentit sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteisten tehtävien menot. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Tulosbudjetoitujen viraston toiminnasta aiheutuvat menot on budjetoitu pääsääntöisesti yhtenä määrärahana menomomenteille 21—22. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit.

Toimintamomenttien vakioisältöön voidaan katsoa kuuluvan käytännössä ne käyttötarkoitukset, jotka on määritelty menomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien

asiasisällön kuvauksessa. Lisäksi toimintamomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Toimintamomentille on budjetoitu vähennyksenä virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- tai äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamomentille on budjetoitu vähennyksenä viraston irtaimen omaisuuden myyntitulot.

Poikkeuksellisesti on momenteille 10—27 budjetoitu tehtävän mukaan sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi toiminnallisesti rajattavan kokonaisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määräaikaiset erillisprojektit.

Vakiosisältöiset menomomentit

Momenteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille ja toimintamomentteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. momenteilla ”myös” -sanalla esim. seuraavasti: ”Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen.”

Menojen laadun mukaiset määräykset

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut

palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Valtion henkilöstön palkkauksia saadaan maksaa kulutusmenomomentilta seuraavasti:

a) palkkaus- ja toimintamomentteilta sekä

b) muilta kulutusmenomomentilta työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/94) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksia, mikäli ao. momentin päätösosassa on niin määrätty.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin palkkaus- ja toimintamomentteilta.

Valtion henkilöstön palkkauksia voidaan maksaa muulta kuin kulutusmenomomentilta vain, mikäli momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty.

01—02. Palkkaukset

Palkkausmomentilta saadaan henkilöstön enimmäismäärien puitteissa maksaa viraston oman virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaukset, jotka perustuvat virka- ja työehtosopimuksiin ja muihin laillisiin maksuperusteisiin.

Palkkausmomentilta saa maksaa myös

a) ulkomaanedustuksen ja sotilasasiamiesten paikalliskorotukset sekä eräät muut vastaavat palkkausmenot;

b) luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkiot sekä näihin verrattavissa olevat palkkiot;

c) eräät pysyväisluonteisista asiantuntijatoiminnasta aiheutuvat palkkiot, joista on maksettava sosiaaliturva- ja eläkemaksut;

d) virkamiehen irtisanomisajan palkkaus virran lakkaamisen jälkeiseltäkin ajalta;

e) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön palkkausmomentilta; sekä

f) vahvistettujen perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin kuuluvissa virastoissa ja laitoksissa.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilö määrärajoituksineen on esitetty momentin perusteissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentille on merkitty sellaiset kulutusmenot, joita ei ole budjetoitu muualle.

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasisällön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisen viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on

enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset menot on merkitty momentteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistus-oikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momentteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset sekä liikennevahinkomaksut

— matkamenojen ennakko viraston tai laitoksen edustajan sellaisesta matkasta, jonka menot Euroopan unionin toimielin maksaa

— viraston tai laitoksen määräytymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, Kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momentteille kuin kulutukseen tai muihin

käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on käyttösuunnitelmassa esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja KELA:lle

Momenteille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot Kansaneläkelaitokselle.

61—65. Muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemät-

tömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsien suorittaa.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionin komission kanssa hyväksyttävien EU:n rakennerahastojen toimenpide- ja yhteisöaloitteita koskevien toimenpideohjelmien ja rahoituspäätösten mukaisten valtion omien ja muiden hankkeiden EU:n rahoituksen suorittamiseen. EU:lta tuleva rahoitus on merkitty vastaavasti ryhmiteltynä ao. tulomomenteille.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionille suoritettaviin arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuviin Suomen maksuosuuksiin samoin kuin Suomen maksuosuuksiin Euroopan investointipankin ja Euroopan ydinenergiayhteisön hankintakeskuksen pääomista sekä Euroopan hiili- ja teräsyhteisön rahastoon.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion ai-neellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmiin kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on mer-

kitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on puolustusmateriaalin hankintamenoja lukuunottamatta merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot. Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamomentille 21 tai 22, on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston hankintaan. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Momentin 70 määrärahaa saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämien kaapelointijärjestelmien, apusähkölaitteiden ja jäähdytysjärjestelmien hankinta- ja asennusmenojen maksamiseen.

Momenttien määrärahaa saa käyttää myös prototyypin tai ns. nollasarjan tuote-erän hankintaa koskevan sopimuksen mukaisten tuotekehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Hankintasopimukseen tulee tällöin sisällyttää ehto, että tuotekehitysmenot kuuden prosentin vuotuisine korkoineen on maksettava rojaltn muodossa takaisin valtiolle, jos tuotetta myydään valtionhallinnon ulkopuolelle. Taloudelliselta arvoltaan huomattavia tuotekehityshankintoja saa kuitenkin suorittaa vain, jos niistä on erikseen mainittu määrärahan perusteluissa. Jos sopimuksen mukainen tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista kehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, tuotekehitysmenot saadaan jättää valtiolle perimättä, vaikka kysymys ei ole kehitystyön tekijän maksukyvyttömyydestä.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden

johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämistä kaapelointijärjestelmistä ja ilman käsittelyjärjestelmistä sekä rakennusten turvajärjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01 tai toimintamomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksiin (1990=100) pistelukua 101. Kustannusarviot sisältävät arvonlisäveron. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01 tai toimintamomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtion-enemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

Henkilöstön määrän laskeminen

Henkilöstömäärien tulee olla enintään kunkin pääluokan perustelujen päätösosassa ja momenteilla määrätyn mukaisia koko varainhoitovuoden ajan. Enimmäismääriin luetaan henkilöstö palvelussuhteen laadusta ja budjetoitavasta riippumatta.

- Henkilöstön enimmäismääriin ei lueta
- valtion liikelaitosten henkilöstöä,
 - nettobudjetoitujen liikelaitosten henkilöstöä,
 - velvoitetöyöllistettäviä,
 - muita työllisyysvaroin palkattuja, eikä
 - ostopalveluja.

Virastojen ja laitosten nettobudjetoidun toiminnan henkilöstöä ei lueta enimmäismääriin sikäli kuin ao. momentin päätösosassa on niin mainittu.

Henkilötyövuosien määrät lasketaan seuraavasti:

1. Yksi päätoiminen (vähintään 30 tuntia/viik-

ko) virka- ja työsopimussuhteinen tehtävä (vakanssi) muodostaa yhden henkilötyövuoden. Mikäli vakanssista maksetaan samanaikaisesti palkkaa kahdelle henkilölle (sairaus- ja äitiysloma- tms. sijainen), kysymyksessä on kuitenkin vain yksi henkilötyövuosi.

2. Osa-aikaisten vakanssien viikkotyöajat lasketaan yhteen ja muunnetaan tätä kautta henkilötyövuosiksi. Yhteenlasketut viikkotyöajat jaetaan edellisessä kohdassa todetulla päätoimisuuden rajaa osoittavalla viikkotyöajalla 30 t.

3. Kausi- ja ruuhka-apulaisten sekä muussa lyhytaikaisessa palvelussuhteessa (enintään 6 kk) olevan henkilöstön määrä lasketaan henkilötyövuosina palvelussuhteen kestoajan mukaisessa suhteessa (esim. 3 kk harjoittelija = 0,25 henkilötyövuotta). Osa-aikaisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla kuin vakanssien osa-aikaisuus.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. *Tulo- ja varallisuusvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
31 060 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 1995 veroasteikkolaiksi, jonka mukaan veroasteikkoihin esitetään tehtäväksi kahden prosentin suuruinen inflaatiotarkistus. Tarkistuksen arvioidaan vähentävän veron tuottoa 680 milj. mk verrattuna vuonna 1994 voimassa oleviin veroperusteisiin. Niinikään ennakoperinnässä esitetään kannettavaksi 100 000 markan ylittävän verotettavan ansiotulon osalta saman suuruisen ylimääräinen ennakoperintä kuin vuonna 1994. Tämän arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 000 milj. mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tuloverolain muuttamisesta siten, että matkakuluvähennyksen omavastuuosuutta korotetaan 2 000 markasta 2 500 markkaan. Lisäksi ehdotetaan, että työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksuista työttömyyskassamaksua vastaava osuus vähennettäisiin verotuksessa nykyiseen tapaan ja muu osa sisällytetään tulonhankkimisvähennyksen piiriin, jonka määrää korotetaan 2 100 markasta 2 200 markkaan. Samassa yhteydessä ehdote-

taan muutettavaksi myös työnantajien ja elinkeinonharjoittajien edunvalvontajärjestöilleen maksamien jäsenmaksujen verotuskohtelua. Toimenpiteiden arvioidaan lisäävän tuloveron tuottoa noin 350 milj. mk ja kuntien verotuloja noin 250 milj. mk. EU-jäsenyyteen liittyen maataloustuottajien verotusta ehdotetaan kevennettäväksi sopeutusvaiheen ajaksi eräin veroratkaisuin.

Vuodelta 1993 toimitettava verotus viivästyy siten, että maksuunpanotilitys, ennakkopalautusten maksatus ja lopullisen veron kantaminen jäävät kokonaisuudessaan vuoden 1995 alkupuolelle. Toisaalta vuodelta 1994 toimitettavan verotuksen arvioidaan valmistuvan normaalisti, jolloin vuoteen 1995 kohdistuu kaksien ennakkopalautusten maksaminen. Vuoden 1993 verotuksen valmistumisen lykkääntymisen normaaliajankohdasta arvioidaan vähentävän veron tuottoa 3 800 milj. mk vuonna 1995.

Työntekijän työeläkemaxun korottamisen 3 prosentista 4 prosenttiin 1.1.1995 lukien arvioidaan vähentävän veron tuottoa 580 milj. mk.

1995 tuloarvio	31 060 000 000
1994 tuloarvio	33 690 000 000
1993 tilinpäätös.....	29 069 135 736

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/92). Vero on 25 prosenttia korkotulojen määrästä.

1995 tuloarvio	1 300 000 000
1994 tuloarvio	1 350 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 662 878 389

03. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 950 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Perintö- ja lahjaveron määrä riippuu verotettavan perintöosuuden arvosta ja sukulaisuussuhteesta perinnönjättäjään.

1995 tuloarvio	950 000 000
1994 tuloarvio	1 000 000 000
1993 tilinpäätös.....	923 411 015

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän
37 770 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/93). Veron määrä on eräitä poikkeuksia lukuunottamatta 22 prosenttia veron perusteesta.

Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan alkutuottajat säädetään arvonlisäverovelvollisiksi. Elintarvikkeiden alkutuotevähennyksestä luovutaan ja elintarvikkeisiin ehdotetaan sovellettavaksi 17 prosentin verokantaa vuosina 1995—1997. Tarjoutumistaan esitetään sovellettavaksi yleistä 22 prosentin verokantaa. Esityksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla 1 650 milj. mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan verotusjärjestelmää uudistetaan siten, että sisämarkkinakaupassa voidaan luopua rajalla tapahtuvista verotus- ja valvontatoimenpiteistä. Lisäksi arvonlisäveron verokantoja ja veropohjaa esitetään muutettavaksi siten, että verotus vastaisi EU-arvonlisäverodirektiivin mukaista käytäntöä. Verokantojen ja veropohjan muuttamisen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla 1 550 milj. mk. Toisaalta verojärjestelmän uudistuksen arvioidaan vähentävän veron tuottoa kertaluonteisesti veron tilitysajan lykkääntymisen johdosta noin 1 800 milj. mk vuonna 1995.

Vuonna 1995 veron tuottoa pienentää edelleen kertaluonteisesti noin 1 350 milj. mk vuosi-

sien 1993—1994 investointeja koskeva takautuva vähennysoikeus. Arvonlisäverolain 130 §:n mukaan kunnilla on oikeus saada palautuksena arvonlisäverotuksen ulkopuolella tapahtuvan toiminnan hankintoihin sisältyvä vero. Palautettavan veron määrän arvioidaan olevan vuonna 1995 noin 5 100 milj. mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1995, jonka mukaan kansaneläkelaitokselle tuloutetaan vuonna 1995 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk.

1995 tuloarvio	37 770 000 000
1994 tuloarvio	33 740 000 000
1994 II lisätuloarvio.....	—180 000 000
1993 tilinpäätös.....	37 294 776 857

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 650 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/66). Veron määrä on 22 prosenttia vakuutusmaksun mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly.

Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutus sopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutus sopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

1995 tuloarvio	1 650 000 000
1994 tuloarvio	1 700 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 636 569 439

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 380 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 1995 siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 1991 vuoteen 1992 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1994 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1

momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (84/94) muuttamista.

1995 tuloarvio	380 000 000
1994 tuloarvio	365 000 000
1993 tilinpäätös	343 687 229

04. Televero

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin teleliikenteen verottamisesta (961/93). Veron määrä on yhdeksän prosenttia telepalvelun myynnistä.

1995 tuloarvio	500 000 000
1994 tuloarvio	500 000 000

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Tuontitulli

Momentille arvioidaan kertyvän 345 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräistä siirtymäkauden aikana kannettavista tuileista. Lain nojalla kannetaan vuoden 1995 alusta kannettavan kansallisen tullitariffin ja EU:n tullitariffin erotusta vastaava osuus, joka tuloutetaan tälle momentille kansallisena tuontitullina. Muilta osin vuonna 1995 kannettavat tullit tilitetään suoraan EU:lle. Tuontitullin kertymään sisältyy myös maksun myöhästymisestä tai laiminlyönnistä aiheutuvat veronkorotukset.

1995 tuloarvio	345 000 000
1994 tuloarvio	1 190 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 156 180 642

(02.) Tuontimaksut

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Vuoden 1995 alusta lukien tapahtuvasta tuonnista kannettavat tuontimaksut tilitetään suoraan Euroopan unionille.

1994 tuloarvio	250 000 000
1993 tilinpäätös	62 395 038

(09.) Tasausvero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tasausveron kantamisesta on luovuttu vuoden 1994 alusta lukien.

1994 tuloarvio	20 000 000
1993 tilinpäätös	269 449 995

08. Valmisteverot

Selvitysosa: Valmisteverotuslaki ja erilliset valmisteverolait ehdotetaan kokonaisuudessaan uudistettavaksi. Muutostarve aiheutuu Euroopan unionin jäsenyydestä. EU:ssa jäsenvaltioiden välisessä kaupassa on luovuttu rajalla

tapahtuvasta verotuksesta ja valvontatoimenpiteistä. Sisämarkkinakaupassa sovelletaan yhteisiä valmisteverotusta koskevia menettelytapasäännöksiä ja sitä varten on luotu oma valvontajärjestelmänsä.

EU:ssa yhtenäisen valmisteverojärjestelmän piiriin kuuluvat tupakkavalmisteet, alkoholi ja alkoholijuomat sekä mineraaliöljyt. Näille tuotteille on määritelty yhtenäiset veropohjat sekä vähimmäisveromäärät, minkä vuoksi sanottuihin harmonoitaviin valmisteverolakeihin on tehtävä asianomaiset EU-mukautukset.

Edellä mainittujen valmisteverojen lisäksi ehdotetaan kansallisesti kannettavaksi valmisteveroa edelleen makeisista ja virvoitusjuomista, kivihiilestä, turpeesta, maakaasusta, sähköstä ja savukepaperista sekä juomien kertakäyttöpakkauksista.

Ravintorasvasta, eräistä elintarvikkeista, sokerista sekä rehujen rasvasta ja valkuaisesta kannettavasta valmisteverosta ehdotetaan sen sijaan luovuttavaksi. Edellä mainittujen tuotteiden verottaminen EU:n jäsenenä joko ei ole enää tarpeellista tai sisämarkkinakaupan puitteissa ei ole löydettävissä riittävän aukotonta ja kattavaa verotusjärjestelmää.

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 360 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tupakkaverosta. Esityksen mukaan savukkeiden sekä savuke- ja piipputupakan verotusta ehdotetaan lievästi nostettavaksi ja sikarien verotusta alennettavaksi. Muutosten on arvioitu lisäävän veron tuottoa 180 000 000 mk vuonna 1995.

1995 tuloarvio	3 360 000 000
1994 tuloarvio	3 300 000 000
1993 tilinpäätös.....	3 173 473 453

02. Makeisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi makeisten ja virvoitusjuomien valmisteverosta. Esityksen mukaan makeisista ehdotetaan edelleen kannettavaksi kansallisena valmisteverona nykyisen suuruista makeisveroa, joka on 3,50 mk kilolta.

1995 tuloarvio	140 000 000
1994 tuloarvio	140 000 000
1993 tilinpäätös	145 361 195

(03.) Olutvero

Selvitysosa: Viitaten momentin 11.08.04 sel-

vitysosan perusteluihin momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	2 280 000 000
1994 II lisätuloarvio.....	-1 180 000 000
1993 tilinpäätös.....	2 430 002 126

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Veron tuottoarvio perustuu 1.7.1994 voimaan tulleeseen uuteen alkoholijuomaverolakiin (532/94), joka koskee myös ylijäämästä. Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta. Alkoholijuomien verotus esitetään pidettäväksi ennallaan.

1995 tuloarvio	7 000 000 000
1994 tuloarvio	3 520 000 000
1994 II lisätuloarvio.....	1 830 000 000
1993 tilinpäätös.....	3 881 723 538

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 110 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi makeisten ja virvoitusjuomien valmisteverosta. Esityksen mukaan virvoitusjuomista ehdotetaan edelleen kannettavaksi kansallisena valmisteverona nykyisen suuruista virvoitusjuomaveroa, joka on 0,27 mk litralta.

1995 tuloarvio	110 000 000
1994 tuloarvio	130 000 000
1993 tilinpäätös	115 183 994

(06.) Elintarvikkeiden valmistevero

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	150 000 000
1993 tilinpäätös	207 524 088

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän 12 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi polttoaineveron valmisteverosta. Esityksen mukaan polttoaineveron veropohja laajenee jonkin verran

nykyisestäään. Tällä ei ole kuitenkaan mainittavaa valtiontaloudellista merkitystä. Esityksessä ehdotetaan lisäksi moottoribensiinin perusveron korottamista 25 pennillä ja polttoaineiden perusveron korottamista 2 prosentilla lukuunottamatta dieselöljyn polttoaineiden perusveroa. Polttoaineiden lisäveroa ehdotetaan korotettavaksi 71—73 prosentilla.

Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten hallitus antaa lisäksi eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräiden energialähteiden valmisteverosta. Esitykseen sisältyvien polttoaineiden lisäveroa ehdotetaan korotettavaksi 67—73 prosentilla. Polttoturpeen lisäveroa ehdotetaan alennettavaksi vuosien 1995—96 väliseksi ajaksi 3,8 pennillä ja maakaasun veroa 50 prosentilla. Veroperusteiden muutosten arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 580 milj. markalla.

1995 tuloarvio	12 500 000 000
1994 tuloarvio	9 980 000 000
1993 tilinpäätös	8 403 713 573

(08.) Ravintorasvavero

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	307 000 000
1993 tilinpäätös	334 673 709

(09.) Sokerivero

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	210 000 000
1993 tilinpäätös	257 425 679

(10.) Sähkövero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Erillisen sähköveron kantamisesta on luovuttu vuoden 1994 alusta lukien.

1994 tuloarvio	70 000 000
1993 tilinpäätös	656 035 181

(11.) Lannoitevero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Laki lannoiteverosta on kumottu 1.7.1994 alkaen (533/94).

1994 tuloarvio	470 000 000
1994 II lisätuloarvio	—210 000 000
1993 tilinpäätös	515 899 648

(14.) Rehujen rasva- ja valkuaisvero

Selvitysosa: Luvun selvitysosien perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	230 000 000
1993 tilinpäätös	267 472 616

10. Muut verot

01. Leimaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 650 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43).

1995 tuloarvio	2 650 000 000
1994 tuloarvio	2 900 000 000
1993 tilinpäätös	2 527 136 475

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 030 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi autoverosta. Esityksen mukaan nykyisestä maahantuonnin yhteydessä tapahtuvasta verotuksesta ehdote-

taan veron kantaminen siirrettäväksi tullirajalta maan sisäiseksi, rekisteröinnin edellä toimitettavaksi verotukseksi. Veron perusteet ehdotetaan pidettäväksi entisellään. Tämän mukaisesti veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 2 prosentilla ja vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa lievennetään myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 prosenttia niiden verotusarvosta. Tuottoarviossa on otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, mikä arvioidaan 140 000 000 markaksi.

1995 tuloarvio	3 030 000 000
1994 tuloarvio	1 720 000 000
1993 tilinpäätös	1 609 318 688

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 890 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/66, muut. 1546/92).

1995 tuloarvio	890 000 000
1994 tuloarvio	930 000 000
1993 tilinpäätös	885 208 610

(05.) Tilauslentovero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tilauslentoveron kantamisesta on tarkoitus luopua vuoden 1995 alusta lukien.

1994 tuloarvio	120 000 000
1993 tilinpäätös	110 850 972

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/92). Veron määrä on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuo-

osta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitettussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisista vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

1995 tuloarvio	300 000 000
1994 tuloarvio	250 000 000
1993 tilinpäätös	285 560 502

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 860 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ajoneuvoverosta. Veron määrää ehdotetaan korotettavaksi 100 markalla eli 400 ja 600 markkaan riippuen siitä, milloin ajoneuvo on merkitty ensi kertaa rekisteriin.

1995 tuloarvio	860 000 000
1994 tuloarvio	650 000 000

19. Muut veronluonteiset tulot**(01.) Oy Alko Ab:n ylijäämä**

Selvitysosa: Viitaten momentin 11.08.04 selvitysosan perusteluihin momentti on poistettu talousarviosta. Uuden alkoholijuomaverolain johdosta alkoholijuomista kertyvät verotulot tulevat pääasiallisesti alkoholijuomaverona, jolloin alkoholiyhtiön voitto tulee vastaamaan tavanomaisen yrityksen voittoa, jonka jakamisesta yhtiökokous tulee päättämään vasta vuodelta 1995 tehtävän tilinpäätöksen yhteydessä vuonna 1996.

1994 tuloarvio	1 200 000 000
1994 II lisätuloarvio	—650 000 000
1993 tilinpäätös	1 132 655 346

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1995 tuloarvio	3 200 000
1994 tuloarvio	3 200 000
1993 tilinpäätös	4 227 466

(04.) Eräiden maataloustuotteiden markkinomismaksut

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Lait eräiden maataloustuotteiden markkinomismaksuista on tarkoitus kumota vuoden 1994 loppuun mennessä.

1994 tuloarvio	460 000 000
1994 II lisätuloarvio	—40 000 000
1993 tilinpäätös	539 836 284

08. Öljyjätmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi öljyjätmaksusta. Maksun suuruus ehdotetaan pidettäväksi nykyisellään eli 25 penninä kilolta. Öljyjätmaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momentille 35.11.64.

1995 tuloarvio	20 000 000
1994 tuloarvio	22 000 000
1993 tilinpäätös.....	20 541 842

osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1995 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden

1995 tuloarvio	40 000 000
1994 tuloarvio	500 000
1993 tilinpäätös.....	165 557

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	31 655 425	36 040 000	33 310 000	-2 730 000	- 8
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut.....	39 275 034	36 305 000	40 300 000	+3 995 000	+11
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut.....	1 488 026	1 460 000	345 000	-1 115 000	-76
08. Valmisteverot	20 388 489	20 787 000	23 110 000	+2 323 000	+11
10. Muut verot	5 616 007	6 570 000	7 730 000	+1 160 000	+18
19. Muut veronluonteiset tulot.....	1 741 013	1 685 700	63 200	-1 622 500	-96
Yhteensä	100 163 994	102 847 700	104 858 200	+2 010 500	+ 2

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

<p>99. <i>Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot</i> Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 mk.</p>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;">1995 tuloarvio</td> <td style="width: 50%; text-align: right;">7 000 000</td> </tr> <tr> <td>1994 tuloarvio</td> <td style="text-align: right;">24 210 000</td> </tr> <tr> <td>1993 tilinpäätös.....</td> <td style="text-align: right;">50 294 269</td> </tr> </table>	1995 tuloarvio	7 000 000	1994 tuloarvio	24 210 000	1993 tilinpäätös.....	50 294 269
1995 tuloarvio	7 000 000						
1994 tuloarvio	24 210 000						
1993 tilinpäätös.....	50 294 269						

Selvitysosa: Passimaksujen ja viisuminkäsittelymaksujen osalta siirrytään nettobudjettiin ja ne on budjetoitu momentille 24.01.21.

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. *Tuomioistuintulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/93) ja vastaavaan asetukseen (774/93).

1995 tuloarvio	200 000 000
1994 tuloarvio	231 000 000
1993 tilinpäätös	163 842 184

47. *Ulosottomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 124 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat hallituksen talousarvioesitykseen liittyvään esitykseen laiksi

ulosottomaksuista. Lisäyksessä on otettu huomioon maksujen korotus.

1995 tuloarvio	124 000 000
1994 tuloarvio	110 000 000
1993 tilinpäätös	114 275 148

50. *Vankeinhoitolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 85 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 63 000 000 mk arvioidaan kertyvän työtoiminnasta ja 22 000 000 mk muista tuloista. Työtoiminnan tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa tuotetuista suoritteista perittävistä maksuista.

Ennakoitu työtoiminnan tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1995 on seuraava:

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
Työtoiminnan tulot.....	71 100 000	74 000 000	63 000 000
KUSTANNUKSET			
Henkilökunnan palkat.....	35 300 000	33 000 000	33 000 000
Vankien työrahat ja avolaitospaikat.....	13 300 000	15 900 000	15 800 000
Aine- ja tarvikke ym. työ kustannukset.....	44 500 000	49 500 000	40 000 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	93 100 000	98 400 000	88 800 000
Katejäämä.....	-22 000 000	-24 400 000	-25 800 000

Kiinteät kustannukset:			
Pääomakustannukset	15 500 000	15 500 000	15 500 000
Hallintokustannukset	3 000 000	3 000 000	3 000 000
<hr/>			
Kiinteät kustannukset yhteensä	18 500 000	18 500 000	18 500 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—40 500 000	—42 900 000	—44 300 000

1995 tuloarvio	85 000 000
1994 tuloarvio	96 000 000
1993 tilinpäätös.....	92 061 910

riön päätökseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista (1369/93).

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.
Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministe-

1995 tuloarvio.....	5 000 000
1994 tuloarvio.....	5 000 000
1993 tilinpäätös	7 499 451

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 21 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elinkeinoluvat	11 000 000
Muut luvat	1 700 000
Lainanhoitomaksut	2 500 000
Todistukset	1 500 000
Muut suoritteet.....	4 300 000
<hr/>	
Yhteensä	21 000 000

Ympäristölupamaksut on ympäristökeskus-

ten perustamisen johdosta budjetoitu momentille 12.35.26.

1995 tuloarvio	21 000 000
1994 tuloarvio	36 500 000
1993 tilinpäätös.....	11 419 809

62. Tulot poliisin lupapalveluista
Momentille arvioidaan kertyvän 180 000 000 mk.

Selvitysosa: Poliisin lupapalveluista perittävät leimaverot on korvattu maksuilla 1.1.1994 lukien. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1994 ja 1995 sekä vertailulaskelma vuodelta 1993.

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	—	180 000 000	180 000 000
KUSTANNUKSET			
— maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	140 000 000	140 000 000	135 000 000
— osuus yhteiskustannuksista	50 000 000	50 000 000	45 000 000
<hr/>			
Kustannukset yhteensä	190 000 000	190 000 000	180 000 000

1995 tuloarvio	180 000 000
1994 tuloarvio.....	180 000 000
1993 tilinpäätös	13 453 480

64. *Ulosottoimen maksutulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 186 000 000 mk.

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT	168 851 634	165 000 000	186 000 000
KUSTANNUKSET			
— maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	205 176 000	200 000 000	200 000 000
— osuus yhteiskustannuksista	61 224 000	60 000 000	60 000 000
Kustannukset yhteensä	266 400 000	260 000 000	260 000 000
Alijäämä (—).....	97 548 366	95 000 000	74 000 000

1995 tuloarvio	186 000 000
1994 tuloarvio	140 000 000
1993 tilinpäätös	190 376 610

80. (12.26.80 ja 35.60) *Pelastushallinnon tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 11 068 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Pelastusopiston ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijoiden kotikuntien maksuosuuksista, joiden perusteet on säädetty valtion pelastusoppilaitoksista annetun lain 4 §:ssä, öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisista korvauksista öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta aiheutuviin menoihin sekä ympäristövahinkojen korvausvelvollisilta saaduista vahingonkorvauksista. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Pelastusopistosta. Tulojen arvioinnissa on otettu huomioon esitykseen sisältyvä opiskelijan kotikunnan maksuosuuden määräytymisperusteiden muuttaminen. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Pelastusopiston opiskelijoiden kotikuntien maksuosuudet	4 068 000
Öljysuojarahaston korvaukset	5 500 000
Ympäristövahinkojen vahingonkorvaukset	1 500 000
Yhteensä	11 068 000

1995 tuloarvio	11 068 000
1994 tuloarvio	21 497 000
1993 tilinpäätös	13 567 961

Selvitysosa: Tulot perustuvat hallituksen talousarvioesitykseen liittyvään esitykseen laiksi ulosottomaksuista.

90. *Rajavartiolaitoksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 15 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuokrat	11 000 000
Muonitus	1 500 000
Muut tulot	3 400 000
Yhteensä	15 900 000

1995 tuloarvio	15 900 000
1994 tuloarvio	15 620 000
1993 tilinpäätös.....	18 039 199

97. *Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot (EU)*

Momentille arvioidaan kertyvän 446 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät niistä tavoitteita 6, 2 ja 5b koskevia ohjelmia toteuttaviin hankkeisiin myönnetyn EU-tuen maksatuksista vuoden 1995 osuutena, jotka hyväksytään EY:n komission kanssa vuosille 1995—1999 Euroopan aluekehitysrahaston rakenne- ja aluepolitiikan toteuttamiseksi. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 26.97.61.

1995 tuloarvio	446 100 000
----------------------	-------------

99. *Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

1995 tuloarvio	10 000 000
1994 tuloarvio	15 000 000
1993 tilinpäätös.....	12 609 903

27. Puolustusministeriön hallinnonala

20. Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden mynnistä ja vuokrauksesta sekä royaltymaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa:

Tulojen ja menojen erittely:

	mk
Tulot irtaimiston mynnistä, vuokrauksesta ja royaltymaksuista	8 100 000
Irtaimiston ja kaluston hankintamenot	8 000 000
Nettotulot	100 000
1995 tuloarvio	100 000
1994 tuloarvio	100 000
1993 tilinpäätös	100 132

21. Puolustusministeriön metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 4 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Toiminnan menot	16 500 000
Puutavaran myyntitulot	20 700 000
Muut metsätalouden tulot	300 000
Nettotulot	4 500 000
1995 tuloarvio	4 500 000
1994 tuloarvio	420 000
1993 tilinpäätös	3 985 335

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tavoitteet on esitetty luvussa 27.92.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toimintamenot	696 305 000
Tulot rakentamispalveluista	134 100 000
Tulot kiinteistöjen ylläpitopalveluista ..	552 705 000
Muut tulot palvelusten mynnistä	9 600 000
Nettotulot	100 000

1995 tuloarvio	100 000
1994 tuloarvio	100 000

(90.) Valtion pukutehtaan tulot

Selvitysosa: Viitaten luvun 27.(90) perusteluihin momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	1 270 000
1993 tilinpäätös	1 551 057

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 43 150 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n perusteella.

1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tuloarvio	70 000 000
1993 tilinpäätös	172 728 343

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 6 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/83, muut. 942/93). Valtion eläkejärjestelmässä seurataan TEL-järjestelmän rahastointitavoitetta. Tämän

mukaisesti osa rahaston tuloista sijoitetaan valtiontalouden ulkopuolelle.

1995 tuloarvio	6 100 000 000
1994 tuloarvio	6 000 000 000
1993 tilinpäätös	6 000 000 000

23. Tulot valtiokonttorin maksullisesta toiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 33 733 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtiovarainministeriön päätökseen (1250/93) valtiokonttorin maksullisista suoritteista.

1995 tuloarvio	33 733 000
1994 tuloarvio	36 063 000
1993 tilinpäätös.....	84 773 211

24. Tapaturmavakuustointia harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus

Momentille arvioidaan kertyvän 14 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuustointia harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuutena. Tulot vastaavat yksityisten työnantajien ja vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.06.50 maksettavia korvauksia.

1995 tuloarvio	14 500 000
1994 tuloarvio	14 300 000
1993 tilinpäätös.....	19 681 798

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 156 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta (L valtiokonttorista 305/91, muut. 15/93) sekä valtion liikelaitoksilta (VNp 868/88) perittävistä valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, liikennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

1995 tuloarvio	156 000 000
1994 tuloarvio	189 000 000
1994 II lisätuloarvio.....	—38 000 000
1993 tilinpäätös.....	171 345 478

28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 494 000 000 mk.

1995 tuloarvio	494 000 000
1994 tuloarvio	448 000 000
1993 tilinpäätös	458 782 275

29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 mk.

1995 tuloarvio	135 000 000
1994 tuloarvio	122 000 000
1993 tilinpäätös	119 631 992

30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

1995 tuloarvio	75 000 000
1994 tuloarvio	68 000 000
1993 tilinpäätös.....	66 903 200

49. Tullilaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tullilaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun valtiovarainministeriön päätökseen.

1995 tuloarvio	30 000 000
1994 tuloarvio	33 800 000
1993 tilinpäätös.....	38 594 664

51. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta aiheutuvien menojen erotus. Momentille merkitään myös juhlarahoista saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan erillismenot.....	127 000 000
Toiminnan tulot	129 000 000
Nettotulot	2 000 000

1995 tuloarvio	2 000 000
1993 tilinpäätös	266 551 320

52. Tilastokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 475 000 mk.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon suoritteiden myynnistä saatavat tulot (valtiovarainministeriön päätös tilastokeskuksen suoritteiden maksullisuudesta 1711/92, muut. 1249/93).

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	31 525 000
Maksullisen toiminnan tulot	32 000 000
Nettotulot	475 000
1995 tuloarvio.....	475 000
1994 tuloarvio.....	114 000
1993 tilinpäätös	889 521

(61.) Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 28.60.21.

1994 tuloarvio	117 000
1993 tilinpäätös.....	52 829 753

64. Kiinteistölaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 956 000 000 mk.

Vuokratuloja saa käyttää kiinteistölaitoksen toimintamenojen maksamiseen.

Pääluokan 28 selvitysosan perusteluihin viitaten voidaan kiinteistölaitokseen perustaa 1.2.1995 lukien sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32).

Selvitysosa: Kiinteistölaitos rahoittaa toimintansa keräämillään vuokratuloilla. Toimi- ja liiketilojen vuokratulot perustuvat paikkakuntakohtaisiin käypiin vuokriin. Asuntojen vuokratulot perustuvat pääosin valtion palvelussuhdeasunnoista annettuun valtioneuvoston päätökseen (2/86). Kiinteistölaitoksen alustavat tulostavoitteet on esitetty luvun 28.64 selvitysosassa. Kiinteistölaitoksen henkilökunta otetaan pääosin lakkautettavan rakennushallinnon henkilöstöstä.

Tulojen ja menojen erittely:

	mk	mk
Vuokratulot:.....		1 459 000 000
— toimitiloista	1 321 000 000	
— liiketiloista	35 000 000	

— asunnoista.....	11 000 000
— maanvuokratuloista	22 000 000
— käyttökorvaukset ja muut tulot.....	70 000 000

Kiinteistöjen menot: ..	503 000 000
— organisaation toimintameno	53 000 000
— kiinteistöjen omistajamaksut.....	181 000 000
— yhtiövastikkeet	20 000 000
— kiinteistövero.....	60 000 000
— kiinteistönhoito....	90 000 000
— kunnossapito	99 000 000

Nettotulot

956 000 000

1995 tuloarvio

956 000 000

90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 131 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston 24.6.1988 tekemän päätöksen (88/376/EEC, EURATOM) mukaan jäsenvaltiot saavat vähentää tilittäessään unionin puolesta kerättävät tullitulot, maataloustuotteiden tuontimaksut ja sokerimaksut EU:lle kertyneistä tuloista 10 % jäsenvaltiolle aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

1995 tuloarvio

131 000 000

97. Siirtymäkorvaus Euroopan unionista (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän

1 235 000 000 mk.

Selvitysosa: Suomen EU-liittymissopimuksen 109 artiklan mukaan EU maksaa Suomelle siirtymäkorvausta 457 milj. ecua neljän vuoden aikana, josta vuonna 1995 maksettava osuus on 196 milj. ecua. Varat on tarkoitettu lähinnä Suomen maataloudelle ja elintarviketaloudelle aiheutuvien siirtymäkustannusten kattamiseen.

1995 tuloarvio

1 235 000 000

98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 3 950 000 000 mk.

Selvitysosa: Lain kuntien arvonlisäveropalautusten takaisinperinnästä (79/94) mukaan kunnilta takaisin perittävä määrä on 77,5 % palautettavasta määrästä.

1995 tuloarvio	3 950 000 000
1994 tuloarvio	2 400 000 000

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 122 080 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot vuonna 1990 kuoletettuihin lainoihin liittyvistä valuutanvaihtosopimuksista	93 480 000

Liikelaitosten puolesta maksettujen lakautuspalkkojen takaisinmaksut	13 000 000
Vakuutuskorvausten regressit (takaisinmaksut)	9 000 000
Valtionperinnöt	5 000 000
Tulot valtiovarainministeriön maksullisesta palvelutoiminnasta	1 500 000
Muut tulot	100 000

Yhteensä 122 080 000

1995 tuloarvio	122 080 000
1994 tuloarvio	175 290 000
1993 tilinpäätös	2 555 108 942

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 150 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina ja muina tuloina.

1995 tuloarvio	3 150 000
1994 tuloarvio	3 150 000
1993 tilinpäätös	12 489 369

(06.) *Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot*
Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	100 000
1993 tilinpäätös	1 413 438

10. Korkeakoulujen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 66 626 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opettajankoulutuslain perusteella valtiolle maksettavina harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina, ruokailumaksuina ja normaalikoulujen laajennustöiden korvauksina sekä Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoitusosuutena.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakoulutain seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto	14 700 000
Jyväskylän yliopisto	6 300 000
Oulun yliopisto	8 400 000

Joensuun yliopisto	8 400 000
Turun yliopisto	9 400 000
Tampereen yliopisto	7 000 000
Åbo Akademi	6 700 000
Lapin yliopisto	2 100 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	3 626 000

Yhteensä 66 626 000

1995 tuloarvio	66 626 000
1994 tuloarvio	49 843 000
1993 tilinpäätös	842 779 738

39. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 129 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1995 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	1 500 000
Takausvastuusaatavien lisäys	110 000 000
Korkotulot	9 500 000
Opintorahojen palautukset	8 000 000

Yhteensä 129 000 000

1995 tuloarvio	129 000 000
1994 tuloarvio	78 224 000
1993 tilinpäätös	122 044 356

42. Kuntien maksuosuudet ja korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 1 122 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kuntien maksuosuudet ja korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia ja lastentarhanopettajaopistoja käyvistä oppilaista sekä aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta.....	1 059 000 000
Kuntien maksuosuudet valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvistä oppilaista.....	35 000 000
Kuntien korvaukset yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista.....	27 000 000
Muut tulot.....	1 000 000
Yhteensä	1 122 000 000

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92) sekä valtioneuvoston päätökseen valtion oppilaitoksen oppilaan kotikunnan maksuosuuden perusteista. Lastentarhanopettajaopistojen osalta kuntien korvaukset perustuvat lakiin lastentarhanopettajaopistoista (80/77, muut. 94/88 ja 721/92).

Kuntien korvaukset aikuiskoulutuskeskuksissa annettavasta koulutuksesta perustuvat ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annettuun lakiin (760/90, muut. 720/92).

Kuntien korvaukset valtion yleissivistäviä oppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annettuun lakiin (33/77, muut. 502/83 ja 713/92), Suomalais-venäläisestä koulusta annettuun lakiin (412/76, muut. 501/83 ja 712/92) sekä kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annettuun lakiin (481/83, muut. 36/86 ja 714/92).

Muut tulot kertyvät lähinnä edellisten vuosien valtionapujen palautuksina sekä valtionavulla rahoitetun kaluston myyntituloina.

Tuloarvion mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 161 500 000 mk valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisten johdosta ja 35 000 000 mk yksikköhintojen leikkauksen johdosta.

1995 tuloarvio	1 122 000 000
1994 tuloarvio	1 318 500 000
1994 II lisätuloarvio.....	47 400 000
1993 tilinpäätös.....	1 493 471 349

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 20 300 000 mk.

1995 tuloarvio	20 300 000
1994 tuloarvio	18 500 000
1993 tilinpäätös.....	17 690 717

(83.) Arkistolaitoksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 29.83.21.

1994 tuloarvio.....	3 300 000
1993 tilinpäätös.....	2 327 979

91. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 635 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 40 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

1995 tuloarvio	1 635 000 000
1994 tuloarvio	1 484 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 489 653 509

93. Museoviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen museoviraston maksullisista suoritteista (1703/93).

1995 tuloarvio	6 000 000
1994 tuloarvio	6 000 000
1993 tilinpäätös.....	13 264 432

96. Valtion elokuvatarkastamon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 445 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tuloista 430 000 mk perustuu elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään ja asetukseen elokuvien ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tarkistamisesta (358/91). Muut tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen valtion elokuvatarkastamon maksullisista suoritteista (240/94).

1995 tuloarvio.....	445 000
1994 tuloarvio.....	400 000
1993 tilinpäätös.....	391 064

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 2 861 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan 4 361 000 000 mk. Kun tässä otetaan huomioon 1 500 000 000 mk tuloutuksena Interventiorahastoon vientitukea, interventio-ostoja sekä muuta interventiotointia vastaavasti, momentille arvioidaan kertyvän 2 861 000 000 mk. Tuloja vastaavia menoja on luvuissa 30.31, 30.36 ja 30.86.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa ja vastaavan EU-osuuden mitoituksessa menoina on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Sen sijaan vastaava kansallinen tuki otetaan huomioon Ahvenanmaan maakunnan talousarviossa.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tuloutuvan EU:n osuutena seuraavista menoista seuraavat tulot, milj. mk:

	Yhteensä vuodelta 1995	Vastaavia menoja momenteilla
EU-tulotuki.....	1 900	30.31.43
Ympäristötuki	850	30.31.45
Luopumistuki	50	30.31.47
Pellonmetsitys	25	30.31.47
Metsänparannustoi- minta	35	30.86.42 ja 30.86.44
Kalatalouden interven- tiotointia	1	30.36.46
Yhteensä	2 861	
Interventiotointia ...	1 500	Interventiorahasto
Yhteensä	4 361	

1995 tuloarvio 2 861 000 000

02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 665 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta arvioidaan 782 000 000 mk. Kun maa-

seudun rakennepoliittisiin toimenpiteisiin arvioidaan tuloutuvan noin 117 000 000 mk maatilatalouden kehittämisrahastoon, momentille arvioidaan kertyvän 665 000 000 mk. Tuloja vastaavat menot ovat momentilla 30.01.61.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa ja vastaavan EU-osuuden mitoituksessa menoina on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Sen sijaan vastaava kansallinen tuki otetaan huomioon Ahvenanmaan maakunnan talousarviossa.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston osuuden 782 milj. mk arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	milj. mk	milj. mk
<i>6-alue:</i>		
— 6-ohjelma		7,5
— 5a-toimenpiteet.....		217
— luonnonhaittakorvaukset.	170	
— tuloutus Maatilatalouden kehittämisrahastoon	37	
— elintarviketeollisuuden ra- kennetuki.....	10	
<i>Muu Suomi:</i>		
— 5b-ohjelma.....		102,5
— 5a-toimenpiteet.....		455
— luonnonhaittakorvaukset.	285	
— tuloutus Maatilatalouden kehittämisrahastoon	80	
— elintarviketeollisuuden ra- kennetuki.....	90	
1995 tuloarvio	665 000 000	

03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 35 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n kalatalouspolitiikan toteuttamiseksi Suomen tuloiksi EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä arvioidaan 35 000 000 mk. Kalatalouden rakenneohjelmassa 5a-tavoitteen mukaisten toimenpiteiden rahoittamiseen arvioidaan kohdistuvan 6-alueelle 3 500 000 mk ja muualle Suomeen 31 500 000 mk. Tuloja vastaavat menot on momentilla 30.36.46.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa ja vastaavan EU-osuuden mitoituksessa menoina on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

1995 tuloarvio 35 000 000

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 19 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annettuun asetukseen (122/66). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja momentilla 30.34.44 hevosjalouden edistämiseen sekä luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskukselle hevosjalouden tutkimukseen.

1995 tuloarvio	19 000 000
1994 tuloarvio	26 000 000
1993 tilinpäätös.....	23 016 315

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 3 500 000 mk on Kasvinjalostuslaitokselle kertyviä maksuja. Kasvinjalostuslaitos on liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu valtion laitos, joten kertyviä tuloja ei oteta huomioon sen tuloina. Muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.34.47.

1995 tuloarvio.....	7 000 000
1994 tuloarvio.....	9 000 000
1993 tilinpäätös	6 763 739

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 21 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/93) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.36.41.

1995 tuloarvio	21 300 000
1994 tuloarvio	21 300 000
1993 tilinpäätös.....	18 274 948

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 48 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 88 §:ään ja kalastuslain (503/51, muut. 909/77 ja 1068/88) 83 §:ään.

Pohjoisten kuntien kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markan suuruisena ja muun Suomen kalastuksenhoitomaksu on 80 markan suuruinen. Tilillepanomaksun osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan pohjoisten kuntien osalta 30 000 ja muun Suomen osalta 600 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.36.45.

1995 tuloarvio	48 900 000
1994 tuloarvio	48 900 000
1993 tilinpäätös.....	26 819 369

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 600 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän maksullisesta palvelutoiminnasta 2 500 000 mk ja valtion kalanviljelytoiminnasta 4 500 000 mk sekä muina tuloina 600 000 mk. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksuperusteista (1160/93).

1995 tuloarvio.....	7 600 000
1994 tuloarvio.....	6 500 000
1993 tilinpäätös	6 128 888

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 35 352 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 294 600. Riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/93) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus korottaa kymmenellä markalla 120 markkaan. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.36.40.

1995 tuloarvio	35 352 000
1994 tuloarvio	32 285 000
1993 tilinpäätös.....	32 664 815

40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70 ja 467/87) mukaisesti määrätyistä

kalanhoitomaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 30.36.25.

1995 tuloarvio.....	4 000 000
1994 tuloarvio.....	3 500 000
1993 tilinpäätös.....	3 562 658

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (Sops 94/89) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1994 tulokertymää vastaavat menot on merkitty momenteille 30.01.21 ja 30.36.44.

1995 tuloarvio.....	1 700 000
1994 tuloarvio.....	1 200 000
1994 II lisätuloarvio.....	500 000
1993 tilinpäätös.....	1 722 099

65. Geodeettisen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 600 000 mk.

Selvitysosa: Vastaavia menoja on momentilla 30.65.21.

1995 tuloarvio.....	600 000
1994 tuloarvio.....	600 000

70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 24 900 000 mk.

Selvitysosa: Siirtyminen EU-hintatasoon supistaa maataloustuotteista kertyviä tuloja 2 500 000 mk. Tuloista 17 750 000 mk kertyy maksullisista suoritteista, 3 950 000 mk tutkimussopimustoiminnasta, 3 150 000 mk vuokrista ja muista sekalaisista tuloista sekä 50 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksuista, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.70.21. Maksullisten suoritteiden tuottamisesta ja tutkimussopimustoiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 30.70.28.

1995 tuloarvio.....	24 900 000
1994 tuloarvio.....	29 000 000
1993 tilinpäätös.....	24 154 075

72. Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 540 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 500 000 mk on maatalouden kannattavuustutkimukseen liittyviä

EU:lta saatavia korvauksia. Vastaavia menoja on momentilla 30.72.21.

1995 tuloarvio.....	540 000
1994 tuloarvio.....	40 000

76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 700 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä on 15 700 000 mk metsätalouden tuloja ja 1 000 000 mk pääoma-luonteisia lähinnä tutkimusmetsiin liittyviä vuokra- ym. muita tuloja. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentilla 30.76.21.

1995 tuloarvio.....	16 700 000
1994 tuloarvio.....	17 000 000
1993 tilinpäätös.....	16 664 830

80. Poronlihan tarkastustoiminnan maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät poronlihan tarkastuksesta annetun asetuksen perusteella perittävistä maksuista. Tuloilla katetaan pääasias- sa momentille 30.01.25 sisältyvät poronlihan tarkastustoiminnan menot.

1995 tuloarvio.....	1 500 000
1994 tuloarvio.....	1 500 000
1993 tilinpäätös.....	1 222 154

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 26 800 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 20 800 000 mk on maksullisen toiminnan tuloja ja 6 000 000 mk lähinnä torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (628/93) sekä rehulain (234/93) 22 §:ään ja lannoitelain (232/93) 18 §:ään. Vastaavia menoja on momenteilla 30.83.21 ja 30.70.22 sekä 30.34.41.

1995 tuloarvio.....	26 800 000
1994 tuloarvio.....	22 340 000
1993 tilinpäätös.....	20 721 997

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 450 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 47 150 000 mk on

maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja 300 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (626/93, muut. 1331/93) sekä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen päätökseen maksuista. Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	
— lihan tarkastusmaksut	23 800 000
— muut tulot	250 000
Muut suoritteet	
— rokotteiden ja seerumien myynti ...	18 500 000
— tutkimuspalvelut	2 500 000
— muut tulot	2 100 000
Muut tulot	300 000
Yhteensä	47 450 000

Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on lihan tarkastuksen osalta merkitty momentille 30.84.22 sekä rokotteiden ja seerumeiden myynnin osalta momentille 30.84.28.

1995 tuloarvio	47 450 000
1994 tuloarvio	59 200 000
1993 tilinpäätös	52 493 968

(97.) Siemenperunakeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Siemenperunakeskuksen tulot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 30.98.23.

1994 tuloarvio	124 000
----------------------	---------

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

1995 tuloarvio	15 000 000
1994 tuloarvio	140 000 000
1993 tilinpäätös	19 706 341

31. Liikenneministeriön hallinnonala

22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyen esityksen laiksi yleisistä teistä annetun lain (243/54) muuttamisesta siten, että kunnat vapautetaan vuoden 1994 jälkeen aiheutuvista paikallisteiden kunnossapitomenoista. Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia ennen vuotta 1995 aiheutuneista paikallisteiden kunnossapitomenoista.

1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tuloarvio	70 000 000
1993 tilinpäätös	70 915 105

23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin 12.31.22 selvitysosan lainmuutosesitykseen viitaten kunnat vapautetaan vuoden 1994 jälkeen aiheutuvista paikallisteiden tekemisen menoista. Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia ennen vuotta 1995 aiheu-

tuneista paikallisteiden tekemisen menoista.

1995 tuloarvio	50 000 000
1994 tuloarvio	42 000 000
1993 tilinpäätös	58 056 255

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

1995 tuloarvio	3 000 000
1994 tuloarvio	5 000 000
1993 tilinpäätös	3 198 467

25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 72 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista kuntien osallistuessa ennen vuotta 1995 toteutettuihin paikallistiehankkeisiin yli yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n mukaisella osuudella tai ulkopuolisten osallis-

tuessa muiden tiehankkeiden kustannuksiin.

Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1995 tuloarvio	72 000 000
1994 tuloarvio	84 000 000
1993 tilinpäätös.....	99 630 915

30. Merenkulkulaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 402 384 000 mk.

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 31.30.21 nettobudjetoitavina tuloina Saimaan kanavan lupamaksut.

Momentille kertyy tuloja seuraavasti:

	mk
Väylämaksut.....	400 000 000
Muut tulot	2 384 000

Yhteensä 402 384 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksusta annettuun lakiin (1028/80).

1995 tuloarvio	402 384 000
1994 tuloarvio	393 584 000
1994 II lisätuloarvio	650 000
1993 tilinpäätös	383 816 252

31. Merentutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Merentutkimuslaitoksen maksullisista suoritteista (1445/93). Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1995 tuloarvio.....	3 300 000
1994 tuloarvio.....	3 300 000
1993 tilinpäätös	3 128 239

52. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 3 658 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan 31 henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (1484/93) ja postihallinnon maksullisista suorit-

teista (1387/93). Telehallintokeskuksen tulosta-voitteet on esitetty luvussa 31.52.

Toimintamenojen mitoituksessa on lisäykseenä otettu huomioon 64 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	97 825 000
Bruttotulot	101 483 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	62 307 000
— muut suoritteet.....	38 976 000
— muut tulot	200 000
<hr/>	
Nettotulot	3 658 000
1995 tuloarvio	3 658 000
1994 tuloarvio	4 250 000
1993 tilinpäätös.....	46 454 767

58. Radanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat radanpidon kiinteistöjen myyntituloja ja muita sekalaisia tuloja.

1995 tuloarvio.....	1 000 000
---------------------	-----------

90. Ratamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaisesti valtioneuvosto päättää Valtionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävistä maksusta ottaen huomioon radanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikenne- muotojen tasapuolisen kehittämisen vaatimukset. Luvun 31.58 selvitysosaan viitaten ratamaksutulo kertyy vuoden alkupuoliskolla tälle momentille ja loppuvuoden osalta uusi ratamaksu on otettu huomioon momentilla 31.58.21.

1995 tuloarvio	1 000 000
1994 tuloarvio	1 000 000
1993 tilinpäätös.....	11 000 000

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pääosin liikenneministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen (1673/93).

1995 tuloarvio.....	200 000
1994 II lisätuloarvio	500 000

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 12 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista	11 000 000
Muut tulot	1 500 000
Yhteensä	12 500 000

Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1346/93) kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisten kehittämispalvelujen hinnoittelusta. Piiritoimistojen yrittäjäkoulutustilaisuuksista, alueellisista elinkeinojen kehittämishankkeista, tuotteistetuista neuvontapalveluista sekä muista momentilta 32.52.24 rahoitettavista kehittämispalveluista, joiden hinnoittelua tarkistetaan vastaamaan lähemmäksi piiritoimistoille aiheutuvia kustannuksia, arvioidaan kertyvän tuloja yhteensä 11 000 000 mk. Muut tulot ovat omakustannusarvoon perustuvan maksullisen palvelutoiminnan tuloja. Pk-yrityksille järjestettävissä kehittämispalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.52.24 ja muusta toiminnasta aiheutuvat menot momentille 32.02.21.

1995 tuloarvio	12 500 000
1994 tuloarvio	9 600 000
1993 tilinpäätös.....	9 482 213

32. Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 6 757 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan 32 henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavissa maksullisen toiminnan tuloissa on otettu huomioon patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus-, hyödyllisyysmallioikeus-, kaupparekisteri-, säätiörekisteri-, yritys kiinnitys- ja tilinpäätösasiakirjatulot.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot....	125 495 000
Bruttotulot	132 252 000
Maksullisen toiminnan tulot	131 687 000
— Julkisoikeudelliset suoritteet	129 200 000
— Muut suoritteet.....	2 487 000
Muut tulot	565 000
Nettotulot	6 757 000

1995 tuloarvio	6 757 000
1993 tilinpäätös.....	95 626 854

(33.) Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on budjetoitu momentille 12.32.99.

1994 tuloarvio.....	1 500 000
1993 tilinpäätös	1 222 993

40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (845/93) geologian tutkimuskeskuksen suoritteiden maksullisuudesta ja maksu-perusteista. Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

1995 tuloarvio	25 000 000
1994 tuloarvio	25 000 000
1993 tilinpäätös.....	16 602 483

80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 96 800 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergialain (990/87) 52 §:ään ja se tapahtuu maaliskuun lopussa 1995.

1995 tuloarvio	96 800 000
1994 tuloarvio	102 800 000
1994 II lisätuloarvio.....	—11 990 000
1993 tilinpäätös.....	113 624 062

(90.) Valtion hankintakeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	7 000 000
1993 tilinpäätös.....	24 245 015

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 94 290 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	400 000
Kuluttajaviraston tulot.....	1 000 000
Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot....	1 600 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot...	200 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot.	5 000 000
Tulot Kemijoki Oy:n osakassähköstä..	45 000 000
Valtausmaksut	450 000
Outokumpu Oy:n korvaukset nostetusta malmista.....	30 000
Vuokratulot valtion matkailukiinteistöistä	600 000
Vientivalvontayksikön tulot.....	510 000
Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset.....	30 000 000
Muut tulot	9 500 000
Yhteensä	94 290 000

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/92) ja sen nojalla annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1233/93) elintarvikeviraston maksullisista suoritteista.

Kuluttajaviraston tulot perustuvat ministeriön kuluttajaviraston maksullisista suoritteista annettuun päätökseen (1347/93).

Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1348/93) kuluttajatutkimuskeskuksen maksullisista suoritteista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1346/93) ministeriön maksullisista suoritteista sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1494/93) ydinenergiakäytön valvontaan kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1345/93) viraston maksuista.

Vientivalvontayksikön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (737/93) lisensiointiin liittyvien suoritteiden maksullisuudesta.

Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset perustuvat alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettuun lakiin (1173/90).

1995 tuloarvio	94 290 000
1994 tuloarvio	48 310 000
1993 tilinpäätös.....	71 868 545

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

06. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 750 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/92) ja asetuksen (1121/92) mukaisia maksuja. Valtiolla suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

1995 tuloarvio.....	1 750 000
1994 tuloarvio.....	750 000
1993 tilinpäätös	1 232 282

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 42 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n mukaisia maksuja, ulkopuolisella rahoituksella tehtävään tutkimustyöhön liittyviä tuloja sekä sekalaisia kopio- yms. tuloja.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen.

Tuloista 18 000 000 mk kertyy maksullisesta palvelutoiminnasta ja muista sekalaisista tuloista ja 24 000 000 mk ulkopuolisesta rahoituksesta tutkimustöihin. Maksullisen palvelutoiminnan tulojen väheneminen johtuu toiminnan supistumisesta. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 26.

1995 tuloarvio	42 000 000
1994 tuloarvio	43 522 000
1993 tilinpäätös.....	45 995 440

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia kemikaalilain (744/89) tarkoittamia maksuja ja sosiaali- ja terveysministeriön erikseen vahvistamia alkoholin valmistukseen ja myyntiin liittyviä lupa- ja tarkastusmaksuja.

1995 tuloarvio.....	8 500 000
---------------------	-----------

10. Säteilyturvakokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 36 715 000 mk.

Selvitysosa: Tulot määräytyvät valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätösten mukaisesti. Tuloista 36 680 000 mk kertyy maksullisesta toiminnasta ja 35 000 mk muista tuloista.

1995 tuloarvio	36 715 000
1994 tuloarvio	41 800 000
1993 tilinpäätös.....	43 595 560

(12.) Valtion koulukotien tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Tulot on nettobudjetoitu momentille 33.12.21.

1994 tuloarvio	57 975 000
1993 tilinpäätös.....	42 585 852

(13.) Järvenpään sosiaalisairaalan tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1994 tuloarvio	8 248 000
1993 tilinpäätös.....	11 414 381

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto
Momentille arvioidaan kertyvän 1 251 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1995 tuloarvio	1 251 000 000
1994 tuloarvio	1 104 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 075 275 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92), sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1995 tuloarvio	70 000 000
1994 tuloarvio	285 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 160 447 200

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille 12.33.09 on tuloutettu kemikaalilain 60 §:n mukaiset maksut.

1995 tuloarvio.....	4 000 000
1994 tuloarvio.....	1 800 000
1993 tilinpäätös	7 046 491

34. Työministeriön hallinnonala

40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot (EU)

Momentille arvioidaan kertyvän 722 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät niistä tavoitteita 6, 2, 3, 4 ja 5b koskevia ohjelmia toteuttaviin

hankkeisiin myönnetyn EU-tuen maksatuksista vuoden 1995 osuutena, jotka hyväksytään EY:n komission kanssa vuosille 1995—1999 Euroopan sosiaalirahaston työvoima- ja sosiaalipolitiikan toteuttamiseksi. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 34.01.61.

1995 tuloarvio 722 100 000

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 333 119 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (649/73) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 336 619 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1995 tuloarvio 333 119 000
1994 tuloarvio 533 300 000
1993 tilinpäätös 502 118 383

99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 20 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentilta on siirretty momentille 34.03.21 nettobudjetoitavina tuloina työsuojelumaksut. Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	20 000 000
Muut tulot	500 000
Yhteensä	20 500 000

1995 tuloarvio 20 500 000
1994 tuloarvio 35 100 000
1993 tilinpäätös 132 050 025

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

25. Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lähinnä koskien-suojelulain mukaisten korvausten palautuksina. Aiemmin tälle momentille kuuluneista tuloista on vuositasolla 4 350 000 mk nettobudjetoitu maksullisen toiminnan tuloina ja muina tuloina momenteille 35.25.21, 35.26.21 ja 35.27.21.

1995 tuloarvio 600 000
1994 tuloarvio 6 500 000
1993 tilinpäätös 4 506 697

26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lähinnä ympäristölupamaksuista. Ympäristölupamaksut on aiemmin tuloutettu momentille 12.26.05.

1995 tuloarvio 10 000 000

27. Suomen ympäristökeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lähinnä koskien-suojelukorvausten palautuksina ja muina korvauksina.

1995 tuloarvio 1 700 000

40. Asuntotoimen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

1995 tuloarvio 100 000
1994 tuloarvio 3 000 000
1993 tilinpäätös 4 175 992

(60.) Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja tulojen kertymä on otettu huomioon momentilla 12.26.80.

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen.

1995 tuloarvio 1 200 000
1994 tuloarvio 1 200 000
1994 II lisätuloarvio 4 260 000
1993 tilinpäätös 765 410

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkorahat

Momentille arvioidaan kertyvän 330 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangeistuksista sekä pysäköintivirhemaksulain (248/70) perusteella kertyvät varat.

1995 tuloarvio	330 000 000
1994 tuloarvio	330 000 000
1993 tilinpäätös	285 312 776

02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana

Momentille arvioidaan kertyvän 430 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämämaksut sekä eri verolakien perusteella maksumannut veronlisäykset.

1995 tuloarvio	430 000 000
1994 tuloarvio	430 000 000
1993 tilinpäätös	417 816 812

03. Oikaisurahat

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1995 tuloarvio	100 000
1994 tuloarvio	100 000
1993 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1995 tuloarvio	200 000 000
1994 tuloarvio	200 000 000
1993 tilinpäätös	169 361 743

05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) perustuvien kauppojen myyntihinnat.

1995 tuloarvio	40 000 000
1994 tuloarvio	40 000 000
1993 tilinpäätös	238 273 366

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 35 525 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vuoden 1994 alusta lukien kaikkien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien eläkemaksut maksetaan valtion eläkerahastoon. Momentin tulot kertyvät Kuntien eläkevakuutuksen valtiolle maksamista kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksista.

1995 tuloarvio	35 525 000
1994 tuloarvio	148 000 000
1993 tilinpäätös	271 522 093

09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (364/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajien sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

1995 tuloarvio	10 000 000
1994 tuloarvio	40 000 000
1993 tilinpäätös	65 235 776

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1995 tuloarvio	15 000 000
1994 tuloarvio	15 000 000
1993 tilinpäätös	18 397 995

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	50 294	24 210	7 000	— 17 210	— 71
25. Oikeusministeriön hallinnonala.	377 679	442 000	414 000	— 28 000	— 6
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	304 203	408 617	870 068	+ 461 451	+113
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	263 701	71 890	74 700	+ 2 810	+ 4
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	9 983 422	9 486 684	13 434 788	+3 948 104	+ 42
29. Opetusministeriön hallinnonala.	3 999 583	2 962 017	2 982 521	+ 20 504	+ 1
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	643 272	418 489	3 839 342	+3 420 853	+817
31. Liikenneministeriön hallinnonala.....	725 267	603 134	606 542	+ 3 408	+ 1
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala.....	905 881	194 210	235 347	+ 41 137	+ 21
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	2 503 320	1 543 095	1 413 965	— 129 130	— 8
34. Työministeriön hallinnonala....	634 168	568 400	1 075 719	+ 507 319	+ 89
35. Ympäristöministeriön hallinnonala.....	9 448	10 700	13 600	+ 2 900	+ 27
39. Muut sekalaiset tulot.....	1 465 921	1 203 100	1 060 625	— 142 475	— 12
Yhteensä	21 866 159	17 936 546	26 028 217	+8 091 671	+ 45

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*
Momentille arvioidaan kertyvän 14 665 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen koroista.

1995 tuloarvio	14 665 000
1994 tuloarvio	59 562 000
1994 I lisätuloarvio.....	—40 000 000
1993 tilinpäätös.....	50 040 998

05. *Korot muista lainoista*
Momentille arvioidaan kertyvän 195 233 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloarviossa on vähennyksenä otettu huomioon valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen korot, jotka Postipankki Oy on suorittanut valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella on tulouttanut valtion talousarvion asianomaiselle momentille sekä valtion investointirahaston myöntämistä valtiolle siirtyneen luoton korot, koska lainat on kokonaan kuoletettu. Tuloarviossa on otettu huomioon Vammass Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnettyistä lainoista kertyvät korkotulot. Tuloarviossa on myös

otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainoista kertyvät korkotulot.

1995 tuloarvio	195 233 000
1994 tuloarvio	283 044 000
1993 tilinpäätös	374 703 677

07. *Korot talletuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät tulot.

1995 tuloarvio	1 700 000 000
1994 tuloarvio	2 800 000 000
1993 tilinpäätös.....	3 473 496 544

08. *Korot obligatioista*
Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1995 tuloarvio	400 000 000
1994 tuloarvio	400 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 095 520 039

03. Osinkotulot

01. *Osinkotulot valtionyhtiöistä*
Momentille arvioidaan kertyvän 600 000 000 mk.

1995 tuloarvio	600 000 000
1994 tuloarvio	300 000 000
1993 tilinpäätös	232 517 996

02. <i>Muut osinkotulot</i>	1995 tuloarvio	10 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.	1994 tuloarvio	10 000 000
	1993 tilinpäätös.....	14 464 030

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. <i>Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset</i>	1995 tuloarvio	100 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk.	1994 tuloarvio	400 000
	1994 I lisätuloarvio	430 000 000
<i>Selvitysosa:</i> Tulot kertyvät valtion liikelaitok-	1994 II lisätuloarvio	8 000 000
sista annetun lain (627/87) mukaisten liikelai-	1993 tilinpäätös	249 500 000
tosten voiton tuloutuksista vuodelta 1994.		

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995 ± 1000 mk ± %	
01. Korkotulot	4 993 761	3 542 606	2 309 898	— 1 232 708	— 35
03. Osinkotulot	246 982	310 000	610 000	+ 300 000	+ 97
05. Valtion liikelaitosten voiton tu- loutukset	249 500	400	100 000	+ 99 600	+24 900
Yhteensä	5 490 243	3 853 006	3 019 898	— 833 108	— 22

Osasto 15

LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 27 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

1995 tuloarvio	27 000 000
1994 tuloarvio	101 755 000
1994 I lisätuloarvio	376 000 000
1993 tilinpäätös	158 457 090

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 580 487 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloarviossa on vä-

hennyksenä otettu huomioon valtion investointirahastolle aikoinaan otettujen lainojen, joiden lyhennykset Postipankki Oy on suorittanut valtiolle Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella, loppuunmaksaminen. Tuloihin sisältyy Vammas Oy:lle ja Turun Asennuspaja Oy:lle myönnettyjen lainojen lyhennykset. Tuottoarviossa on otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksujen takaisinmaksut sekä maatala-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset.

1995 tuloarvio	580 487 000
1994 tuloarvio	592 468 000
1994 I lisätuloarvio.....	234 000 000
1993 tilinpäätös.....	2 679 260 544

02. Valtion nettolainanotto

01. Nettolainanotto

Momentille merkitään 61 085 000 000 mk.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen tasapainottamiseksi nettolainanoton tarve vuonna 1995 on 61 085 000 000 mk. Nettolainanottotarpeesta pitkäaikaisella lainanotolla on tarkoitus kattaa 52 600 000 000 mk ja lyhytaikaisella lainanotolla 8 485 000 000 mk.

Valtion markkamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten on arvioitu 1995 olevan 8 735 000 000 mk ja valuuttamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten 6 375 000 000 mk eli yhteensä 15 110 000 000

mk, joten uusia yli 12 kuukauden pituisia valtionlainoja on tarkoitus ottaa 67 710 000 000 mk.

Laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisen velan määrä arvioidaan vuoden 1994 päättyessä olevan 38 560 000 000 mk, joten lyhytaikaisen velan määrä pitäisi voida vuonna 1995 olla vähintään 47 045 000 000 mk.

Vuonna 1995 on mahdollista lainaehtojen perusteella irtisanoa vanhoja ulkomaisia lainoja ennenaikaisesti takaisinmaksettavaksi noin 3 100 000 000 mk sekä varautua ostamaan markkinoilta sellaisia vanhoja sarjaobligatioita, joiden laina-aika vuoden 1995 aikana jää

lyhyemmäksi kuin 12 kuukautta. Tällaisia lainoja arvioidaan vuonna 1995 olevan 8 350 000 000 mk. Näiden lainojen uudelleenrahoittaminen ei juurikaan lisää nettolainanottoa, mutta edellyttää uusien valtionlainojen ottamista 11 450 000 000 markalla sen lisäksi, mitä edellä on esitetty. Tällöin uusien valtionlainojen ottamista varten tarvittaisiin lainanottovaltuutta vähintään 79 160 000 000 mk. Edus-

kunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1995 lainanottovaltuuksista.

1995 tuloarvio	61 085 000 000
1994 tuloarvio	68 130 000 000
1994 I lisätuloarvio.....	735 000 000
1994 II lisätuloarvio.....	1 775 000 000
1993 tilinpäätös.....	77 208 413 894

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 837 718	694 223	607 487	— 86 736	—12
02. Valtion nettolainanotto	77 208 414	68 130 000	61 085 000	—7 045 000	—10
Yhteensä	80 046 132	68 824 223	61 692 487	—7 131 736	—10

MENOT

Pääluokka 21

TASAVALLAN PRESIDENTTI

Tasavallan Presidentin kanslian kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 81 henkilötyövuotta.

01. Tasavallan Presidentti

01. *Presidentin palkkio ja edustusrahat*
Momentille myönnetään 1 458 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (39/94) mukaisten menojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	1 458 000
1994 määräraha.....	1 390 000
1993 tilinpäätös	1 041 404

21. *Presidentin käyttövarat*
Momentille myönnetään 125 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	125 000
1994 määräraha.....	125 000
1993 tilinpäätös	73 544

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin. Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä, hoitaa hallintoasiat, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä henkilökohtaiset palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin henkilökohtaisesta turvallisuudesta.

21. (21.02.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 23 062 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 058 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	23 062 000
1994 määräraha	22 055 000
1994 II lisämääräraha	130 000
1993 tilinpäätös.....	18 849 987

Määrärahaa saa käyttää tasavallan entisen presidentin Mauno Koiviston käytettäväksi osoitetusta henkilökunnasta ja työhuoneesta sekä toimisto- ym. palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

27. Eläkkeellä olevan presidentin menot (arvion määräraha)
Momentille myönnetään 248 000 mk.

1995 määräraha	248 000
1994 määräraha	210 000

Pääluokan 21 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Tasavallan Presidentti (010)....	1 115	1 515	1 583	+ 68	+4
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	18 850	22 265	23 310	+1 045	+5
Yhteensä	19 965	23 780	24 893	+1 113	+5

Pääluokka 22 EDUSKUNTA

Pääluokan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 388 henkilötyövuotta, josta eduskunnan kansliassa 287, valtiontilintarkastajien kansliassa 14, eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa 30, Pohjoismaiden neu-

voston Suomen valtuuskunnan kansliassa 11 ja Eduskunnan kirjastossa 46 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Eduskunnan pääluokan vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

01. Kansanedustajat

21. (22.01.01, 02 ja 20) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 77 730 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

mk

Kansanedustajien palkkiot 43 510 000

Kansanedustajien kulukorvaukset 18 200 000
Kansanedustajien kotimaan matkat ... 16 020 000

Yhteensä 77 730 000

1995 määräraha 77 730 000
1994 määräraha 77 730 000
1993 tilinpäätös 74 193 734

02. Eduskunnan kanslia

21. (22.02.01, 10, 29 ja 70) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 112 865 000 mk.

1995 määräraha 112 865 000
1994 määräraha 104 296 000
1993 tilinpäätös 104 679 838

09. Valtiontilintarkastajat

21. (22.09.01 ja 29) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 218 000 mk.

1995 määräraha 6 218 000
1994 määräraha 6 142 000
1993 tilinpäätös 5 622 667

14. Eduskunnan oikeusasiamies

21. (22.14.01 ja 29) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 826 000 mk.

1995 määräraha 9 826 000
1994 määräraha 9 687 000
1993 tilinpäätös 9 798 025

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta

21. (22.25.01 ja 29) <i>Toimintamenot</i> (arviomääräraha)	1995 määräraha	11 979 000
	1994 määräraha	11 190 000
Momentille myönnetään 11 979 000 mk.	1993 tilinpäätös.....	10 491 263

30. Eduskunnan kirjasto

21. (22.30.01, 21 ja 29) <i>Toimintamenot</i> (arviomääräraha)	1995 määräraha	15 998 000
	1994 määräraha	15 363 000
Momentille myönnetään 15 998 000 mk.	1993 tilinpäätös.....	15 419 954

99. Eduskunnan muut menot

21. <i>Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkansliota varten</i> (arviomääräraha)	1995 määräraha	16 612 000
	1994 määräraha	15 849 000
Momentille myönnetään 16 612 000 mk.	1993 tilinpäätös.....	15 303 600

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 6 350 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin kansanedustajain vaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

22. *Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista sekä Suomen ryhmän puitteissa tapahtuvasta muusta kansanedustajien harjoittamasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

	1995 määräraha.....	1 000 000
	1994 määräraha.....	900 000
	1993 tilinpäätös.....	1 044 893

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995 ± 1000 mk	± %
01. Kansanedustajat (010)	74 194	77 730	77 730	—	—
02. Eduskunnan kanslia (010).....	104 680	104 296	112 865	+ 8 569	+8
09. Valtiontilintarkastajat (010)	5 623	6 142	6 218	+ 76	+1
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	9 798	9 687	9 826	+ 139	+1
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030).....	10 491	11 190	11 979	+ 789	+7
30. Eduskunnan kirjasto (280).....	15 960	15 363	15 998	+ 635	+4
99. Eduskunnan muut menot (010).	16 348	16 749	17 612	+ 863	+5
Yhteensä	237 094	241 157	252 228	+11 071	+5

Pääluokka 23

VALTIONEUUVOSTO

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä saa olla vuonna 1995 enintään 217 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslian ja oikeuskanslerinviraston vuoden 1995 talousarvioesitykset perustuvat tulosbudjettiin.

Valtioneuvoston kanslian toiminta-ajatukse-
na on varmistaa tasavallan presidentin ja val-
tioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pää-
ministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Päämääränä on kanslialle kuuluvilta osin hallituksen toimintapolitiikan toteuttaminen hallitusohjelman ja sitä täydentävien hallituksen linjamääritysten ja tavoitteiden mukaisesti.

Valtioneuvoston toiminnan johtamisen tietoperustaa kehitetään ja varaudutaan ottamaan käyttöön uusia toimintamalleja valtioneuvoston toiminnan yhteensovittamisessa.

Otetaan käyttöön atk-pohjainen valtioneuvoston päätöksentekojärjestelmä.

Pääministerin ja valtioneuvoston teknisiä ja hallinnollisia palveluja tehostetaan tiivistämällä valtioneuvoston linnassa työskentelevien sekä muiden yhteistoimintaviranomaisten yhteistoimintaa. Valtioneuvoston turvallisuustoiminnan johtaminen keskitetään valtioneuvoston kansli-
aan perustettavaan turvallisuusyksikköön. Kaikki toimintaan tarvittavat lisäresurssit siirretään rakennushallinnosta. Eri toimintojen osalta lisätään ostopalvelujen käyttöä tarkoituksenmukaisella tavalla.

Oikeuskanslerinviraston tavoitteena on julkishallinnon laillisuuden ylläpitäminen suorittamalla valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan laillisuusvalvontaa, valvomalla asianajajalaitosta ja huolehtimalla ylimmän syyttäjän tehtävistä.

01. Valtioneuvosto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 558 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 41, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 23 erityisavustajaa.

1995 määräraha	15 558 000
1994 määräraha	15 558 000
1993 tilinpäätös.....	15 023 282

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä

ministerien ja heidän erityisavustajiensa matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten.

1995 määräraha	2 800 000
1994 määräraha	1 280 000
1993 tilinpäätös	2 107 107

02. Valtioneuvoston kanslia

21. (23.02.01, 29 ja 70 sekä 25.29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 64 118 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 15 676 000 mk, mistä 1 000 000 mk viiden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona 1.1.1995 lukien momentilta 28.60.21 ja 14 676 000 mk valtioneuvoston kanslian turvallisuusyksikön kulutus- ja

investointimenojen siirtona 1.5.1995 lukien momentilta 28.60.21 ja valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	64 118 000
1994 määräraha	52 897 000
1993 tilinpäätös.....	50 797 731

03. Oikeuskanslerinvirasto

21. (23.03.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 115 000 mk.

Selvitysosa: Oikeuskanslerinviraston vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Oikeuskanslerinviraston tehtävänä on valvoa valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan lainmukaisuutta. Myös asianajajalaitoksen valvominen kuuluu oikeuskanslerille. Ylimpänä syyttäjänä oikeuskansleri johtaa ja valvoo syyttäjälaitosta.

Viranomais- ja julkistoiminnan valvonnassa laajimpana tehtäväalueena on yksityisten tekemien kantelujen ratkaiseminen. Vuonna 1993 oikeuskanslerinvirastoon saapui 1 266 ja ratkaistiin 1 330 kanteluasiaa. Ratkaisuaikojen

mediaani oli n. 4 kuukautta. Ns. toimenpideratkaisujen osuus oli 16 % tutkituista kanteluasioista.

Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää viranomais- ja julkistoiminnan laillisuutta antamalla asianmukaisesti perusteltuja ja sisällöltään oikeita ratkaisuja ja tiedottamalla niistä. Kantelujen käsittelyajat pidetään saavutetulla tasolla.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 60 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	13 115 000
1994 määräraha	13 035 000
1993 tilinpäätös.....	11 650 002

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. *Kalastajatorpan vierastalo* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 348 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 12.4.1983 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	1 348 000
1994 määräraha.....	1 439 000
1993 tilinpäätös	1 097 898

(29.) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 23.02.21 laskelmissa.

(74.) *Valtioneuvoston väestönsuoja* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	5 220 000
1993 tilinpäätös.....	25 000 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 64 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukai-

sesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1995 määräraha	64 200 000
1994 määräraha	64 200 000
1993 tilinpäätös.....	64 725 000

(51.) Eräät avustukset

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	2 000 000
1993 tilinpäätös	2 700 000

99. Valtioneuvoston muut menot

23. Presidentti Lauri Kristian Relanderin muistomerkki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 658 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta ja pystyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 50 000 mk muistomerkin perustus- ja valaistustöiden suorittamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1994 talousarviossa on myönnetty valtuus sopimuksen tekemiseen siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja yhteensä 1 850 000 mk, josta 650 000 mk vuonna 1994, 600 000 mk vuonna 1995 ja 600 000 mk vuonna 1996. Sopimuksen maksueriä on muutettu siten, että siitä aiheutuu vuonna 1994 kuluja 592 000 mk, vuonna 1995 608 000 mk ja vuonna 1996 650 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 50 000 mk muistomerkin perustus- ja valaistustöistä aiheutuvina menoina, jotka eivät sisälly edellä mainittuun sopimukseen.

1995 määräraha	658 000
1994 määräraha	592 000

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 817 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille

ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

1995 määräraha	1 817 000
1994 määräraha	1 817 000
1993 tilinpäätös	1 716 030

25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkamisesta aiheutuvien menojen ja teosten toimituskunnan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1995 määräraha	1 600 000
1994 määräraha	1 836 000
1993 tilinpäätös	1 728 000

26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta ja painattamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköi-

hin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1995 määräraha	1 600 000
1994 määräraha	1 864 000
1993 tilinpäätös	1 920 000

(27.) *Presidentti Risto Rytin muistomerkki* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	424 000
1993 tilinpäätös	700 000

Päätöksen 23 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos ± 1000 mk	1994-1995 ± %
01. Valtioneuvosto (010).....	17 130	16 838	18 358	+ 1 520	+ 9
02. Valtioneuvoston kanslia (050) ..	50 798	52 897	64 118	+11 221	+21
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)....	11 650	13 035	13 115	+ 80	+ 1
25. Valtioneuvoston edustus- ja vir- kahuoneistot (050).....	48 598	6 659	1 348	— 5 311	—80
27. Poliittisen toiminnan avustami- nen (010).....	67 425	66 200	64 200	— 2 000	— 3
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	6 304	6 533	5 675	— 858	—13
Yhteensä	201 905	162 162	166 814	+ 4 652	+ 3

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 1 508 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly asemamaasta palkattava henkilöstö, YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin palkattava henkilöstö eikä EU-komissioon palkattava henkilöstö. Hallin-

nonalalla saa lisäksi olla EY-lainsäädännön suomentamistyöhön liittyen enintään 15 henkilötyövuotta sekä muiden Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta lisäksi 15 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Ulkoasiainhallinto valmistele ja toteuttaa tasavallan presidentin ja hallituksen johtamaa ulkopolitiikkaa, koordinoi viranomaisten osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön, edistää kansainvälisen yhteistyön keinoin kansanvaltaa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta ja tukee ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävää kehitystä. Ulkoasiainhallinto edistää Suomen kansallisia etuja ulkomailla sekä valvoo ulkomailla olevien Suomen kansalaisten etuja ja oikeuksia.

Kansainvälisessä toimintaympäristössä kylmän sodan jälkeinen voimakas muutos jatkuu edelleen. Euroopassa meneillään oleva murroskausi on ilmennyt Suomen lähialueilla Venäjän ja Baltian tilanteen selkiintymättömyytenä. Käynnissä on useita alueellisia ja paikallisia kriisejä, joista Suomea lähinnä on entisen Jugoslavian alueella ja joita on pyritty aktiivisesti saamaan hallintaan sekä YK:n että ETYK:n puitteissa. Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen sekä YK:n että ETYK:n puitteissa edellyttää Suomelta jatkossakin lisääntyvää mukanaoloa. Tämä koskee ennen kaikkea osallistumista rauhanturvatoimintaan ja muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan (erilaiset missiot jne.), joiden merkitys kansainvälisen yhteisön yhteistyössä korostuu.

Euroopan integraatiokehitys on jatkunut. Euroopan unioni on saanut jäsenyyteen tähtäävät sopimusneuvottelut neljän EFTA-maan kanssa käydyiksi ja Suomi on allekirjoittanut EU-jäsenyyteen tähtäävän liittymissopimuksen 24.6.1994. Euroopan unionin jäsenyys sekä jatkuvat kansainväliset muutokset vaativat ulkoasiainhallinnolta entistäkin suurempaa valmiutta Suomen aktiivisen panoksen takaamiseksi kansainvälisessä politiikassa.

Ulkoasiainhallinnon tehtävissä korostuvat vuonna 1995 Länsi-Euroopan integraatiokehitys, Itäisen Keski-Euroopan ja IVY-maiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä suhteiden järjestäminen kyseisten maiden kanssa, turvallisuuspoliittiset kysymykset mukaan lukien yhteistyö ETYK:n puitteissa, YK-politiikka, ihmisoikeuskysymykset sekä kansainväliset ympäristökysymykset.

Kansainvälispoliittisissa tehtävissä tavoitteena on Suomen kansallisten etujen turvaaminen ja kansainvälisen aseman vahvistaminen. Tähän pyritään aktiivisen ja aloitteellisen ulkopolitiikan harjoittamisella ja tukemalla ETYK:n periaatteiden vahvistamista sekä yhtenäisen Euroopan rakentamista. Turvallisuuspolitiikan perustana on sotilaallinen liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus. Samalla on tärkeitä osallistua uusien turvallisuusjärjestelmien ja eri instituutioiden kehittämiseen. Maailman laajui-

sina tavoitteina säilyvät turvallisuuden lisääminen aseriisunnan avulla, ihmisoikeuksien edistäminen sekä kansainvälisen ympäristöyhteistyön kehittäminen.

Kaupapoliittisissa tehtävissä ovat tavoitteena kansainvälisen vaihdannan yleisten edellytysten järjestäminen Suomessa ja ulkomailla niin, että suomalaisilla vientitavaroilla ja -palveluilla on mahdollisimman esteetön pääsy ulkomaiden markkinoille sekä tasavertaiset kilpailuedellytykset. Lisäksi tavoitteita ovat viennin edistäminen ja puitteiden luominen ulkomaille suuntautuille suomalaisille investoinneille sekä ulkomailta Suomeen suuntautuille investoinneille. Niinikään pyritään mahdollisimman edullisin ehdoin tapahtuvan tavaroiden, palveluiden ja pääomien tuonnin yleisten edellytysten järjestämiseen tavoitteena edulliset hinnat, kotimaan taloudellisen kilpailun edistäminen sekä huoltovarmuuden turvaaminen.

Lehdistö- ja kulttuuritehtävissä on keskeisenä tavoitteena Suomea koskevan kansainvälisen tiedottamisen tehostaminen Euroopan muutosten edellyttämällä aloilla ja maantieteellisillä kohdealueilla. EU-maiden ohella lehdistö- ja kulttuurisuhteiden kehittämisen painopistealueita ovat Pohjois-Amerikka ja Japani sekä Suomen lähialueet.

Oikeudellisissa tehtävissä tavoitteena on sopimussuhteiden uudelleen järjestely entisten sosialististen maiden kanssa etenkin Suomen lähialueilla, ihmisoikeuksia koskevien sopimusten ja lainsäädännön kehittäminen, integraation edellyttämien oikeudellisten järjestelyjen luominen, kansainvälisten ympäristösopimusten aikaansaaminen Suomen omien etujen mukaisesti, maahantulopolitiikan kehittäminen ja toteuttaminen sekä kriisivalmiuksien parantaminen. Viisuminkäsittelyssä pyritään enintään kahden viikon käsittelyaikaan.

Hallinnon tavoitteena on se, että ulkoasiainhallinto tuottaa yhteiskunnan sille antamat tehtävät vähäisemmin henkilöstövoimavaroin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Hallinnon toimintajärjestelmää kehitetään selkeyttämällä tavoitteenasettelua sekä yksinkertaistamalla hallinnollisia ja toiminnallisia menettelytapoja.

Ulkoasiainministeriö koordinoi EU-asioiden valmistelua Suomessa. Ministeriö osallistuu eri valmistelujäjestöjen työhön ja ministeriöön perustetaan sihteeristö koordinaatiota varten. Myös ulko- ja turvallisuuspoliittisten asioiden määrä kasvaa jäsenyyden myötä ja näiden

asioiden valmisteluun suunnataan lisää henkilöitä. EU:n ja Suomen välinen tietojen siirto tapahtuu Brysselissä toimivan EU-edustuston ja ulkoasiainministeriön kautta. Tiedonsiirron varmistamiseksi ja nopeuttamiseksi ministeriön ja EU-edustuston sekä myös EU-jäsenmaissa olevien edustustojen viestitys- ja atk-järjestelmiä kehitetään sekä tietohallinnossa olevaa henkilöitä lisätään.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 756 595 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulleille myönnettävien avustusten maksamiseen.

Ulkoasiainhallintoon voidaan perustaa yhdeksän ulkoasiainneuvoksen virkaa (A 27) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakautetaan yhdeksän lähetystöneuvoksen virkaa (A 27) sekä 1.3.1995 lukien yksi ulkoasiainneuvoksen virka (A 28) Luxemburgin suurlähetystön päällikön tehtävää varten.

Selvitysosa: Ulkoasiainministeriö vastaa virastotasolla EU-asioiden koordinoinnista ja ulkoasiainhallinto hoitaa EU:n ja Suomen viranomaisten välistä tiedonvälitystä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhteensä 13 henkilötyövuoden lisäys EU-jäsenyyden edellyttämiä tietohallintoon liittyviä tehtäviä sekä Luxemburgin suurlähetystön perustamista varten. EU-tehtävien edellyttämä määrärahojen lisäys momentilla on yhteensä 25 670 000 mk.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina kuriirilähetystulot, toimituskirjamaksutulot, passi- ja viisuminkäsittelymaksutulot sekä muut ministeriön maksupäätöksen mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	792 795 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	23 800 000
Muut toimintamenot.....	768 995 000
Bruttotulot	36 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	26 650 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	25 150 000
— muut suoritteet	1 500 000
Muut tulot	9 550 000
Nettomenot.....	756 595 000
1995 määräraha	756 595 000
1994 määräraha	737 915 000
1994 I lisämääräraha.....	12 000 000
1993 tilinpäätös	809 403 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 40 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuok-

rattujen tilojen korjaus- ja muutostöiden mak-
samiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty: ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Uudisrakennushankkeet					
Moskova.....		61 940		36 000 000	25 940 000
— lisärakennus	2 317	45 730	19 737		
— peruskorjaus	820	16 210	19 768		
2. Peruskorjaushankkeet					5 500 000
3. Nimetyille hankkeille jakamaton.....					8 560 000
				Yhteensä	40 000 000

1995 määräraha 40 000 000
1994 määräraha 41 153 000
1993 tilinpäätös..... 99 120 000

Vuonna 1995 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 1996.

87. *Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen*
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

1995 määräraha 20 000 000
1994 määräraha 14 000 000
1993 tilinpäätös..... —

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Suuret erot vauraudessa ja hyvinvoinnissa teollisuusmaiden ja kehitysmaiden kesken ovat kaikkien kansojen menestyksen ja turvallisuuden kannalta uhka. Suomi, yhdessä muiden teollisuusmaiden kanssa, tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin näiden erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Suomi pyrkii torjumaan maailmanlaajuisia ympäristöongelmia, käyttäen yhtenä joskaan ei ainoana keinona kehitysyhteistyötä. Suomi tukee kehitysmaita niiden pyrkimyksissä vähentää väestönkasvua ja hallitsemattomia väestöliikkeitä. Kehitysyhteistyö on tärkeimpiä kanavia vuorovaikutukseen kehitysmaiden kanssa. Se tarjoaa erään mahdollisuuden kansainvälistymiseen ja kansalaisyhteiskuntien väliseen vuorovaikutukseen. Kehitysyhteistyö voi myös pal-

vella askeleena kohti laajempaa kaupallista, sivistyksellistä ja muuta valtioiden ja kansojen välistä kanssakäymistä.

Suomen kehitysyhteistyön toiminta-ajatus voidaan muotoilla seuraavasti:

Kehitysyhteistyö on se ulkopolitiikan osa, jolla Suomi pyrkii siirtämällä aineellisia ja henkisiä voimavaroja kehitysmaille

— edistämään kestävästä kehitystä ja hyvinvointia kehitysmaissa

— vaikuttamaan rauhan, tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien vakiintumiseen näissä maissa

— lisäämään vuorovaikutusta Suomen ja kehitysmaiden välillä.

Suomi edellyttää, että valtiot, kansainväliset järjestöt ja muut tahot, joiden kanssa Suomi harjoittaa kehitysyhteistyötä, hyväksyvät ja antavat tukensa seuraaville kolmelle päämäärälle:

— kehitysmaissa vallitsevan laajamittaisen köyhyyden vähentäminen;

— yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ympäristöongelmia; ja

— yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvalan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaita.

Jos jokin kehitysyhteistyökumppani poikkeaa näistä päämääristä, Suomi pyrkii rakentavan vuoropuhelun kautta vaikuttamaan tilanteeseen ja ellei tämä ole mahdollista, ottaa yhteistyösuhteen jatkumisen uudelleen harkintaan.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana on, että kehitysmaita vastaa itse kehityksestään ja että avunantajan osuus on aina vain kehitysmaita omia pyrkimyksiä tukevaa. Muunlainen lähtökohta veisi edellytykset kestävästä kehityksen aikaansaamiselta.

Kestävä ja elinkelpoisen kehityksen edellytyksenä on kehitysmaita, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Se on myös kuskakin tapauksessa Suomen tuen edellytys.

Vastaanottajamaan vastuun korostaminen sisältää sen, että kehitysyhteistyö auttaa taloudellisesti, ympäristöllisesti, sosiaalisesti ja poliittis-hallinnollisesti kestävien rakenteiden tai toimintojen luomista. Kehitysyhteistyön on aina pyrittävä tekemään itsensä tarpeettomaksi eikä sen ansiosta syntyneiden rakenteiden tai toimintojen olemassaolo saa olla ulkoisesta tuesta riippuvaa.

Suomi tukee sekä kahdenvälistä että monenkeskeisiä kanavia käyttäen kehitysmaita pyrkimyksiä taloutensa rakenteiden uudistamiseksi ja sopeuttamiseksi kestävästä kehityksen vaatimuksiin. Kehitysyhteistyön toimintaympäristön muutokset niin kansainvälisesti kuin kansallisesti pakottavat arvioimaan uudelleen toiminnan perusteita, tavoitteita ja saavutuksia. Suomen kehitysyhteistyön 1990-luvun strategiassa, joka on annettu eduskunnalle vuoden 1992

kehitysyhteistyökertomuksen yhteydessä, määrittellään kehitysyhteistyön yleiset päämäärät ja keinot.

Kehitysyhteistyön yleisstrategiaa tullaankin täydentämään eri toimintamuotoja koskevin täydentävin suunnitelmin. Strategia ohjaa kehitysyhteistyön vuosittaista toimeenpanoa ja suunnittelua. Tärkeimpiä vastaanottajamaita varten laaditaan maakohtaiset toimintasuunnitelmat, joissa määrittellään avun painopisteet ja tuloksellisuuden edellytykset. Monenkeskisen avun toimintasuunnitelmassa määrittellään järjestökohtaiset kehityspolitiikan painotukset ja niille kanavoidun rahoituksen perustelut. Suomen kehitysyhteistyön strategisia tavoitteita ei voi erottaa tähänastisen toiminnan arvioinnista, jonka mukaisesti toimintatapoja ja keinoja tarkistetaan toiminnan kaikilla osa-alueilla. Kehitysyhteistyön evaluointi on laajentunut koskemaan yksittäisten hankkeiden ja ohjelmien ohella myös keskeisiä toimintakokonaisuuksia tai -tavoitteita. EU-jäsenyyden myötä EU:n kehitysyhteistyöstä tulee Suomelle uusi monenkeskisen avun kanava. Rahallisen panostuksen lisäksi EU-jäsenyys edellyttää aktiivista osallistumista EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan muotoiluun ja avun ohjelmointia koskevaan päätöksentekoon EU:n toimielimissä.

Kehitysyhteistyön määrän arvioidaan olevan tässä talousarvioesityksessä noin 0,4 % BKT:sta. Korkeimmillaan Suomen kehitysyhteistyö oli 0,80 % BKT:sta laskettuna vuoden 1991 maksatuksista. Tavoitteena on nostaa kehitysyhteistyömäärärahat YK:n tavoitteen mukaiselle tasolle 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta, kun taloudellinen tilanne sen sallii. Talousarvion puitteissa valtioneuvosto tekee erillisen päätöksen kunakin vuonna seuraavien vuosien toimintaa ohjaavien sitoumusvaltuuksien kohdentamisesta.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1987—1994 ja maksatukset 1987—1993 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Määrärahat yhteensä.....	2 062,0	2 560,7	3 112,4	3 659,2	3 103,0	3 011,9	2 123,4	1 860,3
Maksatukset.....	1 900,1	2 542,5	3 031,1	3 234,5	3 760,5	2 887,7	2 031,5	
%-osuus BKT:sta.....	0,50	0,60	0,64	0,65	0,80	0,64	0,47	

Vuonna 1995 ehdotetaan OECD:n määritelmän mukaan kehitysyhteistyöksi tilastoitaviin

menoihin määrärahoja yhteensä seuraavasti:

	milj. mk
Luvussa 24.30 ¹⁾	1 395,4
Luvussa 24.40 ²⁾	28,0
Pääluokan 24 muissa luvuissa	115,7
Pääluokassa 28	209,4
Pääluokassa 29	23,0
Pääluokassa 30	7,1
Pääluokassa 32	6,5
Pääluokassa 33	163,3
Pääluokassa 34	34,9
Pääluokassa 35	18,0
Muissa pääluokissa	3,6
Yhteensä	2 004,9

¹⁾Luvun 24.30 määrärahoista on vähennetty 5,0 milj. mk, minkä summan arvioidaan kohdistuvan menoihin, joita ei voida lukea kehitysyhteistyöksi.

²⁾Luvun 24.40 loppusummasta on vähennetty 10,0 milj. mk FINNFUNDin Keski- ja Itä-Euroopan toimintaa varten tarkoitettuja määrärahoja, joita OECD ei tilastoi kehitysavuksi.

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 400 420 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat asema- maasta palkatun henkilökunnan palkkaamisesta, kaluston hankinnasta ja kunnossapidosta, toimitilojen ja asuntojen hankinta-, vuokra- ja käyttömenoista, henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista. Samoin sitä saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen työsopimussuhteisen neuvonantajan tehtäviin ja kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen kehitysyhteistyöosaston tietohallinnon tarpeiden hoitamista varten sekä työssä tarvittavan toimistoautomatiikan hankintamenojen maksamiseen.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehitysmaille aiemmin myönnettyistä kehitysluotoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Korkotukiluottoja saa vuonna 1995 myöntää siten, että vuosina 1987—1995 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 3 700 000 000 mk, ja että vuonna 1995 myönnettyistä luotoista aiheutuu menoja vuoden 1995 jälkeisille vuosille enintään 180 000 000 mk.

Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1995 myönnettyille luotoille siltä ajalta, jolta

korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saa käyttää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

Tiedotusmäärärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöosaston tiedotustoiminnan sekä kirjaston menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö.	415 000 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	465 000 000
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	40 000 000
4. Kehitysluotot	50 000 000
5. Korkotuki	180 000 000
6. Humanitaarinen apu	130 000 000
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	20 000 000
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle	100 420 000

Yhteensä 1 400 420 000

Vuoden 1995 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 3 040 000 000 markan arvosta, mistä Euroopan Kehitysrahaston EDF:n osuus on 1 750 000 000 mk.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

Valtuus	Milj. mk
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	2 240
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	400
3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	50
4. Kehitysluotot	—
5. Korkotuki	180
6. Humanitaarinen apu	—
7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot	20
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle	150
Yhteensä	3 040

Näistä valtuuksista yhdessä aiempien myöntöpäätösten, sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1996 enintään 1 320 000 000 mk, vuonna 1997 enintään 1 270 000 000 mk, vuonna 1998 enintään 956 000 000 mk ja sen

jälkeen yhteensä enintään 2 166 000 000 mk.

Selvitysosa: Myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisen päälinjat vahvistetaan valtioneuvoston päätöksellä. Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1998 jälk. milj. mk
Ennen vuotta 1994 myönnettyt valtuudet.....	665	337	207	338
Vuonna 1994 myönnettyt valtuudet.....	285	463	179	198
Vuonna 1995 myönnettyt valtuudet.....	370	470	570	1 630
Yhteensä	1 320	1 270	956	2 166

1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 415 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä 2 240 000 000 mk.

Osallistumalla monenkeskiseen kehitys yhteistyöhön Suomi edistää ulkopoliittisia tavoitteitaan YK:ssa ja kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa. Näin Suomi tukee kansainvälisen yhteisön hyväksymiä kehityspyrkimyksiä ja vaikuttaa monenkeskisen järjestelmän toiminnan sisältöön pitäen lähtökohtana kehitys yhteistyöstrategian tavoitteita ja painotuksia etenkin köyhimpien maiden kehitysponnistusten tukemiseksi. Suomi on toiminut aktiivisesti mm. YK:n talous- ja sosiaalisen sektorin reformien aikaansaamiseksi ja pyrkii edelleenkin edistämään koko monenkeskisen kehitys yhteistyön hallinnon tehostamista sekä rahoitusvastuun nykyistä tasaisempaa jakautumista.

YK:n pääasialliset kehitys järjestöt ovat YK:n kehitys ohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahoisto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP). Jäsenmaiden rahoitustuki näille on vapaaehtoista. Järjestöjen toimintasuunnitelmat perustuvat useampi vuotisiin rahoitusennusteisiin. YK-järjestöille annettaviin monivuotisiin rahoitussitoumuksiin perustuva järjestelmä on yksi keskeinen tekijä pohjoismaiden ajamassa YK:n talous- ja sosiaalisen sektorin uudistamishankkeessa, jonka tavoitteena on pitkäjänteisemmän ja paremmin ennustettavissa olevan rahoitusjärjestelmän luominen. Tämän johdosta tässä talousarvioesityksessä esitetään näille ohjelmille ja rahastoille valtuuksia kolmeksi vuodeksi, mikä tukee YK-järjestelmän pitkäjänteisyyttä.

Kansainvälisten tutkimuslaitosten ja -ohjel-

mien, joita ovat mm. Kansainvälisen maataloustutkimuslaitoksen konsultatiiviryhmään (CGIAR) kuuluvat eri tutkimuslaitokset, Maailman terveysjärjestön WHO:n tutkimusohjelmat sekä YK:n sosiaalisen kehityksen tutkimuslaitos (UNRISD) osalta tullaan käynnistämään uudelleen määrärahaileikkausten takia keskeytyksissä ollut tuki, joka on Suomen kehitys yhteistyön painotusten mukaista. Ohjelmien tuottamia tutkimustuloksia sovelletaan laajalti kansainvälisessä kehitys yhteistyössä.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman Wider-instituutin isäntämaasopimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto. Näistä aiheutuviin menoihin varataan 2 000 000 mk.

Kansainvälisiä kehitysrahoituslaitoksia ovat Maailmanpankkiryhmä (mm. Maailmanpankki ja IDA), alueelliset kehitysrahoituslaitokset (Aasian, Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehitys pankit rahastoiin) sekä YK:n alainen Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD. Lisäksi rahoituslaitoksiin luetaan Pohjoismainen kehitysrahasto NDF ja NORSAD-rahasto, joka on yhteistyöelin pohjoismaiden ja SADC-maiden välisten talous-, kauppa- ja kulttuurisuhteiden edistämiseksi. Näiden järjestöjen rahoitus koostuu jäsenmaiden kanssa yhteisesti sovittavista pankkien pääomakorotuksista ja rahastojen lisärahoituksesta.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla ja uusien maksatusjärjestelyjen mukaisesti Suomi on tehnyt sitoumuksia kansainvälisille kehitysrahoituslaitoksille vuoteen 2001 saakka. Vuonna 1995 uusia sitoumuksia edellyttävät Kansainvälisen maatalouden kehittämisjärjestön IFAD:n neljäs pääomakorotus, josta aiheutuu

maksuja vuosina 1995—1997 ja NORSAD-rahaston lisärahoitus, josta aiheutuu maksuja vuosina 1996—1998. Lisäksi on tarkoitus sitoutua joihinkin kehityspoliittisesti keskeisiin, vuoden aikana sovittaviin erityisohjelmiin.

Suomen EU-jäsenyys tuo velvoitteen osallistua EU-kehitysyhteistyön rahoittamiseen EU:n sääntömääräisen budjetin ja Lome:n sopimusta rahoittavan Euroopan kehitysrahaston EDF:n kautta. EDF:lle menevät maksut tulee budjetoida erikseen. Lome-yhteistyötä koskevan sopimuksen tarkistus on meneillään ja se saataneen valmiiksi vuoden 1995 maaliskuuhun mennessä. Tämän johdosta sopimuksen loppukautta (1995—2000) varten tarvitaan vuositasolla sopimusvaltuuksia 350 milj. mk eli yhteensä 1 750 milj. mk. Kokonaissitoumus on annettava vuonna 1995. EDF:stä rahoitettavien ohjelmien maksutukset tapahtuvat kuitenkin muutaman vuoden viiveellä neuvotteluissa sovittavan maksusaikataulun mukaisesti.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 465 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä 400 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä Suomen tuki ohjataan valtioneuvoston nimeämiin ensisijaisiin yhteistyömaihin sekä muihin maihin, joissa voidaan toteuttaa kehitysyhteistyön yleistavoitteita. Tuen kohteina voivat olla myös näitä tavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja alueellisesti tuettavat projektit. Suomen ja kohdemaan tavoitteet ja yhteistyölle asettamat ehdot sovitaan yhteen neuvotteluihin. Näin pyritään edistämään kasvuun tähtäävän terveen talouspolitiikan sekä tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yhteiskuntapolitiikan saavuttamista. Tavoitteiden toteutumista seurataan yhteistyössä vastaanottajamaan ja muiden avunantajien kanssa. Määrärahaa käytetään pääasiassa vuonna 1994 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksuihin.

Ensisijaisia yhteistyömaita ovat Afrikassa Egypti, Etiopia, Kenia, Mosambik, Namibia, Sambia ja Tansania; Aasiassa Nepal ja Vietnam; Latinalaisessa Amerikassa Nicaragua. Projekti-kohtaista yhteistyötä harjoitetaan myös muiden maiden kanssa.

3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja

40 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä 50 000 000 mk.

Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö perustuu siihen, että vakiintuneiden maa- ja alue- sekä järjestökohtaisten toimintojen ohella kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan myös kehitysprosessin monipuolista ja syvällistä tuntemusta, kansainvälisiä vertailuja, toimialakohtaista koulutusta, tietojen ja kokemusten vaihtoa, uusien toimintamuotojen kehittämistä sekä sektori- ja teema-kohtaista yhteistyötä kansainvälisten järjestöjen samoin kuin muiden avunantajien kanssa.

Määrärahaa käytetään pääasiassa vuonna 1994 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Tuen kohteina ovat koulutusohjelmat ja kurssit, stipendit, asiantuntijat ja muu henkilööpu, erityisprojektit sekä toimialaprojektit.

4. Kehitysluoto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 50 000 000 mk.

Varainhoitovuoden aikana maksetaan jo myönnettyjen luottojen nostoista aiheutuvat menot. Uusia luottoja ei myönnetä vuonna 1995. Määräraha perustuu nostamatta olevien luottojen käyttöarvioihin.

5. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 180 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä 180 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön yleisten tavoitteiden mukaisesti korkotukiluotoilla tuetaan kasvukelpoisten kehitysmaiden pyrkimyksiä taloudelliseen kasvuun. Edellytys korkotukiluottojen myöntämiselle hankkeisiin on niiden toteaminen kehitysvaikutuksiltaan myönteisiksi.

OECD:n piirissä hyväksyttiin vuoden 1992 alussa korkotukiluottojen käyttöä koskevat periaatteet, joiden taustalla on pyrkimys rajoittaa näillä luotoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen. Korkotukihankkeiden hallintoa on muutettu siten, että kehitysvaikutusten arviointia voidaan entistä enemmän painottaa. Tavoitteena on jatkossa suunnata korkotukiluotot sellaisiin investointeihin, joille on vaikea saada markkinaehtoista rahoitusta; käytännössä talouden perusrakenteisiin, ympäristöhankkeisiin tai sosiaaliseksiin liittyviin investointeihin. Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n

rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (105/86) säädetään. Korkotukea annettaessa noudatetaan valtioneuvoston tämän lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä.

6. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 130 000 000 mk.

Humanitaarisen avun tarkoituksena on avustaa ihmisiä, jotka konfliktien tai katastrofien johdosta ovat kansainvälisen avun tarpeessa. Määrärahalla pyritään myös mahdollistamaan hätätilanteiden ehkäisemistä ja tukemaan kehitysmaiden pyrkimyksiä parantaa omia katastrofivalmiuksiaan.

Humanitaarinen apu ohjataan kansainvälisten tai kotimaisten humanitaaristen avustajajärjestöjen kautta. YK-järjestöt ovat keskeisiä avun kanavia. Suomi pyrkii myös aktiivisesti vaikuttamaan YK:n humanitaaristen toimintojen tehostamiseen. Humanitaarisen avun painopiste on katastrofiavussa ja pakolaisten avustamisessa. Hätäavun lisäksi määrärahoja käytetään katastrofien jälkeisen välittömän jälleerakennuksen ja ennalta ehkäisevän toiminnan tukemiseen. Pakolaisten avustamisessa tavoitteena on edistää pakolaisongelman pysyviä ratkaisuja, joista toivottavin on pakolaisten vapaaehtoinen ja turvallinen kotiinpaluu. Suomen kansainvälinen apu pakolaisille ohjataan ensisijaisesti YK:n pakolaisjärjestöjen (UNHCR ja UNRWA) kautta.

Humanitaarisen avun määrärahalla tuetaan rajoitetussa määrin myös demokratian ja ihmisoikeuksien edistämistä. Demokratiatukea myönnetään demokratia- ja rauhanprosesseja tukeviin toimiin. Ihmisoikeuksien tukeminen sisältää mm. tuen ihmisoikeuksista tiedottamiseen, koulutukseen, oikeusapuun, vähemmistöjen ja alkuperäiskansojen aseman parantamiseen, rotusorron vastustamiseen ja muihin vastaaviin toimiin.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän noin 125 milj. mk ODA-kelpoisiin menoihin.

7. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 20 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 mk.

Määrärahaa käytetään kehitysyhteistyön strategiseen ja toiminnalliseen suunnitteluun ja

arviointiin. Toimiala- ja teemakohtaisella kehittämisellä ja hankkeiden säännönmukaisella valmistelulla varmistetaan, että kehitysyhteistyötä pystytään käytännössä ohjaamaan yleisten tavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhteistyötutkimuksella ja toiminnan jälkiarvioinnilla luodaan perusteita vastaisille tavoitteille ja toimintamuodoille. Kehitysyhteistyön evaluointi on laajentunut koskemaan yksittäisten hankkeiden ja ohjelmien ohella myös keskeisiä toimintakokonaisuuksia tai -tavoitteita. Tämä on erityisen tärkeää tilanteessa, jossa avun muotoa ja sisältöä joudutaan tarkistamaan ja sopeuttamaan.

Kehitysyhteistyöosaston tiedotustoiminnan tavoitteena on tuottaa ja välittää tietoa Suomen kehitysyhteistyöstä.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön suunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehityskaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat hankkeiden valmistelu ja arviointi, kenttähallinnon kehittäminen, henkilöstön koulutus ja henkilöavun valmennus.

Vuonna 1995 tiedotustoimintaa kehitetään valtioneuvoston ohjeiden mukaan. Tietopalvelun parantamiseksi ja sen tehostamiseksi lisätään yleistä kansalaistiedotusta ja tuodaan julki kehitysyhteistyön tuloksia.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, kehitysjoukoille ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 100 420 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia yhteensä 150 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joiden avulla pyritään edistämään yhteisöjen omaehtoisuuteen ja oma-aloitteisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa kestävien vaikutusten aikaansaamiseksi sekä luomaan ja vahvistamaan kansanvallan perusrakenteita. Samalla tarjotaan Suomessa mahdollisimman laajoille kansalaispiireille mahdollisuus omakohtaisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedon ja kokemuksen saamiseen. Tukea myönnetään vuosittain hakeusten perusteella.

Määrärahaa käytetään myös kansallisen kehitysjoukkotoiminnan rahoittamiseen, eräiden kansainvälisten kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen sekä kansalaisjärjestöjen omatoimisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedotustoiminnan avustamiseen. Määrära-

haa voidaan käyttää myös kehitysmaiden kansalaisjärjestöjen toiminnan tukemiseen ensisijaisesti Suomen kehitysmaaedustustojen hallinnoimien ns. pienprojektimäärärahojen turvin.

1995 määräraha	1 400 420 000
1994 määräraha	1 301 364 000
1994 II lisämääräraha.....	40 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 572 530 000

40. Teollinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Teollisen kehitysyhteistyön tavoitteena on parantaa kohdemaiden oman osaamisen tasoa ja raaka-ainepohjan hyödyntämistä sekä edistää taloudellisesti edullisten ja ekologisesti kestävien tuotantomenetelmien ja teknologioiden hallintaa sekä yrittäjyyttä, taloudellista tuottavuutta ja työpaikkojen luomista. Kestävien kehitysvaikutusten aikaansaaminen on keskeinen tavoite tämänkin yhteistyömuodon kohdalla. Sen tulee tapahtua monipuolisesti ja aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhteistyömaiden kanssa. Teollista kehitysyhteistyötä sitovat luvun 24.30 selvitysosassa määritellyt kehitysyhteistyön yleiset tavoitteet.

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle yritysten kehittämiseen sekä korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1991—1995 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 150 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87, 963/88, 1617/91 ja 1305/93) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonantaja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Teollisen yhteistyön rahasto Oy (FINNFUND) toteuttaa kehitysmaissa Suomen kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteiden mukaisia hankkeita, joilla on edellytykset taloudelliseen toimintaan ja jotka parantavat työllisyyttä, hyödyntävät paikallisia voimavaroja sekä siirtävät kohdemaihin niille soveltuvaa teknologiaa. Hankkeiden tulee pohjautua vastaanottajamaan omiin kehityssuunnitelmiin, eivätkä ne saa olla ekologisesti haitallisia. Valtioneuvosto on laissa myönnettujen valtuuksien nojalla päättänyt 10.12.1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n toiminta on mahdollista kehitysmaiksi luokiteltujen maiden lisäksi eräissä Keski- ja Itä-Euroopan maissa. Tältä osin toiminnassa noudatetaan hallituksen Keski- ja Itä-Eurooppa -toimintaohjelman periaatteita.

Yhtiön toiminnan tarkoituksena on edelleen kehitysmaiden sekä Keski- ja Itä-Euroopan taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yritysten kehittäminen.....	1 000 000
Korkotuki	12 000 000
<hr/>	
Yhteensä	13 000 000

1995 määräraha	13 000 000
1994 määräraha	14 808 000
1993 tilinpäätös.....	13 322 601

66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten. Vuonna 1995 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on valtion

avustuksin edistää suomalaisten yritysten ja laitosten sekä muiden yhteisöjen kiinnostusta osallistua ja valmiuksia panostaa TTT-yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa. Toiminnan tarkoituksena on luoda mahdollisuuksia pitempiaikaiselle kaupalliselta rahoituspohjalta tapahtuvalle toiminnalle. Vuoden 1995 myöntämismääränsä käytön johdosta arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1996 4 000 000 mk, vuonna 1997 4 000 000 mk ja vuonna 1998 4 000 000 mk.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	7 000 000
1993 tilinpäätös.....	—

88. *Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Osakepääoman korottamiseen tarkoitetuista määrärahoista on 10 000 000 mk tarkoitus suunnata valtioneuvoston päätöksellä määriteltyihin Keski- ja Itä-Euroopan maihin liittyvään toimintaan, mitä ei lasketa kehitysyhteistyömenoksi.

1995 määräraha	15 000 000
1993 tilinpäätös.....	17 600 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Hallituksen ulkoasiainvaliokunta hyväksyi 13.12.1991 Suomen Keski- ja Itä-Euroopan (KIE) toimintaohjelman sekä 11.3.1993 toimintaohjelmaa koskevan Suomen toimintastrategian, jossa määritellään yhteistyön keskipitkän aikavälin tavoitteet ja prioriteetit sekä annetaan suosituksia KIE-hallinnon ja budjetoinnin kehittämiseksi.

KIE-määrärahat jaetaan talousarviossa kahdenväliseen ja monenkeskiseen apuun. Suomen kahdenvälisen taloudellisten tukitoimien tärkeimmät kohdealueet ovat Suomen lähialueet Venäjän federaatiossa sekä Baltian maat. Suomen kokonaisintressit huomioon ottaen tulee olla mahdollisuus rahoittaa hankkeita myös muualla KIE- ja IVY-maissa. Suomi luo kahdenvälisellä tuella edellytyksiä taloudelliselle ja teolliselle yhteistyölle. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti edistää siirtymistä demokratiaan ja markkinatalouteen. Lisäksi pyritään ennaltaehkäisemään tai vähentämään Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä. Ulkoasiainministeriö neuvottelee vastaanottajamaiden kanssa tar-

kemmasta avun maa- ja sektorikohtaisesta suuntaamisesta.

Monenkeskistä yhteistyötä tehostetaan ja Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen KIE-avun koordinaatioon olemassa olevien mekanismien puitteissa. Suomi toimii läheisessä yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa ja pyrkii edistämään niiden rahoituksen suuntautumista Suomen KIE-strategian mukaisille maantieteellisille alueille ja sektoreille. Tämän päämäärän edistämiseksi on rahoituslaitosten yhteyteen jo perustettu teknisen avun rahastoja ja osallistuttu muihin monenkeskisiin rahoitusjärjestelyihin.

Suomi on vuoden 1993 loppuun mennessä sitoutunut toimintaohjelmansa puitteissa Keski- ja Itä-Euroopan taloudellisen ja poliittisen muutosprosessin edistämiseen yhteensä noin 3,2 miljardilla markalla, josta lahja-avun osuus on noin 1,1 miljardia markkaa. Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen tarkoitettua lahja-avun määrärahat, annetut luottolupaukset ja valtion takuut ovat vuoden 1990 jälkeen kehittyneet seuraavasti:

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk	Yhteensä milj. mk
Pääluokat yhteensä	117,7	229,1	271,2	286,5	311,9	1 216,4
FINNFUNDin osakepääoman korottaminen				10,0		10,0
Puolan velan anteeksianto					405,0	405,0
Lahja-apu yhteensä	117,7	229,1	271,2	296,5	716,9	1 631,4
Rakennesopeutusluotot	336,0	202,0	150,0			688,0
G—24 maksutaseluotot		143,0	114,0	47,0	56,0	360,0

FINNFUND-luotot		15,0	11,0		26,0	
Luotot yhteensä	336,0	345,0	279,0	58,0	56,0	1 074,0
Takuut humanitaarisen avun toimituksiin		245,7				245,7
EBRD:n takuupääoma	568,8					568,8
Baltian investointiohjelman takuuosuus.			30,0			30,0
Takuut Baltian energiasektorille				100,0		100,0
Takuut yhteensä	568,8	245,7	30,0	100,0		944,5
Yhteensä	1 022,5	819,8	580,2	454,5	772,9	3 649,9

Pääluokittain lahja-apu jakautuu seuraavasti:

	1990 milj. mk	1991 milj. mk	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk
Pääluokka 24	59,5	79,3	107,6	133,5	157,6
Pääluokka 25			0,4	0,3	0,3
Pääluokka 28	6,4	10,7	11,8	14,9	15,4
Pääluokka 29	8,5	6,2	7,4	9,0	9,0
Pääluokka 30		30,0	44,1	33,4	30,0
Pääluokka 31			5,3	9,6	8,5
Pääluokka 32	7,0	9,5	7,1	22,0	20,5
Pääluokka 33			1,3	5,3	9,6
Pääluokka 34		0,4	0,6	3,0	3,5
Pääluokka 35	36,3	93,0	85,6	55,5	57,5
Yhteensä	117,7	229,1	271,2	286,5	311,9

61. *Lähialueyhteistyö ja yhteistyö Baltian maiden kanssa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueilla Venäjän federaatiossa (Murmanskin alue, Karjalan tasavalta, Leningradin alue ja Pietarin kaupunki) sekä Virossa, Latviassa ja Liettuaassa toteutettavien hankkeiden valmisteluun liittyvien selvitysten, tutkimusten ja suunnittelun sekä toteutuksen rahoitukseen. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen- ja asiantuntija-avun rahoitukseen sekä Helsingissä toimivien Baltian maiden edustustojen avustamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen sekä enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen asiantuntijatehtäviin. Vuoden 1995 aikana saa tehdä Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamista koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia vuoden 1995 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 30 000 000 markan arvosta siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 1996 enintään 10 000 000 mk ja vuodelle 1997 enintään 20 000 000 mk.

Määräraha on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

1995 määräraha	21 000 000
1994 määräraha	25 073 000
1993 tilinpäätös	35 000 000

67. *Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääomasta Suomelle tulevan osuuden vuonna 1995 suoritettavan maksuerän maksamiseen.

1995 määräraha	47 000 000
1994 määräraha	49 740 000
1993 tilinpäätös	49 717 500

69. *Monenkeskiset ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja kansainvälisten järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-

Euroopan maiden kehitystä tukevien investointi-, teknisen avun-, koulutus- ja muiden rahastojen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää ulkoja kauppapoliittisesti Suomelle tärkeisiin monenkeskeisiin ja kahdenvälisiin hankkeisiin myös niissä KIE- ja IVY-maissa, jotka eivät kuulu Suomen kahdenvälisen avun varsinaisiin painopistealueisiin. Määrärahaa saa käyttää myös yhteisrahoitusvalmisteluun ja suomalaisten asiantuntijoiden sijoittamiseen kansainvälisten rahoituslaitosten hankevalmisteluun sekä poliittisten ja taloudellisten muutosten aiheuttamiin odottamattomiin rahoitustarpeisiin mo-

nenkeskisessä ja kahdenvälisessä yhteistyössä.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin yhteyteen perustetun KIE-maiden ydinvoimailoiden turvallisuutta edistävän rahaston mak-suusuus, Barentsin euro-arktinen yhteistyö ja Itämeri-yhteistyö.

1995 määräraha	35 000 000
1994 määräraha	34 000 000
1993 tilinpäätös.....	37 500 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan parlamenttiin valittujen Suomen edustajien palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen Euroopan parlamenttiin valittavia edustajia koskevaksi lainsäädännöksi.

1995 määräraha	5 000 000
----------------------	-----------

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen työsopimussuhteisten ja tilapäisten eri ministeriöiden toimialoilta kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten, EU-komissioon lähetettyjen asiantuntijoiden sekä YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin lähetettävän siviilihenkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää enintään 38 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly rauhanturvaamishenkilöstöä eikä EU-komissioon palkattavaa henkilöstöä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 750 000 mk viiden EU-edustustoon palkattavan erityisasiantuntijan palkkauksina, 2 000 000 mk EU-komissioon palkattavien suomalaisten asiantuntijoiden palkkauksina ja 2 910 000 mk ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin lähetettävän siviilihenkilöstön

palkkauksina sekä 520 000 mk, mistä 220 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentilta 28.40.21. Erityisasiantuntijoiden toiminnasta aiheutuvat toimitila-, toimisto-, matka- ja muut kulutusmenot maksetaan edustustojen määrärahasta. Toiminnan erityismenot, kuten ministeriöiden määräämät matkat, maksetaan ao. ministeriöiden määrärahoista.

1995 määräraha	27 170 000
1994 määräraha	19 245 000
1994 II lisämääräraha.....	3 120 000
1993 tilinpäätös.....	15 450 982

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 925 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin sekä YK:n ja ETYK:n rauhanturvaoperaatioihin aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1995 määräraha	36 925 000
1994 määräraha	35 081 000
1993 tilinpäätös.....	24 316 547

22. Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpito-menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 156 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja Yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (520/93) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilös-

tön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen ja valtion eläkemaksun sekä tilapäistyövoiman palkkausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu vuoden 1994 valvontajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämisestä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitus käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin Yhdistyneet Kansakunnat on korvausten yleisperusteluista päättänyt. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.27.99.

1995 määräraha	156 500 000
1994 määräraha	93 274 000
1994 II lisämääräraha.....	38 956 000
1993 tilinpäätös	213 300 000

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 110 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen valvontalaitokselta ostettavien tutkimuspalvelujen maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta ydinsulkuvalvonnan tukiohjelmiin aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 mk osallistumisesta Baltian ydinsulku tukiohjelmaan.

1995 määräraha	11 110 000
1994 määräraha	8 958 000
1993 tilinpäätös.....	6 380 000

27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Venäjän välisten yhteistoimintaorganisaatioiden puitteis- sa harjoitetusta yhteistyöstä aiheutuvien edus-

tus- ja muiden kulutusmenojen ja puheenjohtajiston palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen hallituksen suostumuksella järjestettävien kansainvälisten kokousten menojen maksamiseen sekä kansainvälistä kokouksista ja yhteistyöjärjestelyistä aiheutuvien valmistelu-, osallistumis- ja tiedotusmenojen maksamiseen.

1995 määräraha	4 800 000
1994 määräraha	4 300 000
1993 tilinpäätös	2 986 685

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen EY-lainsäädännön suomentamiseen sekä muuhun kääntämistyöhön.

1995 määräraha	7 000 000
1994 määräraha	14 500 000
1994 II lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös.....	11 167 655

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 305 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kouluasuntolasäätio rs.....	1 000 000
Suomen YK-liitto ry.....	1 300 000
Suomen Pakolaisapu ry.....	750 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.....	500 000
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toimintaa tukevat järjestöt...	100 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry.	250 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry.....	160 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	245 000
Yhteensä	4 305 000

1995 määräraha	4 305 000
1994 määräraha	4 095 000
1993 tilinpäätös	4 725 000

51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheu-

tuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1995 määräraha	300 000
1994 määräraha	290 000
1993 tilinpäätös	289 894

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 394 621 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Maksuusuuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	104 730 000
Maksuusuuus YK:n talousarvioon....	33 611 000
Maksuusuuus YK:n ympäristörahas- tolle (UNEP)	17 000 000
Maksuusuuus maailmanlaajuiselle ympäristörahas- tolle (GEF)	35 000 000
Maksuusuuus otsonirahastolle	5 477 000
Maksuusuuus YK:n rauhanturvajou- koille	94 221 000
Maksuusuuus YK:n asuinyhdyskunta- rahastolle (UNCHS)	2 700 000
Kemiallisen ase- en kieltosopimuksen jäsenmaksu (OPCW)	3 915 000
Maksuusuuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 540 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu ...	11 400 000
Maksuusuuus EN:n sosiaalisen kehi- tyksen rahastolle	200 000

EFTAn jäsenmaksu	46 500 000
OECD:n jäsenmaksu	10 488 000
GATTin jäsenmaksu	3 022 000
Maksuusuuudet ETYK-prosessin talousarvioihin	15 562 000
Maksuusuuus Moskovan kansainväli- selle tiede- ja teknologiakeskukselle (ISTC)	6 000 000
Muut jäsenmaksut	2 255 000
Yhteensä	394 621 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 42 782 000 mk siirtona momentilta 29.08.66 sekä vähennyksenä 116 000 mk siirtona momentille 33.99.67.

1995 määräraha	394 621 000
1994 määräraha	689 632 000
1994 II lisämääräraha	—2 000 000
1993 tilinpäätös	414 110 381

93. Kurssivaihtelut (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvikseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan yli menevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvikseksi.

1995 määräraha	100 000
1994 määräraha	100 000
1993 tilinpäätös	-

Pääluokan 24 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995 ± 1000 mk	± %
01. Ulkoasiainhallinto (030)	908 523	793 068	816 595	+ 23 527	+ 3
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040)	1 572 530	1 301 364	1 400 420	+ 99 056	+ 8
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040)	30 923	21 808	38 000	+ 16 192	+74
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroo- pan maiden kanssa (040)	122 218	108 813	103 000	— 5 813	— 5
99. Ulkoasiainministeriön hallin- nonalan muut menot (030)	765 227	869 475	647 831	—221 644	—25
Yhteensä	3 399 420	3 094 528	3 005 846	— 88 682	— 3

Pääloukka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 7 307 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla hovioi-

keuksien ja käräjäoikeuksien ruuhkien purkuun liittyen 83 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

01. (25.01 ja 99, osa) Oikeusministeriö

Selvitysosa: Oikeusministeriön vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin. Oikeusministeriö huolehtii hallinnonalansa oikeusviranomaisten toimintaedellytyksistä ja toiminnan kehittämisestä, valtiollisen järjestelmän perusteita koskevasta lainsäädännöstä ja yleisten vaalien toimeenpanosta, valmistelee toimialaansa kuuluvan lainsäädännön ja kehittää valtioneuvoston lainvalmistelua sekä huolehtii rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmästä.

Oikeusministeriön keskeiset tavoitteet vuonna 1995 ovat:

— valtiosäännön kehittämiseen liittyvän lainsäädännön valmistelu eduskunnan ja hallituksen edellyttämässä aikataulussa

— oikeudenkäyntimenettelyn kehittämistä yleisissä tuomioistuimissa ja hallintotuomioistuimissa koskevan lainsäädännön ja sen toimeenpanon valmistelu niin, että uudistukset voidaan keskeisiltä osiltaan toteuttaa vuonna 1996; tavoitteena on sujuvien, oikeusvarmuudelle asetetut vaatimukset täyttävien ja kansainvälisten sitoumusten mukaisten oikeudenkäyntimenettelyjen ja -organisaatioiden kehittäminen

— vuoden 1995 eduskuntavaalien toimeenpano varmasti ja sujuvasti

— vankeinhoitolaitoksen keskushallinnon ja laitosten työnjaon sekä vankeinhoidon kokonaisorganisaation kehittäminen vuonna 1994 päätettävien suuntaviivojen mukaisesti.

21. (25.01.01 ja 29, 25.99.25, 26 ja 70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 122 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös hallinnonalan henkilöstön kehittämisestä ja muusta hallinnonalan kehittämistoiminnasta sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 25.70.21 250 000 mk, yhden viran siirtona momentilta 26.01.21 245 000 mk, yhden viran siirtona momentilta 26.05.21 220 000 mk ja 14 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 100 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten ja vähennyksenä suuronnettomuustutkinnan suunnittelukunnan menojen siirtona momentille 25.60.21 649 000 mk.

1995 määräraha	122 200 000
1994 määräraha	118 298 000
1993 tilinpäätös	112 292 406

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 25.45.27 laskelmissa.

10. (25.10 ja 99, osa) Ylimmät tuomioistuimet

21. (25.10.21 ja 25.99.70, osa) *Korkeimman oikeuden toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Korkeimpaan oikeuteen saapui 4 487 asiaa vuonna 1993, mikä on 9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Saapuvien asioiden määrän kasvun arvioidaan edelleen jatkuvan vuosina 1994 ja 1995. Vuonna 1993 ratkaistujen asioiden määrä oli 4 441, myönnettyjen valituslupien määrä 267 ja julkaistujen ratkaisujen määrä 171.

Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla mahdollisimman vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lopputulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Tavoitteeksi asetetaan julkaistujen ratkaisujen määrän säilyttäminen nykyisellä tasolla sekä valitusten laadukas käsittelyminen ja ratkaiseminen. Asioiden käsittelyaika on keskimäärin 4 kk; valituslupa-asioissa 80 pv ja asiaratkaisuissa 8 kk.

1995 määräraha	30 000 000
1994 määräraha	30 233 000
1993 tilinpäätös.....	26 406 602

22. (25.10.22 ja 25.99.70, osa) *Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 400 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän, muutoksenhakua julkisyhteisöjen henkilöstöeläkeasioissa koskevan esityksen laiksi, jonka mukaan ko. asiat siirretään korkeimmasta hallinto-oikeudesta vakuutus-oikeuden käsiteltäviksi.

Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapui 7 147 ja siellä ratkaistiin 6 132 asiaa vuonna 1993. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan vähenevän vuonna 1995 noin 6 500 asiaan, kun julkisyhteisöjen henkilöstöeläkevalitukset siirretään vakuutus-oikeuden käsiteltäviksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätehtävänä on ylimmän tuomiovallan käyttäminen hallinto-oikeuden alalla. Korkein hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee sen käsiteltäväksi saatetut hallinto-oikeudelliset valitukset ja hakemukset. Päätehtävänsä lisäksi sillä on eräitä muita tehtäviä, joista tärkein on alempien viranomaisen lainkäytön valvominen ja sen varmistaminen, että hallintolainkäyttöjärjestelmä kokonaisuudessaan on toimiva ja tehokas.

Tavoitteeksi asetetaan 10 kk:n keskimääräinen käsittelyaika.

1995 määräraha	37 400 000
1994 määräraha	38 113 000
1993 tilinpäätös.....	33 271 956

20. (25.20 ja 99, osa) Hovioikeudet

Selvitysosa: Hovioikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on kasvanut jatkuvasti 1990-luvulla, minkä vuoksi hovioikeudet ovat pahoin ruuhkautuneet. Vuonna 1993 saapui 21 225 asiaa, missä on lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna 7 %. Vuonna 1993 hovioikeuksissa ratkaistiin 18 879 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1994 siirtyi 17 065 asiaa.

Hovioikeuksiin saapuvien asioiden määrän kasvun arvioidaan alioikeus uudistuksen johdosta taittuvan vuonna 1994 ja syntynyt jutturuuhka pyritään purkamaan organisaatioita ja työmenetelmiä kehittämällä sekä erillismäärärahojen turvin vuosina 1994—1996.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä

oikeusministeriö on alustavasti asettanut hovioikeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika 9 kk.
Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 6 635 mk, arvio vuodelle 1994 7 400 mk ja vuodelle 1995 7 230 mk.

Työn tuottavuus nousee valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaavasti.

21. (25.20.21 ja 25.99.70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 158 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 9 500 000 mk 36

jäsenen ja viskaalin palkkaamiseksi ruuhkautuneisiin hovioikeuksiin, 160 000 mk yhden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä 57 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	158 000 000
1994 määräraha	144 475 000
1994 II lisämääräraha.....	9 500 000
1993 tilinpäätös	130 020 000

25. (25.25 ja 99, osa) Lääninoikeudet

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi mielenterveyslain muuttamiseksi siten, että rikoksesta syytetyn henkilön määrääminen hoitoon hänen tahdostaan riippumatta alistettaisiin lääninoikeuden vahvistettavaksi.

Vuonna 1993 lääninoikeuksiin saapui noin 31 900 asiaa (+4 %), niissä ratkaistiin noin 29 400 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1994 siirtyi 25 600 asiaa. Lääninoikeuksiin saapuvien asioiden määrän arvioidaan kasvavan edelleen mm. arvonnalisäverouudistuksen johdosta. Vuonna 1995 lääninoikeuksien käsiteltäväksi tulee mielenterveyslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen mukaisesti noin 700 asiaa, jotka aikaisemmin on käsitelty terveydenhuollon oikeusturvakeskuksessa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika v. 1993 oli 9 kk, ja sen arvioidaan pidentyvän vuonna 1994 noin 11 kuukauteen.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut lääninoikeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 12 kk.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 2 834 mk, arvio vuodelle 1994 3 010 mk ja vuodelle 1995 3 000 mk.

Työn tuottavuus nousee valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaavasti.

21. (25.25.21 ja 25.99.70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 99 000 000 mk.

Vaasan lääninoikeuteen voidaan 1.3.1995 lukien perustaa lääninoikeudentuomarin virka (A 25).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 092 000 mk kuuden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21, 525 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.01.21, 48 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 805 000 mk vuonna 1994 toteutettuna seitsemän henkilötyövuoden siirtona momentilta 28.40.21.

1995 määräraha	99 000 000
1994 määräraha	87 796 000
1994 II lisämääräraha.....	960 000
1993 tilinpäätös.....	83 320 905

30. (25.30 ja 99, osa) Käräjäoikeudet

Selvitysosa: Käräjäoikeuksien vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Alioikeuksien työmäärä on kasvanut jatkuvasti vuodesta 1990 lähtien. Vuonna 1993 saapui noin 56 000 rikosasiaa, noin 56 000 riita-asiaa sekä hakemus- ja muita asioita noin 910 000. Uutena asiaryhmänä vuonna 1993 alioikeuksien ratkaistavaksi tuli lisäksi noin 11 000 yksityishenkilöiden velkajärjestely- ja

yrityssaneerausasiaa. Kun alioikeusuudistuksen toteuttaminen 1.12.1993 edellytti samanaikaisesti mittavaa henkilöstökoulutusta, osa alioikeuksista ruuhkautui. Ruuhkien purkamista varten on vuonna 1994 palkattu lisähenkilökuntaa, jota tarvitaan edelleen myös vuonna 1995.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut kärä-

jäoikeuksille tulostavoitteiksi vuodelle 1995 uuden riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn, tarkoituksenmukaisen työnjaon ja uusien työmenetelmien vakiinnuttamisen sekä ruuhkien purkamisen.

21. (25.30.01, 29 ja 99.70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 534 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 9 203 000 mk 59 viran palkkausmenojen siirtona momentilta

26.05.21, 7 600 000 mk 47 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseksi kärjäoikeuksien ruuhkien purkamista varten sekä 535 000 mk, mistä 411 000 mk kolmen viran siirtona momentilta 28.60.21 ja 124 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	534 000 000
1994 määräraha	529 687 000
1994 II lisämääräraha.....	7 700 000
1993 tilinpäätös	467 125 354

40. (25.40 ja 99, osa) Erityistuomioistuimet

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen muutoksenhakua julkisyhteisöjen eläkeasioissa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi siten, että ylimmäksi valitusviranomaiseksi tulisi vakuutus-oikeus.

Maa-oikeuksiin saapui ja niissä ratkaistiin vuonna 1993 noin 1 000 asiaa. Vuodelle 1994 siirtyi ratkaisemattomana 759 asiaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän edelleen samalla tasolla. Maa-oikeuksissa ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 1993 noin 9 kk.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut maa-oikeuksille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 9 kk. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 8 462 mk, arvio vuodelle 1994 9 249 mk ja vuodelle 1995 9 300 mk.

Vesiylioikeuteen on saapunut ja siellä vuosittain ratkaistu noin 250 asiaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän aikaisempien vuosien tasolla myös vuonna 1995. Vuonna 1993 vesiylioikeudessa ratkaistujen asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kk.

Vesioikeuksiin saapui ja niissä ratkaistiin vuonna 1993 lähes 1 000 asiaa. Asiamäärien arvioidaan pysyvän nykyisellä tasollaan. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vuonna 1993 oli 10 kk. Katselmustoimitus suoritettiin 4 %:ssa ratkaistuista asioista ja näiden asioiden käsittelyaika, vesihallinnon suorittama katselmustoimitus mukaan lukien, oli keskimäärin seitsemän

vuotta. Niissä asioissa, joissa katselmustoimitusta ei tarvittu, keskimääräinen käsittelyaika oli 7 kk.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut vesituomioistuimille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika vesiylioikeudessa on seitsemän kuukautta ja vesioikeuksissa yhdeksän kuukautta. Katselmustoimituksessa olevien asioiden käsittelyaika tulisi saada lyhennetyksi keskimäärin viiteen vuoteen.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot vesioikeuksissa olivat vuonna 1993 21 387 mk, arvio vuodelle 1994 23 000 mk ja vuodelle 1995 23 400 mk sekä vesiylioikeudessa vastaavasti 44 593 mk, 49 885 mk ja 50 000 mk.

Vakuutus-oikeuteen saapuvien asioiden määrä on kasvanut jatkuvasti 1990-luvulla. Vuonna 1993 vakuutus-oikeuteen saapui 10 840 asiaa. Lisäystä on ollut etenkin työeläke- ja sotilasvamma- sekä rikosvahinkoasioissa. Lainsäädäntömuutosten johdosta asiamäärien kasvu jatkuu edelleen: vuoden 1994 alusta lukien vakuutus-oikeus toimii ylimpänä muutoksenhakuasteena asumistuki- ja opintotukiasioissa ja vuonna 1995 annettavan hallituksen esityksen mukaan myös julkisyhteisöjen eläkeasioissa. Vuonna 1993 ratkaistiin 9 623 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1994 siirtyi 7 750 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli noin 8 kk.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut vakuutus-oikeudelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on 10 kk.

Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot vakuutus oikeudessa olivat vuonna 1993 1 511 mk, arvio vuodelle 1994 1 538 mk ja vuodelle 1995 1 530 mk.

Työtuomioistuimeen on saapunut vuosittain noin 200 asiaa. Vuonna 1993 ratkaistujen asioiden määrä oli 141 ja ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot 26 964 mk, arvio vuodelle 1994 28 249 mk ja vuodelle 1995 28 000 mk. Käsittelyaikatavoite vuodelle 1995 on 5 kk.

Markkinatuomioistuimeen saapui vuonna 1993 31 ja siellä ratkaistiin 26 asiaa. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 54 636 mk, arvio vuodelle 1994 50 000 mk ja vuodelle 1995 47 500 mk. Käsittelyaikatavoite vuodelle 1995 on 6 kk.

Vankilaoikeuteen saapuu ja siellä ratkaistaan vuosittain noin 500 asiaa. Ratkaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 543 mk.

Erityistuomioistuimissa työn tuottavuuden ar-

vioidaan vastaavan valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä.

21. (25.40.21) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk.

Vakuutus oikeuteen voidaan 1.3.1995 lukien perustaa vanhemman vakuutustuomarin virka (A 28) ja nuoremman vakuutustuomarin virka (A 25).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 220 000 mk vuonna 1994 toteutettuna yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 28.18.21.

1995 määräraha	67 000 000
1994 määräraha	76 590 000
1994 II lisämääräraha	—863 000
1993 tilinpäätös.....	72 228 789

45. (25.45.01, osa ja 99, osa) Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset

22. (25.45.22 ja 99.29) *Erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen, hallinnonalan taloushallinnon järjestelmistä aiheutuvien menojen, pakkohuutokauppakulujen ennakoiden, palautettavien sakkojen korkojen, rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakeusten käsittelystä aiheutuvien menojen samoin kuin valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

1995 määräraha	29 400 000
1994 määräraha	28 086 000
1993 tilinpäätös.....	32 002 258

27. (25.01.28 ja 99.27) *Oikeuslaitoksen tietojenkäsittely* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 61 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oikeuslaitoksen tietojenkäsittelystä ja sen kehittämistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon siirto 20 000 000 mk momentilta 25.47.21.

1995 määräraha	61 000 000
1994 määräraha	37 200 000
1993 tilinpäätös.....	35 177 215

50. *Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 127 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) sekä yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/93) soveltamisesta johtuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti.....	87 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely.....	40 000 000

Yhteensä 127 000 000

1995 määräraha	127 000 000
1994 määräraha	106 000 000
1994 II lisämääräraha.....	3 000 000
1993 tilinpäätös	109 394 053

51. (25.99.50) *Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 180 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/74) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustuksiin rikosuhripäivystyksestä huolehtiville yhteisöille, saamelaiskäräjistä annetun lain mukaisiin avustuksiin, avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaisuille yhteisöille, avustuksiin maakuntaliitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntijavun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset.....	21 800 000
Avustus saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	2 030 000
Muut avustukset.....	1 350 000
Yhteensä	25 180 000

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa koskevien säännösten ottamisesta Suomen hallitusmuotoon ja muuhun lainsäädäntöön.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon saamelaisasioiden hoitoon liittyen 2 030 000 mk, mistä 1 530 000 mk on siirtoa momentilta 26.05.21 ja 500 000 mk momentilta 26.97.51.

1995 määräraha	25 180 000
1994 määräraha	23 400 000
1993 tilinpäätös.....	30 332 039

46. (25.46 ja 99, osa) Syyttäjänvirastot

Selvitysosa: Syyttäjänvirastojen vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Kaupunginviskaalinvirastoihin saapui vuonna 1993 noin 29 000 asiaa, 8 % vähemmän kuin edellisenä vuonna, niissä käsiteltiin noin 30 000 asiaa ja ratkaisemattomana vuodelle 1994 siirtyneiden asioiden määrä oli noin 10 600 asiaa. Syyteharkintaan käytetty aika oli keskimäärin kaksi kuukautta ja kokonaiskäsitelyaika keskimäärin viisi kuukautta. Vuonna 1994 rikosasioiden määrän arvioidaan edelleen hieman vähenevän, toisaalta vuoden 1994 alusta lukien syyttäjänvirastoissa käsitellään käräjäoikeuksista siirrettyinä noin 26 000 rangaistussääntöasiata.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut kaupunginviskaalinvirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Keskimääräinen käsitelyaika (vireilletulosta syyttäjällä päättämiseen alioikeudessa) on 4 kk ja syyteharkintaan käytetty aika 1,5 kk. Rat-

kaistua asiaa kohti lasketut toimintamenot olivat vuonna 1993 1 057 mk, arvio vuodelle 1994 1 135 mk ja vuodelle 1995 1 170 mk.

Työn tuottavuuden arvioidaan kehittyvän valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaavasti.

21. (25.46.01, 21, 29 ja 99.70, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 372 000 mk kolmen viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä 14 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	35 000 000
1994 määräraha	34 153 000
1993 tilinpäätös.....	32 752 331

47. Ulosottovirastot

Selvitysosa: Ulosottoon saapui vuonna 1993 koko maassa 3,5 milj. asiaa, 3 % enemmän kuin edellisenä vuonna ja perittävä markkamäärä oli noin 29 mrd mk, 22 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Asiamäärien arvioidaan vuonna 1995 hieman laskevan. Oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvien kaupunginvoudinvirastojen osuus ulosoton asiamäärästä on noin 39 % ja markkamäärästä noin 41 %.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Täytäntöönpanon onnistuminen:

— osuus käsitellyistä asioista

44 %

— osuus käsitellyistä markkamääräistä

19 %

Keskimääräinen käsittelyaika 6 kk.

Käsiteltyä asiaa kohti lasketut toimintamenot

olivat vuonna 1993 114 mk, arvio vuodelle 1994 129 mk ja vuodelle 1995 130 mk.

Työn tuottavuus nousee valtionhallinnon yleistä tuottavuuskehitystä vastaavasti.

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän tuloja 124 000 000 mk.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 141 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 603 000 mk viiden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 ja vähennyksenä 20 000 000 mk atk-menojen siirtona momentille 25.45.27.

1995 määräraha	141 000 000
1994 määräraha	167 519 000
1993 tilinpäätös	162 211 000

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vuosittainen keskivankiluku on kuluvan vuosikymmenen alkupuolella ollut noin 3 500 vankia. Talousarvioehdotus on mitoitettu tämän vankimäärän mukaisesti.

Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena, että vangeista kolmasosa voidaan sijoittaa avolaitoksiin. Vuonna 1993 avolaitoksiin oli sijoitettu vangeista neljäsosa.

Avolaitospaikkojen saamiseksi Pohjois-Suomeen perustetaan 1.9.1995 lukien noin 30-paikkainen avolaitosyksikkö Ylitornioon Rajavartiolaitoksen käytöstä vapautuviin tiloihin. Järjestely toteutetaan pääosin vankeinhoitolaitoksen sisäisin sekä osittain hallinnonalojen välisin resurssisiirroin.

Oikeusministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 1995 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työtoiminnassa, koulutuksessa ja muissa vastaavissa aktiivitoiminnoissa olevien osuus vankien kokonaismäärästä on keskimäärin 70 %. (Vuonna 1994 70 % ja vuonna 1993 68 %)

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä

vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 175 100 mk. (Vuonna 1994 179 700 mk ja vuonna 1993 196 200 mk)

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 613 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 6 906 000 mk momentilta 33.12.21 vuonna 1994 toteutetun Pernasaaren ja Vanajan koulukotien siirron palkkaus- ja muina toimintamenoina.

1995 määräraha	613 000 000
1994 määräraha	628 827 000
1993 tilinpäätös	678 520 000

50. *Valtionapu Kriminaalihooltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihooltoyhdistykselle kriminaalihoutoyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttä seuraavasti:

	mk
Yhdyskuntapalvelun toimeenpano.....	20 500 000
Ehdonalaisesti vapautuneiden valvonta.	13 000 000
Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta.....	14 000 000
Yhteensä	47 500 000

Valtionapuhenkilöstön määrän arvioidaan olevan 223 kokopäivätoimista ja 17 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 850 000 mk seitsemän valtionaputoimen palkkausmenojen ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 25.50.51.

Yhdyskuntapalvelutuomioita arvioidaan tulevan vuoden aikana toimeenpantaviksi 2 100. Toimeenpantavien yhdyskuntapalvelutuntien kokonaismäärän arvioidaan olevan 160 000 ja kustannusten keskimäärin 128 mk/tunti.

Ehdonalaisesti vapautuneita arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 1 230. Valvontapäivien määrän arvioidaan olevan yhteensä 450 000 ja kustannusten päivää kohti keskimäärin 29 mk.

Ehdollisesti rangaistuja nuoria arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 2 200. Valvontapäivien arvioitu kokonaismäärä on 800 000 ja yhden päivän hinta keskimäärin 18 mk.

1995 määräraha	47 500 000
1994 määräraha	45 520 000
1993 tilinpäätös.....	36 040 000

51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen

Momentille myönnetään 6 240 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätiöille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain

(31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuvien kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 380 000 mk valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksiin ja muihin luotoista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 16 kokopäivätoimista ja 10 osa-aikaista henkilöä. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu vähennyksenä 850 000 mk seitsemän valtionapuun oikeuttavan toimen siirtona momentille 25.50.50.

1995 määräraha	6 240 000
1994 määräraha	7 693 000
1993 tilinpäätös.....	15 190 000

52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimittilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 260 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1995 määräraha.....	1 260 000
1994 määräraha.....	1 526 000
1993 tilinpäätös	2 500 000

74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 33 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Talonrakennusten suunnittelu					7 000 000
2. Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					15 000 000
3. Helsingin keskusvankilan perusparannus.	1 878	12 000		3 200 000	2 200 000
4. Hämeenlinnan keskusvankilan pesulan perusparannus.....		14 800		5 700 000	6 500 000
5. Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus	4 409	17 850	6 650	12 348 000	2 500 000
				Yhteensä	33 200 000

Selvitysosa:

1. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Vantaan lääninvankilan vanhentuneiden rakennussuunnitelmien uusimiseen sekä säilytysvarmuuden ja laitosturvallisuuden ylläpidon edellyttämien tilaratkaisujen suunnitteluun keskusvankiloissa.

1995 määräraha	33 200 000
1994 määräraha	30 833 000
1993 tilinpäätös.....	27 700 000

75. (25.50.75 ja 76) *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 44 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Suomenlinnan entistämisen- ja muut rakennustyöt.....	205 600 000	12 000 000
2. Parolan ja Hämeenlinnan varuskuntien rakennustyöt.....	110 400 000	5 000 000
3. Turun linnan makasiinien peruskorjaus	900 000	1 100 000
4. Kastelholman linnan entistämisen- ja muut rakennustyöt	50 000 000	3 600 000
5. Puolustusvoimien Tampere-Pirkkalan lentotukikohtaan, Ylöjärven tutkimuslaitoksen ja Nokian kuljetusvälinevarikon rakennustyöt.....	104 600 000	3 500 000
6. Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt.....	51 100 000	4 500 000
7. Turun varuskunnan rakennustyöt	32 550 000	2 000 000
8. Tuusulan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt.....	22 600 000	4 000 000
9. Kirkkonummen varuskunnan rakennustyöt.....	6 000 000	3 500 000
10. Sukevan keskusvankilan selliosaston perusparannus	4 600 000	1 600 000
11. Muut avolaitostyöt		3 600 000
	Yhteensä	44 400 000

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 260 vankia.

1995 määräraha	44 400 000
1994 määräraha	46 356 000
1993 tilinpäätös.....	51 800 000

77. *Työsiirtoloille järjestettävät työt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 110 vankia.

1995 määräraha	20 300 000
1994 määräraha	20 278 000
1993 tilinpäätös.....	21 000 000

79. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	800 000
1994 määräraha.....	783 000
1993 tilinpäätös	900 000

60. Eräät virastot

Selvitysosa: Lukuun sisältyvät oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, Yhdistyneiden kansakuntien yhteydessä toimiva Helsingin kriminaalipoliittinen instituutti (HEUNI), tietosuojavaltuutetun toimisto ja tietosuojalautakunta sekä turvapaikkalautakunta.

Lukuun on siirretty suuronnettomuustutkimuksen suunnittelukunta, jonka tehtävänä on suuronnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/85) mukaisesti huolehtia suuronnettomuuksien tutkinnan yleisestä järjestämisestä ja suunnittelusta sekä tarvittaessa käynnistää alustavasti tutkimukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta. Oikeusministeriön yhteyteen tulisi konkurssiasiamies, jonka tehtävänä olisi seurata ja valvoa konkurssipesien hallintoa.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön lainvalmistelutyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut Oikeuspoliittiselle tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta mm. rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia uudistuksia seuraamalla. Tämän ohella kiinnitetään huomiota kansalaisten oikeusasemaa koskevien keskeisten lainsäädäntöuudistusten seurantaan, erityisesti velkajärjestelysäännösten vaikutusten arviointiin sekä tutkitaan tärkeimpien oikeudellisten instituutioiden toimintaa.

HEUNI tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipoliittikan alueella. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa ja valvoo henkilörekisterilainsäädännön täytäntöönpanoa. *Tietosuojalautakunta* käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Tietosuojavaltuutetun toimistossa tuli kirjallisesti vireille vuonna 1993 634 asiaa ja siellä käsiteltiin 587 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika vuonna 1993 oli 13 kk. Tietosuojalautakunnan asiamäärä on pysynyt suunnilleen ennallaan ja asioiden käsittelyaika on voitu pitää kohtuullisena.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut tietosuojaviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Tietosuojavaltuutetun toiminnassa pyritään nopeuttamaan asioiden käsittelyä toimiston työmenetelmiä kehittämällä. Asioiden ruuhkautumisen estämiseksi pyritään tehostamaan yleistä ohjaus-, neuvonta- ja tiedotustoimintaa sekä

osallistumaan rekisteritoimintoja koskevan lainsäädännön kehittämiseen tietosuojan kannalta keskeisillä alueilla.

Tavoitteena on lyhentää asioiden enimmäisvireillöloaika puoleentoista vuoteen ja nopeuttaa erityisesti saapuneiden toimenpidepyyntöjen käsittelyaikoja.

Tietosuojalautakunnassa asioiden keskimääräinen käsittelyaika pyritään edelleen pitämään alle neljässä kuukaudessa.

Turvapaikkalautakunta toimii oikeusministeriön yhteydessä ulkomaalaislain 56 §:n mukaisena muutoksenhakuelimenä turvapaikkaa, oleskelulupaa suojelun tarpeen perusteella ja pakolaisuuden lakkaamista koskevissa asioissa. Turvapaikkalautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja antaa ulkomaalaislain 34 §:n mukaan kiireellisesti lausuntoja turvapaikkahakemusten ilmeisestä perusteettomuudesta.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut turvapaikkalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Keskimääräinen käsittelyaika valitusasioissa on 3,5 kk ja lausunnot annetaan keskimäärin kahdessa päivässä. Toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota yhteistyöhön sidosryhmien kanssa sekä työilmapiiriin parantamiseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 900 000 mk.

Oikeusministeriön yhteyteen perustetaan konkurssiasiamiehen virka (A 29) 1.3.1995 lukien.

Määrärahaa saa käyttää myös apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	16 150 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	200 000
Muut toimintamenot.....	15 950 000
Bruttotulot	250 000
Maksullisen toiminnan tulot	250 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 15 900 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon suuronnettomuustutkinnan suunnittelukunnan menojen siirtona momentilta 25.01.21 649 000 mk sekä konkurssipesien hallinnon valvonnasta aiheutuvina menoina 3 000 000 mk, josta neljän viran siirtona momentilta 34.01.21 950 000 mk ja momentilta 34.99.50 2 000 000 mk.

1995 määräraha	15 900 000
1994 määräraha	14 652 000
1993 tilinpäätös.....	14 951 944

70. Vaalit

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin vaalista (1076/91), kansanedustajain vaaleista (391/69), kunnallisvaaleista (361/72), menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä (571/87) sekä saamelaiskäräjistä annettujen lakien mukaisesti vaaleista ja vaalien tulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1995 toimitettavat

kansanedustajain vaalit, saamelaiskäräjien vaalit sekä yhden henkilötyövuoden palkkamenojen siirto momentille 25.01.21.

Jos Euroopan parlamenttiin valittavien edustajien vaalit pidetään vuonna 1995, budjetoidaan vaalien järjestämisen edellyttämät määrärahat kyseisen vuoden lisämenoarvioon.

1995 määräraha	45 750 000
1994 määräraha	119 009 000
1994 II lisämääräraha.....	50 000 000
1993 tilinpäätös	5 631 214

(99.) Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentit 25 ja 26 on otettu huomioon momentin 25.01.21 laskelmissa, momentti 27 on otettu huomioon momentin 25.45.27 laskelmissa, momentti 29 momentin 25.45.22 laskelmissa,

momentti 50 on siirretty momentiksi 25.45.51 ja momentti 70 otettu huomioon momenttien 25.01.21, 25.10.21, 25.20.21, 25.25.21, 25.30.21, ja 25.46.21 laskelmissa.

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995 ± 1000 mk	± %
01. Oikeusministeriö (070)	112 292	118 298	122 200	+ 3 902	+ 3
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)..	59 679	68 346	67 400	— 946	— 1
20. Hovioikeudet (090)	130 020	144 475	158 000	+13 525	+ 9
25. Läänioikeudet (090)	83 321	87 796	99 000	+11 204	+13
30. Käräjäoikeudet (090).....	467 125	529 687	534 000	+ 4 313	+ 1
40. Erityistuomioistuimet (090).....	72 528	76 590	67 000	— 9 590	—13
45. Eräät oikeudenhoitomenot ja avustukset (090)	206 906	194 686	242 580	+47 894	+25
46. Syyttäjänvirastot (090).....	32 752	34 153	35 000	+ 847	+ 2
47. Ulosottovirastot (090).....	162 211	167 519	141 000	—26 519	—16
50. Vankeinhoitolaitos (100)	833 650	781 816	766 700	—15 116	— 2
60. Eräät virastot (070).....	14 952	14 652	15 900	+ 1 248	+ 9
70. Vaalit (010).....	5 631	119 009	45 750	—73 259	—62
Yhteensä	2 181 067	2 337 027	2 294 530	—42 497	— 2

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 17 895 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla 11 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Hallinnonalan keskeiset tulosta-voitteen ovat:

- sisäasiainministeriöstä on edelleen siirretty tehtäviä ja toimivaltaa alaiseen hallintoon niin, että ministeriön tehtäväksi jäävät eduskunnan ja hallituksen päätösten valmistelu, strateginen suunnittelu ja alaisesta hallinnosta huolehtiminen tulohajauksen keinoin, kuntahallinnon ja -talouden, aluehallinnon sekä valtion paikallishallinnon kehittäminen ja aluekehityksen sekä sisäisten turvallisuustehtävien ohjaus ja yhteensovittaminen

- hallinnonalalla on parannettu henkilöstön valmiuksia sekä toimintojen organisointia ja toimintatapoja integraattorikaisujen ja muun lisääntyvän kansainvälisen yhteistyön edellyttämällä tavalla

- lääninhallitusten tehtäviä ja toimivaltaa on karsittu ja siirretty tehtäviä paikallishallintoon; lääninhallituksen henkilöstöä on sopeutettu muuttunutta tehtäväkuvaa vastaavasti siten, että henkilöstön määrä supistuu ainakin 40 prosenttia vuoteen 1997 mennessä verrattuna vuoteen 1993

- valtion aluetason elinkeinopolitiikkaa on hallinnollisin järjestelyin tehostettu ja yhden-suuntaistettu sekä lisätty voimavarojen yhteiskäyttöä

- maakuntajaon asema maakunnan liittojen toimialueen sekä valtion aluejaotusten perustana on vahvistettu

- monitoimialaisten palveluyksiköiden toi-

minnalle erityislainsäädännössä olevat esteet on pääosin poistettu tai niiden poistamisesta on annettu eduskunnalle esitykset

- rekisteritoimistot hoitavat lisääntyvässä määrin yhdistysrekisteri- ja kaupparekisteritehtäviä

- asteittain voimaan tullut uusi kuntalaki muodostaa kuntien toiminnan perustan ja valtion viranomaisten kuntiin kohdistuvaa hallinnollista määräysvaltaa on karsittu

- kunnilla on edellytyksiä peruspalveluiden järjestämiseen kohtuullisella verorasituksella; etsitään mahdollisuuksia uusien tulolähteiden käytölle ja sallitaan kuntakohtaisia eroja rahoitustavoissa

- taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden kuntien talouden vakauttaminen perustuu lainsäädäntöön

- maakunnan liittojen hyväksymiä aluekehittämissuunnitelmia toteutetaan ohjelmajärjestelmien ja valtion aluehallintoviranomaisten toimenpiteillä

- yhteistyö aluekehitysohjelmien toteutuksessa eri hallinnonalojen välillä on vakiinnutettu

- kansallisen aluepolitiikan toimintatavat on tarkistettu EU:n ohjelmapolitiikkaan soveltuviksi

- poliisin hallinnon ja toimivallan normiperustaa sekä kansainvälisen toiminnan edellyttämiä sopimuksia kehitetään ja uudistetaan vastaamaan yhteiskunnan muuttuvia vaatimuksia muun lainsäädännön suunnan mukaisesti ottaen huomioon kansalaisen perusoikeudet sekä kansainvälisten sopimusten aiheuttamat velvoitteet

- rikostorjuntaa painotetaan uusintarikollisuuden, talousrikollisuuden, huumausainerikollisuuden, järjestäytyneen ja ammattimaisen sekä kansainvälisen rikollisuuden estämiseen

- rikosten ja häiriöiden estämistä painotetaan sekä suunnataan toimintaa alueen väestön

odotuksia ja palvelutarpeita vastaavasti tuottan mahdollisimman laadukkaita palveluja

— lupapalveluihin liittyvää lainsäädäntöä on selkeytetty ja luovuttu luvista, joilla ei ole merkitystä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta

— poliisin tietoverkkoa, tietojärjestelmiä, viestintää ja materiaalihallintoa uudistetaan siten, että poliisilla on edellytykset toimia tehokkaasti ja palvelutarpeet tyydyttäen

— pelastushallinnon organisaation muutostarpeet on selvitetty ja hallituksen esitys eduskunnalle annettu

— kokeiluhätäkeskukset on perustettu siten, että ne voivat aloittaa toimintansa vuoden 1996 alusta

— naapurimaiden kanssa on saatu aikaan toimiva pelastuspalveluyhteistyö

— valtion ja kuntien yleisen väestönsuojelun organisaatio on pääosin uusittu

— sisäasiainministeriön hallinnonalalle on

perustettu ulkomaalaisvirasto, johon on siirretty sisäasiainministeriössä hoidettavia yksittäisiä henkilöitä koskevat ratkaisut ja niiden valmistelu

— Euroopan integraation edellyttämät, ihmisten liikkumisvapauteen liittyvät lainsäädännölliset ja hallintokäytäntöä koskevat toimenpiteet on valmisteltu Suomen erityisolosuhteet huomioon ottaen

— erillissäädökset, jotka mahdollistavat vaurtumisen maahan pyrkivien ulkomaalaisten määrän äkilliseen kasvuun ovat valmiit, samoin toimintasuunnitelma näitä tilanteita varten

— rajavartiolaitokselle on siirretty yleisvastuu passintarkastuksesta

— rajavartiolaitoksen vastuuta yleisistä valvontatehtävistä saariston vesialueella on lisätty

— rajavartiolaitoksen muuttuneen tehtäväkentän edellyttämät toimivaltuudet on otettu huomioon lainsäädännössä.

01. Sisäasiainministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 446 000 mk.

Neuvottelevan virkamiehen (S 31) virkanimike muutetaan osastopäällikön (S 31) virkanimikkeeksi.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	100 696 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	100 000
Muut toimintamenot	100 596 000
Bruttotulot	250 000
Maksullisen toiminnan tulot	100 000
Muut tulot	150 000
<hr/> Nettomenot	<hr/> 100 446 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 530 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, 1.3.1995 lukien yhden viran siirtona 248 000 mk momentilta 35.01.21 ja seitsemän viran siirtona 1 510 000 mk momentilta 35.25.21 sekä 11 750 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten sekä vähennyksenä 82 henkilötyövuoden ja 16 000 000 markan siirto 1.3.1995 perustettavan ulkomaalaisviraston momentille 26.02.21 ja 245 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 25.01.21.

1995 määräraha	100 446 000
1994 määräraha	106 817 000
1993 tilinpäätös	95 099 972

02. Ulkomaalaisvirasto

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi ulkomaalaisvirastosta, jonka mukaan 1.3.1995 lukien ehdotetaan perustettavaksi sisäasiainhal-

linnolle kuuluvia ulkomaalaisasioita käsittelevä virasto.

Virastolle kuuluvat ulkomaalaisten rekisteröinti- ja lupa-asiat, pakolaisuus- ja turvapaik-

ka-asiat ja oikeudettomasti maassa oleskelevien tai tänne pyrkivien henkilöiden käännättäminen tai karkottaminen, elleivät nämä tehtävät kuulu ulkomaanedustustoille, paikallispoliisille tai passintarkastusviranomaiselle.

Ulkomaalaishallinnossa käsiteltävien yksittäisten asioiden määrä on viime vuosien taloudellisesta tilanteesta huolimatta pysynyt korkeana. Tähän ovat vaikuttaneet sekä Venäjän ja muun Euroopan yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset että Eurooppaan muista maanosista pyrkivien pakolaisuuteen vetoavien henkilöiden määrän kasvu. Vuoden 1994 alusta lähtien Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisten maahan saapumiseen ja täällä oleskelemiseen liittyvät tapauskohtaiset tehtävät ovat jossakin määrin vähentyneet.

Maahan muuttavien ulkomaalaisten kokonaismäärä pysyy kaikkien ennakkotietojen mukaan korkeana ja siten maassa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten määrä ja myös heidän hallintopalvelujensa tarve kasvaa koko ajan. Keskushallinnossa käsiteltävien asioiden määrää on saatu jonkin verran alennetaksi siirtämällä tehtäviä ja toimivaltaa paikallispoliisille ja ulkomaanedustustoille. Kuitenkin keskushallinnossa käsiteltävien asioiden määrä on huomattavan korkea ja sen vähentäminen hajauttamalla tehtäviä ja toimivaltaa taikka karsimalla lupamenettelyjä on vain rajallisesti mahdollista jo yksin Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuen. Myös riittävän yhtenäisyyden takaaminen jat-

kuvasti syntyvissä uudentyyppisissä tilanteissa vähentää mahdollisuutta tehtävien hajauttamiseen paikallishallinnolle.

Yhtäältä valtakunnallisten ja kansainvälisten ja toisaalta yksilökohtaisten asioiden tehokas hoitaminen ministeriön osastossa on jo käytännössäkin osoittautunut ongelmalliseksi. Viraston perustaminen on myös osa hallinnon yleistä kehittämistä ja on sen suuntalinjojen mukainen.

Valtioneuvosto teki 17.6.1993 periaatepäätöksen toimenpiteistä keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi. Päätöksen mukaan valtion keskushallinnossa taloudellisesti ja yhteiskuntapoliittisesti keskeiset päätökset tehdään valtioneuvosto- ja ministeriötasolla. Ministeriöiden lisäksi keskushallintotasolla on mm. lupaa-, ohjaus- ja tukipalveluja tuottavia yksiköitä. Lupajärjestelmien kehittämisessä päätavoitteena on yksittäisiä henkilöitä ja yhteisöjä koskevan päätöksenteon siirtäminen paikallishallintoon. Kuitenkin muussa keskushallinnossa kuin ministeriöissä käsitellään sellaiset erityisasiantuntemusta edellyttävät luvat, joiden käsittelyä ei taloudellisista syistä kannata siirtää alue- tai paikallishallintoon. Ministeriöiden tehtäviin ei pääsääntöisesti kuulu tehdä yksittäisiä henkilöitä koskevia lupapäätöksiä.

Seuraavassa asetelmassa on eräitä ulkomaalaishallinnon palvelujen ja toimenpiteiden tarvetta ja määrää kuvaavia tunnuslukuja 1990-luvulla.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Suomessa pysyvästi asuvat ulkomaalaiset 1.1.	21 200	26 300	37 600	45 700	55 500	70 000
Oleskelu- ja työluvat (kaikki viranomaiset).....	34 607	38 347	57 746	53 028	50 000	50 000
Turvapaikkahakemusten määrä	2 725	2 137	3 634	2 023
Turvapaikkapäätösten määrä	489	2 347	1 920	2 878
Perheenyhdistämisasiat.....	239	2 045
Myönnetty muukalaispassit ja pakolaisten matkustusasiakirjat	793	1 559	1 349	2 800
Käännyspäätökset (kaikki viranomaiset).....	1 194	1 456	2 545	2 410
Päätökset karkotusasioissa.....	121	133	397	476
Kansalaisuusasiat	1 002	1 282	12 945	2 088	2 200	5 040

Arviot maassa pysyvästi oleskelevien ulkomaalaisten sekä oleskelu- ja työlupa-asioiden määristä vuosina 1994 ja 1995 perustuvat tähänastiseen kehitykseen ja olettamukseen siitä, että taloudellisen toiminnan vilkastuminen lisää maahanmuuttoa.

Kansalaisuusasioiden määrän voimakas kas-

vu vuonna 1995 on seurausta vuosikymmenen alussa alkaneesta maahan suuntautuneen muuton suuresta kasvusta.

Sisäasiainministeriö on asettanut ulkomaalaisvirastolle vuoden 1995 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä seuraavat tulostavoitteet:
— Ulkomaalaisvirasto huolehtii siitä, että maahantulon ja oleskelun edellyttämä päätök-

senteko tapahtuu nopeasti ja oikeusvarmasti sekä laiton maahantulo estetään.

— Turvapaikkahakemusten käsittelyaikaa pyritään edelleen lyhentämään.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 000 000 mk.

Ulkomaalaisvirastoon voidaan 1.3.1995 lukien perustaa sopimuspalkkainen johtajan virka (S 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan yksi virka.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	19 600 000

Maksullisen toiminnan erillismenot....	1 550 000
Muut toimintamenot.....	18 050 000
Bruttotulot	1 600 000
Maksullisen toiminnan tulot (julkisoi- keudelliset suoritteet)	1 550 000
Muut tulot	50 000
<hr/>	
Nettomenot.....	18 000 000

Määräraha ja 82 henkilötyövuotta ovat siirtoa momentilta 26.01.21. Viitaten vuoden 1992 kolmanteen lisätalousarvioon määrärahasa on otettu huomioon kymmenen viran vakinaistaminen.

1995 määräraha	18 000 000
----------------------	------------

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallituksia kehitetään erityisesti yleishallintoviranomaisina, joilla on lähinnä valtion valtakunnallisten ja alueellisten etujen valvontaan, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, oikeusvarmuuteen, välttämättömään lupahallintoon sekä valvonta- ja tarkastustoimintaan liittyviä tehtäviä.

Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ovat asettaneet 1995 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä lääninhallituksille seuraavat yhteiset tulostavoitteet, joita lääninhallitukset toteuttavat toimivaltansa puitteissa:

Elinkeinot

Julkisen liikenteen markkinaosuus on vähentynyt nykyisestä 21,5 %:n tasosta enintään yhden prosenttiyksikön. Joukkoliikenteen markkinaosuus vähentyisi vastaavasti nykyisestä 16,5 %:n tasosta enintään yhden prosenttiyksikön. Pyritään turvaamaan peruspalvelutase koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenteessä.

Liikenneturvallisuutta on parannettu siten, että vuoden 1993 myönteinen kehitys jatkuu ja että tieliikenteessä kuolleiden määrä ei nouse vuosien 1991—92 tasosta liikenteen kasvusta huolimatta. Lopullisena tavoitteena tulee olla liikennekuolemien määrän puolittaminen vuoden 1989 tasosta (734 liikennekuolemaa) 1990-luvun loppuun mennessä.

Liikenteen aiheuttamat typenoksidipäästöt

ovat vähentyneet vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi.

Horizontaalisia kartelleja ja määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä koskevia kielloja on valvottu alueellisesti ja paikallisesti merkittävisissä tapauksissa. Uusien yritysten alalle tuloa vaikeuttavia kilpailua vääristäviä julkisia ja yksityisiä järjestelyjä on selvitetty.

Kuluttajien hintatietoisuuden parantamiseksi on tehty 20 hintavertailua, joista 10 on tehty kuluttajaviraston toimeksiannosta. Paikkakuntakohtaiset hintavertailut on saatettu kuluttajien käyttöön siten, että 20 % läänin asukkaista on nähnyt ja voinut hyödyntää hintavertailuja ja että palveluelinkeinoista saataviin hintatietoihin kuluttajien tyytyväisyys on parantunut 5 %:lla vuoteen 1994 verrattuna.

Määräysten vastaisten kulutustavaroiden määrä on laskenut edelliseen vuoteen verrattuna 5 %:lla.

Opetus ja kulttuuri

Koulutusjärjestelyitä on uudistettu ja koulutuksen voimavaroja on kohdennettu siten, että työelämän muuttuvat tarpeet, alueelliset erityistarpeet ja kansainvälistymisen vaatimukset tulevat nykyistä paremmin otetuiksi huomioon.

Oppilaitosverkostoa ja muita koulutusjärjestelyitä uudistettaessa kiinnitetään erityistä huo-

miota koulutuksen alueelliseen saavutettavuuteen, tasa-arvoon ja tuloksellisuuteen.

Kirjastojen ja oppilaitosten yhteistyötä on kehitetty itsenäiseen tiedonhankintaan ohjaavan opetuksen voimavarana.

Taide-, nuoriso- ja liikuntatointa kehitetään osana alueellisten sivistyspalvelujen verkostoa.

Sosiaali- ja terveystoimi

Lääninhallitukset seuraavat, että toimeentuloturva ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuus, laatu ja alueellisesti tasapainoinen kehitys on turvattu. Lääninhallitukset valvovat palvelujen lainmukaisuutta.

Lääninhallitukset tukevat kuntien ja kuntayhtymien toimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttamiseksi ja lähipalvelujen kehittämiseksi siten, että avohuollon palvelut tehostuvat ja monipuolistuvat ja laitoshoidon tarve vähenee.

Lääninhallitukset tukevat kuntia maahanmuuttajien (mukaan lukien pakolaiset ja paluumuuttajat) vastaanottamisessa sekä järjestävät sijoittumista edistäviä palveluja.

Lääninhallitukset vastaavat uuden alkoholilainsäädännön tavoitteet huomioon ottaen alkoholilainsäädännön alueellisesta valvonnasta sekä niille kuuluvasta lupahallinnosta.

Ehkäisevää sosiaali- ja terveystoimintaa on korostettu ja tehostettu toteuttamalla projekteja yhteistyössä kuntien kanssa lasten, nuorten ja lapsiperheiden peruspalveluissa, nuorten päihitteiden käytön ehkäisyssä ja kuntien ehkäisevän ja sosiaali- ja terveystoiminnan toimintamallin kehittämisessä.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden ja muiden elintarvikkeiden hygienianvalvontaa ja ohjausta on kehitetty ETA-sopimuksen ja mahdollisen EU-jäsenyyden edellyttämällä tavalla yhteistyössä kuntien ja muiden valvontaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Eläintautien leviämisen estämiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi on tehostettu eläintautitilanteen ja terveysvalvontaohjelmien seuranta sekä ETA-sopimuksen ja mahdollisen EU-jäsenyyden velvoitteiden toteutumisen valvontaa.

Tehostetaan tuotantoeläimiin kohdistuvien kansainvälisten sopimusten eläinsuojelumääräysten ja -vaatimusten toteutumisen sekä koe-eläintilojen eläinsuojelullisen tason valvontaa.

ETA-sopimuksen velvoitteet toteutetaan. Elintarvikehygienian kannalta keskeisimmät kohteet ovat tehokkaassa valvonnassa.

Elintarvikevalvonnan tulokset on tehty tunnetuiksi kuluttajille.

Turvallisuus ja oikeusturva

Lääninhallitukset hoitavat ulosottohaltijan vanhat ja uudet lainkäyttötehtävät joutuisasti ja laadukkaasti.

Lääninhallitukset hoitavat ulosoton piirihallintoviranomaisen tehtävät niin, että se edesauttaa ulosottoapiirin toimintaa.

Lääninhallitukset ovat laatineet onnettomuusriskeistä läänikohtaiset riskianalyytit, joiden perusteella onnettomuuksien ennalta ehkäisyä ja pelastustoimintaa voidaan kehittää entistä tehokkaammin ja taloudellisemmin.

Hallinto

Lääninhallitusten henkilöstöä supistetaan niiden tehtävämuutosta vastaavasti siten, että lääninhallitusten henkilöstömäärä vuonna 1997 on ainakin 40 % pienempi kuin vuonna 1993. Henkilöstön sopeuttamista tuetaan aktiivisin tukitoimin. Vakinaisen henkilöstön irtisanomista vältetään.

Lääninhallitukset ylläpitävät ja kehittävät hallinnonalan tietoliikenneverkon palveluita sekä muita tietohallinnollisia tukipalvelujaan uusien tarpeiden mukaisesti.

Lääninhallitusten tuottavuus kasvaa 2,5 %:lla vuoteen 1994 nähden.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 317 178 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	320 736 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	2 558 000
Muut toimintamenot	318 178 000
Bruttotulot	3 558 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	2 558 000
— muut tulot	1 000 000
Nettomenot	317 178 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 400 000 mk Oy Alko Ab:ltä alkoholivalvontatehtäviin liittyvinä menoina, 2 585 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, sekä 1.3.1995 lukien 1 424 000 mk kahdeksan viran siirtona momentilta 35.25.21 ja vähennyksenä 48 697 000 mk 268 viran 1.3.1995 toteutettavana siirtona momentille 35.26.21 perustettaviin alueellisiin ympäristökeskuksiin, 21 470 000 mk poliisin läänijohdon 99 viran siirtona momentille 26.75.21,

220 000 mk yhden viran siirtona momentille 25.01.21, 160 000 mk yhden viran siirtona momentille 25.20.21, 1 092 000 mk kuuden viran siirtona momentille 25.25.21, 9 203 000 mk 59 viran siirtona momentille 25.30.21, 372 000 mk kolmen viran siirtona momentille 25.46.21, 603 000 mk viiden viran siirtona momentille 25.47.21, 598 000 mk neljän viran siirtona momentille 26.06.21, 2 450 000 mk 19 viran siirtona momentille 26.75.21, 1 220 000 mk kuuden viran siirtona momentille 29.10.21, 562 000 mk viiden viran, joista yhden viran 1.6.1995 ja yhden viran 1.9.1995 toteutettavana siirtona momentille 29.83.21, 183 000 mk yhden viran siirtona momentille 30.01.23, 220 000 mk yhden viran siirtona momentille 30.84.21,

458 000 mk kahden viran siirtona momentille 32.02.21, 1 530 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentille 25.45.51 saamelaisvaltuuskunnan saamenkielen toimiston ja kolttien luottamusmiehen menoina sekä 107 000 mk yhden viran siirtona momentille 33.14.21 ja 166 000 mk yhden viran siirtona momentille 34.06.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 mk Oulun ja Mikkelin lääninhallitusten toimitilojen kalustamiseen.

1995 määräraha	317 178 000
1994 määräraha	408 189 000
1994 II lisämääräraha.....	900 000
1993 tilinpäätös	411 569 639

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut vuoden 1995 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä väestörekisterikeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

— Hallinnossa ja tuomioistuimissa tarvittavat väestötiedot voidaan hankkia väestötietojärjestelmästä viran puolesta teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla viranomaiskäyttöön joustavasti soveltuvalla tavalla. Suorakäyttöisten tietopalveluiden kokonaismäärä kasvaa 10 % vuoteen 1994 verrattuna (vuoden 1993 toteutuma 4,5 miljoonaa kyselyä, vuoden 1994 tavoite 5 %:n kasvu eli 4,7 miljoonaa kyselyä). Virkatodistusten määrä vähenee 2 miljoonaan (vuoden 1993 toteuma 2,4 miljoonaa ja vuoden 1994 tavoite 2,3 miljoonaa).

— Tietojen tarkistamis- ja muut valmistelutoimenpiteet, jotka liittyvät evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan kanssa yhdessä valmisteltavana olevaan väestökirjanpitoitehtävien siirtoon kirkolta valtiolle, on suoritettu.

— Kotikuntalain vaikutuksia selvitettyä voidaan käyttää joustavasti hyväksi väestötietojärjestelmän tuottamaa tietoa.

— Tietojen konekielinen ilmoittaminen väestötietojärjestelmään laajenee. Rakennushanketiedoista saadaan konekielisesti 65 % (vuoden

1993 toteutuma 44 % ja vuoden 1994 tavoite 60 %). Syntymä- ja kuolintietojen konekielinen ilmoitusmenettely aloitetaan.

— Tietopalveluhakemusten keskimääräinen käsittelyaika on 5 päivää (vuoden 1993 toteutuma viisi päivää ja vuoden 1994 tavoite yksi viikko).

Sisäasiainministeriö on asettanut vuoden 1995 talousarvion käsittelyn yhteydessä rekisteritoimistoille seuraavat väestötietojärjestelmää koskevat tulostavoitteet:

— Väestötietojärjestelmää päivitetään jokaisena arkipäivänä. Rekisteroitävien muutostietojen kokonaismäärä on noin 2,5 miljoonaa. Tiedot ovat asiakkaiden saatavilla keskimäärin 1—4 viikon kuluttua rekisteröitävän tapahtuman syntymisestä. Syntymäilmoituksen, lapsen rekisteröinti-ilmoituksen ja kuolinilmoituksen rekisteröinti-aika on enintään 10 päivää.

— Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella laadittavat todistukset annetaan asiakkaalle odottaessa tai ne lähetetään postitse päivän kuluessa.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle lisäksi seuraavat tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet vuodelle 1995:

— Työn tuottavuus nousee 2 % vuoden 1994 tasosta.

— Yksikkökustannukset pienenevät 3 % vuoden 1994 tasosta.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Maksullisen toiminnan tulot mk.....	44 736 000	48 250 000	49 000 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk.....	39 568 000	42 840 000	43 500 000
Käyttäjäämä	5 168 000	5 410 000	5 500 000
— % tuloista.....	11,6	11,2	11,2
Osuus yhteiskustannuksista mk	2 774 000	2 996 000	3 070 000
Ylijäämä mk	2 394 000	2 414 000	2 430 000
— % tuloista.....	5,4	5,0	5,0
Hintojen muutos %.....	2,0	2,0	2,0
Volyymin muutos %.....	—4,0	7,7	1,5

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
113 527 000 mk.

Muut tulot	1 000 000
Nettomenot.....	113 527 000

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	163 527 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	43 500 000
Muut toimintamenot.....	120 027 000
Bruttotulot	50 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	49 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	26 000 000
— muut suoritteet.....	23 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 598 000 mk neljän viran siirrosta 1.1.1995 lukien momentilta 26.05.21 ja 22 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	113 527 000
1994 määräraha	114 076 000
1993 tilinpäätös	162 466 094

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Korostaen koko yhteiskunnan vastuuta yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta poliisi kehittää omia valmiuksiaan siirtyä reagoivasta poliisitoiminnasta aloitteelliseen sekä rikosten ja häiriöiden syihin kohdistuvaan toimintaan.

Tavoitteena on, että rikollisuuden aiheuttamat haitat ja vahingot vähenevät vuoden 1993 tasoon verrattuna.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisille vuodeksi 1995 seuraavat tulostavoitteet:

Tunnusluvut	1993 Toteutunut	1994 Arvio	1995 Tavoite
YLEINEN JÄRJESTYS JA TURVALLISUUS			
— turvallisuustasoindeksi (1993 = 100)	100	100	100
— toimintavalmiusaika (1993 keskim. 17 min.)	17	17	17
— toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä	10
RIKOSTORJUNTA			
— rikoslakirikosten selvitysaste, %.....	45	45	44
— törkeiden yksilöön kohdistuvien rikoslakirikosten selvitysaste, %.....	76	80	80
LIKENNETURVALLISUUS			
— liikenneturvallisuusindeksi (1993 = 100).....	100	104	106
LUPAPALVELUT			
— kustannukset mk/keskeisten lupien määrä.....	302	300	293
SYYTTÄJÄTOIMI			
— käsittelyaika: siirtyneet asiat/käsitellyt asiat x 12 kk	3	3	3

ULOSOTTOTOIMI

— täytäntöönpanon onnistuminen			
— osuus käsitellyistä asioista, %.....	48,6	49	49
— osuus käsitellyistä mk-määristä, %.....	22,9	23	23
— käsittelyaika: avoinna olevat asiat/käsitellyt asiat x 12 kk.....	7,9	8	7

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2 557 487 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	2 598 487 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.	16 405 000
Muut toimintamenot	2 582 082 000
Bruttotulot	41 000 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut kuin lupapalvelujen suoritteet.....	19 000 000
Muut tulot	22 000 000
Nettomenot	2 557 487 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon siirtona momentilta 26.05.21 21 470 000 mk 99 henkilötyövuoden poliisin lääninjohtohenkilöstön sekä 2 450 000 mk 19 muun viran palkkauksina ja muina menoina ja 10 317 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Vähennyksenä on otettu huomioon 8 000 000 mk siirtona momentille 26.75.23 ulosoton atk-menoina ja 700 000 mk siirtona momentille 26.90.21 korvauksena rajavartiolaitokselle ilma-alusten käytöstä.

1995 määräraha	2 557 487 000
1994 määräraha	2 576 779 000
1994 II lisämääräraha.....	7 000 000
1993 tilinpäätös.....	2 549 877 000

23. *Eriyismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 115 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oikeuslääketieteellisistä tutkimuksista, pelastustehtävistä, hirtvieläinvahingoista, virantoimitusvahingoista,

eräistä hautauskuluista, ulkomaalaisten sotilashautojen hoidosta, ulosoton kustannuksista, henkilökorttien ja passien painatuksesta, tulkkauspalvelujen ostosta, saattokuljetuksista sekä lääninhallitusten maksettavaksi palautettavien sakkokoroista, kuuluttamismenoista ja valtion maksettavaksi määräytyistä ulosottokustannuksista ja vahingonkorvaus- ja tasa-arvolain nojalla määräytyistä korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös poliisille YK:n rauhanturvaamistoimintaan osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon siirtona momentilta 26.75.21 ulosoton atk-kustannuksina 8 000 000 mk.

1995 määräraha	115 000 000
1994 määräraha	113 634 000
1994 II lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös	68 200 491

74. *Eräät rakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 250 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suojatilojen rakentamiseen Valtiontaloon, Fredrikinkatu 21-Merimiehenkatu 13, Helsinki. Hankkeen kustannusarvio on 32 400 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 14 512 000 mk ja se rahoitetaan muilta osin momentilta 28.64.76. Kustannusarvion eivät sisälly toimintavarustelun kustannukset, jotka ovat arviolta 3 500 000 mk.

1995 määräraha	9 250 000
1994 määräraha	11 092 000
1993 tilinpäätös.....	21 400 000

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on asettanut pelastushallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Palovaroittimien käyttöä lisätään valistuksen

avulla vuoden 1992 tasosta 42 %:sta siten, että 60 % asuinhuoneistoista on varustettu palovarointimin.

Tavanomaista vaarallisempien kohteiden pa-

lotarkastuksia tehostetaan parantamalla tarkastuksen laatua ja lisäämällä tarkastusten tiheyttä siten, että kohteet tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.

Tiettyjen teollisten toimintojen suuronnettomuuden vaarasta annetun EY-direktiivin (ns. Seveso-direktiivin) soveltamisalaan kuuluvien teollisuusyritysten suojelusuunnitelmat on tarkastettu, pelastustoimet suunniteltu kunnan pelastuspalvelusuunnitelmassa sekä ympäristön asukkaille tiedotettu onnettomuusuhkista ja suojaumisesta.

Pelastusorganisaatioiden toimintavalmius säilytetään vuoden 1990 tasolla. Riskialueiden mukaan määrätty toimintavalmiusaika ylitetään enintään 2,3 %:ssa hälytysluonteisista lähdöistä.

Kokeiluhätäkeskukset on perustettu siten, että ne voivat aloittaa toimintansa vuoden 1996 alussa.

Naapurimaiden kanssa on saatu aikaan toimiva pelastuspalveluyhteistyö.

Valtion pelastusopisto ja Valtion pelastuskoulu yhdistetään 1.1.1995 lukien Pelastusopistoksi.

Säteilyvalvontajärjestelmä pidetään vuoden 1994 tasoisena. Kattava tilannekuva saadaan 15 minuutissa johtokeskuksiin ja virrehälytysten määrä on enintään 1 % automaattisten mittausasemien määrästä.

Väestönsuojelun ilmahälytysjärjestelmää tehostetaan siten, että hälyttämiseen kuluva aika on alle 15 sekuntia, kun väestönsuojeluorganisaatio on toimintavalmiudessa.

Valtion ja kuntien yleisen väestönsuojelun organisaatio on pääosin uusittu.

Öljyvahinkojen torjuntatoimien ylin johto ja valvonta sekä torjunnan yleiseen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvät asiat siirretään ympäristöministeriöstä ja vesi- ja ympäristöhallituksesta sisäasiainministeriöön 1.3.1995. Samasta ajankohdasta lukien siirretään vesi- ja ympäristöpiireille kuuluvat kuntien öljytorjunnan järjestämisen ohjaus- ja valvontatehtävät ja torjuntaan osallistuminen lääninhallituksille.

21. (26.80.21 ja 23) *Pelastushallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 053 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksullisen koulutustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 1 001 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	79 731 000
Maksullisen koulutustoiminnan erillismenot	4 107 000
Muut toimintamenot.....	75 624 000
— Muut koulutuksen toimintamenot .	52 245 000
— Häätäkeskuksen toimintamenot.....	12 000 000
— Muut pelastushallinnon toimintamenot	11 379 000
Koulutuksen bruttotulot	1 678 000
Maksullisen koulutustoiminnan tulot..	1 628 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	914 000
— muut suoritteet.....	714 000
Muut koulutuksen tulot	50 000
Nettomenot.....	78 053 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 008 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1992 myönnetyn Valtion pelastusoppilaitoksia koskevan tilausvaltuuden johdosta 8 000 000 mk ja vuonna 1994 myönnetyn kokeiluhätäkeskuksia koskevan tilausvaltuuden johdosta 12 000 000 mk.

1995 määräraha	78 053 000
1994 määräraha	76 043 000
1993 tilinpäätös.....	80 978 972

22. *Erityismenot* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 10 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoi-
mesta annetun lain (559/75) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä kulutusmenoihin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähytystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta. Määrärahaa saa käyttää myös öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen, niihin samoin kuin pelastuspalveluun liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 6 700 000 markan siirto momentilta 35.25.27. Siirtoon sisältyy vuoden 1993 toisen lisätalousarvion momentilla 26.90.70 myönnetyn tilausvaltuuden nojalla rajavartiolaitoksen ulkovartiolaivaan hankittujen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston maksatuksia noin 4 000 000 mk. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laeiksi aluksista aiheutuvan vesien pilaantumisen ehkäisemisestä ja maa-alueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjumisesta annettujen lakien muuttamisesta siten, että öljyntorjuntatehtävien hoito siirretään ympäristöministeriön hallinnonalalta sisäasiainministeriön hallinnonalalle. Kansainvälisen hätäavun antamiseen ja vastaanottamiseen sekä siihen varautumiseen tarkoitettua määrärahaa käytetään myös Yhdistyneitten kansakuntien alaisuuteen kuuluvan UNDAC (United Nations Disaster Assessment and Coordination Stand-by team) ryhmän komennusten aikaisiin palkkaus- ja toimintakustannuksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 700 000 markan siirto momentille 26.90.21 korvauksena rajavartiolaitokselle ilma-alusten käytöstä.

1995 määräraha	10 700 000
1994 määräraha	5 000 000
1993 tilinpäätös	4 889 622

31. *Valtionosuudet* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, väestönsuojelulain (438/58) 27 §:n mukaisien korvausten maksamiseen väestönsuojelutehtäviä hoitaville vapaaehtoisille järjestöille, korvausten maksamiseen väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

mk

Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin.....	5 000 000
--	-----------

Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin	18 000 000
Väestönsuojelulain 27 §:n mukaiset korvaukset vapaaehtoisille järjestöille	1 800 000
Väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset	1 200 000

Yhteensä 26 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hälytysaluejaon uudistamiseen liittyvä aluehälytyskeskusten yhdistämisen rahoitustarve.

1995 määräraha	26 000 000
1994 määräraha	21 800 000
1993 tilinpäätös	25 300 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lääninjohtokeskusten saneeraus- ja korvaus- ja muutustöiden toteuttamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 9 208 000 mk.

1995 määräraha	5 000 000
1994 määräraha	3 712 000
1994 I lisämääräraha	7 000 000
1993 tilinpäätös	9 200 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 250 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion pelastusoppilaitoksen kauppahinnan korkomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion pelastusoppilaitosten päällystöopetusta varten rakennettava lisärakennus, jonka rakentamisen Kuopion kaupunki rahoittaa, valmistuu vuoden 1994 lopussa. Kauppahinnasta maksetaan Kuopion kaupungille vuotuista korkoa rakennuksen hallinnan siirrosta lukien. Korke on suuruudeltaan Suomen Pankin peruskorko lisätyn yhdellä prosenttiyksiköllä. Hankkeen kustannusarvio on rakennusaikaisine korkoineen 20 000 000 mk.

1995 määräraha	1 250 000
----------------------	-----------

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Vaatimuksia rajojen vartiointille sekä maahantulon ja maastalähdön valvonnalle lisäävät epävarmuustekijät lähialueillamme ja kasvavaksi arvioitu laitton maahantulo. Rajanylityspaikoilla valvottavan henkilöliikenteen määrän arvioidaan kasvavan edelleen ja olevan vuonna 1995 30 miljoonaa (v. 1993 länsiliikenne 20 milj. ja Venäjän/Viron liikenne 4 milj.).

Sisäasiainministeriö on asettanut rajavartiolaitokselle alustavat seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— Rajatilanteen muutokset havaitaan ja rajatapahtumiin kyetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Kaikki rajatapahtumat tutkitaan.

— Maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä estetään. Rajavartiolaitoksen valvomilla yhdyntävien Euroopan ulkorajojen rajanylityspaikoilla suoritetaan maahantulo- ja maastalähtötarkastukset kaikille matkustajille (v. 93 3,1 milj., v. 95 4,5 milj.). Sisärajojen yli johtavilla ulkomaan reiteillä ylläpidetään jatkuva valvonta ja tarkastukset toteutetaan pistokkein.

— Merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysväliä.

— Rajavartiolaitokseen palvelukseen määrätty varusmiehet ja reserviläiset (v. 93 2 527, v. 95 3 180) koulutetaan niin, että he kykenevät toimimaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävien lisäksi tarvittaessa myös rajavartiointitehtävissä.

— Työn kokonaistuottavuutta parannetaan 4 % vuodesta 1993 kohdistamalla maahantulon ja maastalähdön valvontaan tarvittava lisähenkilöstö (150 henkilötyövuotta) rajavartiolaitoksen sisäisiin järjestelyin.

— Toimintamenot rajanylikulun valvonnassa yhtä suoritetta kohti on enintään 22 mk (v. 92 34 mk, v. 93 17 mk).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 859 714 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan enintään 5 000 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1994 talousarvion mukaan nettoutettavia maksullisen toiminnan tuloja olisi ollut lähinnä sairaankuljetuksista 1 200 000 mk. Sisäasiainministeriön päätöstä rajavartiolaitoksen suoritteiden maksullisuudesta sovelletaan siten, ettei tuloja tule. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon siirtoma 1 400 000 mk momenteilta 26.75.21 ja 26.80.22 korvauksena ilma-alusten käytöstä sekä 1 154 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	859 714 000
1994 määräraha	864 062 000
1993 tilinpäätös	881 014 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 33 900 000 mk.

Rajavartiolaitos oikeutetaan tilaamaan vuonna 1995 enintään 32 000 000 mk maksava kevyt 2-moottorinen helikopteri varusteineen. Valtuuden käytöstä saa aiheutua menoja enintään 7 900 000 mk vuonna 1995 ja 24 100 000 mk vuonna 1996 sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat hankintasopimuksen mukaiset menot.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ulkovartiolaivan loppurahoitus.....	26 000 000
Keuyen 2-moottorisen helikopterin al- kurahoitus	7 900 000
Yhteensä	33 900 000

Selvitysosa: Ulkovartiolaivan hankintaan myönnettiin vuoden 1993 II lisätalousarviossa 80 000 000 markan tilausvaltuus. Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja rajavartiolaitokselle vuonna 1993 myönnetyn 26 000 000 markan lisäksi vuonna 1994 20 000 000 mk ja vuonna 1995 26 000 000 mk sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat maksut. Valtuudesta budjetoidaan vuosina 1994—95 yhteensä 8 000 000 mk osaksi momentille 26.80.22 ja osaksi ympäristöministeriön hallinnonalan pääluokkaan. Helikopteri, jolle tilausvaltuutta ehdotetaan, tulee korvamaan kahta käytöstä poistettua 1-moottorista helikopteria. Se on tarkoitettu varustaa rajavartiointin vaatiman nykyaikaisen valvontavä-

lineistön lisäksi muun muassa meripelastuksessa tarvittavin varustein.

1995 määräraha	33 900 000
1994 määräraha	54 520 000
1993 tilinpäätös.....	45 500 000

74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sekä talonrakennusta muista rakennushankkeista, joiden kustannusarvio on yli 1 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty: alä m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Kajaanin kasarmin perusparannus.....	14 775	16 200	1 100	7 000 000	5 000 000
2. Muut hankkeet					2 000 000
				Yhteensä	7 000 000

1995 määräraha	7 000 000
1994 määräraha	10 672 000
1994 I lisämääräraha.....	10 000 000
1993 tilinpäätös.....	39 150 000

97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Selvitysosa: Kunnallistalouden rahoitusaseman heikentyminen on voitu estää käyttötaloussäästöillä, investointien supistumisella ja veroäyrin hintaa korottamalla. Kuntien velkaantumisen kasvu on hidastunut 1990-luvun alkuun verrattuna. Kuntien kokonaismenoissa ei tapahdu kasvua. Rahoitusaseman lievä parantuminen mahdollistaa kuntien investointien kään-

tymisen kasvuun. Kunnallistalouden liikkumavaraa rajoittavat kuitenkin edelleen käyttötalouden ylijäämän vähäisyys, kohonnut velkaantumistaso ja mm. työttömyyden korkea taso. Useissa yksittäisissä kunnissa taloudellinen tilanne on edelleen vaikea ja mahdollisesti realisoituvien vastuiden johdosta saattavat erityistoimenpiteet olla tarpeen.

Eräitä tunnuslukuja kuntien taloudesta 1989—93

	1989	1990	1991	1992	1993 ¹⁾
Veroäyrin keskihinta, p.....	16.38	16.48	16.62	16.84	17.20
Menot, mk/asukas	21 704	24 635	26 076	25 654	..
Käyttötalouden ylijäämä, p/veroäyri	4.31	3.49	1.94	2.16	..
Pitkäaikaiset velat, mk/asukas	3 365	3 734	4 560	5 618	6 350
Vakavaraisuusaste, p/veroäyri	-0.69	-1.38	-2.88	-4.55	..

¹⁾ Ennakkolaskelma

31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 599 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 8 §:n ja alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 11 §:n mukaisiin yleisiin valtionosuuksiin kunnille.

Selvitysosa: Kunnan yleinen valtionosuus

määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen markkamäärän ja kuntakohtaisten määrätymisperusteiden mukaisena. Keskimääräinen markkamäärä vuodelle 1995 on asukasta kohti 566 mk.

Eduskunnalle annetun lakiesityksen mukaan ehdotetaan kuntien yleiset valtionosuudet pidettäväksi saman kustannustason mukaisina

kuin ne olivat vahvistettaessa niitä varainhoitovuodelle 1994. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntien valtionosuuslain muuttamisesta siten, että yleisen valtionosuuden keskimääräistä markkamäärää alennetaan 2,8 prosenttia varainhoitovuodelle 1994 vahvistetusta tasosta. Lisäksi jatketaan vuodelle 1994 päätettyjä valtionosuuksien vähennyksiä siten, että 40 prosenttia kohdistetaan kuntien asukasluvun mukaan ja 60 prosenttia veroäyrimäärän perusteella. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 112 000 000 mk keskimääräisen markkamäärän alentamisen johdosta sekä 421 000 000 mk asukasluvun ja veroäyrimäärän perusteella tehtävän vähennyksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 30 000 000 mk maakunnan liittojen aluekehitystehtävien vuoksi sekä vähennyksenä 109 000 000 mk kuntien paikallistiekorvausten lakkaamisen vuoksi ja 5 000 000 mk pelastuskoulutuksen kotikuntien maksuosuuden määräytymisperusteiden muutoksen johdosta.

1995 määräraha	3 599 000 000
1994 määräraha	3 783 000 000
1994 II lisämääräraha.....	30 000 000
1993 tilinpäätös.....	4 083 716 707

32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain (560/78) ja kuntien vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain (1266/90) 5 ja 7 §:n mukaisten avustusten sekä kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain (89/94) 3 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntajaon muutoksen tapahtuessa maksetaan yhdistymisavustuslain perusteella avustusta, joka on vuonna 1995 60 prosenttia vuonna 1993 maksetusta määrästä.

Vapaaehtoisen yhdistymisen kannustamisesta annetun lain mukaan avustuksen määrä on vuonna 1995 60 prosenttia vuoden 1993 määrästä. Avustuksen yhteismäärä on enintään 35 000 000 mk.

Lisäksi myönnetään liitettävälle kunnalle ennen liitosta myönnettyä verotulojen täydennystä, jos sen myöntämisedellytyksiä ei enää ole, vastaava avustus kolmena vuonna.

Kuntien yhdistymisavustuslain (89/94) mukaan maksetaan yhdistymisavustusta enintään 1 500 mk ja vähintään 600 mk porrastettuna kunnan asukasluvun mukaan. Avustuksen yhteismäärä on kolmelta vuodelta enintään 25 000 000 mk.

1995 määräraha	27 000 000
1994 määräraha	36 000 000
1993 tilinpäätös.....	43 932 061

33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 920 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (688/92) 17 §:n mukaisen verotulojen täydennyksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Täydennystä arvioidaan myönnettävän noin 300 kunnalle.

1995 määräraha	1 920 000 000
1994 määräraha	2 005 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—102 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 933 829 297

34. Kuntien harkinnanvarainen avustus

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 18 §:n mukaisen harkinnanvaraisen avustuksen maksamiseen kunnille ja kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/94) mukaisten kuntaselvittäjien palkkaamiseen projektiluonteisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden terveystämistä koskevia ehtoja.

Avustusta on tarkoitus myöntää noin 30 kunnalle.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	71 000 000
1994 II lisämääräraha.....	
1993 tilinpäätös.....	67 720 000

43. Maakunnan kehittämisraha (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 125 000 000 mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä anne-

tun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha, jota saadaan käyttää kyseisen pykälän mukaisten menojen ja Barentsin Euro-arktista alueellisesta yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n aluekehitys- ja sosiaalirahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määräraha on varattu 60 960 000 mk EU:n rakennerrahastoista osarahoitettavien hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten, josta aluekehitysrahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus on 57 300 000 mk ja sosiaalirahastosta rahoitettavien hankkeiden osuus 3 660 000 mk.

1995 määräraha	125 000 000
1994 määräraha	75 000 000
1993 tilinpäätös	35 400 000

51. Erät muut valtionavustukset

Momentille myönnetään 680 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen kuntaliitolle ruotsinkielisen koulutus- ja julkaisutoiminnan sekä kansainvälisen koulutustoiminnan tukemiseen, lippuvalistus-, nimivalistus- ja nimenmuutosasioista aiheutu-

viin menoihin Suomalaisuuden Liitolle, koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseuralle ja meripelastusalan järjestöille sekä kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon saamelaismenojen siirto 500 000 mk momentille 25.45.51.

1995 määräraha	680 000
1994 määräraha	2 430 000
1993 tilinpäätös	2 479 651

61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 446 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EY:n komission kanssa vuosille 1995—1999 hyväksyttävien, tavoitteita 6, 2 ja 5b koskevia ohjelmia ja yhteisöaloitteita toteuttavien valtion omien ja muiden hankkeiden rahoitukseen EU:n aluekehitysrahastosta maksettavana vuoden 1995 rahoitusosuutena.

Selvitysosa: Arvio määrärahan jaosta hallinnonaloittain ja tavoitteittain (milj. mk):

	Tavoite 6	Tavoite 2	Tavoite 5b	Yhteensä	Vastaava valtion kansallinen rahoitusosuus
Sisäasiainministeriö	35,0	16,0	16,2	67,2	57,3
Opetusministeriö	15,0	7,5	—	22,5	20,2
Liikenneministeriö	45,5	17,9	14,5	77,9	85,6
Kauppa- ja teollisuusministeriö	83,0	38,3	40,2	161,5	139,3
Ympäristöministeriö	16,4	12,1	2,9	31,4	36,0
Maa- ja metsätalousministeriö	5,7	3,2	6,5	15,4	12,8
Työministeriö	38,1	19,1	13,0	70,2	85,5
Yhteensä	238,7	114,1	93,3	446,1	436,7

EU:n tueksi on oletettu tavoite 6-alueella 50 % ja tavoite 2- ja 5b-alueilla 35 % kokonaisrahoituksesta. Määrärahaa vastaavat tulot on kirjattu momentille 12.26.97 sekä toimenpideohjelmien vaatimat kansalliset osuudet momentteille 26.97.43, 29.10.21, 29.60.25, 29.93.75, 30.36.46, 30.85.31, 30.85.48, 30.85.77, 31.24.21 ja 77, 31.30.77, 31.58.21 ja 77, 32.51.49, 32.85.40, 34.06.63 ja 77, 35.01.61, 35.11.62 ja 64, 35.25.31, 35.26.77 sekä 35.30.37 ja 87. Lisäksi valtion asuntorahasto on varautunut osoittamaan toimenpideohjelmien vaatimaa kansallista rahoitusosuutta.

1995 määräraha	446 100 000
----------------------	-------------

80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/94) mukaisten korkotukien ja lainojen maksamiseen. Korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä saa olla vuonna 1995 enintään 200 milj. mk. Vakautuslainoja ei vuonna 1995 myönnetä.

1995 määräraha	15 000 000
1994 II lisämääräraha	15 000 000

Pääluokan 26 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995	
				± 1000 mk	± %
01. Sisäasiainministeriö (050).....	95 100	106 817	100 446	— 6 371	— 6
02. Ulkomaalaisvirasto (050).....	—	—	18 000	+ 18 000	—
05. Lääninhallitukset (050).....	411 570	408 189	317 178	— 91 011	—22
06. Rekisterihallinto (050).....	162 466	114 076	113 527	— 549	— 0
75. Poliisitoimi (080).....	2 639 477	2 701 505	2 681 737	— 19 768	— 1
80. Pelastushallinto (110).....	120 369	106 555	121 003	+ 14 448	+14
90. Rajavartiolaitos (120).....	965 664	929 254	900 614	— 28 640	— 3
97. Avustukset kunnille ja alueelli- nen kehittäminen (960).....	6 167 078	5 972 430	6 152 780	+180 350	+ 3
Yhteensä	10 561 724	10 338 826	10 405 285	+ 66 459	+ 1

Pääluku 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 20 356 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Puolustusvoimien tehtävät on määrätty puolustusvoimista annetussa laissa (402/74). Puolustusvoimien toiminnan päämäärä perustuu tässä laissa määrättyihin tehtävätavoitteisiin. Kehittämisessä otetaan myös huomioon muutokset Euroopan turvallisuuspoliittisessa rakenteessa ja sotilaspoliittisessa kehityksessä, Suomen Euroopan unionin jäsenys-tavoite, puolustusvoimien valmiuden tila ja kehittämistarpeet valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksien sallimissa puitteissa.

Hallitus on eduskunnalle antamassaan, EU:n jäsenyyden vaikutuksia koskevassa selonteossa määritellyt tavoitteen ”ylläpitää asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa itsenäistä kansallista puolustuskykyä”.

Puolustusvoimien toiminnan sopeuttamiseksi myönnettyihin määrärahoihin organisaatiota, tehtäviä ja toimintaa on rationalisoitu, koulutusta supistettu, hankintaohjelmia lykätty suunnitellusta, hankintojen maksuja myöhennetty, rakentamista vähennetty sekä supistettu toimintaa ja määrärahojen käyttöä erityisesti niissä tehtävissä, joissa vähennys ei heikennä päättehtävien suorittamista.

Hallinnonalalla jatketaan tehtävien ja organisaation kehittämistä. Henkilöstömenojen määrää pyritään suunnittelukaudella supistamaan. Henkilöstön lukumäärän vähentäminen toteutetaan ensi sijassa luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen. Voimavarojen kohdentamista, käyttöä ja tehtävien hoitoa tehostetaan. Materiaalialalla jatketaan torjuntahävittäjien uusinta ja varaudutaan koneiden ja järjestelmien käyttöönottoon sekä aloitetaan tiedustelun, valvonnan ja johtamisjärjestelmien hankinnan ti-

lausvaltuus. Varastoinnin ja varustuksen kunnossapidon painopiste on koulutuskalustossa ja lähivuosina hankitussa materiaalissa. Materiaalialalla pyritään samalla turvaamaan puolustuskyvyn kannalta tärkeän kotimaisen teollisuuden kriisiajan tuotantovalmiuden säilyminen.

Valtion pukutehtaasta muodostetaan vuoden 1995 alussa toimintansa aloittava valtionenemistöinen osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet merkitsee valtio.

Toiminnan painopistealueet:

— Hallinnonalan tehtävien, tehtäväjaon, toimintojen ja organisaatioiden kehittäminen laaditun rationalisointiohjelman ja tulosjohtamisen periaatteiden pohjalta.

— Maanpuolustuskorkeakoulun ja Maanpuolustusopiston kurssien aloitusvahvuudet palautetaan lähemmäksi tavoitetasoa upseeri- ja opistoupseerivajauksen vähentämiseksi.

— Puolustusvoimien materiaalialalla torjuntahävittäjähankinnan uusinnan jatkaminen, johtamisen, tiedustelun ja valvonnan välineistön uusinnan aloittaminen sekä koulutuksen edellyttämän materiaalin kunnossapito ja hankitun materiaalin varastointikuntoon saattaminen.

Hallinnonalan menoihin myönnetään 8 170 milj. mk. Puolustusmateriaalihankintoihin myönnetään 2 630 milj. mk, mistä 2 595 milj. mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuja varten. Valtiontaloudellisista syistä hankintojen maksatuksia siirretään myöhemmille vuosille 101 milj. mk. Uutena hankintaohjelmaan myönnetään tiedustelun, valvonnan ja johtamisen yhteensä 500 milj. markan tilausvaltuus, jonka vuoden 1995 rahoitusta varten myönnetään 20 milj. mk. Tilausvaltuuden maksumuutokset ajoittuvat vuosille 1995—1999.

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1995 ovat:

— ajantasaistetaan puolustuspoliittinen doktriini ja käsitteistö

— puolustushallinnon rauhanajan organisaation rationalisointi- ja kehittämissuunnitelmassa vahvistettujen toimenpiteiden toteuttaminen

— palkkausjärjestelmien uudistamista jatketaan. Puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmää joustavoitetaan siviilihenkilöstön palvelussuhtetta yhtenäistämällä ja sotilashenkilöstön virkarakennetta yksinkertaistamalla. Sotilaseläkejärjestelmän uudistamiseen liittyvän reservin muodostamisjärjestelmän valmistelutyö aloitetaan.

— taloussuunnittelun ja budjetoinnin saaminen paremmin palvelemaan hallinnonalan ja

ministeriön tulosohjausta ja -johtamista sekä laskentajärjestelmien hyväksikäytön kehittäminen

— kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen ja edistäminen, materiaalien resurssien riittävyden varmistaminen sekä kansainvälisten hankintayhteyksien varmistaminen

— kiinteistöjen ylläpidon tavoitteena on saavuttaa 5 %:n suuruinen tuottavuuden kasvu.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 42 000 000 mk.

1995 määräraha	42 000 000
1994 määräraha	47 190 000
1993 tilinpäätös.....	51 846 731

10. Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat ylläpitää sellaisen sotilaallisen puolustuskyvyn, joka kyetään sopeuttamaan nopeasti muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriaistiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet kehittämällä pitkäjänteisesti materiaalista ja koulutuksellista puolustusvalmiutta sekä maanpuolustustahtoa.

Puolustusministeriö on asettanut puolustusvoimille alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— operatiivisella alalla ylläpidetään lähes nykytasoinen aluevalvonta, tunnistus- ja torjuntavalmius

— materiaaalialalla turvataan keskeisimmän koulutusmateriaalin kunto, hankitun materiaalin varastokuntoon saattaminen, tärkeimmän lentokaluston toimintakunto sekä turvataan puolustuskyvyn kannalta tärkeimpien alusten toimintakunto

— henkilöstöalalla palautetaan kantahenkilökunnan peruskoulutuksen aloitusvahvuudet lähemmäksi tavoitetasoa, koulutetaan koulutussuunnitelman mukaisesti ikäluokasta varusmies-

palvelukseen hyväksytyt (noin 30 000 varusmies- eli noin 80 % ikäluokasta) sekä reserviläisten kertausharjoituskoulutuksen suoritettavaksi asetetaan 200 000 kertausharjoituspäivää

— kiinteistöalalla asetetaan etusijalle säästöjä tuovat hankkeet, jatketaan johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistamisen sekä hankitun materiaalin edellyttämää rakentamista

— yleishallinnossa toteutetaan ja otetaan käyttöön keskeiset tietojärjestelmät (toimistojärjestelmä, suunnittelun ja seurannan sekä johtamisen tietojärjestelmät)

— puolustusmateriaalihankinnoissa toteutetaan suunnitelman mukaisesti torjuntahävittäjäjärjestelmän uusinnan talousarviovuodelle kuuluva osuus, aloitetaan tiedustelun, valvonnan ja johtamisen tilausvaltuus sekä pyritään turvaamaan keskeisen kotimaisen puolustustarviketeollisuutemme kriisiajan tuotantovalmiuden säilyminen.

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan ylijäämätavoite on 205 000 mk, joka on 1,8 % kokonaistuloista.

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan tunnuslukutaulukko vuosina 1993—1995:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	7 175	11 307	11 556
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	3 125	10 741	10 978
Käyttäjämää tmk	4 050	566	578
— % tuloista	56	5	5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 190	366	373
Ylijäämä tmk	860	200	205
— % tuloista	12	2	2

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 630 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineistön ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahasta saa käyttää 2 138 000 000 mk aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 457 000 000 mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimukseen liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin menoihin sekä 15 000 000 mk ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksytyt tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1995 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuonna 1995 saa tehdä tiedustelu-, valvontaja johtamisjärjestelmien hankkimiseksi sekä käyttöedellytysten luomiseksi tilaus sopimuksia siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 1995—1999 enintään 500 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1995 loppuun mennessä enintään 20 000 000 mk, vuoden 1996 loppuun mennessä enintään 120 000 000 mk (vuoden 1996 maksuosuus 100 milj. mk), vuoden 1997 loppuun mennessä enintään

235 000 000 mk (vuoden 1997 maksuosuus 115 milj. mk), vuoden 1998 loppuun mennessä enintään 360 000 000 mk (vuoden 1998 maksuosuus 125 milj. mk) ja vuoden 1999 loppuun mennessä enintään 500 000 000 mk (vuoden 1999 maksuosuus 140 milj. mk).

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista vuonna 1995 aiheutuviin menoihin sisältyvät hankinnat Venäjältä, jääkäriprikaatien aseistuksen, ampumatarviketäydennyksen, kaukovalvontatutka- ja johtamisjärjestelmän, ilmapuolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan kehittämisen, torjuntahävittäjien uusinnan sekä torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmän maksut.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon vuoden 1994 talousarviossa hyväksytyt maksujen siirto 287 000 000 mk vuodelta 1994 vuodelle 1995. Määräraharavetta vähennetään lykkäämällä aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1995 ajoitettuja maksuja 101 000 000 markan määrällä vuodelle 1996. Lisäksi on otettu huomioon 100 000 000 markan määrärahan vähennys vuoden 1991 talousarviossa myönnetyn jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden ampumatarviketäydennyksen tilausvaltuuden rahoituksessa siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuoden 1995 loppuun mennessä enintään 685 000 000 mk.

Hallituksen tarkoituksena on esittää myöhemmin tarvittavat määrärahat indeksien ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksien edellyttämiä maksuja varten.

Tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot vuoden 1995 jälkeen, milj. mk.

	1996	1997	1998	Vuoden 1998 jälkeen yht.
Aikaisemmin myönnettyt tilausvaltuudet	2 920	3 183	3 343	3 104
Vuonna 1995 myönnettyt tilausvaltuudet yhteensä ..	100	115	125	140
Yhteensä	3 020	3 298	3 468	3 244

1995 määräraha	2 630 000 000
1994 määräraha	3 038 500 000
1994 II lisämääräraha.....	73 100 000
1993 tilinpäätös.....	3 149 000 000

21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 296 744 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös työrajoitteisten palkkausmenojen, kadettien, opistoupseerioppilaiden, varusmiesten, reserviläisten ja soitto-oppilaiden ja ulkomaalaisille oppilaille Suomessa annettavan sotilaskoulutuksen menojen maksamiseen, naisten vapaaehtoisen asepalveluksen menojen maksamiseen, matkakustannusten maksamiseen maanpuolustuskurssien osantottajille sekä kertausharjoituskorvauksia vastaavien korvausten maksamiseen vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kouluttajakursseille osallistuville naisille, aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien menoihin, indeksi- ja valutaturssimaksuihin, varustuksen käytön ja kunnossapidon menoihin, kiinteistöjen käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus- ja kunnossapitomenoihin sekä lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1995 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopi-

muksia sekä kalusto-, laite- ja palveluhankintoja määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1996 loppuun mennessä enintään 357 000 000 mk ja vuoden 1997 loppuun mennessä enintään 437 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 744 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu maksuja vuonna 1995 447 000 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	5 403 800 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	10 978 000
Muut toimintamenot.....	5 392 822 000
Bruttotulot	107 056 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	11 556 000
Muut tulot	95 500 000
Nettomenot.....	5 296 744 000
1995 määräraha	5 296 744 000
1994 määräraha	5 174 879 000
1994 II lisämääräraha.....	40 500 000
1993 tilinpäätös.....	5 604 409 207

74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 134 100 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Rakennustyö	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Varuskunnan rakennustyöt, Hattula ja Hämeenlinna				11 900 000	10 000 000
1. Varastoalue II	6 335	14 100	2 226		
2. Aluetyöt		6 000			
3. Korjaamo	5 700	34 000	5 965		
2. Varuskunnan rakennustyöt Kirkkonummi ...				9 300 000	5 000 000
1. Sataman laajennus.....		17 200			
3. Varuskunnan rakennustyöt Pirkkala				11 300 000	2 300 000
1. Lentotukikohdan aluetyöt		13 600			
4. Pienehköt työt					22 700 000

5.	Alue- ja verkostorakenteet.....	27 500 000
6.	Perusparannukset.....	26 000 000
7.	Sotilasalueiden ja -laitteiden rakentaminen...	40 600 000
Yhteensä		134 100 000

Selvitysosa:

Rakentamisvaltuuksien käytöstä aiheutuva määrärahatarve vuoden 1995 jälkeen:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk
Aikaisemmin myönnetty rakentamisvaltuudet yhteensä.	42,1	15,5	5,5
Vuonna 1994 myönnetty rakentamisvaltuudet	8,0	7,0	
Yhteensä	50,1	22,5	5,5

1995 määräraha	134 100 000
1994 määräraha	166 140 000
1994 I lisämääräraha.....	28 000 000
1994 II lisämääräraha.....	20 000 000
1993 tilinpäätös	297 630 000

ta, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 10 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksis-

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	12 000 000
1993 tilinpäätös.....	12 200 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (muut. 520/93) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten valvontajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 21 suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan käsittävän tulosalueen keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1995 ovat:

— vastata siitä, että Suomella on asettaa YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviin

asianmukaisesti koulutettuja ja ammattitaitoisia sotilastarkkailijoita ja suomalaisten valvontajoukkojen henkilöstöä

— varustaa sotilastarkkailijat ja suomalaiset valvontajoukot tarkoituksenmukaisesti ja YK:n tai ETYK:n asettamien vaatimusten edellyttämällä tavalla sekä huolehtia tältä osin suomalaisten valvontajoukkojen materiaalisien toimintakyvyn ylläpitämisestä

— varata valmiusjoukolla tarvittava henkilöstö sekä hankkia sille etukäteen sellainen varustus, jota puolustusvoimilta ei voida lainata tai teollisuudelta ostaa lyhyellä toimitusajalla, jotta valmiusjoukko voidaan tarvittaessa lähettää lyhyessä ajassa toimialueelle YK:n tai ETYK:n pyynnön mukaisesti

— laskuttaa viivytyksettä Suomelle rauhanturvaamistoiminnasta aiheutuneet kustannukset.

21. *YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamistoiminnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 49 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulusmenojen ja pohjoismaisten YK-kurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa ja Makedoniassa olevan suomalaisen valvontajoukon ja Kyproksella olevan Suomen edustajan matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 22 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly YK:n ja ETYK:n rauhanturvaamisoperaatioihin palkattava henkilöstö.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämistä YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin saa käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYK:n rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseettomia sotilastarkkailijoita Lähi-Itään, Kashmiriin, Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 37 sotilastarkkailijaa. Lisäksi kuuden suomalaisen sotilastarkkailijan on suunniteltu osallistuvan ETYK-operaatioon Vuoristo-Karabakhissa. Suomalainen valvontajoukko toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatiossa ja Makedoniassa UNPROFOR-operaatiossa sekä yksi henkilö Kyproksessa UNFICYP-operaatiossa.

1995 määräraha	49 000 000
1994 määräraha	39 820 000
1994 II lisämääräraha.....	6 000 000
1993 tilinpäätös	106 576 000

24. *ETYK:n toimeenpanon ja muun kansainvälisen yhteistyön menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 640 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ETYK:n seurantaan liittyvistä kokouksista ja neuvotteluista, ETYK:ssä hyväksytyjen luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntönpäytäntönsästä sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainväliseen aseistuksen valvontaan ja aserajoitustoimiin sekä kansainvälisten yhteistyöorganisaatioiden työskentelyyn osallistumisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa käytetään ETYK:n seurantaan liittyvien kokousten ja neuvottelujen järjestely-, asiantuntija-, turvallisuus- ja yhteysupseeritehtävien suorittamiseen, muihin ETYK:ssä sovitujen luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien edellyttämiin tehtäviin, joihin puolustushallinto on velvollinen osallistumaan, Open Skies-sopimuksen seurannasta ja asevalvontalennosta, aseistuksen rajoitusneuvotteluista, toiminnasta NACC:ssa puolustushallinnolle aiheutuviin menoihin sekä Suomen rauhankumppanuusohjelman mukaisiin menoihin. Suomi on ETYK:n osanottajavaltiona sitoutunut Wienissä 1992 hyväksytyyn luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia koskevan asiakirjan sekä 1993 sovitujen uusien toimien mukaiseen pysyvään toimintaan, jonka kustannuksista merkittävä osa kohdistuu puolustusministeriön hallinnonalalle. Momentin määrärahan lisäys aiheutuu lähinnä Suomen liittymisestä rauhankumppanuusohjelmaan vuonna 1994.

1995 määräraha	3 640 000
1994 määräraha	1 117 000
1993 tilinpäätös	859 817

(90.) Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi, jonka mukaan valtion budjettisidonnaisena liikelaitoksena toi-

mivasta Valtion pukutehtaasta muodostetaan sotilaspukimia, virka-asuja sekä työ- ja ulkoi-

enemmistöinen osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet merkitsee valtio.

Yhtiön liiketoiminta on tarkoitus aloittaa 1.1.1995 lukien. Lakiesityksen mukaan valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Yhtiön osakepääoma on 38,6 milj. mk, jonka valtio merkitsee sijoittamalla yhtiöön apporttina Valtion pukutehtaan hallinnassa Hämeenlinnan kaupungissa olevan maa-alueen rakennuksineen, koneineen ja laitteineen sekä vaihtomaisuuksineen. Vieraana pääomana valtio myöntää yhtiölle vakuudetonta velkaa 5,0 milj. mk.

Perustettavalle yhtiölle luovutettavan vaihtomaisuuden arvoksi arvioidaan 20,0 milj. mk. Käyttöomaisuuden arvoksi arvioidaan yhteensä 18,6 milj. mk, josta yhteensä 1,4 hehtaarin

suuruisen maa-alueen arvo on 1 milj. mk, rakennusten arvo 14,0 milj. mk, koneiden ja kaluston arvo 3,5 milj. mk sekä osakkeiden, osuuskien ja aineettomien oikeuksien arvo 0,1 milj. mk. Yhtiölle luovutetaan myös valmistusoikeudet, patentit ja liiketoiminnan mukaiset tavaramerkit ja muut oikeudet.

Valtion pukutehtaan rahoitusomaisuuden arvo siirtymääjankohtana vähennettynä osto- ja muiden velkojen määrällä tilitetään valtiolle. Tilityksen suuruudeksi arvioidaan 5,0 milj. mk. Rahoitusomaisuuden määräksi arvioidaan siirtymääjankohtana 9,3 milj. mk.

Valtion pukutehtaan henkilöstö siirtyy perustettavan yhtiön palvelukseen yhtiössä sovellettain työsopimusehdoin. Yhtiö laatii oman eläkesääntönsä, jossa määritellään yhtiön henkilöstön eläketurva. Yhtiö vastaa eläkesääntöön perustuvien eläkkeiden kustannuksista.

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnassa on n. 71 000 ha maata, josta kasarmi- ja harjoitusalueita n. 22 000 ha, ampuma-alueita n. 22 000 ha, varikko- ja varasto- yms. alueita n. 18 000 ha sekä muita erikoisalueita n. 9 000 ha. Puolustusministeriön hallintaan siirtyy Metsähallituksen kanssa suoritettavien alueiden hallintasiirtojen johdosta n. 8 000 ha. Vastaavasti puolustusministeriö siirtää Metsähallitukselle n. 2 000 ha.

Metsätaloustoiminnan piirissä on n. 62 000 ha, josta varsinaisen metsätaloukseen osuus on n. 42 000 ha.

Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tehtävänä on luoda ja ylläpitää edelly-

tykset metsien sotilaallisille käyttötarkoituksille. Toimintaa johdetaan puolustusministeriöstä viranomaistoimintana. Liiketaloudellisen toiminnan tulosta alentaa se, että metsätaloudessa on otettava huomioon metsämaiden käyttö puolustusvoimien koulutuksessa ja ampumatoiminnassa sekä erät sotilaallisen toiminnan asettamat rajoitukset.

Metsätaloustoiminnan tulostavoitteeksi asetetaan 4 500 000 markan ylijäämä. Tulostavoite edellyttää n. 112 000 m³:n puutavaran myyntiä. Myynnistä huolehtii 1.7.1994 lukien Metsähallitus.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan kehitys vuosina 1993—95 tunnuslukuina.

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Tulot milj. mk.	19,2	17,2	21,0
Erilliskustannukset milj. mk.	15,2	16,8	16,5
Käyttäjäämä			
— milj. mk.	3,9	0,4	4,5
— % tuloista.	20,3	2,3	21,4
Myyntihintojen muutos %	—	0	8,0
Volyymin muutos %	—	0	0
Investoinnit milj. mk.	0,3	0,2	0,2
Investoinnit % tuloista.	1,6	1,1	1,0
Tuottavuuden muutos %	—	8,7	8,6
Koneellistamisaste %	34	36	38

Vaikuttavuus %	68	70	70
Henkilöstön määrä	86	83	80

Tuottavuuden muutos = vuotuisen hakkuumäärän kasvu koko henkilötyövuosimäärää kohden.
 Vaikuttavuus = hakkuumäärä m³/kasvu m³, prosenttia

Lukuun liittyvät metsätalouden menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tehtävänä on ensisijaisesti puolustusvoimien rauhan- ja kriisajan tehtävien edellyttämien rakentamis- ja kiinteistöjen ylläpitopalvelujen tuottaminen tai hankkiminen.

Puolustusministeriö on asettanut rakennuslaitokselle vuodelle 1995 5 prosentin tuottavuustavoitteen.

Laitoksen tulot kertyvät maksuperustelain (150/92) ja puolustusministeriön hallinnonalan maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustusvoimille tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Kiinteistöjen ylläpito käsittää kiinteistönhoiton, kunnossapidon sekä alueteknisten järjestelmien ylläpidon ja huollon. Rakennuslaitok-

sen ylläpidettävänä on vuonna 1995 rakennuksia yhteensä 18,4 milj. m³. Lisäksi ylläpidon kohteena on puolustusvoimien käytössä olevat erilaiset aluerakenteet, -laitteet ja -verkostot. Lämmitettävien rakennusten tilavuus on noin 13,8 milj. m³.

Rakennuttaminen käsittää rakennuttamisen sekä suunnittelu- ja asiantuntijapalvelut. Talonrakennuksen uudis- ja peruseräparannuskohteita valmistuu vuoden 1995 aikana arviolta 250 000 m³ sekä suoja- ja aluerakennuskohteita 74 milj. markan arvosta.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.27.22.

Kiinteistönhoiton ja kunnossapitotoiminnan laajuus sekä yksikkökustannukset vuosina 1993—1995:

	1993	1994	1995
Ylläpidon rakennuskanta m ³	18 100 000	18 300 000	18 400 000
— lämmitettävät m ³	13 400 000	13 700 000	13 800 000
Kiinteistönhoiton yksikkökustannukset mk/m ³	25,3	24,9	24,6
Kunnossapidon yksikkökustannukset mk/m ³	5,3	4,9	4,0

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1995 määräraha	300 000
1994 määräraha	300 000
1993 tilinpäätös	338 113

50. *Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitettu 2 000 000 mk puolustushallinnon ulkopuolista, vapaehtoista maanpuolustuskoulutusta varten.

1995 määräraha.....	4 000 000
1994 määräraha.....	3 000 000
1993 tilinpäätös.....	3 000 000

syntyviin tappiollisiin kurssieroihin. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

93. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiamestoinnin tilinpidossa

1995 määräraha.....	200 000
1994 määräraha.....	200 000
1993 tilinpäätös.....	—

Päätöksen 27 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995	
				± 1000 mk	± %
01. Puolustusministeriö (150).....	51 847	47 190	42 000	— 5 190	—11
10. Puolustusvoimat (160).....	9 063 239	8 391 519	8 070 844	—320 675	— 4
30. Kansainvälinen rauhanturvamistoiminta (030).....	107 436	40 937	52 640	+ 11 703	+29
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150).....	3 338	3 500	4 500	+ 1 000	+29
Yhteensä	9 225 860	8 483 146	8 169 984	—313 162	— 4

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 13 446 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla 5 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön toiminta jakaantuu talouspolitiikan ja resurssihallinnon päätulosalueisiin.

Talouspolitiikan päätulosalueen strategiseksi tavoitteeksi ministeriö on asettanut kansantalouden vakaan ja työllisyyttä edistävän kasvun palauttamisen sekä julkisen velkaantumisen kasvun pysäyttämisen. Päätulosalueen toiminta tukee niiden talous-, finanssi- ja veropoliittisten tavoitteiden toteuttamista, jotka on esitetty talousarvioesityksen yleisperusteluissa.

Resurssihallinnon päätulosalueella ministeriö on asettanut strategiseksi tavoitteeksi julkisen sektorin tuloksellisuuden nostamisen ETA/EU-maiden kärkiryhmään sekä aktiivisen vaikuttamisen ETA/EU-hallinnon kehittämiseen. Päätulosalueen toiminta tukee hallinnon toimintajärjestelmien sekä valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan uudistamista talousarvioesityksen yleisperusteluissa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti.

Valtion rakennus- ja kiinteistöhallinnon uu-

delleenjärjestelyihin liittyen toteutetaan vuoden 1995 aikana valtiovarainministeriön hallinnonalalla seuraavat organisatoriset uudistukset:

— rakennushallinto lakkautetaan 1.5.1995 lukien

— rakennushallinnon palvelutoiminnot yhtiötetään siten, että siivouspalvelu aloittaa toimintansa osakeyhtiönä 1.1.1995 lukien ja muu palvelutoiminta 1.5.1995 lukien

— 1.5.1995 lukien perustetaan kiinteistölaitos hoitamaan kiinteistövarallisuuden omistajatehtäviä kiinteistölaitoksen hallintaan määrättävissä kiinteistökannassa. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kiinteistölaitoksesta.

— rakennushallinnon vastuulla olevat sopeuttamistehtävät sijoitetaan erilliseen yksikköön kiinteistölaitoksen yhteyteen 1.5.1995 alkaen enintään kuuden kuukauden ajaksi.

Uudistuksen tarkoituksena on tehostaa valtion kiinteistövarallisuuden käyttöä. Muutokset aiheuttavat merkittäviä organisaatio- ja henkilöstöjärjestelyjä hallinnonalalla.

Valtiohallinnon kehittämiskeskuksesta muodostetaan 1.1.1995 valtion liikelaitos.

01. Valtiovarainministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 100 534 000 mk.

Kaksi apulaisosastopäällikön virkaa (S 30) sekä lainsäädäntöjohtajan, apulaisosastopäällikönä virka (S 30) lakkautetaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 226 000 mk yhden viran siirtona momentille 30.01.21,

465 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.10.21 sekä lisäyksenä 225 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 28.18.21 ja 534 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	100 534 000
1994 määräraha	102 940 000
1993 tilinpäätös	90 799 431

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa tietoa, joka tukee talous- ja yhteiskuntapoliittisten päätösten tekoa. Valtiovarainministeriö on asettanut vuoden 1995 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Vuoden 1995 toiminnan suuntaamisessa painottuu julkisen sektorin ajankohtainen sopeuttaminen ja Suomen kilpailuedut investointikohteena kansainvälisen työnjaon muuttuessa. Julkisen sektorin toiminnan arviointia laajennetaan uusiin kohteisiin. Tuottavuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden arvioinnin menetelmien kehittämistä jatketaan. Infrastruktuurin tutkimuksessa uutena näkökulmana on sen välillinen merkitys yritysten kansainväliselle kilpailukyvyille.

Tukipolitiikan vaikutusanalyysin edellyttämää tietoperustaa kehitetään ja käynnistetään tukipolitiikan aiempaa systemaattisempi arviointityö. Vero- ja tulonsiirtojärjestelmien kannustevaikutusten analyysiä lisätään. Verotutkimuksessa korostuvat eri verojärjestelmien tehokkuus ja verokilpailu yritysten toimintaedellytysten kannalta. Kansainväliset verojärjestelmien vertailututkimukset käynnistetään. Sukupolvien välisessä tilinpidossa tutkitaan julkisen talouden vaikutuksia eri sukupolvien taloudelliseen asemaan pitkällä aikavälillä.

Kansainvälisen integraation vaikutukset hin-
tatasoon, suhteellisiin hintoihin, tuotannon ra-

kenteisiin sekä yritysten ja kotitalouksien käyttäytymiseen ovat talouden rakennettutkimuksessa keskeisiä uusia tutkimuskohteita. Työmarkkinoiden rakennemuutosta ja palkanmääräytymistä tutkitaan työttömyysongelman näkökulmasta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 611 000 mk.

Momentilta palkattavan maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	19 311 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	600 000
Muut toimintamenot.....	18 711 000
Maksullisen toiminnan tulot	700 000
<hr/>	
Nettomenot.....	18 611 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 31 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	18 611 000
1994 määräraha	18 588 000
1993 tilinpäätös.....	18 823 000

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttorin tarkoituksena on edistää valtionhallinnon tuloksellisuutta tuottamalla kilpailukykyisiä taloudellishallinnollisia tukipalveluja. Valtiokonttorin kysynnässä tapahtuu supistumista valtion henkilöstön yleisestä vähenemisestä ja erityisesti liikelaitosten yhtiöittämisestä johtuen. Toisaalta valtiokonttorille on annettu uusia tehtäviä kuten virastojen ja laitosten työttömyysvakuutusmaksujen kokoaminen ja tilitys sekä asuntohallituksesta siirtyneet lainakannan hoitoon liittyvät tehtävät. Tapaturmavirasto on tarkoitus yhdistää valtiokonttoriin vuonna 1996. Työpaikkaterveydenhuolto on tarkoitus yhtiöittää viimeistään vuonna 1996.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä valtiokonttorille vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— Valtion markkamääräisen markkinaehtois-
lainanoton korkomarginaali pidetään saavutetulla tasolla.

— Henkilölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika on keskimäärin 2,4 viikkoa, muiden lainojen sisäänmaksujen käsittelyaika 2 viikkoa sekä lainojen ulosmaksujen käsittelyaika 1 päivä.

— Tapaturmakorvausten keskimääräinen käsittelyaika on 21 päivää ja rikosvahinkokorva-

usten 6 kuukautta. Muiden vahingonkorvaukset -tulosityksikön hakemusten käsittelyajat eivät pitene vuoteen 1994 verrattuna.

— Eläkepäätöksen käsittelyaika on keskimäärin 2,3 kuukautta. Käsittelemättömien eläkehakemusten määrä on enintään 5 500.

— Työterveyshuolto saatetaan kilpailukykyiseksi ja liiketaloudellisesti kannattavaksi.

— Muiden maksullisten tulosityksiköiden kustannusvastaavuutta parannetaan.

Antolainaus -tulosityksikön tuottavuus kasvaa noin 2 % ja vahingonkorvaukset -tulosityksikön noin 8 %. Rahoituspalvelut -tulosityksikön tuottavuuden oletetaan alenevan noin 1 % ja eläkkeet -tulosityksikön tuottavuuden noin 6 % johdun suoritemäärien alenemisesta ja asioiden vaikeutumisesta.

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku-
taulukko vuosille 1993—1995:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	12 994	17 913	17 996
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	16 353	15 704	15 565
Käyttäjämää tmk	—3 359	2 208	2 431
— % tuloista	—26	12	14
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 839	2 271	2 259
Ylijäämä/Alijäämä tmk	—5 198	—63	172
— % tuloista	—40	0	1
Investoinnit tmk	932	1 035	835
— % tuloista	7	6	5
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	71 802	129 382	126 237
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	98 962	128 691	126 731
Käyttäjämää tmk	—27 160	691	—494
— % tuloista	—38	1	—0
Osuus yhteiskustannuksista tmk	6 268	6 928	7 401
Ylijäämä/Alijäämä tmk	—33 428	—6 237	—7 895
— % tuloista	—47	—5	—6
Investoinnit tmk	3 929	1 344	979
— % tuloista	5	1	1

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 133 000 000 mk.

1995 määräraha	133 000 000
1994 määräraha	142 456 000
1993 tilinpäätös	261 906 798

22. *Työpaikkaterveydenhuollon toimintamenot*
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
1 138 000 mk.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 499 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä kokonaispalvelusopimuksista aiheutuvien ali-hankintojen menot ja tulot.

Menojen ja tulojen erittely: mk

Maksullisen toiminnan menot	112 137 000
Maksullisen toiminnan tulot	110 999 000

Nettomenot

1995 määräraha	1 138 000
1994 määräraha	9 962 000

95. *Valtion saatavien turvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheuttomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien

turvaamiseksi tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.	1995 määräraha.....	300 000
	1994 määräraha.....	300 000
	1993 tilinpäätös.....	125 261

06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset

50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 195 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitautilain (1343/88), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu lain (449/90), työmarkkinatuesta annettu lain (1542/93) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	136 000 000
Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu lain (626/91) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset.....	13 500 000
Eräistä oikeudenkäynteistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu lain (269/74) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset...	500 000

Valtion virkamieslain (755/86) ja eroraha-asetuksen (726/87, muut. 191/89) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutussisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat.....	15 000 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun järjestämisestä aiheutuvat menot virka- ja työehtosopimusten nojalla sekä kansanedustajana toimineen henkilön, eduskunnan virkamiesten ja rauhanturvamishenkilöstön vastaavaa etua koskevan lainsäädännön nojalla	27 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annettu valtioneuvoston päätöksen (1422/91) nojalla maksettavat korvaukset.....	3 000 000
Yhteensä	195 000 000

1995 määräraha	195 000 000
1994 määräraha	245 600 000
1994 II lisämääräraha.....	—38 000 000
1993 tilinpäätös.....	189 958 326

07. Eläkkeet

05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 839 062 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden ja kuntoutuksesta aiheutuvien etuuksien maksamiseen. Samoin määrärahaa voidaan käyttää valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet ja perhe-eläkkeet	7 068 765 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä valti-onapulaitosten eläkkeet.....	2 779 273 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	38 570 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet.....	203 000
Autorekisterikeskus.....	12 180 000

Ilmailulaitos	60 697 000
Metsähallitus	154 381 500
Valtionrautatiet	1 692 005 000
Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset	14 717 500
VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutusohjeiden mukainen toiminta.....	18 270 000
Yhteensä	11 839 062 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyymikasvu sekä vuodelle 1995 tuleva 1,5 %:n indeksikorotus.

1995 määräraha	11 839 062 000
1994 määräraha	11 354 700 000
1993 tilinpäätös.....	10 936 139 369

06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 132 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke. Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 35 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 50 000 mk

eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Ennen myönnettyt ylimääräiset eläkkeet.	128 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet	3 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet.....	1 500 000
Yhteensä	132 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuodelle 1995 tuleva 1,5 %:n indeksikorotus. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon se, että vuosittain myönnettävien taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden lukumäärää on vähennetty vuodesta 1993 lukien siten, että vuonna 1995 taiteilijaeläkkeitä myönnetään 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10.

Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen (195/89) nojalla.

1995 määräraha	132 500 000
1994 määräraha	135 000 000
1993 tilinpäätös	125 883 354

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 142 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien Eläkevakuutukselle eri lakien

nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunication Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoinen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan Patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Korvausta maksetaan myös yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työntantajalle. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisiin perusteisiin lasketusta eläkevastuiden kertsuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien Eläkevakuutukselle	131 950 000
Korvaus Nokia Telecommunication Oy:lle	2 537 500
Korvaus Vapo Oy:lle	4 567 500
Korvaus Vammas Oy:lle	1 015 000
Korvaus Lapua Oy:lle	1 522 500
Muut korvaukset	507 500
Yhteensä	142 100 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuodelle 1995 tuleva 1,5 %:n indeksikorotus. Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuina kertsuorituksina.

Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

1995 määräraha	142 100 000
1994 määräraha	135 000 000
1993 tilinpäätös	141 006 551

61. Korke valtion eläkerahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89, muut. 942/93) säädetyn koron maksamiseen valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että korko on yhtä suuri kuin työntekijäin eläkelain (395/61) mukaisessa eläkejärjestelmässä vakuutusmaksulainasta perittävä korko (1.1.1994 lukien 6,5 %). Korko tuloutetaan rahastolle jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

1995 määräraha	54 000 000
1994 määräraha	173 000 000
1993 tilinpäätös	315 667 892

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusvirasto jakaantuu seuraaviin tulosalueina toimiviin toimintayksiköihin: toiminnantarkastus, tilintarkastus ja sisäiset palvelut. Tulosjohtamisen arviointijärjestelmää ja tarkastusviraston tunnuslukuja selvitetään edelleen vuoden 1995 aikana.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnantarkastuksen tavoitteena on edistää taloudellisuutta ja muuta toiminnan rationalisointia sekä arvioida valtionhallinnon uudistamistoimenpiteitä ja osoittaa erilaisia kehit-

tämistoimenpiteitä. Tavoitteena on, että toiminnantarkastuksia saatetaan päätökseen noin 25 kappaletta ja käynnistetään 28 esiselvitystä.

Tilintarkastus tarkastaa kaikki tilivirastot vuosittain. Tilintarkastuksen raportointia aienetaan edelleen ja tarkastuksen laatua kehitetään. Vuonna 1995 arvioidaan saatettavan loppuun yhteensä 102 tilivirastojen tarkastusta ja aloitettavan 102 uutta. Lisäksi viraston henkilöstö suorittaa muita tilintarkastuksia vuosittain noin 70 kappaletta.

Tarkastusviraston kokonaiskustannukset kohdennettuna päätulosalueille ovat seuraavat:

	1994 Mmk	1995 Mmk
Toiminnantarkastus	17,8	18,0
Vuosittilintarkastus	12,2	13,0
Kustannukset yhteensä...	30,0	31,0

otettu lisäyksenä huomioon 981 000 mk tarkastusviraston muutosta aiheutuvina menoina sekä uusista tiloista aiheutuvana vuokramenon lisäyksenä 535 000 mk.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 31 000 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

1995 määräraha	31 000 000
1994 määräraha	29 382 000
1993 tilinpäätös.....	24 926 000

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto toimii valtiovarainministeriön hallinnonalan verotuksen keskeisenä organisaationa. Verohallinnon tulosaluejako pohjautuu asiakaslähtöiselle tarkastelutavalle. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Toiminnan päämääränä on palvella verohallinnon asiakkaita tuloksellisesti, jolloin verohallinto kerää ja välittää tehtäväpiiriinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan sekä huolehtii erikseen veronsaajien edunvalvonnasta, antaa määrältään, laadultaan ja saatavuudeltaan riittävää palvelua veronmaksajille, jotta he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti lakimääräisistä velvoitteistaan sekä huolehtii verotustietojen ja -asiantuntemuksen yhteiskunnallisen tarpeen tyydyttämisestä.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti verohallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Verohallinnossa jatketaan Suomen mahdollisen vuonna 1995 tapahtuvan EU-jäsenyyden edellyttämien muutosten valmistelua arvonnalisäverotukseen ja muuhun verotusmenettelyyn sekä varaudutaan mahdollisen jäsenyyden vaatimiin tehtäviin mm. asiakasrekisteröinnin ja verovalvonnan osalta.

Talousarviovuonna aloitetaan ilmoitusvelvollisuuden uudistamistyö, mikä toteutuessaan merkitsee mm. siirtymistä verolajikohtaisesta tietojen keruusta asiakaskohtaiseen tietojen keruuseen sekä veroilmoitusten ja verolippujen korvaamista verotuslaskelmalla.

Yhteistyössä eri viranomaisten ja elinkeinonelämän kanssa selvitetään mahdollisuuksia vero- ja muun talousrikollisuuden torjumiseksi

sekä harmaan työvoiman käyttöön liittyvän veronkierron kartoittamiseksi ja vähentämiseksi.

Verohallinnon organisaatiota kehitetään toiminnan tuloksellisuuden ja asiakkaiden palvelun edistämiseksi. Keskushallintoa kehitetään yleisten hallinnon kehittämisperiaatteiden mukaisesti. Verohallinnon virastoja vahvistetaan yhdistämällä niitä suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Toimipisteiden määrä ja sijainti suunnitellaan tulosyksikkökohtaisesti toiminnan tuloksellisuuden ja hallinnon palvelukykyyn sekä asiakkaiden tarpeiden ja paikallisten olosuhteiden edellyttämällä tavalla.

Työn tuottavuutta parannetaan 3 %.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

Tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet, tmk ..	5 470
— muut suoritteet, tmk	30
Tulot yhteensä.....	5 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk	
	6 744
Käyttäjäämä, tmk	—1 244
— % tuloista	—23
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	356
Kustannukset yhteensä	
, tmk	7 100
Alijäämä, tmk	—1 600
— % tuloista	29

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 527 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oikeudenkäyntikulujen maksamiseen veroasioissa, pakkohuutokauppakulujen, Postipankille ja muille rahalaitoksille suoritettavien tiedonsiirtopalkkioiden

maksamiseen sekä Postipankille tilillepanoista ja tililtäotoista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös autorekisterikeskukselta siirtyneistä verotustehtävistä aiheutuvien menojen ja ulosotto-laitokselle suoritettavien maksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina verohallinnon maksupäätöksen mukaiset tulot.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon 225 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 28.01.21 ja lisäyksenä 220 000 mk vuonna 1994 toteutettuna yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 25.40.21, 1 677 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 30 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	1 540 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.	6 744 000
Muut toimintamenot	1 533 256 000

Bruttotulot	13 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	5 470 000
— muut suoritteet.....	30 000
Muut tulot	7 500 000
Nettomenot	1 527 000 000

1995 määräraha	1 527 000 000
1994 määräraha	1 530 466 000
1993 tilinpäätös.....	1 513 810 000

68. *Suomen osallistuminen OECD:n toimesta järjestettävään Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Baltian maiden verovirkailijoiden koulutukseen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää OECD:n toimesta järjestettävästä Keski- ja Itä-Euroopan maiden sekä Baltian maiden verovirkailijoiden koulutuksesta aiheutuvien menojen korvaamiseen OECD:lle.

Selvitysosa: OECD:n alaisuudessa toimivissa koulutuskeskuksissa Ankarassa, Budapestissä, Kööpenhaminassa ja Wienissä annetaan koulutusta Keski- ja Itä-Euroopan sekä Baltian maiden verovirkailijoille.

1995 määräraha	400 000
----------------------	---------

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Uuden Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) mukaan Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan erityisessä tasoituksessa. Tasointu toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitumäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa. Tasoitumäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuunottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoituserusteella 0,45 prosenttia. Myös vuotuinen ennakko lasketaan edellä tarkoitettujen tasoituserusteiden mukaan. Ensimmäinen uuden Ahvenanmaan itsehallintolain mukainen tasointu, jota ei vielä ole toimitettu koskee varainhoitovuotta 1993.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa

tarkemmin säädetyin perustein. Ahvenanmaan valtuuskunnan tehtävänä on tasointuksen toimitaminen, verohyvityksen vahvistaminen sekä ylimääräisen määrärahan ja avustuksen myöntäminen. Lisäksi Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa tasointumäärää koskevan ennakkomaksun suuruuden.

30. Verotaloudellinen tasointu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 605 000 000 mk.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää uuden Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) mukaisen tasointuksen ja tasointumäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasointu lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasointusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopul-

lisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

1995 määräraha	605 000 000
1994 määräraha	556 300 000
1994 II lisämääräraha.....	108 360 000
1993 tilinpäätös	599 895 911

40. *Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 130 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

1995 määräraha	4 130 000
1994 määräraha	2 470 000
1993 tilinpäätös	—

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tullilaitos on ulkomaankaupan yleisviranomainen, joka vastaa maahan tuotavien ja maasta vietävien tavaroiden ja ulkomaanliikenteen tullivalvonnasta ja muista tullitoimenpiteistä sekä tulli- ja valmisteverotuksesta. Laitos huolehtii myös toimialaansa liittyvästä tilastoinnista, tuontitavaroiden kuluttajajuojatutkimuksista ja muusta ulkomaankaupan palvelutoiminnasta sekä suorittaa muut laitokselle soveltuvat tehtävät, jotka sille ase- tuksella tai valtioneuvoston päätöksellä annetaan.

Suomen liittyessä EU:n tulliliittoon ja sisämarkkinajärjestelmään, ja olettaen, että myös Ruotsin jäsenyys toteutuu, noin kaksi kolmasosaa tullauksista ja huomattava osa tullivalvontatehtävistä jää pois. Toisaalta unionin kaup-

papoliittinen ja tullijärjestelmä eroavat merkittävästi Suomen nykyisistä järjestelmistä. Näin ollen tullilaitokselle tulee myös jonkin verran uusia tehtäviä, samalla kun entisten tehtävien luonne, sisältö ja painotus muuttuvat. Näiden muutosten suuruutta ja vaikutuksia ei voida arvioida riittävän luotettavasti, jotta laitokselle voitaisiin asettaa suoritettävissä tai tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteita vuodelle 1995. Myöskään laitoksen voimavarojen tarvetta ei tästä syystä ole tarkoituksenmukaista arvioida uudelleen tässä vaiheessa.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti tullilaitokselle seuraavat toiminnalliset tavoitteet.

Tunnusluvut	1993 TP	1994 TA	1995 TAE
KÄSITTELYAIKA			
Tuontitullaus pv	4,8	4	4
Vientitullaus pv	6,4	4	4
TARKASTUSTEN KATTAVUUS			
Tavaratarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan % ..	6,7	7	9
Jälkitarkastukset tuontitullausten määrästä korkeintaan % ...	15,4	15	15,5
Yritystarkastukset tarkastussuunnittelun piirissä olevien valmisteverovelvollisten yritysten sekä tulli- ja valmisteveroetua käyttäneiden määrästä %	16	16	16
PÄÄTÖSTEN OIKEELLISUUS			
Oikaisujen määrä vahvistetuista tuontitullauspäätöksistä % ..	2,8	2,8	2,6

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 450 228 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 4 957 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä

vähennyksenä 805 000 mk vuonna 1994 toteutettuna seitsemän henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 25.25.21 ja 220 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 24.99.02.

1995 määräraha	450 228 000
1994 määräraha	461 737 000
1994 II lisämääräraha.....	—115 000
1993 tilinpäätös	461 745 000

66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu sekä koulutusyhteistyö Venäjän ja Baltian maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Brysselissä sijaitsevan tulliyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tulimiesten koulutukseen tarkoitettuun rahastoon

sekä koulutusyhteistyöhön ja siitä aiheutuviin menoihin Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1995 määräraha	220 000
1994 määräraha	220 000
1993 tilinpäätös	220 000

74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Vaalimaan tulli- ja raja-asema, Virolahti.	1 120	16 000	14 286	5 180 000	4 200 000
2. Pelkolan tulli- ja raja-asema, Imatra....	800	11 500	14 375		700 000
3. Pienehköt peruskorjaus- ja uudisrakennustyöt					1 000 000
				Yhteensä	5 900 000

Selvitysosa: 1. Vaalimaan tulliaseman kautta kulkeva liikenne on kasvanut edelleen runsaasti. Saapuvien ja lähtevien kuorma-autojen määrä oli vuonna 1993 yhteensä 94 187. Lisäys edelliseen vuoteen oli 96 %. Matkustajaluku kasvoi 14 % ollen yhteensä 699 183. Linja-autoja kulki 8 % vähemmän ja henkilöautoja 52 % enemmän kuin vuonna 1992.

Tarkastustoiminnalle ei ole tarvittavia edellytyksiä nykyisessä paikassa. Hankkeen kustannusarviota on tarkistettu. Kustannusarvio ei sisällä tiealue- eikä liikenteenohjauskustannuksia. Rajavartiolaitoksen osuus hankkeesta on 35 %.

2. Imatran Pelkolassa sijaitsevan rajanylityspaikan kautta on sallittu ainoastaan rajoitettu

liikenne. Moskovasta Suomeen suuntautuvaa liikennettä voitaisiin ohjata Viipurista Vaalimaan ja Nuijamaan sekä Pelkolan kautta. Näin tasattaisiin ylityspaikkojen liikennettä. Ulkoministeriön ja tullihallituksen sekä rajavartiolaitoksen välisissä neuvotteluissa on uusista rajanylityspaikoista asetettu ensimmäiselle sijalle Pelkola. Hankkeen kustannusarvio ei sisällä tiealue- ja liikenteenohjauskustannuksia.

3. Määrärahaa käytetään ensisijaisesti Itärajan tulliasemien pienehköihin muutostöihin sekä väliaikaisten tilojen hankintaan.

1995 määräraha	5 900 000
1994 määräraha	7 550 000
1993 tilinpäätös	4 900 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Tilastokeskukselle vuodelle 1995 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus parantaa palvelujensa laatua ja siten edistää ja tukee taloutta koskevaa pää-

töksentekoa sekä hallinnon ja yritystoiminnan valmiutta Euroopan integraatioon ja muuhun kansainväliseen toimintaan. Se edistää nykyisten perustietojen tilastollista käyttöä uuden tiedonkeruun tarpeen vähentämiseksi.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

	1993	1994	1995
Vuosijulkaisut	47,3	45,0	43,0
1/4-v. julkaisut.....	11,2	9,5	9,4
Kk-julkaisut	6,9	7,0	7,0

2. Tuottavuus ja taloudellisuus

Tilastokeskuksen tuottavuus kasvaa vähintään 2,5 prosentilla.

Julkaisunimikkeiden määrä on n. 170 ja tietovarantojen tietomäärä 2 190 milj. tietoa.

Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1993 tasolla.

Kiinteiden kustannusten määrää vähennetään 2 %.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset (1 000 mk)

	1993	1994	1995	Muutos % 94—95
Tilastotoimen kehittäminen	3 613	3 974	4 000	+0,65
Tuotteet ja palvelut.....	79 796	87 959	88 500	+0,62
Tietovarannot	111 504	122 922	123 745	+0,67
Kokonaiskustannukset.....	194 913	214 855	216 245	+0,65

3. Maksullinen palvelutoiminta

Maksullisen palvelutoiminnan tunnusluku-taulukko

	1993 toteuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	27 597	31 055	32 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	27 436	28 979	30 012
Käyttäjämää tmk.....	161	2 076	1 988
— % tuloista.....	0,6	6,7	6,2
Osuus yhteiskustannuksista tmk	4 777	4 491	2 862
Ylijäämä/alijäämä tmk.....	—4 616	—2 415	—874
— % tuloista.....	—16,7	—7,8	—2,7
Tulot % kustannuksista.....	85,7	92,8	97,3
Investoinnit tmk.....	848	700	700
— % tuloista.....	3,1	2,3	2,2
Hintojen muutos %.....	2,7	2,6	3,0
Volyymin muutos %.....	2,3	6,4	0,8
Tuottavuuden muutos %.....	1,1	—2,1	4,3

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 152 980 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 980 000 mk kolmen

henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21.

1995 määräraha	152 980 000
1994 määräraha	156 598 000
1993 tilinpäätös	175 965 000

60. Rakennushallinto

Rakennushallinto lakkautetaan 1.5.1995 lukien. Rakennushallinnon hoitamat kiinteistövarallisuuden omistamiseen kuuluvat tehtävät siirtyvät 1.5.1995 perustettavalle valtion kiinteis-

tölaitokselle, jonka hallintaan lisäksi keskitetään rakennusvarallisuutta. Rakennushallinnon nykyiset kiinteistöjen ylläpidon ja rakentamisen palvelutehtävät siirretään tätä tarkoitusta var-

ten perustetulle valtionyhtiölle siten, että siivouspalvelu aloittaa yhtiössä toimintansa 1.1.1995 ja muu toiminta 1.5.1995.

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan yhtiölle 1.1.1995 rakennushallituksen hallussa olevaa siivoustoimintaan liittyvää irtainta käyttö- ja vaihto-omaisuutta enintään 7 000 000 mk arvosta. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan yhtiölle 1.5.1995 kiinteistöhoitoon ja rakennuttamiseen liittyvää irtainta käyttö- ja vaihto-omaisuutta enintään 35 000 000 mk arvosta. Omaisuudesta enintään 5 000 000 mk luovutetaan lainaehdoin ilman vakuutta. Lainaaika on 10 vuotta, lainan ensimmäinen vuosi on korosta ja lyhennyksistä vapaata ja lainan korko Suomen Pankin peruskorko lisättyinä 1,5 prosentilla. Muilta osin valtioneuvosto määrää luovutuksen ehdot sekä päättää muista omaisuuden luovuttamiseen ja yhtiön muodostamiseen liittyvistä järjestelyistä.

Selvitysosa: Edellä olevan johdosta hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi valtion kiinteistölaitoksen perustamisesta. Rakennushallinnon palvelutoimintoja hoitamaan on perustettu valtionyhtiö, jonka 500 000 markan osakepääomaa varten eduskunta on myöntänyt varat vuoden 1994 talousarviossa. Yhtiön kaikki osakkeet on merkinnyt valtio. Yhtiön osakepääomaa korotetaan 1.1.1995 5 500 000 markkaan ja 1.5.1995 12 000 000 markkaan ja valtio merkitsee osakepääoman korotuksen luovuttamalla yhtiöön apporttina rakennushallinnon käytössä olevaa irtainta omaisuutta. Osakkeiden merkintä ei edellytä maksusuorituksia valtion taholta. Yhtiöön sovelletaan mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty. Yhtiön varsinainen liiketoiminta aloitetaan 1.1.1995.

Yhtiölle 1.1.1995 luovutettavan vaihto-omaisuuden arvoksi arvioidaan noin 1 000 000 mk ja 1.5.1995 luovutettavan vaihto-omaisuuden arvoksi noin 5 000 000 mk. Yhtiölle 1.1.1995 luovutettavan käyttöomaisuuden koneiden ja kaluston arvo on noin 6 000 000 mk ja 1.5.1995 luovutettavan käyttöomaisuuden koneiden ja kaluston arvo on noin 16 800 000 mk, huoneisto-osakkeiden arvo on noin 8 000 000 mk puhelinosaakkeiden ja -osuuksien arvo noin 200 000 mk sekä rakennusten arvo noin 5 000 000 mk.

Yhtiön oman pääoman arvoksi tulisi 1.5.1995 33 500 000 mk, josta osakepääomaa olisi 12 000 000 mk ja muuta sidottua pääomaa

25 000 000 mk ja 31.12.1994 päättyneen tilikauden arvioitu tappio 3 500 000 mk.

Luovutettavasta omaisuudesta 5 000 000 mk annetaan yhtiölle lainaehdoin. Lisäksi valtionyhtiölle on tarkoitus myöntää valtion varoista lainaa 10 000 000 mk. Valtion pitkäaikainen lainananto yhtiölle toiminnan aloitusvaiheen tarpeellisiin rahoitusjärjestelyihin on budjetoitu momentille 28.99.83.

Kiinteistölaitos on budjetoitu lukuun 28.64.

Valtiovarainministeriö on asettanut lisäksi talousarvion valmisteluun liittyen rakennushallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

- rakennushallinnon tehtävien siirto seuraajaorganisaatioille toteutetaan niin, että uudet organisaatiot voivat aloittaa toimintansa suunnitellun aikataulun mukaisesti ja

- henkilöstön sopeuttamistoimet tulee aloittaa riittävän ajoissa ja järjestelyt toteutetaan pyrkien mahdollisimman joustavaan henkilöstöpolitiikkaan ja tarvittaessa henkilöstön uudelleensijoittamiseen ja -koulutukseen. Lisäksi otetaan huomioon valtioneuvoston periaatepäätös henkilöstöä vähennettäessä noudatettavasta henkilöstöpolitiikasta.

(11.) *Valtion virastojen ja laitosten edellä arvaamattomat vuokramenot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha.....	1 000 000
1993 tilinpäätös.....	146 000

21. *Toimintamenot*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 112 677 000 mk.

Momentilta voidaan maksaa rakennushallinnon toimintamenot mukaan lukien rakennushallinnon sopeuttamisesta aiheutuvat menot. Momentilta voidaan maksaa myös henkilöstövoimavarojen uudelleen kohdentamiseksi siirrettävien henkilöiden palkkausmenot vuoden 1995 loppuun. Kiinteistölaitos saa käyttää määrärahaa 1.5.1995 lukien rakennushallinnon lakkauttamisesta ja sopeuttamistoimenpiteistä sekä yhtiön muodostamisesta aiheutuviin menoihin.

Luvun perusteluihin viitaten lakkautetaan sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 32) 1.5.1995 lukien.

Valtion virastojen ja laitosten, lukuunottamatta valtion liikelaitosten ja aikaisemmin budjetisidonnaisina liikelaitoksina toimineiden virastojen ja laitosten, rakennuttamis- ja raken-

tamispalveluiden menoja, rakennustöiden valvonnasta aiheutuvia menoja, muihin kuin virastotiloihin kohdistuvien kiinteistönhoito- ja asiantuntijapalvelujen, vahtimestari- ja puhelunvälityspalvelujen ja muiden vastaavien palvelujen menoja saa olla enintään 120 000 000 mk. Nämä palvelut ovat 30.4.1995 saakka maksuttomia virastoille ja laitoksille.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kiinteistöjen ylläpidon ja rakentamisen palvelutehtävien yhtiöittäminen ja rakennushallinnon lakkauttaminen 1.5.1995 lukien. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kahden henkilötyövuoden vuonna 1993 toteutettu siirto momentilta 31.24.21 sekä vähennyksenä 1.1.1995 lukien viiden henkilötyövuoden siirto momentille 23.02.21 1 000 000 mk, kolmen henkilötyövuoden siirto momentille 25.30.21 411 000 mk, kuuden henkilötyövuoden siirto momentille 29.10.21 2 432 000 mk, yhden henkilötyövuoden siirto momentille 29.93.22 258 000 mk sekä yhden henkilötyövuoden siirto momentille 35.01.21 260 000 mk. Vähennyksenä on lisäksi otettu huomioon rakennushallinnon ja sen virkojen ja toimien lakkauttaminen. Rakennushallinnon lakkauttamiseen ja henkilöstön sopeuttamiseen liittyvät menot on budjetoitu rakennushallinnon toimintamenoihin.

Maksullisen palvelutoiminnan tuloiksi on arvioitu 5 milj. mk ja erillismenoiksi 4 milj. mk. Toiminta muodostuu pääosin valtion liikelaitoksille tarjottavista kiinteistönhoito- ja rakentamispalveluista. Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoite on, että laskutetuilla tuloilla katetaan palveluksista aiheutuvat kustannukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk	mk
Vuokratulot:		225 000 000
— vuokratulot asunnoista	5 000 000	
— vuokratulot virastotiloista	185 000 000	
— vuokratulot liiketiloista	18 000 000	
— sähkön, lämmön, veden myynti	12 000 000	
— maksullisen palvelun tulot	5 000 000	
Kiinteistöjen menot:		198 000 000

— omistaminen ja isännöinti	100 000 000
— kiinteistönhoito	34 000 000
— kunnossapito	64 000 000

Muut menot:	139 677 000
— keskusvirasto	69 677 000
— piirihallinto	70 000 000
Nettomääräraha	112 677 000

1995 määräraha	112 677 000
1994 määräraha	53 301 000
1993 tilinpäätös	1 098 420 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen sekä perustettavan kiinteistölaitoksen kiinteistöjen, rakennusten ja huoneilojen investointiluonteisista korjauksista, pienistä uudisrakennuksista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjauksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuoden 1994 talousarvion momentille 28.60.75 myönnettyä käyttämättä olevaa vuodelle 1995 siirtyvää määrärahaa saa käyttää 1.5.1995 lukien myös edellä tarkoitettuihin kiinteistölaitoksen menoihin.

Vuonna 1995 saa rakennushallinto ja 1.5.1995 lukien kiinteistölaitos tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Rakennushallinnon korjaushuollossa oleva rakennuskanta on n. 24 milj. m³. Kiinteistölaitoksen kunnossapitovastuulla oleva rakennuskanta on noin 23 milj. m³.

Momentin määrärahoilla toteutettavat työt ovat kustannusarvioltaan alle 20 000 000 mk.

1995 määräraha	100 000 000
1994 määräraha	50 000 000
1994 I lisämääräraha	5 000 000
1993 tilinpäätös	100 000 000

76. *Virastotalojen rakentaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 89 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 1.5.1995 lukien kiinteistölaitos. Vuosien 1993 ja 1994 talousarvioissa momentille 28.60.76 myönnettyä käyttämättä olevaa vuodelle 1995 siirtyvää määrärahaa saa käyttää 1.5.1995 lukien myös kiinteistölaitos.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty 1000 mk	Myönnetään
		1000 mk	mk/m ²		
1. Virastotalo Uudenmaankatu 1—5 peruskorjaus, Helsinki.....	6 370	49 100	7 708	44 000	3 300 000
2. Tampereen poliisitalon peruskorjaus....	5 808	33 000	5 682	20 000	9 100 000
3. Virastotalo Annankatu 44 peruskorjaus, Helsinki.....	7 000	27 600	3 943	16 000	5 000 000
4. Valtiontalo Fredrikinkatu 21, Merimiehenkatu 11—13, Helsinki.....	6 500	68 000	10 462	11 700	17 000 000
5. Vaasan oikeustalo.....	3 100	31 000	10 000	12 700	12 700 000
6. Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, VI vaihe, Helsinki.....	2 684	41 000	15 276	2 600	12 000 000
7. Turun oikeustalo.....		90 000		1 700	4 000 000
— uudisrakennus.....	6 600				
— autohalli.....	3 500				
— poliisitalon muutos.....	390				
8. Kurikan virastotalo.....				10 900	2 800 000
— uudisrakennus.....	1 527	16 000	10 478		
— aseman ulkopuolinen korjaus.....		500			
9. Tammisaaren virastotalo.....					4 000 000
— uudisrakennus.....					
— peruskorjaus.....					
10. Jyväskylän valtiontalo.....					10 000 000
11. Valtion virastotalo Kirkkokatu 4, Helsinki.....	8 065	95 000	11 780	3 500	5 000 000
12. Valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen.....					5 000 000
				Yhteensä	89 900 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1. Suunnitteluun on käytetty 90 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

2. Suunnitteluun on käytetty 194 100 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta. Hankkeelle on siirretty 3 000 000 mk Raision virastotalolle osoitettuja määrärahoja.

3. Suunnitteluun on käytetty 495 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

4. Suunnitteluun on käytetty 2 350 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

5. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 632 595 mk. Vuoden 1994 ensimmäisessä lisätalousarviossa hankkeelle on myönnetty 10 000 000 mk.

6. Suunnitteluun on käytetty 300 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

7. Lisäksi hankkeelle siirretään peruuntuvan Raision virastotalon voimassaolevat määrärahat 14 400 000 mk.

8. Suunnitteluun on käytetty 135 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

10. Valtiontalon tilat ovat jäämässä tyhjiksi ja tulevaa käyttöä selvitetään. Korjauksella turvataan tässä vaiheessa rakennuksen kunnan säilyminen.

11. Myönnettyistä määrärahoista on vanhentunut 1 281 466 mk. Sosiaali- ja terveysministeriö toimii seitsemässä eri toimipisteessä ja tiloista 43 % on vuokrattuja. Virastotalohankkeella toiminta voidaan keskittää yhteen toimipaikkaan muiden ministeriöiden läheisyyteen.

12. Määrärahaa on tarkoitus käyttää perustamis- ja esisuunnitelmista, niitä edeltävistä maankäyttösuunnitelmista sekä muusta suunnittelusta ja niihin liittyvästä tutkimuksesta samoin kuin koerakentamishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1996 enintään 80 milj. mk ja vuonna 1997 enintään 65 milj. mk.

Uusien valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1996 enintään 20 milj. mk, vuonna 1997 enintään 45 milj. mk ja vuonna 1998 enintään 25 milj. mk.

1995 määräraha	89 900 000
1994 määräraha	137 970 000
1994 I lisämääräraha.....	10 000 000
1993 tilinpäätös	207 800 000

87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaihdhankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistölaitos 1.5.1995 lukien. Vuosien 1993 ja 1994 talousarvioiden momentille 28.60.87 myönnettyä käyttämättä olevaa vuodelle 1995 siirtyvää

määrärahaa saa käyttää 1.5.1995 lukien myös kiinteistölaitos edellä tarkoitettuihin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta 40 000 000 mk käytetään Helsingin oikeus- ja poliisitalojen kauppahinnan maksamiseen lakiin (389/81) perustuvan sopimuksen mukaisesti sekä 6 000 000 mk Tampereen poliisitalon kauppahinnan korkojen maksamiseen valtion ja kaupungin välisen sopimuksen mukaisesti. Momentilla varaudutaan edellä esitetyn lisäksi ennakoimattomien tarpeiden edellyttämiin kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintoihin.

1995 määräraha	70 000 000
1994 määräraha	60 000 000
1994 II lisämääräraha.....	27 500 000
1993 tilinpäätös.....	40 000 000

64. Kiinteistölaitos

Selvitysosa: Kiinteistölaitoksen toimintameno on nettobudjetoitu tulomomentille 12.28.64.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmisteluun liittyen kiinteistölaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— kiinteistölaitoksen toiminta käynnistyy laadittujen suunnitelmien mukaisesti

— toimitiloista saadaan vuokratuksi vähintään 95 prosenttia ja

— toiminnasta kertyy nettotuloa yhteensä 956 milj. mk.

70. Hallinnon kehittämiskeskus

1. Aloituvaiheen järjestelyt

Valtionhallinnon kehittämiskeskuksesta muodostetaan tammikuun 1 päivänä 1995 lain Hallinnon kehittämiskeskuksesta (496/94) mukaisesti valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukainen liikelaitos, jonka nimi on Hallinnon kehittämiskeskus. Uuden liikelaitoksen hallintaan voidaan siirtää nykyisen Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen käytössä oleva käyttöomaisuus lukuunottamatta kiinteistöjä. Hallinnon kehittämiskeskus voidaan myös siirtää oikeus myynti- ja muihin saamisiin sekä vastuu veloista. Jos mainitut saamiset ja kassavarat ovat suuremmat kuin lyhytaikaiset velat, ilman lomapalkkavarausta, Hallinnon kehittämiskeskus tilittää erotuksen valtiolle. Jos edellä mainitut lyhytaikaiset velat ylittävät saa-

misten ja kassavarojen arvon, valtio maksaa Hallinnon kehittämiskeskuselle niiden erotuksen.

Hallinnon kehittämiskeskus hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta merkitään peruspääomaksi 600 000 mk sekä ottaen huomioon käyttöomaisuuden arvo ja lyhytaikaiset velat loput pääomasta muuksi omaksi pääomaksi eli noin 1 300 000 mk.

Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään edellä olevan mukaisesti siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen omaksi pääomaksi ja muista taloudellisista järjestelyistä.

2. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa julkisen hallinnon erityisasiantuntemukseen perustuvaa

koulutusta, konsultointi- ja muita kehittämis- palveluja. Kehittämiskeskus tukee toiminnal- laan julkisen hallinnon keskeisten uudistus- ja kehittämistavoitteiden toteuttamista, kuten laa- dun ja tuottavuuden parantamista, uusien tehokkaiden organisoinnin, hallinnon ja palvelu- tuotannon mallien käyttöönottoa, julkisen joh- tamisen kehittämistä ja hallinnon valmentamis- ta Euroopan integraatioon.

3. Investointien enimmäismäärä ja tärkeim- mät kohteet

Hallinnon kehittämisseskuksen investoinneis- ta saa aiheutua menoja vuonna 1995 enintään 2 000 000 mk. Lisäksi Hallinnon kehittämissesku- kus saa tehdä vuonna 1995 investointeja kos- kevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seu- raavina vuosina enintään 2 000 000 mk. Invest- oinnit ovat käyttöomaisuuden, erityisesti tie- toteknikan ja opetusvälineistön, täydennyshan- kintoja.

4. Lainanotto

Hallinnon kehittämisseskuksen oikeutetaan ot- tamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Hal- linnon kehittämisseskuksen siirtyessä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaiseksi liikelai- tokseksi sille luovutetaan Valtionhallinnon keh- ittämisseskuksen käytössä vuoden 1994 lopus- sa oleva käyttö- ja rahoitusomaisuus sekä lyhytaikaiset velat.

Valtion omistamat Valtionhallinnon kehittä- mikeskuksen käytössä olevat kiinteistöt jäävät rakennushallinnon hallintaan. Rakennushallin- to ja Hallinnon kehittämisseskuksen tekevät kiin- teistöistä vuokrasopimuksen.

Hallinnon kehittämisseskukselle on tarkoitus antaa tarvittavat valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen palvelujen ja liiketoiminnan kehittä- mistä koskeviin tarpeisiin enintään 5 000 000 mk.

Hallinnon kehittämisseskuksen arvioitu aloit- tava tase 1.1.1995:

	Mmk	Mmk
VASTAAVAA		
Käyttöomaisuus		
— Koneet ja kalusto		1,9
Rahoitusomaisuus		

— Myyntisaamiset		1,9
	Yhteensä	3,8

VASTATTAVAA

Oma pääoma		
— Peruspääoma	0,6	
— Muu oma pääoma	1,3	1,9
Vieras pääoma		
— Lyhytaikainen		1,9
	Yhteensä	3,8

Valtioneuvosto on, ottaen huomioon edus- kunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Hal- linnon kehittämisseskuksen vuoden 1995 tulos- tavoitteeksi 0 mk. Sijoitetulle pääomalle ei aseteta tuottovaatimusta. Peruspääomaa on tar- koitus korottaa momentille 28.70.88 budje- toidulla määrärahalta.

Tunnuslukutaulukko	1995 TAE
Liikevaihto mmk	32,0
— muutos %	—
Käyttökate mmk	0,8
— liikevaihdosta %	2,5
Tilikauden tulo ennen tilinpäätössiirtoja mmk	0,5
Voitto mmk	0,0
Sijoitetun pääoman tuotto %	6,1
Investoinnit liikevaihdosta %	4,7
Omavaraisuusaste %	84,1
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	70

(21.) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Liikelaitosuudistuksen johdosta momentti ja sen määräraha on poistettu talo- usarviosta.

1994 määräraha	12 876 000
1993 tilinpäätös	14 640 000

88. Hallinnon kehittämisseskuksen peruspää- oman korotus

Momentille myönnetään 4 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittä- mikeskuksen peruspääoman korotukseen keh- ittämisseskuksen taserakenteen vahvistamiseen liiketoiminnan laajuutta vastaavaksi.

1995 määräraha	4 400 000
----------------------	-----------

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	40 000 000
1993 tilinpäätös.....	5 000 000

02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 893 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä lisäpalkkioiden myöntämistavoitteen siirtyminen tulosehdotuksien virastoille.

1995 määräraha.....	1 893 000
1994 määräraha.....	2 303 000
1993 tilinpäätös	730 338

20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkajen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hallinnon kehittämishankkeisiin lähialueille sekä OECD:n lähialueiden hallinnon kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaan tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Valtionhallinnon kehittämissuhteiden liikelaitostaminen.

1995 määräraha	18 000 000
1994 määräraha	10 850 000
1993 tilinpäätös.....	15 000 000

21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavista henkilöstön uudelleensijoittumisen tukitoimista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

22. Integraatiovalmennus ja tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön integraatiovalmennukseen mm. ulkomailla tapahtuvaan harjoitteluun ja koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää integraatiovalmennuksen seurantaan, kehittämiseen, palvelujen hankkimiseen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkajen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös European Institute of Public Administrationin kanssa tehdystä yhteistyösopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös eurovirkamiehiksi aikovien hallintoharjoittelijoiden palkkausmenojen maksamiseen sekä tietojärjestelmien kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää noin kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaan tehtäviin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahasta on tarkoitettu 2 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tietojärjestelmien kehittämiseen.

1995 määräraha	5 000 000
1994 määräraha	20 000 000
1994 II lisämääräraha.....	14 000 000

23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 334 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyöntekijän ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisen työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahalta saa palkata enintään viittä henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaan tehtäviin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalta rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1995 määräraha	5 334 000
1994 määräraha	6 096 000
1993 tilinpäätös	6 604 000

25. *Valtion henkilöstöjärjestelyt* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 57 230 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/31, muut. 904/48) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1992 päätettyjen virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueellisten uudelleenjärjestelyiden johdosta väliaikaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausmenoihin sekä työpaikkojen järjestämiseen sellaisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirtynyttä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkaeduin.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi virastojen ja laitosten lakkauttamisen takia henkilöstölle ennen vuotta 1992 annettujen työpaikkatakuiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lakkautuspalkat	57 000 000
Henkilöstöjärjestelyt	230 000
Yhteensä	57 230 000

1995 määräraha	57 230 000
1994 määräraha	63 850 000
1993 tilinpäätös	91 500 000

60. *Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen koulutus- ja erorahastolle.

Selvitysosa: Työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitettu työttömyyskassojen keskuksassa suorittaa varoistaan koulutus- ja erorahastolle sen menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalkoista. Valtio suorittaa työsopimussuhteessa olevan henkilöstönsä osalta maksun erikseen koulutus- ja erorahastolle. Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistama prosenttimäärä vuodeksi 1994 on 0,27 %.

Valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa olevien palkkasumma vuonna 1995 arvioidaan 5 000 milj. markaksi. Käyttäen laskentaperusteena prosenttimäärää 0,27, koulutus- ja erorahastolle vuonna 1995 suoritettava maksu olisi 13 500 000 mk. Vuonna 1994 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1995 suoritettavassa maksussa valtion työsopimussuhteisen henkilöstön palkkasumman tultua lopullisesti selvitettyksi.

1995 määräraha	13 500 000
1994 määräraha	21 450 000
1993 tilinpäätös	27 881 274

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

74. *Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1995 määräraha	100 000
1994 määräraha	100 000
1993 tilinpäätös	253 801

95. *Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1995 määräraha	100 000
1994 määräraha	100 000
1993 tilinpäätös	28 144

96. *Edeltä arvaamattomat tarpeet*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 määräraha.....	1 000 000
1993 tilinpäätös.....	—

(97.) *Tileistä poistot (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	4 000 000
1993 tilinpäätös.....	27 853 054

82. **Postipankki Oy**43. *Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakkokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla

valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista.

1995 määräraha	15 000 000
1994 määräraha	12 000 000
1994 II lisämääräraha.....	12 000 000
1993 tilinpäätös.....	4 986 935

83. **Kansainväliset rahoitusyhteisöt**68. *Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman Suomen vuonna 1995 suoritettavan neljännen noin 7 500 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön (IFC) osakepääomaa on päätetty korottaa 1 300 milj. Yhdysvaltain dollarista 2 300 milj. Yhdysvaltain dollariin. Suomi voi merkitä 6 825 kpl 1 000

Yhdysvaltain dollarin nimellisarvoista osaketta osakepääoman korotuksesta. Suomen osakeosuus nousisi korotusta edeltäneestä 8 872 000 Yhdysvaltain dollarista 15 697 000 Yhdysvaltain dollariin. Suomen 6 825 000 Yhdysvaltain dollarin eli noin 37 milj. markan maksuosuus suoritetaan noin 1 370 000 Yhdysvaltain dollarin määräisinä vuotuiserinä vuosina 1992—1996. Vuonna 1995 suoritettavaa neljättä erää varten momentille esitetään 7 500 000 mk.

1995 määräraha.....	7 500 000
1994 määräraha.....	7 400 000
1993 tilinpäätös.....	7 970 842

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman Suomen kuudennen vuonna 1995 suoritettavan noin 8 800 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön tarkoituksena on edistää Pohjoismaiden kannalta merkittäviä ympäristöinvestointeja sekä rahoittaa yhteisyrityksiä Euroopan itäisissä osissa.

Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoma on n. 40 milj. ecua, josta Suomen osuus on noin 8 milj. ecua eli n. 50 milj. mk. Pääomaosuutensa jäsenmaat maksavat kuudessa erässä vuosina 1990—1995.

1995 määräraha.....	8 800 000
1994 määräraha.....	9 600 000
1993 tilinpäätös.....	8 981 985

69. *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Länsipohjola-rahaston peruspääoman Suomen vuonna 1995 suoritettavan yhdeksännen noin 2 550 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Länsipohjolan eli Fär-saarten, Grönlannin ja Islannin elinkeinoelämän kehittämistä varten perustetun Länsipohjola-rahaston peruspääoma on 14,1 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 77 milj. mk, josta Suomen osuus on 2,7 milj. dollaria eli noin 15 milj. mk. Maksuosuus suoritetaan yhdeksässä erässä vuosina 1987—1995. Vuoden 1995 maksuosuus on 470 000 Yhdysvaltain dollaria.

1995 määräraha.....	2 550 000
1994 määräraha.....	2 200 000
1993 tilinpäätös.....	1 976 119

88. *Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen vuonna 1995 suoritettavan kolmannen noin 16 800 000 markan määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto päätti 11.12.1991 Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta 1 872 milj. ecusta 2 809 milj. ecuun. Suomen osuus nousee korotuksen yhteydessä 342 milj. ecusta 556 milj. ecuun.

Korotuksesta on maksettavaa pääomaa 70,2 milj. ecua, kun taas 866 milj. ecua jää pankin takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos pankin omien velvoitteiden suorittaminen sitä vaatii.

Korotuksen maksettavaksi tuleva osuus suoritetaan siten, että pankin vararahastosta siirretään 35,1 milj. ecua peruspääomaan, ja jäsenmaat suorittavat vastaavan summan vuosina 1993—1995. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta on noin 9,97 milj. ecua eli noin 62,5 milj. mk, josta noin 4,61 milj. ecua maksettiin vuonna 1993 ja noin 2,68 milj. ecua maksetaan sekä vuonna 1994 että 1995.

1995 määräraha.....	16 800 000
1994 määräraha.....	17 700 000
1993 tilinpäätös.....	32 399 566

(89.) *Suomen osallistuminen rahoitusyhteistyöhön Baltian maiden kanssa* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha.....	5 600 000
1993 tilinpäätös.....	4 917 541

85. Sitoumusten lunastaminen

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina

1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuutaturkurisappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kir-

jataan tasetilille. Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1993 lopussa lunastamatta 43,5 milj. mk.

1995 määräraha	16 000 000
1994 määräraha	17 000 000
1993 tilinpäätös.....	14 107 138

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: SITRAn toiminta jakautuu yritysrahoitukseen, rahastosijoituksiin, teknologian siirtoon, tutkimuksiin ja selvityksiin ja koulutukseen. Vuoden 1995 aikana uusia rahoituspäätöksiä tehdään noin 95 milj. markalla. Hallintokulut ovat noin 6 milj. mk. Pääosa rahoituksesta suunnataan kasvuyrityksiin koh-

distuvaan riskisijoitustoimintaan. Noin neljännes myönnetään rahastosijoituksiin teknologiansiirtohankkeisiin sekä ilman palautusvelvollisuutta laajoihin hankkeisiin, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa ja elinkeinoelämää sekä tukevat SITRAssa kehitettäviä uusia rahoitusmuotoja ja innovaatioiden hyödyntämismalleja.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	30 000 000
1994 II lisämääräraha.....	35 000 000
1993 tilinpäätös.....	75 000 000

87. Rahoitusmarkkinoiden vakauttaminen

61. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Valtion vakuusrahaston tukitoiminta perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahastolle on otettu vuonna

1992 ja 1993 lainaa yhteensä noin 20 000 milj. mk. Vakuusrahaston lainanotosta aiheutuvat korkomenot ja lainoista aiheutuvat muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 1995 noin 300 000 000 mk.

1995 määräraha	300 000 000
1994 määräraha	1 540 000 000
1994 II lisämääräraha.....	-
1993 tilinpäätös.....	1 101 500 000

89. Pankkitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/92) 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden tappioiden kattamiseen sekä muiden yhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen saa ryhtyä ja sitoutua siten, että niistä yhdessä

aiempien sitoumusten kanssa saa aiheutua kuluvana ja myöhempinä vuosina valtiolle menoja enintään 30 000 000 000 mk.

Valtioneuvosto oikeutetaan luovuttamaan talousarvioissa pankkitoiminnan tukemiseen osoitetun momentin määrärahalta jo hankittuja ja vielä hankittavia talletuspankin osakkeita.

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämällään ehdoilla antamaan vuonna 1995 vastavakuuksia vaatimatta:

1) valtion omavelkaisia takauksia liikepankkien ja Postipankki Oy:n vakuusrahaston, säästöpankkien vakuusrahaston ja osuuspankkien vakuusrahaston ottamien koti- ja ulkomaisten lainojen ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi;

2) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita talletuspankkien oman pääoman ehtoisen varainhankinnan ja muiden sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi; sekä

3) valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Samalla valtioneuvosto oikeutetaan luopumaan vuonna 1995 takauksiin ja takuisiin liittyvistä takautumisoikeuksista. Lisäksi valtioneuvosto oikeutetaan määräämällään ehdoilla antamaan vuonna 1995 talletuspankkien liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia ja vastuudentuurilainoja koskevia takaisinostotoumuksia. Kunkin muun kuin Suomen rahan määräisen lainan ja pääomasijoituksen arvo lasketaan takausta annettaessa sovellettavan Suomen Pankin keskipurssin mukaan. Takauksia, takuita ja muita tässä ja edellisessä kappaleessa tarkoitettuja sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993—94 annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä vuosien 1993—94 momentilta 28.87.89 ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 000 000 000 mk.

Tukitoimiin asetetaan sekä tukea saavaa vakuusrahastoa että tuettavan pankin toimintaa ja hallintoa koskevia ehtoja. Tukitoimista päättää valtioneuvosto. Valtioneuvosto voi määräämissään rajoissa antaa yksittäisten tukipäätös-

ten tekemisen ja päätösten tarkemmista ehdoista päättämisen valtiovarainministeriön tehtäväksi.

Edellä tarkoitetuilla ehdoilla on niistä päättävän valtioneuvoston tai valtiovarainministeriön pyrittävä siihen, että

1) pääomatuki on vastikkeellista valtioneuvoston määräämällä tavalla;

2) valtiontaloudelle aiheutuva rasitus muodostuu niin vähäiseksi kuin se tehtävän toteuttamisen kannalta on mahdollista;

3) tuki haittaa mahdollisimman vähän kilpailua yritysten välillä ja rahoitustoiminnassa eikä vääristä kiinteistö- ja pääomamarkkinoiden toimintaa;

4) osinkoa pankin osakepääomalle, voitto-osuutta kantarahasto-osuuksille tai korkoa lisäosuusmaksuille, muille osuusmaksuille ja sijoitusosuuksille saa jakaa vain, jos pankin voitonjakokelpoiset varat siihen riittävät valtion ja valtion vakuusrahaston pääomatodistuksille sekä muille valtion takaamille oman pääoman ehtoille varoille suoritettavan täyden koronmaksun jälkeen, ja että

5) velkaantuneiden kotitalouksien ja yritysten asemaa helpotetaan niiden niin toivoessa noudattaen yrityssaneerauksesta ja yksityisten henkilöiden velkajärjestelyistä annettujen lakien (47/93 ja 57/93) periaatteita vakuuksien myyntikielloista ja velkapääoman rajoittamisesta sekä muista velallisen asemaa vahvistavista järjestelyistä.

Tuki voidaan antaa vain ehdolla, että tuen vastaanottaja ja asianomainen pankki sitoutuvat hyväksymään tuen saavaan pankkiin kohdistuvan tuen myöntäjän, Suomen Pankin yhteydessä olevan rahoitustarkastuksen tai valtion vakuusrahaston vaatiman ja tarkemmin määrittelemän erityistarkastuksen, josta laadittava kertomus on toimitettava valtiovarainministeriölle, rahoitustarkastukselle ja valtion vakuusrahastolle.

Selvitysosa: Pankkitoiminnan tukemiseen tarvittavat määrärahat perustuvat vuoden 1993 ensimmäisessä lisätalousarviossa ja vuoden 1994 talousarviossa pankkitoiminnan tukemiseen myönnettyistä määrärahoista siirtyviin eriin. Takausten ja takuiden myöntämiseen sekä muihin sitoumuksiin tarvittavat valtuudet ovat perustuneet eduskunnan kutakin varainhoitovuotta varten valtion talousarviossa myöntämään suostumukseen. Takausten, takuiden ja muiden sitoumusten myöntämistä koskevat valtuudet ovat tarpeen valtioneuvoston tekemien takauk-

sia koskevien periaatepäätösten mukaisesti mahdollisesti tarvittavien takausten antamisen sekä muiden mahdollisten takaus-, takuu- tai sitoumustarpeiden johdosta.

1995 määräraha	—
1994 määräraha	10 000 000 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös.....	15 000 000 000

89. Euroopan investointipankki (EU)

68. Suomen maksuosuus Euroopan investointipankin pääomasta (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 412 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan investointipankin pääoman Suomen vuonna 1995 suoritettavan ensimmäisen ja toisen osuuden maksamiseen sekä pääoman korotuksen Suomen vuonna 1995 suoritettavan ensimmäisen ja toisen osuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vararahaston ja muiden liittymisopimuksen pöytäkirjan 7 artiklassa tarkoitettujen lisärahojen ja rahastoihin verrattavien varauksien järjestelyjen Suomen vuonna 1995 suoritettavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Liittymisopimuksen Euroopan investointipankkia koskevan pöytäkirjan mukaan Suomi maksaa osuutena pääomasta 59 290 577 ecua. Osuudet maksetaan viitenä, kuuden kuukauden välein maksettavana yhtä suurena eränä. Vuonna 1995 suoritettavat maksut ovat yhteensä noin 150 125 000 mk. Lisäksi pöytäkirjan mukaan Suomi osallistuu 11.6.1990

päätetyn pääoman korotuksen liittymispäivänä jäljellä olevan osan maksamiseen rahamäärällä, joka on 6 048 611 ecua. Rahamäärä maksetaan kahdeksana samansuuruisena eränä kuuden kuukauden välein. Vuonna 1995 suoritettavat maksut ovat yhteensä noin 9 575 000 mk. Lisäksi pöytäkirjan 7 artiklan mukaan Suomi maksaa vararahaston, lisärahojen ja rahastoihin verrattavien varauksien rahoittamiseen sekä niiden erien, jotka pankin hyväksytyssä taseessa tullaan osoittamaan rahastoihin ja niihin verrattaviin varauksiin sen tuloslaskelman, mikä vahvistetaan liittymistä edeltävän vuoden 31 päivänä joulukuuta, tasaamiseksi 1,51215278 % rahastoihin ja varauksiin maksettavasta määrästä. Maksu suoritetaan viidessä tasasuuruudessa erässä kuuden kuukauden välein. Vuonna 1995 maksut ovat noin 253 000 000 mk.

1995 määräraha	412 700 000
----------------------	-------------

90. Suomen maksosuudet Euroopan unionille (EU)

Selvitysosa: EU:n budjetin yhteisöjen jäsenten rahoitusosuudesta on säädetty 24.6.1988 tehdyllä päätöksellä (88/376/EEC, EURATOM). Jäsenmaiden EU:n yhteiseen budjettiin suoritettaville maksuille on asetettu yläraja, jonka mukaan maksut eivät saa ylittää 1,21 % EU-maiden yhteenlasketusta bruttokansantulosta vuonna 1995.

EU:n omat varat käsittävät sekalaisten tulojen ja traditionaalisten omien varojen lisäksi arvonlisäveropohjaan perustuvan maksun (ALV-maksun). Lisäksi jäsenmaat maksavat bruttokansantuloon perustuvan maksun. Suomen EU:n puolesta keräämät traditionaaliset omat varat eivät sisälly Suomen talousarvioon. Arvonlisäveromaksu on vuonna 1995 enintään

1,4 % jäsenmaiden arvonlisäveropohjasta. Arvonlisäveropohja on Suomelle enintään 54 % maan bruttokansantulosta.

Iso-Britannia saa arvonlisäveropohjaan perustuvaan maksuun alennusta, joka rahoitetaan muiden jäsenmaiden vastaavaa maksua korottamalla. Saksa saa osuuteensa Iso-Britannian hyvityksestä yhden kolmasosan helpotuksen, joka rahoitetaan muiden jäsenmaiden osuutta korottamalla. Mikäli ALV-maksu lisättyä Iso-Britannian hyvityksen osuudella ylittää ALV-osuuden enimmäismäärän, erotus siirretään bruttokansantulomaksuosuuteen.

Arvonlisäveropohjainen maksu mitoitetaan siten, että ensin lasketaan kullekin jäsenmaalle ja unionille 1 % ja 1,4 % osuudet arvonlisäve-

ropohjasta. Koko unionin 1,4 % arvonlisäveropohjan osuudesta vähennetään Iso-Britannian saama arvonlisäverohyvitys. Näin saadaan kaikille maille yhteinen arvonlisäveropohjan maksuprosentti.

Direktiivin 88/376 nojalla annettu asetus 1553/89 sisältää säännökset ALV-pohjan laskutavasta. Veropohjaa laskettaessa otetaan huomioon kaikki arvonlisäverolliset liiketoimet. Jäsenvaltiolla on oikeus jättää veropohjan suuruutta laskettaessa pois niiden verovelvollisten liiketoimet, joiden vuotuinen liikevaihto ei ylitä 10 000 ecua. Veropohjan suuruus lasketaan jakamalla arvonlisäveron korjattu nettotuotto keskimääräisellä arvonlisäveroprosentilla. Jos jäsenvaltiossa on käytössä useita eri arvonlisäverokantoja, käytetään painotettua arvonlisäveroprosenttia. Arvonlisäveropohjaa korjataan jäsenmaan arvonlisäverotuksessa sovelletuilla kuudennen arvonlisäverodirektiivin sallimilla poikkeuksilla yhteisestä veropohjasta.

Bruttokansantulomaksuosuus on unionin kokonaismenojen ja em. tulojen erotus. Se lasketaan eri maille siten, että ensin lasketaan kunkin maan ja koko unionin osalta yhden prosentin osuus vastaavasta bruttokansantulosta. Sen jälkeen suhteutetaan koko unionin osalta unionin menojen ja tulojen erotus unionin yhden prosentin bruttokansantulo-osuuteen, jolloin saadaan kullekin jäsenmaalle yhteinen BKTL-maksuosuus. Lopuksi BKTL-maksuun lisätään mahdollinen ALV-ylitys.

ALV- ja BKTL-maksut tilitetään EU:lle kuukausittain tasasuuruksina erinä.

Suomen maksuosuudet tarkentuvat Euroopan unionin ja Suomen välisissä neuvotteluissa, kun EU laatii vuoden 1995 lisäbudjetin uusien maiden liittymisen vuoksi.

66. *Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut Euroopan unionille (EU)* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 022 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavan arvonlisäveropohjaan perustuvan Suomen maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen vuoden 1995 arvonlisäveropohjan laskennassa on käytetty valtiovarainministeriön ja tilastokeskuksen laskentamalleja, koska käytettävissä ei ole tietoja arvonlisäverokertymästä. Suomen arvonlisäveropohjaksi on arvioitu 229 000 000 000 mk, joka on 44,5 % Suomen BKTL:stä.

1995 määräraha 3 022 000 000

67. *Bruttokansantuloon perustuvat maksut Euroopan unionille (EU)* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 973 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavaan bruttokansantuloon perustuvan Suomen maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen BKTL:n on arvioitu olevan 514 000 000 000 mk.

1995 määräraha 1 973 000 000

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

21. *Valtion eläkelautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 950 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 1995 aikana pitämään alle kuutena kuukautena. Valitusten määrä näyttää pysyvän aikaisempien vuosien tasoon nähden toistaiseksi samana.

1995 määräraha 1 950 000
1994 määräraha 1 526 000
1993 tilinpäätös 1 275 000

(22.) *Metallirahamenot*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Metallirahojen ja nii-

den lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavat tulot sekä metallirahojen hankkimisesta ja palautettavien metallirahojen takaisin lunastamisesta aiheutuvat menot on netto budjetoitu momentille 12.28.51.

1994 määräraha 165 000 000
1994 II lisämääräraha —4 500 000

23. *Arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen. Mää-

rä rahaa saa käyttää 1.7.1995 saakka myös momentin 31.58.62 määrärahalla hankittujen arvonlisäverovelvollisten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtion kulutus- ja investointimenot on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

1995 määräraha	2 000 000 000
1994 määräraha	1 800 000 000
1994 I lisämääräraha.....	105 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—85 800 000

29. *Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)*
Momentille myönnetään 4 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittämiskeskuksen käytössä olevien Munkkiniemen ja Keilaniemen kiinteistöjen vuokramenojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Hallinnon kehittämiskeskuksen toimitilojen vuokrakustannuksista ehdotetaan osa korvattavaksi, jotta tulevan liikelaitoksen kiinteistömenot ovat toimialalla vallitsevan tason mukaisia.

1995 määräraha	4 400 000
----------------------	-----------

42. *Teollisten investointien väliaikainen investointituki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta annetun lain (444/94) nojalla maksettavan investointituen maksamiseen.

Selvitysosa: Teollisten investointien väliaikaisesta investointituesta annetun lain nojalla maksetaan pienille ja keskisuurille yrityksille vuonna 1994 toteutettavista investoinneista valtion varoista investointitukea. Tuen suuruus on 7 prosenttia teolliseen tuotantoon käytettävän rakennuksen, koneen tai laitteen hankintamenosta.

1995 määräraha	150 000 000
----------------------	-------------

50. *Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle*

Momentille myönnetään 180 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Vel-

jesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä vuonna 1993 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoinen, mistä johtuva viljan hinnan alentaminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle.

1995 määräraha	180 000
1994 määräraha	137 000
1993 tilinpäätös	186 807

61. *Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1995 määräraha	22 000 000
1994 määräraha	22 000 000
1993 tilinpäätös.....	19 293 570

83. *Laina rakennushallinnon toimintaa jatkaamaan perustetulle valtionyhtiölle*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon toimintaa jatkamaan perustetulle valtionyhtiölle myönnettävän lainan antamiseen. Laina-aika on enintään 10 vuotta ja laina voidaan myöntää vakuudetta. Lainan korko on Suomen Pankin peruskorko lisättyinä 1,5 prosentilla. Laina-ajan ensimmäinen vuosi voi olla korosta ja lyhenyksistä vapaa.

1995 määräraha	10 000 000
----------------------	------------

(98.) *Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	500 000
----------------------	---------

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994-1995	
				± 1000 mk	± %
01. Valtiovarainministeriö (020).....	90 799	102 940	100 534	— 2 406	— 2
03. Valtion taloudellinen tutkimus- keskus (050).....	18 823	18 588	18 611	+ 23	+ 0
05. Valtiokonttori (020).....	263 867	152 718	134 438	— 18 280	—12
06. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (020).....	189 958	245 600	195 000	— 50 600	—21
07. Eläkkeet (950).....	11 518 697	11 797 700	12 167 662	+ 369 962	+ 3
10. Valtiontalouden tarkastusviras- to (020).....	24 926	29 382	31 000	+ 1 618	+ 6
18. Verohallinto (020).....	1 513 810	1 530 466	1 527 400	— 3 066	— 0
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maa- kunnalle (960).....	601 896	558 770	609 130	+ 50 360	+ 9
40. Tullilaitos (020).....	466 865	469 507	456 348	— 13 159	— 3
52. Tilastokeskus (050).....	175 965	156 598	152 980	— 3 618	— 2
(54.) Pankkitarkastusvirasto (820) ...	13 501	—	—	—	—
60. Rakennushallinto (050).....	1 446 366	302 271	372 577	+ 70 306	+23
70. Hallinnon kehittämisskeskus (050).....	14 640	12 876	4 400	— 8 476	—66
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät hallinnon tukitoimenpiteet (990).	153 516	164 549	110 957	— 53 592	—33
81. Eräät hallinnonaloittain jaka- mattomat menot (990).....	28 135	5 200	1 200	— 4 000	—77
82. Postipankki Oy (840).....	4 987	12 000	15 000	+ 3 000	+25
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040).....	7 971	7 400	7 500	+ 100	+ 1
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	48 275	35 100	28 150	— 6 950	—20
85. Sitoumusten lunastaminen (040).	14 107	17 000	16 000	— 1 000	— 6
86. Suomen itsenäisyyden juhlaraha- hasto (830).....	75 000	30 000	20 000	— 10 000	—33
87. Rahoitusmarkkinoiden vakaut- taminen (840).....	16 101 500	11 540 000	300 000	—11 240 000	—97
(88.) Eräät rahoitusjärjestelyt (840) ..	1 220 614	—	—	—	—
89. Euroopan investointipankki (EU) (060).....	—	—	412 700	+ 412 700	—
90. Suomen maksusuodet Euroo- pan unionille (EU) (060).....	—	—	4 995 000	+ 4 995 000	—
99. Valtiovarainministeriön hallin- nonalan muut menot (020).....	34 455	1 989 163	2 188 530	+ 199 367	+10
Yhteensä	34 028 674	29 177 828	23 865 117	— 5 312 711	—18

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 29 067 henkilötyövuotta sivutoimista tuntiopetusta ja ylitunteja, nuorison työllisyyden parantamiseksi lisättävien koulutuspaikkojen johdosta momenttien 29.10.21 ja 29.60.21 määrärahoilla palkattavaa henkilöstöä, momenttien 29.88.50 ja 29.88.53 määrärahoilla palkattavaa henkilöstöä sekä momenttien 29.07.21, 29.10.21, 29.60.21 ja 29.69.21 maksullisen palvelutoiminnan henkilöstöä luu-
kuunottamatta.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräistä opetus- ja kulttuuritoimen vuoden 1995 rahoitusta koskevista järjestelyistä. Sen mukaan valtionosuuksien oppilas- ja asukaskohtaisia yksikköhintoja tai muita valtionosuuden perusteita alennetaan 3 prosenttia vuodelle 1994 vahvistetuista yksikköhinnoista tai muista valtionosuuden perusteista. Valtionosuuksien vähennys aiheutuu kouluverkon rationalisoinnista ym. säästötoimenpiteistä ja muusta yleisperusteluissa tarkoitettua kuntien valtionosuuksien leikkauksesta. Määrärahojen mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 345 000 000 mk lakiesityksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta siten, että valtionosuuksien loppuerien vuonna 1995 maksettavaksi säädettyt erät lykätään maksettavaksi vuonna 2000. Loppuerien maksun lykkäyksen vaikutus on 293 700 000 mk.

Vuoden 1994 toisen lisätalousarvion mukaisesti syyslukukaudella 1994 lisätään koulutuspaikkoja 33 100 aloituspaikalla nuorison työllisyystilanteen ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi. Näiden paikkojen jatkorahoituksena on otettu huomioon 616 000 000 mk. Vuonna 1995 tapahtuvaa toiminnan laajentamista varten osoitetaan vastaavasti 170 000 000

mk. Tähän toimintaan on tarkoitus hakea rahoitusta myös Euroopan unionin sosiaalirahastosta.

Kouluverkon rationalisointisuunnitelman toteuttamista tehostetaan.

Valtioneuvosto on 19.5.1994 tehnyt periaatepäätöksen lukion ja ammatillisten oppilaitosten koulumatka- ja majoitusedun siirtämisestä osaksi opintotukea. Uudistus tulee voimaan vuonna 1996.

Opetusministeriön toiminnan tarkoituksena on valtioneuvoston osana johtaa maamme opetus-, tiede-, kulttuuri- sekä liikunta- ja nuorisolan toimintapolitiikkaa ja luoda edellytykset näiden alojen kehitykselle ja ylläpidolle.

Tavoitteena on turvata jokaisen yksilön oikeudet koulutuksen sekä kulttuuri- ja vapaa-
aikapalveluiden avulla kehittää itseään sekä vahvistaa kansallista kulttuuria, edistää kansainvälistä yhteistyötä ja turvata työelämän ammattitaito. Se merkitsee tulevaisuuteen suuntautuvan kansallisen sivistysstrategian jatkuvaa kehittämistä.

Opetusministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1995 ovat seuraavat:

Tavoitteena on varmistaa peruskouluopetuksen korkea taso ja koulun muut peruspalvelut siten, että opetuksessa toteutuu koulutuksen määrällinen ja laadullinen perusturva. Vanhempien mahdollisuutta lapsen kouluuntuloian valintaan laajennetaan.

Toisen asteen opetuksessa lukiot voivat siirtyä luokattomaan opetukseen sekä lisätä valinnaisuutta ja itsenäistä opiskelua opintosuoritus-
tason nostamiseksi. Ammatillisen koulutuksen laatua kohotetaan työelämäyhteyksien, yhteistyö- ja oppilaitosverkoston sekä arviointijärjestelmien kehittämisen avulla siten, että valinnanmahdollisuudet opetuksen sisällössä ja koulutuksen jaksottamisessa lisääntyvät. Vuon-

na 1994 aloitettuja nuorison työllisyyttä ja koulutusmahdollisuuksia edistäviä toimia jatketaan.

Aikuisopetuksessa toteutetaan ammatti- ja kielitutkintojärjestelmät. Koulutusta suunnataan työvoiman kysynnän elpymisen edellyttämään sekä aikuisväestön yksilöllisiä kehittymistavoitteita edistävään ja työttömyyden vaikutuksia ehkäisevään koulutukseen.

Korkeakouluopetuksen tavoitteena on opetuksen korkea kansainvälinen taso ja kunkin korkeakoulun erikoistuminen sen omille vahvuusalueille. Korkeakoululaitoksen rakenteellista uudistamista ja korkeakouluarviointeja jatketaan, opiskelun joustavuutta kehitetään ja korkeakoulujen kansainvälistymistä laajennetaan. Rahoitus- ja sopimusmenettelyin edistetään tutkimuksen huippuyksikköverkoston laajenemista ja korkeakoulujen erikoistumista sekä tuetaan korkeakoulujen osallistumista kansainvälisiin tutkimusohjelmiin. Tutkijankoulutuksen tehostamiseksi kehitetään graduate school-järjestelmää.

Kulttuurin ja vapaa-ajan alueella turvataan edellytykset perustoimintojen toteutumiseksi, jatketaan taiteen edistämisyjärjestelmien arviointityötä, turvataan ja tehostetaan luovan työn edellytyksiä, kehitetään edelleen avustajajärjestelmiä tuloperusteisuuden pohjalta, lisätään kansainvälisiä vuorovaikutussuhteita sekä toteutetaan kansalaistoiminnan edistämisen strategiaa ja liikunnan terveysohjelmaa. Kulttuurin erityisprojektien teemoina ovat lasten ja nuorten

kulttuuri, monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja työllistäminen kulttuurin keinoin.

Nuorten elämäntilanteen edistämiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistoimintaa ja asiantuntijajärjestelmää. Jatketaan virkamiesten yhteistyötä tavoitteena nuorten elinolojen parantaminen, työttömyysturvan ja opintotuen yhteensovittaminen, työttömien nuorten kouluttaminen ja omaehtoinen työllistyminen sekä työttömyyden seurausvaikutusten lieventäminen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy.

Hallinnonalan toimintojen pitkän aikavälin strategista suunnittelua, menetelmiä ja tietojärjestelmiä kehitetään.

Suunnittelu-, seuranta-, ohjaus- ja rahoitusjärjestelmien kehittämisen tavoitteena on kansallisen tason päätöksenteon edellytysten ja reagoitakyvyn parantaminen. Ohjausjärjestelmien tehokkuutta ja tuottavuutta lisätään painottamalla koulutukseen, tieteeseen ja kulttuuriin liittyvää tulevaisuusnäkökulmaa.

Valtion kiinteistötoimen uudelleenjärjestelyn edellyttämät toimet toteutetaan. Kirkollishallintoa uudistetaan. Ministeriön toiminnassa painotetaan säädösten, talousarvion ja hallinnonalan tulostavoitteiden valmistelua sekä arviointia.

Opetushallinnon, etenkin opetushallituksen ja lääninhallitusten, nykyisiä hallinnollisia tehtäviä puretaan ja pelkistetään. Toimivaltaa ja tehtäviä siirretään pääsääntöisesti kunta- ja oppilaitostasolle.

Opetushallituksesta muodostetaan vuonna 1995 kehittämisskeskus, jolla ei ole hallinnollisia tehtäviä.

01. Opetusministeriö

10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnassa olevien kiinteistöjen käytöstä, kunnossapidosta ja vuokrista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriön hallintaan kuuluu koti- ja ulkomailta eräitä kulttuuritoimen käytössä olevia kiinteistöjä ja huoneistoja, jotka on luovutettu korvauksetta toiminnasta vastaavan yhteisön käyttöön. Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan sekä Suomen Tiedekate-

mian käyttöön on luovutettu eräitä kiinteistölaitoksen hallintaan tulevia tiloja. Määräraha on tarkoitettu käyttäen näiden kunnossapidosta, kiinteistöveroista, ylläpidosta sekä vuokrista aiheutuviin menoihin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 038 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, siirtona 1 384 000 mk momentilta 29.01.21, 440 000 mk momentilta 29.08.25, 212 000 mk momentilta 29.42.21 ja 441 000 mk momentilta 29.92.21.

1995 määräraha 11 200 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 86 858 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kokeilu- ja kehittämistoimintaan myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 917 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.08.25, 1 082 000 mk viiden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.19.21, 252 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.69.25 valtion virkamieslainsäädännön uudistamisen edellyttämän virkojen vakinaistamisen johdosta, 519 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.07.21, 200 000 mk yhden aiemmin momentilta 29.39.(21) palkatun henkilötyövuoden menoina sekä vähennyksenä 1 384 000 mk siirtona momentille 29.01.10.

1995 määräraha	86 858 000
1994 määräraha	88 307 000
1993 tilinpäätös	81 615 729

26. *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*
Momentille myönnetään 19 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nauhoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 900 000 mk ko-

piointi- ja nauhoitustoiminnan laajenemisen johdosta.

1995 määräraha	19 800 000
1994 määräraha	15 838 000
1993 tilinpäätös	15 673 000

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 7 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 411 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin	1 610 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	90 000
Paasikivi-Seura	200 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry	300 000
Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle projekteihin	100 000
Luovutetun alueen hautausmaiden kunnostaminen	600 000
Viime sodissa kaatuneiden etsintä ja muiston vaaliminen	400 000
Opetusmenetelmien, oppimateriaalien ja opetusteknologian kehittäminen	4 000 000
Yhteensä	7 300 000

1995 määräraha	7 300 000
1994 määräraha	12 538 000
1994 II lisämääräraha	6 700 000
1993 tilinpäätös	5 610 286

02. Evankelis-luterilainen kirkko

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan osittain maamme kahdeksan tuomiokapitulin toiminnasta aiheutuvat menot. Vuoden 1989 tulo- ja menoarviossa on kirkon kustannettavaksi siirretty tuomiokapitulien muut kulutusmenot paitsi palkkaukset, kuurojenpappien eräät toimintamenot ja rakennusten käyttömenot.

Uuden kirkkolain (1054/93) mukaan tuomiokapitulien tehtävänä on hoitaa hiippakunnan kirkollista hallintoa ja toimintaa sekä ratkaista niihin liittyviä lainkäyttöasioita. Valtion rahoitus kohdistuu hallinnolliseen päätöksentekoon

ja lainkäyttöön kirkon vastatessa toiminnallisista tehtävistä.

Vuonna 1995 tuomiokapituleissa siirrytään tulosbudjetointiin. Tuomiokapitulien toiminnan tavoitteena on päätöksenteon edellytyksenä olevien voimavarojen tuloksellinen ja tehokas käyttö, mikä vaatii myös tuloksia ja kustannuksia koskevan tiedonsaannin tehostumista.

Kirkolliskokouksen asettaman tuomiokapituli-
komitean vuonna 1994 valmistuneet ehdotukset tuomiokapitulien asemasta yhteiskunnassa arvioidaan vuonna 1995.

21. (29.02.01 ja 29) *Tuomiokapitulien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 351 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien ulko- ja kotimaisesta koulutuksesta aiheutuvien menojen ja eräiden toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 816 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	14 351 000
1994 määräraha	13 209 000
1993 tilinpäätös	13 238 358

50. *Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle* Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieslähetysseuran toimintaan. Määrärahasta saa käyttää enintään 250 000 mk Antwerpenin merimieskirkon laajennuksen avustamiseen ja enintään 250 000 mk Hampurin merimieskirkon peruskorjauksen avustamiseen edellyttäen, että kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavat osuudet.

1995 määräraha	1 000 000
1994 määräraha	750 000
1993 tilinpäätös	665 000

05. Ortodoksinen kirkkokunta

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan ortodoksinen kirkkokunnan kirkollishallituksen ja kolmen hiippakunnan aluehallinnon palkoista, vuokrasta ja matkoista aiheutuvat menot sekä eräitä pienempiä menoeriä.

Ortodoksinen kirkkokunnan talousarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

21. (29.05.01 ja 29) *Ortodoksinen kirkollishallituksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 271 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 336 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	8 271 000
1994 määräraha	6 708 000
1993 tilinpäätös	6 367 711

50. (29.05.50 ja 51) *Eräät avustukset* Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille, avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle, Valamon konservointilaitoksen käyttökustannusten maksamiseen sekä Turun ja Kotkan ortodoksisten kirkkojen korjaustöihin.

1995 määräraha	500 000
1994 määräraha	520 000
1993 tilinpäätös	550 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	908 000
----------------------	---------

(06.) Valtion audiovisuaalinen keskus

Selvitysosa: Valtion audiovisuaalinen keskus on lakkautettu 1.3.1994 lukien. Luku ja sen määrärahat on poistettu talousarviosta.

(01.) *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	750 000
1993 tilinpäätös	2 969 604

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	350 000
1993 tilinpäätös	1 057 526

(29.) *Muut kulutusmenot*
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	590 000
1993 tilinpäätös	3 554 255

07. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti opetushallitukselle vuodelle 1995 seuraavat tulostavoitteet:

Kouluuntuloian joustavoittamiselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti laaditaan tarvittavat muutokset peruskoulun opetussuunnitelmien perusteisiin sekä valmistellaan syksystä 1995 alkaen kuusivuotiaiden opetusta varten samansisältöiset toiminta- ja opetussuunnitelmat päiväkodeille ja peruskouluille. Valmistellaan toimintamallit peruskoulun ala- ja yläasteen opetuksen joustaville järjestelyille ja opetuksen luokattomalle järjestämiselle.

Ammatillisen koulutuksen rakenteen uudistamiselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti laaditaan ammattiopetuksen opetussuunnitelmien perusteet siten, että ne voidaan ottaa käyttöön lukuvuoden 1995—1996 alusta lukien.

Aikuisten ammatillista koulutusta varten laaditaan ammattitutkintojen perusteet. Aikuisten kielitaidon mittaamiseen laaditaan uusia kielitutkintoja.

Koulutuksen kansainvälistämisessä lisätään tukea oppilaitosten osallistumiselle ETA-sopimuksen ja mahdollisen Euroopan unionin jäsenyyden mukaisiin yhteistyö- ja kehittämissohjelmiin.

Koulutuksen tuloksellisuutta arvioidaan opetukselle asetettujen tavoitteiden, koulutuksen saavutettavuuden ja koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta.

Opetushallituksen kansainvälisten koulutuspalvelujen yksikön toiminta siirtyy kokonaan perustetulle osakeyhtiölle vuoden 1995 alusta lukien.

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvaatavuuslaskelma:

	1994 mk	1995 mk
Tulot		
Kehitysmaakoulutus.....	73 000 000	0
Muut tulot.....	3 681 000	14 000 000
Tulot yhteensä.....	76 681 000	14 000 000

Kustannukset		
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	67 581 000	9 980 000
Käyttäjäämä.....	9 100 000	4 020 000
Osuus yhteiskustannuksista.....		
	6 600 000	4 000 000
Kustannukset yhteensä...	74 181 000	13 980 000
Ylijäämä.....	2 500 000	20 000
% tuloista.....	3,3	0,1

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 107 977 000 mk.

Määrärahasta käytetään 12 000 000 mk oppimateriaalin kehittämiseen ja vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen, mistä 1 500 000 mk saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Momentilta palkattava maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	122 477 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	9 980 000
Muut toimintamenot.....	112 497 000
Bruttotulot	14 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	14 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	200 000
— muut suoritteet.....	13 800 000
Muut tulot	500 000
Nettomenot.....	107 977 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 6 668 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 519 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 29.01.21 sekä 63 henkilötyövuoden vähentäminen.

1995 määräraha	107 977 000
1994 määräraha	108 755 000
1993 tilinpäätös	126 720 000

08. Kansainvälinen yhteistyö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 780 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 57 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitettu käyttää ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 57 henkilöä, palkkoja varten soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 650 000 mk EU:n Eurooppa-koulujen opettajien palkkauskustannuksina 10 henkilötyövuotta vastaavasti.

1995 määräraha	6 780 000
1994 määräraha	6 250 000
1993 tilinpäätös	6 003 098

21. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 667 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahasta käytetään 12 150 000 mk opiskelija-, harjoittelija-, tutkija- ja asiantuntijavaihtoon myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	23 917 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	230 000
Muut toimintamenot	11 537 000
Apurahat ja avustukset	12 150 000
Bruttotulot	250 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	230 000
Muut tulot	20 000
Nettomenot	23 667 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 1995 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet: Kes-

kus edistää suomalaisen koulutuksen ja muun yhteiskunnan kansainvälistymistä ja sopeutumista kansainväliseen integraatioon

1) toteuttamalla kansainvälisen henkilövaihdon ohjelmia,

2) tukemalla korkeakouluja, ammatillisia oppilaitoksia, kouluja ja yrityksiä kansainvälisen henkilövaihdon toteuttamisessa,

3) tarjoamalla neuvonta- ja tietopalveluja sekä tukemalla alueellisia neuvontapalveluja ja

4) markkinoimalla henkilövaihtoa sekä kotimaassa että ulkomailla. Keskuksen palveluja käyttää arviolta 7 000 suomalaista tai ulkomaista opiskelijaa, harjoittelijaa, opettajaa, tutkijaa, asiantuntijaa, työntekijää ja nuorta. Keskus tukee oppilaitoksia koulutuksen, viestinnän ja tietopalvelun avulla. Harjoittelijavaihdon ja asiantuntijavaihdon avulla tuetaan myös yritysten kansainvälistä yhteistyötä. Keskuksen neuvonnan ja tietopalvelun asiakkaita on noin 15 000 ja keskus tukee paikallisia neuvontapalveluja työvoimatoimistoissa ja oppilaitoksissa. Julkaisuja on noin 35 nimikettä ja niitä jaetaan yhteensä arviolta 200 000 kappaletta. Euroopan unionin koulutusohjelmia koskevaa tiedotusta ja neuvontaa tehostetaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 127 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	23 667 000
1994 määräraha	23 322 000
1993 tilinpäätös	22 320 000

22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 480 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	3 520 000
Bruttotulot	40 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	5 000
Muut tulot	35 000
Nettomenot	3 480 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 1995 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet: Instituutin tehtävänä on seurata Venäjän ja IVY-maiden poliittisia, yhteiskunnallisia ja sivistysoloja ja harjoittaa niitä koskevaa tutkimus-, julkaisu-, kirjasto- ja tietopalvelutoimintaa sekä osallistua Suomen ja Venäjän välisten kulttuuri-, opetus-, tutkimus- ja arkistoalan yhteistyösopimusten ja -ohjelmien käytännön toteuttamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 120 000 mk vuokramenojen kasvun johdosta.

1995 määräraha.....	3 480 000
1994 määräraha.....	3 400 000
1993 tilinpäätös.....	3 460 000

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 44 880 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrärahasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettuja avustuksia ja apurahoja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen etnisten vähemmistöjen kulttuuriperinnön suojelun ja sivistysolojen edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi määräaikaisten henkilöstön palkkaamiseen yhtä henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö.....	5 100 000
Kahdenkeskinen yhteistyö.....	19 000 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot.....	3 500 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla.....	2 630 000
Ulkosuomalaisen sivistysolojen edistäminen.....	6 500 000
Pohjoismainen yhteistyö.....	4 950 000

Sukukansaohjelma.....	2 200 000
Uudet etniset vähemmistöt.....	1 000 000
Yhteensä	44 880 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 440 000 mk siirtona momentille 29.01.10 ja 917 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 29.01.21.

1995 määräraha.....	44 880 000
1994 määräraha.....	44 664 000
1993 tilinpäätös.....	44 671 925

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 24 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulttuuri-instituuteista, kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukemisesta ja ulkomaanyhdistysten toiminnasta aiheutuvien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 55 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha.....	24 500 000
1994 määräraha.....	27 687 000
1993 tilinpäätös.....	28 834 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 320 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Unescon jäsenmaksu.....	10 200 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön.....	210 000
Suomen maksuosuus WIPOLle/Bernin unionille.....	600 000
Suomen maksuosuus ICCROMille....	100 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno.....	100 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan.....	80 000
OECD/CERI jäsenmaksu.....	180 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon.....	1 500 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista.....	350 000
Yhteensä	13 320 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 42 782 000 mk pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menojen siirtona momentille 24.99.66.

1995 määräraha	13 320 000
1994 määräraha	55 691 000
1993 tilinpäätös.....	63 267 431

Korkeakouluopetus ja -tutkimus

(Luvut 29.10, 11 ja 19)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—1996 (VNp 18.6.1993).

Korkea-asteen koulutustarjonta mitoitetaan siten, että yliopistolaitos ja ammattikorkeakoulut tarjoavat pitkällä aikavälillä koulutuspaikat 60—65 %:lle ikäluokasta. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan vahvistamaan kansallista innovaatiojärjestelmäämme sekä kilpailukykyimme teollista ja kulttuurista pohjaa. Tutkijoiden koulutusta varten luodaan tutkimuksen ja opetuksen huippuyksiköistä muodostuva verkosto.

Eläinlääketieteellinen korkeakoulu lakkauteaan 1.8.1995. Sen toiminta, opetus ja tutkimus sekä henkilöstö ja määrärahat yhdistetään Helsingin yliopistoon itsenäisenä tiedekuntana. Lastentarhanopettajakoulutus muutetaan 1.8.1995 yliopistolliseksi koulutukseksi.

Opetusministeriö on asettanut korkeakouluille vuodelle 1995 seuraavat tavoitteet:

Korkeakoulut pyrkivät tutkimuksessa, koulutuksessa ja taiteellisessa toiminnassa kansainvälisesti korkeaan tasoon, erikoistuvat vahvuusalueilleen sekä tukevat tutkimuksen ja koulutuksen huippuyksiköiden syntymistä.

Korkeakoulujen tutkintotavoite vuosina 1995—1998 on vuosittain keskimäärin 730 tohtorin tutkintoa ja 10 360 ylempää tutkintoa vuodessa.

Korkeakoulut tekevät sellaisia johtamista, toiminnan rakenteita, organisaatioita ja työskentelymenetelmiä koskevia muutoksia, joilla voidaan parantaa toiminnan tuloksellisuutta.

Korkeakoulut lisäävät toimintansa taloudellisuutta laajentamalla yhteistyötä ja kehittämällä työnjakoa muiden korkeakoulujen, muun tutkimusorganisaation ja ammattikorkeakoulujen kanssa.

Korkeakoulut kehittävät omaa toimintaansa

niin, että vuoden 1996 loppuun mennessä voidaan opetuksen ja tutkimuksen voimavaroista vähintään 5 % kohdentaa korkeakoulun vahvuusalueille sekä tukitoiminnan voimavaroista 10 % yliopiston perustoimintoihin.

Korkeakoulut tehostavat toimintansa vaikuttavuutta lisäämällä tutkimus-, koulutus- sekä muita yhteyksiään ympäristöönsä ja kehittämällä koulutustaan ja opetussisältöjään työllistymistä ja yrittäjyyttä edistäväksi. Korkeakoulut tukevat muutoinkin opiskelijoiden työllistymistä.

Korkeakoulut järjestävät opiskelijavalintansa niin, että ensimmäistä koulutuspaikkaa hakevat sijoittuvat nykyistä nopeammin korkeakouluopintoihin, ja että eri opiskelijaryhmille tarjotaan riittävät opiskelumahdollisuudet sekä aikaisemmat opinnot hyödynnetään osaksi tutkintoa. Korkeakoulut siirtyvät sopimuskaudella menettelyyn, jonka tavoitteena on, että opintonsa aloittavista on ensimmäistä koulutuspaikkaa hakevia $\frac{3}{4}$ ja muita $\frac{1}{4}$.

Aikuiskoulutuksen tarjontaa kehitetään niin, että tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi yhteiskunnan tarjoaman aikuiskoulutuksen vuotuinen kokonaistarjonta 1990-luvun lopulla on vähintään 35 000 opiskelijatyövuotta. Yliopistolaitoksen osuus tavoitteesta on 12 000 opiskelijatyövuotta vuonna 2000.

Korkeakoulut lisäävät kansainvälisiä yhteyksiään tutkimuksessa ja koulutuksessa sekä vieraskielistä opetustaan. Korkeakoulut laajentavat opiskelijavaihtoaan siten, että vuosikymmenen loppuun mennessä jokainen jatko-opiskelija ja vuosittain vähintään 4 000 perusopiskelija opiskelee ulkomailla.

Korkeakoulut järjestävät toiminnan ja tulosten arvioinnin kiinteäksi osaksi korkeakoulun toimintaa ja käynnistävät säännöllisen opetuksen arvioinnin.

Korkeakoulut toteuttavat rakenteelliset muutokset ottaen huomioon niiden vaikutukset henkilöstön asemaan. Henkilöstöpolitiikka jär-

jestetään siten, että tasa-arvo toteutuu sekä henkilöstöä että opiskelijoita koskevissa asioissa.

Korkeakoulut lisäävät voimavarojaan hankkimalla valtion talousarvion ulkopuolista rahoitusta.

Korkeakoulujen liiketaloudellinen maksullinen toiminta tulee saattaa taloudellisesti kannattavaksi.

Maksullisessa toiminnassa kiinnitetään eri-

tyistä huomiota toiminnan kustannuksiin ja hinnoitteluun. Toiminnan tavoitteena on tukea korkeakoulujen opetusta ja tutkimusta, edistää tiedonvaihtoa yritysten ja muun toimintaympäristön kanssa sekä tarjota yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitsemia täydennyskoulutuspalveluja.

Korkeakoulukohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosiksi 1995—1998:

	Perus- tutkinnot 1993	Perus- tutkinnot 1995—98	Tohtori- tutkinnot 1993	Tohtori- tutkinnot 1995—98
Helsingin yliopisto	1 809	2 100	242	245
Jyväskylän yliopisto	865	895	38	47
Oulun yliopisto	980	1 040	68	67
Joensuun yliopisto	495	525	17	25
Kuopion yliopisto	296	340	40	46
Turun yliopisto	981	950	75	70
Tampereen yliopisto	789	840	44	60
Åbo Akademi	437	450	20	30
Vaasan yliopisto	246	280	6	7
Lapin yliopisto	201	225		4
Teknillinen korkeakoulu	742	840	57	65
Tampereen teknillinen korkeakoulu	388	540	19	30
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	209	300	5	8
Helsingin kauppakorkeakoulu	373	330	8	7
Svenska handelshögskolan	199	210	2	4
Turun kauppakorkeakoulu	198	195	3	4
Sibelius-Akatemia	105	120	3	4
Teatterikorkeakoulu	22	25		1
Taideteollinen korkeakoulu	107	135		2
Kuvataideakatemia		20		
Yhteensä	9 442	10 360	647	726

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen sekä peruskorjauksiin ja -parannuksiin ehdotetaan yhteensä 115 milj. mk. Rakennusmäärärahat osoitetaan pääosin keskeneräisiin työkohteisiin. Aiemmin hankittujen kiinteistöjen vuoden 1995 maksueriin on varattu 55 milj. mk.

Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran valtion kanssa solmiman sopimuksen perusteella Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoituksesta valtiolle vuonna 1995 tuloutettava osuus on 3 626 000 mk.

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleen järjestämisen yhteydessä korkeakouluilla säilytetään

oikeus luovuttaa tiloja opiskelija-ruokaloille sekä opinala- ja harrastejärjestöille vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrasta katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

10. Korkeakoulut

21. (29.10.21 ja 81.21) *Korkeakoulujen toimintamenot (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 610 786 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaali- ja aluekehitysrahastoista rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 66 000 000 mk sosiaalirahaston ja 11 500 000 mk aluekehitysrahaston kansallista rahoitusosuutta varten.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/93, muut. 638/93, 257/94 ja 495/94), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/93) sekä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/93).

Määrärahasta saa käyttää 80 000 000 mk maksullisen toiminnan koulutus- ja työllisyyspoliittisin perustein järjestettävän koulutuksen ja tutkimuksen tukemiseen ja 5 750 000 mk muun maksullisen toiminnan tukemiseen.

Vuoden 1995 aikana saa tehdä sellaisia korkeakoulujen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1995 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 3000 m².

Momentilta rahoitettavan maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Eläinlääketieteellisen korkeakoulun toiminta, henkilöstö ja määrärahat yhdistetään 1.8.1995 lukien Helsingin yliopistoon.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 10 675 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille	1 062 866 000
Jyväskylän yliopisto	319 551 000
Oulun yliopisto	474 696 000
Joensuun yliopisto	201 204 000
Kuopion yliopisto	177 951 000
Turun yliopisto	407 860 000
Tampereen yliopisto	301 298 000
Åbo Akademi	165 772 000
Vaasan yliopisto	72 338 000
Lapin yliopisto	75 185 000

Eläinlääketieteellinen korkeakoulu ..	51 132 000
Teknillinen korkeakoulu	360 521 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu.	165 369 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	95 078 000
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	88 780 000
Svenska handelshögskolan	48 298 000
Turun kauppakorkeakoulu.....	44 133 000
Sibelius-Akatemia	97 163 000
Teatterikorkeakoulu	40 427 000
Taideteollinen korkeakoulu	78 299 000
Kuvataideakatemia	12 691 000
Opetusministeriön käytettäväksi....	270 174 000
Yhteensä	4 610 786 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 185 000 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta, 1 220 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 26.05.21, 465 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 28.01.21, 300 000 mk aikaisemmin momentilta 28.70.21 palkatun yhden henkilötyövuoden palkkausmenoina, 10 529 000 mk harjoittelukoulujen kiinteistövero- ja kiinteistöhuoltomenojen siirtona momentilta 29.11.21, lastentarhanopettajakoulutuksen menojen siirtona 1.8.1995 lukien 16 000 000 mk momentilta 29.60.21 ja 4 500 000 mk momentilta 29.19.23, 1 600 000 mk kahdeksan henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.19.26 ja 105 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirtona 1.8.1995 lukien momentilta 29.88.21.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 488 687 000 mk, mistä 2 432 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 28.60.21 ja 486 255 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	5 224 568 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.	600 750 000
Muut toimintamenot	4 623 818 000
Bruttotulot	613 782 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	611 082 000
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	16 082 000
Muut suoritteet.....	595 000 000
Muut tulot	2 700 000
Nettomenot	4 610 786 000

1995 määräraha	4 610 786 000
1994 määräraha	3 861 132 000
1994 I lisämääräraha.....	33 500 000
1994 II lisämääräraha.....	119 500 000
1993 tilinpäätös.....	4 918 745 442

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 114 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Helsingin yliopisto, Snellmaninkatu 10, peruskorjaus	1 000	10 000	10 000	700 000	5 500 000
2. Helsingin yliopisto, Fabianinkatu 35, peruskorjaus	3 500	33 900	9 686		1 700 000
3. Jyväskylän yliopisto, luonnontieteen laitosten II rakennusvaihe (fysiikka)	2 935	37 800	12 879	16 000 000	15 300 000
4. Turun yliopisto, fysiikan laboratorio		87 800		35 400 000	25 500 000
— laajennus	1 690	23 600	13 965		
— peruskorjaus	5 020	62 000	12 351		
— liikennejärjestelyt		2 200			
5. Åbo Akademi, Kem. tekn. tiedekunta					
— lisärakennus	3 995	48 400	12 115	1 650 000	2 100 000
— muutostyöt	1 434	2 900	2 022		
6. Svenska handelshögskolan, peruskorjaus.....	7 300	64 800	8 877	14 400 000	32 000 000
7. Rakennushankkeiden suunnittelu, pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt					32 700 000
				Yhteensä	114 800 000

Käynnissä oleviin perusparannustöihin ja pienehköihin hankkeisiin liittyviä, lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1995 tehdä siten, että vuoden 1995 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Käyttösuunnitelman hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja tulevana vuosina seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk
Hankkeet 1—6	70	25	—
Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet	15	6	5
Yhteensä	85	31	5

1995 määräraha	114 800 000
1994 määräraha	140 700 000
1994 I lisämääräraha.....	3 000 000
1993 tilinpäätös	208 700 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Kokonais- kustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaiheen valtion rahoitusosuus	101 000	47 000 000	10 000 000
2. Helsingin yliopisto ja Helsingin kaupparokoukolu, Mikkelin yksikkö.....	15 000	10 000 000	5 000 000

3. Helsingin yliopisto, Kouvolan yksikkö	34 000	10 700 000	5 500 000
4. Kuopion yliopisto, Bioteknia	38 500		2 500 000
5. Turun yliopisto, Tutkija-asuntola	6 600		7 500 000
6. Tampereen yliopisto, III rakennusvaihe	56 000	24 100 000	21 000 000
7. Tampereen yliopisto, Finn-Medi	37 500		2 400 000
8. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, IV rakennusvaihe	25 300	3 450 000	1 600 000
Yhteensä			55 500 000

<i>Selvitysosa:</i> Kokonaiskustannukset eivät sisällä maksuajalta suoritettavaa korkoa.	1995 määräraha	55 500 000
	1994 määräraha	57 450 000
	1993 tilinpäätös	38 030 000

11. Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut harjoittelukouluille osana yliopistolaitosta seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä harjoittelukoulu huolehtii opetustyön laadusta, kokeilee ja kehittää opetusta, opetussuunnitelmia ja opetusharjoittelua sekä tuottaa täydennyskoulutuspalveluja.

Harjoittelukoulujen kehittämistyössä otetaan huomioon luonnontieteiden ja humanistisen koulutuksen arviointiryhmien suositukset opetuksen kehittämiseksi peruskouluissa ja lukioissa.

Harjoittelukoulut järjestävät ja kehittävät yliopiston kansainvälistymiseen liittyvää ulkomaalaisten lasten opetusta.

Harjoittelukouluissa on vuonna 1995 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

21. (29.11.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 223 414 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon vähennyksenä 10 529 000 mk kiinteistövero- ja kiinteistön hoitomenojen siirtona momentille 29.10.21.

1995 määräraha	223 414 000
1994 määräraha	236 320 000
1993 tilinpäätös	235 791 845

22. (29.11.21) *Oppilashuolto* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 14 652 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oppilashuollon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1995 määräraha	14 652 000
1994 määräraha	14 813 000
1993 tilinpäätös	14 350 639

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Turun yliopisto, Rauman normaalikoulu.		45 300		15 000 000	2 000 000
— peruskorjaus	785	6 900	8 790	(peruuntunut 10 314 000)	

— lisärakennus	3 974	36 000	9 059	
— aluetyöt		2 400		
2. Pienehköt hankkeet				500 000
				Yhteensä 2 500 000

1995 määräraha	2 500 000
1994 määräraha	450 000
1993 tilinpäätös	5 086 000

19. Muut korkeakoulumenot

Selvitysosa: Korkeakoulujen päätäntävällän lisääminen ja siirtyminen tulosbudjetointiin vaativat myös opetusministeriön harjoittaman valtakunnallisen ohjaus-, seuranta- ja kehittämistyön uudistamista sekä toiminnan tuloksia ja kustannuksia koskevan tiedonsaannin tehostamista. Korkeakoululaitokseen, korkeakoulujen toimintaan ja opetukseen kohdistuva tutkimus- ja selvitystyö sekä kansainväliset vertailut ovat tärkeä arvioinnin työväline. Korkeakoulujen ja työelämän yhteyksiin, vaikuttavuuteen ja talouteen kohdistuvaa tutkimusta vahvistetaan.

Tavoitteena on keskeisten kehittämissuunnitelmien toiminnan ja laadun arviointi, mitoituksen tarkistaminen työttömyyden kasvun takia, kansainvälistäminen, rakenteellinen kehittäminen, tutkinto- ja koulutusohjelmarakenteen uusiminen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluohjelman vaikutusten selvittäminen, aikuiskoulutuksen ja tutkijankoulutuksen kehittäminen, opetusteknologian käyttöä edistäminen ja valtakunnallinen koordinointi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 538 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 565 henkilötyövuotta vastaavasti 2 258 opiskelijan palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuukaudeksi harjoittelijoiksi.

1995 määräraha	42 538 000
1994 määräraha	43 063 000
1993 tilinpäätös	55 168 738

21. (29.19.21, osa) Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolaitoksen rakennetta ja uudelleenjärjestelyä, hallintoa ja ohjausta, toiminnan arviointia, kansainvälistä toimintaa, opiskelijavalintaa, opetusmenetelmiä,

oppimateriaaleja, opetusteknologiaa sekä perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta ja avointa korkeakouluopetusta koskevaan tutkimus-, selvitys-, kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Määrärahaa saa maksaa palkka- ja palkkiomenoja, kulutusmenoja, ulkomaisista opettajista ja tutkijoista aiheutuvia menoja sekä kansainvälisiin avustusluonteisiin yhteistyöhankkeisiin liittyviä materiaaliavustuksia.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää 79 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa 3 000 000 mk on tarkoitettu Baltian ja muiden Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa harjoitettavaan avustusluonteiseen yhteistyöhön. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 082 000 mk viiden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.01.21.

1995 määräraha	26 000 000
1994 määräraha	24 326 000
1994 II lisämääräraha	2 300 000
1993 tilinpäätös	73 210 000

23. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuudessa koulutusyksikössä järjestettävän väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen menojen maksamiseen 1.1.—31.7.1995 väliseltä ajalta.

Selvitysosa: Lastentarhanopettajakoulutus siirretään 1.8.1995 alkaen korkeakouluihin. Määrärahan mitoituksessa on edellä olevan johdosta vähennyksenä otettu huomioon 4 500 000 mk siirtona momentille 29.10.21. Lastentarhanopettajien koulutus vakinaistetaan korkeakouluissa ja varhaiskasvatuksen koulutusta vahvistetaan (VNp 18.6.1993).

1995 määräraha	7 500 000
1994 määräraha	11 375 000
1993 tilinpäätös.....	12 334 896

24. (29.19.21, osa) *Tiedotus- ja julkaisutoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkeakouluopintoja ja -valintoja koskevan tiedotus- ja julkaisutoiminnan sekä korkeakoulujen käyttöön tarkoitetun oppimateriaalin kustannustoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 300 000 mk maksullisen julkaisutoiminnan tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 400 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 29.19.26.

Menojen ja tulojen erittely:		mk
Bruttomenot.....	3 800 000	
Maksullisen toiminnan erillismenot....	600 000	
Muut toimintamenot.....	3 200 000	
Bruttotulot	300 000	
Maksullisen toiminnan tulot	300 000	
<hr/>		
Nettomenot.....	3 500 000	
1995 määräraha	3 500 000	
1994 määräraha	3 500 000	
1993 tilinpäätös	3 500 000	

26. *Eräät opettajankoulutuksen menot*

Momentille myönnetään 8 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksena aloitettujen kurssien loppuun

saattamiseen, vapaan sivistystyön opettajien täydennyskoulutukseen, valtakunnallisesti ympäristökoulutuksen järjestämiseen, monimuoto-opetuksen kehittämiseen, telematiikkaprojektiin, suomensukuisten kansojen koulutukseen, suomalaisruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen, ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien järjestämiseen, opetusharjoittelun ohjaajien koulutukseen sekä terveydenhuollon opettajien koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 600 000 mk kahdeksan henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.10.21 ja 400 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentille 29.19.24.

1995 määräraha	8 350 000
1994 määräraha	17 595 000
1993 tilinpäätös.....	27 318 540

27. *Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1995 määräraha	13 450 000
1994 määräraha	12 450 000
1993 tilinpäätös.....	13 150 000

39. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/94) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/72) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotuen toimeenpanotehtävät on siirretty

Kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi 1.5.1994 lukien. Korkeakoulujen opintotukilautakuntien ja muiden oppilaitosten hoitamat toimeenpanotehtävät on tarkoitus pysyttää ennallaan. Kansaneläkelaitos korvaa korkeakouluille osan opintotukitehtävistä. Opetusministeriö hoitaa opintotuen ohjaamiseen, kehittämiseen, budjetointiin ja yleiseen hallintoon liittyvät tehtävät.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1992—93 seuraavasti:

	saajien lukum.	Opintorahan perusosat			saajien lukum.	% opisk. määrästä	Opintolainat	
		% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk			takausten määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot.....	38 746	33	63	205	2 892	2	26	1 060
Ammatilliset oppilaitokset ja kansanopistot.....	130 703	64	444	410	100 109	49	1 289	1 520
Korkeakoulut.....	66 849	56	878	1 525	28 956	24	347	1 365
Ulkomaiset oppilaitokset.....	3 266		36	1 340	2 076		25	1 450
Yhteensä	239 564	54	1 422	725	134 033	30	1 687	1 475
(1991—92 yht.)	252 100 ¹⁾	61	942	401	161 400	39	2 226	1 483

¹⁾ sisältää myös opintorahan perusosan saaneet aikuisopintotuen saajat

Aikuisopintorahaa myönnettiin opintovuonna 1992—93 30 890 henkilölle 425,0 milj. mk. Koko vuodeksi aikuisopintorahaa saaneella keskimääräinen opintoraha oli 1 940 mk/kk. Edellisenä opintovuonna keskimääräinen aikuisopintoraha oli 1 680 mk/kk ja saajia oli 26 410.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1992—93 yhteensä 100 milj. mk kaikkiaan 27 880 henkilölle eli keskimäärin 413 mk/kk. Edellisenä opintovuonna saajamäärä oli 32 170 ja käyttö 162 milj. mk.

Opintorahan asumislisää myönnettiin opintovuonna 1992—93 yhteensä 427 milj. mk 82 840 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 599 mk/kk. Vuotta aiemmin saajia oli 74 400, keskimääräinen lisä 517 mk/kk ja kokonaismenot 334 milj. mk.

Korkotukea sai opintovuonna 1992—93 noin 250 500 henkilöä yhteensä 564 milj. mk eli keskimäärin 245 mk/kk. Opintovuonna 1991—92 vastaavat summat olivat 268 500, 488 milj. mk ja 195 mk/kk.

Opintotukilain mukaisten opintorahojen perusosien kuukausittaiset enimmäismäärät ovat siten seuraavat:

	mk/kk
Korkeakouluopiskelijat	
— vanhempiensa luona asuvat alle 20-vuotiaat	350
— vanhempiensa luona asuvat yli 20-vuotiaat	750
— muualla asuvat alle 20-vuotiaat....	750
— muualla asuvat yli 20-vuotiaat.....	1 570
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	250
— vanhempiensa luona asuvat, yli 20-vuotiaat	500
— muualla asuvat, alle 20-vuotiaat ...	500
— muualla asuvat, yli 20-vuotiaat	1 300

Opintotukea kehitetään siten, että 1.1.1995 lukien päätoimiseksi opiskelijaksi katsotaan opiskelija, joka siirtyy jatkamaan päivälinjalta samoja opintoja iltalinjalla tai iltaoppilaitoksessa.

Aikuisopintorahan ja muiden aikuiskoulutukseen liittyvien tukijärjestelmien yhteensovitus-työtä jatketaan yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle on luovutettu korkeakoulujen tiloja vastikkeetta. Tiloista aiheutuvat menot on maksettu osin korkeakoulujen toimintamäärärahasta ja osin rakennushallinnon toimintamäärärahasta. Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen seurauksena tilat tulevat maksullisiksi. Tilakustannukset korvataan terveydenhoitosäätiölle ylimääräisenä avustuksena.

Opintotuen toimeenpanosta huolehtii Kansaneläkelaitos 1.5.1994 lukien. Tehtäviensiirron tavoitteena on turvata opintotukiasioiden nopea ja häiriötön käsittely.

Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioiden muuttamista. Muutoksenhakulautakunnan toiminta on käynnistynyt 1.6.1992.

Muutoksenhakulautakuntaan saapui 1.6.1992—31.12.1993 välisenä aikana yhteensä 2 037 valitusta. Saapuvien valitusten määrän arviointi vuoden 1995 osalta on vaikeaa, koska opintotukea koskevat säädökset muuttuvat 1.5.1994 lukien. Valitusten määrä pysyneen suunnilleen vuoden 1994 tasolla.

Valitusten keskimääräistä käsittelyaikaa pyritään lyhentämään. Vuoden 1995 osalta tavoitteena on, että käsittelyaika olisi enintään kuusi kuukautta.

(21.) *Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	5 609 000
1993 tilinpäätös	21 130 000

22. *Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 070 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä käännöspalkkioista, huoneistomenoista ja atk-laitteista aiheutuvat menot.

1995 määräraha	1 070 000
1994 määräraha	906 000
1993 tilinpäätös	630 000

52. *Opintolainojen valtioneuvosto ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 380 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72) mukaiseen opintolainojen valtioneuvostokukseen ja korkotukeen sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annetun lain (111/92), opintotukilain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain (592/92) ja opintotukilain (65/94) mukaisista valtioneuvostokauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki	230 000 000
Takausvastuusuoritukset	120 000 000
Korkoavustukset	30 000 000

Yhteensä 380 000 000

Korkotukimäärärahan vähennyksestä 140 000 000 mk aiheutuu korkotuen piirissä olevan opintolainakannan vähenemisestä sekä 116 000 000 mk opintolainojen koron alentamisesta, joka perustuu opetusministeriön ja Suomen Pankkiyhdistyksen väliseen sopimukseen.

1995 määräraha	380 000 000
1994 määräraha	575 000 000
1993 tilinpäätös	688 506 380

55. *Opintoraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 960 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/94) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	1 081 000 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	1 276 000 000
Asumislisä	603 000 000
Yhteensä	2 960 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 276 000 000 mk keskiasteen opintotukiudistuksen kokovuotistamisen johdosta, 200 000 000 mk oikaisuina vuoden 1994 arvioitua suuremman saajamäärän johdosta, 6 000 000 mk saajamäärän kasvun johdosta vuonna 1995 ja 133 000 000 mk nuorison koulutuspaiikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta.

1995 määräraha	2 960 000 000
1994 määräraha	2 325 000 000
1994 II lisämääräraha	88 000 000
1993 tilinpäätös	2 108 844 122

56. *Aikuisopintoraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 371 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/94) mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1994 talousarviossa aikuisopintorahan saajia arvioitiin olevan 30 000. Hakijamäärä on vähentynyt siten, että vuonna 1994 aikuisopintorahaa saa noin 18 500 henkilöä. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 1995 noin 17 000.

1995 määräraha	371 000 000
1994 määräraha	510 000 000
1993 tilinpäätös	373 890 216

57. *Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan 5 markalla aterialle kohti perustutkintoa

suorittaville korkeakouluopiskelijoille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahas- ta saa maksaa ylimääräistä ateriakohtaista avustusta enintään 1 700 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelijaruokalo- iden energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksi- na. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjes- telmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

1995 määräraha	30 000 000
1994 määräraha	30 000 000
1993 tilinpäätös.....	29 293 228

58. *Avustus tilakustannusten korvaamiseen*
Momentille myönnetään 5 173 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksa- miseen korkeakouluopiskelijoiden terveyden- huollosta vastaavalle Ylioppilaiden terveyden- hoitosäätiölle tämän käyttöön luovutetuista ti- loista sekä korkeakoulujen vuokraamista tiloi- ta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha aiheutuu valtion kiin- teistöhallinnon uudelleenjärjestelyistä luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha.....	5 173 000
---------------------	-----------

Yleissivistävä koulutus

(Luvut 29.42 ja 43)

Selvitysosa: Lukiodien oppilasmäärä on kas- vanut noin 92 000:sta 103 000:een ja iltakoulu- jen noin 17 000:sta 21 000:een vuodesta 1991 vuoteen 1994. Peruskoulun oppilasmäärä on pysynyt suunnilleen samana. Samaan aikaan kokonaiskustannukset ovat pienentyneet, jol- loin toiminta on tehostunut ja yksikkökustan- nukset pienentyneet.

Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen pe- rustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuk- sen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuk- sen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991— 1996 (VNp 18.6.1993). Yleissivistävää koulu- tusta kehitetään painopisteen ollessa koulutus- sisältöjen uudistamisessa sekä opetuksen yksi- löllistämässä ja valinnaisuuden lisäämisessä. Peruskoulun rakennetta kehitetään siten, että vanhempien mahdollisuus lapsen kouluuntu- loian valintaan laajenee. Uudistuksessa edetään siten, että vuonna 1995 yhtenäistetään opetus- ja sosiaalitoimessa kuusivuotiaalle tarkoitetun opetuksen sisältö. Vuodesta 1996 lukien on tarkoitus lisätä vanhempien mahdollisuuksia oppilaan kouluuntuloian valinnassa. Kehittä-

missuunnitelmassa osoitettujen tavoitteiden mu- kaisesti opetus- ja opiskelijärjestelyjen joustavuutta ja oppilaiden opinto-ohjelmien valinnai- suutta lisätään. Samalla vieraskielistä opetusta laajennetaan kaikilla kouluasteilla.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen eräiden opetustointa koskevien lakien muuttamiseksi, jonka mukaan oppivelvollisuusikäisille ja oppi- velvollisuusikään tuleville maahanmuuttajille järjestettävä peruskoulun valmistava opetus ota- taan peruskoulutoimen piiriin ja rahoitusjärjes- telmään. Esityksen mukaan myös vieraskieliset yksityiset koulut otetaan lakisääteisen rahoitus- järjestelmän piiriin ja niissä käyvien oppilaiden kotikunnille säädetään maksuvelvollisuus oppi- laiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuk- siin.

Italukiolainsäädäntö on uudistettu aikuislu- kiolaiksi. Uudistuksella monipuolistetaan oppi- laitosten toimintamuotoja.

Musiikkioppilaitosjärjestelmää kehitetään li- säämällä oppilaitosten itsenäistä liikkumavaraa toiminnan järjestämisessä.

42. Valtion yleissivistävät oppilaitokset

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suo- malais-venäläisen koulun sekä valtion ylläpitä- mien kahdeksan vammaisten lasten koulun

menot. Vuoden 1995 aikana on oppilaitoksissa tarkoitus antaa opetusta noin 2 000 oppilaalle.

Helsingin ranskalais-suomalaisen ja Suoma- lais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiope-

tus, peruskouluopetus ja lukio-opetus painottaen asianomaisen kielialueen kieltä ja kulttuuria. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 1995 aikana yhteensä 117 peruskoulun päästötodistusta ja 83 ylioppilastutkintoa.

Valtion vammaisten koulujen tulosalueet ovat peruskouluopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitosten toimintaa tehostetaan edelleen erityisesti tukipalvelujen alueella.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 145 397 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen tai koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Eräät valtion oppilaitokset	36 425 000
Vammaisten lasten koulut	108 972 000
Yhteensä	145 397 000

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	152 397 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	2 000 000
Muut toimintamenot	150 397 000
Bruttotulot	7 000 000
Maksullinen palvelutoiminta	2 000 000
Muut tulot	5 000 000
Nettomenot	145 397 000

Määrärahaa on tarkoitus käyttää 19 743 000 mk Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja 16 682 000 mk Suomalais-venäläisen koulun toimintaan.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 756 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 7 000 000 mk kalustohankintojen vähenemisen johdosta ja 212 000 mk siirtona momentille 29.01.10.

1995 määräraha	145 397 000
1994 määräraha	143 227 000
1993 tilinpäätös	138 004 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
Jyväskylän kuulovammaisten koulu		26 600		900 000	4 000 000
— peruskorjaus	3 840	19 200	5 000		
— lisärakennus	565	7 400	13 097		
Yhteensä					4 000 000

1995 määräraha	4 000 000
1994 määräraha	19 000 000
1994 II lisämääräraha	500 000
1993 tilinpäätös	49 000 000

43. Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset

Selvitysosa: Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1993 esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna noin 580 000, mistä noin 387 000 ala-asteella ja noin 193 000 yläasteella. Lukuvuonna 1994—1995 arvioidaan

oppilasmäärän säilyvän ennallaan. Vuoden 1993 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 559, joista ala-asteen kouluja 3 566, yläasteen kouluja 622, erityiskouluja 315 ja muita kouluja 56. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskou-

lun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan syksyllä 1995 noin 4 500 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 3 000 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1993 päivälukioissa noin 102 400 ja iltakoulujen lukioasteella aineopiskelijat mukaanluettuina noin 20 500. Päivälukioiden oppilasmäärä lisääntyi 6 % ja iltalukioiden 11 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1994—1995 olevan päivälukioissa noin 106 800 ja aikuislukioissa vastaavasti noin 21 000. Vuoden 1993 syksyllä oli toiminnassa 482 lukioasteen koulua, mistä iltalukioita oli 19. Lukion iltalinjoja oli 31. Lukion ensimmäisen luokan oppilasmäärä oli syksyllä 1993 58 % 16-vuotiaiden ikäluokasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1992 noin 21 000 mk oppilasta kohden peruskoulussa ja 18 000 mk oppilasta kohden lukiossa.

Kunta ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjä saavat valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) perusteella. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 57 % peruskouluissa ja 56 % lukioissa.

Lakisääteistä valtionapua saavissa Steinerkouluissa oli syksyllä 1993 1 879 oppilasta. Englantilaisessa koulussa oli 298, Helsingin kansainvälisessä koulussa 200 ja Helsingin Saksalaisessa koulussa 520 oppilasta. Ulkomailla toimi peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja 10, joissa oppilaita oli noin 270.

Vuoden 1993 syksyllä oli noin 140 kunnan, kuntainliiton tai yksityisen ylläpitämää musiikkioppilaitosta, joissa opiskeli noin 60 000 oppilasta. Valtionosuutta saavia musiikkioppilaitoksia oli 85, joista oli konservatorioita 11 sekä musiikkikouluja tai -opistoja 74. Harkinnanvaraista valtionavustusta sai 21 musiikkioppilaitosta. Valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa opiskeli yhteensä noin 47 300 oppilasta, joista 1 272 sai musiikkioppilaitoksen konservatorioasteella ammatillista koulutusta. Käyttökustannusten keskimääräinen valtionosuus on 55 % musiikin perusopetuksessa ja 64 % musiikin ammattiopetuksessa.

21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 622 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylioppilastutkintolautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää

yhteensä 13 henkilötyövuotta vastaavan määräraikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

1995 määräraha	17 622 000
1994 määräraha	16 807 000
1993 tilinpäätös.....	16 133 348

25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 790 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten. Määrärahaa saa käyttää viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	8 790 000
1994 määräraha.....	8 812 000
1993 tilinpäätös	9 600 000

30. Valtionosuus lukio-opetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 343 660 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 11 000 000 mk rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jatkautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	1 328 660 000
Valtionosuus vuokra-arvoihin ja oikaisuihin	4 000 000
Valtionavustus (enintään).....	11 000 000
Yhteensä	1 343 660 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 37 540 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten ja lisäyksenä oppilasmäärän kasvun johdosta 33 030 000 mk, mistä 16 100 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 20 200 mk.

1995 määräraha	1 343 660 000
1994 määräraha	1 346 570 000
1994 II lisämääräraha.....	8 800 000
1993 tilinpäätös.....	1 304 188 372

31. Valtionosuus peruskouluopetuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 292 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen peruskoulun ja taiteen perusopetuksen valtionosuuden maksamiseen. Taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 7 mk asukasta kohti. Määrärahasta saa käyttää enintään 22 000 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, ulkomailta muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen, maahanmuuttajaopetuksen erityisjärjestelyihin, romanien ja vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin..	6 257 020 000
Taiteen perusopetus	12 800 000
Valtionavustus (enintään).....	22 000 000
Valtionosuus vuokriin ja oikaisuihin	400 000
Yhteensä	6 292 220 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 175 680 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 69 510 000 mk, mistä 61 410 000 mk oikaisuna ja 8 100 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on noin 18 900 mk.

1995 määräraha	6 292 220 000
1994 määräraha	6 397 590 000
1994 II lisämääräraha.....	8 400 000
1993 tilinpäätös.....	6 867 164 487

34. Valtionosuus yleissivistävien oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 248 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja musiikkioppilaitosten opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen lukioiden rakentamiseen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Momentilta saa lisäksi myöntää valtionavustusta Helsingin Kansainvälisen koulun perustamishankkeeseen enintään 3 500 000 mk vuonna 1995.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	
— vuosina 1993—94 myönnettyt valtionosuudet	75 000 000
Helsingin Kansainvälinen koulu.....	3 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakimääräiset menot.....	170 000 000
Yhteensä	248 500 000

Rakentamisluvista ja myönnettyistä valtionosuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1996	1997	1998	1999
Ennen vuotta 1995 hyväksytyt hankkeet				
Mmk.....	234	220	187	428

1995 määräraha	248 500 000
1994 määräraha	241 500 000
1993 tilinpäätös	220 808 932

(35.) *Yleissivistävän opetuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on pääluokan perusteluihin viitaten poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	25 800 000
----------------------	------------

51. *Valtionapu yksityiseen yleissivistävään opetukseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 39 480 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77) 5 §:n mukaisen ja ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81) muuttamisesta annetun lain 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen, vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain muuttamisesta annettavan lain 3 a §:n mukaisen valtionosuuden maksamiseen, sekä Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 3 100 000 mk avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Koulun kerhokeskukselle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle, eräiden vaihtopöytäjärjestöjen toiminnan tukemiseen ja avustuksen maksamiseen kristillisille kouluille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Steiner-kouluille.....	19 450 000
Valtionapu vieraskielisille kouluille....	8 450 000
Valtionapu ulkomailla toimiville kouluille.....	8 480 000
Muut avustukset (enintään).....	3 100 000
Yhteensä	39 480 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 820 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 900 000 mk oppilasmäärän

muutoksen ja 3 800 000 mk valtionapujen loppuerien maksatuksen johdosta.

1995 määräraha	39 480 000
1994 määräraha	35 600 000
1993 tilinpäätös.....	38 368 103

52. *Valtionosuus musiikkioppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 210 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten musiikin perus- ja ammattiopetusta antavien musiikkioppilaitosten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 9 000 000 mk rahoituslain 37 §:n mukaisten avustusten maksamiseen ja enintään 810 000 mk harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 382 000 ja musiikin ammattiopetuksessa enintään 200 000.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää 2 500 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92, muut. 718/93) 16 §:n 2 momentin tarkoittamiin uusista vuokratiloista aiheutuviin yksikköhinnan korotuksiin. Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus musiikin perusopetukseen.	165 000 000
Valtionosuus musiikin ammattiopetukseen	35 240 000
Valtionavustus (enintään).....	9 000 000
Harkinnanvarainen valtionavustus (enintään)	810 000
Yhteensä	210 050 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 217 mk opetustuntia kohti musiikin perusopetuksessa ja 266 mk musiikin ammatillisessa koulutuksessa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 5 600 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	210 050 000
1994 määräraha	216 806 000
1993 tilinpäätös	203 077 132

Ammattiopetus

(Luvut 29.60, 65 ja 66)

Selvitysosa: Ammatillisia oppilaitoksia on 1.8.1995 lukien toiminnassa yhteensä 413, joista valtion 65, kuntien tai kuntayhtymien ylläpitämiä 298 ja yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä 50.

Oppilaitoksissa arvioidaan vuonna 1995 olevan noin 195 250 opiskelijaa, joista 160 850 nuorisoasteen ja 34 400 aikuiskoulutuksessa. Lisäksi ammatillista koulutusta annetaan musiikkioppilaitoksissa, ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa sekä eräissä kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa.

Ammatillisen koulutuksen määrä on lisätty nuukkenevista resursseista huolimatta. Opiskelijamäärät ovat viimeisten huonojen työllisyysvuosien aikana kasvaneet merkittävästi, vuodesta 1991 vuoteen 1994 lähes 38 000:lla. Samaan aikaan kokonaiskustannukset ovat pienentyneet, jolloin toiminta on tehostunut ja yksikkökustannukset pienentyneet.

Ammatillisen koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1991—96 (VNp 18.6.1993). Keskeisenä tavoitteena on koulutuksen laadun ja tason kohottaminen työelämäyhteyksiä monipuolistamalla, koulutusrakennetta laaja-alaisesti, koulutuksen joustavuutta lisäämällä ja ottamalla huomioon lisääntyvät kansainväliset vaatimukset. Yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia lisätään. Opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuuksia kehitetään. Koko nuorisoikäluokalle tarjotaan pienentyneistä voimavaroista huolimatta ammatillinen koulutus.

Ammatillisen koulutuksen rakenne uudistetaan kehittämällä nykyistä joustavampi ja laaja-alaisempi koulutusrakenne. Pääosin kouluasteen linjat korvataan aloittain muodostettavilla toisen asteen laaja-alaisilla ammatillisilla perustutkinnoilla. Peruskoulupohjaisten ammatillisten perustutkintojen sekä opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen rakenne muutetaan peräkkäiseksi. Uusi koulutusrakenne otetaan käyttöön kokonaisuudessaan vuosina 1995—96.

Uudistetun koulutusrakenteen pohjalta ammatillisten oppilaitosten opetussuunnitelmia uusitaan. Ammatillisen liikkuvuuden ja työvoiman joustavan käytön parantamiseksi koulutus muodostetaan entistä laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Koulutussisältöjen valinnaisuutta lisätään yli oppilaitosmuotorajojen. Joustavia ja yksilöllisiä opiskelumuotoja kehitetään sekä tuetaan oma-toimista opiskelua. Opintoja nivelletään koulutusjärjestelmän muiden osien kanssa päällekkäisten opintojen vähentämiseksi. Oppilaitosten yhteistyötä tiivistetään ja koulutustarjontaa joustavoitetaan tavoitteena luopua ammatillisten oppilaitosten oppilaitosmuotorajoista. Ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintaa sekä nuorisoasteen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja joustavan koulutusrakenteen kokeiluja jatketaan.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan yhdistämällä nykyisiä oppilaitoksia entistä toimintakykyisemmiksi sekä koulutustarjonnaltaan ja opetusresursseiltaan monipuolisemmiksi oppilaitoksiksi. Oppilaitosten välistä työnjakoa tarkistetaan ja ylläpitojärjestelmän yhtenäistämistä jatketaan. Valtion oppilaitosten siirtoa kunnallisille ja yksityisille ylläpitäjille jatketaan ja edistetään. Kustannuksiltaan kalliita ja heikosti toimivia oppilaitosyksiköitä lakkautetaan.

Koulutuksen kansainvälistämiseksi lisätään vieraskielisen opetuksen tarjontaa. Kansainvälistä opiskelija- ja opettajavaihtoa lisätään osallistumalla kahdenkeskisiin ja monenkeskisiin vaihto-ohjelmiin ja yhteistyöhankkeisiin.

Koulutuksen ja opetuksen tuloksellisuuden arviointia kehitetään. Tuloksellisuuden arvioinnin perustaksi luodaan arviointistrategiat ja -kriteerit. Ammatillisen koulutuksen laadun parantamiseksi luodaan myös edellytyksiä oppilaitosten oman toiminnan arvioinnille.

Ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmät uudistetaan vuonna 1995. Opiskelijavalintojen perusteita yksinkertaistetaan. Oppilaitokset voivat itse päättää valintaperusteiden painottamisesta. Nuorille turvataan peruskoulun ja lukion jälkeen mahdollisuus ammatillisen tutkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen.

Tarpeellisten muutos- ja peruskorjaustöiden suorittamiseksi sekä lisätilojen rakentamiseksi ehdotetaan valtion ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointeihin käytettäväksi vuonna 1995 yhteensä 124,3 milj. mk. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointien valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan kalusto- ja laitehankinnat mukaan lukien yhteensä 187,5 milj. mk.

*Opiskelijoiden määrät vuosina 1993—95 vakinaisessa koulutuksessa
Valtion ammatilliset oppilaitokset*

	Oppilaitosten lukumäärä 1995	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelija- määrän muutos 1994/95
		1993	1994	1995	
Nuorten ammatillinen koulutus.....	65	54 500	50 600	42 750	—7 850
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		14 000	16 200	13 200	—3 000
Yhteensä	65	68 500	66 800	55 950	—10 850

Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1995	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelija- määrän muutos 1994/95
		1993	1994	1995	
Nuorten ammatillinen koulutus.....	298	88 500	93 800	104 950	11 150
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		13 500	14 800	17 800	3 000
Yhteensä	298	102 000	108 600	122 750	14 150

Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1995	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelija- määrän muutos 1994/95
		1993	1994	1995	
Nuorten ammatillinen koulutus.....	50	12 900	13 000	13 150	150
Aikuisten ammatillinen perus- ja jatkokoulutus		3 000	3 400	3 400	0
Yhteensä	50	15 900	16 400	16 550	150
Kaikki oppilaitokset yhteensä ¹⁾	413	186 400	191 800	195 250	3 450

¹⁾ Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina. Nuorison koulutuspaikkojen lisääminen sekä oppilaitosten omistussuhteiden muutokset sisältyvät lukuihin.

60. Valtion ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion ammatillisille oppilaitoksille vuodelle 1995 alustavasti keskeiseksi tulostavoitteeksi kohottaa opetuksen laatua lisäämällä työelämäyhteyksiä, rakentamalla yhteistyöverkostoja opetuksen tarjonnan monipuolistamiseksi ja valinnaisuuden lisäämiseksi sekä toteuttamalla oman toiminnan arviointia.

Oppilaitosten maksullinen palvelutoiminta on nettobudjetoitu. Maksullisella palvelutoiminnalla tuetaan koulutusta ja tarjotaan yhteiskunnan ja työelämän tarvitsemia koulutuspalveluja sekä edistetään muulla toiminnalla pienten ja keskiurten yritysten tiedon ja teknologian tasoa.

Valtion ammatillisten oppilaitosten toimintaa

tehostetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla heikosti toimivia oppilaitoksia. Valtion ammatillisia oppilaitoksia siirretään kunnallisille ja yksityisille ylläpitäjille. Kaikkiaan on tarkoitus kunnallistaa 1.1.1995 lukien neljä ja 1.7.1995 lukien 47 valtion ammatillista oppilaitosta.

Hyvinkään terveydenhuolto-oppilaitos, Orimattilan koti- ja laitostalousoppilaitos, Pieksämäen metsäoppilaitos ja Rauman merenkulkuoppilaitos kunnallistetaan 1.1.1995 lukien. Ekenäs sjukvårdsläroanstalt, Etelä-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Evon metsäoppilaitos, Haapaveden kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Haapajärven maa- ja metsätalousoppilaitos,

Hämeenlinnan terveydenhuolto-oppilaitos, Ilmajoen maatalousoppilaitos, Ilomantsin ammattillinen oppilaitos, Joensuun metsä- ja puutalousoppilaitos, Kainuun terveydenhuolto-oppilaitos, Kajaanin teknillinen oppilaitos, Kauhajoen ammattiopisto, Kemin teknillinen oppilaitos, Kemin terveydenhuolto-oppilaitos, Koivikon maatalousoppilaitos, Kempeleen puutarhaoppilaitos, Korsholms skolor, Kotkan tekniikan, puutalouden ja merenkulun opisto, Lapin ammattioppilaitos, Lapin maaseutu- ja kotitalousopisto, Lapin terveydenhuolto-oppilaitos, Lepaan puutarhaoppilaitos, Lepaan kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos, Limingan kotitalousoppilaitos, Mikkelin teknillinen oppilaitos, Mustialan maatalousoppilaitos, Muuruveden maatalous- ja puutarhaoppilaitos, Oulun metsäoppilaitos, Oulun teknillinen oppilaitos, Oulun terveydenhuolto-oppilaitos, Pohjois-Karjalan terveydenhuolto-oppilaitos, Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Rovaniemen hotelli- ja ravintolaoppilaitos, Rovaniemen metsäoppi-

laitos, Rovaniemen taide- ja käsateollisuusoppilaitos, Rovaniemen teknillinen oppilaitos, Ruoveden kotitalousoppilaitos, Seinäjoen terveydenhuolto-oppilaitos, Siilinjärven metsäoppilaitos, Tammelan metsäoppilaitos, Tekniska läroanstalten i Ekenäs, Vaasan hotelli- ja ravintolaoppilaitos, Vaasan teknillinen oppilaitos, Vaasan terveydenhuolto-oppilaitos, Vasa svenska hälsovårdsläroanstalt, Vasa yrkesinstitut ja Wetterhoffin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos kunnallistetaan 1.7.1995 lukien.

Lisäksi kaksi valtion ammatillista oppilaitosta, Tampereen terveydenhuolto-oppilaitos ja Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitos, yhdistetään 1.8.1995. Ekenäs forstnstitut yhdistetään yksityiseen oppilaitokseen 1.1.1995.

Oppilaitoksista on vähennetty valtioneuvoston 27.2.1992 tekemän päätöksen johdosta 194 henkilötyövuotta vuoden 1994 aikana.

Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1993 ja ennakoitujen tunnusluvut vuosille 1994 ja 1995:

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet.....	0	2 400 000	2 300 000
Muut suoritteet.....	273 636 142	118 600 000	230 100 000
Maksullisen toiminnan tulot yhteensä.....	273 636 142	121 000 000	232 400 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	259 026 005	96 000 000	220 000 000
Käyttäjäämä	14 610 137	25 000 000	12 400 000
% tuloista	5,3	20,7	5,3
Osuus yhteiskustannuksista	14 610 137	25 000 000	12 400 000
Kustannukset yhteensä	273 636 142	121 000 000	232 400 000
Ylijäämä (+) ¹⁾	+0	+0	+0
% tuloista	0	0	0

¹⁾ ei sisällä maksullisen palvelutoiminnan tukirahaa. Koulutilojen ja työtoiminnan tulot ja menot eivät sisälly vuoden 1994 lukuihin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2 252 692 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen ja urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen enintään 30 300 000 mk, mistä enin-

tään 8 000 000 mk nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös opiskelijan koulukuljetuksen järjestämiseen ja koulumatkasta opiskelijalle aiheutuvien kustannusten korvaamiseen, työnantajille maksettaviin kou-

lutuskorvauksiin sekä enintään 64 500 000 mk valtion, kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Momentilta rahoitettavan maksullisen palvelutoiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Määrärahasta saa käyttää 3 000 000 mk maksullisen palvelutoiminnan käynnistämiseen ja tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös opetushallituksesta vähennettävän henkilöstön palkkaamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 41 000 000 mk vuonna 1994 tapahtuneiden oppilaitosten kunnallistamisten johdosta, 326 000 000 mk vuonna 1995 tapahtuvien kunnallistamisten johdosta sekä 16 000 000 mk siirtona momentille 29.10.21 lastentarhanopettajakoulutuksen korkeakouluille siirtymisen johdosta ja 7 000 000 mk siirtona momentille 29.60.25 teknologiapalveluverkoston kehittämiseen ja tukemiseen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 122 700 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta sekä 256 324 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleen järjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	2 522 692 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.....	220 000 000
Muut toimintamenot.....	2 302 692 000
Bruttotulot.....	270 000 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	232 400 000
Muut tulot.....	37 600 000
Nettomenot.....	2 252 692 000

1995 määräraha.....	2 252 692 000
1994 määräraha.....	2 465 732 000
1994 II lisämääräraha.....	83 600 000
1993 tilinpäätös.....	2 467 139 261

25. *Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämisestä, ammattikorkeakoulukokeiluista ja muista ammatillisen koulutuksen uusista kehittämishankkeista aiheutuviin suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 5 700 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahasta saa käyttää enintään 7 000 000 mk valtion, kunnallisten ja yksityisten oppilaitosten sekä pienen ja keskisuuren yritystoiminnan yhteisen teknologiapalveluverkoston kehittämiseen ja tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää 19 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 7 000 000 markan siirto momentilta 29.60.21.

1995 määräraha.....	26 800 000
1994 määräraha.....	14 185 000
1993 tilinpäätös.....	15 360 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 124 330 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion aloittamien rakennushankkeiden loppuun saattamiseen kunnallistetussa oppilaitoksissa.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ammattioppilaitokset					
1.1. Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos muutostyö, Oulu					
— II vaihe.....	2 592	16 700	6 443	1 000 000	3 000 000
1.2. Lapin ammattioppilaitos, Rovaniemi..		17 100		6 300 000	6 900 000

	— lisärakennus	1 673	12 600	7 531	(peruun- tunut 29 343)	
	— muutostyö.....	731	4 500	6 156		
					Yhteensä	9 900 000
2.	Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
2.1.	Keski-Suomen kotitalousopettajaopisto, Jyväskylä		29 000		11 850 000 (peruun- tunut 90 631)	7 600 000
	— lisärakennus	1 970	18 000	9 137		
	— peruskorjaus.....	1 811	11 000	6 074		
2.2.	Limingan kotitalousoppilaitos					
	— peruskorjaus.....	930	10 100	10 860	500 000	4 000 000
2.3.	Lieksan kotitalous- ja sosiaalialan op- pilaitos					
	— peruskorjaus ja lisärakennus.....	1974	10 400	5 268	500 000	5 000 000
					Yhteensä	16 600 000
3.	Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset					
3.1.	Jurvan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos.		29 400		23 200 000	3 500 000
	— lisärakennus	3 620	23 000	6 354		
	— peruskorjaus.....	1 050	6 400	6 095		
					Yhteensä	3 500 000
4.	Maatalousalan oppilaitokset					
4.1.	Kempeleen puutarhaoppilaitos					
	— lisärakennus	2 533	19 500	7 698	7 700 000	8 600 000
4.2.	Uudenmaan maaseutuopisto		31 150		7 513 000 (peruun- tunut 356 099)	5 700 000
	— lisärakennus	1 642	18 200	11 084		
	— peruskorjaus.....	2 415	12 950	5 362		
					Yhteensä	14 300 000
5.	Merenkulkuoppilaitokset					
5.1.	Rauman merenkulkuoppilaitos					
	— asuntolan peruskorjaus	2 204	10 700	4 855	1 000 000 Yhteensä	4 900 000 4 900 000
6.	Teknilliset oppilaitokset					
6.1.	Helsingin teknillinen oppilaitos, Hieta- lahden rakennusten peruskorjaus.....		165 460		156 400 000 (peruun- tunut 1 225 000)	5 200 000
	— päärakennus.....	6 690	77 000	11 510		
	— konelaboratoriot.....	4 640	35 700	7 694		
	— uusi kemia	2 410	20 200	8 382		
	— sähkölaboratorio	3 714	25 760	6 936		
	— vanha kemia	1 375	6 800	4 945		
6.2.	Kotkan teknillinen oppilaitos		36 900		28 600 000	6 430 000
	— lisärakennus	2 057	18 050	8 775		
	— peruskorjaus.....	4 015	18 850	4 695		
6.3.	Mikkelin teknillinen oppilaitos		65 100		15 465 000	19 800 000

	— lisärakennus.....	3 985	40 100	10 063		
	— muutostyö.....	6 305	25 000	3 965		
					Yhteensä	31 430 000
7.	Terveydenhuolto-oppilaitokset					
7.1.	Helsingin IV terveydenhuolto-oppilaitos, I vaihe					
	— uudisrakennus.....	5 850	52 500	8 974	37 720 000	7 800 000
7.2.	Pirkanmaan terveydenhuolto-oppilaitos, Tampere.....		62 500		3 560 000	2 000 000
	— lisärakennus.....	1 889	22 000	11 646		
	— peruskorjaus.....	5 059	40 500	8 006		
7.3.	Lapin terveydenhuolto-oppilaitos.....		11 800		500 000	4 000 000
	— lisärakennus.....	1 158	10 810	9 335		
	— muutos.....	480	990	2 063		
					Yhteensä	13 800 000
8.	Ammatilliset opettajakorkeakoulut					
8.1.	Hämeenlinnan ammatillisen opettajakorkeakoulun peruskorjaus.....					
	— peruskorjaus I.....	6 554	35 600	5 432	19 300 000	12 300 000
					Yhteensä	12 300 000
9.	Lastentarhanopettajaopistot					
9.1.	Helsingin lastentarhanopettajaopisto...		43 000		20 850 000	12 600 000
	— peruskorjaus.....	2 862	19 500	6 813		
	— lisärakennus.....	1 700	23 500	13 824		
					Yhteensä	12 600 000
10.	Oppilaitosten suunnittelu, pienehköt rakennushankkeet ja tilapäisten rakennusten siirto.....					3 000 000
					Yhteensä	3 000 000
11.	Opetusmaatiloiden pienehköt rakennushankkeet ja opetusmetsien perusparannuksetj					2 000 000
					Yhteensä	2 000 000
					Yhteensä	124 330 000

Oppilaitosten ja opetusmaatiloiden pienehköihin rakennushankkeisiin liittyviä, valtion talousarviosta annetun lain (423/88) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1995 tehdä siten, että vuoden 1995 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menoja vuonna 1996 87 000 000 mk ja vuonna 1997 31 000 000 mk.

1995 määräraha.....	124 330 000
1994 määräraha.....	136 600 000
1994 I lisämääräraha.....	10 600 000
1993 tilinpäätös.....	199 715 000

87. *Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 3 650 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 2 650 000 mk Ammatikasvatushallinnon koulutuskeskuksen kiinteistöjen maksamattoman kauppahinnan korkomenoihin ja 1 000 000 mk Vasa svenska hälsovårdsläroanstalt -nimisen oppilaitoksen kiinteistön vaihdosta aiheutuvan kauppahinnan maksamiseen.

1995 määräraha.....	3 650 000
1994 määräraha.....	9 350 000
1994 II lisämääräraha.....	-
1993 tilinpäätös.....	21 030 000

65. Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla heikosti toimivia oppilaitoksia.

Valtion ammatillisia oppilaitoksia kunnallistetaan 1.1.1995 lukien neljä ja 1.7.1995 lukien 47. Yksi yksityinen oppilaitos ja yksi kunnallisen oppilaitoksen toimipiste lakkautetaan 1.7.1995 lukien.

30. *Valtionosuus kunnallisten ammatillisten oppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 241 840 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n mukaisina avustuksina 38 000 000 mk maksullisen palvelutoiminnan käynnistämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, musiikkipainotteisten ammatillisten oppilaitosten toimintaan, Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen, oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, oppilaitosten kansainvälistämiseen ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten tukiopetuksen järjestämiseen. Avustuksesta saa käyttää enintään 8 000 000 mk nuorisosteiden koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulukokeiluihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 10 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92, muut. 718/93) 14 §:n 2 momentin tarkoittamiin uusista vuokratiloista aiheutuviin yksikköhinnan korotuksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 62 270 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 289 700 000 mk opiskelijamäärän kasvun johdosta, mistä 23 000 000 mk vuonna 1994 tapahtuneiden ja 182 500 000 mk vuonna 1995 tapahtuvien valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisten johdosta ja 84 200 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta. Valtionosuiden laskennallisena perusteena käytettävä kes-

kimääräinen yksikköhinta on noin 33 900 mk ja keskimääräinen valtionosuus 56 %.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	2 203 840 000
Valtionavustukset	38 000 000
Yhteensä	2 241 840 000

1995 määräraha	2 241 840 000
1994 määräraha	2 011 810 000
1994 II lisämääräraha	54 700 000
1993 tilinpäätös	2 213 581 560

34. *Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 187 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden, eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuosina 1993 ja 1994 myönnettyt valtionosuudet	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	42 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	4 500 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen toteuttamishelmien edellyttämät valtionosuudet	
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	126 900 000

— yksityiset ammatilliset oppilaitokset.	14 100 000
	Yhteensä 187 500 000

Aiemmin hyväksytyistä hankkeista ja korko-
tuista aiheutuu menoja 158,4 milj. mk vuonna
1996, 131,9 milj. mk vuonna 1997, 109,7 milj.
mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 225,8
milj. mk.

1995 määräraha	187 500 000
1994 määräraha	178 648 000
1993 tilinpäätös	227 600 000

(35.) *Ammattiopetuksen valtionosuuksien ja
-avustusten loppuerät* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on
pääluokan perusteluihin viitaten poistettu talo-
usarviosta.

1994 määräraha	24 050 000
----------------------	------------

37. *Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan*
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen
maksamiseen Salon kaupungille aiemmin myön-
netyn valtuuden nojalla Salon terveydenhuolto-
oppilaitoksen kiinteistöistä aiheutuviin pääoma-
kustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1993 myönnetystä val-
tuudesta aiheutuu valtiolle menoja 3 500 000 mk
vuonna 1996.

1995 määräraha	3 500 000
1994 määräraha	3 500 000
1993 tilinpäätös.....	13 500 000

50. *Valtionosuus yksityisten ammatillisten op-
pilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomäärära-
ha)

Momentille myönnetään 216 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuu-
ritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92)
mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Mää-
rärästä saa käyttää opetusministeriön mää-
räämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen
rahoituksesta annetun lain 37 ja 38 §:n mukai-
sina avustuksina 19 750 000 mk opettajankou-
lutukseen, maksullisen palvelutoiminnan käyn-
nistämiseen, urheilijoiden ammatilliseen koulu-
tukseen, oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoiminta-
an ja oppilaitosten kansainvälistämiseen. Avu-
stuksesta saa käyttää enintään 1 500 000 mk
nuorisosaasteen koulutuksen ja ammattikorkea-

koulujen kokeiluista annetun lain (391/91) 17 §:n
mukaiseen tarkoitukseen ammattikorkeakoulu-
kokeiluihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyt-
tää 2 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen
rahoituksesta annetun lain (705/92, muut.
718/93) 14 §:n 2 momentin tarkoittamiin uusista
vuokratiloista aiheutuviin yksikköhinnan koro-
tuksiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu
huomioon vähennyksenä 5 540 000 mk pääluo-
kan selvitysosan perusteluihin viitaten ja lisä-
yksenä opiskelijamäärän kasvun johdosta
8 870 000 mk, mistä 6 800 000 mk nuorison
koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloite-
tun ohjelman johdosta. Valtionosuuden lasken-
nallisena perusteena käytettävä keskimääräinen
yksikköhinta on noin 29 100 mk ja keskimää-
räinen valtionosuus 45 %.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	196 470 000
Valtionavustukset	19 750 000
	Yhteensä 216 220 000

1995 määräraha	216 220 000
1994 määräraha	209 290 000
1994 II lisämääräraha.....	4 000 000
1993 tilinpäätös	249 258 771

51. *Valtionosuus ammatillisten erityisoppilai-
tosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 240 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuu-
ritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92)
sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta
annetun lain (494/83, muut. 674/89 ja 87/92)
10 b §:n ja 10 e §:n mukaisten valtionosuuksien
ja -avustusten maksamiseen. Määrärahasta saa
käyttää enintään 500 000 mk opetus- ja kult-
tuuritoimen rahoituksesta annetun lain 38 §:n
mukaisina avustuksina oppilaitosten kokeilu- ja
kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansain-
välistämiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä 3 360 000 mk
pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten ja
lisäyksenä opiskelijamäärän kasvun johdosta
6 800 000 mk. Valtionosuuden perusteena käy-
tettävä keskimääräinen yksikköhinta on 90 590
mk. Valtionosuus rakennuslainojen korko- ja
kuoletusmenoihin sisältyy yksikköhintaan.

1995 määräraha	120 240 000
1994 määräraha	116 800 000
1993 tilinpäätös	137 995 449

66. Oppisopimuskoulutus

Selvitysosa: Oppisopimuskoulutuksesta ja sen rahoituksesta säädetään laissa (1605/92) ja asetuksessa (1606/92) oppisopimuskoulutuksesta. Oppisopimuskoulutusta järjestetään sekä nuorisoasteen että aikuisten ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena.

Oppisopimus on opiskelijan ja työnantajan välinen työsopimus siihen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Oppisopimuskoulutuksen perusteisiin ja opetussuunnitelmiin noudatetaan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä.

Oppisopimuskoulutuksen paikallinen johto ja valvonta on kunnallinen tehtävä, josta vastaavat kunta tai kunnat yhdessä.

Oppisopimuskoulutuksen saatavuutta ja joustavuutta pyritään lisäämään. Vuonna 1995 on tavoitteena 17 000 oppisopimusta.

30. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 390 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oppisopimuskoulutuksesta annetun lain (1605/92) mukaisen valtiosuuden maksamiseen sekä oppisopimuslain (422/67) mukaisen koulutuksen järjestämismenojen loppusuoritusten maksamiseen. Oppisopimusten kokonaismäärä aikuisten ammatil-

lisessa peruskoulutuksessa ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 1995 on 7 600.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 137 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten siten, että vuotuisia oppisopimuspaikkoja lisätään peruskoulutukseen 4 000 ja lisäkoulutukseen 2 500.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 212 400 000 mk, mistä 52 400 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta sekä 160 000 000 mk vuonna 1995 aloitettavasta ohjelmasta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta siten, että laissa säädettyä oppisopimusten enimmäismäärän sääntelyä ei sovelleta nuorten ammatillisessa peruskoulutuksessa vuosina 1995—1996.

1995 määräraha	390 600 000
1994 määräraha	178 200 000
1994 II lisämääräraha.....	66 900 000
1993 tilinpäätös	170 077 905

69. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Yleissivistävää aikuiskoulutusta annetaan kansalaisopistoissa, kansanopistoissa, opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa sekä aikuislukioissa (luku 29.43) ja korkeakouluissa (luku 29.10).

Kansanopistoja oli vuonna 1993 yhteensä 93. Opiskelijamäärä perusoppijaksolla oli noin 8 000 ja kursseilla noin 82 000. Opiskelijaviikkojen kokonaismäärä oli noin 340 000. Opistot saavat valtiosuutta kansanopistolain (1218/93) perusteella 55 % laskennallisista käyttökustannuksista sekä ammatilliseen koulutukseen ja peruskoulu- ja lukiokoulutukseen 45—

60 % käyttökustannuksista. Ammatillisen koulutuksen osuus koko toiminnasta oli noin 25 %. Vuonna 1993 kansalaisopistoja oli 276 ja niissä opiskeli noin 620 000 henkilöä. Kokonaistuntimäärä oli noin 2 051 000 tuntia. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtiosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) nojalla 45—60 % käyttökustannuksista. Keskimääräinen valtiosuus on noin 57 % käyttökustannuksista. Vuonna 1993 opintokeskuksia oli toiminnassa 10. Opintokerhojen tuntimäärä oli noin 474 000 tuntia ja muun opintotoiminnan tuntimäärä noin 151 000 tuntia. Opintokeskus saa opintokeskuslain (1215/93)

nojalla valtionapua opintokerhotoimintaan laskennallisista perusteista sekä muuhun opintotoimintaan 64 % laskennallisista käyttökustannuksista. Vuonna 1993 kesäyliopistoja oli 21 ja niissä noin 64 000 opiskelijaa. Opetustuntien määrä oli noin 77 000 tuntia. Ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvuista 29.60 ja 29.65, joihin sisältyy osa aikuisten ammatillisesta peruskoulutuksesta ja jatkolinjoista. Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla arvioidaan olevan vuonna 1995 keskimäärin 44 500 opiskelijaa. Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi kesäyliopistojen järjestämänä koulutuksena, kansanopistoissa ja kansalaisopistoissa sekä liikunnan koulutuskeskuksissa (luku 29.98), oppisopimuskoulutuksena (luku 29.66), aikuiskoulutuksena (luku 29.43) ja maksullisena täydennyskoulutuksena ja avoimena korkeakouluopetuksena (luku 29.10). Valtio osallistuu omaehtoisen täydennyskoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskunnallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin, johon ei muutoin olisi riittävästi maksullista kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaisuudessaan työnantaja. Määrärahat maksullisen palvelutoiminnan kehittämiseen ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.21, 29.65.30, 29.65.50 ja 29.69.21. Vuonna 1993 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän täydennyskoulutuksen opiskelijapäivien määrä oli yhteensä noin 600 000. Ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia on 44. Ne järjestävät ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskukset rahoittavat toimintansa pääasiassa kou-

lutuksesta ja muusta toiminnasta saamallaan tuloilla. Ne myyvät koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Vuonna 1992 ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten toiminnan määrä oli runsaat 4,1 milj. opiskelijatyöpäivää, josta noin 3,4 milj. oli työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta. Ammatillisia erikoisoppilaitoksia oli vuonna 1993 yhteensä 56. Erikoisoppilaitoksissa oli vuonna 1992 vähintään vuoden pituisessa koulutuksessa noin 1 300 opiskelijaa. Erikoisoppilaitosten järjestämän kurssitoiminnan määrä oli yhteensä noin 300 000 oppilastyöpäivää.

Opetusministeriön asettaman tulostavoitteen mukaan Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen toiminnan tulee nykyistä tehokkaammin tukea ja edistää koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamista. Ne avustavat opetushallintoa valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin liittyvän koulutuksen järjestämisessä sekä edistävät koulutusta ja kehittämistoiminnalla oppilaitosten siirtymistä tulosohjaukseen. Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen tehtävät ja hallinnollinen asema selvitetään.

21. Opetushallinnon koulutuskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 878 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ammattikasvatustahallinnon koulutuskeskuksen ja Heinolan kurssikeskuksen maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen. Momentilta palkattava henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1993	1994	1995
Maksullisen toiminnan tulot mk	4 000 000	9 752 000	13 364 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk	5 000 000	18 865 000	22 242 000
Käyttäjämää mk	-1 000 000	-9 113 000	-8 878 000
— % tuloista	-25	-93	-66
Osuus yhteiskustannuksista mk	0	0	0
Alijäämä mk	-1 000 000	-9 113 000	-8 878 000
— % tuloista	-25	-93	-66

Menojen ja tulojen erittely: mk
 Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot 22 242 000

Bruttotulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot 13 364 000
 Nettomenot 8 878 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 032 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Koulutuskeskusten toiminnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi keskusten toimintaa tuetaan 8 878 000 markalla vuonna 1995.

1995 määräraha	8 878 000
1994 määräraha	9 113 000
1993 tilinpäätös.....	14 726 777

22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 868 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetushallinnon henkilöstön lisäkoulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 2 368 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Ammattitutkintoihin liittyvä koulutus ..	4 308 000
Muu henkilöstön täydennyskoulutus ..	17 255 000
Opettajien koulutustason kohottaminen	11 305 000
Yhteensä	32 868 000

1995 määräraha	32 868 000
1994 määräraha	30 536 000
1993 tilinpäätös.....	30 700 000

25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 438 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleisivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja muista kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 3 828 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 252 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 29.01.21.

1995 määräraha	18 438 000
1994 määräraha	14 650 000
1993 tilinpäätös.....	15 905 872

30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 318 510 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää rahoituslain 37 ja 38 §:n mukaisiin avustuksiin enintään 4 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 1 900 000.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 9 290 000 mk pääluokan selvitysosaa perusteluihin viitaten. Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	314 510 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	318 510 000

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 289 mk opetustuntia kohden.

1995 määräraha	318 510 000
1994 määräraha	342 020 000
1993 tilinpäätös	379 189 703

32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 189 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen maksamiseen, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) mukaiseen toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös

työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionavustuksen ja -korvauksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Toiminta-avustukset	91 400 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen	84 000 000
Vuokra-arvojen korvaaminen	12 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset ja oikaisut	2 000 000
Yhteensä	189 400 000

Toiminta-avustuksen määrä on tarkoitus pienentää 15 prosentista 10 prosenttiin.

1995 määräraha	189 400 000
1994 määräraha	211 000 000
1994 II lisämääräraha	9 600 000
1993 tilinpäätös	255 699 519

33. Ammatillinen aikuiskoulutus (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 451 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisilta oppilaitoksilta ostettavan täydennyskoulutuksen maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 15 ja 16 §:n mukaan ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostettavan ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen sekä täydennyskoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammattitutkintojen ja kielitutkintojen toteuttamiseen sekä ammatillisista pätevyystutkinnoista annetun lain (32/72) mukaisten aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 8 500 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen, josta 6 500 000 mk lähialueyhteistyöhön ja siihen liittyvään valmistelutyöhön ja 2 000 000 mk Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Edelleen määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksi-

en maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 7 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Valtion rahoitus ammatilliseen täydennyskoulutukseen tulee kohdistaa siten, että ns. omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus ammatillisessa täydennyskoulutuksessa saa olla enintään 85 prosenttia kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että romanien aikuiskoulutuksen samoin kuin ammatillisten erityisoppilaitosten täydennyskoulutuksessa ja muussa vastaavassa erityisopetuksessa sekä varusmiesten vapaa-aikana tapahtuvassa opetuksessa valtion rahoitus voi olla 100 prosenttia.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lääninhallitukset	
ammattillinen perus- ja jatkokoulutus ..	343 100 000
ammattillinen täydennyskoulutus	61 000 000
yksityisopiskelijoiden tukiopetus	5 000 000
ammattitutkintolain mukaiset tutkinnot.	14 000 000
väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset ..	1 000 000
Lääninhallitukset yhteensä	424 100 000
Opetushallitus	
lähialueyhteistyö	6 500 000
ulkomaalaisten opetus	2 000 000
romanien aikuiskoulutus	1 000 000
ammattitutkintolain mukaiset tutkinnot.	6 000 000
kielitutkinnot	2 000 000
ammattillisten pätevyystutkintojen loppuerät	2 000 000
Opetushallitus yhteensä	19 500 000
EU:n sosiaalirahaston mukaisten hankkeiden kotimaisiin rahoitusosuuksiin ..	7 500 000

Yhteensä 451 100 000

1995 määräraha	451 100 000
1994 määräraha	543 041 000
1994 II lisämääräraha	26 200 000
1993 tilinpäätös	601 386 396

(35.) Aikuiskoulutuksen valtionosuuksien ja -avustusten loppuerät (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on

pääluokan perusteluihin viitaten poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 12 500 000

50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 328 280 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansanopistolain (1218/93) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 5 000 000 mk kansanopistolain 14 §:n mukaisiin avustuksiin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 328 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	303 280 000
Valtionavustukset	5 000 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja oikaisueroihin	20 000 000
Yhteensä	328 280 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 9 070 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten ja lisäyksenä 7 700 000 mk nuorison koulutuspaikkoja lisäävän vuonna 1994 aloitetun ohjelman johdosta. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta opiskelijaviikko kohden on noin 1 550 mk.

1995 määräraha 328 280 000
 1994 määräraha 329 830 000
 1994 II lisämääräraha..... 4 000 000
 1993 tilinpäätös 326 061 150

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 010 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk rahoituslain 38 §:n mukaisien avustusten maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 350 000 ja laskennallisia opintoviikkoja 144 000.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 070 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen valtionosuus on 286 mk opetustuntia kohti ja 123 mk opintoviikkoa kohti.

1995 määräraha 110 010 000
 1994 määräraha 129 750 000
 1993 tilinpäätös 123 649 963

52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 10 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) 15 §:n mukaisiin perustamishankkeiden valtionavustuksiin sekä 28 § 3 momentin mukaisten aikaisemmasta rakentamisesta aiheutuneiden velkojen hoitamiseen tarkoitettuihin rakennusavustuksiin, ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainten korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Ennen vuotta 1994 hyväksytyt aikuiskoulutuskeskusten hankkeet.....	5 000 000
Rakentamisen korkotuki	
— aikuiskoulutuskeskukset	400 000
— opistot	300 000
Yhteensä	5 700 000

Hyväksytyistä hankkeista ja myönnettävistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1996	1997	1998	1999-
Ennen vuotta 1993 hyväksytyt hankkeet ja korkotuet Mmk.....	0,5	0,3	0,2	0,2

1995 määräraha	5 700 000
1994 määräraha	43 900 000
1993 tilinpäätös.....	47 460 000

53. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen ja Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sappelas Duodjarat r.y:lle, Karjalan Liitto ry:lle sekä muille järjestöille vapaa- seen sivistystyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus kotitalousneuvontajärjestöille	13 128 000
Avustus käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	14 993 000
Avustus opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	7 449 000
Avustus laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille	1 869 000
Avustus eräille järjestöille	1 339 000
Avustus Karjalan Liitto ry:lle	972 000
Avustus Kuivajärven ja Hietajärven vienankarjalaiskylien sivistystyöhön ja elvytykseen	45 000
Avustus suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	205 000
Yhteensä	40 000 000

1995 määräraha	40 000 000
1994 määräraha	46 600 000
1993 tilinpäätös.....	49 249 400

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 58 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintokeskuslain (1215/93) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk opintokeskuslain 14 ja 23 §:n mukaisiin avustuksiin. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 135 500.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon vähennyksenä 1 600 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten. Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan ..	7 000 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan	47 400 000
Valtionavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	58 400 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on 549 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 20 mk.

1995 määräraha	58 400 000
1994 määräraha	60 080 000
1994 II lisämääräraha	2 500 000
1993 tilinpäätös.....	59 752 495

56. Kesäyliopistojen ja eräät muut valtionavustukset

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille niiden toiminnasta sekä yhteisestä tiedotus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin sekä opetusohjelmien tuottamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 300 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 7 000 000 mk kesäyliopistojen toimintaan ja 5 000 000 mk erityisesti työttömille suunnattujen opetusohjelmien sekä koulutukseen hakeutumista edistävien televisio- ja radio-ohjelmien tuottamiseen.

1995 määräraha	12 000 000
1994 määräraha	10 700 000
1994 II lisämääräraha	4 000 000
1993 tilinpäätös.....	8 650 000

80. Varastokirjasto

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 1995 seuraavat tulostavoitteet: Kirjasto varautuu ottamaan vastaan seitsemän hyllykilometriä aineistoa. Aineisto käsitellään viivytyksettä. Palvelutoiminta säilytetään ajantasaisena. Palveluiden maksullisuudessa säilytetään nykyinen käytäntö. Toiminnan tuottavuus lisääntyy vuodesta 1994 vuoteen 1995 10 %:lla.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 7 224 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 960 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, 1 000 000 mk vuosille 1995—96 myönnetyn

tilausvaltuuden perusteella lisätilojen hyllyjen hankkimiseen ja 200 000 mk lisätilojen vuokra-

1995 määräraha.....	7 224 000
1994 määräraha.....	4 227 000
1993 tilinpäätös.....	4 391 231

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää varastokirjaston lisätilojen hankintaan Kiinteistö Oy Kuopion Kirjatalo -nimisestä yhtiöstä. Tilojen laajuus on 3 600 m² ja hankintahinta 11 900 000 mk eli 3 305 mk/m².

1995 määräraha	11 900 000
1994 määräraha	—

(81.) Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos

Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentin 29.81.(21) määräraha on otettu huo-

mioon momentin 29.10.21 laskelmissa.

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskukselle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen keskeisimpiä tehtäviä ovat tutkimus, suuret sanakirjatytöt ja kielenhuolto. Tutkimuksen painopisteet ovat nykykieltä koskeva tutkimus, sanastoa ja nimityksiä koskeva tutkimus, fennougristinen tutkimus sekä suomen kielen kielipiirin laatumiseen osallistuminen. Tutkimuskeskus palvelee kielenkäyttäjiä ja yhteiskuntaa kielitaitoa ja kielenhuoltoa koskevissa kysymyksissä. Tutkimuskeskus uudistaa julkaisupolitiikkaansa kokonaistalouttaan tukevalla tavalla. Vuoden 1995 maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuustavoite on 90 % ja julkisoikeudellisten suoritteiden 60 %.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 11 663 000 mk.

1995 määräraha	11 663 000
1994 määräraha	11 927 000
1993 tilinpäätös.....	11 989 214

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 608 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on 370 000 mk tarkoitettu virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menoihin. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.01.

1995 määräraha.....	1 608 000
1994 määräraha.....	1 633 000
1993 tilinpäätös.....	1 113 816

83. Arkistolaitos

Selvitysosa: Arkistolaitoksen päätulosalueet ovat arkistoaineiden säilyttäminen, käyttöön saattaminen ja käytettävyyden kehittäminen, tietopalvelu ja arkistotoimen ohjaus. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Arkistoaineiston hallintaa ja siihen liittyvää tietopalvelua palveleva arkistotietokanta ote-

taan asteittain käyttöön vuodesta 1995 lähtien. Viranomaisilta vastaanotettujen atk-tiedostojen säilytys arkistolaitoksessa toteutetaan 1995. Arkistotoimen ohjauksen painopisteinä ovat lakautettujen viranomaisten arkistojen hallintaan liittyvät tehtävät sekä arkistokoulutus.

Arkistolaitoksen arvioidaan tuottavan mm. seuraavat palvelut ja suoritteet:

	1993	1994	1995
Tutkijakäynnit.....	67 340	68 000	69 000
Annetut todistukset ja selvitykset	22 478	23 000	24 000
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä).....	2 672	1 220	1 250
Annettu koulutus (luentotunteja).....	823	850	850

21. (29.83.21 ja 28) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 018 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tukemiseen enintään 1 096 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 12 054 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, 562 000 mk viiden henkilötyövuoden palkkausten siirtoma momentilta 26.05.21 ja 3 200 000 mk arkistotoimen yhteisen arkistotietokannan ja atk-aineistojen säilytysjärjestelmän edellyttämiin laite-, ohjelmisto- ja kalustohankintoihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen

toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.29.(83).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	49 668 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	4 007 000
Muut toimintamenot.....	45 661 000
Bruttotulot	2 650 000
Maksullisen toiminnan tulot	2 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 100 000
— muut suoritteet.....	1 400 000
Muut tulot	150 000
Nettomenot	47 018 000
1995 määräraha	47 018 000
1994 määräraha	35 084 000
1993 tilinpäätös.....	34 757 031

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90 ja 98)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1995 kertyvän 1 595 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 40 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen 507,3 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteen tukemiseen 367,5 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteen tukemiseen 760,3 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen

ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauksien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Mainitun asetuksen mukaisista jakosuhteista luovutaan väliaikaisesti myös vuonna 1995.

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle ja Suomalaisen Tiedekatemian Sodankylän observatoriolle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyn voimaantuloon saakka.

Selvitysosa: Tulevaisuudentutkimuksen tehtäviin Suomen Akatemiaan perustettu erikoistutkijan virka siirretään 1.8.1995 lukien Turun kauppakorkeakouluun.

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Suomen Akatemia kohdentaa pääosan tutkimusmäärärahoista korkeatasoisten tutkimushankkeiden sekä suomalaisten tutkimuksen huippuyksiköiden rahoittamiseen ja niiden toimintamahdollisuuksien parantamiseen yhdessä korkeakoulujen kanssa.

Tutkimusohjelmien kautta akatemia suuntaa rahoitusta strategista panostusta kaipaaville aloille, kuten uusteollistamisen kannalta keskeisille tutkimusaloille sekä korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten välistä tutkimusyhteistyötä edistäville hankkeille.

Tutkijankoulutuksessa akatemia edistää omalta osaltaan tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista. Akatemia osallistuu uuden graduate school -tyyppisen tutkijankoulutusjärjestelmän toteuttamiseen.

Suomen Akatemia osallistuu Euroopan unionin tutkimuksen puiteohjelmien osa-ohjelmia koskevien hanke-esitysten valmistelukustannuksiin, tutkimushankkeiden kotimaisiin rahoitusosuuksiin ja hallintomeneihin sekä muutoinkin edistää tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua Euroopan unionin tutkimusohjelmiin. Akatemia rahoittaa myös muuta kansainvälistä tutkimusyhteistyötä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 114 366 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 136 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 105 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkauksen siirtona 1.8.1995 lukien momentille 29.10.21.

1995 määräraha	114 366 000
1994 määräraha	115 646 000
1994 II lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös	115 654 249

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 065 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusmäärärahojen, tutkimussopimuksista aiheutuvien menojen, tutkijankoulutusmenojen, varttuneiden tieteenharjoittajien apurahojen, tutkimuksen erityisrahoitusmenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden rahoitusta varten.

1995 määräraha	31 065 000
1994 määräraha	93 896 000
1994 I lisämääräraha.....	60 000 000
1993 tilinpäätös	143 475 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 367 475 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, Suomen Akatemian tutkimushankkeiden menojen, mukaan lukien kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvat menot, sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen.....	312 000 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin	15 000 000
Kotimaisten kielten tutkimusprojekteihin ja sanakirjatöihin	7 125 000

mk

Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	18 550 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	11 700 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	3 100 000
Yhteensä 367 475 000	

1995 määräraha	367 475 000
1994 määräraha	280 832 000
1993 tilinpäätös	247 320 527

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksusuoksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) sekä Euroopan tutkimuksen tietoliikenneverkon kehittämiseen.

Selvitysosa: CERNin jäsenmaksuosuus määräytyy Suomen kansantuoteosuuden mukaisesti. Vuosien 1991—93 kansantuotteen keskiarvon perusteella se olisi noin 0,8 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista. Vuosittainen jäsenmak-

suosuus on porrastettu siten, että täysi jäsenmaksu maksetaan vuonna 1995, mikä on arviolta 35 000 000 mk. Suomen maksuosuus Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL) ja konferenssille (EMBC) on arviolta 5 600 000 mk ja Euroopan tutkimuksen tietoliikenneverkon kehittämiseen arviolta 2 500 000 mk.

1995 määräraha	43 100 000
1994 määräraha	33 530 000
1993 tilinpäätös	44 817 884

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistön Kirkkokatu 6 (Helsinki) peruskorjaukseen. Hankkeen laajuus on 1 535 m² ja kustannusarvio 10 810 000 mk eli 7 042 mk/m².

Selvitysosa: Rakennus on tarkoitus kunnostaa Tieteiden Taloksi lähinnä tieteellisten seurojen kokous- ja toimistokäyttöön. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 2 740 000 mk.

1995 määräraha	1 000 000
1994 määräraha	1 740 000
1993 tilinpäätös	1 000 000

89. Tieteen muut menot

25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 470 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää historiateossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan määräraikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen ..	240 000
Kansallinen biografia	280 000
Urho Kekkosen koottujen teosten laatiminen	350 000
Suomen siirtolaisuuden historiateossarjan laatiminen	600 000
Yhteensä 1 470 000	

Henkilötyövuosien lukumäärässä on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden väheneminen.

1995 määräraha	1 470 000
1994 määräraha	1 570 000
1993 tilinpäätös	1 630 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Snellman-korkeakoulun, Karjala-tietokantatoimikunnan ja eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Snellman-korkeakoululle	400 000

Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen	210 000
Eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen	690 000
Yhteensä	1 300 000

1995 määräraha	1 300 000
1994 määräraha	5 120 000
1993 tilinpäätös	1 120 000

90. Taiteen tukeminen

21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 892 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Vahvistetaan kulttuurista näkökulmaa yhteiskunnallisessa toiminnassa ja päätöksenteossa.

Parannetaan taiteellisen työskentelyn edellytyksiä.

Laajennetaan kulttuurista osallistumista sekä taidepalvelujen ja niiden alueellisen saatavuuden että omakohtaisen taideharrastuksen osalta.

Kehitetään taiteen tutkimus-, dokumentaatio- ja informaatiotoimintaa.

Lisätään kansainvälistä vuorovaikutusta taiteen, taidepolitiikan ja sitä koskevan tutkimustoiminnan osalta.

1995 määräraha	4 892 000
1994 määräraha	5 101 000
1993 tilinpäätös	4 039 484

31. Valtionosuus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 240 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötöyvuosien määrä vuonna 1995 on teattereilla enintään 2 273 sekä orkestereilla enintään 1 007.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 189 053 000 mk momentilla 29.90.52.

Teattereiden ja orkestereiden käyttökustannusten valtionosuuksien mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 5 650 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Valtionosuuksien perusteena käytetty yksikköhinta on teattereilla 162 018 mk ja orkestereilla 156 304 mk/henkilötöyvuosi.

1995 määräraha	12 240 000
1994 määräraha	19 270 000
1993 tilinpäätös	1 000 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 016 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) mukaisten 112 yksivuotisen sekä vuosittain jaettavien 41 kolmivuotisen ja 32 viisivuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1995 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä. Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1995 myönnettyjen viisitoistavuotisten taiteilija-apurahojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	561 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	455 000
Yhteensä	1 016 000

Taiteilija-apurahoihin sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin on lisäksi myönnetty 48 700 000 mk momentilla 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan palkkaluokan A9 mukaisen vuosipalkkion suuruisina. Apuraha saavien taitelijoiden määrä on yhteensä 475 vuonna 1994 ja 485 vuonna 1995. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) muuttamisesta siten, että viisitoistavuotiset valtion taiteilija-apurahat muutetaan viisivuotisiksi ja talousarvioesitykseen liittyvät esitykset taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1995 käyttää taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

1995 määräraha	1 016 000
1994 määräraha	1 016 000
1993 tilinpäätös.....	49 679 621

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 760 255 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (705/92) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan, museoille, teattereille ja orkestereille sekä kirjastoille. Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämistä tarkoittavien toimipiteiden rahoittamiseen sekä taiteenalan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahalla saadaan palkata neljä määräaikaista työsopimussuhteista projektitutkijaa. Läänin taidetoimikunnat saavat palkata 41 määräaikaista työsopimussuhteista ohjaavaa taiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää 38 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle.

Kuntien kulttuuritoimintaan myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää 3 395 000 mk perustamishankkeiden avustuksiin ja 630 500 mk rahoituslain 38 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Museoille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 10 650 000

mk erikoismuseoiden erityistehtäviin ja 485 000 mk museoiden perustamishankkeiden valtionavustuksiin. Teattereille ja orkestereille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 10 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annettavan lain 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 1 190 000 mk kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin sekä 2 645 000 mk museo- ja perinnealan järjestöille myönnettävään avustukseen, mistä 1 200 000 mk Suomen Kotiseutuliitolle. Määrärahaa saa käyttää myös muuhun museo- ja perinnealan tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttäen seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen.....	55 000 000
Kirjallisuuden edistämiseen.....	5 050 000
Kuvataiteen edistämiseen	8 200 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	7 050 000
Rakennustaiteen edistämiseen	1 347 000
Säveltaiteen edistämiseen.....	11 000 000
Taideteollisuuden edistämiseen	3 000 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 050 000
Valokuvataiteen edistämiseen.....	1 470 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	81 419 000
Kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin	1 190 000
Museo- ja perinnealan järjestöille, mistä Suomen kotiseutuliitolle 1 200 000 mk.	2 645 000
Entistämis- ja korjausavustuksiin.....	6 200 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille, mistä valtionavustuksiin maksamiseen 10 000 000 mk	189 053 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan.....	43 481 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin kirjastoille .	70 900 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle.....	38 000 000
Suomen Kansallisoopperan Säätöille ..	124 700 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä tutkimus- ja tiedotustoimintaan	7 000 000
Läänin taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen.....	21 000 000
Taiteilijoiden valtionpalkintoihin	2 000 000
Taiteilija-apurahat sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset.....	48 700 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin.	5 600 000
Muuhun taiteen edistämiseen	24 200 000

Yhteensä 760 255 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirtona momentilta 29.96.50 elokuväsäätien toimintaan ja elokuvateatteritukeen 4 200 000 mk ja taiteilijoiden valtionpalkintoihin 2 000 000 mk sekä muita taiteen edistämistoimia varten 2 353 000 mk.

Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 12 240 000 mk momentilla 29.90.31, museoiden valtionosuuksiin 4 560 000 mk momentilla 29.93.30, kirjastojen valtionosuuksiin 497 040 000 mk momentilla 29.94.30 sekä kuntien kulttuuritoimen valtionosuuksiin 3 035 000 mk momentilla 29.96.30. Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 6 100 000 mk momentilla 29.93.50.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen teatteri- ja orkesterilain (730/92) muuttamisesta, jossa säädetään Suomen Kansallisteatterin valtionavustuksesta.

1995 määräraha	760 255 000
1994 määräraha	686 608 000
1994 II lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös	669 876 743

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hvitträskin museon korjaustoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 4 700 000 mk ja hyötyala 556 m² eli 8 453 mk/m².

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 määräraha.....	3 750 000
1993 tilinpäätös	2 500 000

(76.) *Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	17 500 000
1994 II lisämääräraha.....	9 800 000
1993 tilinpäätös	125 450 000

92. Valtion taidemuseo

Valtion ja Helsingin kaupungin välillä on tehty esisopimus nykytaiteen museon uudisrakennuksen toteuttamisesta siten, että kaupunki rakentaa valtion omistukseen tulevan museorakennuksen ja valtio luovuttaa vastikkeeksi tonttialueita kaupungille. Mikäli hankkeen toteuttamisesta päätetään luopua ennen rakennustöiden alkua, valtio korvaa kaupungille suunnittelusta aiheutuneet kustannukset. Tällöin tonttialueita ei luovuteta. Vastikkeeksi luovutettavien tonttien arvo on enintään 200 000 000 mk, arvonnalisäveron osuuden valtio maksaa rahana.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle lakiesityksen tonttialueiden luovuttamisesta nykytaiteen museon vastikkeeksi. Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä valtion taidemuseolle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Suoritteiden ja palvelujen laatua kehitetään muun muassa laadittavan laatujärjestelmän perusteella markkinaosuuden lisäämiseksi ja palvelukyvyntarantamiseksi.

Taidemuseolaitoksen toiminnallista tehokkuutta kehitetään asiantuntijapalvelujen avulla

sekä poistamalla voimavarojen päällekkäiskäyttöä ja lisäämällä voimavarojen yhteiskäyttöä.

Valtion taidemuseon arvioidaan tuottavan mm. seuraavat tuotteet ja palvelut:

	1993	1994	1995
Perus- ja erikoisnäyttelyt.	31	16	8
Julkaisut.....	23	14	8
Muut omat produktiot...	31	100	50
Lainaus-, kuva- ja tietopalvelut.....	1000	1000	1050

Näyttelyiden kävijämääräksi arvioidaan 280 000 henkeä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 085 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 18 100 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hinatuella katetaan noin 77 % maksullisen toiminnan aiheuttamista kustannuksista.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	29 585 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	23 600 000
Muut toimintamenot.....	5 985 000
Bruttotulot	5 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 500 000
-julkisoikeudelliset suoritteet	1 000
-muut suoritteet.....	5 499 000
Nettomenot.....	24 085 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 745 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten ja vähen-

nyksenä 441 000 mk siirtona momentille 29.01.10.

1995 määräraha	24 085 000
1994 määräraha	23 433 000
1993 tilinpäätös.....	23 818 314

72. *Museokokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	2 000 000
1994 määräraha.....	5 000 000
1993 tilinpäätös	2 700 000

93. Museovirasto ja kulttuuriperinne

21. *Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 968 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan toiminta on jaettu kahteen tulosalueeseen: rakennukset (asuinrakennukset, muut hyötyrakennukset ja telakka) ja monumentit (maisema ja linnoitusrakenteet).

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlinnan hoitokunnalle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennukset -tulosalueen tavoitteena on rakennustöiden taloudellisuuden lisääntyminen. Siihen pyritään oikein mitoitettuna varaston, rakennusyksikön työntekijäryhmän oikean koostumuksen ja teknisesti hyvien mallityöselitysten avulla. Tehokkuuden lisääntymistä arvioidaan seurannan ja jälkilaskennan avulla. Oma työtä arvioidaan suhteessa ostopalvelujen kustannuksiin.

Monumentit -tulosalueen osalta maiseman kunto säilytetään ennallaan nykyistä pienemmin kustannuksin. Tehokkuus lisääntyy kustannusten laskiessa kävijämäärän kasvusta huolimatta. Matkailijoiden keskuudessa tehdään asiakastytyväisyyden mittaus. Tulosalueella on linnoitusrakenteiden osalta tavoitteena Suomenlinnan työsiirtolan suorittamien töiden taloudellinen ja tehokas rakennuttaminen. Ylläpidon tavoitteet-

na on rakenteiden kunnan ylläpitäminen siten, että jo korjattujen rakenteiden säälle alttiit vesieristykset pysyvät kunnossa.

Tuloja pyritään lisäämään siten, että tyhjillään olevien asuntojen seisonta-aikoja lyhennetään sekä työkohteet valitaan kysyntää vastavasti siten, että korjataan tuloatuottavampia kohteita.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	20 068 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	700 000
Muut toimintamenot.....	19 368 000
Bruttotulot	7 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	700 000
Muut tulot	6 400 000
Nettomenot.....	12 968 000

Suomenlinnan hoitokunnan muut tulot ovat lähinnä asuin- ja muiden rakennusten vuokratuloja.

1995 määräraha	12 968 000
1994 määräraha	13 177 000
1993 tilinpäätös.....	21 253 000

22. (29.93.01 ja 29) *Museoviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 59 735 000 mk.

Selvitysosa: Museovirasto siirtyy vuonna 1995 tulosbudjettiin. Museoviraston päätulosalueet ovat kulttuuriympäristö, museot ja näyttelyt sekä museotoimen kehittäminen. Opetusminis-

teriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä museovirastolle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Muinaismuistohallinnon alueelliselle hallinnolle luodaan edellytykset antamalla talousarvioesityksen yhteydessä eduskunnalle esitys laiksi arkeologisen kulttuuriperinnön suojelusta. Perustetaan muinaisjäännösrekisteri, kehitetään muinaisjäännöksiä koskevan arkiston palveluja ja tehostetaan muinaisjäännösten inventointia.

Valtakunnallisesti merkittävien rakennusten tietokanta saatetaan käyttökuntoon.

Kansallismuseon perusnäyttelyn uudistamista jatketaan rinnan rakennuksen peruskorjauksen kanssa.

Museotoiminta kehitetään valistustoiminnalla sekä tietopalvelujärjestelmien avulla. Kiinteistöyksikkönä museovirasto vastaa hallinnassaan olevan rakennuskannan omistajatehtävistä ja isännöinnistä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 258 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 28.60.21 ja 6 583 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	59 735 000
1994 määräraha	51 780 000
1993 tilinpäätös.....	53 187 660

28. Museoviraston maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 210 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.93.

1995 määräraha	1 210 000
1994 määräraha	1 230 000
1993 tilinpäätös	1 399 212

30. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 560 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 020.

Selvitysosa: Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty

81 419 000 mk momentilla 29.90.52. Museoiden valtionosuuksien mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 100 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 176 687 mk/henkilötyövuosi.

1995 määräraha.....	4 560 000
1994 määräraha.....	6 370 000
1993 tilinpäätös	9 550 000

40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

1995 määräraha.....	900 000
1994 määräraha.....	900 000
1993 tilinpäätös	900 000

50. Entistämisen- ja korjausavustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämisen- ja korjausavustuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen työväentalojen, nuorisoseurantalojen sekä muiden vastaavalaisten yhdistysten ja järjestöjen seurantaloiden korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan.

Selvitysosa: Entistämisen- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 6 200 000 mk momentilla 29.90.52.

1995 määräraha	6 100 000
1994 määräraha	16 748 000
1993 tilinpäätös.....	18 380 000

52. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöityjen avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lenin-museolle.....	80 000
UKK-perinneyhdistykselle.....	60 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen.....	440 000
Mannerheim-museolle.....	170 000
Yhteensä	750 000

1995 määräraha.....	750 000
1994 määräraha.....	940 000
1993 tilinpäätös.....	1 017 000

75. *Perusparannukset ja talonrakennukset (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 6 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältä-

mien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksiensa maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahaa saa käyttää myös viittä henkilövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

1995 määräraha.....	6 200 000
1994 määräraha.....	8 274 000
1993 tilinpäätös.....	10 300 000

95. *Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1995 määräraha.....	100 000
1994 määräraha.....	100 000
1993 tilinpäätös.....	140 900

94. *Kirjastotoimi*21. (29.94.01 ja 29) *Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 19 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon ja piste- ja äänikirjahankintojen maksamiseen.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjasto siirtyi tulosbudjettiin vuonna 1995. Näkövammaisten kirjastossa on kolme tulosaluetta: kirjastopalvelut, tuotantopalvelut sekä hallinto- ja atk-palvelut.

Opetusministeriö on asettanut tulosarvioesityksen valmistelun yhteydessä näkövammaisten kirjastolle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kirjaston antamien lainausten määrä kasvaa 2 %.

Kirjaston uustuotanto kasvaa 2 %.

Tiedotusta kaikille kirjaston käyttöön oikeutetuille vammaisryhmille tehostetaan.

Yhteistyötä yleisten kirjastojen kanssa lisätään.

1995 määräraha.....	19 100 000
1994 määräraha.....	18 792 000
1993 tilinpäätös.....	16 159 540

30. *Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 497 040 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten kirjastojen valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 8 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 38 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen, 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastotoimintaan ja 700 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 70 900 000 mk momentilla 29.90.52. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 15 670 000 mk päluokan selvitysojan perusteluihin viitaten. Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 198 mk/asukas. Ulkomaalaiskirjaston erityistehtävien hoidosta on tarkoitus tehdä sopimus Helsingin kaupunginkirjaston kanssa.

Maakuntakirjastojen toiminta-alueiden tarkistuksen yhteydessä on tarkoitus antaa maakuntakirjastotehtävät Hämeen ja Keski-Pohjanmaan maakuntakirjastoille. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kirjastolain (235/86) muuttamisesta siten, että kirjastojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan vuonna 1995 käyttää myös taiteen tukemiseen osoitettuja veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroja.

1995 määräraha	497 040 000
1994 määräraha	575 040 000
1993 tilinpäätös	606 989 302

31. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 1993 ja 1994 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet	11 000 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	16 500 000
Yhteensä	27 500 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1996	1997	1998
Ennen vuotta 1995 myönnetty luvat ja tehdyt rahoituspäätökset, milj. mk ...	21,5	19,5	14,5
1995 määräraha	27 500 000		
1994 määräraha	35 250 000		
1993 tilinpäätös	38 999 955		

95. Suomen elokuva-arkisto

Selvitysosa: Suomen elokuva-arkistolla on kolme tulosaluetta: elokuvaperinteen säilyttäminen, elokuvakulttuurin edistäminen ja arkistopalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Nitraattifilmiä pelastekopioidaan noin 30 000 metriä ja kotimaista väriäfilmiä 20 000 metriä.

Suomen kansallisfilmografian toimitustyö jatkuu.

Esityssarjassa esitetään 1 000 elokuvaesitystä Helsingissä ja maaseudulla.

Elokuvakokoelmaa koskevien tutkimus- ja tuotantopalvelujen määrä on 700.

Arkisto hoitaa osaltaan elokuvan 100-vuotisjuhlien vieton aiheuttamat järjestelyt vuosina 1995—1996.

21. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 848 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukseen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	14 098 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 750 000
Muut toimintamenot	12 348 000
Bruttotulot	1 250 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 250 000
Nettomenot	12 848 000

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateetaan noin 28 % maksullisen palvelutoiminnan kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 800 000 mk elokuvan juhlavuoden järjestelyjen johdosta sekä 408 000 mk

valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	12 848 000
1994 määräraha	11 829 000
1993 tilinpäätös.....	11 476 857

96. Kulttuurin muut menot

21. *Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 640 000 mk.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamolla on neljä tulosaluetta: elokuvien ja video-ohjelmien ennakkotarkastus, lausunnot, rekisteröiminen ja ilmoitusten käsittely sekä asiakaspalvelu.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtion elokuvatarkastamolle vuodelle 1995 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastetaan 400 pitkää elokuvaa sekä 400 lyhytelokuvaa.

Viranomaisille annettujen lausuntojen määrä pysyy vuoden 1993 tasolla.

Ilmoitettavia ohjelmia on noin 1000, rekisteröitäviä elokuvia ja video-ohjelmia noin 2 500.

Asiakaspalvelu on tietopalvelua ja video- ja elokuvaluettelon julkaisemista.

1995 määräraha.....	2 640 000
1994 määräraha.....	2 806 000
1993 tilinpäätös.....	1 933 874

30. *Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 035 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/92) mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 23 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoimintaan on lisäksi myönnetty 43 481 000 mk momentilla 29.90.52. Kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksien mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon yhteensä 1 190 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluihin viitaten. Hallitus on antanut talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/92) muuttamisesta siten, että sanotusta laista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 1995 käyttää taiteen tukemiseen

osoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

1995 määräraha	3 035 000
1994 määräraha	3 510 000
1993 tilinpäätös.....	500 000

(35.) *Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on pääluokan perusteluihin viitaten poistettu talousarviosta.

1994 määräraha.....	2 450 000
---------------------	-----------

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 15 326 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kulttuurin tukemiseen liittyvien avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään seuraavasti:

	mk
Lehtimiespalkinnot.....	200 000
Rauhantyön edistämiseen	800 000
Saamelaisvaltuuskunnalle saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan.....	1 070 000
Vähemmistökuultuurien tukemiseen....	850 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan.	300 000
Kuurojen liiton toimintaan.....	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	111 000
Uskonnollisten lehtien ja mielipidelehtien tukemiseen	3 500 000
Kulttuurin erityisprojekteihin.....	8 000 000

Yhteensä 15 326 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon elokuväsäätiön toimintaan ja elokuvateatteritukeen 4 200 000 mk ja taiteilijoiden valtionpalkintoihin 2 000 000 mk sekä muita taiteen edistämistoimia varten 2 353 000 mk, jotka suoritetaan veikkausvoittovaroista momentilla 29.90.52.

1995 määräraha	15 326 000
1994 määräraha	49 929 000
1993 tilinpäätös.....	13 829 966

98. Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen

Selvitysosa: Valtakunnallisten liikunta- ja nuorisojärjestöjen sekä pääosin myös muu valtionaputoiminta perustuu tulosohjaukseen ja tulosperusteiseen tukemiseen. Taloudellinen tuki suunnataan tulostavoitteiden mukaisesti lapsi- ja nuorisoliikuntaan, liikunnan terveysohjelmaan, kansainvälistymiseen sekä nuorten elinolojen kehittämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn.

Kansalaistoiminnan tukeminen perustuu kansalaistoiminnan edistämisen strategiaan.

Rakentamisessa tuetaan ensisijaisesti liikuntatilojen peruskorjauksia. Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ja valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemista jatketaan.

Liikunta- ja nuorisoalan kansainvälisen yhteistyön edellytykset turvataan. Liikuntatieteellisessä ja nuorisotutkimuksessa tuetaan pääosin soveltavaa tutkimusta. Kokeilu- ja kehittämistoimenpitein ja tietohuollon avulla tuetaan uusien työ- ja toimintamuotojen kehittämistä.

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 507 270 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (705/92), liikuntalakiin (984/79), nuorisotyölakiin (1068/85) sekä valtiosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettuun lakiin (801/92) perustuvien valtiosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön, nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön valtiosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 85 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja vapaa-aikarakentamisen tutkimukseen, valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen, valtion liikuntaneuvoston ja valtion nuorisoneuvoston ja niiden jaostojen, alueellisen liikunta- ja nuorisotoimen, kansainvälisen liikunta- ja nuorisoalan yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan, tietohuollon, nuorisotutkimuksen sekä lii-

kuntatieteellisen suunnittelun ja tutkimustyön menoihin sekä nuorison kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Määrärahasta saa käyttää liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain 15 §:n mukaisesti valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin enintään 1 274 000 mk ja 16 §:n mukaisesti kokeilu- ja kehittämisavustuksiin enintään 364 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Kansalaistoiminnan tukeminen/liikunta.	135 000 000
Kansalaistoiminnan tukeminen/nuoriso.	40 000 000
Kuntien valtiosuudet	155 830 000
Vuokra-arvojen pääomakorvaukset....	2 000 000
Liikuntapaikkojen rakentaminen	37 000 000
Valtakunnallisten nuorisokeskusten toiminta ja investoinnit.....	10 500 000
Kansainvälinen yhteistyö/liikunta.....	3 200 000
Kansainvälinen yhteistyö/nuoriso.....	3 000 000
Liikunnan koulutuskeskusten toiminta ja investoinnit	78 540 000
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	24 000 000
Nuorisotyön tutkimus, koulutus, kokeilu, tietohuolto ja nuorisokulttuuri....	4 700 000
Liikunnan terveysohjelma.....	3 000 000
Valtion liikuntaneuvosto	1 000 000
Alueellinen liikuntatoimi	1 450 000
Valtion nuorisoneuvosto	1 250 000
Alueellinen nuorisotoimi	1 700 000
Opetusministeriön käytettäväksi.....	5 100 000
Yhteensä 507 270 000	

Määrärahasta urheilun ja liikuntakasvatustyön osuuden arvioidaan olevan 395 376 400 mk ja nuorisokasvatustyön osuuden 111 893 600 mk.

Liikunnan koulutuskeskuksissa valtiosuu-

den laskennallisena perusteena oleva opiskelijavuorokausien määrä on enintään 290 000 ja opiskelijapäivien määrä alueellisissa keskuksissa 47 300.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) muuttamisesta siten, että liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävässä ammatillisessa koulutuksessa olevien opiskelijoiden kotikunnan maksuosuuden peruste on sama kuin ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettävässä koulutuksessa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 7 600 000 mk lainmuutoksesta aiheutuvana valtionosuuden lisäyksenä.

Kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön valtionosuuksien mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 370 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten. Tämän lisäksi kuntien liikuntatoimen ja nuorisotyön valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävää yksikköhintaa on pienennetty 4 mk/asukas, mistä aiheutuu noin 7 300 000 markan vähennys.

Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 11 630 000 mk momentilta 29.98.52.

1995 määräraha	507 270 000
1994 määräraha	516 560 000
1994 I lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös	606 449 332

51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (EU)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määräraha on varattu kansallista rahoitusosuutta varten.

1995 määräraha	10 000 000
----------------------	------------

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille

Momentille myönnetään 11 630 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 78 540 000 mk momentilta 29.98.50. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksien mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon yhteensä 2 190 000 mk pääluokan selvitysosien perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	11 630 000
1994 määräraha	5 900 000
1993 tilinpäätös.....	500 000

Pääluokan 29 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995 ± 1000 mk ± %	
01. Opetusministeriö (210)	102 899	116 683	125 158	+ 8 475	+ 7
02. Evankelis-luterilainen kirkko (310)	13 903	13 959	15 351	+ 1 392	+ 10
05. Ortodoksinen kirkkokunta (310). (06.) Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	13 918	8 136	8 771	+ 635	+ 8
07. Opetushallitus (210)	7 581	1 690	—	— 1 690	—100
08. Kansainvälinen yhteistyö (030)	126 720	108 755	107 977	— 778	— 1
10. Korkeakoulut (240)	173 456	161 014	116 627	— 44 387	— 28
11. Valtion harjoittelukoulut (220)	5 165 475	4 059 282	4 781 086	+721 804	+ 18
19. Muut korkeakoulumenot (240)	255 228	251 583	240 566	— 11 017	— 4
39. Opintotuki (260)	185 385	112 309	101 338	— 10 971	— 10
42. Valtion yleissivistävät oppilaitokset (220)	3 222 294	3 446 515	3 747 243	+300 728	+ 9
43. Lukiot, peruskoulut ja musiikkioppilaitokset (220)	187 004	162 227	149 397	— 12 830	— 8
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)	8 659 340	8 289 485	8 160 322	—129 163	— 2
65. Kunnalliset ja yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	2 703 244	2 625 867	2 407 472	—218 395	— 8
66. Oppisopimuskoulutus (230)	2 841 951	2 544 098	2 769 300	+225 202	+ 9
69. Aikuiskoulutus (250)	170 078	178 200	390 600	+212 400	+119
80. Varastokirjasto (280)	1 912 431	1 783 720	1 573 584	—210 136	— 12
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	4 391	4 227	19 124	+ 14 897	+352
83. Arkistolaitos (280)	13 103	13 560	13 271	— 289	— 2
88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	34 757	35 084	47 018	+ 11 934	+ 34
89. Tieteen muut menot (270)	552 268	525 644	557 006	+ 31 362	+ 6
90. Taiteen tukeminen (290)	2 750	6 690	2 770	— 3 920	— 59
92. Valtion taidemuseo (290)	863 786	733 245	779 403	+ 46 158	+ 6
93. Museovirasto ja kulttuuriperinne (280)	28 518	28 433	26 085	— 2 348	— 8
94. Kirjastotoimi (280)	116 128	99 519	92 523	— 6 996	— 7
95. Suomen elokuva-arkisto (290) ..	662 149	629 082	543 640	— 85 442	— 14
96. Kulttuurin muut menot (290) ..	11 477	11 829	12 848	+ 1 019	+ 9
98. Liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukeminen (300)	16 264	58 695	21 001	— 37 694	— 64
Yhteensä	28 653 449	26 531 991	27 338 381	+806 390	+ 3

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNON HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 5 532 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa olla lisäksi 34 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Euroopan unionin jäsenyyden takia maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menot lisääntyvät vuonna 1995 noin 4 700 milj. markalla vuoteen 1994 verrattuna. Vastaavasti valtion tulojen arvioidaan lisääntyvän EU:lta saatavan siirtymäkauden tuen ja EU:n rahoitusosuuksien takia noin 4 800 milj. markalla.

Hallinnonalan menoista 89 % on vuonna 1994 siirtomenoja. Pääosa siirtomenoista muutetaan EU:n maatalous- ja kalastuspolitiikan edellyttämällä tavalla. Maa- ja puutarhataloudessa tulotuen tarve kasvaa siirryttäessä 1.1.1995 lukien maataloustuotteiden myynnistä saatavissa hinnoissa EU-hintatasolle, joka on keskimäärin 40 % alempi kuin vastaava hintataso vuonna 1994. Maa- ja puutarhatalouden tulotukeen on varattu 12 175 milj. mk, mikä on noin 7 100 milj. mk enemmän kuin vuonna 1994. Kun EU:n osuus tuesta on noin 4 500 milj. mk, valtion vastattavaksi jäävä osuus nousee noin 2 600 milj. mk. Toisaalta EU-jäsenyys vähentää valtion menoja ja tuloja. Maataloustuotteiden vientitukea ei makseta Suomen talousarvion määrärahasta. Interventiotointaintaa varten perustetaan talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka menoista vastaa EU. Maataloustuottajilta ei peritä enää veroja ja maksuja vientikustannusten kattamiseksi. Suomen valtion vastattavaksi jäävä tulotuki ja maataloustuotteiden markkinointimenot lisääntyvät nettomääräisesti vuoden 1994 talousarvioon verrattuna noin 100 milj. markalla. Tällöin on huomioitu EU:n maksama siirtymäkauden tuki (tuloutus momentille 12.28.97) 1 235 milj. mk koko maa- ja elintarviketaloudelle (ml. elintarviteollisuus).

Maa- ja metsätalouden rakennetukien aiheuttama valtiontalouden lisärasitus vuonna 1995 on noin 200 milj. mk.

EU-jäsenyys merkitsee myös tehtävien muuttamista lähes jokaisessa hallinnonalan virastossa ja laitoksessa. Pääosin tehtävien muutos voidaan toteuttaa olemassa olevien voimavarojen puitteissa. Ensimmäisenä jäsenyydivuonna valtion kulutusmenot lisääntyvät noin 35 milj. markalla lähinnä tieto- ja tilastojärjestelmien kehittämisen takia.

Maa- ja puutarhatalous. Euroopan unionin jäsenyys merkitsee siirtymistä EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet on määritelty Rooman sopimuksessa. Tavoitteita ovat maatalouden tuottavuuden lisääminen, maatalousväestön kohtuullinen elintaso, markkinoiden vakauttaminen, elintarvikehuollon turvaaminen sekä kohtuulliset kuluttajahinnat. Tavoitteiden toteuttamiseksi maatalouspolitiikka on annettu EU:n toimielimille.

Maatalouspolitiikkaa toteuttaessaan EU noudattaa kolmea perusperiaatetta. Nämä ovat yhteiset sisämarkkinat, yhteisöpreferenssi ja yhteinen rahoitus. Yhteisillä sisämarkkinoilla kaupan esteet jäsenvaltioiden välillä ovat kiellettyjä. Yhteisöpreferenssi kolmansiin maihin nähden toteutetaan rajasuojan avulla.

Yhteinen maatalouspolitiikka rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund, EAGGF - ransk. FEOGA). Rahasto on osa EU:n yleistä talousarviota ja se jakaantuu kahteen osaan, tukiosastoon ja ohjausosastoon. Yhteinen maatalouspolitiikka voidaan jakaa hinta- ja markkinapolitiikkaan (maatalouden markkinajärjestelmät) sekä rakennepolitiikkaan. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston menoista 90 prosenttia käytetään markkinajärjestelmien kustannuksiin, jotka tu-

kiosasto rahoittaa pääosin kokonaan. Loppuosa menoista käytetään rakenne- ja maaseutupoliittisten toimenpiteiden osarahoitukseen. Suomen tulot rahastolta on budjetoitu momentteille 12.30.01 ja 12.30.02.

Jäsenyysneuvotteluissa sovittiin maa- ja puutarhatalouden tukijärjestelyistä, joilla katetaan maa- ja puutarhantuottajille EU-jäsenyydestä aiheutuvaa tulon menetystä. EU:n osarahoittamien tukien lisäksi viljelijöille on tarpeen maksaa kansallista tukea, josta osa on siirtymäkauden tukea. Siirtymäkauden toimenpiteisiin sisältyvät myös kansalliset maa- ja puutarhatalouden rakennetukitoimenpiteet. Tuet on budjetoitu lukuihin 30.31 ja 30.33. Lisäksi liittymisjärjestelyihin kuuluvat verotukseen liittyvät toimenpiteet, jotka alentavat tuotantokustannuksia. Elintarviketeollisuuden siirtymäkauden tukeen sekä teollisuuden, Valtion viljavaraston ja kaupan varastojen arvonmuutoksesta aiheutuvien tappioiden kattamiseen varataan varoja kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla.

EU-säädösten hallinnollinen toimeenpano on pitkälti hajautettu jäsenvaltion viranomaisille. EU-järjestelmien täytäntöönpano edellyttää ns. markkinainterventioiden ja tukien maksatuksen sekä valvonnan järjestämistä. EU-lainsäädännön mukaiseksi interventioviranomaiseksi on tarkoitus määrätä maa- ja metsätalousministeriö. Vientituesta ja interventiovarastoinnista aiheutuvien menojen hoitamiseksi ehdotetaan perustettavaksi talousarvion ulkopuolinen rahasto, Interventiorahasto. Valtion viljavaraston toiminta uudistetaan siten, että kaupalliset ja viranomaistehtävät erotetaan. Viljaan liittyvät interventioitehtävät sijoitetaan maa- ja metsätalousministeriöön. Viljakauppaa hoitamaan perustetaan konsernimallinen osakeyhtiö. Varmuusvarastointi ehdotetaan siirrettäväksi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla toimivan Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi. Muutoin ei hallinnonalan organisaatioon ole tarpeen tehdä tässä vaiheessa oleellisia muutoksia.

Metsätaloudessa taloudellisten ja muiden yhteiskunnallisten tavoitteiden ohella toimintaa ohjaavia periaatteita ovat metsien hoidon ja käytön kestävyys, metsäluonnon biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen sekä ympäristönsuojelu. Näiden periaatteiden toteutuminen varmistetaan säädösten, taloudellisten ohjaukskeinojen, toiminnan ohjauksen ja neuvonnan sekä riittävän tutkimuksen avulla. Vuoden 1995

aikana valmistellaan metsälainsäädännön kokonaisuudistus, jossa otetaan huomioon em. periaatteet. Metsätalouden merkitys myös maaseudun kehittämisessä on suuri. Metsäntutkimusta painotetaan valmistuvan metsäntutkimuspoliittisen ohjelman edellyttämällä tavalla. Sitomattomilla tutkimusmäärärahoilla lisätään eri hallinnonalojen yhteisten tutkimustarpeitten mukaista tutkimusta ja toisaalta metsäpolitiikkaa lyhyellä aikavälillä palvelevaa tutkimusta. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa metsänparannustoita.

EU-jäsenyys merkitsee myös liittymistä EU:n yhteiseen *kalastuspolitiikkaan*. Sisävedet ja maan veden kalalajit eivät kuitenkaan kuulu sen piiriin. Yhteinen kalastuspolitiikka muodostuu kalavesillepääsäännöksistä, markkinapolitiikasta, rakennepolitiikasta sekä näihin liittyvästä valvontajärjestelmästä. Rakennepoliittisilla toimenpiteillä pyritään erityisesti parantamaan elinkeinokalatalouden kilpailukykyä. Myönnettävä rakennetuki rahoitetaan osaksi EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen (Financial Instrument for Fishery Guidance, FIG) varoista. Suomen tulot on budjetoitu momentille 12.30.03.

Kala-, riista- ja porotalouden edellytysten turvaaminen edellyttää niiden perustana olevien luonnonvarojen käytön ja hoidon ohjaamista. Tavoitteena on kala- ja porotalouden kilpailukykyyn parantaminen sekä riistakantojen pitäminen monipuolisina ja oikean suuruisina. Keskeisenä tehtävänä on toimintojen sopeuttaminen Euroopan integraation edellyttämällä tavalla. Kalavesien suunnitelmallista käyttöä ja kalastusmatkailua edistetään. Tehtävälueen tutkimustoiminnassa painotetaan luotettavan ja ajantasaisen tiedon saamista kala- ja riistakannoista.

Eläinlääkintä. EU:n eläinlääkintälainsäädännön sisältyvät määräykset koskevat mm. eläintautia sekä lihaa, maitoa ja kalaa sekä niistä tehtyjä tuotteita, munavalmisteita, eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaa sekä eläinsuojelua. Säädökset sisältyvät pääosin ETA-sopimukseen. Rajatarkastuksia, ETA:n ulkopuolisista maista tulevia eläimiä ja tavaroita, rahoitusjärjestelyjä ja eläinsuojelua koskevat säännökset tulevat noudatettavaksi vasta jäsenyden yhteydessä.

EU:n tavoitteena eläinlääkinnässä on estää eläintautien leviäminen, vapautua vakavimmas- ta eläintaudesta sekä varmistaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden laatu ja turvallisuus.

Toisaalta tavoitteena on edistää eläinten ja eläimistä saatavien tuotteiden vapaata kauppaa mm. luopumalla sisäisistä rajatarkastuksista, jota vastoin EU:n ulkorajoille tulee perustaa ns. kolmansista maista tulevaa tuontia varten erityisiä raja-asemia.

EU:n eläinlääkinnälliset tavoitteet vastaavat pitkälti Suomen kansallisia tavoitteita. Monissa EU-maissa nämä tavoitteet eivät ole kuitenkaan vielä toteutuneet toivotulla tavalla ja siten Suomen poikkeuksellisen hyvän tautitilanteen säilyttäminen voi olla tulevaisuudessa vaikeaa huolimatta siitä, että Suomi sai eräitä poikkeusjärjestelyjä tuonnin osalta. Eläinlääkinnän keskeisenä tehtävänä tuleekin olemaan integraatiokehityksestä johtuvien ongelmien ennakointi ja kotimaisen toiminnan sopeuttaminen muuttuviin vaatimuksiin.

Vesiasioissa tavoitteena on vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyvien tehtävien järjestäminen osana vesi- ja ympäristöhallinnon uudistamista siten, että varmistetaan niiden asianmukainen hoito. Vesivarojen käytössä ja hoidossa tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteetoman käyttöveden saanti ja asianmukainen viemäröinti, huolehtia maatalouden ja asutuksen tulvahaittojen ehkäisemisestä ja peruskuivauksesta sekä vesistö rakenteiden käytöstä ja kunnossapidosta. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviä investointeja.

Maanmittaustehtävien hoidossa tavoitteena on ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisistä kartastotöistä, edistää paik-

katiotojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet.

Hallinnonalan tutkimusta ja neuvontaa ohjataan ja koordinoidaan siten, että ne palvelevat tehokkaasti päätöksentekoa, tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. EU:sta saatavalla tuella on mahdollista rahoittaa Suomen tutkimushankkeita.

EU:n rakenne- ja aluepolitiikan yhtenä tavoitteena on maatalousvaltaisten maaseutu- ja syrjäseutujen kehittäminen, jotta niiden kehitys ei vaikeutuisi erityisesti yhteisön maatalouspolitiikan muutosten vuoksi. Kehittämistoiminta perustuu alueellisiin ja sektorikohtaisiin kehittämisohjelmiin. EU:n rahastoista (maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta, kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen varoista, aluekehitysrahastosta ja sosiaalirahastosta) saadaan tukea maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämishelmiin.

Henkilötyövuosiin on luettu hallinnonalan henkilöstö pois lukien Siemenperunakeskuksen, Karttakeskus Oy:n ja Valtion viljavaraston sijaan perustettavan osakeyhtiön sekä Metsähallituksen henkilöstö. Henkilötyövuosien määrässä on otettu huomioon yhden henkilötyövuoden siirto sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle sekä kahden henkilötyövuoden siirto sisäasiainministeriön, viiden henkilötyövuoden siirto ympäristöministeriön ja yhden henkilötyövuoden siirto valtiovarainministeriön hallinnonalalta. Lisäksi henkilötyövuosien määrässä on otettu lisäyksenä huomioon Valtion viljavaraston organisaatiouudistukseen liittyen 21 henkilötyövuotta.

01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n rakennetuki

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

21. *Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 83 755 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten edellyttämästä valvonnasta ja tutkimuksista aiheutuvien menojen sekä kalastuslain 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1994 valtiolle kuuluvaksi arvi-

oitu osuus 425 000 mk, vähennyksenä 196 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 33.09.21 sekä lisäyksenä 7 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten, 226 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 28.01.21 ja 915 000 mk viiden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona 1.3.1995 lukien momentilta 35.25.21, 4 000 000 mk valtion viljavaraston organisointiin liittyvinä menoina, 455 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 peruste-

luihin viitaten sekä 240 000 mk kahden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.02.21. Tenojen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1995 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- sekä muita hallinnon palvelutehtäviä, joista ministeriö ei suorita maksuja. Näistä palveluista aiheutuvia menoja arvioidaan olevan 10 000 000 mk ja ne on budjetoitu momentille 30.02.21.

1995 määräraha	83 755 000
1994 määräraha	71 076 000
1994 II lisämääräraha	110 000
1993 tilinpäätös	72 830 910

22. Tieto- ja tilastojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvistä asiantuntijapalveluista, hallinnonalan laite- ja ohjelmistohankinnoista sekä tieto- ja tilastojärjestelmien muista erilliskustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös sellaisten laitteiden tai ohjelmistojen hankintaan, joiden arvo on yli 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on yli kolme vuotta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tärkeimmät Euroopan unionin jäsenyyden aiheuttamat hallinnonalan tieto- ja tilastojärjestelmien kehittämis- ja perustamistarpeet. Euroopan unionin arvioidaan korvaavan tieto- ja tilastojärjestelmien erillismenoista myöhemmin noin 5 000 000 mk.

1995 määräraha	15 000 000
----------------------	------------

23. Maaseutuelinkeinojärjestelmien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 92 249 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon lisäyksenä 183 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21, 60 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 1 000 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten. Määräraha arvioidaan käytettävän maatilatalouden vastuualueella 79 421 000 mk ja kalatalouden vastuualueella 12 828 000 mk.

1995 määräraha	92 249 000
1994 määräraha	92 755 000
1993 tilinpäätös	88 200 000

25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1995 määräraha	5 600 000
1994 määräraha	10 289 000
1993 tilinpäätös	5 507 184

61. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 665 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston rahoitusosuutena luonnonhaittakorvauksiin, elintarviketeollisuuden rakennetukeen ja maaseudun kehittämisohjelmien tukeen.

Selvitysosa: Momentilla 12.30.02 on arvioitu Euroopan unionin osuudeksi 665 000 000 mk luonnonhaittakorvauksiin, elintarviketeollisuuden rakennetukeen ja tavoitteiden 6 ja 5b mukaisten maaseudun kehittämisohjelmien tukeen.

Arvio määrärahan ja kansallisen rahoituksen jakautumisesta; milj. mk:

	Määräraha		Vastaava valtion kansallinen rahoitusosuus
	MMM	KTM	
Luonnonhaittakorvaukset	455,0		1045,0
Elintarviketeollisuuden rakennetuki		100,0	150,0
Metsätalouden kehittäminen	20,0		20,0
Muu maaseudun kehittäminen	90,0		85,0
Yhteensä	565,0	100,0	1 300,0

Määrärahasta arvioidaan käytettävän tavoite 6-alueella 187,5 milj. mk ja muualla Suomessa 477,5 milj.mk. Vastaavat kansalliset osuudet ovat momenteilla 30.31.46, 30.33.43, 30.86.42, 30.86.44 ja 32.50.42.

1995 määräraha 665 000 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus suorittaa laissa määritellyt lähinnä tilastojen ja rekistereiden kehittämiseen ja ylläpitoon liittyvät tehtävät sekä tuottaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tietohallinnon asiantuntijapalveluja. Tietopalvelukeskus hoitaa lisäksi maa- ja metsätalousministeriön yleiset tilivirastotehtävät sekä tuottaa hallinnon asiantuntijapalveluja ministeriölle ja maaseutuelinkeinopiireille, Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, Geodeettiselle laitokselle, Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle ja Maa- ja metsätalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus kehittää edelleen toiminnan tuottavuutta ja palveluja.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta annetun lain (1200/92) ja asetuksen (1280/92, muut. 76/93) perusteella maa- ja metsätalousministeriön sekä asetuksessa mainittujen ministeriön alaisten virastojen ja laitosten puolesta hoidetuista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 240 000 mk

kahden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 30.01.21 ja 160 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentille 30.84.21 sekä lisäyksenä 1 600 000 mk Valtion viljavaraston organisaatiomuutokseen liittyvinä menoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 300 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten, 4 300 000 mk Euroopan unionin edellyttämien rakennetilastojen tuottamista varten sekä henkilöstöhallinto- ja kirjanpitojärjestelmien uusimisesta aiheutuvana menona 1 500 000 mk. Euroopan unioni korvaa rakennetilastojen tuottamisesta aiheutuvat menot. Vuonna 1995 saatavaksi arvioitu korvaus on otettu huomioon muissa tuloissa.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	40 090 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	3 350 000
Muut toimintamenot.....	36 740 000
Bruttotulot	4 490 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	3 440 000
Muut tulot	1 050 000
Nettomenot.....	35 600 000

1995 määräraha	35 600 000
1994 määräraha	28 264 000
1993 tilinpäätös.....	29 402 000

(30.) (30.31, osa) Hinta- ja tulotuki

Selvitysosa: Luvun numerotunnus on muutettu ja vuoden 1994 talousarvion momentit 45, 46, 47 ja 48 on poistettu talousarviosta.

(45.) (30.31.45) *Sokerintuotannon tukeminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: EU-jäsenyyden takia momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 210 000 000
1993 tilinpäätös 248 000 000

(46.) (30.31.46) *Öljykasvituotannon tukeminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: EU-jäsenyyden takia momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 346 000 000
1993 tilinpäätös 390 994 711

(47.) (30.31.47) *Tärkkelystuotannon tukeminen*
Selvitysosa: EU-jäsenyyden takia momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 69 000 000
1993 tilinpäätös 70 999 998

(48.) (30.31.48) *Eräiden alkoholijuomien raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: EU-jäsenyyden takia momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 140 000 000
1993 tilinpäätös —

31. (30.31, osa) Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU)

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle esitykset laeiksi Euroopan unionin maatalouspolitiikan täytäntöönpanosta ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista. EU:n laisäädäntöä vastaava nykyinen kansallinen lainsäädäntö kumotaan samalla.

Suomessa tulee noudatettavaksi EU:n yhteinen maatalouspolitiikka. Maataloustuotteiden myynnistä saatava hinta alenee keskimäärin 40 prosentilla vuoden alusta lukien. Toisaalta tuotantokustannusten arvioidaan alenevan, mutta vähemmän kuin myyntitulot alenevat ja aleneminen toteutuu pitkällä aikavälillä asteittain. Suomen maa- ja puutarhatalous tarvitsee siten sekä pitkäaikaista että siirtymävaiheen tukea. EU rahoittaa kokonaan osan maa- ja puutarhatalousyrittäjille maksettavista tuista. Näitä ovat eräille peltoviljelykasveille maksettava tuki, sonni- ja emolehmä- sekä uuhipalkkiot. Tämän lisäksi EU:n osaksi rahoittamaan vuoristoalueiden ja epäsuotuisten alueiden luonnonhaittakorvausta maksetaan 85 %:lle peltoalasta. EU:n osarahoittamalla hehtaarikohtaisella maatalouden ympäristötuella ohjataan tuo-

tantoa kestäväen kehityksen mukaiseksi. EU-liittymissopimuksen mukaisesti maksetaan lisäksi viiden vuoden ajan kansallista siirtymävaiheen tukea. Maa- ja puutarhatalouden tulotuesta, joka on arvioitu yhteensä 12 175 milj. markaksi, EU:n osuus on 3 280 milj. mk. Tätä vastaavasti on arvioitu momenteilla 12.30.01 ja 12.30.02 tuloutettavia tuloja. Lisäksi EU osallistuu vuonna 1995 1 235 milj. markalla siirtymävaiheen toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Tämä tulo on budjetoitu momentille 12.28.97.

Vuoden 1994 erikoiskasvisadolle tarkoitetut tuet maksetaan vuoden 1994 puolella. Vuoden 1995 sadolle tarkoitettu tuki on budjetoitu momenteille 30.31.41 ja 30.31.43.

EU:n varhaiseläkejärjestelmää vastaavan maatalousyrittäjien luopumistuen piiriin arvioidaan tulevan noin 3 000 tilaa, joista noin 1 100 tilalla luopuminen liittyy sukupolvenvaihdokseen. Tämän lisäksi tukea maksetaan pellon metsitykseen.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu luvun tukien kehittymistä vuosina 1992—1995 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1992 TP	1993 TP	1994 TA	1995 TAE	mistä EU:n osuutta
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (30.31.41).	3 816,9	3 644,4	4 264,7	6 850	1 235 ¹⁾
EU-tulotuet (30.31.43)	0	0	0	1 900	1 900
Maatalouden ympäristötuki (30.31.45)	0	0	0	1 700	850
Luonnonhaittakorvaus (30.31.46 ja 30.01.61, osa) ..	0	0	0	1 500	455
YHTEENSÄ	3 816,9	3 644,4	4 264,7	11 950	4 440
Ns. erikoiskasvien tuki:					
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45).....	247,5	248,0	210,0	0	0
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46)	370,0	391,0	346,0	0	0
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47).....	73,0	71,0	69,0	0	0
Erikoiskasvien tuki yhteensä.....	690,5	710,0	625,0	0	0
Satovahinkokorvaus (30.31.44).....	50,0	50,0	50,0	50	0
Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitystuki (30.31.47).....	0	0	0	175	75
Eräät muut hinnanerokorvaukset (30.31.48).....	—	0	140,0	0	0
YHTEENSÄ	4 557,4	4 404,4	5 079,7	12 175	4 515
— Suomen valtion osuudeksi jää	4 557,4	4 404,4	5 079,7	7 660	
Luvusta 30.32 valtion osuus vientituesta ja markkinointikustannuksista	3 144,0	2 642,0	2 490,0	30	0
— Suomen vastattavaksi jää, yht.	7 701,4	7 046,4	7 569,7	7 690	

¹⁾ EU maksaa siirtymäkorvausta yhteensä 457 milj. ecua (2 900 milj. mk) neljän vuoden aikana. Vuonna 1995 sen määräksi on arvioitu 1 235 milj. mk ja se tuloutetaan momentille 12.28.97 (v. 1995 196 milj. ecua, v. 1996 163 milj. ecua = 1 000 milj. mk, v. 1997 65 milj. ecua = 400 milj. mk ja v. 1998 33 milj. ecua = 200 milj. mk)

Kun otetaan huomioon luvun 30.32 perusteilla todettu maataloustuotteiden vientituen ja markkinointimaksujen muutos sekä EU:lta saatava siirtymäkorvaus 1 235 milj. mk, tulotuista ja markkinointikustannuksista Suomen valtion vastattavaksi jäävien menojen lisäys vuonna 1995 vuoteen 1994 verrattuna on noin 120 milj. mk.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioidaan alenevan vuoden 1995 tasosta vuonna 1996 siten, että valtion osuus edellä olevassa taulukossa mainituista menoista olisi vuonna 1996 noin 1 000 milj. mk alle vuoden 1994 tason.

Tuotantokustannusten alentamisessa rakennepoliittiset toimenpiteet ovat keskeisiä siirtymäkautena aikana. Toimenpiteitä kohdistetaan maatalousyritysten koon kasvattamiseen, tiloilla tapahtuvan yritystoiminnan monipuolistamiseen ja pääomakustannusten alentamiseen valtion varoin. Rakennepoliittikkaa selvitetään tarkemmin luvussa 30.33. Pääomakustannusten alentamistoimenpiteistä valtiontaloudelle aiheutuva menojen lisäys ja tuloverojen vähennys rasittavat valtiontaloutta vuonna 1995 noin 220 milj. mk enemmän kuin vuonna 1994.

41. *Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (EU)* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 850 000 000 mk.

Vuonna 1995 tehtävistä tukipäätöksistä saa aiheutua menoja vuonna 1996 enintään 900 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalousyrittäjien kansalliseen tulotukeen. Määrärahaa saa lisäksi maksaa maataloustulolain (629/82, 736/89) ja maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetun lain mukaisia sekä siemenhuollon tukemisen edellyttämiä tukia. Lisäksi määrärahaa saa käyttää kotimaisten tuotteiden tunnetuksi tekemisestä, viljelijöiden opintorahasta, Pohjois-Suomen kotieläinjalostustoiminnan sekä villan, hunajan ja poronlihan tuotannon tukemisesta aiheutuviin menoihin maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Koska EU-jäsenyyden johdosta maataloustuottajien tuotteista saama hinta alenee EU-hintatasolle, hinnan alentumisen ja nykyisten tukien poistumisen osittaiseksi korvaamiseksi myönnetään liittymissopimuksen artiklojen 138—142 ja 145 mukaista kansallista tukea sekä maatalous- ja puutarhatuotevarastojen arvonalennuskorvauksia 6 850 000 000 mk. Tukitarvelaskelmat on laadittu ja tuen määrä mitoitettu siten, että tukeen ei sisälly arvonnäköveron osuutta. EU-liittymissopimukseen (art. 138—140) sisältyy

maa- ja puutarhataloudelle siirtymäkausi, joka käsittää vuodet 1995—1999. Siirtymäkaudella alennetaan pääomakustannuksia ja käytetään tuotantotukia niin, että tilojen toiminnan jatkuminen voidaan turvata. Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Kotieläintuki	2 360 000 000
Peltoalatuotet	650 000 000
Puutarhatalouden tuki	360 000 000
Kuljetustuki	150 000 000
Siementuotantotuki	20 000 000
Muut tuet	70 000 000
Siirtymävaiheen tuki	3 240 000 000
Yhteensä	6 850 000 000

1995 määräraha	6 850 000 000
1994 määräraha	4 264 700 000
1993 tilinpäätös	3 644 382 903

43. EU-tulotuki (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin rahoittamien maa- ja puutarhatalousyrittäjien tulotukien maksamiseen.

Selvitysosa: EU-tulotukea varten arvioidaan tarvittavan 1 900 000 000 mk. EU rahoittaa tuen. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi EU:n osuutena vastaavasti 1 900 000 000 mk maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista EU:n maatalouspolitiikan uudistustukea (Cap-reformitukea) varten. Tukea myönnetään koko maassa. Hehtaaria kohti maksettavan EU-tulotuen perusala on noin 1,6 milj. ha. Tästä n. 0,1 milj. ha on ennen vuotta 1995 tehtyjen sopimusten piirissä, mikä alentaa EU-tulotuen määrää noin 100 milj. markalla (tuki n. 1 000 mk/ha). Sonnipalkkiota voidaan maksaa enintään 250 000 eläimestä, emolehmäpalkkiota enintään 55 000 eläimestä ja uuhipalkkiota enintään 80 000 eläimestä. Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Hehtaarituki (ml. kesantopelto, öljyasvit)	1 500 000 000
Emolehmäpalkkio, sonnipalkkio ja uuhipalkkiot	400 000 000
Yhteensä	1 900 000 000

1995 määräraha	1 900 000 000
----------------------	---------------

44. *Satovahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75, muut. 3/82 ja 1309/90) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1995 määräraha	50 000 000
1994 määräraha	50 000 000
1993 tilinpäätös	50 000 000

45. Maatalouden ympäristötuki (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden ympäristötuen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalouden ympäristötukeen arvioidaan tarvittavan 1 700 000 000 mk, mistä EU rahoittaa noin puolet. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi vastaavasti 850 000 000 mk maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista maatalouden ympäristötukea varten. EU:n osuus ja kansallinen osuus 850 000 000 mk on otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Määrärahaa noin 1 350 000 000 mk myönnetään tulotukeen verrattavana maa- ja puutarhatalouden pinta-alaperusteisena ympäristötukena, jota maksetaan yleisin ympäristön hoitoon liittyvin ehdoin koko maassa alueittain porrastettuna. Määrärahaa noin 350 000 000 mk myönnetään pinta-alaperusteista tukea täydentävistä erityistoimenpiteistä aiheutuvien kustannusten ja tulomenetysten korvaamiseen.

1995 määräraha	1 700 000 000
----------------------	---------------

46. Luonnonhaittakorvaus (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 045 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalousyrittäjille myönnettävien luonnonhaittakorvausten kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Selvitysosa: Momentille 12.30.02 on arvioitu kertyväksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta 455 000 000 mk vuoristoalueiden ja epäsuotuisten viljelyalueiden tukea varten, mikä vastaa EU:n osuutta tuesta. Tätä vastaava meno on budjetoitu momentille 30.01.61. Kansallinen valtion osuus tuesta on 1 045 000 000 mk. Tukea voidaan maksaa peltohehtaareiden ja kotieläinyksikkömäärien perusteella. Tähän tukeen oikeutetun alueen päättää neuvosto siten, että se kattaa 85 % Suomen viljellystä peltoalasta.

1995 määräraha	1 045 000 000
----------------------	---------------

47. Maatalousyrittäjien luopumistuki ja pellonmetsitystuki (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 175 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien luopumistuen ja pellonmetsitystuen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien luopumistuesta. Maatalousyrittäjien luopumistuki korvaa nykyiset luopumiskorvauslain ja sukupolvenvaihdoseläkelain mukaiset järjestelmät, joista aiheutuvat menot alenevat asteittain. Vuonna 1995 arvioidaan tehtävän maatalousyrittäjien luopumistukea koskevia sitoumuksia noin 3 000 kappaletta. Näistä aiheutuu menoja vuonna 1995 noin 110 000 000 mk. EU:n rahoitusosuudeksi muodostuu noin puolet. Kansallisista varoista on tarkoitus lisäksi maksaa kertakorvausta kotieläintuotannosta luopuville noin 15 000 000 mk ja kasvihuone- tuotannosta luopuville noin 20 000 000 mk.

Vuonna 1995 arvioidaan tehtävän pellon metsityssopimuksia siten, että metsitettävä peltoala on 10 000 ha. Tästä arvioidaan aiheutuvan metsityskustannuksia 50 000 000 mk ja 100 000 000 mk pellon tuotannosta poistamisesta maksettavaa korvausta, metsitystukea. EU:n rahoitusosuudeksi muodostuu noin puolet. Metsityskustannuksia aiheutuu vuonna 1995 20 000 000 mk ja vuonna 1996 30 000 000 mk. Metsitystuen maksatukset ajoittuvat kolmelle vuodelle, vuonna 1995 menoiksi arvioidaan 10 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä EU:n että kansallinen osuus menoista. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi EU:n Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista 50 000 000 mk maatalousyrittäjien luopumistukea ja 25 000 000 mk pellonmetsitystä varten.

1995 määräraha 175 000 000

32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU)

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Interventiorahastosta ja esityksen laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta.

Interventiorahaston varoja käytetään EU:n maatalouspolitiikan mukaisen viennin hinnanerokorvausten, interventiovarastoinnin kustannusten ja eräiden maataloustuotteiden käyttäjähintojen alentamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

EU:n jäsenmaa toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset toimenpiteet (mm. ns. markkinainterventiot) EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventio toiminnan toteuttamiseksi käytetään mm. vientitukea, ylijäämien varastointia ja tuotannon ohjaustoimenpiteitä. Interventio toiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa.

Maataloustuotannon määrän ei ennusteta muuttuvan olennaisesti ensimmäisenä jäsenyyssuonna. Suomen EU-jäsenyys merkitsee sitä, että EU:n jäsenmaat ovat luonteeltaan Suomen

sisämarkkinoita, joten vientituki ei koske vientiä näille markkinoille. Vientitukea maksetaan EU:n säädösten mukaisesti EU:n ulkopuolelle suuntautuvasta viennistä. EU-jäsenyys edellyttää interventiovarastoinnin ulottamista viljan lisäksi eräisiin muihin tuotteisiin (mm. naudanliha, voi, rasvaton maitojauhe).

Vientituesta ja interventiovarastoinnista aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista. Koska EU:n rahoitus saadaan ko. toimintaan vasta jälkikäteen, maksatusviiveen takia tarvitaan tilapäistä kansallista rahoitusta. Maksujärjestelyjen joustavaksi hoitamiseksi on tarkoituksenmukaista perustaa erityinen Interventiorahasto. Interventio toiminnasta aiheutuviksi menoiksi vuonna 1995 arvioidaan 1 500 milj. mk. Rahastolle annettaisiin 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Rahaston korkomenoihin arvioidaan tarvittavan 30 milj. mk, mikä ehdotetaan siirrettäväksi rahastoon vuonna 1995. Tämän lisäksi maatalouden ohjaus- ja tukirahasto maksaa osan Interventiorahastolle aiheutuvista korkomenoista. Maa- ja metsätalousmi-

nisteriö on tarkoitus nimetä EU:n lainsäädännön mukaiseksi interventioviranomaiseksi Suomessa. Rahasto toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä.

Maatalouden vientivastuuosuuden kattamiseksi aiemmin perittyjen maidon kiintiömaksun, maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksun, peltoalaperusteisen vientikustannusmaksun, sekä rehujen rasva- ja valkuaisveron ja lannoiteveron kantamisesta luovutaan. Myös

kotieläintuotannon perustamisluvajärjestelmä ja pellonraivauskielto kumotaan. Uusia luopumiskorvauksia ei enää vuonna 1995 voi hakea, vaan järjestelmä korvautuu EU-asetuksen mukaisella luopumistukijärjestelmällä.

Seuraavassa on esitetty maataloustuotteiden vientimäärät (ml. tuettu kotimainen käyttö) vuosilta 1991—1993 sekä arvio vuoden 1994 vientitarpeesta maatalouden markkinointineuvoston tilastojen mukaan, milj. kg:

	1991	1992	1993	1994 ennuste
Voi	31	19	21	20
Juusto.....	28	26	25	27
Maitojauheet	17	8	3	2
Kananmunat	14	12	14	16
Sianliha	14	12	10	15
Naudanliha	18	10	7	13
Vilja yhteensä	1 358	709	750	1 000

Hyvien satojen johdosta Valtion viljavaraston varastokapasiteetti on satovuoden 1990 lopun jälkeen ollut täysin käytössä. Viljavarastot alentuivat satovuoden 1993/94 aikana noin 300 milj. kilolla ja olivat sen lopussa 1 130 milj. kg. Vuoden 1995 viljasadoksi arvioidaan normaalioloissa 3 300 milj. kg, mistä ylijäämää arvioidaan olevan noin 900 milj. kiloa (ml. maailmanmarkkinahintainen käyttö kotimaassa).

EU-jäsenyyden johdosta viennin hinnanero- korvausten määrä alenee huomattavasti, mikä johtuu Suomen maataloustuotteiden hintatason alenemisesta EU-hintatasolle ja siitä, että vienti EU-markkinoille ei enää edellytä vientitukea.

Vienti- ja markkinointituen määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

Momentti	1991 TP	1992 TP	1993 TP	1994 TA	1995 TAE	1995/94 Muutos
30.32.40	3 838	3 134	2 689	2 950	—	—2 950
28.37.40	415	445	—	—	—	—
30.32.43	—	—	643	—	—	—
30.32.60	—	—	—	—	30	+30
Tulot EU:lta.....	—	—	—	—	1 500	+1 500
Yhteensä	4 253	3 579	3 332	2 950	1 530	—1 420
Arvioitu alv-tuki.....	870	830	700	700	—	—700
Tuki yhteensä	5 123	4 409	4 032	3 650	1 530	—2 120
Maatalouden osuus.....	1 618	1 265	1 490	1 160	—	—1 160
Valtion osuus.....	3 505	3 144	2 542	2 490	30	—2 460

Maataloustuotannon tasapainottamiseen käytettyjen varojen arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

	1991 TP	1992 TP	1993 TP	1994 TA	1995 TAE
Valtion talousarvion menot					
— mom. 30.32.41	1 262,0	1 260,0	640,0	248,0	257
— mom. 30.31.41	60,8	95,5	93,7	76,8	0
Maatalatalouden kehitt.rah.	—	200,0	350,0	252,0	0
Yhteensä	1 322,8	1 555,5	1 083,7	576,8	257

(40.) *Maataloustuotteiden ja jalostettujen elintarviketuotteiden markkinointikustannukset (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 2 950 000 000
1993 tilinpäätös..... 3 332 421 250

41. *Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 257 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1995 päätetyistä maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90 ja 22/92) mukaisista sopimuksista, pellon metsi-

	1995	1996	1997	1998
Ennen vuotta 1995 tehdyt sopimukset				
— mom. 30.32.41	240	201	30	5
— mom. 30.31.41	17	5	1	—
Yhteensä	257	206	31	5

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 17 000 000 mk, joka on aikaisemmin budjetoitu momentille 30.31.41 ennen vuotta 1995 tehtyjen luonnonmukaista maataloustuotantoa koskevien sopimusten palkkioina. Maataloustuotannon tasapainottamisen edellyttämiin vuonna 1995 päätettäviin toimenpiteisiin on varoja momentilla 30.31.47.

1995 määräraha 257 000 000
1994 määräraha 248 000 000
1993 tilinpäätös 640 000 000

42. *Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 514 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87, 998/88, 1304/90 ja 1337/92) ja luopumiskorvauksista annetun lain (1330/92) mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiseläkelain mukaisten menojen määräksi arvioidaan noin 463 500 000

tyspalkkioista ja muista toimenpiteistä, maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) mukaisista sopimuksista, maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisista menoista ja metsityspalkkioista sekä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisista metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin sekä non-food-tuotantoa koskevan tutkimuksen loppuunsaattamiseen.

Selvitysosa: Aiemmistä tasapainottamistoimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1995	1996	1997	1998
Ennen vuotta 1995 tehdyt sopimukset				
— mom. 30.32.41	240	201	30	5
— mom. 30.31.41	17	5	1	—
Yhteensä	257	206	31	5

mk. Luopumiskorvauslain mukaisten menojen määräksi arvioidaan 50 900 000 mk. Vuonna 1995 tehtäviä maataloustuotannosta luopumista koskevia sopimuksia varten on menoja momentilla 30.31.47.

1995 määräraha 514 400 000
1994 määräraha 535 000 000
1993 tilinpäätös 501 186 716

60. *Siirto Interventiorahastoon (EU)*

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Interventiorahastosta annetussa laissa tarkoitetun siirron maksamiseen Interventiorahastoon.

Selvitysosa: EU:n maatalouspolitiikan mukaan EU rahoittaa EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista vientitukeen, interventio-ostoihin sekä muuhun interventio-toimintaan liittyvät menot. Toimintaa varten Suomeen perustetaan Interventiorahasto.

Se toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Interventiomenojen määräksi arvioidaan vuonna 1995 1 500 000 000 mk. Varat siirretään Interventiorahastoon EU:n ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta. Interventiorahaston

lainanottovaltuus on 1 500 000 000 mk. Suomen valtion vastattavaksi korkomenoista arvioidaan jäävän noin 30 000 000 mk vuodessa.

1995 määräraha 30 000 000

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU)

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset maaseutuelinkeinolaain (1295/90) muuttamiseksi sekä laiksi maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä. Maaseutuelinkeinolaista on tarkoitus kumota Suomea velvoittavia EU:n säädöksiä vastaavat säädökset. Erillisessä puitelaisa määritellään Suomessa käyttöön otettavat tukimuodot. Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain muuttamiseksi siten, että rahaston varoja voidaan käyttää menoihin, jotka aiheu-

tuvat rahaston maksuliikenteen, kirjanpidon ja perimistehtävien hoitamisesta.

Siirtymäkauden 1995—1999 aikana kiinnitetään maatilatalouden rakennepoliitikassa erityistä huomiota kotieläinyritysten koon kasvattamiseen ja maatilojen yritystoiminnan monipuolistamiseen. Suomen maatilat ovat sekä peltopinta-alaltaan että kotieläinmäärältään eurooppalaisessa vertailussa sangen pieniä.

Maatilojen lukumäärä ja keskkoko erässä Euroopan maissa 1989/90 (yli 1 ha)

Maa	Lukumäärä 1000 kpl	Peltoa ha/tila	Lehmiä/tila	Sikoja/tila
Suomi.....	199,4	12,8	10	128
Ruotsi.....	96,6 ¹⁾	29,5	22	158
Norja.....	95,6	10,4	12	83
Itävalta.....	261,7	13,5	7	27
Sveitsi.....	119,7	9,0	12	64
Belgia.....	85,0	15,8	27	333
Iso-Britannia.....	243,1	67,9	64	447
Espanja.....	1 593,6	15,4	8	38
Alankomaat.....	124,8	16,1	40	473
Irlanti.....	170,6	26,0	27	454
Italia.....	2 664,6	5,6	13	24
Kreikka.....	923,5	4,0	5	14
Luxemburg.....	4,0	32,1	32	100
Portugali.....	598,7	6,7	4	10
Ranska.....	1 013,9	28,2	21	69
Saksa.....	665,1	17,7	17	72
Tanska.....	81,3	34,2	33	293

¹⁾ yli kahden hehtaarin tilat

Kotieläintilojen koon kasvattaminen on sidoksissa vapautuvan tuotantokapasiteetin määrään. Maidontuotannon kasvua rajoittaa kansallinen kiintiö. Sikatalouden laajennusinvestointien sekä kanatalouden kaikkien investointien tukeminen on Suomen saavuttaman neuvottelutuloksen mukaisesti sallittua vain viiden vuoden siirtymäkautena ja vain kokonaistuo-

tantoa lisäämättä. Tuotantoa jatkavien tilojen kehittämisedellytykset riippuvatkin siitä, kuinka moni tila luopuu tuotannostaan.

Maatalouden rakennekehitystä arvioitaessa kiinnitetään vapautuvan tuotantokapasiteetin ohella erityistä huomiota maatilojen velkaantumiskehitykseen. Maatilojen velkapääoman määrä on noin 26 mrd mk ja sen kasvattaminen

mittavilla uusinvestoinneilla heikentäisi edelleen tilojen velanhoitokykyä. Näin ollen rakennehityksen nopeus riippuu tilojen taloudellisista mahdollisuuksista toteuttaa investointeja. Nämä mahdollisuudet ovat vain rahoitusasemaltaan terveillä tiloilla.

Noin 6 500 maidontuotantotilan arvioidaan luopuvan tuotannostaan pääasiassa varhaiseläkejärjestelmän turvin vuosina 1995—1999. Näiden tilojen tuotantovolyymi on noin 275 miljoonaa litraa eli 12 % maidontuotannosta. Koska tiloilla olevien maitokiintiöiden määrä on noin 100 milj. litraa Suomen maitokiintiötä suurempi, tämä määrä lopettavien tilojen kiintiöistä jätetään jakamatta uudelleen. Muu osa kiintiöistä voidaan siirtää tuotantoon laajentaville tiloille. Maidontuotantoa voidaan lisätä noin 2 000 tilalla keskimäärin 30 000 litralla ilman rakennusinvestointeja hyödyntämällä tällä hetkellä tyhjinä olevia lypsylehmäpaikkoja. Tuotantorakenteen näin kehittyessä olisi vuonna 2000 toiminnassa noin 26 000 maitotilaa, joiden keskituotanto olisi noin 90 000 litraa, mikä vastaa noin 14 lehmän keskikarjakokoa.

Sika- ja kanatalouden rakenteen kehityssuunnan on arvioitu olevan samansuuntainen kuin maitotaloudessa. Merkittävien rakenteellisten muutosten aikaansaaminen sikataloudessa edel-

lyttää huomattavan monelta tuottajalta luopumishalukkuutta. Valtaosa sikatiloista on pieniä, vuoden 1990 maatalouslaskennan mukaan 59 prosenttia sikatiloista oli alle 50 lihotussian tiloja. Yhteensä tämän kokoluokan tiloja oli 4 910 kpl. Eläkejärjestelyin voidaan nopeuttaa sikatilojen luopumista tuotannosta tuotantotilan saamiseksi laajennushankkeille. Noin puolen sikatiloista eli yli 4 000 tilan arvioidaan luopuvan sikataloudesta siirtymäkauden aikana, jolloin tuotantoon jäisi noin 4 200 lihasikalaa. Porsastuotannossa arvioidaan kolmanneksen emakkotiloista luopuvan, jolloin tuotantoon jäisi runsaat 4 000 tilaa. Kun osalla sikatiloista harjoitetaan tulevaisuudessakin yhdistelmätuotantoa, sikatilojen kokonaismäärä olisi vuonna 2000 noin 7 000. Emakkotiloilla olisi keskimäärin 31 emakkoa (vuonna 1990 21) ja lihasikatiloilla vastaavasti n. 160 lihasikaa (vuonna 1990 128).

Kanataloudessa arvioidaan noin 4 800 tilan luopuvan siirtymäkauden aikana. Tuotantoon jäisi siten edelleen yli 8 000 kanatila, joilla on keskimäärin 540 kanaa (vastaava luku vuonna 1990 oli 323).

Kotieläintilojen lukumäärän kehitys vuoteen 2000

Tuotantosuunta	Tilojen lukumäärä, 1 000 kpl					Muutos	
	1980	1986	1990	1995 (arvio)	2000 (arvio)	1980/1990 %	1990/2000 %
Maidontuotanto	86	61	47	33	26	—45	—45
Porsastuotanto	8,4	6,6	6,1	5,3	4,1	—27	—33
Sianlihanuotanto	11,3	9,5	8,2	6,8	4,1	—27	—50
Kanalat	22,5	16,0	15,0	13,0	8,2	—33	—45
Yhteensä	128,2	93,1	76,3	58,1	42,4	—40	—44

Kotieläintalouden osalta arvioidaan siirtymäkauden aikana yhteensä 17 500 tilan luopuvan nykyisestä tuotannostaan joko siirtymällä karjattomaan maataloustuotantoon, muihin elinkeinoihin kuin maatalouteen tai eläkkeelle. Mahdollisia varhaiseläkelainsäädännön piiriin siirtyviä karjatiloja on noin 10 000. Toiminnan monipuolistamisella luodaan vuosittain uutta korvaavaa yritystoimintaa noin 1 000 tilalle eli viidessä vuodessa noin 5 000 tilalle.

Toiminnan monipuolistamisen ja karjattomaan tuotantoon siirtymisen takia kasvinviljelytilojen määrä pysyy siirtymäkauden aikana lähes ennallaan. Yli kolmen peltohehtaarin

aktiivitulojen kokonaismäärän arvioidaan vähenvän nykyisestä 100 000 maatilasta 83 000:een vuoteen 2000 mennessä.

EU:n kaikki maataloutta koskevat rakennepoliittiset tukitoimenpiteet ovat maatalouden investointitukijärjestelmää lukuunottamatta vapaaehtoisia. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavista varoista esitetään 117 000 000 mk tuloutettavaksi vuonna 1995 maatilatalouden kehittämisrahastoon. Summa käytettäisiin EU:n osarahoitusosuutena mm. nuorten viljelijöiden tukeen, navetoiden rakentamiseen, ympäristönsuojeluinvestointeihin, pienyritystoiminnan investointeihin, puutarhatalouden investointeihin sekä tuottajaorganisaatioiden tukemiseen. Eräiltä osin maati-

latalouden rakenteen kehittäminen jää yksinomaan kansallisen rahoituksen varaan.

Taloudellisissa vaikeuksissa olevien viljelijöiden asemaa helpotetaan edelleen maaseutuelinkeinolin mukaisin vapaaehtoisin velkajärjestelyin osana kansallisia sopeuttamistoimia. Maatilalain nojalla myönnettyjen lainojen ja myyntisaamisten enimmäiskoroksi asuntolainoja lukuunottamatta, säädetään 4 % ja maa- ja puutarhatalouden velkarasitusta kevennetään verotuksessa tehtävällä velkamäärään sidotulla vähennyksellä.

Kansallisen rahoituksen pääasiallisena rahoituslähteenä toimisi maatilatalouden kehittämisrahasto. Sen pääoman arvioidaan siirtymäkaudella säilyvän 8 000 milj. markan tasolla. Maatilalainojen koron alentaminen supistaa rahaston tuloja vuonna 1995 noin 61 milj. mk. Samansuuruinen tuloja supistava vaikutus voi olla velkajärjestelytoiminnalla. Kehittämisrahaston varoja ei vuonna 1995 käytetä tuotannon ohjaukseen. Rahaston käytettävissä arvioidaan olevan varoja vuonna 1995 EU:lta tulevat tulot huomioon ottaen noin 880 milj. mk. Rahaston sijoitusmenot koostuvat nuorten viljelijöiden lainamuotoisesta tuen osasta, puutarhatalouden investoinneista sekä valtion maanostotoiminnasta ja kulutusmenot mm. ympäristönsuojelu-, maatalouden investointi- sekä pienyritystoiminnan avustuksista. Kulutusmenoja ovat myös aiemmin myönnettyjen aloittamisavustusten, in-

vestointiavustusten ja pienyritysavustusten maksatukset. Maataloudelliseen tutkimustoimintaan käytettävien varojen määrää lisätään.

EU:n rakenne- ja aluepolitiikan yhtenä tavoitteena on maatalousvaltaisten maaseutu- ja syrjäseutujen kehittäminen, jotta niiden kehitys ei vaikeutuisi erityisesti yhteisön maatalouspolitiikan muutosten vuoksi. Kehittämistoiminta perustuu alueellisiin ja sektorikohtaisiin kehittämissuunnitelmiin. Ohjelmien rahoitus koostuu yksityisestä, kansallisesta julkisesta sekä EU:n rakennerahastoilta haettavasta rahoitusosuudesta. Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto osallistuu syrjäisten, harvaanasuttujen alueiden (tavoite 6) sekä maaseutualueiden (5b) kehittämiseen.

Alueellisten maaseutuohjelmien tavoitteena on esisijaisesti elinkeinotoiminnan edistäminen ja maaseudun palveluiden turvaaminen sekä ympäristöhoito. Tavoitteena on monipuolistaa maaseudun elinkeinorakennetta ja luoda uusia työpaikkoja niin, että maaseutuväestö saa niistä kohtuullisen toimentulon. Maaseutuelinkeino-piirit valmistelevat oman toimialansa osalta alueellisen kehittämissuunnitelman yhteistyössä muiden alueella toimivien organisaatioiden kanssa.

Valtion rahoitustuen kehitys tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa vuosina 1992—1995, milj. mk:

	1992 TP	1993 TP	1994 Arvio	1995 Arvio	mistä EU:n osuutta (arvio)
LAINAT:					
Kehittämisrahastosta.....	418	474	379	317	—
Korkotukilainat (30.33.49).....	732	660	900	650	—
Lainat yhteensä	1 150	1 134	1 279	967	—
KORKOAVUSTUKSET (VNp 27.5.1994)					
Vakauttamislainoille (30.33.47).....	185,0	25,0	—	33,3	—
Puutarhayrityslainoille (30.33.48).....	—	—	—	40,0	—
Maatilalain mukaisille lainoille lisätuki (30.33.49) ..	—	—	—	29,0	—
Korkoavustukset yhteensä	185,0	25,0	—	102,3	—
AVUSTUKSET (myöntövaltuudet):					
— nuorten viljelijöiden tuki ¹⁾	70	65	56 ²⁾	42	21
— maatalojen investointiavustus	55	56	66 ²⁾	56	20
— maaseudun pienyritystoiminnan avustukset	80	90	76 ²⁾	81	29
— ympäristönsuojeluinvestoinnit	—	—	—	105	35
— maaseudun kehittäminen (v. 1995 30.33.43).....	—	40	50	170	85
— muut avustukset (mm. porotalouteen, luontais- elinkeinoihin ja kolttalain mukaisiin investointeihin).	37	25	10	12	—

Avustusvaltuudet yhteensä.....	242	276	258	466	190
Maatalouden tutkimushankkeet.....		7	8	20	—
KEHITTÄMISRAHASTO: käytettävissä olevat varat yhteensä.....	1 246 ³⁾	1 135	1 129	881	
— omat tulot.....	1 246	1 046	823	764	
— EU:lta.....	—	—	—	117	
— siirto valtion talousarviosta rahastoon.....	—	—	—	—	
— käyttö tuotannon ohjaamiseen.....	200	350	252	—	

1) Vuoteen 1995 saakka maatilojen aloittamisavustus

2) Myönnettiin vuonna 1994 maatilatalouden kehittämisrahastosta, josta maksettiin myös aiemmin myönnettyjen avustusten menoja noin 127 milj. mk

3) Tästä määrästä 300 milj. mk on tuloutettu momentille 12.30.99

41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 630 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77, muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotukilainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mukaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia lainoja ei enää myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävissä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään viiden prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Maataloustuotevarastojen korkotukilainojen lainapääoma oli vuoden 1993 lopussa 35 123 004 mk. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen perimän koron ja lainanmyöntövuoden menoarviossa lainan saajalta perittäväksi päätetyn koron erotusta. Korkohyvitystä maksetaan keskimäärin 2,5 % lainasaldosta. Myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoa 400 000 mk vuonna 1996 ja 130 000 mk vuonna 1997.

1995 määräraha.....	630 000
1994 määräraha.....	720 000
1993 tilinpäätös.....	862 438

43. Maaseudun kehittäminen (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta osarahoitettavien oh-

jelmien ja EU:n yhteisöaloitteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentille 30.01.61 on varattu EU:n osuutta varten 90 000 000 mk 6- ja 5b-tavoitteiden mukaisiin maaseudun kehittämistoimenpiteisiin. Hyväksyttävistä ohjelmista arvioidaan aiheutuvan kansallisia menoja 92 000 000 mk vuonna 1996, 97 000 000 mk vuonna 1997, 105 000 000 mk vuonna 1998 ja 113 000 000 mk vuonna 1999. EU:n osuudeksi kokonaisrahoituksesta arvioidaan 35 % tavoite 5b-alueella ja 50 % tavoite 6-alueella.

1995 määräraha.....	85 000 000
---------------------	------------

47. Maatalouden kohdennettujen vakauttamislainojen korkoavustus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 33 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuosina 1992—1993 myönnettyjen vakauttamislainojen korkoavustuksen maksamiseen 31.10.1998 saakka.

Selvitysosa: Vuosina 1992—1993 on myönnetty korkotukilainoja 950 000 000 mk vastaavasti huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa oleville maataloille, joilla on kannattavan toiminnan edellytykset vakauttamistoimenpiteiden jälkeen. Korkoavustuksia on sovittu myönnettäväksi vuosina 1992—1995 ja niitä on suoritettu vuoden 1993 loppuun mennessä 55 000 000 mk. Korkoavustusten myöntämistä jatketaan 31.10.1998 saakka.

1995 määräraha	33 300 000
1993 tilinpäätös	25 000 000

48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puutarhayrityksille myönnettävien korkoavustusten maksamiseen olemassa oleville lainoille sekä uusille suhdanelainoille luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain nojalla. Korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 1 000 000 000 markan määrään. Korkohyvityksen määrä on viiden ensimmäisen lainavuoden aikana 4 %-yksikköä.

Selvitysosa: Talousarvioesitykseen liittyen hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain muuttamiseksi.

1995 määräraha 40 000 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 229 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90, muut. 805/93, 1092/93, 1093/93 ja 25/94) ja maatilalain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86,

muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1995 korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 650 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrakaa.

Selvitysosa: Maatilalain nojalla myönnettyjen lainojen osalta asuntokorkotukilainoja lukuunottamatta lainan saajan maksama enimmäiskorko säädetään 4 prosentiksi. Tästä aiheutuu 29 000 000 mk määrärahan lisäys. Myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle 50 prosenttia luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 9 %. Maatilalain mukaisille lainoille maksetaan korkohyvitystä lainansaaajilta perittävän koron muutosten johdosta myöntövuodesta ja lainalajista riippuen keskimäärin 2,25—4 prosenttia lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain mukaisten lainojen korkohyvitys on 2,25 %. Koko lainakanta huomioon ottaen korkohyvitystä maksetaan keskimäärin 4,4 % lainapääomasta. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1993 lopussa yhteensä 5 253 780 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999- milj. mk
Vuoden 1995 korkotukilainoista	28	26	24	101
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	194	172	152	1 151
Yhteensä	222	198	176	1 252

1995 määräraha	229 500 000
1994 määräraha	210 000 000
1993 tilinpäätös	230 845 651

34. Muut maatalouden menot (osa EU)

Selvitysosa: Valtionapua myönnettäessä otetaan huomioon neuvontatoiminnan ja neuvonnan kohteena olevan elinkeinotoiminnan laatu, laajuus, kehitys ja kehittämistarve sekä neuvon-

tapalvelujen kysyntä ja tarve sekä valtionavunsaajan käytettävissä olevat muut tulot ja rahoitusmahdollisuudet.

Neuvontahenkilöstön yhteismääräksi tämän

luvun piiriin kuuluvissa järjestöissä arvioidaan vuonna 1995 olevan noin 900 henkilöä.

40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (osa EU)

Momentille myönnetään 72 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen käyttösuunnitelmassa eriteltyihin toimintoihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 774 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot...	59 900 000
Siipikarjatalous	550 000
Karjan- ja sianjalostus	3 500 000
Maatalouden rationalisoinnin kehittäminen	1 100 000
Puutarhatalouden kehittäminen	4 000 000
Turkistalouden kehittäminen	610 000
Mehiläistalouden kehittäminen	350 000
Luonnonmukainen tuotanto.....	1 990 000
Yhteensä	72 000 000

Selvitysosa: Neuvonnan avaintulosalueita ovat palvelujen ja tuotteiden laadun ja markkinoinnin kehittäminen. Kansainvälinen kehitys edellyttää lisäksi, että maataloustuotannon tehokkuuden parantamiseksi maatalojen investointitukea saaville tiloille laaditaan tukijärjestelmän edellyttämät kehittämissuunnitelmat.

Neuvonnan voimavaroja suunnataan erikoistuotannon neuvontaan, maaseutuyritysten neuvontaan sekä talousneuvontaan. Maaseutuelinkeinojen yritysneuvonnassa on tavoitteena 10 %:n, tuotannollisissa ja taloudellisissa seurantajärjestelmissä 3 %:n ja puutarhaneuvonnassa 47 %:n kasvu vuoteen 1994 verrattuna.

Järjestöt ovat lisäksi asettaneet tulostavoitteita tuottavuudelle, taloudellisuudelle ja vaikuttavuudelle.

1995 määräraha	72 000 000
1994 määräraha	87 470 000
1993 tilinpäätös.....	92 200 000

41. Erät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeino-

lain 47 §:ssä ja luontaiselinkeinoasetuksen (492/91) 45 §:ssä, kasvinsuojelulain (127/81) 7 §:ssä, Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetun lain (1010/88) 11 §:ssä, maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä, luonnonmukaisen maataloustuotannon valvonnan järjestämisestä annetun asetuksen (557/94), taimiaineistolain (663/91) 22 §:ssä, rehulain (234/93) 22 §:ssä, lannoitelain (232/93) 18 §:ssä, siemenkauppain (233/93) 20 §:ssä, kotieläinjalostuslain (794/93) 16 §:ssä sekä hevostalouselain (796/93) 16 §:ssä tarkoitettujen palkkioiden ja korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maidon tuotantokiintiöistä annetun asetuksen (649/84) 20 §:ssä tarkoitettujen rekisterin pitämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille maaseutuelinkeinolain ja vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukaan perustettujen yhteismetsien ensimmäisten metsätaloussuunnitelmien laatimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Luonnonmukaisen tuotannon valvonta.	1 300 000
Rehu- ja lannoitelain mukaiset palkkiot ja korvaukset	800 000
Siemenkauppa-, kotieläinjalostus- ja hevostalouselain mukaiset palkkiot ja korvaukset	100 000
Muut korvaukset	2 000 000
Yhteensä	4 200 000

1995 määräraha	4 200 000
1994 määräraha	2 765 000
1993 tilinpäätös	1 553 021

42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76, muut. 1660/91 ja 1170/93) ja asetuksen (541/76) mukaisiin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvausten maksamiseen.

1995 määräraha.....	200 000
1994 määräraha.....	200 000
1993 tilinpäätös.....	6 596 836

(43.) *Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Vuoden 1987 satovahinkojen johdosta myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (882/87) mukaisten korkotukilainojen lainapääoma on maksettu takaisin, joten korkotukea ei enää makseta.

1994 määräraha.....	200 000
1993 tilinpäätös.....	784 601

44. *Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annetun asetuksen (122/66) 5 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevoskasvatukseen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/92) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan sekä hevostalouslain (796/93) mukaisen menojen maksamiseen. Vuonna 1995 ei hyväksytty luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 19 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen 1 000 000 mk, valtion osuudesta jää tälle momentille 18 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen.....	2 000 000
Korkotuki.....	800 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen.....	2 400 000
Avustus hevoskasvatukseen.....	9 393 000
Palkintotuki ja muut avustukset.....	3 400 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot..	7 000
Yhteensä	18 000 000

Aikaisemmin myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 600 000 mk vuonna 1996, 400 000 mk vuonna 1997, 300 000 mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 200 000 mk.

1995 määräraha.....	18 000 000
1994 määräraha.....	24 000 000
1993 tilinpäätös.....	16 984 294

45. *Valtionapu 4H-toimintaan*

Momentille myönnetään 23 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

1995 määräraha.....	23 500 000
1994 määräraha.....	27 200 000
1993 tilinpäätös.....	27 300 000

46. *Metsämarjojen ja sienien käytön edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla metsämarjojen ja sienien talteenoton, jatkojalostuksen ja markkinoinnin edistämiseen sekä avustusten maksamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämin perusteiden metsämarjojen ja sienien pitkäaikaisen varastoinnin aiheuttamien kustannusten alentamiseksi.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1995 määräraha.....	600 000
1994 määräraha.....	1 000 000
1993 tilinpäätös	1 000 000

47. *Kasvinjalostustoiminnan edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämiseksi annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen sekä kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan

vähimmäismäärä on 3 500 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1995 määräraha.....	4 300 000
1994 määräraha.....	4 500 000
1993 tilinpäätös	6 933 525

36. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Kala-, riista- ja porotalouden valtiontukea saavissa järjestöissä työskentelee vuonna 1995 noin 150 henkilöä. Paliskuntain yhdistystä lukuunottamatta järjestöjen valtionavut katetaan valtiolle perittävien maksuin (riistanhoitomaksu ja kalastuksenhoitomaksut).

25. *Kalakannan hoitovelvoitteet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.40.

1995 määräraha.....	4 000 000
1994 määräraha.....	3 500 000
1993 tilinpäätös	3 656 793

40. *Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 346 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 294 550 vuosina 1991—1993 ja riistanhoitomaksun korottaminen kymmenellä markalla 120 markkaan. Vuonna 1995 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty mo-

mentille 12.30.39. Määrärahan arvioidaan jatkautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Metsästäjien keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot	13 000 000
Riistanhoitopiirien palkkaus- ja muut kulutusmenot	12 438 000
Riistanhoitoyhdistyksiensä palkkaus- ja muut kulutusmenot	7 000 000
Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistyksiensä toiminnasta aiheutuvat sijoitusmenot.....	894 000
Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä muu riistanhoidon edistäminen	600 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot	1 414 000
Yhteensä	35 346 000

1995 määräraha	35 346 000
1994 määräraha	32 274 000
1993 tilinpäätös	32 076 742

41. *Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/93) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen

seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin.

1995 määräraha	21 300 000
1994 määräraha	21 300 000
1993 tilinpäätös	14 286 593

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha	4 000 000
1994 määräraha	3 500 000
1994 II lisämääräraha	600 000
1993 tilinpäätös	4 675 094

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 540 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää porotalouden koetointaan, jalostushirvaiden palkitsemiseen, porotaloudesta saatavien tuotteiden tuotekehittelyyn ja markkinointiin, Paliskuntain yhdistyksen palkkaus- ja muihin kulutusmenoihin sekä valtionapujen maksamiseen poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon valtakunnan rajalla.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetointa	315 000
Jalostushirvaiden palkitseminen	45 000
Porotaloustuotteiden tuotekehittely ja markkinointi	300 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen ...	4 431 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	4 449 000
Yhteensä	9 540 000

1995 määräraha	9 540 000
1994 määräraha	10 030 000
1993 tilinpäätös	11 200 000

44. Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 375 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 89 §:n mukaisesti vuonna 1993 ja aiempina

vuosina kertyneitä pilkintämaksutuloja vastavasti vesialueiden omistajille palautettavan osuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pilkintämaksupalautusten mitoituksessa on otettu huomioon 1 100 000 mk ennen vuotta 1994 pilkintämaksutuloina momentille 12.30.36 kertyneiden pilkintämaksujen palautuksina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1994 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 1 275 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 1995 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Pilkintämaksut	1 100 000
Tenojoen kalastuslupamaksut	1 275 000
Yhteensä	2 375 000

1995 määräraha	2 375 000
1994 määräraha	9 800 000
1994 II lisämääräraha	390 000
1993 tilinpäätös	9 866 699

45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 47 826 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 91 §:n perusteella enintään 46 911 000 mk vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusaluetoiminnasta, kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja enintään 915 000 mk kalastuslain (503/51, muut. 759/72) 101 §:n perusteella kalavesien hoitoon, kalakantojen parantamiseen, kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen, kalavesien hoitoon liittyvään tutkimus- ja koetointaan sekä kalastuksenhoitomaksun perimisestä aiheutuvien kustannusten suorittamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1991—1993 oli pohjoisten kuntien osalta 30 484 kpl ja muun

Suomen osalta 586 386 kpl ja että kalastuslain (503/51, muut. 909/77 ja 1068/88) 83 §:n mukainen pohjoisten kuntien kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 30 markan suuruisena ja kalastuslain (286/82, muut. 1355/93) 88 §:n mukainen muun Suomen kalastuksenhoitomaksu on 80 markan suuruisen. Lisäksi on tarkoitus tehostaa kalastuksenhoitomaksun markkinointia. Lakien mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 47 826 000 mk. Vuonna 1995 kertyviksi arvioitut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1995 määräraha	47 826 000
1994 määräraha	48 436 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös.....	19 430 595

46. (30.36.46, 47 ja 48) *Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 66 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä aiheutuviin menoihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä ja EU:n aluekehitysrahastolta rahoitettavien ohjelmien ja maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien toimenpiteiden EU:n osuuden ja kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 17 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muu-

tettu kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan mukaisiin menoihin arvioidaan tarvittavan 53 000 000 mk vuonna 1995. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän 35 000 000 mk kalatalouden tukemiseen ja momentille 12.30.01 1 000 000 mk kalatalouden interventio toimintaan, lisäksi EU:n aluekehitysrahastosta saadaan rahoitusta, mitkä vastaavat EU:n osuutta tuesta. Tämä ja kalastuspolitiikan edellyttämä kansallinen tuki 17 000 000 mk on otettu huomioon määrärahan mitoituksessa. Määrärahaa käytetään myös kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) ja kalastusvakuutuslain (331/58, muut. 240/92) mukaisen sekä kalastuslulain (1157/88) mukaisten, vuotta 1994 koskevien menojen maksamiseen sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein avustuksina kalatalouden tiedottamisesta, kalankäytön edistämisestä, kahdenvälisten kalastussopimusten nojalla myönnettyistä saalisikiintiöistä sekä muusta elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1995 näihin tarkoituksiin varataan 13 000 000 mk, joka jää kokonaan kansallisista varoista maksettavaksi.

Vuoden 1993 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 37 800 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 17 250 000 mk. Vesiviljelylainoja ei ollut. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999- milj. mk
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	0,55	0,43	0,32	0,42
Yhteensä	0,55	0,43	0,32	0,42

1995 määräraha	66 000 000
1994 määräraha	42 550 000
1993 tilinpäätös.....	45 038 257

77. *Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolamikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen

ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk siirtoma momentilta 35.25.21. Vesi- ja ympäristöhallitus on käyttänyt em. momentin varoja kalataloudellisiin suunnittelu- ja rakennustöi-

hin. 1.3.1995 lukien perustettava Suomen ympäristökeskus ja alueelliset ympäristökeskukset perivät näistä tilaustehtävistä maksuja.

1995 määräraha.....	4 500 000
1994 määräraha.....	2 500 000
1993 tilinpäätös.....	2 500 000

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tutkimus ja tarkastus (Luvut 30.38, 65, 70, 72, 76, 83 ja 84)

Selvitysosa: Hallinnonalan tutkimusta ohjataan ja rationalisoidaan siten, että se palvelee tehokkaasti päätöksentekoa, hallinnonalan tavoitteiden saavuttamista ja hallinnon asiakkaita. ETA-sopimuksen perusteella Suomi osallistuu EY:n tutkimusohjelmiin samoin perustein kuin EU:n jäsenvaltiot. EY:n tutkimus- ja kehittämisohjelmiin liittyvä kotimaan toiminta on organisoitu siten, että maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ohjelmaa, joka sisältää

maa-, metsä-, kotieläin-, puutarha-, elintarvike- ja kalatalouden alkutuotantoon, tuotantopanoksiin, jatkojalostukseen ja tuotteiden loppukäyttöön liittyvän tutkimuksen. Tarkastustoiminta ja sitä koskeva lainsäädäntö on ETA-sopimuksen mukaan harmonisoitu EU-lainsäädännön mukaisesti. Yksityiskohtaiset toiminnan tavoitteet on esitetty seuraavissa tutkimus- ja tarkastuslaitoksia koskevissa lukuperusteluissa.

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Siirtymistä tulosjohtamiseen ja sen vaatimaan organisaatioon sekä laskenta- ja tietojärjestelmiin jatketaan. Tutkimus suunnitellaan laajoiksi ongelmakeskeisiksi kokonaisuuksiksi. Tutkimusten tulosjohtamista ja -ohjausta kehitetään; arviointia laajennetaan kattamaan kaikki tulosalueet.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet.

Kalakantojen ja kalavesien hoidon tutkimus tuottaa tutkimustietoa kala- ja rapukantojen hoitomenetelmistä. Painopistealueita ovat kalakantojen vaihtelun sekä taloudellisesti tärkeiden kalalajien ja -kantojen hoidon tutkimus. Itämeren ja rajavesistöjen kalastuksen säätelyä varten tehdään kanta-arviot kalastuksen kannalta tärkeimmistä lajeista.

Kalastuksen ja kalatalouselinkeinojen tutkimus tuottaa tutkimustietoa, joka edistää kalatalousalan yritys- ja harrastustoimintaa. Pyyntiteknisessä tutkimuksessa kehitetään nykyistä valikoivampia pyydyksiä mm. muikulle, silakalle, siialle ja lohelle. Vesiviljelyn tutkimuksessa tehostetaan ruokakalatuoannon ja tuotantotalouden tutkimusta käynnistämällä aiheesta tutkimusohjelma.

Riistan tutkimuksen tärkein tehtävä on tuottaa vuosittain arviot riistakantojen runsaudesta mm. metsästyksen suunnittelun pohjaksi. Toinen painoalue on riistan elinympäristöjen tutkimus, missä tärkeimpänä tehtävänä selvitetään metsärakenteen vaikutusta riistan hyvinvointiin. Lisäksi tutkitaan metsästyksen vaikutusta riistakantoihin sekä riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen kehittymistä ja estämistä.

Porotutkimus painottaa tutkimustyössään laidunten kestävyyyden ja poromäärien suhteen selvittämistä, tuottaa tietoa ekologisesti kestävien poronhoitomenetelmien kehittämiseksi sekä voimistaa poronhoidon talouden tutkimusta.

Vesiviljelyssä keskitytään viljelyn korkeatasoisen alkumateriaalin tuottamiseen, arvokalojen säilyttämiseen ja uhanalaisten kantojen elvyttämiseen. Luonnonravintoviljelyn kapasiteetti supistetaan tutkimuslaitokselle kuuluvien tehtävien edellyttämälle tasolle. Tuotantoa rationalisoidaan kysyntää vastaavasti, mädin laatua parannetaan emokalanviljelyä kehittämällä ja tuotannon markkinointia tehostetaan. Tornionjoen lohi- ja meritaimen- ja Simojoen lohikantojen elvyttämistä jatketaan lisäämällä poikasistutuksia.

Valtion kalanviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1993—1995.

	Tuotantomäärä 1 000 kpl			Yksikkökustannukset (mk/mättilitra tai mk/poikasyksikkö)		
	1993	1994	1995	1993	1994	1995
Mäti (l).....	5 557	5 000	5 200	3 877	3 761	3 648
Laitospoikaset, py 50 g.....	1 338 842	1 500 000	1 560 000	18,72	18,16	17,61
Luonnonravintopoikaset, py 5 g.....	3 052 650	3 160 000	3 080 000	2,07	2,31	1,95

Taloudellisuustavoitteena on yksikkökustannusten alentaminen 3 prosentilla vuonna 1995.

Tilastotoimi tuottaa kala-, riista- ja porotalouden tilastoja. Tilastojen saatavuutta, palve-

levuutta ja laatua parannetaan EU-tarpeiden mukaisesti.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten ja henkilötyövuosien arvioidaan jatkuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	Kustannukset milj. mk			Htv 1995
	1993	1994	1995	
Kalakantojen ja kalavesienhoidon tutkimus.....	42,3	32,6	32,5	92
Kalastuksen ja kalatalouselinkeinojen tutkimus.....	19,6	35,8	35,7	55
Riistantutkimus.....	9,5	9,4	9,3	24
Porotutkimus.....	1,8	4,0	3,8	4
Vesiviljely (vesiviljelytutkimus sisältyy tutkimukseen).	64,2	55,0	53,1	93
— Uhanalaisten kantojen ylläpito.....	9,7	8,3	8,0	
— Inarin alueen hoito.....	7,0	6,2	6,0	
— Tormionjoen hoito.....	8,7	7,5	7,3	
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten.....	9,6	8,3	8,0	
— Muu tuotanto.....	22,5	18,1	17,3	
— Sopimusviljely.....	6,7	6,6	6,5	
Tilastotoimi.....	1,5	3,2	3,6	8
Yhteensä	138,9	140,0	138,0	276

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 79 079 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 6 904 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin 2 100 000 mk. Tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1995 määräraha.....	79 079 000
1994 määräraha.....	70 075 000
1993 tilinpäätös.....	77 378 000

nastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolme henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	6 000 000
1994 määräraha.....	7 328 000
1993 tilinpäätös.....	7 350 000

24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lu-

74. Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Inarin kalanviljelylaitos, Inari				1 535 000	6 300 000
— talonrakennustyöt.....	4 812	17 400	3 616		
— maa- ja vesirakennustyöt.....		4 900			
2. Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja perus- korjaus					1 000 000
				Yhteensä	7 300 000

Selvitysosa: 1. Inarin kalanviljelylaitoksen yhdistetyn perustamis- ja esisuunnitelman kustannusarvio on alentunut 9 000 000 markalla. Tälle momentille budjetoituja määrärahoja on tarkoitus käyttää 14 000 000 mk hankkeen rakentamiseen. Hankkeen loppurahoitus on tarkoitus toteuttaa työllisyysvaroin. Suunnitteluun myönnettyistä varoista on työllisyysvaroja 1 490 000 mk.

1995 määräraha	7 300 000
1994 määräraha	12 500 000
1994 I lisämääräraha	12 000 000
1993 tilinpäätös.....	14 300 000

75. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 2 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää pienehköjen rakennushankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

1995 määräraha.....	2 000 000
1994 määräraha.....	5 159 000
1993 tilinpäätös	7 000 000

65. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut Geodeettiselle laitokselle alustavasti seuraavat toiminnalliset päätavoitteet:

Tutkimustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on tehostaa laitoksen tutkimustoimintaa siten, että laitos säilyttää asemansa kansainvälisesti arvostettuna tutkimuslaitoksena geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan sekä painovoimamittauksen tutkimusaloilla. Laitoksen tulee myös harjoittaa yhteistyötä ulkomaisten ja kotimaisten tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa.

Mittaus- ja havaintotoiminnassa päähuomio kiinnitetään

— Metsähovin tutkimusaseman toimintaan kansainvälisenä satelliittien havainto- ja seuranta-asemana sekä maankuoren liikkeen rekisteröintiasemana;

— Kansallisen GPS-seuranta- ja tukiverkon rakentamiseen;

— kolmannen tarkkavaaituksen kenttätöihin ja painovoimamittauksiin.

Tilaustehtävissä laitos tehostaa toimialaansa kuuluvien tutkimusvalmiuksien markkinointia ja suorittaa tilaustutkimuksia tehokkaasti.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 512 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 080 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Tulot on merkitty momentille 12.30.65.

1995 määräraha	14 512 000
1994 määräraha	13 672 000
1993 tilinpäätös.....	14 235 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää laitoksen toimitalon rakentamisesta aiheutuvien menojen maksami-

seen. Hankkeen hyötyala on 2 119 m² ja kustannusarvio 22 100 000 mk eli 10 429 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 19 097 000 mk. Rakennus valmistuu vuonna 1995.

1995 määräraha	400 000
1994 määräraha	11 397 000
1993 tilinpäätös	6 790 000

70. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

Maatalouden tutkimuskeskuksen tutkimustoiminnan tulee osatulosalueillaan: *elintarvike-, eläin-, peltokasvi-, puutarhatuotanto-, teknologia- ja ympäristötutkimus*, tehdä tutkimusta, joka edistää maatalouden ja elintarviketalouden tuottavuuden ja kilpailukyyn parantamista Suomen luontaisia edellytyksiä ja luonnonvaroja hyödyntäen ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittaen. Samalla tutkimuksissa kiinnitetään huomiota elintarviketuotteiden terveellisyyteen ja laatuun.

Tutkimuksen avulla kehitetään myös bioenergian ja muun non-food -raaka-aineen tuotantoa ja käyttöä ylimääräisen peltoalan hyödyntämiseksi ja sen ympäristöystävälliseksi hoitamiseksi.

Kotimaista tutkimusyhteistyötä sekä tutkimustulosten hyödynnettävyyttä lisätään kehittämällä yhteishankkeita muiden tutkimuslaitosten ja yritystoiminnan sekä neuvonnan kanssa.

Kansainvälistä tutkimusyhteistyötä pyritään lisäämään mm. osallistumalla EU:n tutkimusohjelmiin.

Maa- ja metsätalousministeriö tulee vuoden 1995 aikana aloittamaan MTT:n kansainvälisen arvioinnin, jossa tieteellisen tason lisäksi tullaan arvioimaan tutkimuksen hyödynnettävyys ja yhteiskunnallinen merkitys. Arvioinnin pohjalta ja ottaen huomioon myös valtionhallinnon kehittämiseen liittyvät sektoritutkimusveltykset, ministeriö tulee ryhtymään tarpeellisiin kehittämistoimiin tutkimuskeskuksen toiminnan tehostamiseksi.

Maatalouden tutkimuskeskuksen tulojen, me-

nojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille vuonna 1995 seuraavasti:

	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyö- vuodet
Peltokasvitutkimus	4	44	230
Puutarhatutkimus	2	19	110
Kotieläintutkimus	6	37	200
Elintarviketutkimus	5	14	66
Ympäristötutkimus	1	10	50
Teknologinen tutkimus...	3	12	54
Tukipalvelut	4	15	59
Yhteensä	25	151	769

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 25 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata 158 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 139 119 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 100 000 mk maatilataloustuotteiden tuottamisesta aiheutuvien erillismenojen siirtona momentille 30.70.28 ja lisäyksenä 14 737 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Puutarhakasvien jalostusmaksuina kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70.

1995 määräraha	139 119 000
1994 määräraha	132 392 000
1993 tilinpäätös	147 278 327

22. *Torjunta-ainetarkastukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (211/84) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettua toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1995 määräraha.....	2 700 000
1994 määräraha.....	2 810 000
1993 tilinpäätös.....	2 900 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös tutkimussopimuksista ja sijoitusmenoina luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 88 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Maksullisten suoritteiden tuottamisen kustannukset saavat olla enintään 1 587 000 mk tuloja suuremmat.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 100 000 mk maataloustuotteiden tuottamisesta aiheutuvien erillismenojen siirtona momentilta 30.70.21. Tutkimussopimustoiminnassa ulkopuolisen tahon rahoituksella katetaan osa toiminnan kustannuksista. Liiketaloudellisten suoritteiden valiotaimituotannon ja hevossairaalan toiminnan tuotot kattavat menot, mutta eivät kustannuksia. Valiotaimituotannolla tehostetaan taimituotantoa, estetään vaarallisten kasvintuhoajien leviämistä ja turvataan ilmasto-olosuhteisiimme sopeutetun emotaimiston saatavuus viherrakentamisen tarpeisiin. Hevossairaala täydentää yksityistä palveluvalikoimaa tarjoamalla erityis-

osaamiseen ja tutkimukseen perustuvia sairaalapalveluita. Maatalouden sääpalvelu tuottaa ajantasaista tietoa säätilasta ja sen kehityksestä. Toiminnan avulla voidaan ennustaa kasvitautien ja tuhoeläinten leviämistä sekä parantaa näin satotasoa ja laatua. Ajantasaisen tiedon ansiosta lannoituksen aiheuttama ympäristön kuormitus alenee. Vuodesta 1995 lukien sääpalvelumaksujen tuotosta tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus momentille 12.30.70, aiemmin koko sääpalvelumaksun tuotto on otettu huomioon momentin 31.50.21 nettomäärärahan mitoituksessa.

1995 määräraha	16 800 000
1994 määräraha	13 915 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös.....	9 833 935

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suunnitteluun ja pienehköjen rakennushankkeiden toteuttamiseen.

1995 määräraha	1 500 000
1994 määräraha	1 740 000
1993 tilinpäätös.....	10 000 000

77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustyöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha	100 000
1994 määräraha	100 000
1993 tilinpäätös.....	200 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tavoitteet:

— saatetaan loppuun maatalouden sopeutusta kaupan vapautumiseen ja integraatioon koskeva tutkimuskokonaisuus

— ympäristötalouden tutkimusta kohdenne-

taan maatalouden tuotantovaihtoehtojen ympäristötaloudellisten vaikutusten selvittämiseen

— otetaan käyttöön Euroopan unionin tyyppipuluokitusjärjestelmä kirjanpito-toiminnassa

— kohdennetaan tutkimusta monimuotoisen maatilayrittämisen talouteen ja tuloslaskentaan sekä vahvistetaan elintarviketalouden tutkimus-

ta, erityisesti maaseutuyrittämisen näkökulmasta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 200 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 3 000 000 mk kannattavuustutkimuksen suorittamiseen ja 30 000 mk maksullisen palvelutoiminnan menoihin. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 200 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä

tehtäviä varten. Kannattavuustutkimukseen arvioidaan käytettävän kaikkiaan yli 3 000 000 mk. Euroopan unionin arvioidaan korvaavan menoista noin 1 000 000 mk, josta 500 000 mk arvioidaan tuloutuvan vuonna 1995. Tulot on merkitty momentille 12.30.72.

1995 määräraha	11 200 000
1994 määräraha	11 124 000
1993 tilinpäätös.....	10 573 975

76. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet.

Vuoden 1995 alusta lukien toiminta jaetaan seuraaviin tulosalueisiin: tutkimus, tutkimusmetsät, maksullinen palvelutoiminta ja tukipalvelut.

Tutkimus: Vuonna 1995 keskitytään erityisesti seuraaviin tutkimuksiin:

— ekologisesti kestävä metsätalouden perusteet, metsien terveydentila ja metsätalouden ympäristövaikutukset

— puuvarojen vajaakäyttö ja sen vaikutukset metsätalouteen

— luonnonvaroja ja metsien tilaa sekä kehitystä kuvaavien tietokantojen ja mallien laatiminen

— yhteiskunnan muutosten vaikutukset metsäsektoriin

— metsien eri käyttömuotojen yhteensovittaminen ja metsien monimuotoisuuteen liittyvät tutkimukset.

Tutkimustulosten hyödynnettävyyttä käytännön metsätaloudessa ja metsäpolitiikan valmistelussa lisätään.

Tutkimusmetsät: Tehtävänä on hoitaa laitoksen hallinnassa olevia maa- ja vesi- sekä luonnonsojelualueita ensisijaisesti tutkimustoiminnan tarpeiden mukaisesti. Tulosalueella otetaan käyttöön uusi toimintaa ja kustannusrakennetta paremmin kuvaava erittely.

Maksullinen palvelutoiminta: Maksullisen palvelutoiminnan tavoitteena on vakiinnuttaa tu-

lusalueen toiminta sekä kasvattaa liikevaihto 2,0 milj. markkaan. Maksullisen toiminnan erillismenot ovat 1,4 milj. mk. Toiminnan painoalat ovat tilaustutkimusten lisääminen sekä tutkimuksen kansainvälistämisen tuki laitoksessa.

Tukipalvelut: Tulosalueen tavoitteena on kehittää prosessien kulku ja toiminta järjestelmällisemmäksi sekä avustaa muiden tulosalueiden toimintaa.

Henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan v. 1995 tulosalueille seuraavasti: tutkimus 506 htv, tutkimusmetsät 104 htv, maksullinen palvelutoiminta 5 htv, tukipalvelut 85 htv.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus- ja luonnonsojelualueilla toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 52 % kokonaiskustannuksista, tulojen 96 % kokonaistuloista sekä henkilötyövuosien 52 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 40 milj. mk, jolla arvioidaan voitavan palkata 180 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 155 149 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 149 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Muut kuin maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.30.76.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	158 149 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	1 400 000
Muut toimintamenot	156 749 000
Bruttotulot	3 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot (muut suoritteet)	2 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	155 149 000

1995 määräraha	155 149 000
1994 määräraha	155 598 000
1993 tilinpäätös	168 550 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Joensuun Metsätiedekeskus		28 690		15 400 000	9 700 000
	— lisärakennus	2 450	28 090	11 465		
	— muutostyöt		600			
2.	Pienet korjaustyöt					1 800 000
					Yhteensä	11 500 000

Selvitysosa: 1. Hankkeen laajuus ja kustannusarvio perustuvat saatuihin urakkatarjouksiin. Hanke toteutetaan Joensuun tutkimusosaston laajenuksena ja siihen sisältyy n. 1 100 m² Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan käyttöön tulevaa tilaa.

2. Hanke sisältää valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten Metsätutkimuslaitoksen korjaushuoltoon siirtyvien rakennusten pienet korjaustyöt.

1995 määräraha	11 500 000
1994 määräraha	4 960 000
1994 I lisämääräraha	3 000 000
1993 tilinpäätös	15 040 000

77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha	800 000
1994 määräraha	900 000
1993 tilinpäätös	1 900 000

83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

- säilytetään kasvinsuojelun tyydyttävä nykytaso ja parannetaan sitä perunanviljelyn osalta
- edistetään tarkastetun kylvösiemenen ja

muun lisäysaineiston käyttöä kasvintuotannossa

— huolehditaan markkinavalvonnalla rehujen hygieenisen laadun ylläpitämisestä ja riittävästi lainsäädännön ja Euroopan unionin jäsenyyden edellyttämästä tuotantotarvikkeiden laadun ja markkinoiden valvonnasta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 32 248 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 288 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten ja 2 960 000 mk Valtion viljavaraston organisoitiin liittyvinä menoina. Määrärahasta arvioi-

daan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan (ml. torjunta-ainetarkastukset) menoihin 25 100 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.83.

1995 määräraha	32 248 000
1994 määräraha	27 575 000
1993 tilinpäätös	28 861 000

84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle seuraavat tavoitteet:

— seurataan Euroopan unionin jäsenyyden vaikutuksia maamme eläintautitilanteeseen sekä kehitetään ja ylläpidetään valmiutta tunnistaa ja torjua eksoottisia eläintauteja;

— valvotaan tuotantoeläinten terveystarkkailuohjelmien toteutumista sekä kehitetään niitä ja neuvontaa;

— laaditaan rokotusohjelmia ja huolehditaan eläinrokotteiden ja seerumien saatavuudesta poikkeuksellisissa tautitilanteissa;

— laaditaan ja toteutetaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelmat;

— tarkastetaan 10 % laitoksen valvonnan johdon piiriin kuuluvista tuotantolaitoksista;

— palvelutoiminnan osalta nopeutetaan diagnostisen palvelutoiminnan tutkimustulosten toimittamista.

ETA-sopimuksen ja Euroopan unionin jäse-

nyyden toteuttamiseksi on eläinlääkintätoimen säädökset muutettu suurelta osalta. Tällä on voimakas vaikutus laitoksen palvelujen kysyntään ja kohdentumiseen. Erityisen suuri vaikutus on eläimistä saatavien elintarvikkeiden tutkimuksessa, jossa painopiste siirtyy laadunvalvonnasta elintarvikehygienian valvontaan ja tuotantolaitosten valvonnan johtotehtäviin. Kaikilta osiltaankin laitoksen toiminnan painopiste muuttuu tilaustutkimusten tekemisestä valvonnan suuntaan.

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläintautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen sekä elintarvikevalvontaan ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen. Lihantarkastustoiminnasta ja rokotteiden myynnistä aiheutuvat kustannukset katetaan tuloilla.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (1 000 mk)

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot	27 834	26 340	24 050
Erilliskustannukset	26 343	25 153	22 451
Osuus yhteiskustannuksista	1 323	1 127	980
Ylijäämä	168	60	619
— % tuloista	1	0	3
Investoinnit	2 339	2 205	3 960
— % tuloista	8	8	16
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot	24 660	23 380	23 400
Erilliskustannukset	25 409	24 477	24 260
Osuus yhteiskustannuksista	1 141	1 623	1 635
Alijäämä	1 890	2 720	2 495
— % tuloista	—8	—12	—11
Investoinnit	892	1 315	1 690
— % tuloista	4	6	7

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 61 869 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 220 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 26.05.21, 800 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 30.84.22, 160 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden kulutusmenojen siirtona momentilta 30.02.21 ja 3 792 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä lisäyksenä 6 200 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84. Liiketaloudellisin perustein määräytyvien hintojen alentaminen on tarpeen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen perustoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näyttemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta.

1995 määräraha	61 869 000
1994 määräraha	52 205 000
1993 tilinpäätös.....	49 281 306

22. *Lihantarkastustoiminnan toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 927 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot

katetaan momentille 12.30.84 kertyvillä lihan-tarkastusmaksuilla. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 800 000 mk neljän henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 30.84.21.

1995 määräraha	21 927 000
1994 määräraha	23 927 000
1993 tilinpäätös.....	20 593 090

28. *Rokotteet ja seerumit* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 14 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaisten rokotteiden ja seerumeiden hankinnasta ja testauksesta sekä rokotteiden ja seerumeiden valmistuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1995 määräraha	14 100 000
1994 määräraha	14 100 000
1993 tilinpäätös.....	17 989 709

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 6 120 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää laitoksen tallirakennusten peruskorjauksen loppuunsaattamiseen. Hankkeen hyötypinta-ala on 1 283 m² ja kustannusarvio 17 300 000 mk eli 13 484 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aiemmin myönnetty yhteensä 8 977 000 mk. Peruskorjaus valmistuu kesäkuussa 1995.

1995 määräraha.....	6 120 000
1994 määräraha.....	8 700 000
1993 tilinpäätös.....	9 800 000

85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU)

Selvitysosa: Ympäristöhallintoa uudistetaan 1.3.1995 lukien siten, että vesi- ja ympäristöpiireistä ja lääninhallinnon ympäristöyksiköistä muodostetaan 13 alueellista ympäristökeskusta. Alueelliset ympäristökeskukset tulevat yleishallinnollisesti suoraan ympäristöministeriön alaisuuteen. Ne tulevat olemaan maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa sen tehtäväalueen

osalta. Vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostettavan Suomen ympäristökeskuksen ohjausuhde järjestetään vastaavalla tavalla.

Tähän lukuun on budjetoitu Suomen ympäristökeskukselle ja alueellisille ympäristökeskuksille myönnettävät vesivarojen käytön ja hoidon investointimenot sekä tehtäväalueen toiminnas-

ta aiheutuvat erillismenot lukuun ottamatta pysyväsiluonteisen henkilöstön palkkausmenoja ja muita yhteisiä toimintamenoja, jotka on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvuissa 35.25, 35.26 ja 35.27. Näiden lukujen toimintamäärärahoja arvioidaan käytettävän vesivarojen käyttö- ja hoitotehtäviin alueellisissa ympäristökeskuksissa 190 henkilötyövuotta vastaavasti eli 40 000 000 mk ja Suomen ympäristökeskuksessa 30 henkilötyövuotta vastaavasti eli 9 700 000 mk. Lisäksi näihin tehtäviin käytetään tämän luvun toimintamäärärahoista 19 henkilötyövuotta vastaava työpanos. Muihin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin sekä teknisiin palveluihin arvioidaan käytettävän pääluokan 35 toimintamäärärahoja noin 30 henkilötyövuotta vastaavasti. Yleishallinnon osuus kaikkiin näihin tehtäviin on noin 55 henkeä. Kaikki henkilötyövuodet on otettu huomioon edelleen ympäristöministeriön hallinnonalan henkilötyövuosien enimmäismäärässä.

Tähän lukuun on lisäksi budjetoitu peruskuivatuksen tukemiseen tarvittavat määrärahat. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa tehtäväalueensa keskeiset avaintulokset ja toiminnan tuloksellisuutta koskevat tavoitteet. Maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueen erillishoito sekä aluehallinnolle että Suomen ympäristökeskukselle osoitetaan tässä luvussa. Tehtävien edellyttämät ympäristöministeriön pääluokassa budjetoituidet voimavarat yhteensovitetaan yksityiskohtaisemmin ympäristöministeriön kanssa.

Tehtävä- ja toimivaltamuutosten johdosta maa- ja metsätalousministeriöön siirretään vesi- ja ympäristöhallituksesta viisi virkaa tai tointa.

Maa- ja metsätalousministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— Yhdyskuntien vesihuollossa tavoitteena on luoda rahoitustukea suuntaamalla edellytykset vesi- ja viemärlaitosten palvelutason nostamiseen siten, että vuoden 1995 aikana saadaan sekä keskitetyn vedenhankinnan että viemäroinnin piiriin 30 000 henkilöä.

— Haja-asutuksen vesihuollossa tavoitteena on saada 3 000 haja-asutusalueen talouden vesihuolto-olot tyydyttävään kuntoon. Pohjaveden osuutta koko maan vedenkäytössä lisätään noin yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Patoturvallisuudesta, säännöstelyjen vesistöjen juoksutuksista sekä tulvien torjunnasta

huolehditaan suunnitelmallisesti ja taloudellisesti pyrkien ennakolta välttämään häiriötilanteet.

— Vesistö- ja peruskuivatuksien sekä säännöstelyjen toteutuksessa ja käytössä varmistetaan maaseutuelinkeinojen, vesistöjen monipuolisen käytön sekä vesiympäristön tilan kannalta mahdollisimman hyvä kokonaistulos. Toteutetuista töistä aiheutuneita haittoja vähennetään, velvoitteita tarkistetaan sekä lupia muutetaan tarvittaessa nykyoloja paremmin vastaaviksi.

— Kyrönjoen jäljellä olevat vesistötyöt saatetaan valmiiksi mahdollisimman nopeasti niiden saatua vesioikeudelliset luvat.

— Laaditaan Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen tulvasuojelutyön vesioikeuskäsittelyssä mahdollisesti tarvittavat lisäselvitykset.

— Varmistetaan tulosoikeuden ja siihen kuuluvan voimavarojen käytön seurannan toimivuus ja selkeys hallintoa uudistettaessa.

Maa- ja metsätalousministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut Suomen ympäristökeskukselle seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 1995:

— Tuotetaan ministeriölle ja alueellisille ympäristökeskuksille vesivarojen käytön ja hoidon suunnittelu- ja asiantuntijapalveluja sekä laaditaan palvelujen kehittämissuunnitelma ottaen huomioon myös muiden asiakkaiden tarpeet.

— Kehitetään vesihuollon suunnittelua, laistosten toimivuutta ja saneraustoimintaa sekä edistetään uuden tekniikan käyttöönottoa.

— Kehitetään raakaveden ja talousveden laadun ja käsittelyn seurantaa ja tilastointia.

— Kehitetään ja toteutetaan vesihuoltoa koskevaa neuvontaa, valistustoimintaa ja koulutusta.

— Täydennetään pohjavesialueiden kartoitus ja luokittelu sekä laaditaan yhteenvetoraportti.

— Kehitetään yhdyskuntien ja haja-asutuksen vedenkäsittelymenetelmiä sekä saatetaan valmiiksi tekopohjavesi- ja rantaimetysselvitys.

— Ylläpidetään ja kehitetään vesivarojen käyttöä ja hoitoa palvelevia tietojärjestelmiä sekä huolehditaan rajavesistöjen käyttötoiminnasta.

— Jatketaan peruskuivatuustoiminnan ja ojituslaitosten laadun kehittämistyötä.

— Seurataan, arvioidaan ja kehitetään kunnonapidon sekä vesistöjen velvoitehoidon tuloksellisuutta ja laatua yhteistoiminnassa alueellisten ympäristökeskusten kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen asetta-

nut maaseutuelinkeinopiirien alustavaksi tulostavoitteeksi peruskuivatuksen parantamisen sa-
laojituksen vaatimuksia vastaavaksi 2 200 pel-
tohehtaarin alalla, jotta kasvukausi voidaan
täysitehoisesti hyödyntää, viljelykustannuksia
alentaa ja kiintoaineiden huuhtoutumisia vä-
hentää.

Momenttien 30.85.48, 77 ja 83 määrärahoilla
arvioidaan voitavan tukea tai toteuttaa investo-
innit, joiden välitön työllisyysvaikutus on
noin 150 henkilötyövuotta. Valtion tukemien
yhdyskuntien vesihuoltoinvestointien (mom.
30.85.30 ja 31) välittömäksi työllisyysvaikutuk-
seksi arvioidaan noin 550 henkilötyövuotta.

22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siir- tomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön
ja hoitoon liittyviin menoihin sekä enintään 19
henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön
palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautu-
van eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja ve- sistöjen käyttötoiminta.....	2 050 000
Vaikutusten selvittäminen	550 000
Vesihuolto	2 700 000
Säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	700 000
Kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapi- to- ym. velvoitteet	6 000 000
Yhteensä	12 000 000

Määrärahan arvioidaan jakautuvan alue- ja
keskushallinnon kesken seuraavasti:

	mk
Vesi- ja ympäristöpiirit ja alueelliset ympäristökeskukset	10 000 000
Vesi- ja ympäristöhallitus ja Suomen ympäristökeskus	2 000 000
Yhteensä	12 000 000

1995 määräraha	12 000 000
1994 määräraha	13 962 000
1993 tilinpäätös.....	15 750 000

30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korko- tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten va-
roista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista

annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista
luottolaitoksille sekä Postipankin varoista
myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain
(761/68) mukaisista lainoista Postipankille suor-
itettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen
myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksa-
miseen.

Vuonna 1995 ei hyväksytty uusia lainoja
korkotuen piiriin.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan en-
simmäisen lainavuoden aikana neljä prosent-
tiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi
prosenttiyksikköä. Korkohyvytys määräytyy
mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978
myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen
osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja
velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista. Suh-
dannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnet-
tyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä
on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana
kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien
aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitys-
luottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987
tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen
korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna
1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen kor-
kohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1993 lopussa korkotuki-
lainakanta oli 410 000 000 mk. Aikaisempina
vuosina myönnettyistä korkotukilainoista arvi-
oidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna
1996 20,4 milj. mk, vuonna 1997 17,3 milj. mk,
vuonna 1998 14,5 milj. mk sekä vuonna 1999 ja
sen jälkeen 29,0 milj. mk.

1995 määräraha	22 000 000
1994 määräraha	22 000 000
1993 tilinpäätös.....	20 145 645

31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimen- piteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesi-
huoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun
lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustus-
ten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa
ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n alue-
kehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisäl-
tämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuk-

sien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 6 300 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen sekä pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin hankkeisiin. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1995 määräraha	15 000 000
1994 määräraha	25 000 000
1994 I lisämääräraha	20 000 000
1993 tilinpäätös	89 000 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtiosopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio joutuu vesioikeudellisten lupien sekä valtiosopimusten perusteella toteutetuissa hankkeissa maksamaan eräitä korvauksia. Myös mahdolliset poikkeusjuoksutukset saattavat aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

1995 määräraha	4 000 000
1994 määräraha	4 000 000
1993 tilinpäätös	6 769 889

48. Avustukset peruskuivatukseen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n alue-

kehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

1995 määräraha	2 000 000
1994 määräraha	5 000 000
1993 tilinpäätös	4 000 000

77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja vesihuoltotöiden lisäksi myös niistä johtuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 4 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa hyväksytyt työkohteet vesihuoltotyö, korvausvesitunneli Kokemäenjoki-Eurajoki, työn kokonaiskustannusarvio 120 000 000 mk, mistä valtion osuus 30 000 000 mk ja vesihuoltotyö, vedensiirto Kauttua-Virttaa, suunnittelu ja rakentaminen, työn kokonaiskustannusarvio 100 000 000 mk, mistä valtion osuus 70 000 000 mk, perutaan.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus aloittaa seitsemän uutta nimettyä aloitettavaa hanketta. Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Työkohde	Aloitus- vuosi	Työn kokonais- kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään 1000 mk
1. Uudet ja keskeneräiset työt					
— Uudet työt					
— Eurajoen keskiosan järjestely, Eura ...	1995	4 800	4 400	—	300
— Vesihuoltotyö, Virttaa-Kaarinan syöt- tövesijohto, Kaarina	1995	130 000	40 000	—	500
— Vesihuoltotyö, Ikaalinen-Hämeenkyrön yhdysvesijohto, Ikaalinen ja Hämeen- kyrö	1995	4 700	2 200	—	500
— Iitin Pyhäjärven säännöstelyn tarkistus, liitti	1995	10 000	6 750	—	300
— Vesihuoltotyö, Vaalimaan yhdysvesijoh- to ja siirtoviemäri, Virolahti	1995	6 000	3 000	—	400
— Seinäjoen keskiosan pengerrys, Ilmajoki	1995	7 000	7 000	—	300
— Lappa-Evijärven säännöstelyn muutos- työt, Evijärvi	1995	3 100	3 100	—	650
— Uudet työt yhteensä		165 600	66 450	—	2 950
— Keskeneräiset työt		549 960	385 210	275 550	18 700
	Yhteensä	715 560	451 660	275 550	21 650
2. Perusparannukset ja veloitteet					
— Perusparannukset					3 500
— Veloitteet					3 600
	Yhteensä				7 100
3. Muut menot					
— Vesistöjen hoito alunomailla					800
— Hankekohtainen suunnittelu					2 200
— Pienehköt vesistötyöt					3 300
— Pienehköt vesihuoltotyöt					2 500
	Yhteensä				8 800
Yhteensä		715 560	451 660	275 550	37 550

Vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa eduskunta hyväksyi valtion vesihuoltotoina suoritettaviksi korvausvesitunnelin Kokemäenjoki-Eurajoki sekä vedensiirron Kauttua-Virttaa. Hankkeet oli tarkoitettu palvelemaan Turun ja Rauman seutujen vedenhankintaa, Rauman suurteollisuutta sekä Säskylän Pyhäjärven säännöstelyn ja Eurajoen tulvasuojelua ja ne olivat edellytyksenä veden johtamiselle Turun seudulle Pyhäjärvestä. Nämä työkohteet perutaan. Sensijaan määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtion vesihuoltotyönä vuonna 1995 aloitettava Virttaa-Kaarinan syöttövesijohto, joka osaltaan korvaa Turun seudun vedenhankintaratkaisuksi suunnitellun ja myöhemmin hylätyn Pyhäjärvi-hankkeen. Virttaa-Kaarinan syöttövesijohto palvelee myös Turun kaupungin lisävedensaantia. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuonna 1995 aloitettava Eurajoen keskiosan järjestelyhanke, joka on tarpeen edellä mainitun korvausvesitunnelin jäädessä toteutumatta Eurajoen ja Pyhäjärven tulvien ja säännöstelyn vuoksi.

Keskeneräisille ja uusille töille myönnettyistä määrärahoista vesistötoiden arvioitu osuus on 15,8 milj. mk ja vesihuoltotöiden 5,9 milj. mk.

Pienehköinä vesistö- ja vesihuoltotoina voidaan maa- ja metsätalousministeriön hyväksymällä tavalla aloittaa valtionosuudeltaan enintään 2 000 000 markan suuruisen hankkeiden toteuttaminen.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 10 % momentilta 28.99.23 arvonlisäveron osalta ja noin 5 % viraston toimintamäärärahasta lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina.

Määrärahalla jatkettavista keskeneräisistä töistä on kahden hankkeen kustannusarviota nostettu yhteensä 5 500 000 mk työn toteuttamisen aikana ilmenneiden lisätöiden ja olosuhdetekijöiden vuoksi.

1995 määräraha	37 550 000
1994 määräraha	69 200 000
1994 I lisämääräraha.....	13 100 000
1993 tilinpäätös	128 500 000

83. *Lainat peruskuivatukseen* (siirtomääräraha 3 v)
 Momentille myönnetään 2 000 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta

eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden lainojen maksamiseen.

1995 määräraha.....	2 000 000
1994 määräraha.....	5 000 000
1993 tilinpäätös	4 000 000

86. Yksityismetsätalous (osa EU)

Selvitysosa: Keskeisenä tavoitteena on metsävarojen käytön lisääminen ottaen samalla huomioon metsien elinvoimaisuuden edistäminen ja biologisen monimuotoisuuden turvaaminen. Metsäorganisaatioiden tehtävät ja voimavarat kohdennetaan näiden tavoitteiden saavuttamiseen sekä metsänomistajien metsätaloudellisen aktiivisuuden ylläpitoon. Valtionapua saavissa yksityismetsätalouden organisaatioissa arvioidaan työskentelevän 1 100 henkilöä vuonna 1995. Valtioneuvoston periaatepäätöksen 15.6.1994 mukaan aloitetaan metsälainsäädännön kokonaisuudistus ja hallituksen esitykset on tarkoitus ainakin keskeisiltä osiltaan antaa eduskunnalle viimeistään syksyllä 1995. Yksityismetsätalouden organisaatiota on uudistettava ja kevennettävä. Uudistus on tarkoitus sisällyttää vuoden 1996 talousarvioesitykseen.

Vuonna 1995 on tarkoitus maksaa metsänparannustöihin kansallista valtiontukea 190 milj. mk ja lisäksi metsänparannuslainaa 35

milj. mk. Metsänparannushankkeisiin on varattu kansallisen rahoituksen lisäksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston varoista 20 milj. mk ja tukiosaston varoista 35 milj. mk. Näistä rahaston varoista yhteensä 15 milj. mk on tarkoitus käyttää metsälautakuntien tekemään metsäteiden rakentamisen ja kunnostusojituksen suunnitteluun ja työnjohtoon. Metsänparannustöiden painopiste on metsänhoidollisissa töissä ja kunnostusojituksessa. Ympäristövaikutusten aikaisempaa tarkempi huomioonottaminen merkitsee lisäkustannuksia hankkeiden toteutuksessa. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 2 230 henkilötyövuotta. Seuraavassa esitetään metsänparannusvarojen käyttö vuosina 1993 ja 1994 työlajeittain sekä arvio määrärahojen ja työvoiman käytöstä työlajeittain vuonna 1995. Vuotta 1995 koskeva tarkempi määrärahajako työlajien kesken tehdään metsänparannustöiden työohjelmassa.

Työlaji	Metsänparannusvarat milj. mk			mistä EU:n osuus	Työ- voima htv 1995
	1993	1994	1995		
Taimikonhoito ja nuoren metsän kunnostus.....	65	67,8	50	5	950
Muut metsänhoidolliset työlajit	100	72,4	80	17	550
Metsäteiden rakentaminen ja kunnostusojitus	102	89,1	85	13	470
Suunnittelu, työnjohto, kehittäminen ym.	66	53,2	50	5	260
Yhteensä	333	282,5	265	40	2 230

25. Metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden jalostuksesta, siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruusvaiheen hoidosta sekä metsäpuiden sie-

menten varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää

mm. Metsäntutkimuslaitokselle, yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille, Metsänjalostussäätiölle ja Metsähallitukselle päätösosassa mainittujen menojen maksamiseen. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä ovat metsäpuiden jalostus ja siemenhuolto. Määrärahasta arvioidaan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 7 500 000 mk.

1995 määräraha	21 000 000
1994 määräraha	22 560 000

42. Valtionapu yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille (osa EU)

Momentille myönnetään 231 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille ja metsälautakunnille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta ja sosiaalirahastosta rahoitettavien toimenpideohjelmien kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 19 500 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on enintään 226 500 000 mk valtionapua yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille, josta saa käyttää 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/91) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Määrärahasta on enintään 5 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston tuloja vastaavaa EU:n rahoitusosuutta yksityismetsätalouden edistämisorganisaatioille metsätie- ja kunnostusojitushankkeiden suunnitteluun ja työnjohtoon.

Selvitysosa: EU:n rahoitusosuus on 19 500 000 mk, josta 5 000 000 mk on lisäyksenä määrärahassa, 10 000 000 mk on momentilla 30.01.61 ja 4 500 000 mk on käytettävissä olevia sosiaalirahaston tuloja.

Metsäkeskusten tehtävänä on ohjata metsälautakuntien toimintaa siten, että maa- ja metsätalousministeriön kanssa sovitut tavoitteet saavutetaan. Metsäkeskukset myös valvovat metsälautakuntien toimintaa maa- ja metsätalousministeriön ohjeiden mukaisesti.

Metsälautakuntien toiminta jakautuu pääasiassa seuraaviin tulosalueisiin: metsänparannustoiminta, metsäsuunnittelu, metsänomistajien neuvonta ja tarkastustehtävät. Metsätalou-

den ympäristöohjelmassa esitetyt metsien monimuotoisuuden säilymistä tukevat toimenpiteet sisältyvät kaikkiin toimintoihin.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsäkeskusten ja metsälautakuntien vuoden 1995 toiminnalle alustavasti seuraavat tavoitteet:

Metsänparannustoiminnan tavoitteena on vuodelle 1995 vahvistettavan metsänparannustyöohjelman suoritettavien saavuttaminen.

Metsäsuunnittelun pinta-alatavoite on 1,1 milj. hehtaaria (vuonna 1994 1,2 milj. ha). Toisena tavoitteena on tehdä vähintään 14 500 tilakohtaista suunnitelmaa (vuonna 1994 14 500 kpl). Metsäsuunnittelun menetelmiä kehitetään monitavoitteisen metsäsuunnittelun käyttöönottamiseksi kaikissa metsälautakunnissa.

Metsänomistajien neuvonnan ja koulutuksen sekä tiedotuksen tavoitteena on lisätä metsänomistajien aktiivisuutta ja taitoja metsien hoidossa ja käytössä.

Metsätalouden ympäristöohjelman periaatteiden toteuttamiseksi annetaan koulutusta oman henkilöstön ohella metsäkoneurakoitsijoille sekä metsänhoitoyhdistysten ja muiden metsäorganisaatioiden ammattihenkilöstölle.

Maastotarkastuksin seurataan erityisesti metsänuudistamistöiden ja kasvatushakkuiden suorittamista ja laatua. Kaikkiaan hakkuukohteista sekä metsänhoito- ja perusparannushankkeista tarkastetaan noin 9 000 kpl (vuonna 1994 11 000 kpl).

1995 määräraha	231 500 000
1994 määräraha	272 400 000
1993 tilinpäätös	282 000 000

44. Metsänparannustuki (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisen työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Määrärahasta on varattu 35 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston rahoittamiin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta.

Määrärahasta on enintään 190 000 000 mk valtiontukea metsänparannustöihin. Valtiontuesta saa käyttää 33 000 000 mk Lapin vajaa-

tuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävän valtion tuen maksamiseen. Vuonna 1995 saa hyväksyä lakien mukaisten tukien piiriin hankkeet, joiden valtiontuki on enintään 190 000 000 mk.

Määrärahasta on enintään 30 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston tuloja vastaavaa EU:n rahoitusosuutta metsänparannustöihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk	1999- milj. mk
Vuoden 1995 valtuuksista.....	85	60	30	10	5
Aiemmistä valtuuksista	95	20	10	1	—
Ennen vuotta 1993 aloitetuista hankkeista	10	—	—	—	—
Yhteensä	190	80	40	11	5

1995 määräraha	220 000 000
1994 määräraha	222 500 000
1993 tilinpäätös	254 872 655

50. Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 14 850 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	310 000
Työtehoseura ry	3 400 000
Rovalan Kannatusyhdistys ry	1 760 000
Metsämuseosäätiö	2 000 000
Pohjois-Karjalan Metsätyömieskodin Kannatusyhdistys ry	780 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	150 000
Kainuun metsätyömieskotiyhdistys ry .	90 000
Suomen Metsäyhdistys ry	960 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	5 400 000
Yhteensä	14 850 000

Selvitysosa: Pohjois-Karjalan Metsätyömies-

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. EU:n rahoitusosuus on 40 000 000 mk, josta 30 000 000 mk on lisäyksenä määrärahaa ja 10 000 000 mk on momentilla 30.01.61.

Ennen vuotta 1993 aloitetuista keskeneräisistä hankkeista ja vuosien 1993—95 myöntämismäärärahasta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

1995 määräraha
 14 850 000 || 1994 määräraha | 21 890 000 |
| 1993 tilinpäätös | 25 441 000 |

1995 määräraha
 14 850 000 || 1994 määräraha | 21 890 000 |
| 1993 tilinpäätös | 25 441 000 |

83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) mukaisten lainojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

1995 määräraha	35 000 000
1994 määräraha	40 000 000
1994 II lisämääräraha	—2 500 000
1993 tilinpäätös	100 000 000

87. Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 1995 talousarvioon liittyen asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

1. Kysynnän muutokset

Kiinteistötoimitusten kysyntää pyritään nostamaan vuoden 1993 tasosta kohdentamalla markkinointia erottamattomien määräälojen lohkomiseen. Numeeristen tietojen kysynnän arvioidaan kasvavan asiakaskunnan siirtyessä enenevässä määrin omista tietojärjestelmissään automaation käyttöön.

2. Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuus, ajantasaisuus ja laatu:

— Numeerinen maastotietoaineisto kattaa koko maan vuosikymmenen loppuun mennessä ja vuoden 1995 loppuun mennessä aineistoa on 40 % maan pinta-alasta.

— Kiinteistörekisteri valmistuu vuoden 1994 lopulla. Siihen kuuluva numeerinen kiinteistörajakartta kattaa koko maan vuonna 1998 ja vuoden 1995 loppuun mennessä käytössä on noin 77 % maan pinta-alasta.

— Maaperäkarttatuotanto yleisenä kartastotyönä lopetetaan ja vapautuvat voimavarat suunnataan maastotietokannan luomiseen.

Kiinteistörekisterin laatua parannetaan, tietosisältöä täsmennetään ja tarkistetaan vastaa-

maan asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeita niin, että muiden viranomaisten suorittamasta päällekkäisestä kiinteistötietojen rekisteröinnistä voidaan vähitellen luopua.

Uusjakotoiminta jatkuu nykyisessä laajuudessaan. Uusjakomenettelyä kehitetään käyttömahdollisuuksien monipuolistamiseksi siten, että sillä kyetään entistä tehokkaammin tukemaan maaseudun kehittämistä ja suojelualueiden ja maankäytön suunnitelmien toteuttamista sekä alentamaan maa- ja metsätalouden tuotantokustannuksia.

3. Palvelutavoitteet

Kiinteistötoimitusten alueellisia palvelutaseeroja tasoitetaan ja toimitusten kestoajaa lyhennetään.

Lohkomisten keskimääräinen kestoajataavoite on 11 kk, kun se vuonna 1993 oli 14 kk. Karttatuotteiden saatavuutta parannetaan jakeluverkostoa kehittämällä ja markkinointia tehostamalla.

Paikkatietojen yhteiskäyttöä edistetään lisäämällä tietoaineistoja automatisoidun sanomavälitteisen tietopalvelun piiriin.

4. Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen kustannukset ovat vuonna 1995 465 milj. mk. Kustannukset jakautuvat tulosalueittain ja erillisenä projektina käsiteltävään paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen:

	1993 toteutuma milj. mk	1994 tavoite milj. mk	1995 tavoite milj. mk
Kiinteistötehtävät.....	353,6	344,7	341,0
Kartastotehtävät.....	127,6	120,3	120,2
Paikkatietojen yhteiskäyttö.....	3,4	3,8	3,8
Yhteensä	484,6	468,8	465,0
Yksikkökustannusten muutos, %			
Toimitukset.....	—7	1	—3
Maastotietotuotanto ¹⁾			—6

¹⁾ ei vertailukelpoinen 1992—1994 tuotantotavan muutoksesta johtuen

Kiinteistötehtävissä maanmittaustoimituksen keskimääräinen kustannus toimitukselta pienee vuoden 1994 tasosta.

5. Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulotavoite on 220 780 000 mk, josta julkisoikeudellisten suoritteiden tulot ovat 194 150 000 mk ja muiden suoritteiden tulot 26 630 000 mk.

Julkisoikeudellisten suoritteiden alijäämä on 1 800 000 mk. Muiden maksullisten suoritteiden ylijäämätavoite on 1 100 000 mk, mikä on 4 % tuloista.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnusluvut:

	1993 toteutuma		1994 tavoite		1995 tavoite	
	Julkis- oikeud.	Muut	Julkis- oikeud.	Muut	Julkis- oikeud.	Muut
Tulot tmk	168 623	40 548	172 182	24 727	194 150	26 630
Erilliskust. tmk	133 509	21 120	140 274	11 103	135 690	14 460
Käyttäjäämä tmk	35 114	19 428	31 908	13 624	58 460	12 170
Käyttäjäämä, % tuloista	21	48	19	55	30	46
Osuus yhteisk. tmk	70 274	17 725	63 352	12 224	60 260	11 070
Yli-/alijäämä tmk	-35 160	1 703	-31 444	1 400	-1 800	1 100
Yli-/alijäämä, % tuloista	-21	4	-18	6	-1	4

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 225 606 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 927 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan kaikki tulot sekä muina tuloina aineisto- ja tietomaksut.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	450 606 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	144 990 000
Muut toimintamenot	305 616 000
Bruttotulot	225 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	220 780 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	194 150 000
— muut suoritteet	26 630 000
Muut tulot	4 220 000
Nettomenot	225 606 000

1995 määräraha

1994 määräraha

1993 tilinpäätös

80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/90) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/62) mukaisten menojen sekä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/80) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä jakolain (604/51) 275 §:n 2 momentissa (muut. 977/92) tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen osalta.

1995 määräraha

1994 määräraha

1993 tilinpäätös

95. Metsähallitus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallituksen keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet ovat seuraavat:

Luonnonsuojelu- ja ympäristönäkökohdat huomioonottavat metsänkäsittelymenetelmät on omaksuttu olennaiseksi osaksi käytännön toimintaa.

Metsähallituksen keskeisten toimintojen tuoksellisuus parantuu vuoden 1994 tasosta.

Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä nostamalla puun korjuun koneellis-

tamisasteen vuonna 1995 korkeintaan 45 prosenttiin, jolloin koneellistamisaste nousee vuoden 1994 tasosta 5 %-yksikköä.

Metsähallitus tuottaa maksuttomia jokamiehenoikeuteen liittyviä palveluja ja valvoo hallinnassaan olevien valtion maa- ja vesialueiden virkistyskäyttöä sekä huolehtii eri säädöksissä mainituista viranomaistehtävistä. Jokamiehenoikeuteen liittyvät ja matkailuelinkeinon kannalta välttämättömät yhteiskunnalliset palvelut säilytetään vuonna 1995 vuoden 1994 tasolla.

Vuonna 1995 maaomaisuuden luovuttamisesta saatavista myyntituloista noin puolet käytetään luonnonsuojelualueiden hankintaan ja

Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maa- ja vesiomaisuutta käytetään vaihtomaina suojelualueiden hankintaan noin 60 milj. markan arvosta.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1995 enintään 70 milj. mk. Tämän lisäksi Metsähallitus saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 1995 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialueiden hankinnat, maa- ja vesirakennukset, koneet ja kalusto sekä rakennukset.

3. Lainanotto

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Metsähallituksen tulostavoitteeksi 139 milj. markan voiton vuonna 1995. Tulostavoitteessa on otettu huomioon 50 milj. mk kustannuksia lisäävänä ja tulostavoitetta alentavana tekijänä Metsähallituksen työllistämistavoite. Tulostavoitetta asettaessa ei oteta huomioon työministeriön, ympäristöministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokista mahdollisesti saatavan investointirahoituksen vaikutusta.

Tavoitteena on, että Metsähallitus tulouttaa voitosta vuonna 1996 vuoden 1995 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 108 milj. markkaa, mikä vastaa 2,3 prosentin tuottoa peruspääomalle. Loput voitosta Metsähallitus käyttää investointien rahoittamiseen ja toimin-

nan kehittämiseen vuonna 1996. Lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainan korkoina 11,3 milj. mk ja lyhennyksinä 22,1 milj. mk. Metsähallituksen asettama liikevaihtotavoite vuodelle 1995 on 1 116 milj. mk.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista vastaaviin menoihin on varattu talousarviossa yhteensä 105 milj. mk, mistä 61 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa ja 44 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa (mom. 30.96.24 ja 30.96.43 sekä 30.86.25). Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointimenoja ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1993 työministeriö rahoitti Metsähallituksen investointeja yhteensä 50 milj. markalla. Koska momentin 30.96.24 määräraha supistuu vuoteen 1994 verrattuna Metsähallitus karsii yhteiskunnallisia palvelujaan retkeilykohteissa, joissa kävijämäärät ovat alhaiset sekä tuottaa eri säästöjen edellyttämät maksuttomat palvelut ja viranomaistehtävät.

Metsähallituksen investointeihin on alustavasti tarkoitus käyttää enintään 70 milj. mk. Tästä on maa- ja vesirakennusinvestointeja noin 26 milj. mk, kaluston hankintaa noin 12 milj. mk ja talonrakentamisinvestointeja noin 2 milj. mk sekä muita investointeja 10 milj. mk. Lisäksi on varauduttu kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden ostoon liittyviin maa- ja vesialueiden hankintaan 20 milj. markalla.

Kiinteistöjen myynnistä saatavista tuloista, jotka arvioidaan 20 milj. markaksi, Metsähallitus käyttää puolet liiketoimintaan kuuluvien alueiden kiinteistörakenteen parantamiseen sekä puolet luonnonsuojelualueiden hankintaan.

Investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten Metsähallitus tarvitsee oman tulosrahoituksen lisäksi enintään 200 milj. markan valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen.

Liikekirjanpidon mukainen tuloslaskelma, milj. mk:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Liikevaihto	1 164,0	1 097,6	1 116,0
Valmisteveraston muutos	3,6	0,0	0,0
Tulot yhteiskunn. tehtäviin	0,0	115,4	104,0
Kulut	935,0	1 029,0	998,0
— Aineet ja tarvikkeet	36,0	31,0	31,0
— Henkilöstökulut	432,0	397,0	373,0

— Vuokrat	12,0	15,0	15,0
— Ulkopuoliset palvelut ja muut kulut.....	455,0	586,0	579,0
Käyttökate	229,0	184,0	222,0
Poistot	45,0	40,0	42,0
Toiminnan voitto	184,0	144,0	180,0
Rahoituskulut (netto).....	—3,2	9,6	19,0
Metsäverot	—2,8	24,0	22,0
Voitto ennen satunnaisia eriä	190,0	111,0	139,0
Satunnaiset tuotot			
— Työministeriön rahoitus (inv.).....	—	30,0	31,0
Satunnaiset kulut	—	0,0	0,0
Voitto	—	141,0	170,0

^{*)} Sisältää yhteiskunnallisten tehtävien kulut

Metsähallituksen kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Liikevaihto milj. mk	1 164	1 098	1 116
— muutos %.....		—5,7	1,6
Käyttökate, %	19,7	16,8	19,9
Voitto milj. mk ¹⁾	190	111	139
— liikevaihdosta, %	16,3	10,1	12,5
— peruspääomasta, %.....	—	2,3	2,9
Sijoitetun pääoman tuotto, % ^{1) 2)}	—	1,6	2,1
Nettoinvestoinnit liikevaihdosta, %	—	6,4	6,3
Omavaraisuusaste, % ²⁾	—	95,3	95,7
Henkilöstö keskimäärin, htv	2 889	2 573	2 423

¹⁾ Tulos ennen satunnaisia eriä = tulos ilman yhteiskunnallisen investointirahoituksen vaikutusta

²⁾ Vuoden 1993 (alustavan) tilinpäätöksen ja (alustavan) aloittavan taseen 1.1.1994 muodostamisperusteiden mukaisesti

96. Eräät metsätalouden menot

24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)

1995 määräraha	35 000 000
1994 määräraha	41 854 000

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamisesta ja viranomaistehtävien sekä yleisiin uittoväylätöihin ja yleisiin vesialueisiin liittyvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien investointien rahoitukseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrähaa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä varten.

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin arvioidaan tarvittavan 300 000 mk. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä on Iijoen vesistön ja Hossanjoen vanhoista uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen. Määrärahasta arvioi-

daan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 1 500 000 mk. Iijoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 33 053 000 mk ja Hossanjoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 1 200 000 mk.

1995 määräraha.....	1 800 000
1994 määräraha.....	3 400 000
1993 tilinpäätös.....	3 774 248

97. Kasvinjalostuslaitos

Selvitysosa: Kasvinjalostuslaitos on valtion liiketoimintaa harjoittava nettobudjetoitu laitos, jonka toiminimi on Boreal Suomen kasvinjalostus.

Kasvinjalostuslaitoksen tehtävänä on jalostaa erityisesti Suomen ja muiden vastaavien pohjoisten alueiden viljelyolosuhteisiin soveltuvia kasvilajeja sekä markkinoida niiden lajikkeita ja siemeniä Suomessa ja ulkomailla.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1995 talousarvion valmisteluun liittyen kasvinjalostuslaitoksen tulostavoitteeksi lajikkeiden kotimaisen ja ulkomaisen markkinoinnin tehostamisen ja niiden markkinaosuuden kasvattamisen kotimaassa. Tulos saa olla enintään 13 117 000 mk alijäämäinen.

Kasvinjalostuslaitoksen liikevaihtotavoitteeksi asetetaan 13 315 000 mk. Kun korkotuottoja arvioidaan kertyvän 10 000 mk, arvioidaan käyttötuloja kertyvän yhteensä 13 325 000 mk. Kun käyttömeneiksi arvioidaan 25 062 000 mk ja investointeihin varataan 190 000 mk, nettomenona momentille 30.97.21 osoitetaan 11 927 000 mk. Käyttömeneiden ja määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 240 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Kasvilajikkeista, joiden oikeudet Kasvinjalostuslaitos omistaa, arvioidaan kertyvän kasvinjalostusmaksuja 3 500 000 mk momentille 12.30.32. Vuotuinen nettomääräraha saa vuoden 1996 jälkeen olla enintään 6 000 000 mk.

Kasvinjalostuslaitoksen liikekirjanpidon mukaan ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1995:

	mk	mk
Liikevaihto		13 315 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet.....	7 574 000	
Palkat	6 478 000	
Vuokrat	3 400 000	
Muut kulut.....	7 800 000	
Varaston muutos.....	500 000	25 752 000
Käyttökate.....		—12 437 000

Poistot		
Rakennuksista ja rakennelmista	159 000	
Koneista ja kalustosta ...	531 000	690 000
Liikealijäämä		—13 127 000
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	10 000	10 000
Tilikauden alijäämä		—13 117 000

Kasvinjalostuslaitoksen kehitys vuosina 1994—1995:

	1994 ennakoitu	1995 TAE
Liikevaihto, milj. mk.....	8,4	13,3
Käyttökate liikevaihd. %.	—133,0	—93,4
Ylijäämä		
— milj. mk.....	—11,8	—13,1
— liikevaihdosta %.....	—139,6	—98,5
Hintojen muutos %.....	0	0
Investoinnit liikev. %	—	+1,4
Volyymin muutos %.....	—	—
Henkilöstön määrä.....	60	60

21. Kasvinjalostuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 927 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 240 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	25 252 000
Bruttotulot	13 325 000
— myyntitulot.....	11 075 000
— muut tulot	2 250 000
Nettomenot	11 927 000

1995 määräraha	11 927 000
1994 määräraha	10 892 000

(88.) *Lajikeoikeuksien yms. hankkiminen* (siirtömääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha..... 5 500 000

98. Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Siemenperunakeskuksen tehtävänä on terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuotanto maassamme viljeltävistä perunalajikkeista (asetus 180/76) sekä tähän tehtävään liittyen terveen siemenaineiston tuotanto ja ylläpito.

Valtion ohella Siemenperunakeskuksen toimintaan osallistuvat ns. jäsenyhteisöinä maataloustuottajat, perunateollisuus ja kaupan keskusliikkeet. Valtio vastaa Siemenperunakeskuksen perustamisesta tehdyn sopimuksen mukaisesti investointimenoista. Jos siemenperunakeskuksen tilinpäätöksen osoittama käyttökate on alijäämäinen, suorittavat kauppa ja teollisuus kumpikin yhteisvastuullisesti käyttökateen vajauksen osoittaman rahamäärän valtiolle. Nykyinen sopimus päättyy vuoden 1995 loppuun mennessä, joten uusi sopimus on neuvoteltava vuoden 1995 aikana.

Siemenperunan markkinointia koskevat vaatimukset ovat vuoden 1994 aikana muuttuneet niin, että markkinoida saa vain perussiemenuokan ja sertifioidun siemenluokan siemenperunaa. Nämä vaatimukset ilmeisesti edellyttävät Siemenperunakeskuksen tuotannon lisäämistä. Siemenperunakeskuksen tulee entistä enemmän keskittyä perussiemenuokan siemenperunan tuottamiseen.

Siemenperunakeskuksen tuotantotavoite on viime vuosina ollut 5 000 tonnia toimitettavaa siementä. Markkinointia koskevien uusien säännösten johdosta on varauduttava tuotannon laajentamiseen. Erityistä painoa pannaan edelleen uusien lajikkeiden siemenaineiston nopeaan markkinoillesaantiin sekä siemenen tuotantokustannusten alentamiseen. Siemenperunan viennin käynnistämiseen tähtäviä toimia jatketaan.

Erityistä huomiota kiinnitetään siemenperunatuotannon taloudellisuuteen sekä siemenen

hinta- ja laatusuhteen kilpailukykyisyyteen. Otaen huomioon Siemenperunakeskuksen tehtävän tuottaa ja pitää yllä Suomessa viljeltävien perunalajikkeiden tervettä kantasiementä, on laitoksen taloudelliseksi tulostavoitteeksi vahvistettu positiivisen käyttökateen aikaansaaminen. Liikevaihdon arvioidaan tilapäisesti supistuvan ja olevan noin 13 % edellisvuotista pienempi.

Siemenperunakeskuksen käyttötuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 13 741 000 mk. Menoihin arvioidaan tarvittavan 14 764 000 mk, mistä 1 023 000 mk on investointiluonteista rakennusten vuokraa liittyen valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyyn.

Tilikauden alijäämäksi jää noin 1 508 000 mk ja käyttökateen arvioidaan olevan noin 1 023 000 mk alijäämäinen. Käyttökateen alijäämä johtuu kokonaan uudesta kiinteistövuokrasta. Tätä alijäämää ei jäsenyhteisöjen edellytetä korvaavan valtiolle.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidonmukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1995.

	mk	mk
Liikevaihto		13 741 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet....	7 866 000	
Palkat	4 118 000	
Vuokrat	1 063 000	
Muut kulut	1 717 000	14 764 000
Käyttökate.....		—1 023 000
Poistot		
Koneista ja kalustosta .	474 000	
Salaojituksesta	11 000	485 000
Liikealijäämä		1 508 000
Tilikauden alijäämä		1 508 000

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina
1993—1995:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Liikevaihto milj. mk	16,25	15,80	13,74
Muutos ed. vuoteen %	5,7	—2,7	—13,0
Käyttökate liikevaihdosta %	0,71	3,25	7,44
Ylijäämä			
— milj. mk	—1,20	—0,86	—1,51
— liikevaihdosta %	—7,38	—5,47	—11,0
Investoinnit liikevaihdosta %	3,94	2,53	—
Henkilöstön määrä (vakituinen henkilöstö)	18	18	18

23. Siemenperunakeskuksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
1 023 000 mk.

Siemenperunakeskuksen henkilöstö ei sisälly
pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon lisäyksenä 1 023 000 mk val-
tion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen
johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	14 764 000
Bruttotulot	13 741 000
— irtaimen omaisuuden myyntitulot ..	13 741 000
<hr/> Nettomenot	<hr/> 1 023 000

1995 määräraha	1 023 000
1993 tilinpäätös	—327 915

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

Valtion talousarvion ulkopuolisena rahasto-
na toimiva Valtion viljavarasto lakkautetaan
1.1.1995 lukien. Valtion viljavaraston hoitamat
viranomaistehtävät siirretään Huoltovarmuus-
keskukseen, maa- ja metsätalousministeriöön,
maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukes-
kukseen ja Kasvintuotannon tarkastuskeskuk-
seen. Viljavaraston kaupallisia tehtäviä jatka-
maan perustetaan valtionyhtiö 1.1.1995 alkaen.

Selvitysosa: Valtion viljavaraston suorittamat
tehtävät organisoidaan uudelleen ja nykymuo-
toisen Valtion viljavaraston toiminta lakkaa.
Valtion viljavaraston kaupalliset tehtävät on
tarkoitettu järjestää konsernimallin mukaisesti,
joka koostuisi emoyhtiönä toimivasta kevyestä
holding-yhtiöstä sekä tytäryhtiöinä toimivista
erillisistä viljakauppayhtiöstä ja varastopalvelu-
yhtiöstä. Valtio omistaa kokonaan emoyhtiön ja
varastopalveluyhtiön. Viljakauppayhtiössä voisi
olla myös muita omistajia. Valtion viljavaraston
omistamat vaihto-omaisuusvarastot myydään
Huoltovarmuuskeskukselle, kansalliselle inter-
ventioyksikölle ja perustettavalle uudelle osa-
keyhtiölle. Viljavaraston käyttöomaisuus siirre-

tään pääosin perustettavalle uudelle osakeyhti-
ölle. Viljavaraston henkilöstöä siirtyy perustet-
tavaan osakeyhtiöön, maa- ja metsätalousmi-
nisteriöön perustettavaan interventioyksikköön,
maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukes-
kukseen, Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen
ja Huoltovarmuuskeskukseen.

25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomäärära-
ha)

Momentille myönnetään 26 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten or-
ganisaatioiden jäsenyydestä, solmituista kansain-
välisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista
aiheutuvien menojen sekä muusta alan kansain-
välisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutusmeno-
jen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enin-
tään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilös-
tön palkkausmenojen maksamiseen. Määrära-
hasta saa käyttää enintään 12 000 000 mk
muiden kuin jäsenmaksuista aiheutuvien meno-
jen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautu-
van seuraavasti:

	mk
Jäsenmaksut	14 000 000
Kansainväliset erityissopimukset.....	520 000
Yhteistyö valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa	900 000
Matkat kansainvälisiin kokouksiin	3 800 000
Euroopan metsäkokous	600 000
IUFRO:n v. 1995 Maailmankongressin menot	2 500 000
Muut kansainvälisen yhteistyön menot.	3 680 000
Yhteensä	26 000 000

1995 määräraha	26 000 000
1994 määräraha	29 220 000
1993 tilinpäätös.....	23 239 081

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavan hallinnonalan tehtävälueen tutkimustoiminnan palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää enintään 146 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	850 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitus.....	1 200 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus....	750 000
Maatalous	6 980 000
Metsätalous.....	7 000 000
Kala- ja riistatalous.....	1 200 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö....	3 000 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen.....	20 000
Yhteensä	21 000 000

1995 määräraha	21 000 000
1994 määräraha	27 945 000
1993 tilinpäätös.....	29 500 000

44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjällä, Valkovenäjällä, Ukrainassa ja Baltian maissa toteutettavista yhteistyöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus tukea hallinnonalan toimialaan liittyviä yhteistyöhankkeita Venäjällä, Valkovenäjällä, Ukrainassa ja Baltian maissa.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	30 000 000
1994 II lisämääräraha.....	2 500 000
1993 tilinpäätös.....	33 400 000

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83, muut. 1310/90) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten suorittamiseen metsälautakunnille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha	2 700 000
1994 määräraha	5 000 000
1993 tilinpäätös	5 000 000

(61.) Siirto siementuotannon edistämisvaroihin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja siementuotantotuki on budjetoitu momentille 30.31.43.

1994 määräraha	1 500 000
1993 tilinpäätös	765 763

(62.) Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 32.01.61. Viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastointi on siirretty 1.1.1995 lukien Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi.

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995 ± 1000 mk ± %	
01. Maa- ja metsätalousministeriö, maaseutuelinkeinopiirit ja EU:n rakennetuki (670).....	166 738	174 120	861 604	+ 687 484	+395
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (650).....	29 402	28 264	35 600	+ 7 336	+ 26
(30.) Hinta- ja tulotuki (670).....	709 995	765 000	—	— 765 000	—100
31. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki (osa EU) (670).....	3 694 383	4 314 700	11 720 000	+7 405 300	+172
32. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen (osa EU) (670).....	4 473 608	3 733 000	801 400	—2 931 600	— 79
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (osa EU) (670).....	493 792	210 720	388 430	+ 177 710	+ 84
34. Muut maatalouden menot (osa EU) (670).....	153 352	147 335	122 800	— 24 535	— 17
36. Kala-, riista- ja porotalous (690).	152 731	173 890	194 887	+ 20 997	+ 12
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (660).....	120 528	95 062	94 379	— 683	— 1
65. Geodeettinen laitos (550).....	21 025	25 069	14 912	— 10 157	— 41
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	173 762	150 957	160 219	+ 9 262	+ 6
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660).....	10 574	11 124	11 200	+ 76	+ 1
76. Metsätutkimuslaitos (660).....	185 990	161 458	167 449	+ 5 991	+ 4
83. Kasvintuotannon tarkastuskeskus (670).....	28 861	27 575	32 248	+ 4 673	+ 17
84. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos (670).....	97 664	98 932	104 016	+ 5 084	+ 5
85. Vesivarojen käyttö ja hoito (osa EU) (560).....	268 166	144 162	94 550	— 49 612	— 34
86. Yksityismetsätalous (osa EU) (680).....	701 114	579 350	522 350	— 57 000	— 10
87. Maanmittauslaitos (550).....	418 361	262 515	240 606	— 21 909	— 8
95. Metsähallitus (680).....	310 764	—	—	—	—
96. Eräät metsätalouden menot (680).....	3 774	45 254	36 800	— 8 454	— 19
97. Kasvinjalostuslaitos (660).....	—	16 392	11 927	— 4 465	— 27
98. Siemenperunakeskus (660).....	—328	—	1 023	+ 1 023	—
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).	145 705	93 665	69 700	— 23 965	— 26
Yhteensä	12 359 961	11 258 544	15 686 100	+4 427 556	+ 39

Pääluokka 31

LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 11 808 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla neljä henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Suomalaisten liikenne- ja kuljetusyritysten kansainvälistä kilpailukykyä pyritään parantamaan niin, että kuljetustase osoittaa selvää ylijäämää vuonna 1995. Tavaraliikenteen kuljetus- ja muita logistisia kustannuksia vähennetään yritysten omilla ja valtion toimenpiteillä 12—16 mrd mk viiden vuoden aikana. Kotimaisen lastialustonniston osuutta kuljetuksista kasvatetaan.

Työllisyyden tulisi parantua liikennealalla. Kotimaisen kuljetuselinkeinon kilpailukyvyyn ja työllisyyden parantamiseksi edistetään mm. transitoliikennettä.

Tie- ja rataverkon kunto säilytetään vuoden 1994 tasolla. Keskenäiset tie- ja ratakankkeet toteutetaan suunnitellun aikataulun mukaisesti. Liikenneväyliä, erityisesti osana EU:n verkostoa, pyritään kehittämään ja kansainvälisesti tärkeiden väyläinvestointien rahoittaminen pyritään turvaamaan osin budjetin ulkopuolisella kansainvälisellä rahoituksella.

Televerkkoja ja niihin liittyviä palveluita kehitetään edelleenkin kansainvälisesti korkeatasoisiksi. Vuorovaikutteisten tietoverkkopalvelujen käytön tulee kasvaa 20 % vuodessa.

Televiestinnän hintojen tulee säilyttää kansainvälisessä vertailussa hyvä asemansa. Maksujen kehityksen tulee olla alueellisesti ja käyttäjäryhmien kesken kohtuullisen tasapainoista.

Julkisen liikenteen markkinaosuus pyritään säilyttämään nykyisellä noin 20 prosentin tasolla. Joukkoliikenteessä turvataan peruspalvelutaso koulu-, asiointi- ja työmatkaliikenteessä.

Julkisen liikenteen hinnat saavat nousta enintään yhtä paljon kuin kuluttajahinnat.

Liikenneturvallisuutta parannetaan siten, että viime vuosien myönteinen kehitys jatkuu ja että tieliikenteessä kuolleiden määrä ei nouse vuosien 1991—92 tasosta liikenteen kasvusta huolimatta. Lopullisena tavoitteena on liikennekuolemien määrän puolittaminen vuoden 1989 tasosta (734 liikennekuolemaa) 1990-luvun loppuun mennessä. Myös merenkulun turvallisuutta lisätään mm. lainsäädäntöä kehittämällä.

Liikenteen aiheuttamia typenoksidipäästöjä vähennetään vuoden 1992 tasosta. Hiilidioksidipäästöjen kasvun tulee olla liikenteen kasvua hitaampi. Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi liikenteen kasvun tulisi olla pitkällä aikavälillä hieman alle bkt:n kasvun.

Hallinnon kehittämisessä kiinnitetään edelleen erityistä huomiota kilpailun lisäämiseen ja EU:n tuomiin muutoksiin.

Valtionrautateiden kilpailukyvyyn ja rautatieliikenteen kehityksen turvaamiseksi toteutetaan Valtionrautateiden yhtiöittäminen 1.7.1995 ja selvitetään mahdollisuudet Autorekisterikeskuksen yhtiöittämiseksi vuonna 1996.

Liikenneministeriön hallinnonalan liikelaitosten tuottovaateeksi mitoitetaan pitkällä aikavälillä infrastruktuurin osalta 4 % ja kuljetus- ja muiden palveluiden osalta 10 % peruspääomalle. Tavoitteeseen pyritään asteittain ottaen huomioon sekä liikennepoliittiset tekijät että toimialan voitonjakopoliittikka.

Hallinnonalan tutkimustoiminnalla tuetaan tulostavoitteiden saavuttamista. Erityistä huomiota kiinnitetään kansainvälisen tutkimuksen laajentamiseen ja mahdollisuuksiin lisätä kansainvälistä rahoitusta tutkimustoiminnassa. Tämä edellyttää varautumista kansallisen rahoitusosuuden lisäämiseen.

01. Liikenneministeriö

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 374 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 040 000 mk, mistä 790 000 mk kahden viran siirtona momentilta 31.24.21 ja 250 000 mk yhden viran siirtona momentilta 32.80.21.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 24 000 mk valtion kiin-

teistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 1 250 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten.

1995 määräraha	46 374 000
1994 määräraha	42 875 000
1993 tilinpäätös.....	43 350 000

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja luo tienkäyttäjille edellytyksiä turvalliseen ja sujuvaan liikkumiseen. Tämä tapahtuu huolehtimalla hoito- ja ylläpitotoimenpitein tiestön kunnan ja liikennöitävyyden säilymisestä (Yleisten teiden perustienpito) sekä kehittämällä tieverkkoa muuttuvan liikenteen vaatimuksia vastaavaksi (Tieverkon kehittäminen).

Yleisiä teitä on 77 550 km. Tielikenteen osuus koko henkilöliikenteestä on 92 % ja tavaraliikenteestä 65 %. Tielikenne supistui taloudellisen laman myötä vuonna 1993 noin 1 %. Vuonna 1994 liikenne pysyy vuoden 1993 tasolla, mutta sen arvioidaan kääntyvän kasvuun vuoden 1995 aikana.

Tielaitoksen toiminnan painopistealueina ovat liikenneturvallisuuden parantaminen, tiestön kunnan säilyttäminen, liikenneympäristön laadusta huolehtiminen ja oman toiminnan taloudellisuuden parantaminen.

Liikenneministeriö on asettanut alustavasti tielaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— Tielaitoksen toimin vähennetään ainakin

60 henkilövahinko-onnettomuutta, minkä arvioidaan vastaavan noin 6 liikennekuolemaa.

— Talvihoidon tavoitetaso saavutetaan 88 prosenttisesti pääteillä. Samalla suoluoksen ympäristövaikutuksia vähennetään.

— Tiestön kunto pysyy nykyisellään. Vilkasliikenteisillä teillä ei ole päällystyskauden päättyessä yli 20 mm:n uria. Pinnaltaan huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä on enintään 7 500 km siten, että niistä on rakenteeltaan huonokuntoisia korkeintaan 1 200 km.

— Erityisen tärkeitä pohjavesialueita suojataan muiden toimenpiteiden yhteydessä 10 %. Melua torjutaan 10 prosentissa kiireellisissä kohteita.

— Toiminnan taloudellinen tulos on 1 %.

— Sidotun pääoman kiertonopeus on 1,1.

Laitoksen organisaation kehittämistä jatketaan tavoitteena keventää hallintoa kaikilla organisaatiotasolla. Tielaitoksen henkilövahvuus oli vuonna 1993 keskimäärin 9 570. Vuonna 1994 henkilövahvuuden arvioidaan vähentyvän 9 320:een ja edelleen vuonna 1995 noin 8 830:een.

Tielaitoksen sisäistä tulosohjausta kehitetään tilaaja/tuottaja -asetelman pohjalta.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Maksullisen toiminnan tulot, tmk.....	67 278	70 000	75 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk	54 668	59 000	64 000
Käyttäjäämä, tmk	12 610	11 000	11 000
— % tuloista.....	18,7	15,7	14,7
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	12 092	10 500	10 000
Ylijäämä/Alijäämä, tmk.....	518	500	1 000
— % tuloista.....	0,8	0,7	1,3
Hintojen muutos %.....		0,0	0,0
Volyymien muutos %.....		4,1	7,1

21. Yleisten teiden perustienpito (osa EU)
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
3 235 629 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta sekä maa-ainesaluiden hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin ja alan museotoiminnan tukemiseen. Momentin määrärahaalla saa myös rahoittaa ns. lähialueyhteistyöhankkeita.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemminä vuosina menoja vuoden 1994 kustannustasossa 1 000 milj. mk. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 30 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 101 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä otettu huomioon 980 000 mk kolmen viran siirtona momentille 28.52.21, 254 000 mk kahden viran vuonna 1993 toteutettuna siirtona momentille 28.60.21 ja 790 000 mk kahden viran siirtona momentille 31.01.21.

Lähialueyhteistyöhankkeisiin käytetään liikenneministeriön päätöksellä enintään 5 milj. mk.

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	3 340 629 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.....	64 000 000
Muut toimintamenot.....	3 276 629 000
Bruttotulot.....	105 000 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	75 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	3 500 000
— muut suoritteet.....	71 500 000
Muut tulot.....	30 000 000
Nettomenot.....	3 235 629 000

Perustienpidon menot toimenpiteittäin ja rahoitus jakaantuvat seuraavasti:

	milj. mk
Talvihoito.....	590
Muu hoito.....	290
Päällystettyjen teiden kunnostus.....	920
Sorateiden kunnostus.....	320
Siltojen ja laitureiden kunnostus.....	160
Lauttaliikenteen hoito.....	150
Viranomaispalvelut.....	41
Liikenneympäristön parantaminen.....	800
Lähialueyhteistyö.....	5
Menot yhteensä.....	3 276
Maksullisen toiminnan käyttöjäämä.....	—11
Tulot.....	—30
Rahoitustarve.....	3 235

Määrärahojen arvioidaan jakaantuvan alueittain seuraavasti:

	milj. mk
Uudenmaan tiepiiri.....	355
Turun tiepiiri.....	388
Kaakkois-Suomen tiepiiri.....	373
Hämeen tiepiiri.....	339
Savo-Karjalan tiepiiri.....	345
Keski-Suomen tiepiiri.....	212
Vaasan tiepiiri.....	327
Oulun tiepiiri.....	430
Lapin tiepiiri.....	261
Yhteiset toiminnot.....	205
Yhteensä.....	3 235

1995 määräraha.....	3 235 629 000
1994 määräraha.....	3 425 334 000
1994 I lisämääräraha.....	120 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—2 100 000
1993 tilinpäätös.....	3 788 610 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

1995 määräraha.....	10 000 000
1994 määräraha.....	10 000 000
1993 tilinpäätös.....	29 000 000

77. Tieverkon kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 820 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyssä mainittujen, kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää alueellisesti rajattujen liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien laatimiseen sekä EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion

hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määräraha on varattu 30 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Tieverkon kehittämisen hankkeista sekä tieja siltasuunnitelmista saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhempiä vuosina menoja vuoden 1994 kustannustasossa enintään 2 500 milj. mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Valtio on sopinut Euroopan Investointipankin (EIB) kanssa yhteensä 758 milj. markan lainasta, joka käytetään vuosina 1994—1997 Eurooppa 18 -tiehen kuuluvien seuraavien tiehankkeiden rahoittamiseen: Vt 1 Turku-Paimio ja Kt 50 Bemböle-Vanhakartano. Laina sisältyy momentin 15.02.01 tuloihin.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenvedo talousarvioesitykseen sisältyvien tieverkon kehittämisen hankkeiden ja suunnittelun rahoitustarpeesta vuosina 1995—1998:

	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997 milj. mk	1998 milj. mk
Keskeneräiset hankkeet	710	630	450	90
Vuonna 1995 alkavat hankkeet	70	140	140	50
Tieverkon kehittämisen suunnittelu	120	130	130	130
EU:n rahoitusosuus	—30	—30	—30	—30
Ulkopuolisille tehtävät työt	—50	—50	—30	—20
Rahoitustarve	820	820	660	220

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kust. arvio Mmk	Jo budjetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
1. KESKENERÄISET TIEHANKKEET				
— Vt 1 Turku-Paimio	1997	1 000	640	106 000 000
— Vt 3 Hämeenlinna-Iittala	1997	320	60	80 000 000
— Vt 3 Tampere-Hämeenkyrö	1996	166	58	40 000 000
— Vt 3 Helsingby-Pitkämäki	1994	182	177	5 000 000
— Vt 3 Hämeen läänin raja-Jalasjärvi	1995	79	60	6 000 000
— Vt 4 Äänekoski-Oulun läänin raja	1996	81	50	13 000 000
— Vt 4 Oulu-Ii	1997	469	314	35 000 000
— Vt 5 Vierumäki-Lusi	1996	610	480	50 000 000
— Vt 5 Iisalmen ohikulkutie	1997	157	33	35 000 000
— Vt 5 Hiltulanlahti-Jynkkä	1994	171	163	8 000 000
— Vt 6 Imatra-Kaukopää	1997	240	45	45 000 000
— Vt 7 Otsola-Summa	1994	253	238	14 000 000
— Vt 9 Lakalaiva-Alasjärvi	1994	370	363	7 000 000
— Vt 12 Nastola-Uusikylä	1995	103	65	35 000 000
— Vt 21 Miukin liittymä, Tornio	1995	62	30	15 000 000
— Kt 40 Raisionlahti-Kausela	1994	382	376	6 000 000
— Kt 50 Bemböle-Vanhakartano	1996	250	108	71 000 000
— Kt 51 Matinkylä-Helsinki	1996	300	224	45 000 000
— Kt 62 Puumalansalmen silta	1995	72	50	19 000 000
— Mt 137 Valkoisenlähtentie-Hyrylä	1994	376	325	5 000 000
— Mt 663 Kauhajoen keskusta	1994	26	21	3 000 000
— Mt 724 Raippaluodon silta	1997	105	10	30 000 000
— Rantaradan tiejärjestelyt	1995	120	95	25 000 000
— Helsinki-Tampere-radan tiejärjest.	1997	66	21	12 000 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä		5 960	4 006	710 000 000

2. ALKAVAT HANKKEET

— Mt 610 Kärkistensalmen silta	1996	90	5	10 000 000
— muut hankkeet				30 000 000
Alkavat hankkeet yhteensä				40 000 000

Mt 610 Kärkistensalmen silta

Nykyinen lossi korvataan sillalla, jonka pituus on 260 m ja vapaa alikulkukorkeus 14 m. Lisäksi siltapenkereeseen tehdään avattava silta mastoltaan yli 14 m korkeita purjeveneitä varten. Tie- ja liittymäjärjestelyjä tehdään noin kahden kilometrin matkalla. Liikennemäärä on noin 1 300 ajon./vrk. Henkilövahinko-onnettomuuksia sattuu keskimäärin yksi viidessä vuodessa. Hankkeen hyöty/kustannussuhde on noin 1. Sillan pengerrystyö on aloitettu valmisteluvaiheena työnä 5 milj. markan kustannusarviolla.

Muut hankkeet

EU:n kanssa yhteisesti rahoitettaviin uusiin hankkeisiin on varattu kansallisen rahoituksen osuutena 30 000 000 mk. Hankkeet nimetään ohjelmien valmistuttua.

1995 määräraha	820 000 000
1994 määräraha	906 950 000
1994 I lisämääräraha	335 000 000
1993 tilinpäätös	1 584 000 000

78. Ulkopuolisille tehtävät tietyt (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 72 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin töihin.

Selvitysoasa: Ulkopuolisille tehtävistä tiedoista perittävät korvaukset on merkitty tuloina momentille 12.31.25.

1995 määräraha	72 000 000
1994 määräraha	83 690 000
1993 tilinpäätös	97 844 014

87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 180 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (487/57) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luotolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

1995 määräraha	180 000 000
1994 määräraha	201 899 000
1993 tilinpäätös	197 981 317

25. Tienpidon valtionavut

34. Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) 136 a §:n perusteella ennen 1.1.1993 tehtyjen harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevien päätösten edellyttämien jatkoavustusten maksamiseen kunnille katujen ja kaavateiden rakentamiseen.

1995 määräraha	13 000 000
1994 määräraha	20 000 000
1993 tilinpäätös	25 000 000

50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 103 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) ja asetuksen (72/93) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden kunnossapitoon ja yksityisteiden ja rautateiden tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen.

1995 määräraha	103 500 000
1994 määräraha	103 500 000
1993 tilinpäätös	138 857 213

51. Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä

annetun lain (358/62) ja asetuksen (72/93) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden tekemiseen.

1995 määräraha	13 500 000
1994 määräraha	13 500 000
1993 tilinpäätös.....	50 000 000

30. Merenkululaitos

Selvitysosa: Merenkululaitoksen päätulosalueet ovat talvimerenkulku, luotsaustoiminta sekä väylänpito.

Vesitse tapahtuvan ulkomaanliikenteen arvioidaan kasvavan lähes 5 %, 73,0 milj. tonniin (vuonna 1994 arvio 7 %). Kotimaan liikenteessä kuljetetaan vuosittain yli 6 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä. Kauppamerenkulun väylästää kehitetään siten, että liikenne voidaan ympärivuotisesti hoitaa kuljetustaloudellisesti edullisimpia reittejä ja väylävyvyksiä käyttäen.

Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan kasvavan 29,4 milj. tonniin (1994 arvio 27,9 milj. tonnia). Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan kahdeksan jäänmurtajan voimin 23 talvisatamaan talven ankaruus huomioon ottaen mahdollisimman vähin viivytyksin. Seitsemän murtajaa on normaalissa käytössä ja yksi alennetussa valmiustilassa.

Liikenneministeriö on lisäksi antanut merenkululaitokselle alustavasti seuraavat tulosta-voitot vuodelle 1995:

	1993	1994 TA	1994 Arvio	1995
Pääomakustannusten korkoprosentti	6,7	8,9	6,7	6,7
SUORITTEET				
Luotsattu matka mpk	751 037	733 000	752 800	769 800
Ylläpidettävien väylien pituus km				
— kauppamerenkulku	5 506	5 510	5 510	5 520
— muut väylät	9 345	9 382	9 382	9 457
TUOTTAVUUDEN KEHITYS	113	110	113	117
KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS				
— mk/kuljetettu tonni rannikko	9,1	8,9	8,9	8,1
— mk/kuljetettu tonni (Saimaa)	30,4	26,9	26,9	24,6
MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS				
— Kustannukset mk/väyläkm.	14 024	14 610	14 670	14 640
KAUPPAMERENKULUN KUSTANNUSVASTAAVUUS %				
— Luotsausmaksu	42,1	44,8	45,9	47,0
— Väylämaksu	68,6	65,1	69,1	75,4
		1994 mk		1995 mk
VÄYLÄMAKSUT				
Tulot		397 309 000		411 340 000
Väylänpidon erilliskustannukset		562 609 000		533 756 000
Käyttäjäämä		—165 300 000		—122 416 000
Käyttäjäämä % tuloista		—42		—30
Osuus yhteiskustannuksista		12 357 000		11 944 000
Kustannukset yhteensä		574 966 000		545 700 000
Alijäämä (—)		—177 657 000		—134 360 000
Alijäämä % tuloista		—45		—33
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET (pääosin luotsauksesta)				
Tulot		94 156 000		98 765 000
Toiminnan erilliskustannukset		217 087 000		219 981 000
Käyttäjäämä		—122 931 000		—121 216 000
Käyttäjäämä % tuloista		—131		—123

Osuus yhteiskustannuksista	14 793 000	14 962 000
Kustannukset yhteensä	231 880 000	234 943 000
Alijäämä (—).....	—137 724 000	—136 178 000
Alijäämä % tuloista	—146	—138

MUUT SUORITTEET

Tulot.....	33 185 000	34 450 000
Toiminnan erilliskustannukset.....	36 282 000	35 108 000
Käyttäjäämä	—3 097 000	—658 000
Käyttäjäämä % tuloista.....	—9	—2
Osuus yhteiskustannuksista	2 758 000	2 749 000
Kustannukset yhteensä	39 040 000	37 857 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—5 855 000	—3 407 000
Ylijäämä/alijäämä % tuloista.....	—18	—10

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 481 122 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina yhteysalusliikenteen tulot sekä luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajien tulot, karttatutuannon tulot ja merenkulun tarkastustoiminnan tulot sekä Saimaan kanavan lupamaksut, jotka aiemmin on tuloutettu momentille 12.31.30. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 071 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 69 000 mk siirtona momentille 31.31.21 ja 300 000 mk siirtona momentille 31.32.46.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	629 107 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	226 588 000
Muut toimintamenot.....	402 519 000
Bruttotulot	147 985 000
Maksullisen toiminnan tulot	133 215 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	98 765 000
— muut suoritteet.....	34 450 000
Muut tulot	14 770 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 481 122 000

1995 määräraha	481 122 000
1994 määräraha	485 103 000
1994 II lisämääräraha.....	650 000
1993 tilinpäätös	551 693 000

22. Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 027 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkojen, viiden viran palkkauksen, matkakorvausten, toimistokaluston hankinta- ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset.....	823 000
Muut menot.....	204 000
<hr/>	<hr/>
Yhteensä	1 027 000

1995 määräraha	1 027 000
1994 määräraha	1 027 000
1993 tilinpäätös	1 078 277

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 194 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää jäänmurtajien hankinnasta ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa:

Hanke-erittely:

	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Jäänmurtajien hankinta ja rahoitusmenot.....	1 300 000 000	197 616 000	169 400 000
2. Lautta-alukset	56 000 000	30 650 000	25 350 000
Yhteensä			194 750 000

Jäänmurtajahankinnoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1996 159,2 milj. mk, vuonna 1997 154,1 milj. mk, vuonna 1998 144,0 milj. mk ja vuosina 1999—2003 475,7 milj. mk.

Kahdesta lautta-aluksesta vuonna 1994 valmistuva on tarkoitettu Turun saariston yhteysalusliikenteeseen ja vuonna 1995 valmistuva alus Iniön ja mantereen väliseen liikenteeseen.

1995 määräraha	194 750 000
1994 määräraha	143 950 000
1994 II lisämääräraha.....	7 000 000
1993 tilinpäätös	55 900 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 800 000 mk.

1995 määräraha.....	7 800 000
1994 määräraha.....	7 810 000
1993 tilinpäätös	9 700 000

77. *Väylätyöt (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, kanavien ja muiden maa- ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta ja peruskorjauksista sekä turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 4 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämistä annettun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa:

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannus- arvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk	
<i>Meriöväylät</i>					
Kauppamerenkulun väylät					
1.	Rauman väylä	1998	90 800	49 600	4 200 000
2.	Kokkolan väylä.....	1997	183 000	—	4 000 000
Yhteensä					8 200 000
<i>Muun vesiliikenteen väylät rannikolla</i>					
3.	Suomenlahden matalaväylästä		400		400 000
4.	Saaristomeren matalaväylästä		1 600		1 600 000
5.	Pohjanlahden matalaväylästä		300		300 000
Yhteensä					2 300 000
<i>Sisävesiväylät</i>					
6.	Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.....	1995	13 700	8 200	2 100 000
7.	Saimaan kanavan ja syväväyläsuikujen kaukokäyttölaitteiden tekeminen	1997	12 700	3 900	1 500 000
8.	Tampereen-Valkeakosken-Hämeenlinnan-väylien parantaminen	1997	5 900	2 600	1 100 000
9.	Kanavien itsepalvelulaitteet Pielavesi-Keitele ..	1995	5 500	3 700	1 300 000
10.	Heinäveden ja Juojärven reittien sulkukanavien itsepalvelukäyttö ja sähkölaitteiden uusiminen	1997	11 000	—	400 000

11.	Iisalmen väylän parantaminen	1997	6 100	—	1 400 000
12.	Neiturin kanavan parantaminen	1996	6 100	—	1 500 000
Yhteensä					9 300 000
Kaikki yhteensä					19 800 000

Kokkolan satamasta on kehittynyt paikkakunnalla sijaitsevien teollisuuslaitosten perusliikenteen vuoksi kuivabulkin käsittelyyn erikoistunut satama. Sataman kokonaisliikenne oli v. 1993 noin 3,3 milj. tonnia. Liikenteen on arvioitu nousevan yli kaksinkertaiseksi pääosin transitoliikenteen nopean kasvun vuoksi vuoteen 2000 mennessä. Ennuste perustuu Venäjän alueella rakenteilla olevaan uuteen ratayhteyteen Letmozero-Kotskoma ja sen kautta kulkeviin tavaravirtoihin. Kauttakululiikenteen lisäämisen edellytys on Kokkolan väylän syventäminen 13 metriin. Väylähankkeen kustannusarvio on 137,5 milj. mk ja se tulisi toteuttaa vuoteen 1997 mennessä. Hankkeen hyöty/kustannussuhde on transitoliikenteen määrästä riippuen 1,5—2,5.

1995 määräraha	19 800 000
1994 määräraha	27 700 000
1994 I lisämääräraha	40 000 000
1993 tilinpäätös	33 200 000

79. Saimaan kanavan vuokra-alueen tie (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää loppurahoituksena Saimaan kanavan vuokra-alueen tien perusrannukseen.

1995 määräraha	4 300 000
1994 II lisämääräraha	1 700 000

87. Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

1995 määräraha	400 000
1994 määräraha	400 000
1993 tilinpäätös	400 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksen tehtävänä on tuottaa yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja käytännön tarpeita varten perustietoa meriympäristön tilasta ja siinä tapahtuvista muutoksista. Tehtävän toteuttamiseksi laitos ylläpitää tutkimus- ja palvelutoimintaa, joka jakaantuu seuraaviin kuuteen tulosalueeseen:

meren liikkeiden tutkimus, jääpeitteen ja lämpötilouden tutkimus, globaalisen muutoksen tutkimus, ainetasetutkimus, Itämeren ekologian tutkimus ja palvelututkimus.

Merentutkimuslaitoksen toimintamenot ja maksullisen palvelutoiminnan menot yhteensä jakaantuvat tulosalueittain seuraavasti:

	1993 (1000 mk)	1994 TA (1000 mk)	1995 Arvio (1000 mk)
Meren liikkeiden tutkimus	4 502	7 543	5 700
Jääpeitteen ja lämpötilouden tutkimus	4 499	5 498	3 500
Globaalisen muutoksen tutkimus	4 177	1 040	2 600
Ainetasetutkimus	6 799	4 466	5 100
Itämeren ekologian tutkimus	6 495	5 253	6 300
Palvelututkimus	8 378	9 220	9 900
Yhteensä	34 850	33 020	33 100

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— palvelutoimintaa tehostetaan kehitettyjen ennustemallien käytöllä päivittäisessä jääpalvelussa, vedenkorkeus- ja aallokkopalvelussa

— tutkimus- ja kehitystoiminta pidetään kansainvälisesti arvostetulla tasolla ja ylläpidetään tarvittavia tietokantoja ja rekistereitä

— kehitetään edelleen jääpalvelun ja meriympäristön seurannan automaatiota, kaukokartoituksen hyväksikäyttöä ja kansainvälisen yhteistyön edellyttämää laadunvalvontaa

— maksullista palvelutoimintaa lisätään mm. Itämeren ja polaarimerien tutkimuspalvelujen myynnillä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon 69 000 mk laitoksen jääpalvelun toimitilan vuokratuluna siirtona momentilta 31.30.21.

1995 määräraha	30 100 000
1994 määräraha	30 020 000
1993 tilinpäätös	32 500 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1995 määräraha	3 000 000
1994 määräraha	3 000 000
1993 tilinpäätös	2 545 268

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

30. Piensatamien rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää liikenneministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille kalasatamien parantamiseen ja rakentamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen loppuerän maksamiseen sellaisiin kuntien veneilyretkeilyä palveleviin satamien rakentamis- ja kunnostushankkeisiin, joita on avustettu ennen vuotta 1995.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1995 määräraha	2 800 000
1994 määräraha	6 300 000
1993 tilinpäätös	11 000 000

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 916 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista

annetun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnettyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1995 ei myönnetä korkotukilainoja. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

1995 määräraha	3 916 000
1994 määräraha	3 711 000
1993 tilinpäätös	5 143 527

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahasta saa käyttää enintään 35 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty

mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia hyväksyttävän koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1557/92) perusteella suomalaisille varustamatoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten ja pääasiassa lastin kuljetukseen tarkoitettujen muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuviin uudishankintoihin. Määrärahaa saa

käyttää myös korkotukimenoihin Ahvenanmaan maakuntalain (39/78) nojalla hyväksytyistä lainoista ahvenanmaalaisten pientonnistoalusten hankintaan.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoituksen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/90).

Vuonna 1995 saadaan hyväksyä uusia korkotukilainoja enintään 200 000 000 markan edestä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja neljän seuraavan lainavuoden aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkotukilainan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista saa olla enintään 50 prosenttia.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Korkotukilainoista sekä vuosina 1988—1989 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1995	1996	1997	1998
Vuoden 1995 korkotukilainoista	2,0	4,0	8,0	7,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	18,0	26,0	23,0	20,0
Pientonnistoavustuksista	35,0	30,0	24,0	19,0
Yhteensä	55,0	60,0	55,0	46,0

1995 määräraha	55 000 000
1994 määräraha	69 000 000
1993 tilinpäätös	43 754 123

41. *Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 92 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/91) mukaisen tuen maksamiseen alusluettelon merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Suomen alusrekisteriin merkittyjen alusten bruttovetoisuus on kasvanut vuoden 1992 alusta lukien vuoden 1994 toukokuun loppuun mennessä 1,0 miljoonasta 1,4 miljoonaan tonniin eli noin 40 %.

Alusluettelon oli merkitty vuoden 1994

toukokuun lopussa 73 alusta eli yli puolet koko Suomen tonnistosta. Vuosien 1994 ja 1995 aikana alusluettelon on otettu eräitä uudishankintoja.

1995 määräraha	92 000 000
1994 määräraha	80 000 000
1993 tilinpäätös	70 093 910

44. *Saaristoliikenteen avustaminen*

Momentille myönnetään 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1995 määräraha.....	800 000
1994 määräraha.....	800 000
1993 tilinpäätös.....	825 000

1995 määräraha.....	25 000
1994 määräraha.....	25 000
1993 tilinpäätös.....	10 423

45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Vuonna 1995 korkotukilainoja saa hyväksyä saaristoliikennettä hoitaville liikennöitsijöille enintään 700 000 mk saariston kulkuyhteyksien turvaamiseksi tarkoitettuihin peruskorjauksiin ja uudishankintoihin. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia. Korkohyvytys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1988 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

46. Saimaan jäänmurron avustaminen

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 31.30.21. Saimaan jäänmurtoaluksen käyttökuks-tannuksiin maksetaan avustusta vuosina 1992—1996.

1995 määräraha.....	300 000
---------------------	---------

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrättelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1995 määräraha.....	3 200 000
1994 määräraha.....	3 200 000
1993 tilinpäätös.....	3 743 000

40. Autorekisterikeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Autorekisterikeskuksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että laitoksen lakisääteiset tehtävät tapahtuvat tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti sekä asiakkaiden tarpeet huomioon ottaen. Erityisenä tehtävänä on liikelaitoksena edistää liikenneturvallisuutta ja ympäristön suojelua omalla toimialallaan.

Tehtävänä on auttaa asiakkaita huolehtimaan ajoneuvonsa kunnosta ja asianmukaisesta hoidosta sekä perustaidosta kuljettaa ajoneuvoa. Rekisteriä ylläpitämällä luodaan edellytyksiä liikennevalvonnalle sekä omalle että sidosryhmien liikenneturvallisuutta ja tuloksellisuutta edistävälle toiminnalle.

Autorekisterikeskus tarjoaa myös toimintaansa sopivia vapaaehtoisia palveluja. Kaikkien palvelujen saanti tehdään helpoksi, luotettavaksi ja nopeaksi.

2. Investoinnit

Autorekisterikeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1995 enintään 60 milj. mk. Lisäksi Autorekisterikeskus saa tehdä vuonna 1995 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 100 milj. mk.

Merkittävimmät investoinnit liittyvät kilpailukykyä kohentaviin katsastustoimen tila-, laitteisto- ja atk-investointeihin.

3. Lainanotto

Autorekisterikeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 30 milj. mk.

Selvitysosa: Hallitus on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antami-

sen yhteydessä asettanut alustavasti Autorekisterikeskuksen tulostavoitteeksi 25 milj. markan ylijäämän vuonna 1995.

Viime vuosien vähäisestä ensirekisteröinnistä ja ajoneuvokannan vanhenemisesta johtuen rekisteröinnin kysyntä pysyy nykyisellään ja katsastusten kysyntä vähenee noin 5 % vuoden 1993 tasosta. Lisäksi osan katsastuksista hoitavat katsastuksen toimilupalain tarkoittamat kilpailijat. Kilpailu alkaa alueellisesti rajoittamattomana vuonna 1995. Autorekisterikeskus

tulouttaa valtiolle 9,4 milj. mk eli 10 % peruspääomalle.

Valtio maksaa Autorekisterikeskukselle varsinaisen ajoneuvoveron hoitoon liittyvistä tehtävistä korvauksena 9 milj. mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää noin 40 milj. mk.

Autorekisterikeskukselle on tarpeen antaa valtuudet pitkäaikaisen lainan ottamiseen yllätyviin tarpeisiin enintään 30 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1993 toteutuma	1994 arvio	1995 TAE
Liikevaihto Mmk.....	380	381	371
— muutos %.....	13,5	0,1	—2,5
Käyttökate Mmk.....	77	53	36
— liikevaihdosta %.....	20,3	13,9	9,7
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja Mmk.....	65	42	25
Voitto Mmk.....	51	42	25
— voitto % liikevaihdosta.....	13,3	11,0	6,8
— voitto % peruspääomasta.....	54,0	44,6	26,9
Sijoitetun pääoman tuotto %.....	15,9	10,0	5,8
Investoinnit liikevaihdosta %.....	4,5	10,6	10,8
Omavaraisuusaste %.....	78,8	88,1	88,2
Henkilöstömäärä (htv:t).....	1 230	1 193	1 157

(22.) Ajoneuvohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 31.41.21.

41. Ajoneuvohallinto

Selvitysosa: Ajoneuvohallinnon vuoden 1995 talousarvio perustuu tulosbudjettiin sekä maksullisen toiminnan nettobudjettiin.

Liikenneministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ajoneuvohallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— uusien kuljettajien (alle vuoden kuljettaneet) riskikerroin ei ylitä 4,0

— eri katsastustoimipaikkojen hylkäysprosenttien erot enintään +/- 5 %-yksikköä kokonaan keskiarvosta

— erityiskilpi- ja jälkiverotuspäätökset käsitellään 5 työpäivässä

— katsastustehtävien toimilupahakemusten ja autokoululupien lausunnot, korjaamo- ja asennuslupahakemukset, VAK/ADR-koulutuslupahakemukset, tyyppikatsastustodistukset, suorarekisteröinnin lupahakemukset, rakenneuutos- ja moottorinvaihdoslupahakemukset käsitellään 10 työpäivässä

— ajokortin ikä- ja terveystietojen poikkeuslupahakemukset sekä autokiinnityshakemukset käsitellään 15 työpäivässä ja

— tieliikenteen tietojärjestelmän käyttöluvat, hakemukset sekä auto- ja moottoripyöräveron maksuunpanoasiat käsitellään 40 työpäivässä.

21. (31.40.22) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 926 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvohallinnosta annetun lain mukaisen ajoneuvohallinnon menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike ja numerotunnus on muutettu.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	11 926 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	7 426 000
Muut toimintamenot.....	4 500 000
Bruttotulot, maksullisen toiminnan tulot.....	5 000 000
Nettomenot.....	6 926 000
1995 määräraha.....	6 926 000
1994 määräraha.....	8 200 000

50. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitoksen vuoden 1995 talousarvio perustuu tulosbudjettiin sekä maksullisen palvelutoiminnan ja muiden tulojen nettobudjettiin.

Ilmatieteen laitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, joka ylläpitää palvelu- ja tutki-

mustoimintaa sään ja ilmaston, ilmanlaadun sekä geofysiikan tulosalueilla.

Ilmatieteen laitoksen toimintamenot tulosalueittain tekninen ja hallinnollinen toiminta mukaanlukien ovat seuraavat:

	1993 (1000 mk)	1994 (1000 mk)	1995 (1000 mk)
Sää- ja ilmastotoiminta.....	42 500	43 000	43 100
Ilmanlaatu- toiminta.....	17 200	17 000	17 100
Geofysiikan toiminta.....	10 700	10 500	10 600
Tekninen toiminta.....	64 200	62 300	62 500
Hallinnollinen toiminta.....	40 000	39 400	41 319
Yhteensä	174 600	172 200	174 619

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut ilmatieteen laitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— tulorahoitusta nostetaan 2 prosentilla lisäämällä mm. kansainvälisesti rahoitettuja tilaustutkimuksia ja kehittämällä uusia palvelutuotteita

— havaintoautomaation sekä säätutka- ja satelliittivastaanottojärjestelmien toimivuutta parannetaan siten, että niiden käyttöaste nousee 3 prosentilla

— sääennusteiden asiakaskohtaista laadunvalvontaa tehostetaan ja ennusteiden osuvuus-taso vakiinnutetaan kansainvälisesti mitattuna hyvälle tasolle

— ilmanlaatu- palveluja monipuolistetaan hyö-

dyntämällä meteorologista tietoa-aineistoa ilmakeemiallisissa selvityksissä asiakaskohtaisten tarpeiden mukaisesti

— laitoksen asemaa merkittävänä avaruusfysiikan tutkimusyksikkönä vahvistetaan lisäämällä osallistumista kansainvälisiin tutkimusohjelmiin

— tutkimus ja kehittämistoiminta säilytetään kansainvälisesti arvostetulla tasolla mm. ylläpitämällä tutkijoiden jatkokoulutusohjelmia, jotka tuottavat useita yliopistollisia jatkotutkintoja.

Maksullisen toiminnan ylijäämä on 500 000 mk, mikä on 1 % nettobudjetoitavista maksullisen toiminnan tuloista.

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	218 301	500 000	1 000 000
— muut suoritteet.....	48 669 464	47 000 000	47 000 000
Tulot yhteensä	48 887 764	47 500 000	48 000 000
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset.....	21 729 624	21 600 000	22 500 000
Käyttäjäämä	27 158 140	25 900 000	25 500 000
Osuus yhteiskustannuksista	25 712 117	24 450 000	25 000 000
Kustannukset yhteensä	47 441 741	46 050 000	47 500 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	1 446 023	1 450 000	500 000
— % tuloista.....	3,0	3,0	1,0

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 126 119 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi, luvun selvitysosassa esitetyt yleistavoitteet sekä aikaisemmin myönnettyihin tilausvaltuuksiin perustuvina luotausjärjestelmän sekä supertietokoneen hankintasopimuksista aiheutuvina menoina 5 500 000 mk ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen muutoksena 2 000 000 mk.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 296 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen joh-

dosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä nettobudjetoituissa tuloissa maatalouden sääpalvelun neuvontaosan tulot, 1 000 000 mk, jotka on otettu huomioon momentilla 12.30.70.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	174 619 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	22 090 000
Muut toimintamenot.....	152 529 000
Bruttotulot	48 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	48 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 000 000
— muut suoritteet	47 000 000
Muut tulot	500 000

Nettomenot..... 126 119 000

1995 määräraha	126 119 000
1994 määräraha	124 234 000
1993 tilinpäätös	174 620 000

52. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Telehallintokeskuksen vuoden 1995 talousarvioesitys perustuu kokonaisuudessaan nettobudjetointiin.

Telehallintokeskuksen toiminta jakautuu neljään ulkoiseen tulosalueeseen: radiohallinto, telehallinto ja standardointi, televisiolupatoiminta ja postihallinto.

Televiestinnän yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy ja sen osuus bruttokansantuotteesta kasvaa.

Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radiotaajuuksien kysyntä kasvavat voimakkaasti.

Vuonna 1995 tulee käyttöön noin 200 000 uutta radiolähetintä. Uudet telepalvelut ja kilpailu lisäävät puhelinverkon uusien numeroalueiden kysyntää ja numerointipäätöksiä niiden toteuttamisesta.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat keskeiset tulostavoitteet:

- radiohallinto varautuu siihen, että vuosittain käyttöön tulevat uudet radiolähettimet kyetään sijoittamaan radiotaajuusspektriin
- telepäätelaitteiden ja radiolaitteiden tyypp-

pihyväksyntähakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— teletoimintaa koskevista valituksista 80 % ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa valituksen tekemisestä

— kansainvälisten standardien lausunto- ja äänestyskierrokset hoidetaan annetussa määräajassa

— televerkon numerointia koskevista hakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä. Laajakantoisia, periaatteellisia päätöksiä edellyttävät hakemukset ratkaistaan kahden kuukauden kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— teleurakoitsijoiden rekisteröintihakemuksista 80 % ratkaistaan 15 työpäivän kuluessa siitä, kun tarvittavat selvitykset ovat käytettävissä

— televisiolutoiminnan kustannukset ovat korkeintaan 2,7 % lupamaksutuloista ja lähe-
tettyä lupalaskua kohti korkeintaan 9 mk

— postihallinto pyrkii valvonnallaan ja postitoimintaa koskevalla ohjeistuksellaan, periaateratkaisujensa tiedottamisella ja erimielisyyksien aktiivisella sovittelulla siihen, että postitoiminnasta tehtäisiin mahdollisimman vähän kirjallisia valituksia. Valitukset käsitellään välittömästi. Kirjallisiin valituksiin annetaan päätökset 80 %:iin kolmen kuukauden ja 100 %:iin viiden kuukauden kuluessa.

Toiminnasta kertyvien tulojen määräksi arvioidaan 101 483 000 mk. Uutena maksuna otetaan käyttöön televerkon numerointimaksu. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut sisältyvät vuodesta 1995 alkaen tulosalueittaisiin kustannuksiin ja ne katetaan maksuilla.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat:

	1993 toteutunut	1994 ennakoitu	1995 TAE
Radiohallinto:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	44 922 000	43 500 000	43 989 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	32 765 000	35 290 000	40 224 000
Käyttäjäämä	12 157 000	8 210 000	3 765 000
— % tuloista.....	27	19	8
Osuus tukitoimintojen kustannuksista.....	3 762 000	3 628 000	3 765 000
Kustannukset yhteensä	36 527 000	38 918 000	43 989 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	+8 395 000	+4 582 000	0
— % tuloista.....	19	10	0
Televisiolupatoiminta:			
MUUT SUORITTEET			
Tulot.....	37 111 000	38 249 000	38 976 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	34 810 000	36 013 000	36 606 000
Käyttäjäämä	2 301 000	2 236 000	2 370 000
— % tuloista.....	6	6	6
Osuus tukitoimintojen kustannuksista.....	2 301 000	2 236 000	2 370 000
Kustannukset yhteensä	37 111 000	38 249 000	38 976 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	0	0	0
— % tuloista.....	0	0	0

	1993 toteutunut	1994 ennakoitu	1995 TAE
Telehallinto ja standardointi:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	1 449 000	1 250 000	14 439 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	6 977 000	8 065 000	13 028 000
Käyttäjäämä	—5 528 000	—6 815 000	1 411 000
— % tuloista.....			10
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	981 000	973 000	1 411 000
Kustannukset yhteensä	7 958 000	9 038 000	14 439 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—6 509 000	—7 788 000	0
— % tuloista.....			0
Postihallinto:			
JULKISOIKEUDELLISET SUORITTEET			
Tulot.....	3 807 000		3 879 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset.....	3 574 000		3 588 000
Käyttäjäämä	233 000		291 000
— % tuloista.....	6		7
Osuus tukitoimintojen kustannuksista	233 000		291 000
Kustannukset yhteensä	3 807 000		3 879 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	0		0
— % tuloista.....	0		0

(21.) <i>Toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)	1994 määräraha	10 869 000
<i>Selvitysoasa</i> : Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.31.52 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.	1993 tilinpäätös.....	56 927 000

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

41. Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Tukea voidaan käyttää myös sanomalehdistön kehittämishankkeisiin sekä uutis- ja tietotoimistojen toiminnan tukemiseen.

Määrärahasta saa käyttää 35 000 000 mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tu-

kemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

1995 määräraha	80 000 000
1994 määräraha	90 000 000
1993 tilinpäätös	100 000 000

42. Lehtien maaseutujakelun korvaus

Momentille myönnetään 98 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää liikenneministeriön määräämin perustein korvauksen maksamiseen

postitointia hoitaville yhteisöille niiden suorittamasta kannattamattomasta lehtien jakelusta lähinnä maaseudulla.

1995 määräraha	98 000 000
1994 määräraha	98 000 000
1993 tilinpäätös.....	98 000 000

44. *Sanomalehtien yhteisjakelun tuki* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisjakeluihin osallistuvien sanomalehtien sekä yhteisjakelua järjestävien jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin sekä yhteisjakeluihin liittyviin kehittämishankkeisiin.

1995 määräraha	17 000 000
1994 määräraha	17 000 000
1993 tilinpäätös.....	18 000 000

52. *Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen televisio-ohjelmien välityksestä Suur-Tukholman alueelle aiheutuviin menoihin.

1995 määräraha.....	5 000 000
1994 määräraha.....	5 000 000
1993 tilinpäätös.....	4 800 000

53. *Valtionapu Oy Yleisradio Ab:lle Kruunupyyn lähetysaseman rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Oy Yleisradio Ab:lle Pohjanmaalla Ruotsin televisio-ohjelmien katselumahdollisuuksien parantamiseksi välttämättömiin rakennus- ja laiteinvestointeihin.

1995 määräraha.....	3 000 000
1994 määräraha.....	1 500 000
1993 tilinpäätös.....	1 500 000

58. *Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion ylimmän hallinnon varaverkon, varayhteysjärjestelmien ja erityisyhteyksien suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon sekä korvausten maksamiseen telelaitoksille verkkojen ja keskusten suojaamisesta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Varautumiskustannuksiin sisältyvät liikenneministeriön määrittelemät, poikkeusolojen valtakunnallisiin viestintäjärjestelyihin sisältyvät hankinnat.

1995 määräraha	15 000 000
1994 määräraha	15 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—
1993 tilinpäätös.....	15 100 000

57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

34. *Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin kaupungille itämetron suunnitteluun ja rataosuuden rakentamiseen siten, että valtion osuus on enintään 150 milj. mk kuitenkin enintään 30 % kustannuksista.

Selvitysosa: Helsingin kaupunki jatkaa itämetroa Itäkeskuksesta Ala-Vuosaareen. Itämetron rataosuuden kustannusarvio on 641 milj. mk. Metrorata on suunniteltu rakennettavaksi vuosina 1994—98. Valtionosuuden kokonaismäärässä on otettu huomioon itämet-

ron suunnitteluun ja rakentamiseen vuodesta 1989 alkaen osoitetut määrärahat.

1995 määräraha	23 000 000
1993 tilinpäätös.....	2 000 000

61. *Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 488 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kannattamattomien junaliikennepalvelujen ja muiden joukkoliikennepalvelujen ostoon. Määrärahaa saa käyttää myös julkisen liikenteen kehittämiseen, kuten suunnitteluun, tutkimukseen, informaatio- ja maksuvälinetekniikan edistämiseen, linja-autoasemien palvelukyvyyn parantamiseen ja joukkoliikennevälineiden vammaisvarustukseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväk-

symien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämistä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahojen käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Junaliikenteen palvelujen osto.....	251 000 000
Bussi-, taksi- ja lentoliikenteen joukko- liikennepalvelujen osto.....	217 000 000
Kehittämishankkeet.....	20 000 000
Yhteensä	488 000 000

Liikenneministeriö ostaa junien henkilöliikennepalveluja, joita ei ole mahdollista ylläpitää vain asiakastuloin. Ostoilla turvataan junaliikenteen peruspalvelujen alueellinen kattavuus rataverkolla ja järjestetään YTV-alueen ulko-

puolisessa Helsingin lähiliikenteessä korkeampi palvelutaso kuin mihin asiakastulot antavat mahdollisuuden.

Määrärahaa käytetään linja-autoliikenteen palveluostoihin ja palveluvelvoitteiden korvaamiseen. Määrärahaa käytetään myös muun muassa taksilla ja kevytreittiliikenteenä hoidettavien joukkoliikennepalvelujen ostoihin.

Liikenneministeriö ostaa kaukoliikennepalvelut, joita ei voida ylläpitää vain asiakastuloin. Lääninhallitukset ostavat maaseudun peruspalveluonteisen runkoliikenteen, jota kunnat omilla palveluostoillaan täydentävät. Kaupungeille ja kaupunkiseutujen kunnille myönnetään kaupunkiliikenteen valtionapua. Kilpailuttaminen otetaan käyttöön sitä mukaa, kun tähän on hallinnollisia mahdollisuuksia.

1995 määräraha.....	488 000 000
1994 määräraha.....	488 000 000
1993 tilinpäätös.....	523 000 000

58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut

Valtionrautatiet lakkautetaan Valtionrautateiden yhtiöittämisestä annetun lain sekä valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytämisestä annetun lain nojalla liikelaitoksena 1.7.1995 lukien ja Valtionrautateiden liiketoiminta sekä rataverkon ylläpitoon ja rakentamiseen liittyvät tehtävät siirtyvät 1.7.1995 lukien perustettavalle osakeyhtiölle. Samalla perustetaan Ratahallintokeskus, joka hallinnoi rataverkkoa ja vastaa sen kunnosta sekä kehittämisestä. Ratahallintokeskus vastaa myös turvallisuus- ja muista viranomaistehtävistä.

Selvitysosa: Hallitus antaa valtion talousarvioesitykseen liittyen esitykset laiksi valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytämisestä sekä laiksi valtionrautateiden yhtiöittämisestä.

Valtion omistaman rataverkon hallinta siirtyy Valtionrautateiltä 1.7.1995 lukien liikenneministeriön alaisuuteen perustettavalle Ratahallintokeskukselle, joka vastaa radan kunnossapidosta ja rakentamisesta. Ratahallintokeskus tilaa työt pääasiassa VR-konsernilta. Valtionrautateiden

virat lakkautetaan 1.7.1995 lukien lukuun ottamatta virkoja, jotka siirretään Ratahallintokeskukseen.

Radanpidon rahoitus myönnetään seuraavilta momenteilta; alkuvuodelle momenteilta 31.58.62 ja loppuvuodelle momenteilta 31.58.21 perusradanpitoon, 31.58.77 kehittämiseen sekä 31.58.87 maa-alueiden hankintaan. Rahoitus on yhteensä 1 641 milj. mk, josta 1 158 milj. mk perusradanpitoon, 339 milj. mk kehittämiseen ja 3 milj. mk maa-alueiden hankintaan sekä 141 milj. mk Ratahallintokeskuksen toimintamenoihin.

Tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ja tasossa ottaen huomioon yleiset taloudellisuus-, turvallisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet. Kehittämisen painopiste on kapasiteetin lisäämisessä ja sähköistyksen laajentamisessa, jotka samalla mahdollistavat junanopeuksien nostamisen. Junaturvallisuutta parannetaan lisäämällä kulunvalvontalaitteita ja kiinnittämällä erityistä huomiota lisääntyneen raskaan transitoliikenteen erityistarpeisiin.

Rataverkon palvelutaso vuonna 1995:

Palveluluokka	Henkilöliikenne		Tavaraliikenne		Ratakilometrit	
	Nopeustaso km/h	Nopeustaso km/h	Akselipaino t	Nopeustaso km/h	v. 1994	v. 1995
1.....	yli 140	100—120	25	—	— ¹⁾	
2.....	120—140	60—100	22.5—25.0	1 470	1 575	
3.....	60—120	60—100	22.5	3 390	3 300	
4.....	—	40—80	16—20	800	785	
	Yhteensä			5 660	5 660	

¹⁾ ensimmäisen luokan rata Helsinki-Tampere valmistuu 2000-luvun alussa.

21. Ratahallintokeskus ja perusradanpito (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 771 000 000 mk.

Ratamaksu on otettu huomioon nettobudjetoituna tulona.

Määrärahaa saa käyttää 1.7.1995 lukien valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaisesti Ratahallintokeskuksen menoihin sekä sen tilaamiin perusradanpidon ja rakennusten kunnostus- ja muutostöihin. Määrärahaa saa käyttää myös lähialueyhteistyöhön. Määrärahaa saa käyttää 1.3.1995 lukien myös Ratahallintokeskuksen toiminnan aloittamisen valmistelua varten henkilökunnan palkkaus- ja toimintamenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 5 600 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Ratahallintokeskukseen voidaan 1.3.1995 lukien perustaa ylijohdajan (S 31) virka.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu toisen vuosipuoliskon radanpidon rahoitukseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina Ratahallintokeskukseen suoritettava ratamaksu, omaisuuden myyntituotot lukuunottamatta kiinteän omaisuuden myyntituottoja, kiinteistötoimen tuotot sekä maksullisen palvelutoiminnan tuotot.

Valtionrautateiden yhtiöittämisestä 1.7.1995 lukien Ratahallintokeskuksen hallintaan siirretään rataverkko laitteineen ja alueineen arvoltaan 9 500 milj. mk ja kiinteistöjä arvoltaan 1 200 milj. mk. VR-konsernille siirretään radanpidon työkoneet ja radanpidon kiinteistöjä sekä muuta käyttöomaisuutta yhteensä arvoltaan 400 milj. mk, vaihto-omaisuutta arvoltaan 150

milj. mk ja rahoitusomaisuutta 100 milj. mk. Ratahallintokeskus ostaa radanpidon työt, liikenteenohjauspalvelut ja kiinteistötoimen työt. Ratahallintokeskuksen tehtäviin kuuluu myös rautatieliikenteen turvallisuuteen liittyvät viranomaistehtävät. Radanpidosta annetun lain mukaiset tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö (noin 50) siirtyvät virkoiheen 1.7.1995 mennessä Ratahallintokeskukseen. Määrärahaa saa käyttää perustettavaan Ratahallintokeskukseen palkattavan henkilökunnan palkkaukseen 1.3.1995 lukien.

Ratahallintokeskuksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	912 000 000
Ratahallintokeskus.....	141 500 000
Perusradanpito.....	727 000 000
Kiinteistötoimi.....	43 500 000
Bruttotulot.....	141 000 000
Ratamaksu.....	90 000 000
Kiinteistötoimen tuotot.....	46 000 000
Myyntituotot.....	5 000 000

Yhteensä 771 000 000

1995 määräraha..... 771 000 000

31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien rahoitusosuuksien alentamiseksi.

1995 määräraha.....	6 000 000
1994 määräraha.....	8 000 000
1993 tilinpäätös.....	10 000 000

62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 660 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtionrautateistä

annetun lain (747/89) 3 §:n mukaisena rahoituksena Valtionrautateiden radanpitoon.

Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Valtionrautatiet tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 400 000 000 mk. Määrärahaa ja sen valtuutta sekä aikaisemmilta vuosilta

siirtyneitä määrärahoja saa myös käyttää Ratahallintokeskuksen toimesta 1.7.1995 jälkeen tapahtuvaan perusradanpitoon ja kehittämiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annettun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
KEHITTÄMISINVESTOINNIT			
Helsinki-Tikkurila, 4. raide	428 000	321 000	32 000 000
Helsinki-Tampere, tason nosto ¹⁾	910 000	200 000	4 000 000
Helsinki-Turku, tason nosto ¹⁾	670 000	485 000	26 000 000
Tampere-Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	467 000	369 000	26 000 000
Tampere-Pieksämäki, sähköistys	336 000	319 000	6 000 000
Tampere-Pori/Rauma, sähköistys	279 000		10 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	173 000	94 000	23 000 000
Muu kehittäminen ja suunnittelu			5 000 000
KEHITTÄMINEN			132 000 000
PERUSRADANPITO			528 000 000
YHTEENSÄ			660 000 000

¹⁾ Rataosien korvausinvestoinnit ja kunnossapitokustannukset on siirretty perusradanpitoon.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määräraha on tarkoitettu ensimmäisen vuosipuoliskon radanpidon rahoitukseen.

Perusradanpitoon sisältyy rataverkon kunnossapito sekä myös sellaiset korvausinvestoinnit, joilla radan kunto ylläpidetään entisen tasoisena.

Kehittämisinvestoinneilla lisätään rataosan kapasiteettia tai kohotetaan laatutasoa. Näitä ovat tasonnostohankkeiden turvallisuutta lisäävät osuudet, uudet raiteet ja rataosien sähköistykset ja kulunvalvontalaitteet. Kehittämishankkeina jatketaan jo aloitettuja kohteita ja aloitetaan sähköistystyöt Tampere-Pori/Rauma-rataosuudella. Rataosa Helsinki-Turku valmistuu vuonna 1999, mutta rataosa voidaan ottaa nopean liikenteen koekäyttöön jo vuonna 1995. Helsinki-Tampere rataosan arvioidaan valmistuvan aikaisintaan vuonna 2005.

1995 määräraha	660 000 000
1994 määräraha	1 492 000 000
1994 I lisämääräraha	400 000 000
1993 tilinpäätös	1 818 999 918

77. *Rataverkon kehittäminen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 207 000 000 mk.

Määrärahaa saa 1.7.1995 lukien käyttää valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annettun lain mukaisesti Ratahallintokeskuksen tilaamiin radanpidon kehittämishankkeisiin sekä EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 16 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu toisen vuosipuoliskon radanpidon kehittämishankkeiden rahoitukseen. Ratahallintokeskus ostaa rataverkon kehittämisessä tarvittavia töitä.

Kehittämishankkeiden erittely:
Kustannusarvio
1000 mk¹⁾

KEHITTÄMISINVESTOINNIT

	Kustannusarvio 1000 mk ¹⁾	Myönnetty 1000 mk ²⁾	Myönnetään mk
Helsinki-Tikkurila, 4. raide	530 000	438 000	54 000 000
Helsinki-Tampere, tason nosto	1 130 000	253 000	7 000 000
Helsinki-Turku, tason nosto	830 000	633 000	43 000 000
Tampere-Seinäjoki, kapasiteetin lisäys	580 000	490 000	42 000 000
Tampere-Pieksämäki, sähköistys	400 000	386 000	10 000 000
Tampere-Pori/Rauma, sähköistys	330 000		16 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	200 000	112 000	32 000 000
Muu kehittäminen ja suunnittelu			3 000 000
KEHITTÄMINEN			207 000 000

¹⁾ Kustannusarviot ja myönnetty varat on muutettu yhtiön laskutuksen mukaiseksi sisältäen yleiskulut ja myynnin arvonlisäveron.

1995 määräraha 207 000 000

87. *Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden ja korvausten sekä maanmittaus-

maksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu Ratahallintokeskuksen käyttöön toisen vuosipuoliskon rataverkon maa-alueiden hankintaan ja korvaukseen.

1995 määräraha 3 000 000

90. Valtionrautatiet

Valtionrautatiet lakkautetaan liikelaitoksena Valtionrautateiden yhtiöittämisestä annetun lain nojalla 1.7.1995 lukien.

1. *Palvelu- ja toimintatavoitteet ajalle 1.1.—30.6.1995*

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet on sanottu Valtionrautateista annetun lain (747/89) 4 §:ssä.

Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi tavaraliikenteen tavoitteena on tuottaa ja kehittää liiketaloudellisesti kannattavia, kilpailukykyisiä ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia palveluja.

Henkilöliikennettä kehitetään koko maan tarpeita palvelevan pitkämatkaisen joukkoliikennejärjestelmän runkona sekä osana pääkaupunkiseudun lähiliikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Henkilöliikenteen kaluston uusimista jatketaan vastaamaan 2000-luvun palvelusovaatimuksia ja nopeuksien nostoa. Joukkoliikenteen osana rautatieliikenteen markkinasuus pyritään säilyttämään palvelua

parantamalla, osittain valtion palveluostoilla sekä rataverkon säilyttämisellä nykyisessä laajuudessa ja sen kehittämisellä.

2. *Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet ajalle 1.1.—30.6.1995*

Valtionrautateiden liiketoiminnan investoinneista saa aiheutua menoja tilikaudella enintään 400 000 000 mk.

Valtionrautatiet saa tehdä tilikaudella liiketoiminnan investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 500 000 000 mk.

Tärkeimmät liiketoiminnan investointikohteet ovat rautatiekaluston hankinta ja saneeraus.

3. *Lainanotto*

Valtionrautatiet oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (623/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautatiet on tarkoitettu yhtiöittämään 1.7.1995 lukien ja liikelaitoksen viimei-

nen tilikausi on 1.1.1995—30.6.1995, minkä johdosta tavoitteet sekä investointeja ja lainanottoa koskevat valtuudet asetetaan alkuvuodelle.

Valtioneuvosto on ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksynyt alustavasti Valtionrautateiden tulostavoitteeksi tilikaudelle 1.1.1995—30.6.1995 125 000 000 markan tulok-

sen ennen tilinpäätössiirtoja. Voittoa ei tulouteta valtiolle. Ratomaksua peritään 1 000 000 mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 250 000 000 mk. Investoinnit rahoitetaan tulo-rahoituksella ja käyttöpääomaa vähentämällä.

Valtionrautateille on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 200 000 000 mk tilikauden aikana mahdollisesti esiin tuleviin kiireellisiin investointeihin tai käyttöpääomaa varten, mikäli tulo-rahoitus jää arvioitua pienemmäksi.

Tunnuslukutaulukko

	1993 toteutuma	1994 arvio	1995 ¹⁾ TAE ¹⁾
Liikevaihto, milj. mk	3 321	3 350	1 658
— muutos %	2,0	0,9	—
Käyttökate %	13,8	16,2	21,0
Voitto, milj. mk	239	250	125
— liikevaihdosta %	7,2	7,5	7,5
— peruspääomasta %	8,7	9,1	8,0
Sijoitetun pääoman tuotto %	3,4	3,6	3,1
Investoinnit liikevaihdosta %	7,0	7,9	15,1
Omavaraisuusaste	84,0	84,4	84,3
Liiketoiminnan henkilöstö	14 254	13 370	12 979

¹⁾ 30.6.1995 saakka

92. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet siten, että ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut lentoasemilla ja että lentoasemia ja lennonvarmistusjärjestelmää kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1995 enintään 400 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1995 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa

aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat lennonvarmistusjärjestelmän uusiminen sekä Helsinki-Vantaan lentoaseman kehittämiseen liittyvät hankkeet.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottamaan perustettavien tytäryhtiöidensä tai sen toimintaansa varten tarvitsemia toimitiloja omistavien kiinteistöyhtiöiden ottamien yhteensä enintään 30 milj. markan lainojen vakuudeksi.

3. Lainanotto

Ilmailulaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huo-

mioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 3 milj. mk vuonna 1995.

Ilmailulaitoksen vuoden 1995 mahdollisesta voitosta ei ole tarkoitus tulouttaa voitonjakoa valtiolle.

Investointeihin on arvioitun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 260 milj. mk, josta rahoitetaan tulo-rahoituksella 208 milj. mk (80 %), 30 milj. mk (12 %) valtion myöntämän peruspääoman korotuksella ja loput 23 milj. mk (9 %) rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla nettolainoituksen lisäyksillä.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva

Tunnuslukutaulukko

Liikevaihto, milj. mk	630,0	658,0	696,0
— muutos %	—9,7	4,6	5,8
Käyttökate, milj. mk	178,0	187,0	202,0
— käyttökate % liikevaihdosta	28,3	28,4	29,0
Voitto milj. mk	—1	1	3
— voitto % liikevaihdosta	—0,2	0,2	0,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,3	0,8	0,9
Omavaraisuusaste %	86,8	85,7	81,2
Investoinnit % liikevaihdosta	41,7	43,6	37,4
Henkilöstömäärä	1 590	1 590	1 590

alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1995 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	107
Lentokenttien talonrakennustyöt	98
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	55
Yhteensä	260

Ilmailulaitos ottaa lainaa vuoden 1994 aikana investointikohteisiin. Ilmailulaitokselle on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 200 milj. mk.

Ilmailulaitos osallistuu EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kotimaisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu	1995 TAE
Liikevaihto, milj. mk	630,0	658,0	696,0
— muutos %	—9,7	4,6	5,8
Käyttökate, milj. mk	178,0	187,0	202,0
— käyttökate % liikevaihdosta	28,3	28,4	29,0
Voitto milj. mk	—1	1	3
— voitto % liikevaihdosta	—0,2	0,2	0,4
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,3	0,8	0,9
Omavaraisuusaste %	86,8	85,7	81,2
Investoinnit % liikevaihdosta	41,7	43,6	37,4
Henkilöstömäärä	1 590	1 590	1 590

88. *Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus*
Momentille myönnetään 30 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää investointien rahoitukseen.

Selvitysosa: Peruspääoman lisäys käytetään Helsinki-Vantaan lentoaseman ulkomaan ja

kotimaan terminaalien välisen keskusosan rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Keskusosa valmistuu vuonna 1996.

1995 määräraha	30 000 000
1993 tilinpäätös	120 000 000

93. Ilmaliikenteen valtionavut

41. *Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon*

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien, lähinnä reitti- ja kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen raken-

tamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäksi avustuksia pienempien lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä anne-

tun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

1995 määräraha	11 000 000
1994 määräraha	11 000 000
1993 tilinpäätös.....	11 000 000

96. Valtion Korjaamo

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion Korjaamon tavoitteena on harjoittaa ajoneuvo- ja konekaluston korjausta, kunnossapitoa ja kehittämistä sekä muuta tähän toimintaan liittyvää liiketoimintaa. Valtion Korjaamo huolehtii valtion korjaamopalveluiden tarkoituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti.

Valtion Korjaamo pyrkii parantamaan korjaamotoiminnan kannattavuutta toimintoja rationalisoimalla sekä uusia liiketoiminta- ja yhteistyömuotoja kehittämällä.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtion Korjaamon investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1995 enintään 10 milj. mk. Lisäksi korjaamolaitos saa tehdä vuonna 1995 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 15 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat liikelaitoksen toiminnan kehittämiseen liittyvät investoinnit.

3. Lainanotto

Valtion Korjaamo oikeutetaan ottamaan val-

tion liikelaitoksista annetun lain (627/87) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 15 milj. mk.

Selvitysosa: Valtion Korjaamon (Raskone) tulostavoitteeksi on asetettu 0 mk vuonna 1995.

Investointeihin on tarkoitus käyttää noin 5 milj. mk, joka rahoitetaan tulorahoituksella ja eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahoitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Valtion Korjaamolle on tarpeen antaa valtuus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 15 milj. mk vuoden aikana investointeja ja ennalta arvaamattomia rahoitustarpeita varten.

Valtion Korjaamon tunnusluvut vuodelta 1995:

	1995 TAE
Liikevaihto, milj. mk	107,0
Käyttökate, milj. mk.....	5,1
— käyttökate % liikevaihdosta.....	4,7
Voitto, milj. mk	0
— liikevaihdosta, %	0
— peruspääomasta, %	0
Sijoitetun pääoman tuotto %	3,2
Investoinnit % liikevaihdosta.....	4,7
Omavaraisuusaste %	69,0
Henkilöstömäärä (noin).....	300

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämismenoihin sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu liikennejärjestelmiin, kuljetuslogistiikkaan, infrastruktuuriin, liikennepalvelujen järjestämiseen,

liikenneturvallisuuteen, liikenteen ympäristövaikutuksiin, viestintään sekä tietoverkkojen kehittämiseen.

1995 määräraha	13 000 000
1994 määräraha	13 000 000
1993 tilinpäätös.....	13 000 000

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-

miseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakenhankkeisiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukeminen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	150 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki.	1 150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki	250 000
Yhteensä	4 550 000

1995 määräraha	4 550 000
1994 määräraha	4 550 000
1993 tilinpäätös	3 399 922

42. Korvaus koulutuksesta

Momentille myönnetään 28 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen rautatie- ja ilmaliikenteen ammattikoulutuksesta.

Selvitysosa: Valtionrautateille ja sen toimin-

taa jatkaville yhtiöille on tarkoitus maksaa koulutuskorvausta yhteensä noin 25 000 000 mk ja Ilmailulaitokselle noin 3 000 000 mk.

1995 määräraha	28 000 000
1994 määräraha	29 000 000
1993 tilinpäätös	31 027 950

45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ministeriöiden yhteistyönä valmistelemaan Itä- ja Keski-Eurooppa-ohjelmaan sisältyviin liikenne- ja tietoliikenne-tutkimuksiin, liikenne- ja tietoliikennehankkeiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen, Baltian maiden sääpalvelun kehittämiseen sekä Itä- ja Keski-Euroopan maiden liikenne- ja tietoliikennealan virkamiesten ja yritysjohton koulutukseen.

1995 määräraha	8 500 000
1994 määräraha	8 500 000
1993 tilinpäätös	9 600 000

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos ±1000 mk	1994-1995 ±%
01. Liikenneministeriö (710).....	43 350	42 875	46 374	+ 3 499	+ 8
24. Tielaitos (720)	5 697 435	4 627 873	4 317 629	-310 244	- 7
25. Tienpidon valtionavut (720)....	224 878	137 000	130 000	- 7 000	- 5
30. Merenkululaitos (730).....	714 458	665 990	709 199	+ 43 209	+ 6
31. Merentutkimuslaitos (830).....	35 045	33 020	33 100	+ 80	+ 0
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730)	157 377	163 036	158 041	- 4 995	- 3
40. Autorekisterikeskus (720)	25 000	—	—	—	—
41. Ajoneuvohallinto (720).....	—	8 200	6 926	- 1 274	-16
50. Ilmatieteen laitos (830).....	174 620	124 234	126 119	+ 1 885	+ 2
52. Telehallintokeskus (710).....	56 927	10 869	—	-10 869	-100
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	238 100	226 500	218 000	- 8 500	- 4
57. Henkilöliikennepalvelujen osto ja julkisen liikenteen kehittäminen (750)	525 000	488 000	511 000	+ 23 000	+ 5
58. Radanpito ja radanpitoon liittyvät valtionavut (750).....	1 829 150	1 500 000	1 647 000	+147 000	+ 10
(85.) Sijoitukset valtionemmistöisiin yhtiöihin (740).....	100 000	—	—	—	—
92. Ilmailulaitos (740)	155 000	—	30 000	+ 30 000	—
93. Ilmaliikenteen valtionavut (730).	12 250	11 000	11 000	—	—
99. Liikenneministeriön hallinnononnan muut menot (710).....	57 028	55 050	54 050	- 1 000	- 2
Yhteensä	10 045 618	8 093 647	7 998 438	-95 209	- 1

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 2 974 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla saa lisäksi olla enintään 250 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä ammattiin vastavalmistuneiden työttömien osaaikaisiksi tutkimusapulaisiksi palkkaamiseen liittyen sekä Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta 21 henkilötyövuotta.

Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastointilainoja saa hyväksyä vuonna 1995 enintään 100 000 000 mk.

Turvavarastolain (970/82) 7 §:n mukaisia varastointiavustuksia saa vuonna 1995 myöntää enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriön tulosalueita ovat:

— julkisen elinkeinopolitiikan valmistelu ja toteuttaminen laadittujen strategisten suuntaviivojen mukaisesti, teollisen tuotannon vahvistaminen, teknologisen tutkimuksen ja tuotekehityksen tukeminen sekä lyhyellä että pitkällä tähtäyksellä, kilpailukykyisen energiajärjestelmän ja -teknologian edistäminen, teknisen ja kaupallisen osaamisen lisääminen, pk-yritystoiminnan kasvuedellytysten aikaansaaminen ja turvaaminen; valmistelussa otetaan ympäristönäkökohdat huomioon.

— yritysten kansainvälistymisen edistäminen sekä varautuminen yhdentymisen yritystoiminnalle ja elinkeinon hallinnolle asettamiin uusiin vaatimuksiin, mihin sisältyy muun ohella lupamenettelyjen purkaminen, kilpailun ja kulluttajapolitiikan edistäminen sekä elinkeinotukien vaikuttavuuden parantaminen sekä

— ministeriön kehittäminen nopeasti reagoivaksi asiantuntijaorganisaatioksi, joka on

hallinnollisesti kevyt ja jossa tulosalueita ylittävät yhteistyömekanismit vähentävät päällekkäisyyksiä ja lisäävät tavoitteellisuutta; henkilöstövoimavaroja ja henkilöstöjohtamista kehitetään henkilöstöstrategian pohjalta.

Tulostavoitteena on myötävaikuttaa suotuisaan taloudelliseen kehitykseen lisäämällä teollisuuden toimeliaisuutta, tukemalla tutkimus- ja tuotekehitystä sekä pk-yrityksiä välittömin ja välillisin rahoitus-, neuvonta- ja koulutustoimenpitein, edistämällä energian säästöä ja uusiutuvan energian käyttöä sekä energiajärjestelmän kilpailu-, ympäristö- ja turvallisuuskäsitteitä sekä helpottamalla yritysten kansainvälistymistä; tulostavoitteeseen pyritään vaikuttamalla asiantuntijana muihin talouspolitiikan valmistelijatahoihin.

Yleisperustelujen kappaleessa ”Elinkeinotukipolitiikan suuntaviivat” käsitellään kokonaisuutena hallinnonaloittaisia toimenpiteitä elinkeinotukijärjestelmien selkiyttämiseksi ja yksinkertaistamiseksi sekä eri tukien keskinäiseksi koordinoimiseksi. Elinkeinotukijärjestelmien selkiyttämisen lähtökohdaksi asetetaan, että elinkeinotukipolitiikan tulee edistää rakennemuutosta. Tämän mukaisesti kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan elinkeinopoliittisen toimenpitein tuetaan teollisuusstrategian, pk-yrityspoliittisen ohjelman ja energiastrategian mukaisesti rakenteiden uudistumista panostamalla teknologian kehittämiseen, lisäämällä kilpailua ja parantamalla rahoitusmarkkinoiden toimintaa. Strategisia toimenpiteitä on tarkoitus toteuttaa kehittämällä ja suuntaamalla julkista rahoitustukea innovatiivisille yrityksille.

Elinkeinopolitiikan toteuttamisessa kauppa- ja teollisuusministeriön tärkein tehtävä on vahvistaa ja parantaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä. Talousarvion valmisteluun liittyen hallinnonalan elinkeinotukia on tarkoitus sovittaa

ja suunnata tämän tehtävän mukaisesti. Tukien mitoituksessa ja tarkistuksessa otetaan huomioon yhdentymiskehityksen ja ETA-sopimuksen velvoitteet. Lisäksi tavoitteeksi asetetaan, että yritysten ja toimialojen tukemisesta siirrytään edellytysten luomiseen infrastruktuuria kehittämällä hallitusti keskipitkällä aikavälillä.

Jotta elinkeinopoliittisia tukitoimenpiteitä voidaan suunnata riittävässä määrin yritysten kasvun ja uusperustannan lisäämiseen sekä reaalisen kilpailukyvyyn ja alueellisen elinkeinopoliittikan toimintaedellytysten parantamiseen, on jo vuonna 1995 tarpeen tehostaa yritysten tukemisen koordinoitua ja vähentää epätarpeellisten tukien määrää ja parantaa niiden kohdentamista mm. seuraavien linjausten pohjalta:

- lakia kuljetusten alueellisesta tukemisesta jatketaan muutettuna siten, että suuryrityksille maksettavaa kuljetustukea karsitaan merkittävästi;

- suurten yritysten tavanomaisia investointeja ei tueta;

- suhdanneluonteisena tukena sovellettavan pk-yritysten investointien korkotukia koskevia uusia hakemuksia ei vastaanoteta vuoden 1995 alusta lukien;

- Kera Oy:n ja KTM yrityspalvelun tukimuotojen yhteensovittamista tehostetaan tuotannollisten investointien selkeämmäksi edistämiseksi sekä

- valtionyhtiöiden pääomarakenteen ja rahoitusaseman kehittämismahdollisuuksien parantamista ja monipuolistuessa osakehankintamääräraha on mahdollista poistaa talousarvioesityksestä.

Vuonna 1995 on tarkoitus aloittaa yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen myönnettävien erilaisten elinkeinotukien kokoaminen kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Samassa yhteydessä tavoitteena on yksinkertaistaa rahoitustukia. Tämän mukaisesti työministeriön yrityksille myöntämien työllisyysperusteisten valtionapuinvestointien osuus otetaan huomioon momentilla 32.51.49.

Edellä mainituilla elinkeinotukien ja -politiikan uudelleen kohdentamisella, mitoituksella ja koordinoinnilla on tarkoitus erityisesti turvata ministeriön tärkeänä pitämien painopistealueiden rahoitus- ja tukiresurssit. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan elinkeinopoliittikan kolme keskeistä painopistettä vuonna 1995 ovat seuraavat:

1. teknologian kehittämiskeskuksen myöntä-

misvaltuudet mitoitetaan valtion tiede- ja teknologianeuvoston kannanoton mukaisesti siten, että valtuuksien kasvu on 27 % ottaen huomioon energiateknologisen tutkimuksen resurssien siirron ja EU-jäsenyyden edellyttämien valtuuksien lisäyksen vaikutukset verrattuna vuoden 1994 talousarvioon;

2. pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämis- ja neuvontaresurssien (luku 32.52) kasvuksi mitoitetaan runsas kolmannes sekä

3. riskirahoitustoiminta.

Painopistealueiden asetannan lähtökohtana on, että teknologian kehittämiskeskuksella on keskeinen tehtävä teollisuusstrategian toteuttamisessa ja koko kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämisessä. Tutkimus- ja tuotekehityspanostuksen ohella pienten ja keskisuurten yritysten reaalinen kilpailukyky perustuu liikkeenjohtotaitoon, vientiin ja kansainvälistymiseen. Neuvonta, koulutus, konsultointi ja muut palvelut ovat keskeisiä pk-yritysten kilpailukyvyyn kehittämisessä, mistä syystä luvun 32.52 resurssien turvaaminen on tärkeää. Samalla pk-yritysten kehittämistoimintojen rinnalla on tarpeellista karsia pk-yrityksille säännöksistä aiheutuvia kustannuksia. Painopistealueen tarpeetonta tiedonkeruuta erityisesti karsitaan. Valtion harjoittamalla riskirahoituksella ja muulla erityisrahoituksella pyritään turvaamaan ja täydentämään markkinoilta saatavaa rahoitusta. Erityistä huomiota kiinnitetään valtion erityisrahoituslaitosten toimintaedellytysten parantamiseen ja tukijärjestelmien selkiyttämiseen. Määriteltujen painopistealueiden toimenpiteiden tavoitteena on osaltaan vahvistaa maamme koko teollisuuden kilpailuasemaa.

Vuonna 1995 energiateknologian tutkimuksen rahoitus siirretään ministeriöstä teknologian kehittämiskeskukseseen, valtion hankintakeskus yhtiöitetään, lisätään kaupallisten ja teollisuus-sihteereiden yhteistoimintaa, tulosohjausta syvennetään käynnistämällä arviointihankkeita ja valmistelemalla laatuohjelmia. Lisäksi jatketaan teknillisen tarkastuksen organisaation kehittämistä tavoitteena kokonaisuudistuksen toteuttaminen viimeistään vuoden 1996 alkuun mennessä. Uuden sähkömarkkinalain toimeenpano- ja valvontatehtäviä varten perustetaan sähkömarkkinaviranomainen.

Kauppa- ja teollisuusministeriö ja työministeriö sovittavat yhteen tukimuotoja siten, että kauppa- ja teollisuusministeriö tukee yrityksiä ja työministeriö työllistettäviä henkilöitä. Työministeriö ei käytä määrärahoja investointiavus-

tuksiin ja kauppa- ja teollisuusministeriö luopuu työllistettävien teknisen ja kaupallisen koulutuksen saaneiden henkilöiden palkkauksen avus-

tuksista, jotka suoritetaan työministeriön määrärahoista. Toiminta toteutetaan yhteistyönä.

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 122 586 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion Kemijoki Oy:ltä ostaman osakassähkön välittämistä aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää sähkölaitteiden markkinavalvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkinnon jakamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 534 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten, 435 000 mk valtioneuvoston vuonna 1994 käytettäväksi asetetun viran palkkausmenoina ja 130 000 mk kilpailuneuvoston kokouspalkkioina sekä lisäyksenä 6 952 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten sekä vähennyksenä 3 528 000 mk 10 henkilötyövuoden ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 32.44.21.

1995 määräraha	122 586 000
1994 määräraha	118 842 000
1994 II lisämääräraha.....	246 000
1993 tilinpäätös	94 138 000

22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus- ja selvitystoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisilta tilattavien ministeriön strategista valmistelua tukevien tutkimusten ja selvitysten tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Kohteena voivat olla valtioiden väliseen taloudelliseen yhteyntymiseen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja kotimaankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin liittyvät tutkimukset ja kehittämistoimenpiteet. Määrärahaa saa käyttää myös tulos-, seuranta- ja vaikuttavuusarviointien tekemiseen, matkailua sekä pienen ja keskiuuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja kilpailu- sekä kuluttajatutkimustoi-

mintaan, julkaisumenojen maksamiseen ja tutkimusten ohjaamisesta sekä johtamisesta aiheutuvien matka- ym. menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuuspoliittisista tutkimuksista, kehittämishankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaan matkoihin, julkaisu- ja tiedotusmenoihin sekä muihin vastaaviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 36 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 000 000 markan ja kahdeksan henkilötyövuoden siirto momentilta 32.50.24.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	10 528 000
1993 tilinpäätös.....	10 000 000

26. Kansainvälinen yhteistyö (osa EU) (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 75 615 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 800 000 mk siirtona momentille 32.55.21 ja 6 300 000 mk siirtona momentille 32.44.23 sekä lisäyksenä 710 000 mk siirtona momentilta 32.80.21. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 65 000 mk EURATOM-yhteisön hankintakeskuksen peruspääoman maksuosuutena sekä 38 000 000 mk Euroopan hiili- ja teräsyhteisölle maksettavana vuosimaksuna.

Määräraha on tarkoitettu käyttäjä seuraavasti:

	mk
Pohjoismaiden ydinturvallisuusalan tutkimusyhteistyö.....	1 800 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut.....	3 800 000

Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	7 300 000
OECD:n energia-alan järjestöjen jäsenmaksut	4 800 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	17 000 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	2 440 000
EURATOM-yhteisön hankintakeskuksen peruspääoman maksuosuus	65 000
Euroopan hiili- ja teräsyhteisölle (EH-TY) maksettava vuosimaksu	38 000 000
Muut menot	410 000
Yhteensä	75 615 000

1995 määräraha	75 615 000
1994 määräraha	37 085 000
1993 tilinpäätös	32 400 719

27. Sähkömarkkinaviranomaistoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sähkömarkkinalain täytäntöpanosta ja valvonnasta aiheutuvan viranomaistoiminnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 6 henkilön palkkaamiseen sekä enintään 3 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määraikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sähkömarkkinaviranomaisesta. Rahoitusta valtion talousarviosta tarvitaan viranomaistoiminnan ensimmäisenä käynnistysvuotena. Sen jälkeen toiminta rahoitetaan valvonta-, palvelu- ja lupamaksuilla.

1995 määräraha	2 200 000
----------------------	-----------

60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (1990/87) 52 §:n mukaisen varojen siirtämiseen takaisin valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määräjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä.

Ennakoarvion mukaan palautetaan vuonna 1995 noin 23 000 000 mk rahastossa ylimääränä olevia jätehuoltovelvollisen varoja. Palauttamista varten on valtiovarastosta siirrettävä varoja takaisin rahastolle.

1995 määräraha	23 000 000
1994 määräraha	1 200 000
1994 II lisämääräraha	—738 000
1993 tilinpäätös	41 144 240

61. (30.99.62) Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1391/92) mukaisesti viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1391/92) muuttamisesta. Varmuusvarastoihin sitoutuvan pääoman korkokustannusten määräksi arvioidaan 50 980 000 mk ja varastojen hoitokustannuksiksi 55 620 000 mk. Viljan hinnan alentumisesta mahdollisesti aiheutuvaa tappiota ei ole huomioitu.

1995 määräraha	106 600 000
1994 määräraha	194 600 000
1994 II lisämääräraha	—20 000 000
1993 tilinpäätös	190 300 000

66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen rahoitusosuuden maksamiseen Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun rahastoon.

1995 määräraha	2 100 000
1994 määräraha	2 000 000
1993 tilinpäätös	1 731 487

89. Perustettavan yhtiön muun oman pääoman korotus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion hankintakeskuksen toimintaa jatkamaan perustettavan yhtiön vararahaston lisäämiseen.

Selvitysosa: Määräraha vastaa Valtion hankintakeskuksen myyntisaamia valtion virastoilta ja laitoksilta vuoden 1994 päättyessä ja se on tarkoitettu sijoittamaan Valtion hankintakeskuksen toimintaa jatkamaan perustettavan yhtiön vararahastoon.

1995 määräraha 75 000 000

92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määrääjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Valtiovarastoon

näin siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on Suomen Pankin peruskorko lisätyn 2 prosenttiyksiköllä. Korvausta maksetaan 1.1.—31.12.1994 väliseltä ajalta.

1995 määräraha 60 900 000
1994 määräraha 67 000 000
1994 II lisämääräraha —958 000
1993 tilinpäätös..... 76 132 035

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on keskeinen merkitys kansantaloudessamme. Talouden tasapainottamiseksi tarvitaan pk-yritystoiminnan voimakasta lisäämistä ja laajentamista.

KTM yrityspalvelun tulosalueet ovat:

- alueellinen elinkeinopolitiikka
- pk-yritysten kehittämispalvelut
- yritysrahoitus.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti KTM yrityspalvelun piiritoimistoille seuraavat tulostavoitteet:

Kehittämispalvelujen tulosalueella asiakasmäärän arvioidaan kasvavan 9%. Sellaisten palvelujen osuutta lisätään, jotka tähtäävät pk-yritysten kansainvälistymiseen, uusperustannan lisäämiseen sekä yritys yhteistyön edistämiseen. Markkinoinnin ja kansainvälistymiskoulutukseen osallistuvien yritysten lukumäärää kasvatetaan 20%, uusperustannan osalta kasvutavoite on 20%.

Yritysrahoituksessa tavoitteena on parantaa yritysten pitkän aikavälin kannattavuutta sekä vaikean työllisyyden paikkakuntien työllisyyttä ja rakennemuutosalueilla elinkeinorakennetta.

Vuonna 1995 jatketaan yrityspalveluita tarjoavien maakunnallisten yrityspalvelukeskusten kehittämistä. Pk-yrityksille tarkoitettujen kehittämis- ja muiden palvelujen yhteensovittamiseksi ja palvelujen parantamiseksi keskeisenä ta-

voitteena on parantaa asiakaspalvelua yhteispalvelupisteiden avulla meneillään olevien koehankkeiden kokemusten pohjalta. Yritystutkimusten suorittamista selkeytetään aluetasolla toimivien yksiköiden ja hallinnonalalla toimivien valtion erityisrahoituslaitosten kesken.

Energia- ja kansainvälistymisavustuksia siirretään osittain ministeriöstä aluetasolla ratkaistaviksi. Tämän johdosta tehtävät lisääntyvät ja henkilöstötarpeet hoidetaan hallinnonalan sisäin siirroin.

Työn tuottavuus nousee 3% vuoteen 1994 verrattuna.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 303 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 458 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentilta 26.05.21 ja 1 200 000 mk yritysanalyysien ja muiden tarvittavien selvitysten palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 32.55.40 sekä vähennyksenä 1 300 000 mk aluetasolla yrityspalveluja tarjoavien yksiköiden yhteistyön tiivistämisen johdosta.

Maksullisen palvelutoiminnan osuus on 1 500 000 mk. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.02.

1995 määräraha 46 303 000
1994 määräraha 46 393 000
1993 tilinpäätös..... 47 826 000

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kuluttajaviraston lähtökohtana on kuluttajan edun huomioon ottaminen sekä taloudellisessa toiminnassa että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut alustavasti kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
— Kulutustavaroiden ja palveluiden markkina-
navalvonnan tehokkuus lisääntyy ja määräysten
vastaisten tuotteiden määrä vähenee.

— Kuluttajien turvallisuus paranee euroop-
palaisen standardoinnin avulla.

— Nykyistä laatu-, hinta- ja ympäristötieto-
sempi kuluttaja.

— Matkan ostajan 100 %:n suoja ennen
matkaa maksamilleen maksuille.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoite

— Viraston kokonaistuottavuus paranee 2 %.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 351 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon 51 000 mk valtion
kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen joh-
dosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä
300 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen
liittyviä tehtäviä varten. Maksullisesta palvelu-
toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momen-
tille 12.32.99.

1995 määräraha	25 351 000
1994 määräraha	25 188 000
1993 tilinpäätös.....	23 300 000

50. *Valtionavustus kuluttajajärjestöille*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää
avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työteho-
seura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttaja-
viraston määrittelemistä toiminnoista aiheutu-
viin menoihin. Myönnettävät avustukset perus-
tuvat tulossopimuksiin.

1995 määräraha.....	4 000 000
1994 määräraha.....	4 390 000
1993 tilinpäätös	4 390 000

28. Kuluttajavalituslautakunta

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakuntaan
saapuu vuosittain noin 3 000 kirjallista valitus-
ta. Vuosina 1992—1993 suoritteita oli 5 730
kappaletta ja keskimääräinen käsittelyaika 1993
lopussa kaikilla jaostoilla alle 12 kuukautta.
Vuonna 1995 tulevien valitusten määrän arvi-
oidaan ennustetun kulutuksen kasvun ja 1994
voimaan tulevien lautakunnan toimivaltaa laa-
jentavien kuluttajansuojalain muutosten myötä
lisääntyvän hieman vuosiin 1993 ja 1994 ver-
rattuna. Kuluttajavalituslautakunnan osa-
aikainen puheenjohtajan tehtävä muutetaan päätöi-
miseksi.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja
teollisuusministeriö on alustavasti asettanut ku-
luttajavalituslautakunnalle seuraavat tulosta-
voitteet vuodelle 1995:

Käsittelyaikoja lyhennetään edelleen asiakas-
vaikuttavuuden ja tuottavuuden lisäämiseksi.
Tuottavuus parantuu vähintään 6 % siten, että

keskimääräinen käsittelyaika ei millään jaostol-
la ylitä 10 kuukautta eikä täysistunnon käsitel-
täväksi tulevissa asioissa 12 kuukautta. Laut-
kunnan suosituspäätösten laatuun kiinnitetään
erityistä huomiota, jotta niiden noudattaminen
tehostuisi 70 prosenttiin. Lautakunnassa annet-
tavan yleisneuvonnan tarpeen ennallaan pysy-
minen edellyttää, että kunnallinen kuluttajaneu-
vonta säilyy vähintään nykyisen tasoisena.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 313 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
lisäyksenä otettu huomioon 13 000 mk valtion
kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen joh-
dosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha.....	5 313 000
1994 määräraha.....	5 265 000
1993 tilinpäätös	5 403 000

29. Kilpailuvirasto

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuk-
sena on talouden tehokkuuden lisääminen kil-
pailua edistämällä. EU-jäsenyyden myötä kil-
pailuviraston tehtävät lisääntyvät.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja
teollisuusministeriö on asettanut alustavasti kil-
pailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodel-
le 1995:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet tu-
losalueittain

— horisontaalisten kilpailurajoitusten tulos-
alueella paikallistetaan ja poistetaan taloudel-
lista tehokkuutta vähentäviä horisontaalisia kil-
pailurajoituksia erityisesti vakuutus- ja rahoit-
ustoiminnassa, metsäteollisuudessa sekä tervey-
denhuolto markkinoilla sekä puututaan myynti-
ja ostoyhteistyöjärjestelyjen samoin kuin yhteis-
yritysten kilpailua rajoittaviin vaikutuksiin;

— määräävän markkina-aseman väärinkäy-
tön tulosalueella puututaan perusteellisuuden ja
energiatuotannon sekä -jakelun vientiteollisuus-
den kilpailukykyä heikentävään ja vientisekto-
rin laajenemista hidastavaan määräävän mark-
kina-aseman väärinkäyttöön, selkiytetään julki-
sen yritystoiminnan muille aloille laajenemisen
kilpailuoikeudellisesti hyväksyttävät rajat sekä
eliminoidaan julkisen tuen määräävän markki-
na-aseman väärinkäyttöön johtavia seurauksia;

— vertikaalisten kilpailurajoitusten tulosalu-
eella selvitetään erikoistavarakaupan ja kaup-
paryhmittymien ohjehinnoitteluun liittyviä rajoit-
uksia, koneiden ja laitteiden varaosakaupan
yksinmyyntisopimuksia sekä tuotantotarvike-
tukkukaupan kauppaehtoja ja jakeluteitä;

— julkisten kilpailurajoitusten tulosalueella
poistetaan julkisten yhteisöjen toiminnasta
markkinoilla, pankkituesta ja arvonlisäverotuk-
sesta aiheutuvia kilpailuvääristymiä;

— EU-jäsenyyden voimaantulosta virastolle

kansallisena kilpailuviranomaisena aiheutuvat
uudet tehtävät hoidetaan tehokkaasti kaikilla
tulosalueilla sekä

— johdon ja hallinnon tulosalueella kehitet-
tään viraston ulkoista kuvaa tiedotuksen avulla,
vaikutetaan kilpailupolitiikasta käytävään kes-
kusteluun keskittymällä tehtyjen ratkaisujen
perusteisiin ja lisätään yritysten ja kuluttajien
tietoja niin kansallisista kuin kansainvälisistä
kilpailusäännöistä sekä järjestetään kilpailuvi-
raston voimavarat ja toimintaedellytykset siten,
että viraston päätehtävät voidaan hoitaa mah-
dollisimman tehokkaasti.

Palvelutavoitteet

— Tulosalueiden yhteisenä tavoitteena on
soveltamisohjeita kehittämällä ja käsittelyru-
tiineja tehostamalla huolehtia tutkimuspyyntö-
jen ja poikkeuslupahakemusten nopeasta ja
johdonmukaisesta käsittelystä ja edistää siten
talouden tehokkuutta sekä taata elinkeinohar-
joittajien oikeusturva.

Tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteet

— Resurssien oikean kohdentamisen ja kou-
lutuksen avulla suoriudutaan kasvavista ja ai-
empaa vaativammista, etenkin EU-jäsenyyden
voimaantulon ja kieltoperiaatteen soveltamista
edellyttävän kilpailulainsäädännön muutoksen
aiheuttamista, tehtävistä entistä tehokkaammin.
Lisäksi toiminnassa keskitytään vaikuttavuuden
kannalta olennaisimpiin kysymyksiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 486 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
lisäyksenä otettu huomioon 38 000 mk valtion
kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen joh-
dosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä
448 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen
liittyviä tehtäviä varten.

1995 määräraha	16 486 000
1994 määräraha	15 998 000
1993 tilinpäätös	15 572 000

30. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Talousarvion valmisteluun liit-
tyen kauppa- ja teollisuusministeriö on
asettanut elintarvikevirastolle alustavasti seu-
raavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— elintarvikehygienian kriittiset kohdat kor-

jattava;

— omavalvonta käynnistettävä 20 %:ssa elin-
tarvikelaitoksista sekä

— elintarvikevalvonnan tulokset tehtävä ku-
luttajalle tunnetuksi.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 10 250 000 mk.

225 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 25 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä

1995 määräraha	10 250 000
1994 määräraha	10 213 000
1993 tilinpäätös.....	10 320 000

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Kuluttaja-asiamies valvoo kuluttajansuojalaissa tarkoitettujen markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuutta ja turvaa kuluttajien oikeudellista asemaa hyödykemerkkinöillä. Asiantuntijaominaisuudessaan kuluttaja-asiamies toimii eri hallinnonaloilla kuluttajien oikeusasemaan vaikuttavia hankkeita valmisteltaessa. Kuluttaja-asiamies raportoi toiminnastaan valtioneuvostolle vuosikertomuksella.

kohtaiset asiat sekä uudet ja epätavalliset kaupallisen vaikuttamisen keinot. Toiminnan tavoitteena on erityisesti kuluttajan aseman parantaminen sopimussuhteissa. Toimiston voimavaroista 1/2 käytetään ennalta ehkäisevän toiminnan tulosalueella.

2. Yksittäisten ilmoitusten ratkaiseminen

Tälle tulosalueelle varataan 1/2 voimavaroista. Tavoitteena on, että kuluttaja-asiamiehelle saapuvista markkinointia ja sopimusehtoja koskevista ilmoituksista käsitellään yksittäisinä 680 asiaa (vuonna 1994 tavoitteena on 680 juttua; vuonna 1993 ratkaistiin 813 juttua, jolloin 2/3 henkilöstöstä osallistui tulosalueen työskentelyyn). Käsitteilyn nopeuden osalta tavoitteena on, että vuodenvaihteessa vireillä on enintään 800 juttua, eivätkä ne ole kahta vuotta vanhempia.

Painottamalla toimintaa ennalta ehkäisevään työskentelyyn, informoimalla kunnallisia kuluttajaneuvojia joutuisasti sekä tehokkaalla tiedottamisella pysytetään kuluttaja-asiamiehen toimistoon saapuvien markkinointia ja sopimusehtoja koskevien ilmoitusten määrä vuoden 1994 tasolla eli uusien ilmoitusten määräksi arvioidaan 1 200 juttua.

Talousarvion valmistelun yhteydessä on kuluttaja-asiamies, kuultuaan sidosryhmiään, neuvotellut kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa toimintansa tulostavoitteista. Kuluttaja-asiamiehen toimistolle on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet:

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 221 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 21 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	7 221 000
1994 määräraha	7 249 000
1993 tilinpäätös	7 400 000

1. Ennalta ehkäisevä toiminta

Tämän tulosalueen painopistealueita ovat välttämättömyyspalvelut, uudistuva lainsäädäntö, kansainvälistyvä kuluttajakauppa ja ajan-

keudellisia tai niihin verrattavia asioita. PRH:n tehtävänä on käsitellä sille säätiölaissa määrätty asiat.

Toiminta-ajatustaan PRH toteuttaa asiakaspalvelulla, neuvonnalla, kansainvälisellä yhteistyöllä ja ilmapiirin kehittämällä sellaiseksi, että henkinen omaisuus, luovuus, keksinnöllisyys ja osaaminen lisääntyvät. PRH välittää hallinnas-

32. Patenti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patenti- ja rekisterihallituksen (PRH) tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen edistäminen käsittelemällä patenttia, integroitua piirejä, mallioikeutta, tavaramerkkiä, hyödyllisyysmallia, yrityskiinnitystä, kaupparekisteriä, toiminimeä ja tilinpäätösasiakirjojen julkistamista koskevat asiat sekä tarjoamalla alansa tietopalveluita. Viraston tehtäväksi voidaan asetuksella määrätä myös muita teollisoi-

saan olevaa tietoa tutkimukseen, innovointiin, tuotekehittelyyn ja päätöksentekoon.

PRH:lle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan vähenevän 1,9 %, patenttihakemusten määrän pysyvän samana kuin vuonna 1994, tavaramerkkihakemusten määrän kasvavan 7,7 % ja kaupparekisteri-ilmoitusten määrän vähenevän 3,1 %. Kaupparekisteri-ilmoitusten tilapäinen väheneminen aiheutuu perusilmoituksiksi 1994 muuttuvien elinkeinoilmoitusten jätöstä pääasiassa vuonna 1994. Tämä vaikuttaa myös ilmoitusten ja hakemusten yhteismääriin, jossa vähenemisen arvioidaan olevan tilapäistä. Yhdistysrekisterin siirto oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen toteutetaan vuoden 1995 aikana.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on talousarvion valmistelun yhteydessä asettanut patentti- ja rekisterihallitukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus-, kaupparekisteri-, ja yritysikiinnityskäsittelyssä tavoitteena on:

Nostaa työn tuottavuutta vähintään 2 %.

Pitää asiakaspalvelu joutuisana tai parantaa sitä niin, että

— kotimaisten patenttihakemusten käsittelyaika on keskimäärin alle 2,3 v ja ulkomaisten alle 5,7 v;

— hyödyllisyysmallihakemusten käsittelyaika on keskimäärin alle 4 kk;

— tavaramerkkihakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 0,9 v;

— mallioikeushakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 10,5 kk;

— virheettömien kaupparekisteri-ilmoitusten

käsittelyaika alle 1 kk ja kaikkien hakemusten keskimäärin enintään 1,9 kk ja

— yritysikiinnityshakemusten käsittelyaika keskimäärin alle 2 vk.

Yksikkökustannukset voivat nousta enintään 8,2 %. Arvioitu nousu on seurausta kaupparekisteri-ilmoitusten yksikkökustannusten noususta, mikä aiheutuu paikallisviranomaisille alueellisesta neuvonnasta maksettavista korvauksista.

PRH:n tulot perustuvat lakiin patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/92) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tulotavoite on 132 252 000 mk.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	mk
Maksullisen toiminnan tulot	132 252 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	100 323 000
Käyttäjäämä	31 929 000
% tuloista	24,1
Osuus yhteiskustannuksista	31 841 000
Ylijäämä	88 000
% tuloista	0,1
Tulot kustannuksista	100,1
Hintojen muutos %	2,0
Volyymin muutos %	—5,4
Tuottavuuden muutos %	2,0

(21.) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentille 12.32.32 arvioituja nettotuloja vähentävänä tekijänä.

1994 määräraha	751 000
1993 tilinpäätös	107 941 000

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimustoiminnan yleisenä tavoitteena on tuottaa tutkimustietoa kulutuksen merkityksestä ja kuluttajien asemasta ja ongelmista yhteiskunnassa, talouden nousu- ja laskukausien vaikutuksesta kuluttajien eriarvoisuuteen, markkinoiden muutoksista ja niiden vaikutuksista kuluttajien asemaan, kuluttajien toimintavalmiuksista sekä tuotanto- ja kulutusketjujen kytkennöistä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa alustavasti sovitut tulostavoitteet toteutetaan projekteina, joita ovat

— kulutuksen hallinta ja kuluttajaksi soisalistuminen

— julkiset tukimuodot kotitalouksien näkökulmasta

— kotitaloustyön hallinta ja sosiaaliset verkostot

— lasten ja nuorten kulutus, kuluttajaksi kasvaminen ja perheen dynamiikka

— kulutuksen merkitykset

— kulutuksen, ostamisen ja omistamisen merkitykset

- kuluttajien käsitykset tavaroiden ja palvelusten laadusta
- energia- ja materiaalivirrat tuotanto- ja kulutusketjuissa
 - tutkimusohjelman valmisteleminen kulutuksesta ja kestävästä kehityksestä
 - tekstiilien tuotanto- ja kulutusketjut
 - kulutustavaroiden laadun historiallinen muuntuminen
- kulutusyhteiskunnan ja kuluttajapolitiikan muutokset; ideologia, historia ja tulevaisuus
 - kotitalousneuvonnasta kuluttajapolitiikkaan
 - kuluttajavalistuksen ideologia ja tavoitteet
 - ravitsemusvalistuksen tieteellistyminen
- markkinoiden integraatio ja kuluttaja
 - hinnanmuodostus kaupan vapautuessa
 - kansainväliset hintaerot
- välittävien markkinoiden toiminta ja kuluttaja
 - erikoistavarakaupan rakenne ja palvelut

- kuluttajien panostus kaupankäyntiin
- sähköisen kaupankäynnin palvelujen arviointi

Kuluttajatutkimuskeskus edistää tutkimustulosten hyväksikäyttöä välittämällä tietoa Suomessa valmistuneista sekä meneillään olevista ja suunnitteilla olevista kuluttajatutkimuksista.

Kuluttajatutkimuskeskus parantaa kuluttajatutkimuksen vaikuttavuutta kehittämällä kansallista ja kansainvälistä tutkimus- ja muuta yhteistyötä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 9 727 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 27 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1995 määräraha	9 727 000
1994 määräraha	9 746 000
1993 tilinpäätös.....	10 818 000

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää sekä tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

- luodaan kansallisten mittanormaallaboratorioiden toiminnan tuloksellisuuden arviointimenettely;

- laajennetaan kansallinen mittanormaali-järjestelmä kattamaan kansallisen tarpeen edellyttämät suureet;

- liitytään EAC:n sopimukseen kaikilla sertifiointin osa-alueilla;

- akkreditoinnit tehdään kansainvälisten vaatimusten mukaisina kysynnän edellyttämässä laajuudessa;

- kehitetään perusvalmiudet ympäristötar-

kastajien ja julkisten hankintojen toimintaan liittyvien tarkastajien akkreditoiteja varten sekä

- tulot kattavat maksullisen toiminnan kustannukset.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 276 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	10 996 000
Maksullisen toiminnan erillismenot...	1 322 000
Muut toimintamenot.....	9 674 000
Bruttotulot	1 720 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	1 200 000
— muut suoritteet.....	500 000
Muut tulot	20 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 9 276 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 576 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 660 000 mk vuonna 1994 palkattujen kahden henkilön palkkoina.

1995 määräraha.....	9 276 000
1994 määräraha.....	5 724 000
1994 II lisämääräraha	330 000
1993 tilinpäätös	7 645 000

23. *Kansallisen mittanormaalijärjestelmän kehittäminen ja EU:n mittaus- ja testausohjelma* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/93) mukaisesti kansallisen mittanormaali-

lijärjestelmän yleisestä toteuttamisesta, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjauksesta, kehittämisestä ja hallinnoinnista, mittatekniikan edistämisestä sekä EU:n mittaus- ja testausohjelmaan liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja kehittämishankkeista aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoihin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotusmenoihin, asiantuntijapalveluihin, laitehankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin toimintamenoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	6 602 000

39. Teknillinen tarkastuskeskus

Selvitysosa: Teknillinen tarkastuskeskus ylläpitää ja edistää teknillistä turvallisuutta ja luotettavuutta kansallisten ja kansainvälisten tarpeiden mukaisesti. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan ja yksityisiin kansalaisiin. Tarkastuskeskuksen toimintaan vaikuttaa merkittävästi Euroopan yhdentymiskehitys, johon liittyy teknisten määräysten harmonisointi kaupan teknisten esteiden poistamiseksi.

Tarkastus- ja lupapalvelujen kysynnän vuonna 1995 arvioidaan olevan vuoden 1994 tasolla.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Teknilliselle tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— teknillisessä tarkastuksessa ja valvonnassa otetaan käyttöön turvallisuustasoa kuvaavia tunnuslukuja, joita käytetään apuna toiminnan kehittämisessä;

— Tarkastuskeskuksen valvontaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaa suunnataan vuoden 1994 kokemusten perusteella. Tavoitteena on varmistaa, että ensivalvonnan välttäneet tuotteet poistetaan markkinoilta ja että väärinkäytökset ensivalvonnassa selvitetään ja oikaistaan;

— kemikaalitarkastuksissa valvontatarkastukset kohdistetaan teollisuuskemikaaliasetuksen edellyttämiin turvallisuusselvityksiin;

— lupa- ja tarkastustoiminnassa säilytetään palvelutaso ennallaan ja

— hankitaan pätevyys toimia ilmoitettuna laitoksena paineastialaitteita ja jalometallituotteita koskevien uusien EU-direktiivien alueilla.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1993 toteutuma *	1994 ennakoitu *	1995 TAE *
Maksullisen toiminnan tulot tmk	51 953 (0,1)	51 812 (-0,3)	52 800 (1,9)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk	45 395 (-3,5)	43 925 (-3,2)	44 676 (1,7)
Käyttäjämää tmk.....	6 558 (33,8)	7 887 (20,3)	8 124 (3,0)
— % tuloista.....	12,6	15,2	15,4
Osuus yhteiskustannuksista, tmk.....	6 096 (-1,4)	6 714 (10,2)	6 714 (0)
Ylijäämä/alijäämä, tmk	463 (136,1)	1 172 (153,5)	1 410 (20,3)
— % tuloista.....	0,9	2,3	2,7

Tulot % kustannuksista.....	101	102	103
Hintojen muutos %.....	7,6	2	2
Volyymin muutos %.....	-7	-2	0
Tuottavuuden muutos %.....	-2,5	-0,6	0

* suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
20 572 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentilta palkattava maksullisen toiminnan henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöiden enimmäismäärään.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 072 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	73 372 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	53 458 000
Muut toimintamenot.....	19 914 000
Bruttotulot.....	52 800 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	52 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	46 900 000
— muut suoritteet.....	5 500 000
Muut tulot.....	400 000
<hr/>	
Nettomenot.....	20 572 000
1995 määräraha.....	20 572 000
1994 määräraha.....	19 396 000
1994 I lisämääräraha.....	- 4 000 000
1993 tilinpäätös.....	72 000 000

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestävää käyttöä. Toimintaa suunnataan palvelujen kysynnän perusteella ja tavoitteena on tuottaa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti hyödynnettäviä sekä tieteellistä toimintaa tukevia tutkimustuloksia. Tutkimuskeskuksen yhteiskunnalliset perustehtävät, kuten raaka-ainevarojen etsintä ja inventointi sekä näihin liittyvä tutkimus- ja kehitystyö, rahoitetaan budjettivaroin.

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään osana valtakunnallista tutkimus- ja teknologiapoliittikkaa tutkimuspoliittisen ohjelman mukaisesti;

— tutkimuskeskus terävöittää toimintaansa priorisoimalla toimintansa vahvuusalat. Toiminnallisten ja organisatoristen muutosten seurauksena tutkimuskeskuksen asema valtakunnallisena geologian alan asiantuntijana vahvistuu;

— tutkimuskeskuksen tietovarastojen hyväk-

sikäyttöä aktivoidaan ja laajennetaan erityisesti maksullisessa toiminnassa;

— tutkimuspoliittisen ohjelman päämäärien toteuttamiseksi määritellään pitkäaikaiset tutkimus- ja inventointiohjelmat;

— maksullisen toiminnan palvelutarjontaa tehostetaan muodostamalla palvelukokonaisuuksia ja tuotteistamalla palveluja. Maksullisen palvelutoiminnan edellytyksiä parannetaan mm. kehittämällä kilpailukykyä ja menettelytapoja ja vahvistamalla tutkimuskeskuksen ulkoista kuvaa;

— malminetsintää ja maankamaran muiden raaka-ainevarojen tutkimusta ja inventointia tehostetaan mm. rationalisoimalla toimintoja ja suuntaamalla voimavaroja hyödynnettävyydestävoitteiden mukaisesti valittuihin kohteisiin. Raaka-ainehuollon tulosalueella painoalana on metallisten malmien etsintä. Keskeisin etsintäkohde on nikkeli. Muita strategisesti tärkeitä etsintäkohteita ovat kupari, sinkki ja kulta. Teollisuusmineraalien osalta painoalana ovat pigmenttimineraalit. Valtakunnallisten raaka-ainekohtaisten tiedostojen muodostamista jatketaan;

— ympäristönuhollon tulosalueella tavoittee-

na on kehittää menetelmiä ja käytäntöjä, joilla geologinen tieto on sovellettavissa välittömästi ympäristöhuollon tarpeisiin. Toimintaa suunnataan yhdyskunta- ja maankäytön suunnittelun edellyttämiin selvityksiin ja ympäristön tilan muutosten seurantatutkimuksiin; sekä

— perustiedon tuottamisen tulosalueella pai-

nopistealana on raaka-ainetalouden tietoperustan laajentaminen. Tutkimus- ja kartoitustulosten valmistumista nopeutetaan ja niiden hyödyntämistä monipuolistetaan uusien menetelmien ja sovellusten avulla.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1993 toteutuma	1994 ennakoitu ^{*)}	1995 TAE ^{*)}
Maksullisen toiminnan tulot tmk	16 511 (-28)	25 000 (+51)	25 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	12 771 (-30)	20 888 (+64)	20 912
Käyttäjäämä tmk	3 740 (-19)	4 112 (+10)	4 088 (-1)
— % tuloista	23	16	16
Osuus yhteiskustannuksista tmk	955 (-23)	1 123 (+18)	1 155 (+3)
Ylijäämä tmk	2 785 (-18)	2 989 (+7)	2 933 (-2)
— % tuloista	17	12	12
Tulot % kustannuksista	120	114	113

^{*)} Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 197 212 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 712 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa myönnetyn, kairaus- ja mittauspalvelujen ostoa koskevan valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 1995.

1995 määräraha	197 212 000
1994 määräraha	190 172 000
1994 I lisämääräraha	4 000 000
1993 tilinpäätös	183 930 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja muiden kalustoesineiden hankinnasta aiheutuvien, asiakkailta täysimääräisinä veloitettavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1995 määräraha	19 450 000
1994 määräraha	19 450 000
1993 tilinpäätös	11 577 361

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) tuottaa tutkimuspalveluja yritysten kilpailukyvyyn parantamiseksi, teollisuuden rakenteen monipuolistamiseksi sekä yhteiskunnan infrastruktuuriin kehittämiseksi. VTT:n toiminnassa korostetaan asiakaslähtöisyyttä, mihin uudistettu organisaatio antaa entistä paremmat mahdollisuudet.

VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön

laatiman kansallisen teollisuusstrategian ja tiede- ja teknologianeuvoston kehittämisstrategian mukaisesti. Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittäminen;

— tehokkaampien, turvallisempien ja ympä-

ristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessin aikaansaaminen teollisuuden käyttöön;

— informaatiotekniikan hyväksikäytön tehostaminen teollisuudessa, muussa elinkeinotoiminnassa ja hallinnossa sekä laite- ja ohjelmistotuotannon edistäminen;

— energiahuollon toimivuuden sekä energiantuotannon ja käytön tehostaminen ja päästöjen vähentäminen sekä

— teollisen rakentamisen edistäminen ja rakennus ympäristön laadun parantaminen.

VTT suorittaa tehtävänsä toteuttamalla

1) asiakkaiden tilaamat toimeksiannot maksullisena toimintana

2) sopimustutkimusta yhteisrahoitteisena, johon kuuluu ulkopuolisella rahoituksella tapahtuva osallistuminen kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimusohjelmiin ja muihin yhteisrahoitteisiin hankkeisiin (ulkopuolisten rahoittama osuus yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta on aiemmin luettu maksulliseen toimintaan)

3) budjettirahoituksella strategisesti tärkeiden teknologia-alueiden pitkäjänteistä tutkimusta, josta aikaisempaa suurempi osa tehdään yhteisrahoitteisena sopimustutkimuksena.

Vuonna 1995 VTT:n tutkimustoiminnan menoista noin kaksi kolmasosaa katetaan maksullisesta toiminnasta ja yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta saatavilla tuloilla.

Maksullisesta toiminnasta saatavien tulojen ennakoidaan kasvavan. Teollisuuden toimeksiannot lisääntyvät kaikilla toimialoilla rakennus- ja yhdyskuntatekniikkaa lukuunottamatta. Valtionhallinnon toimeksiantojen arvioidaan sen sijaan vähenevän.

Palvelutason parantamiseksi hankitaan kasvavassa määrin asiakaspalautetta. Innovatiivisten, teknologisesti korkeatasoisten, vientiorientoituneiden yritysten määrää asiakaskunnassa lisätään. Pienille ja keskisuurille yrityksille ke-

hitetään uusia tutkimuspalveluja ja lisätään tieto- ja asiantuntijapalveluja. Tulotavoitteiden saavuttamiseksi markkinointia ja myyntityötä tehostetaan.

Tuotteiden vaatimustenmukaisuuden arvioinnille hankitaan kansainvälinen hyväksyntä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Näiden toimenpiteiden tuloksena tarjotaan palveluja, jotka luovat edellytyksiä teollisuuden tuotteiden hyväksymiselle yhdyntyville Euroopan markkinoille ja joita Suomen viranomaiset tarvitsevat.

Sopimustutkimukseen kilpailun kautta saatava ulkopuolinen rahoitus kasvaa. Osallistumista EU:n tutkimusohjelmiin laajennetaan huomattavasti. Osallistuminen TEKESin rahoittamiin teknologiatutkimusohjelmiin pysyy suunnilleen ennallaan.

Budjettirahoitus suunnataan ensisijaisesti monivuotisiin ja suuriin, ydinosaamisalueisiin kuuluviin hankkeisiin vuorovaikutuksessa yritysten, korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa.

Tuottavuutta kohotetaan kehittämällä johtamista, toiminta- ja työtapoja, tietojärjestelmiä ja yhteistyötä.

Vuosina 1993—94 suoritettujen rationalisointitoimien seurauksena välilliset menot vähenevät vuonna 1995 noin 20 milj. mk. Sen lisäksi supistetaan hallinnon käyttömenoja edelleen noin 10 %. Budjettirahoituksen painopistealueita selkeytetään aikaisempaa voimakkaammin, koskien lähinnä elektroniikkaa, tieto-, kemian-, bio- ja elintarvike- sekä energiatekniikkaa. Projektointiaste pidetään vähintään 77 %:ssa.

Maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että tulot kattavat kustannukset. Tuloista tuloutetaan valtiolle 7 % toimintamenojärä- rahan vähennyksenä.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko

	1993 toteutuma *)	1994 ennakoitu *)	1995, TAE *)
Maksullisen toiminnan tulot, 1 000 mk	516 048	558 606	300 000
Ylijäämä, 1 000 mk	0	0	0
Investoinnit, 1 000 mk	35 456	37 083	17 500
— % tuloista	(4,5)	(4,6)	5,8
Yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tulot, 1 000 mk	6,9	6,6	
			300 000
Tulot yhteensä	516 048 (2,2)	558 606 (8,2)	600 000 (7,4)

* suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa
306 440 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Momentilta palkattava maksullisen toiminnan ja ulkopuolisella rahoituksella palkatun sopimustutkimuksen henkilöstö ei sisälly pääluokan henkilöstön enimmäismäärään.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	906 440 000
Maksullinen toiminta	281 000 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	281 000 000
Budjettirahoitteinen toiminta	344 440 000

Bruttotulot	600 000 000
Maksullinen toiminta	300 000 000
Yhteisrahoitteinen sopimustutkimus ...	300 000 000
Nettomenot	306 440 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 44 440 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

1995 määräraha	306 440 000
1994 määräraha	295 976 000
1993 tilinpäätös	884 750 151

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 39 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Sähkötalo 2, Espoo	3 700	94 000	25 405	15 000 000	33 000 000
— rakennus					
— kiinteät laitteet		11 000			
2. Perusparannus- ja muutostyöt					6 000 000
Yhteensä					39 000 000

1995 määräraha	39 000 000
1994 määräraha	16 000 000
1993 tilinpäätös	41 400 000

88. *Toimitilojen ostaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Tampereen kaupungin tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian tek-

nologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen yhtiölainaosuuden lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lainaosuuden on laskettu olevan vuoden 1994 lyhennysten jälkeen 7 995 500 mk.

1995 määräraha	1 700 000
1994 määräraha	1 700 000
1993 tilinpäätös	1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskusten tavoitteena on yhteiskunnan hyvinvoinnin ja vakaan kehityksen edistäminen kohottamalla suoraan tai välillisesti teollisuuden teknologista uudistumista ja tasoa kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien sekä palveluiden aikaansaamiseksi.

Kauppa- ja teollisuusministeriön kehittämiskeskuselle asettamana vaikuttavuustavoitteena on uusien kansainvälisesti kilpailukykyisten

tuotteiden ja tuotantomenetelmien ja näiden kehittämisen edellytyksenä olevan teknologisen osaamisen syntyminen. Tavoitteen saavuttamista seurataan yleisiä talouden indikaattoreita käyttäen ja toiminnan vaikuttavuutta arvioivat kansalliset ja kansainväliset ulkopuoliset riippumattomat asiantuntijat.

Vaikuttavuustavoitteittensa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön alustavasti vuodelle 1995 asettamien tulostavoitteiden saavuttamiseksi

suunnataan asiantuntija- ja rahoitusresursseja valikoivasti kilpailukykyisten tuotteiden ja prosessien kehitystyöhön sekä kaupallistamiseen, teollisesti hyödynnettävään soveltavaan tekniseen tutkimukseen, pk-yritystoiminnan, uuden teknologialiiketoiminnan ja uusyrittäjyyden edistämiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään yritysten verkottumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin tutkimus- ja kehitystyössä. Kotimaisen teollisuuden tarpeiden mukaisesti panostetaan Euroopan unionin tutkimusohjelmiin ja muuhun kansainväliseen teknologiayhteistyöhön sekä hankkeisiin, jotta edellytetyt panostusvelvoitteet ja kansainvälisen yhteistyön teollisuudelle ja tutkimukselle tarjoamat mahdollisuudet voidaan hyödyntää tehokkaasti.

Energiateknologinen tutkimus siirretään kauppaja- ja teollisuusministeriöstä teknologian kehittämiskeskukseen 1.1.1995. Siirrolla pyritään hyödyntämään yleisen teknologisen kehityksen ja energiateknologian edistämisen koordinaatio ja vuorovaikutus. Energiateknologisen tutkimuksen päätavoitteena on hyödyntäen energiaosaamisen erityispiirteet vaikuttaa välittömästi tai välillisesti kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja prosessien kehittämiseen. Energiateknologisen tutkimuksen kohdealueita ovat energiansäästö, bioenergian ja muun uusiutuvan energian tekniikoiden sekä ympäristörasitteita vähentävien sekä uusien kilpailukykyisten teknologioiden kehittäminen.

Tukemiensa hankkeiden menestyksen lisäämiseksi teknologian kehittämiskeskus kehittää ja monipuolistaa pk-yrityksiin suuntautuvia tutkimuotoja. Erityistä huomiota kiinnitetään suurten ja pienten yritysten verkottumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin, mihin liittyen yritysten yhteishankkeita suositaan yhä enemmän.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 112 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on energiateknologisen tutkimuksen siirrosta johdun lisäyksenä otettu huomioon 3 528 000 mk 10 henkilötyövuoden ja muiden menojen siirtona momentilta 32.01.21, 600 000 mk energian tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menoina siirtona momentilta 32.55.21 ja 2 500 000 mk energiantutkimuksen tietohuoltojen siirtona momentilta 32.55.27.

Maksullisesta toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1995 määräraha	112 000 000
1994 määräraha	105 537 000
1993 tilinpäätös	108 151 000

23. (32.44.23 ja 55.23) Soveltava tekninen tutkimus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 406 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, alueellisten teknologiaohjelmien ja yritysryhmähankkeiden käynnistämiseen liittyvästä selvitystoiminnasta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyseistä, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisuja tiedotustoiminnasta sekä tutkimushankkeiden edellyttämistä asiantuntijapalveluista ja ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa myös käyttää korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten kansallisista ja kansainvälisistä avaruusalan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen edellyttäen, että hankkeet kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja että niillä vaikutetaan kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien tai palvelujen kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja ulkomaanmatkoista, teollisuudelta tilattavasta kehitystyöstä ja avaruusalan uutuustuotteiden hankinnoista, asiantuntijaseminaarien ja -vierailujen järjestämisestä, uuden tekniikan soveltamiseen liittyvästä selvitystyöstä ja hankkeiden evaluointitoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teolli-

suusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti sekä vastavalmistuneiden työllistämiseksi tutkimushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää energiateknologisia tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumisesta, asiantuntijaseminaareista ja -vierailuista, tutkimusten julkaisemisesta ja tietohuollosta sekä informaatiotoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1993 käynnistyneiden energiatutkimusohjelmien toteutusta jatketaan.

Vuonna 1995 em. kohteisiin saa hyväksyä sitoumuksia 513 000 000 markan arvosta. Valtuudesta on tarkoitus käyttää 30 000 000 mk korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille myönnettävään rahoitukseen edellyttäen, että määrärahaalla palkataan ammattiin valmistuneita työntömiä osa-aikaisiksi tutkimusapulaisiksi vähintään 500.

Määrärahaa saa käyttää myös kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä 6 300 000 mk kansainvälisten tutkimushankkeiden jäsenmaksujen siirtona momentilta 32.01.26.

Vuonna 1995 myöntämisvaltuutta käytetään tulostoimintasuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— ohjelmiin sitomattomaan sovelta- vaan tutkimukseen.....	143 000 000
— teknologiaohjelmiin.....	93 000 000
— avaruusalan kansainväliseen yhteis- työhön.....	98 000 000
— energiateknologiahankkeisiin.....	63 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankei- siin.....	53 000 000
— uutuustuotteiden hankintaan.....	10 000 000
— yritysten tutkimushankkeisiin.....	10 000 000
— asiantuntijapalveluiden ostamiseen .	4 000 000
— tutkimusten julkaisemiseen ja tiedot- tamiseen.....	9 000 000
— vastavalmistuneiden työllistämiseen tutkimushankkeisiin.....	30 000 000
Yhteensä	513 000 000

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Myöntämisvaltuus Vuosi	Milj. mk	Menot, milj. mk		1995	1996	1997
		1993	1994			
1993.....	410	194	186	30		
1994.....	420		118	162	140	
Energiateknologia.....				21	1	
1995.....	513			187	218	108
Yhteensä		194	304	400	359	108

1995 määräraha.....	406 300 000
1994 määräraha.....	315 050 000
1993 tilinpäätös.....	196 982 784

40. (32.44.40 ja 55.42) *Tuotekehitysavustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 580 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätösten mukaisesti avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille uusia kansainvälisesti kilpailukykyisiä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia myönnettäessä tulee ottaa huomioon erityisesti vaativat hankkeet, uuden tek-

nologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheissa sekä pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille ulkomaisten tuotevalmistus- ja tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien hankkimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edistetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tuetaan uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuote-

ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa. Määrärahaa saa käyttää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen sekä alueellisen teknologiatoinnin edistämiseksi avustusten maksamiseen yrityksille ja oikeustoimikelpoisille yhteisöille yritysten yhdessä toteuttamiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin, joilla edistetään teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Määrärahaa saa käyttää myös pk-yritysten tuote- ja tuotantomenetelmien kehittämishankkeisiin sekä niiden toteuttamisen kannalta välttämättömiin teknologiahankintoihin silloin, kun hankkeen ja hankinnan muodostama kokonaisuus nostaa oleellisesti yrityksen teknologista tasoa. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti myös avustusten maksamiseen energiateknologisista tutkimuksista sekä ydinenergia-alan teknologisista kehittämisprojekteista ja kansainvälisistä hankkeista aiheutuviin menoihin. Kokeiluluonteisesti vuonna 1995 määrärahaa saa käyttää myös koerakentamisesta aiheutuvien välttämättömien lisäkustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten. Vuonna 1995 avustuksia saa myöntää enintään 826 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrachaa.

Selvitysosa: Tuotekehitysavustuksilla tuetaan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teollisia kehityshankkeita. Rahoitus suunnataan erityisesti teollisuuden kilpailukyvyä lisäämistä ja tuotantorakenteen kehittämistä edistäviin hankkeisiin.

Myöntämisvaltuus

Vuosi	Milj. mk
1993.....	645
1994.....	600
Energiateknologia.....	
1995.....	826
Yhteensä	

1995 määräraha	580 000 000
1994 määräraha	321 000 000
1993 tilinpäätös	234 265 405

83. Tuotekehityslainat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 198 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille

Tuotekehitysrahoituksella kannustetaan aikaisempaa enemmän yrityksiä yhteisiin toimiala- ja yritysryhmäkohtaisiin teknologiaohjelmiin, joiden avulla pyritään kehityksen nopeuttamiseen ja resurssien tehokkaaseen käyttöön teollisuuden kilpailukyvyä parantamiseksi sekä yritysten verkostumisen edistämiseksi.

Avustuksilla edistetään teknologia liiketoiminnan ja teknologiapohjaisen yritystoiminnan aikaansaamista ja nopeutetaan teknologian soveltamista ja käyttöönottoa erityisesti pk-yrityksissä. Avustuksilla tuetaan yritysryhmien alueellisia teknologiahankkeita ja -ohjelmia, joiden avulla sekä suuret että pk-yritykset myös aluetasolla pyritään saamaan mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen.

Energiateknologian avustukset kohdistetaan pääasiassa osarahoituksena sellaisiin yritysten energiataloudellisiin tutkimus- ja koehankkeisiin, jotka edistävät energiatutkimusohjelmien tulosten soveltamista käytäntöön.

Vuonna 1995 myöntämisvaltuutta käytetään tulostoimintasuunnitelman mukaan seuraavasti:

	mk
— yritysten tuotekehityshankkeisiin ...	532 000 000
— teknologiaohjelmiin	127 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankkeisiin	66 000 000
— energiateknologiahankkeisiin	51 000 000
— elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen.....	50 000 000

Yhteensä 826 000 000

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Menot, milj. mk

1993	1994	1995	1996	1997	1998
172	272	194	8		
	48	201	197	85	69
		22	5		
		163	346	244	73
Yhteensä					

myönnettävien lainojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tuotteiden ja tuotantomenetelmien kaupallistamiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeissa, jotka edistävät teknologian käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Määrärahaa saa käyttää myös pk-yritysten tuote- ja tuotantomenetelmien kehittämishankkeisiin sekä niiden toteuttamisen kannalta välttämättö-

miin teknologiahankintoihin silloin, kun hankkeen ja hankinnan muodostama kokonaisuus nousee oleellisesti yrityksen teknologista tasoa. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, teknologian kehittämiskeskuksen johtokunnalla on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää laina kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitusta varten.

Vuonna 1995 uusia lainoja saa myöntää enintään 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtäviä teollisia tuotekehityshankkeita, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknolo-

gian hyödyntämiseen, raaka-aineiden tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan.

Lainoja voidaan myöntää myös korkean teknologian omaavien tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseksi ja kokeilemiseksi piiloittikoossa tai laitosmittakaavassa.

Vuonna 1995 myöntämisvaltuutta käytetään tulostoitintasuunnitelman mukaisesti seuraavasti:

	mk
— yritysten tuotekehityshankkeisiin ...	203 000 000
— teknologiaohjelmiin	37 000 000
— kansainvälisiin teknologiahankkeisiin	10 000 000
<hr/>	
Yhteensä	250 000 000

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Myöntämisvaltuus Vuosi	Milj. mk	Menot, milj. mk					
		1993	1994	1995	1996	1997	1998
1993.....	230	89	69	60	12		
1994.....	230		81	50	61	39	
1995.....	250			88	75	63	25
<hr/>							
	Yhteensä	89	150	198	148	102	25

1995 määräraha	198 000 000
1994 määräraha	105 000 000
1993 tilinpäätös	79 030 000

49. Kera Oy

Kera Oy toimii Euroopan Investointipankin (EIB) lainojen välittäjänä pk-yrityksille Suomessa. Kera Oy voi myös toimia EU:n rakennerahastojen pk-yrityksille tarkoitettujen yritystuki- en välittäjänä.

Selvitysosa: Kera Oy:n tehtävänä on toimia valtakunnallisena yritystoiminnan kehittäjänä myöntämällä investointeihin liittyviä luottoja ilman turvaavia vakuuksia pienille ja keskisuurille yrityksille. Toiminnassa otetaan huomioon maan eri osien aluepoliittiset kehittämistavoitteet yhtiön eri rahoitustoimenpiteitä sovellettaessa.

Kera Oy harjoittaa myös riskisijoitustoimintaa erityisesti tytäryhtiönsä Start Fund of Kera Oy:n kautta, joka tekee hyvät kasvuominaisuudet omaaviin pieniin ja keskisuriin teknolo-

giapainotteisiin yrityksiin oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Lisäksi Kera Oy:n tytäryhtiö Matkailunkehitys Nordia Oy sijoittaa omapääomaehtoista rahoitusta matkailualan hankkeiden ja järjestelyiden toteuttamiseksi. Kera Oy:n ja SITRAn yhdessä asianomaisten alueellisten osaamiskeskusten kanssa perustama ns. alueellisten riskisijoitusrahastojen verkosto on muodostumassa.

42. *Korkotuki Kera Oy:lle* (arviomääräraha) Momentille myönnetään 249 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oy:stä annetun lain nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oy:n

vuosina 1972—1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kera Oy:stä annetun lain (65/71, muut. 566/72, 492/73, 577/75, 842/81 ja 232/92) mukaisesti.

Kera Oy:stä annetun lain puitteissa Kera Oy voi suunnata määrärahaa Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta sekä Euroopan maatalouden ohjaus- ja takuurahaston ohjausosastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden ja toimenpiteiden kotimaisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Uusia korkotukilainoja Kera Oy saa myöntää vuonna 1995 investointien rahoittamiseen yhteensä enintään 1 400 000 000 mk. Lisäksi Kera Oy saa myöntää yhteensä enintään 300 000 000 mk uusia kehittämislainoja sekä uusia perustamislainoja. Painopiste on pienten ja keskisuurten yritysten investoinneissa.

Selvitysosa: Korkotukea maksetaan peruskorkotukena ja lisäkorkotukena. Peruskorkotuen perusteena on toisaalta yhtiön 31.12.1992 voimassa ollut luottokanta (ns. vanha luottokanta) sekä toisaalta yhtiön 1.1.1993 ja sen jälkeen myöntämistä luotoista syntyvä luottokanta (ns. uusi luottokanta). Vanhan luottokannan perusteella maksettavan peruskorkotuen laskennassa otetaan vähennyksenä huomioon ne yhtiön rahoituserät, joihin jo muutenkin sisältyy valtion korkotukea tai sitä vastaavaa muuta helpotusta. Korkotukea vanhan luottokannan osalta myönnetään vuosittain niin kauan kuin tätä luottokantaa on olemassa. Peruskorkotukea uuden luottokannan perusteella maksetaan vuosittain kunkin myöntämivuoden lopussa olevan luottokannan perusteella. Peruskorkotuen maksamisvuosi on luottokannan määrittelyä seuraava kalenterivuosi.

Lisäkorkotukea maksetaan vastaavin perustein kuin peruskorkotukea alueilla, joista säädetään erikseen.

Peruskorkotuen ja lisäkorkotuen suuruus määräytyy valtioneuvoston antamassa korkotukisitoumuksessa.

Uusia korkotukilainoja myönnetään erityisesti pk-yritysten investointeihin.

Valtion korkotuen piiriin kuuluvien yrityksille vuonna 1995 myönnettävien uusien lainojen myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan tämän momentin mukaisia menoja vuonna 1996 72 000 000 mk, vuonna

1997 73 000 000 mk ja vuonna 1998 50 000 000 mk sekä sen jälkeen yhteensä 70 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 249 000 000 mk, vuonna 1996 216 000 000 mk, vuonna 1997 171 000 000 mk, vuonna 1998 120 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 215 000 000 mk.

Korkotuen tarve yhtiön vuosina 1972—1981 myöntämistä korkotukilainoista on noin 400 000 mk.

1995 määräraha	249 000 000
1994 määräraha	236 000 000
1993 tilinpäätös	171 119 606

43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 241 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden ja ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja takaustappioiden arvioidaan olevan 240 000 000 mk ja kurssitappioiden 1 000 000 mk vuonna 1995. Valtioneuvosto on yhtiöistä annetun lain 11 §:n nojalla antanut sitoumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luotto- ja kurssitappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltujen ehtojen mukaisesti. Tarkoituksena on, että valtion korvausosuus maksettaisiin koko luottotappiokorvauksen osalta nopeutettuna siten kuin suhdannelainojen sekä perustamis- ja kehittämislainojen osalta jo nykyisin tehdään.

1995 määräraha	241 000 000
1994 määräraha	296 000 000
1993 tilinpäätös	197 000 000

45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti Kera Oy:n pienten ja keskisuurten yritysten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja kaupallistamiseen sekä yritysten perustoimintojen kehittämiseen vuonna 1991 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamisen valtionapuun. Kera Oy:n vuonna 1988 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen määrärahaa saa käyttää siten, että valtionosuus näiden avustusten maksamisesta on 65 prosenttia.

Selvitysosa: Valtionavustus Kera Oy:n tässä momentissa tarkoitettujen avustusten myöntä-

miseen on lopetettu vuonna 1992. Momentin määräraha on tarpeen aikaisemmin myönnettyihin avustuksiin liittyvän valtionavustuksen maksamista varten.

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 määräraha.....	2 000 000
1993 tilinpäätös	2 614 916

46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kera Oy:lle

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Kera Oy:n tytäryhtiön Start Fund of Kera Oy:n osakepääoman korottamiseen sekä osakepääomasijoituksiin alueellisiin riskisijoit-

tusyhtiöihin. Määrärahasta on osa alueiden kehittämistä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään riskipääomasijoituksiin Start Fund of Kera Oy:n toimesta uuden teknologian hyödyntämiseen keskittyviin pk-yrityksiin sekä Kera Oy:n alueellisiin riskisijoitusyhtiöihin tekemien osakepääomasijoitusten kautta erityisesti korkeakoulujen yhteydessä toimivissa teknologiakeskuksissa syntyvien hankkeiden rahoittamiseen.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	50 000 000
1993 tilinpäätös	100 000 000

50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen

Selvitysosa: Teollisuuspolitiikan keskeisenä tavoitteena on teollisen pohjan laajentaminen siten, että kansantalouden ulkoinen tasapaino säilyy ja työllisyys paranee merkittävästi. Teollisuuspoliittisin toimenpitein pyritään myös turvaamaan teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky. Tällöin panostetaan ETA:n sekä GATT- ja EU:n täysjäsenyysneuvottelujen luomien ulkoisten edellytysten puitteissa erityisesti teknologian kehitykseen, ympäristönäkökohtien huomioon ottamiseen ja koulutuksen sekä valtionyhtiöiden vakavaraisuuden parantamiseen ja omistuspohjan laajentamiseen.

Yleisessä teollisuuspolitiikassa korostuvat lähivuosina tulevaisuuteen suuntautuvan selvitystyön merkitys. Keskeisenä tavoitteena on keväällä 1993 valmistuneen kansallisen teollisuusstrategian toteuttaminen hallinnon piirissä ja teollisuuden eri lohkoilla. Myös ympäristökykyiset nousevat teollisuuspolitiikassa entistä voimakkaammin esille.

Tulosohjauksen sekä toimintojen ja laitosten arvioinnin avulla kehitetään teknologiapolitiittisten toimenpiteiden laatua ja parannetaan niiden tehokkuutta. Valtion tuki on tarkoitettu suunnata entistä selektiivisemmin kansallisesti tärkeiden teknologiaohjelmien toteutukseen sekä kilpailukykyisten tuotteiden kehittämiseen, niiden markkinointivuuden parantamiseen sekä entistä tehokkaampien tuotantomenetelmien aikaansaamiseen. Kansainvälisen teknologiayhteistyön huomattava lisääntyminen vaatii niin aineellis-

ten kuin aineettomien tutkimusresurssien kasvua. Teknologisen tiedon levittäminen ja hyväksikäytön edistäminen erityisesti pk-yrityksiin ja aluetasolle on niin teknologiapolitiikan kuin aluepolitiikan keskeisimpiä haasteita.

Valtiontakuukeskuksen toimintaa vientiin liittyvien riskien takaamisessa ja pk-teollisuuden toimintaedellytysten turvaamisessa kehitetään takuu- ja takausmuotoja elinkeinoelämän tarpeiden mukaisesti. Erityisesti entisen Neuvostoliiton velkojen vakauttaminen ja myös pk-yritysten lisääntyneet vaikeudet pitävät valtiontakuukeskuksen korvausmenot lähivuosina korkealla tasolla.

Valtionyhtiöiden osalta päämääränä on yhtiöiden rahoitusaseman ja pääomarakenteen parantaminen, jossa tarkoituksessa suoritettavat yksityistämismelitykset luovat pohjaa yhtiökohtaisten omistuspohjan laajentamissuunnitelmien laatimiselle.

Koulutuskysymysten osalta keskeisinä tehtävinä ovat kansainväliseen koulutusyhteistyöhön pääsemisen varmistaminen, uudelleen koulutuksen kehittäminen ja teollisuusammattien arvostuksen kohottaminen. Ympäristöpolitiikan ja energiapolitiikan strategiavalinnat ovat kiinteässä yhteydessä myös teollisuuspolitiikkaan.

24. Teollisuutta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen tek-

nistaloudelliseen ja EU-yhteistyöhön sekä po-
laaritoimintaan, standardisoinnin, tarkastus-
testaus- ja turvallisuustekniikan kehittämiseen,
malminetsintään ja esiintymien hyödyntämi-
seen, teollisuuspolitiikkaan sekä muuhun teol-
lisuuden edistämiseen sekä näiden tehtävälai-
eiden EU-toimintaa tukevaan ja valmistelemaan
toimintaan liittyvistä tutkimuksista, kehittämis-
hankkeista ja selvityksistä aiheutuviin palkkaus-
ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaanmatkoi-
hin, julkaisu-, koulutus- ja tiedotustoimintame-
noin, laitehankintamenoihin, kansainvälisten
järjestöjen osallistumismaksuihin, kaivostoimin-
taan sekä muihin mainituista toiminnoista ai-
heutuviin vastaaviin toimintamenoihin. Määrä-
rahaa saa käyttää enintään 17 henkilötyövuotta
vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen
määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
lisäyksenä otettu huomioon 6 850 000 mk siir-
tona momentilta 32.50.41 ja vähennyksenä
8 000 000 markan ja kahdeksan henkilötyövuo-
den siirto momentille 32.01.22.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Standardisointitoiminta	4 500 000
Kansainvälinen teknistaloudellinen yh- teistyö	16 000 000
Tarkastus-, testaus- ja turvallisuustek- niikan kehittäminen.....	1 500 000
Yhteensä	22 000 000

1995 määräraha	22 000 000
1994 määräraha	21 704 000
1994 II lisämääräraha.....	1 000 000
1993 tilinpäätös.....	30 850 000

40. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valvilla Oy:n rahoit-
usasemaa tukevista valtion toimenpiteistä an-
netun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1995
suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksa-
miseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on
muutettu.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	11 000 000
1993 tilinpäätös.....	19 122 703

41. Avustukset teollisuuden edistämiseen ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teolli-
suusministeriön vahvistamien perusteiden mu-
kaisesti avustusten maksamiseen kansainvälisten
teknistaloudellisten yhteistyöhankkeiden
suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi, kansain-
välisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen
järjestämiseksi suomalaiselle ja ulkomaiselle liik-
keenjohdolle sekä kansainvälisiin asiantuntija-
vierailuihin. Määrärahaa saa myös käyttää
avustusten maksamiseen taitotiedon ja testaus-
toiminnan edistämishankkeisiin, keksintö- ja
standarditoiminnan tukemiseen sekä niiden edis-
tämisen hallintomenoihin, malminlöytöpalkki-
oihin sekä avustusten maksamiseen malminet-
sintään ja kaivostoiminnan tekniseen tutkimuk-
seen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.
Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä
otettu huomioon 6 850 000 mk siirtona momen-
tilla 32.50.24.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Standardisointitoiminnan edistäminen .	7 000 000
Keksintötoiminnan edistäminen	15 000 000
Kansainvälisen teknistaloudellisen yh- teistyön, taitotiedon ja testaustoiminnan edistäminen	9 000 000
Mineraalisten raaka-ainevarojen etsimi- sen ja hyväksikäytön edistäminen	7 000 000
Yhteensä	38 000 000

Yhteisöille myönnettävän toimintatuen edel-
lytyksenä on tuloksellisuus sekä erikseen tehtä-
vät tulossopimukset.

1995 määräraha	38 000 000
1994 määräraha	48 350 000
1993 tilinpäätös.....	46 000 000

42. Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (EU) (siir- tomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n maatalouden
ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta rahoit-
tettavaan ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kan-
sallisten rahoitusosuuksien maksamiseen val-
tion osalta.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää teollisuu-
delle maataloustuotteiden jalostus- ja markki-
nointiolosuhteiden kehittämiseen tähtävien in-

vestointien tukemiseen sekä tuotannon lopettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 3 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen sekä elintarviketeollisuuden sopeuttamista edistäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Valtioneuvosto päättää tuen maksamisen tarkemmista ehdoista erikseen.

Selvitysosa: Momentille 30.01.61 on varattu EU:n osuutta vastaavasti 100 000 000 mk elintarviketeollisuuden rakennetukiin.

1995 määräraha 150 000 000

43. Teollisuuden ja kaupan varastotappioiden korvaaminen (EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää teollisuuden ja kaupan varastoissa sekä Valtion viljavarastosta muodostettavan yhteisön tasausvarastossa EU-jäsenyyden toteutuessa olevien maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hintojen alenemisesta aiheutuvien tappioiden korvaamiseen. Valtioneuvosto päättää korvauksen maksamisen tarkemmista ehdoista erikseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 5 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen vuonna 1995 hakemusten käsittelyä varten.

Selvitysosa: Korvaus on osa kansallista elintarviketalouden tukipakettia, josta on sovittu EU-jäsenyyssopimuksen yhteydessä.

1995 määräraha 1 400 000 000

45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemijoki Oy:n Porttipahdan tekojärven rakentamisen edistämisestä annetun lain (80/69) mukaisen korkotuen maksamiseen.

1995 määräraha 10 000

1994 määräraha 50 000

1993 tilinpäätös 92 325

60. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 600 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtiontakuukeskuksesta annetun lain (111/89) ja vientitakuulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa

käyttää myös valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) nojalla valtiontakaustoiminnassa annettujen takaustoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85), riskipääomatakuulain (594/92) sekä valtion vakauttamistakausista annetun lain (529/93) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu.

1995 määräraha 600 000 000

1994 määräraha 600 000 000

1993 tilinpäätös 1 010 000 000

(88.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta. Valtionyhtiöiden pääomarakenteen ja rahoitusaseman kehittämismahdollisuuksien parantumisen ja monipuolistumisen seurauksena on mahdollista poistaa valtionyhtiöiden osakehankintoja koskeva määräraha.

Valtion teollisuus- ja energiayhtiöiden ja -konsernien käyttöomaisuusinvestoinnit, mukaan lukien yritysostot, ovat yhtiöiden suunnitelmien mukaan yhteensä 7,9 mrd mk vuonna 1995. Yhtiöiden parantuva tuloskehitys ja suotuisa kehitys pääomamarkkinoilla luovat edellytyksiä uuden oman pääoman saamiselle yleisöantien avulla. Tarkoitus on, että valtionyhtiöiden omistuspuhjan laajennuksella tähdätään ensisijassa yhtiöiden ja niiden konsernien vakavaraisuuden vahvistamiseen. Arvioitua paremman tuloskehityksen johdosta valtionyhtiöiden voittojen arvioitaan kasvavan. Osinkotulot 600 000 000 mk on merkitty momentille 13.03.01.

1994 määräraha 300 000 000

1993 tilinpäätös 900 000 000

95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1995 määräraha 80 000

1994 määräraha 80 000

1993 tilinpäätös 79 500

51. Yritystoiminnan alueelliset investointi- ja kehittämistuet

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Vuoden 1994 alusta uudistetun aluepolitiikan tavoitteena on alueellisen omatoimisuuden edistäminen ja tasapainoinen alueellinen kehitys. Tämän mukaisesti aluepoliittista rahoitusta kohdennetaan uudelleen alueiden tuotantorakenteen uudistamiseen sekä yritystoiminnan osamisen edellytysten parantamiseen koko maassa. Uudistetun yritystukilain myötä yritystuessa painopiste siirtyy aikaisempaa voimakkaammin pk-yritysten kehittämiseen. Tämä on perusteltua erityisesti siitä syystä, koska pk-yritykset ovat avainasemassa lähivuosien työllisyysongelmien ratkaisemisessa. Kokonaisuutena pienillä ja keskiuurilla yrityksillä on keskeinen merkitys koko kansantalouden ja eri aluetalouksien kehitykselle. Talouden kasvun aikaansaamiseksi tarvitaan pk-yritystoiminnan voimakasta lisäämistä ja laajentamista ja nykyistä selkempää alueellista elinkeinopolitiikkaa, joka edellyttää aluekehittämisohjelman mukaisen yhteistyön lisäämistä aluepoliittisten toimenpiteiden rahoituspohjan laajentamiseksi. Alueellisen elinkeinopolitiikan merkitys korostuu lähivuosina etenkin uuden aluepoliittisen lainsäädännön ja kasvavien integraatiohaasteiden myötä.

Valtion erityisrahoitusta on tarkoitettu suunnata tuotannollista toimintaa harjoittavien sekä niitä välittömästi palvelevien pk-yritysten investointien ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Markkinoiden yhdentyminen lisää yritysten välistä kilpailua. Tämä edellyttää pk-yritysten investointien suuntaamista kilpailukyvyyn parantamiseen ja yritysten eri osa-alueiden kehittämiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä innovatiivisille pk-yrityksille sopiviin riskirahoitusmuotoihin. Tämä merkitsee lähivuosina yritysten rahoitustukien painopisteen enenevää siirtymistä suorista avustuksista pehmeäehtoiseen riskirahoitukseen ja kehittämislainoihin.

Näiden painopistemutosten toteuttaminen merkitsee vuonna 1995 erityisesti päällekkäisten rahoitustukien poistamisen aloittamista. Kera Oy:n ja KTM yrityspalvelun tukimuotojen yhteensovittaminen aloitetaan luopumalla pk-yritysten investointien korkotuen myöntämisestä vuoden 1995 alusta lukien, kohdistamalla riskirahoitustoiminta Kera Oy:n toimenpidevalikoiman osaksi ja koordinoimalla pk-yritysten kehittämistuen myöntäminen Kera Oy:n kehittämislainoituksen kanssa. Lisäksi kehitysalueen investointituen ja Kera Oy:n pääomallainoituk-

sen myöntämistarpeita tarkastellaan aikaisempaa enemmän kokonaisuutena, mikä osaltaan edellyttää KTM yrityspalvelun ja Kera Oy:n yhteistyön tiivistämistä ja jatkossa keskipitkällä aikavälillä organisatorisia koordinoitavien toimenpiteitä. Suuryrityksille maksettavaa alueellista kuljetustukea karsitaan merkittävästi vuonna 1995.

Yritystuesta annetun lain tavoitteena on kilpailukyvyyn parantaminen pitkällä aikavälillä sekä alueellisen elinkeinorakenteen monipuolistaminen. Yritystukea voidaan myöntää kehitysalueen investointitukena, pienyritystukena sekä pienten ja keskiuurten yritysten kehittämistukena. Tavoitteena on, että vuoden 1995 rahoituksella edistetään koko maassa noin 5 000 yrityksen investointi- ja kehittämishankkeiden toteuttamista.

48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrityksille kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetussa laissa (954/81, muut. 901/84, 1111/89, 634/93 ja 1137/93) tarkoitetun kuljetustuen sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisen (311/82, muut. 621/83, 1233/89 ja 1688/93) kuljetustuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 500 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen. Määräraha on alueiden kehittämiseen annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta on voimassa vuoden 1994 loppuun. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta siten, että suuryrityksille maksettava kuljetustuki on 40 % nykyisestä tasosta. Kuljetustuen muutoksella arvioidaan saatavan aikaan noin 80 000 000 markan säästö vuodessa, mikä pääosin kohdistuu vuoteen 1996 tuen maksatuksen viipeisyydestä johtuen.

1995 määräraha	160 000 000
1994 määräraha	110 000 000
1993 tilinpäätös	249 932 185

49. *Yritysten investointi- ja kehittämiss-hankkeiden tukeminen (osa EU) (arviomäärä-raha)*

Momentille myönnetään 467 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritystuesta annetun lain (1136/93) ja sitä edeltävien yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja vastaavien aikaisempien lakien mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustuksien sekä pienyritystoiminnan tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (177/88) ja yrityspalveluyrityksien siirtymistuesta annetun valtioneuvoston päätöksen (126/89) sekä pienyritysten perustamisen edistämiseksi myönnettävästä tuesta annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (145/89) mukaisten tukien maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 96 800 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1995 enintään 500 000 000 mk, mistä 200 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin yritystukihankkeisiin. Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon myöntämisvaltuuden osuudesta. Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yritystuesta annettuun lakiin sisältyy säännökset kehitysalueen investointituesta, pienyritystuesta ja pk-yritysten kehittämisestä. Kehitysalueen investointitukea suunnataan hankkeisiin, joilla parannetaan yritysten kilpailukykyä, jotka parantavat alueen tuottavuutta ja vahvistavat elinkeinorakennetta sekä alentavat erityisesti vaikeilla työttömyysalueilla työttömyyttä ja edistävät kansainvälistymistä. Suurten yritysten tavanomaisia tuotantoinvestointeja ei tueta. Arvioidaan, että kehitysalueen investointitukea myönnetään 500, pienyritystukea 2 300 ja pk-yritysten kehittämistukea 2 400 yritykselle.

Aluekehitysrahaa on kehitysalueen investointituki sekä osa pienyritystuesta, joka kohdistuu kehitysalueelle, maaseutualueelle ja rakennemuutosalueille.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 1995 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	mk
Kehitysalueen investointituki	230 000 000

Pienyritystuki	120 000 000
Pk-yritysten kehittämistuki	150 000 000

Yhteensä 500 000 000

Kehitysalueen investointituen valtuuden mitoituksessa on otettu huomioon se, että työministeriö pidättäytyy yrityksille myönnettävien investointitukien myöntämisestä vuoden 1995 alusta lukien. Vastaavasti kauppa- ja teollisuusministeriö suuntaa rahoitusta vaikeiden työttömyysalueiden työttömyyttä alentaville hankkeille. Vuoden 1995 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 89 000 000 mk, vuonna 1996 170 000 000 mk, vuonna 1997 100 000 000 mk, vuonna 1998 70 000 000 mk sekä sen jälkeen 71 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 378 000 000 mk, vuonna 1996 230 000 000 mk, vuonna 1997 120 000 000 mk, vuonna 1998 50 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 23 000 000 mk.

1995 määräraha	467 000 000
1994 määräraha	527 000 000
1993 tilinpäätös	364 918 320

50. *Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 48 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienten ja keski suurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/92, muut. 1220/92 ja 1103/93) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukilainahakemuksia ei vastaanoteta vuonna 1995.

Selvitysosa: Tarkoitus on, että suhdanneluonteisena tukena sovellettavan pk-yritysten investointien korkotuen päällekkäisyys Kera Oy:n vastaavien tuki-instrumenttien kanssa poistuu. Aikaisemmin hyväksytyistä luotoista arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1995 48 000 000 mk, vuonna 1996 65 500 000 mk, vuonna 1997 52 500 000 mk, vuonna 1998 45 000 000 mk sekä tämän jälkeen yhteensä 68 000 000 mk.

1995 määräraha	48 000 000
1994 määräraha	35 000 000
1993 tilinpäätös	8 383 363

52. *Riskisijoitustoiminnan management-tuki (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riskisijoitusyhteisöil-

le myönnettäviin avustuksiin yhteisöjen management-toiminnan kulujen kattamiseksi valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Riskisijoitusyhteisöille tai niiden hallintoyhtiöille on tarpeen myöntää tarveharkintaisesti avustusta sijoitustoiminnan kohdeyritysten kehittämistä aiheutuvien kustannusten

peittämiseen. Avustus maksettaisiin takaisin siinä tapauksessa, että riskisijoitusyhteisöjen kohdeyritykseen tekemä sijoitus tuottaa voittoa.

1995 määräraha.....	2 000 000
1994 määräraha.....	5 000 000

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämisessä edistetään pääluokan perustelujen selvitysosaan viitaten yritysten uusperustantaa sekä parannetaan yritysten reaalista kilpailukykyä tukemalla yritysten liikkeenjohtotaitoa, markkinointia ja kansainvälistymistä, uuden tekniikan käyttöönottoa ja tuotekehitystä sekä yritysten välistä yhteistyötä. Vuoden 1995 tulostavoitteiden mukaan lisätään erityisesti yritysten uusperustantaa sekä markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritys yhteistyön edistämiseen tähtävää toimintaa.

24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 52 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden sekä oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös alueellisista elinkeinojen kehittämishankkeista ja yritys yhteistyöhankkeista sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös yrittäjäkoulutuksen kehittämisestä sekä yrityksille tarkoitettujen neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yritysten henkilöstölle tarkoitettujen koulutuspalvelujen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 27 140 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahaa saa käyttää enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Yrittäjäkoulutuksen painopiste-alueita ovat yritysten uusperustanta sekä yritysten liikkeenjohtotaito, markkinointi ja kansainvälistyminen, uuden tekniikan käyttöönotto ja tuotekehitys sekä yritys yhteistyö. Yrittäjäkoulutukseen arvioidaan osallistuvan henkilöitä noin 8 400 yrityksestä vuonna 1995. Lisäksi toteutetaan noin 70 laajempaa kehittämishanketta.

Koulutukseen osallistuvilta perittävänä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 kertyvän 11 000 000 mk.

1995 määräraha	52 000 000
1994 määräraha	40 050 000
1993 tilinpäätös.....	48 345 000

40. Valtionavustus pk-yritysten kehittämisselvitystoimintaan ja alan yhteisöille (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että toiminta on tuloksellista. Alan yhteisöjen omavastuusuutta on tarkoitus lisätä. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen sekä alueellisiin elin-

keinojen kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös valtionavustuksien myöntämiseen sellaisen kehittämiskoulutuksen järjestämiseen, johon osallistuu pk-yrityksiä sekä teknisen tai taloudellisen koulutuksen saaneita työttömiä. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 9 395 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan pk-

yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käyttöä ja kehittämistä. Lisäksi rahoitetaan pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeita ja näiden palvelujen tarjontaa sekä teollisen muotoilun hyväksikäyttöä pk-yrityksissä. Määrärahalla rahoitettavaan kehittämiskoulutustoimintaan arvioidaan osallistuvan noin 600 yritystä ja vastaava määrä teknisen tai taloudellisen koulutuksen saaneita työttömiä. Yhteisöille myönnettävät avustukset perustuvat tulossopimuksiin.

1995 määräraha	19 000 000
1994 määräraha	13 000 000
1993 tilinpäätös.....	24 000 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteina ovat energian saannin varmuus ja turvallisuus, energiajärjestelmän taloudellisuus, hyväksyttävyyden ympäristön kannalta sekä energia-alan osaamisen, tietotaidon ja teknologian korkea taso. Voimavaroja kohdistetaan erityisesti energiansäästöön ja bioenergian lisäämiseen sekä uuden energiateknologian kehittämiseen.

Valtioneuvoston syksyllä 1992 hyväksymän energiansäästöohjelman toimeenpanoa eri kulutussektoreilla jatketaan samalla, kun uutta säästöohjelmaa valmistellaan. Valtioneuvoston keväällä 1994 hyväksymän bioenergian edistämishjelman toteuttamista jatketaan.

Energiahuollon turvallisuuden ylläpitämisessä on painoalueena ydinenergian käytön ja ydinjätehuollon turvallisuuden varmistaminen, myös Suomen lähialueilla.

Energiamarkkinoita avataan kilpailulle ja monopoleina säilyvien toimintojen, kuten sähköverkkojen, valvontaa tehostetaan.

21. *Eräät energiatalouden tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 24 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiapolitiikan valmisteluun liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinenergiaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja selvityksiin osallistumi-

sesta aiheutuvien menojen sekä niihin liittyvien laitteistojen hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 800 000 mk siirtana momentilta 32.01.26 ja vähennyksenä 600 000 mk energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menojen siirtana momentille 32.44.21. Toiminnan tavoitteena on parantaa energiapolitiikassa päätöksenteossa tarvittavaa tietopohjaa ja hankkia viranomaisille seurantatietoa avautuvista ja kansainvälistyvistä energiamarkkinoista. Ydinenergia-alan tutkimuksen tavoitteena on tuottaa viranomaisten tarvitsemää tietoa ydinturvallisuuden ja ydinjätehuollon alalta.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Energiatalouden suunnitteluun liittyvät tutkimukset ja selvitykset	9 000 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta	15 100 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot	300 000
Yhteensä	24 400 000

1995 määräraha	24 400 000
1994 määräraha	22 400 000
1994 I lisämääräraha.....	4 000 000
1993 tilinpäätös.....	80 000 000

22. *Energiayhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Itä-Euroopan maille annettavasta ydinturvallisuuden parantamiseen ja energiatalouden tehostamiseen liittyvästä teknisestä ja asiantuntija-avusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää suomalaisten asiantuntijoiden tekemistä tai kansainvälisenä yhteistyönä tehtävistä selvitys-, tarkastus- ja suunnittelutöistä, laite- ja kalustotoimituksista, asiantuntijoiden ja valtuuskuntien vierailuista sekä ulkomaisten asiantuntijoiden kouluttamisesta ja Suomessa oleskelusta aiheutuviin kustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseksi valtion virastoihin ja laitoksiin asiantuntija- ja hallintotehtäviin projektikohtaiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Tarkoituksena on jatkaa vuonna 1992 aloitettua ydinturvallisuusalan teknisen avun antamista Itä-Euroopan maille. Avustustoiminta kohdistuu pääasiassa Kuolan ja Sosnovyi Borin ydinvoimalaitoksiin. Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden energiatalouden tehostamiseen liittyvää yhteistyötä jatketaan osana Suomen Itä-Eurooppa-toimintaohjelmaa.

1995 määräraha	6 000 000
1994 määräraha	5 000 000
1993 tilinpäätös	15 100 000

(23.) *Energiateknologinen tutkimus* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 32.44.23 laskelmissa.

27. *Energiansäästön ja energian tehokkaan käytön edistäminen ja energiatiedotus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön, uusitutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvästä informaatiotoiminnasta, uuden säästötieteiden markkinoitten edistämistä sekä energia-alan tietohuollosta ja tutkimustiedotuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon

vähennyksenä 2 500 000 mk energiantutkimuksen tietohuoltomenojen siirtona momentille 32.44.21. Säästötoimintaa aktivoidaan kaikilla energiankulutussektoreilla hallituksen energiasäästöohjelman mukaisesti. Toimenpiteiden toteuttajana on pääasiassa energiansäästön palveluprojekti Motiva yhteistyössä yritysten ja järjestöjen kanssa. Bioenergian edistämishojelman mukaisesti toteutetaan bioenergian hyödyntämistä koskevaa tiedotus- ja neuvontatoimintaa.

1995 määräraha	6 000 000
1994 määräraha	10 000 000
1993 tilinpäätös	5 000 000

40. *Energia-avustukset (osa EU)* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 208 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energia-avustuksia koskevan lain (1607/91, muut. 1051/92 ja 1083/93) ja kotimaisten energialähteiden käytön, energiansäästön ja uuden energiantuotantoteknologian käyttöönoton edistämistä annetun lain (1137/88) nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien kansallisten hankkeiden rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 10 500 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Vuonna 1995 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on yhteensä 130 000 000 mk, mistä 40 000 000 EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 200 000 mk yritysanalyysien ja muiden tarvittavien selvitysten palkkaus- ja muina menoina siirtona momentille 32.02.21. Avustusta annetaan yrityksille ja yhteisöille. Avustuksilla tehostetaan energiansäästöä, lisätään bioenergian ja tuuli-voiman tuotantoa sekä helpotetaan uuden energiateknologian markkinoille tuloa.

Vuonna 1995 annettavista sitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 20 000 000 mk, vuonna 1996 50 000 000 mk, vuonna 1997 40 000 000 mk ja vuonna 1998 20 000 000 mk. Ennen vuotta 1995 tehdyistä avustussitoumuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1995 188 800 000 mk, vuonna 1996 159 000 000 mk ja vuonna 1997 35 000 000 mk.

1995 määräraha	208 800 000
1994 määräraha	120 000 000
1994 I lisämääräraha	55 000 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös	94 675 817

(41.) *Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	1 000 000
1993 tilinpäätös	3 000 000

(42.) *Avustukset energiateknologisen tutkimuksen edistämiseen (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 32.44.40 laskelmissa.

45. *Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 10 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1995 ei uusia korkotukilainoja hyväksytä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään

4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea. Hankkeet voivat saada lain (1607/91) mukaista investointiavustusta. Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille korkotukilainoille. Lainakanta on noin 500 miljoonaa markkaa.

1995 määräraha	10 500 000
1994 määräraha	12 000 000
1993 tilinpäätös	10 468 673

50. *Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan erityisesti sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää energian säästöä sekä bioenergian ja kotimaisten polttoaineiden hyödyntämistä sekä muiden uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä. Näin pyritään tehostamaan toimintaa, joka tukee hallituksen energiansäästöohjelmaa ja bioenergiaohjelman toteuttamista.

1995 määräraha	200 000
1994 määräraha	200 000
1993 tilinpäätös	200 000

61. Kotimaankaupan edistäminen

40. *Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja ei enää hyväksytä.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrakennus-

Selvitysosa: Aikaisemmin myönnettyjen korkotukivaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1996 400 000 mk ja vuonna 1997 100 000 mk.

1995 määräraha	700 000
1994 määräraha	1 500 000
1993 tilinpäätös	1 713 208

(41.) *Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	200 000
1993 tilinpäätös	2 297 682

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Suomen oma talouskehitys ja maamme asema suhteessa Euroopan unioniin ovat Suomen matkailun kehitysedellytysten ratkaisevat kriittiset menetystekijät. ETA-sopimuksen voimaantulo vuoden 1994 alusta vauhdittaa kilpailun vapautumista ja kansallisen lainsäädäntömme ajantasaistamista. Lisäpanostukset, valtion matkailuviranomaisten tiivistynyt yhteistyö matkailuelinkeinon kanssa, markan edullinen kurssi sekä asiakasorientoitunut palvelujen kehittäminen ovat saaneet aikaan matkailutulojen lisäyksen, joka on parantanut maamme vaihtotasetta. Hyvän kehityksen jatkuminen edellyttää Suomen matkailupalvelujen kysynnän ja menekin tehokasta edistämistä ulkomailta ja kotimaassa.

Maksullisten palvelujen kautta saatavia tuloja on tarkoitus lisätä noin 6 %.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä matkailun kilpailukyvyyn parantamiseksi asetettiin tavoitteeksi matkailusta saatavien valuuttatulojen reaalin kasvu yhteensä yhdellä miljardilla markalla. Vuonna 1993 valuuttatulojen kasvu oli 990 milj. mk ja vuoden 1994 tarkennetuksi kasvutavoitteeksi on asetettu 900 milj. mk. Kotimaanmatkailun kasvutavoitteeksi valtioneuvosto asetti kotimaisten matkailupalvelujen käytön lisääntymisen yhdellä prosentilla vuodessa. Vuoden 1993 toteutunut kasvu oli noin 360 000 rekisteröityä yöpymistä (4,8 %) ja vuoden 1994 tavoitteeksi on asetettu noin 300 000 lisäys (n. 4 %).

Talousarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut matkailupalvelujen edistämistoiminnalle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

— kotimaan matkailun kasvutavoitteeksi asetetaan kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten lisääntyminen 300 000:lla (3,5 %) ja

— Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoitteeksi asetetaan 600 milj. mk.

Valuuttatulotavoitetta arvioitaessa on oletettu, ettei markan kurssi olennaisesti vahvistu vuoden 1994 tasosta.

Asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edel-

lyttää matkailun organisaation edelleen kehittämistä. Tavoitteena on huolehtia siitä, että matkailuelinkeino pitkällä aikavälillä vastaisi nykyistä suuremmasta osasta matkailun edistämisen kustannuksista. Aloitettuja selvityksiä matkailun edistämisen hallinnon uudelleen järjestämisestä jatketaan. Tarvittavat päätökset tehdään vuoden 1996 talousarviossa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 78 280 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	87 480 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	8 800 000
Muut toimintamenot.....	38 680 000
Markkinointimenot	40 000 000
Bruttotulot	9 200 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet.....	9 070 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot.....	78 280 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 280 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 710 000 mk siirtona momentille 32.01.26 Maailman matkailujärjestön (WTO) jäsenmaksuna ja 250 000 mk yhden viran siirtona momentille 31.01.21.

1995 määräraha	78 280 000
1994 määräraha	89 362 000
1993 tilinpäätös	148 899 554

(88.) Muut finanssisijoitukset

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	50 000
1993 tilinpäätös	500 000

85. Ulkomaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Tavaroiden ja palvelujen vientiä edistetään tehostetusti tavoitteena näköpiirissä olevan talouskasvun turvaaminen ja vaihtotaseeseen säilyminen positiivisena. Painopistealueena ovat pk-yritysten reaalisen kilpailukyvyn parantamista ja uusia työpaikkoja aikaansaavat kansainvälistymishankkeet. Tukemalla kasvuedellytykset omaavia yrityksiä ja yritysryhmiä halutaan myötävaikuttaa viennin kasvun jatkumiseen ja sen BKT-osuuden säilymiseen vähintään kolmanneksen tasolla kansantuotteesta. Vientiä edistämällä varmistetaan tuotekehitystoimintaan panostettujen julkisten varojen kaupallinen hyödyntäminen. Muita vienninedistämisen tavoitteita ovat viennin rakenteellinen ja markkina-alueittainen monipuolistuminen ja uusien työpaikkojen syntyminen.

ETA-sopimuksen myötä kansainvälistymishankkeiden kokonaistuen tasoa seurataan enimmäisistä tarkemmin. Tuen taso on yleensä alle puolet hankkeesta; yritysryhmien yhteishankkeissa tuen määrä voi kuitenkin olla enintään 75 %.

Viennin kehittämisen painopisteitä ovat lähialue toiminta, ympäristöteknologiahankkeet, infrastruktuurin rakentaminen (telekommunikaatio ja tietoliikenne, tietotekniikka, energiahankkeet), pk-yritysten yhteistyö, korkean teknologian erityisosaaminen, rakentaminen ja rakennustuotteet. Kansainvälistymismäärärahoja kohdennetaan lisääntyvästi yritysten muodostamien osaamisryppäiden (klustereiden) toimenpiteisiin. Yhteistyötä tehostetaan kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa Venäjälle, muihin IVY-maihin ja Baltian maihin myönnettävien luottojen hankevalmistelussa. Tavoitteena on suomalaisten yritysten toimitusmahdollisuuksien parantaminen. Vienninedistämisen alueittaisessa painottamisessa otetaan huomioon Euroopan ulkopuoliset teollistuvien kehitysmaiden markkinat, Venäjä ja muut lähialueet sekä vastaostotoiminta Yhdysvaltain markkinoilla.

Viennin- ja matkailunedistämistä hallinnoivia organisaatioita uudistetaan määrärahojen käytön tehokkuuden lisäämiseksi. Ministeriössä keskitytään strategiseen suunnitteluun ja valtionapulaistosten toiminnan tehokkaaseen ohjaamiseen. Pk-yritysten kansainvälistymishankkeiden käsittely on pienten hakemusten osalta siirretty KTM-yrityspalvelun piiritoimistoille eri tukimuotojen koordinaation parantamiseksi. Elinkeinoelämän rooli vienninedistämisarvojen

käytön suunnittelussa ja toimenpiteiden toteuttamisessa vahvistuu entisestään. Samaan aikaan elinkeinoelämän rahoitusosuus kasvaa. Matkailua edistetään Matkailu 2000-ohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti. Tavoitteena on, että ulkomaalaisten noin 23 %:n osuus kotimaisen majoituselinkeinoon yöpymisvuorokausista nousee kolmasosaan.

Ulkomaisten investointien edistämistä Suomeen tehostetaan Ulkomaisten investointien edistämisyksikön avulla. Painopisteenä on Suomi kilpailukykyisenä investointien kohdemaana ja sillanpääasemana idän ja lännen välissä. Ulkomaisten Investointien Edistämistoimiston (Invest in Finland Bureau) itsenäistä asemaa vahvistetaan eriyttämällä se Suomen Ulkomaankauppaliiton muusta toiminnasta valtionapuyhteisöksi.

40. Yritysten kansainvälistyminen (osa EU) (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 247 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pk-yritysten vientivalmiuksien ja kansainvälistymisen edistämiseen, yritysten yhteistoiminnan kehittämiseen ja ohjelmakohtaisten kansainvälistymishankkeiden edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankeviintiin liittyviin esitutkimuksiin sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat vientijulkaisujen jakamisesta toimialoittain toteutettavassa viennin edistämässä ja kaupallisten sihteerien ja Suomen ulkomaanedustustojen käyttöön. Määrärahaa saa käyttää myös pk-yrityksille uuden vientihenkilön palkkaamiseen sekä hankeviennin tarjoustoiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten rahalaitosten teknisen avun rahastojen toimintaan sekä kansainvälisten rahalaitosten luottojen turvin toteutettavien hankkeiden valmisteluun sekä EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 32 000 000 mk kansallista rahoitusosuutta varten.

Suomen virallisesta osallistumisesta Unkarissa Budapestissa vuonna 1996 pidettävään Expo—96 näyttelyyn liittyviin valmistelukuluihin varataan 5 000 000 mk vuonna 1995. Näyttelyn kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 15 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 24 000 000 mk

siirtymäkauden tukena elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen sekä alan viennin käynnistämiseksi uusille markkina-alueille.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1995 272 000 000 mk, mistä 100 000 000 mk EU:n aluekehitysrahaston rahoittamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Yritysten kansainvälistymisen valtuuden initoituksessa on otettu huomioon TEKES:in kaupallistamiseen tähtäävien hankkeiden tukemismahdollisuudet ja pk-yritysten kehittämisten kohdentaminen kansainvälistymishankkeisiin. Valtionavustuksen osuus vienninedistämistoimenpiteiden osalta on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin ja toimialoitain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin kuitenkin olla suurempi. Pienen teollisuuden yritysryhmien vientihankkeisiin valtionapua voidaan harkinnan mukaan myöntää enintään 75 % kokonaiskustannuksista.

Tarkoituksena on, että kauppa- ja teollisuusministeriö sopii toimeksiantopohjalta vienninedistämispalveluiden tuottamisen kehyksistä ja rahoituksesta ko. toimintaa harjoittavien organisaatioiden kanssa. Viennin- ja matkailunedistämisen yhteistyöllä on tarkoitus saavuttaa synergiaetuja ja kustannussäästöjä.

Tuen painopiste siirretään yritystoiminnan suorasta tuesta kansainvälistymistä edistäviin ohjelmakohtaisiin kehittämishankkeisiin, joilla edistetään pk-yritysten yhteisiä hankkeita ja yritysten vientiyhteistyötä, kansainvälisten rahoituslaitosten ja aluerahastojen hyödyntämistä sekä ETA-maiden että mahdollisesti Yhdysvaltain julkisten hankintojen avautumista suomalaiselle teollisuudelle.

Vienninedistämisen muita painopisteitä ovat: lähialuetoiminta, korkean teknologian erityisosaaminen, ympäristöteknologia ja rakentamisen sekä rakennustuotteet.

Toiminnalle on asetettu seuraavia tavoitteita: pk-yritysten lukumäärä kampanjatapahtumissa lisääntyy 30 %:lla, yritysten yhteistyöhön osallistuu vähintään 300 pk-yritystä, uusien vientiyritysten määrä kaikista yrityskohtaisista tuen saajista nousee 25 %:iin ja pk-yrityksiin palkataan vähintään 100 uutta vientihenkilöä.

Toiminnan tuloksellisuutta mitataan toiminnan volyymia kuvaavilla luvuilla, asiakastytyvyyssmittauksilla ja projektikohtaisilla kyselyillä.

Vuonna 1995 myöntämisvaltuutta käytetään seuraavasti:

	mk
Yritystoiminnan tuki.....	100 000 000
Kampanjatoiminta.....	105 000 000
Matkailun markkinointi.....	10 000 000
Osallistuminen kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeisiin.....	7 000 000
Tuki elintarviketeollisuuden sopeuttamiseksi EU-jäsenyyteen sekä alan viennin käynnistämiseksi uusille markkina-alueille.....	50 000 000
	<hr/>
	Yhteensä 272 000 000

Vuoden 1995 myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 111 000 000 mk, vuonna 1996 112 000 000 mk, vuonna 1997 34 000 000 mk ja vuonna 1998 15 000 000 mk.

Vastaavien aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 136 000 000 mk, vuonna 1996 85 000 000 mk ja vuonna 1997 25 000 000 mk.

Valtioneuvoston 27.5.1994 tekemän periaatepäätöksen mukaan elintarviketeollisuusyrityksille voidaan myöntää tukea vienninedistämiseen ja markkinointiin voimassa olevien ehtojen mukaisesti kuitenkin siten, että yritysten kokoa, sijaintia tai toimialaa koskevia rajoituksia ei sovelleta. Kansallista tukea voidaan päätöksen mukaan myöntää siirtymäkauden aikana tutkimukseen, tuotekehitykseen, vienninedistämiseen ja markkinointiin yhteensä enintään 500 000 000 mk. Tästä vienninedistämiseen ja markkinointiin käytetään myöntämisvaltuutta vuonna 1995 yhteensä 50 000 000 mk.

1995 määräraha.....	247 000 000
1994 määräraha.....	264 000 000
1993 tilinpäätös.....	251 383 815

41. (32.85.41, 43, osa ja 44, osa) *Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille*

Momentille myönnetään 20 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen tuloksellista toimintaa harjoittaville ulkomaankauppaa edistäville järjestöille. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja ulkomaankauppaa edistävät järjestöt sopivat yhteisesti toiminnalle asetettavista tulostavoitteista ja niiden toteutumisen seurannasta.

Selvitysosa: Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus FINTRA on kehittänyt järjestelmän, jonka puitteissa kansainvälistymisen eri vaiheissa olevat yritykset voivat hankkia ja kehittää eri markkinoilla vaadittavia taitoja. FINTRA pa-

nostaa erityisesti pk-yritysten vientiosaamisen kehittämiseen yhdessä viranomaisten kanssa. Suurten ja keski suurten yritysten viennin perusosaamista syvennetään kehittämällä muita kansainvälistymistoimia ja markkinakohtaista osaamista. Suomen asemaa yhteistyökanavana idän ja lännen välillä tuetaan entistä tehokkaammalla alan koulutuksella. Suomalais-ruotsalainen kauppakamari jatkaa panostuksia pk-yritysten auttamiseksi Ruotsin markkinoille. Toimintamuotoina ovat ostajavierailut, julkaisu-toiminta ja Suomi-tapahtumat. Suomalais-venäläisen kauppakamarin toimintaa kehitetään uuden toimintamallin mukaisesti samaan aikaan kun toimintaa koordinoidaan ks-verkoston kanssa.

Suomen Tiedonsiirtoyhdistys edistää suomalaisten yritysten valmiuksia hyödyntää elektronista tiedonsiirtoa EU-maiden kanssa käytäväs-sä kaupassa.

Osuuskunta Viexpon uuden organisaation myötä tehostetaan aluetoimistojen itsenäistä toimintaa lisäämällä sekä peruspalveluja kentällä että alueellista projektitoimintaa.

Ulkomaisten investointien edistämisyksikön tavoitteena on kampanjoida Suomea vetovoimaisena investointikohteena.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus (FINTRA).....	8 400 000
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari.	2 400 000
Suomalais-venäläinen kauppakamari ..	1 200 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY ry..	1 000 000
Osuuskunta Viexpo	1 300 000
Ulkomaisten investointien edistämisyksikkö	6 000 000
Yhteensä	20 300 000

1995 määräraha	20 300 000
1994 määräraha	20 300 000
1993 tilinpäätös.....	21 078 000

(43.) Alueellinen vientihenkilöstö

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 32.85.41 ja 32.85.45 laskelmissa.

(44.) Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määrärahaa on otettu huomioon momenttien 32.85.41 ja 32.85.45 laskelmissa.

45. (32.85.43, osa, 44, osa ja 45) *Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle*

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää markkinointiviestintä- ja markkinatietopalveluista, johto- ja tukitoiminnoista sekä neuvonta- ja kansainvälistymistoiminnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Markkinointiviestintä- ja markkinatietopalvelut sekä johto- ja tukitoiminnot.	22 000 000
Neuvonta- ja kansainvälistymistoiminnot	138 000 000
Yhteensä	160 000 000

Valtionavun käyttö sidotaan tulostavoitteisiin, joiden toteutumista kauppa- ja teollisuusministeriö ohjaa ja seuraa. Ministeriö määrittää valtionavun käyttöperusteet monivuotisessa puitesopimuksessa ja tavoitteet vuosisopimuksessa.

Pk-yritysten kansainvälistymispalveluiden tukemiseksi käynnistetään kokonaan uusi asian-tuntijapalvelu vientiasiamiestoiminnan rinnalle, jolloin tarjoutuu mahdollisuus hyödyntää kotimaan ja ulkomaanverkostojen yhteistyötä.

Kaupallisten sihteerien verkostoa kehitetään edelleen pk-yritysten tarpeita silmälläpitäen. Verkoston kattavuutta Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa lisätään.

Kaupallisten ja teollisuussihteerien yhteistyötä syvennetään ja heidän erikoistumisestaan lisätään. Vientiasiamiesten valmiuksia antaa neuvontaa myös matkailualan yrityksille lisätään. Ulkomaanverkostossa vientikeskukset ottavat hoitaakseen myös matkailusektoriin liittyviä tehtäviä.

Toiminnan tuloksia mitataan asiakastytyväisyydellä, taloudellisilla tuloksilla sekä kokonaistaloudellisilla heijastusvaikutuksilla.

Markkinatietopalvelu-toiminta koostuu kahdesta palvelukokonaisuudesta: yritysten tietokyselyihin vastaaminen ja toimeksiantoina tehtävät markkinaselvitykset sekä markkinatiedon aktiivinen jakaminen yrityksille tiedotteiden, julkaisujen ja markkinakatsauksien muodossa. Tietopalvelun asiakkaita ovat vienti- ja tuontiyrietykset sekä viranomaiset ja UL:n muut palveluyksiköt. Toiminnalla on sekä ulkoinen että sisäinen asiakaskunta. Tulossmittareina käytetään palvelun volyyymia, asiakastytyvyäisyyttä ja palvelujen kattavuutta. Määrällisiä tavoitteita

vuodelle 1995 ovat: pk-asiakkaiden määrän lisääminen 20 %:lla, myyntituottojen lisääminen 12 %:lla sekä IVY-maiden ja Baltian tietoverkoston toteuttaminen.

Markkinointiviestintä keskittyy kampanjatoiminnan toteuttamiseen uusien markkina- ja toimialakohtaisten painotusten mukaisesti.

1995 määräraha	160 000 000
1994 määräraha	160 700 000
1993 tilinpäätös	151 972 000

47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 205 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1982—1983 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain (936/82, muut. 672/83), Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 853/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut.

1258/87, 1069/88 ja 1363/89) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/90, muut.1102/93) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (1173/90, muut. 1102/93) tarkoitettuja uusia korkotukiluottoja arvioidaan vuonna 1995 hyväksyttävän 2 000 000 000 mk .

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Alushankintojen korkotuki	50 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	5 000 000
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen.	150 000 000

Yhteensä 205 000 000

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

Alushankintojen korkotuki	
Vuoden 1995 korkotukilainoista	5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	50
Antolainauksen muu korkotuki	
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	5
Valuuttakurssitappioiden korvaaminen	120

1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000 mmk
5	10	20	30	45
50	50	50	50	50
5	5	5	5	5
120	—	—	—	—

Alushankintojen korkotukilainoista arvioidaan kertyvän ns. negatiivisina korkoeroina valtiolle tuloja vuonna 1995 30 milj. mk.

1995 määräraha	205 000 000
1994 määräraha	400 000 000
1993 tilinpäätös	359 710 556

84. Lainat yritysten kansainvälistymiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritysten kansain-

välitymiseen ja vientivalmiuksien edistämiseen liittyviin hankkeisiin myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuuksia. Uusia kansainvälistymislainoja ei ole myönnetty vuoden 1993 jälkeen.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettujen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1995 10 000 000 mk.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	15 000 000
1993 tilinpäätös	12 182 000

(90.) Valtion hankintakeskus

Valtion hankintakeskus muutetaan valtion-yhtiöksi 1.1.1995 alkaen.

Selvitysoasa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen lainsäädännöksi Valtion hankintakeskuksen valtionyhtiöksi muuttamisesta aiheutuvista toimenpiteistä. Tämän johdosta luku ja tulomomentti 12.32.90 poistetaan talousarvios-ta.

Yhtiö on tarkoitus aluksi perustaa 25 000 markan osakepääomalla, johon tarvittavat varat eduskunta on myöntänyt vuoden 1994 toisessa lisätalousarviossa. Nämä yhtiön kaikki osakkeet merkitsee valtio. Yhtiön osakepääoma korotetaan 72 000 000 markkaan, jonka valtio merkitsee sijoittamalla yhtiöön apporttina hankintakeskuksen käytössä olevan kiinteän ja irtaimen käyttöomaisuuden niin, että osakepääoman ylimenevä osa merkitään vararahastoon. Osakkeiden merkintä ei edellytä maksusuorituksia valtion taholta. Yhtiöön sovelletaan mitä laissa valtion osakasvallan käytöstä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä (740/91) on säädetty. Valtioneuvosto määrää luovutettavan omaisuuden arvon ja ehdot sekä päättää muista yhtiön perustamiseen liittyvistä järjestelyistä. Yhtiön varsinainen liiketoiminta aloitetaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Perustettavalle yhtiölle luovutetaan Valtion hankintakeskuksen Helsingin Pitäjänmäellä sijaitsevien toimitilojen rakennukset ja maa-alueet. Rakennusten arvoksi arvioidaan 45 000 000

mk ja maa-alueiden arvoksi 27 000 000 mk. Käyttöomaisuuden kaluston, koneiden, laitteiden ja atk-ohjelmien arvo on yhteensä 27 000 000 mk sekä osakkeiden ja osuuksien arvo yhteensä 50 000 mk. Yhtiölle apporttina luovutettavan käyttöomaisuuden arvo olisi yhteensä 99 050 000 mk.

Valtion hankintakeskuksen rahoitusomaisuuden määräksi arvioidaan 185 000 000 mk ja tavaravaraston varastotilin arvoksi ennakkomaksuineen ja arvonlisäveroineen 39 000 000 mk sekä lyhytaikaisten velkojen arvoksi 124 000 000 mk. Rahoitus- ja vaihto-omaisuuden yhteenlasketusta arvosta 224 000 000 mk valtio luovuttaa yhden kolmasosan eli 75 000 000 mk apporttina yhtiölle vararahastoon merkittäväksi. Tämä luovutus vähentää yhtiön tilitystä valtiolle, minkä vuoksi sitä varten esitetään määräraha momentilla 32.01.89. Loppuosan rahoitus- ja vaihto-omaisuuden yhteenlasketusta arvosta lyhytaikaisilla veloilla vähennettynä, 25 000 000 mk yhtiö tilittää valtiolle vuoden 1995 loppuun mennessä.

Muodostettavan yhtiön oman pääoman arvoksi tulisi tällöin 174 000 000 mk, josta osakepääoma olisi 72 000 000 mk ja muuta sidottua pääomaa vararahasto 102 000 000 mk.

Valtion hankintakeskuksen henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä perustettavan yhtiön palvelukseen yhtiössä sovellettavin työsopimusehdoin.

Päälukon 32 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993	v. 1994	v. 1995	Muutos 1994—1995	
	tilinpäätös 1000 mk	talousarvio 1000 mk	esitys 1000 mk	± 1000 mk	± %
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	445 846	431 255	488 001	+ 56 746	+ 13
02. KTM yrityspalvelun piiritoimitot (810).....	47 826	46 393	46 303	— 90	— 0
27. Kuluttajavirasto (820).....	27 690	29 578	29 351	— 227	— 1
28. Kuluttajavalituslautakunta (820).....	5 403	5 265	5 313	+ 48	+ 1
29. Kilpailuvirasto (820).....	15 572	15 998	16 486	+ 488	+ 3
30. Elintarvikevirasto (820).....	10 320	10 213	10 250	+ 37	+ 0
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820).....	7 400	7 249	7 221	— 28	— 0
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820).....	107 941	751	—	— 751	—100
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820).....	10 818	9 746	9 727	— 19	— 0
(34.) Lisenssivirasto (820).....	3 832	—	—	—	—
38. Mittatekniikan keskus (820).....	7 645	12 326	19 276	+ 6 950	+ 56

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	72 000	19 396	20 572	+ 1 176	+ 6
40. Geologian tutkimuskeskus (830).....	195 507	209 622	216 662	+ 7 040	+ 3
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	927 850	313 676	347 140	+ 33 464	+ 11
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	618 429	846 587	1 296 300	+ 449 713	+ 53
49. Kera Oy (840).....	470 735	584 000	511 000	— 73 000	— 13
50. Teollisuuden ja sitä palvelevan tutkimuksen edistäminen (850) ..	2 006 145	981 184	2 220 090	+1 238 906	+126
51. Yritystoiminnan alueelliset investointi- ja kehittämistuet (850) ..	823 234	677 000	677 000	—	—
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	72 345	53 050	71 000	+ 17 950	+ 34
55. Energiatalous (860).....	208 444	170 600	255 900	+ 85 300	+ 50
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	12 255	1 700	700	— 1 000	— 59
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	149 400	89 412	78 280	— 11 132	— 12
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	796 326	860 000	642 300	— 217 700	— 25
Yhteensä	7 042 963	5 375 001	6 968 872	+1 593 871	+ 30

Päälukka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1995 olla enintään 2 522 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa lisäksi olla neljä henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala joutuu toteuttamaan toimintapolitiikkaansa ympäristössä, missä sosiaaliturvan merkitys korostuu entisestään. Ennätysellisen syvän taloudellisen laman myötä velkakierteen joutunut valtiontalous ja koko vuosikymmenen ydinongelmaksi katsottava massatyöttömyys asettavat entistä vaativimpia haasteita hallinnonalan harjoittamalle politiikalle.

Maamme väestörakenteen ikääntymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden seurauksena eläke- ja muun sosiaaliturvan rahoitusongelmat kärjistyvät. Sosiaalimenojen kohdentuvuutta parannetaan ja lisäaastöjä osoitetaan sosiaaliturvan ja -palvelujen eri alueilta. Etuus- ja palvelujärjestelmiä muutetaan siten, että ne kannustavat työntekoa ja säästämistä.

Sosiaali- ja terveystalouden kehittämislinjauksen ja -tavoitteiden yhteensovittamiseksi niukenevan talouden asettamiin ehtoihin sosiaali- ja terveysministeriö käynnistää vuosille 1995—2000 toimenpideohjelman. Sosiaali- ja terveysministeriön strategisiin linjauksiin perustuvan ohjelman tavoitteena on taata väestölle sosiaaliturvan riittävä taso ja kestävä rahoitus muuttamatta silti sosiaaliturvan peruspiirteitä.

Toimenpideohjelma koostuu neljästä kokonaisuudesta: ehkäisevän politiikan tehostamisesta, työttömyysturvan aktivoinnista, eläkekustannusten kasvun hillitsemisestä sekä palvelujärjestelmän tehostamisesta. Toimenpideohjelmasta käydään kolmikantaperiaatteen edellyttämät neuvottelut.

Ehkäisevän politiikan tehostamisella vähennetään liikennetapaturmakuolemia sekä muita tapaturmia. Vaikuttamalla kansalaisten terve-

yskäyttäytymiseen voidaan työikäisen väestön sairauksista aiheutuvia kustannuksia vähentää merkittävästi. Yhteisvastuuta ja omatoimisuutta lisäävillä toimenpiteillä sekä asumiseen liittyvien ongelmien lieventämisellä kevennetään julkista palvelujärjestelmää ja aikaansaadaan huomattavia säästöjä.

Työttömyysturvan aktivointi on osa ensisijaisen vähimmäisturvajärjestelmän selkeyttämistä. Tavoitteena on luoda aktiivisuutta tukeva, työhön ja koulutukseen osallistumista suosiva järjestelmä. Sen saavuttamiseksi toteutetaan asteittain työssäoloehdon pidentäminen, päivärahakauden enimmäiskeston lyhentäminen ja aktiivisuuteen kannustavan ansiopäivärahan tason porrastaminen.

Työuran pidentämiseen tähtäävän eläkepolitiikan tavoitteena on eläkemenojen kasvun hidastaminen ja eläkejärjestelmien kehittäminen. Tämän toteuttamiseksi lisätään eläkejärjestelmän joustavuutta suhdannevaihteluissa, parannetaan rahoituspohjan ja eläkepalkan määräytymisperusteiden välistä kytkentää ja lisätään eläketurvan kannustinvaikutuksia.

Sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tehokkuutta, toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan jatkamalla palvelurakenteen muuttamista avohuoltopainotteiseksi, yhteensovittamalla toimintoja ja lisäämällä hoidon porrastusta. Voimavarojen siirtämisessä avohuoltoon huolehditaan samalla riittävien asumispalvelujen saatavuuden turvaamisesta.

Toimenpideohjelman avulla sopeutetaan sosiaalimenot kansantalouden rahoitusmahdollisuuksiin. Menoista aiheutuva paine veroasteeseen vakiintuu näin nykyistä alemmalle tasolle. Yhdistettynä kansantalouden ennakoituun kasvuun sosiaalimenojen nykyinen poikkeuksellisen korkea kansantuoteosuus saadaan toimenpideohjelmalla lähelle 30 prosentin tasoa vuoden 2000 mennessä.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriön keskeisimmät tavoitteet ja kehittämishankkeet vuodelle 1995 ovat:

— Sosiaaliturvan ja kansantalouden välisiin kytkentöihin keskittyvien strategisten suunnittelu- ja arviointimenetelmien tehostaminen.

— Toimivien puitteiden luominen aktiiviselle ja kattavammalle osallistumiselle EU-yhteistyöhön lisäämällä koulutusta ja sopeuttamalla muu kansainvälinen toiminta EU-jäsenyyden oloihin.

— Hallinnon toimivuuden parantaminen jatkamalla johtamis- ja ohjausjärjestelmien kehittämistä sekä muuttamalla tietojärjestelmiä entistä reaaliaikaisemmiksi.

Edellä olevan lisäksi

— Ministeriön koordinoimassa ja toteuttamassa tutkimus- ja kehittämistoiminnassa painotetaan keskipitkän ja pitkän aikavälin näkyvien järjestelmällistä analysointia.

21. Toimintamenot (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 129 735 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 10 385 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 200 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstö ei maksullisen toiminnan osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

lisäyksenä otettu huomioon 3 415 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 322 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.02.21, 137 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.05.21 ja 2 133 000 mk 11,5 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.29.61 ja lisäyksenä 1 160 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten sekä vähennyksenä 151 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.04.21, 119 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.11.21, 1 218 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.09.21 ja 525 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 25.25.21.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten mukaiset vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44), vakuutusyhtiön toimilupamaksuisista annetun lain (1421/93) ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain (251/93) tarkoittamat maksut, Raha-automaattiyhdistyksen ohjauksesta ja valvonnasta perittävät korvaukset ja lääkekorvauslautakunnan maksullisista suoritteista perittävät maksut.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	141 535 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	10 865 000
Muut toimintamenot.....	130 670 000
Bruttotulot	11 800 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset suoritteet	11 400 000
Muut tulot	400 000
Nettomenot.....	129 735 000
1995 määräraha	129 735 000
1994 määräraha	116 631 000
1993 tilinpäätös	109 731 000

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tietotarpeita palvelevat tilastotietojärjestelmät ovat uudistetussa muodossa käytössä vuonna 1995. Vuonna 1995 otetaan käyttöön myös sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokanta (SOTKA), joka toimii maksuttomana palautetietojärjestelmänä tiedon tuottajille.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Tutkimuksen ja kehittämistyön painoalueet ovat

- 1) hyvinvointipolitiikan muutosten seuranta, arviointi ja tutkimus;
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon taloudellinen tutkimus;
- 3) palvelurakenteen muutoksen tutkimus ja edistäminen;
- 4) hallinnonalarajat ylittävien toimintatapojen tutkimus ja kehittäminen;
- 5) sosiaali- ja terveydenhuollon laadun ja teknologian arviointi, tutkimus ja kehittäminen; sekä
- 6) mielenterveytyksen kehittäminen ja elämänhallinnan ongelmien tutkimus.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta hallinnonalan keskeisten työryhmämietintöjen (TK—2000 yhteistyöohjelma, palvelurakennetyöryhmä, ehkäisevän sosiaalipolitiikan työryhmä, lasten ja nuorten psykososiaaliset palvelut) pohjalta muotoiltuja tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä valtakunnallisen itsemurhien ehkäisyohjelman.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus yhdessä toimiva ulkomaanavun kehittämisyksikkö HEDEC antaa sosiaali-, terveys- ja väestöalan kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkomaanapuun liittyviä asiantuntijapalveluja sekä toteuttaa alan hankkeita. Yksikön menot katetaan palveluista saatavilla tuloilla.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä muun muassa suun terveydenhuoltoon, terveydenhuollon laitteisiin, tarvikkeisiin ja apuvälineisiin sekä kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä asioissa. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus toimii sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana sosiaali- ja

terveydenhuollon tietojärjestelmien harmonisoinnissa ja koordinoinnissa sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun kehittämisessä.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus työntuottavuus lisääntyy henkilöstörakennetta ja toimintatapoja kehittämällä sekä henkilöstön osaamista vahvistamalla. Palvelukykyä ja palvelukuvaa kehitetään ja kustannustietoisuutta lisätään.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus arvioidaan tuottavan maksullisena palvelutoimintana seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1994	1995
Koulutuspäivät.....	250	250
Konsulttipäivät.....	200	250
Julkaisujen määrä.....	70	75
Julkaisujen levikki.....	30 000	30 000

Uudistuvan tilasto- ja rekisterijärjestelmän tietopalvelua ja käytettävyyttä sekä tutkimus- ja kehittämistyöhön pohjautuvaa koulutusta ja konsultointia kehitetään. Palvelujen tuotekehitystä ja markkinointia tehostetaan.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 68 % maksullisen palvelutoiminnan menoista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 520 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokannan käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 820 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten ja vähennyksenä 322 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentille 33.01.21.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk lääkinnällisiä laitteita koskevan EU-direktiivin markkinavalvonnan tehostamista koskevana menoina.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot.....	91 009 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	6 353 000

Muut toimintamenot.....	84 656 000	1995 määräraha	86 520 000
Bruttotulot	4 489 000	1994 määräraha	91 577 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 289 000	1993 tilinpäätös	106 707 000
Muut tulot	200 000		
<hr/>			
Nettomenot.....	86 520 000		

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyysturvaa koskeissa asioissa sekä ainoana muutoksenhakuasteena koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaisissa asioissa.

Työttömyysturvalautakunnalle saapui vuonna 1993 11 190 valitusta, mikä oli noin 49 % enemmän kuin vuonna 1992. Korkeana pysyvän työttömyysasteen johdosta sisään tulevien asioiden määrän arvioidaan lähivuosina olevan edelleen noin 10 000—11 000 kappaletta vuodessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Ratkaistavien asioiden merkittävä lisääntyminen aiheuttaa käsittelyaikojen säilymisen 8—10 kuukautena vuonna 1995. Lähivuosien tavoitteena on kuitenkin päästä mahdollisimman nopeasti takaisin valittajien oikeusturvan kannalta kohtuulliseen käsittelyaikaan eli 5—6 kuukauteen. Tämä edellyttää, että työttömyysturvalautakunnassa kyetään ratkaisemaan lähivuosina huomattavasti enemmän asioita kuin vuonna 1993. Työttömyysturvalautakunnan tuotos lisääntyy vuoden 1994 aikana muun muassa viikkojätön tarkistuksen, kesätyöajan poistumisen ja sisäisin siirroin saadun lisähenkilöstön johdosta. Ruuhkan syntymistä pyritään estämään ja käsittelyaikoja lyhentämään muutoksenhakusäädöksiä tarkistamalla. Ruuh-

kan purkamiseksi hankitaan lisävoimavaroja hallinnonalan sisäisin siirroin ja käyttämällä myös työllisyysvaroin palkattua henkilökuntaa.

Ratkaisujen määrää pyritään nostamaan siten, että vuonna 1995 saataisiin ratkaistua vähintään 12 000 valitus- ja hakemusasiaa (vuonna 1993 7 404 päätöstä ja arvio vuodelle 1994 9 500 päätöstä). Päätöstä kohden laskettu kustannus vuonna 1993 oli 915 mk, arvio vuodelle 1994 on 849 mk ja vuodelle 1995 667 mk.

Tavoitteena on säilyttää ratkaisujen laatu vähintään entisellä tasolla siten, että työttömyysturvalautakunnan tekemien valitusratkaisujen muutosaste vakuutusoiikeudessa ei nouse nykyisestä noin 10 prosentista. Muutosprosentin pienuutta on pidettävä hyvänä, kun otetaan huomioon vakuutusoiikeudessa asian ratkaisuun vaikuttavat uudet lisäselvitykset.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 700 000 mk neljän henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentilta 33.05.21.

1995 määräraha.....	8 000 000
1994 määräraha.....	6 553 000
1994 II lisämääräraha	1 521 000
1993 tilinpäätös	6 726 000

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen erikoistuumioistuin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskeissa asioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuu-

tusasioissa ja lapsilisää, lasten kotihoidon tukea, äitiysavustusta ja sotilasavustusta koskeissa asioissa.

Vuonna 1993 tarkastuslautakuntaan saapui 10 616 valitusta. Vuonna 1994 arvioidaan saapuvan noin 14 000 valitusta ja sen arvioidaan pysyvän ainakin samalla tasolla vuonna 1995.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tarkastuslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1993 ollut noin 5,2 kuukautta, vuoden 1994 lopussa sen arvioidaan kohoavan 8—9 kuukauteen ja vuonna 1995 sen arvioidaan nousevan 10 kuukauden pituiseksi.

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen tekninen laatu entisellä tasolla siten, että tarkastuslautakunnan suorittamien ratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa säilyy ennallaan eli noin 22 prosentissa, kun otetaan huomioon vakuutusoikeudessa asiaan vaikuttaneet lisäselvitykset.

Ratkaisumäärien osalta tavoitteena on ratkaista vuonna 1995 noin 12 000 asiaa. Suuremman ratkaisumäärän ja lyhyemmän valitusajan saavuttaminen edellyttää lisävoimavarojen saamista. Tämä on tarkoitus toteuttaa hallinnon sisäisin virkasiirroin. Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1993 642 mk ja

sen arvioidaan vuonna 1995 säilyvän saman suuruisena. Esimerkiksi vuonna 1992 oli päätöstä kohti laskettu kustannus 702 mk, joten tehostuneen toiminnan ansiosta päätöskustannukset ovat alentuneet.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 7 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 151 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentilta 33.01.21 ja 350 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentilta 33.05.21.

1995 määräraha.....	7 700 000
1994 määräraha.....	6 443 000
1993 tilinpäätös.....	6 140 000

05. Tapaturmavirasto

Selvitysosa: Tapaturmavirastolle jätettyjen hakemusten ja tiedustelujen kokonaismäärän arvioidaan vähenevän 8 %. Invaliditurvan hakemusten arvioidaan vähenevän 8 % lähinnä elinkoronsaajien vähentymisen vuoksi. Sotilastapaturmahakemusten arvioidaan kasvavan jonkin verran. Muiden hakemusten arvioidaan pysyvän suunnilleen ennallaan.

Toiminnan painopiste on ikääntyvien sotainvalidien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisessä. Sotainvalideja pyritään mahdollisuuksien mukaan hoitamaan kotona riittävien koti- ja muiden avopalvelujen turvin. Sotainvalidien osalta, joita ei voida hoitaa kotona, turvataan laitoksissa tapahtuva huolto.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut tapaturmavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Invalidien turvaa koskevien asioiden käsittelyaikaa nopeutetaan. Käsittelyaikavoitteiksi asetetaan elinkoron oikaisujen osalta 4 kuukautta (v. 1994 6 kk), sairausapulisien osalta 3 kuukautta (v. 1994 5 kk) sekä kuntoutushakemusten osalta 2 kuukautta (v. 1994 3 kk). Ensikertaiset hakemukset käsitellään vähintään kolmessa kuukaudessa. Käsittelyajat pidetään

täydennyskorkohakemusten osalta enintään yhtenä kuukautena ja kuntapalvelujen osalta enintään kahtena kuukautena. Omaisten turvaa koskevissa asioissa käsittelyajat pidetään vuoden 1994 tasolla eli arviolta 1—3 kuukautena.

Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään korvaus- ja toimeentulojärjestelmää, monipuolistetaan avopalveluja ja kehitetään sairaskotien ja muiden hoito- ja kuntoutuslaitosten toimintaa. Tuloksellisuutta parannetaan päätöksenteossa ja tukipalvelujen tuottamisessa ottamalla käyttöön tietotekniikkaa, toimintoja uudelleen organisoimalla ja koulutusta lisäämällä.

Tapaturmavirasto on tarkoitus liittää valtiokonttoriin vuonna 1996 ja sotilaslääkintäarkiston asema selvitetään vuoden 1995 aikana.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 45 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitusmaksuihin ja lausunto- ja jäsenmaksuihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 137 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteutettuna siirtona momentille

33.01.21 sekä 1 050 000 mk kuuden henkilötyö-	1995 määräraha	45 500 000
vuoden palkkausmenojen vuonna 1994 toteu-	1994 määräraha	48 111 000
tettuina siirtoina momenteille 33.03.21 ja	1993 tilinpäätös.....	49 800 000
33.04.21.		

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi saapui vuonna 1993 yhteensä 14 763 asiaa, mikä on noin 9 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Asioista 17 % koski oikeuslääkintään kuuluvia lupa- ja selvitysasioita, 78 % terveydenhuollon ammatinharjoittamisoikeuksien myöntämiseen liittyviä lupa- ja laillistamishakemuksia ja 5 % ammatinharjoittamisen valvontaan liittyviä kantelu- ja muita tapauksia.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle laissa säädetyt velvoitteet hoidetaan toimintaympäristössä, jota koskevat muutokset ovat pääosiltaan vaikeasti ennustettavissa. Lisäksi sen päätettäväksi tulee asioita, joiden määrään ja saapumisajankohtaan virasto ei itse voi vaikuttaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen saapuvien lupa- ja valvonta-asioden käsittelyaika pidetään nykytasolla päätösten laatua heikentämättä.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus tehostaa ETA- tai yhteispohjoismaisen sopimuksen piiriin kuulumattomista valtioista Suomeen tu-

levien ulkomaalaisten lääkäreiden ammattitaidon tarkistamista.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus laatii terveydenhuollon lainsäädäntöä ja sosiaaliturvaa sekä tarjolla olevia kielikursseja koskevan englanninkielisen opasvihkosen ammatinharjoittamisoikeuden saaneille Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisille.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus selvittää oikeuslääketieteellisen toiminnan mahdollisen uudelleenjärjestämisen oikeuslääkärityöryhmän muistion pohjalta.

Tavoitteiden saavuttamiseksi virasto pyrkii toimintastrategiansa kehittämisen ohella lisäämään asiantuntemustaan henkilöstöä kouluttamalla. Lisääntyviin tehtäviin ja uusiin haasteisiin pyritään oman kapasiteetin puuttuessa vastaamaan ostamalla palveluja pysyviltä asiantuntijoilta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 9 230 000 mk.

Selvitysosa: Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot on budjetoitu momentille 12.33.06.

1995 määräraha.....	9 230 000
1994 määräraha.....	9 069 000
1993 tilinpäätös.....	7 262 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitoksen tuottamien palvelujen kysyntään ja muuhun toiminnan volyyymiin vaikuttavat edelleenkin työympäristössä esiintyvät työtaturmia ja ammattitautuja aiheuttavat tekijät. Esimerkiksi työikäiseen väestöön kuuluvista noin miljoonalla henkilöllä on yksi tai useampia työ- tai toimintakykyä rajoittavaa pitkäaikaissairautta. Lisäksi raskassa ammateissa toimivien miesten kuolleisuus on kääntynyt nousuun.

Toimintaympäristön oleellista muutosta kuvaavat kuitenkin parhaiten työelämässä tapahtuvat muutokset. Näitä ovat erityisesti työssä käyvän väestön ikärakenteen vanheneminen, uuden teknologian laaja-alainen käyttöönotto, kansainvälisen työnjaon kehitys sekä erityisesti keskipitkällä aikavälillä kansantalouden vaikeudet ja pitkäaikaiseksi muuttunut massatyöttömyys. Integraatiokehityksen myötä myös työvoiman liikkuminen Euroopassa helpottuu, mi-

kä synnyttää kasvavan vierastyövoiman mukana uusia ongelmia ja aiheuttaa muutoksia työntekijöiden työterveydenhuollon tarpeisiin.

Työntekijöiden terveyden, työkyvyn ja turvallisuuden varmistaminen edellä mainitun muutosprosessin valossa edellyttää toiminnan tavoitteiden uudelleenarvioinnin pohjalta entistä tehokkaampaa osallistumista työolojen ja työympäristön kehittämiseen. Samalla on pyrittävä myötävaikuttamaan myös niihin työn tuottavuutta edistäviin toimiin, jotka ovat välttämättömiä lamasta poispääsemiselle.

Työterveysongelmien ehkäisy ja torjunta on sekä terveyspoliittisesti että kansantaloudellisesti perusteltua ja kannattavaa. Esimerkiksi enenaikaisen työkyvyttömyyden aiheuttamat kustannukset 55—64-vuotiaiden ikäryhmässä on arvioitu yli 50 miljardiaksi markaksi vuodessa.

EU- ja ETA-säännösten toimeenpano maamme työelämässä vaikuttaa merkittävästi Työterveyslaitoksen palvelutoimintaan korostamalla laatuvaatimuksia ja muuttamalla toimintojen kysyntää. Eurooppalaisten työympäristönormien voimaan saattaminen edellyttää työpaikoilta ja viranomaisilta huomattavaa asiantuntijapanosta. Työterveyslaitoksen tulee omalla panoksellaan tukea tämän veloitteen täyttymistä osallistumalla entistä enemmän eurooppalaiseen tutkimus-, asiantuntija- ja standardoimis yhteistyöhön.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Työterveyden edistäminen ja työkykyä ylläpitävä toiminta: Tulosalueen tavoite on muun muassa ammattitautien ehkäisy ja varhaistotea-

minen, kroonisten työkykyä vaurioittavien sairauksien työperäisten syiden selvittäminen, ikääntyvän työntekijän työ- ja toimintakyvyn edistäminen ja työkyvyttömyyden ehkäisy, yleisten työkykyä ylläpitävien toimintojen kehittäminen, työttömien työkyvyn säilyttäminen sekä työterveyshuollon sisällön ja palvelujärjestelmän kehittäminen.

Työympäristön parantaminen: Tulosalueella kehitetään toimenpiteitä työtaturman vaarojen sekä kemiallisten ja fysikaalisten työympäristöriskien tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja torjumiseksi, fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden aiheuttaman kuormituksen vähentämiseksi sekä turvallisten ja terveellisten työolojen malliratkaisujen kehittämiseksi suunnittelijoille.

Toiminnalla pyritään alentamaan muun muassa vakavien työtaturmien sekä kemiallisen ja fysikaalisen työympäristöaltistumisen määrää. Työpaikkojen ergonomista tilannetta pyritään parantamaan yhteistyössä työterveyshuollon, viranomaisten ja työpaikkojen kanssa.

Työyhteisöjen kehittäminen: Tulosalueella tuotetaan ja sovelletaan käytäntöön tutkimustietoa, joka tähtää työyhteisöjen kulloisenkin tilan arviointiin, niiden työilmapiiriin ja työpaikan toimivuuden sekä jatkuvan kehityskyvyn parantamiseen, psyykkistä hyvinvointia tukevan työympäristön aikaansaamiseen sekä työmotivaation ja tuottavuuden parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään yksilön ja työyhteisön muutoksen- ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen ja kouluttamiseen.

Työterveyslaitoksen tavoitteiden toteutumista voidaan arvioida seuraavilla indikaattoreilla ja niiden tavoitearvoilla vuodeksi 1995:

Tulosalue	Tieteelliset julk.	Yleistaj. julk.	Koulutettava-päivät	Asiantuntija-konsultaatiot	Työympäristön mittaukset ja analyysit	Ammattitautipotilaiden tutkimus- ja hoitokäynnit
Työterveys	260	150	5 000	9 000	50 000	6 500
Työympäristö	130	120	3 000	10 000	20 000	0
Työyhteisöt	70	60	2 000	1 000	0	0
Yhteensä	460	330	10 000	20 000	70 000	6 500

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 211 300 000 mk, myönnetään valtionapua 150 660 000 mk. Valtionavun kasvu

johtuu pääosin eläkevastuun kattamisen jatkamisesta. Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1995 seuraavaksi:

Tulosalue	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Valtionapu 1994	Muutos %	Henkilöstö
Työterveys.....	104,9	32,1	75,1	68,6	9	326
Työympäristö.....	92,0	28,2	65,2	59,8	9	277
Työyhteisöt.....	14,4	4,0	10,4	9,1	14	46
Yhteensä	211,3	64,3	150,7	137,5	10	649

50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 150 660 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon lähinnä eläkevastuun kattamisen aloittaminen ja arvonnalisäveron vaikutus sekä 660 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 94 000 000 mk ja muihin menoihin 56 660 000 mk.

1995 määräraha	150 660 000
1994 määräraha	137 500 000
1993 tilinpäätös	135 500 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitoksen palvelusten kokonaiskysynnän arvioidaan säilyvän vuoden 1994 tasolla. Kysyntä suuntautuu kuitenkin yhä voimakkaammin merkittävimpien kansantautien ennaltaehkäisyyn tarvittavan tiedon tuottamiseen, kun taas laboratoriomäärittysten kysyntä vähenee.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Infektioaudit: Laitoksen toiminnalla vaikutetaan väestön terveyteen siten, että rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten laajojen tartuntatautiepidemioiden synty.

Terveys ja kansantaudit: Tutkitaan ja seurataan kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia.

Ympäristöterveys: Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuus-

tavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset. Ulkopuolisen rahoituksen osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille.

Tuottavuutta parannetaan henkilöstöä ja tutkimusmenetelmiä kehittämällä sekä tutkimustyön suunnittelua tehostamalla.

Maksullinen palvelutoiminta, johon kuuluu lähinnä seulonta- ja oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia sekä rokotteiden välitystoimintaa supistuu arviolta 5 % vuoden 1994 tasoon verrattuna.

Tutkimustoiminnan painopistealueet ovat infektioautien, ympäristöperäisten terveyshaittojen ehkäisy, ikääntyvän väestön terveyden ja toimintakyvyn tutkimus, sydän- ja verisuonisairauksien, syövän, diabeteksen, ravitsemuksen ja terveyden välisten yhteyksien tutkiminen ja mielenterveys tutkimus.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 146 397 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden tuotekehittelystä ja tartuntatautien seuranta- ja rekisteröintitehtävistä sekä tartuntatautien torjuntaan liittyvistä tiedotustehtävistä aiheutuvien

menojen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksun maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 440 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 443 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 33.09.21.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen palvelutoiminnan menoihin enintään 13 300 000 mk ja ulkopuolisella rahoituksella toteutettavan tutkimustoiminnan menoihin 24 000 000 mk. Ulkopuolisen rahoituksen osuus pysyy ennallaan. Näistä toiminnoista sekä rokotetuotannosta arvioidut tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1995 määräraha	146 397 000
1994 määräraha	140 905 000
1993 tilinpäätös	131 825 000

26. *Rokotteiden hankinta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 25 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokottei-

den hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden välitystoimintaan.

Selvitysosa: Rokoteannoksia arvioidaan vuonna 1995 hankittavan jakeluun 2 000 000 kpl. Vuoteen 1994 verrattuna volyymin lisäys on 25 %.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1995 määräraha	25 800 000
1994 määräraha	25 000 000
1993 tilinpäätös	38 500 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koe-eläinyksikön ja turvalaboratorion suunnitteluun ja rakentamiseen. Hankkeen kustannusarvio on 48 400 000 mk ja hyötyala 1 804 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 26 829 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 4 200 000 mk, josta on peruuntunut 294 905 mk.

1995 määräraha	21 000 000
1994 määräraha	1 000 000
1993 tilinpäätös	2 500 000

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 18 783 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 218 000 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.01.21 ja 443 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momen-

tilta 33.08.21 ja 196 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 30.01.21.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot on budjetoitu momentille 12.33.09.

1995 määräraha	18 783 000
----------------------	------------

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen tehokkaasti ja määrätietoisesti, yhteiskunnan toimintoja tarpeettomasti vaikeuttamatta. Kokonaisuutena arvioiden keskuksen toimintaan kohdistuvan kysynnän ennakoidaan pysyvän vuoden 1994 tasolla. Yhteiskunnan lisääntyvät turvallisuusvaatimukset ja teknologian kehittyminen edellyttävät

kuitenkin Säteilyturvakeskuksen toiminnan kehittämistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapah- tumia, jotka luokiteltaisiin kansainvälisellä va-

kavuusasteikolla tasoille 3—7. Säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia säteilyonnettomuuksia ja henkilökohertaiset säteilyaltistukset pysyvät alhaisina. Valmiustoiminta käynnistyy kaikkina vuorokauden aikoina 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tutkimus kohdistuu säteilyaltistuksen lähteisiin, säteilyn aiheuttamien terveyshaittojen laadulliseen ja määrälliseen selvittämiseen sekä haittojen pienentämistoimenpiteisiin.

Säteilyturvakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjettiin.

Maksullisen toiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat toiminnasta aiheutuneet kustannukset. Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää. Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan mahdollisesta ylijäämästä tuloutetaan 10 % toimintamenomäärärahan vähennyksenä.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 79 774 000 mk.

Säteilyturvakeskuksen henkilöstöstä ei 12 henkilötyövuotta sisälly maksullisen toiminnan osalta pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Säteilyturvakeskus voi tehdä ydinenergia-alan yhteistyösopimuksia, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina maksullisen toiminnan tuloina liiketaloudellisin perustein tuotettujen mittaus- ja kalibrointipalvelujen tulot sekä ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien palvelututkimusten ja muiden vastaavien yhteistyöhankkeiden tulot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 504 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten ja 1 792 000 mk uusista toimitiloista aiheutuvina menoina sekä 400 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten ja vähennyksenä 4 700 000 mk uusiin toimitiloihin muutosta

aiheutuvina investointi- ja kertaluonteisten menojen säästöinä.

Mainitun valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1996 500 000 mk ja vuonna 1997 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1994 766 000 mk ja vuonna 1995 526 000 mk. Tutkimusten kustannukset laskutetaan voimayhtiöiltä.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	91 909 000
Maksullisen nettobudjetoitun toiminnan erillismenot	10 074 000
Muut toimintamenot	81 835 000
Bruttotulot	12 135 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 075 000
Muut tulot	60 000
Nettomenot	79 774 000
1995 määräraha	79 774 000
1994 määräraha	86 631 000
1993 tilinpäätös	79 235 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Säteilyturvakeskuksen käyttöön tarkoitettun kiinteistön ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Kiinteistön ostosta saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 1994 ja 1995 yhteensä 63 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkeen kustannusarvio 110 000 000 mk sisältää myös ostettavan kiinteistön maapohjan sekä laboratorio- ja muiden erikoistilojen kuntoon saattamisesta aiheutuvat kustannusosuudet. Mikäli kauppaan sisältyvät lisä- ja muutostyöt jäävät alle 36 000 000 mk, kertynyt säästö jaetaan puoliksi myyjälle ja puoliksi ostajalle. Kauppahinnasta on suoritettu vuonna 1992 11,0 milj. mk ja vuonna 1993 36,0 milj. mk. Vuonna 1994 maksetaan 31,5 milj. mk ja vuonna 1995 31,5 milj. mk.

1995 määräraha	31 500 000
1994 määräraha	31 500 000
1993 tilinpäätös	36 000 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitoksen tehtäväpiiriä laajennetaan vuonna 1995 koskemaan myös veripalveluun liittyvää valvontatoimintaa.

Lääkelaitoksen suoritteiden kokonaiskysyntä

kasvaa lääkevalmisteiden myyntilupien uudistamishakemusten verran noin 750:llä hakemuksella vuodessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti

asettanut Lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Lääkevalvonta: Lääkevalmisteiden ennakovalvonnan eli myyntilupajärjestelmän tavoitteena on varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehokkuus, turvallisuus ja laatu. Myyntilupahakemukset käsitellään ETA-sopimuksen ja lääkeasetuksen edellyttämän 210 vuorokauden enimmäiskäsittelyajan kuluessa. Jälkivalvonnan ja lääkeinformaation tavoitteena on ylläpitää ja edistää lääketurvallisuutta tarkastustoiminnalla, laadunvalvonnalla sekä tuottamalla ja julkaisemalla tietoja lääkkeiden haittavaikutuksista ja lääkekulutuksesta. Lääketutkimuksen tavoitteena on tuottaa lääkkeiden oikean ja turvallisen käytön kannalta tärkeää tietoa päätöksenteon ja lääkeinformaation perusteeksi.

Farmakopea: Lääkkeiden ja niiden käyttöön liittyvien välineiden ja tarvikkeiden laatuvaatimuksia ja tarkastusmenetelmiä yhdenmukaistetaan Euroopan farmakopeaa koskevan yleissopimuksen (SopS 34/82) ja muun kansainvälisen yhteistyön edellyttämällä tavalla.

Hallinto ja sisäiset palvelut: Sisäisiä hallintopalveluja kehitetään laitoksen toimintaa tehokkaasti palveleviksi. Lisäksi tuotetaan ne Lääkelaitokselle säädetyt valtakunnallisesti keskityt hallintopalvelut, jotka eivät kuulu muille tulosalueille.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjettiin. Lääkelaitoksen menot katetaan pääosin valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät Lääkelaitoksesta annetun lain (35/93) 4 §:ssä tarkoitettua maksua

lukuun ottamatta valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti.

Maksullisen toiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma:

	1994 mk	1995 mk
TULOT		
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	25 973 000	27 550 000
— muut suoritteet	50 000	70 000
Tulot yhteensä	26 023 000	27 620 000
KUSTANNUKSET		
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset		
—palkkaukset	12 397 000	13 809 000
—muut henkilöstökustannukset	752 000	1 209 000
—aineet ja tarvikkeet...	1 058 000	1 098 000
—ostetut palvelut	735 000	1 295 000
—pääomakustannukset .	1 821 600	1 358 000
—muut erilliskustannukset	2 230 000	2 921 000
Erilliskustannukset yhteensä	18 993 600	21 690 000
Käyttäjäämä	7 029 400	5 930 000
Osuus yhteiskustannuksista		
—tukitoimintojen kustannukset	4 607 100	4 227 000
—muut yhteiskustannukset	0	0
Yhteiskustannukset yhteensä	4 607 100	4 227 000
Kustannukset yhteensä .	23 600 700	25 917 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	+2 422 300	+1 703 000

Lääkelaitoksen toiminnan laajuus ja rakenne vuonna 1995 on seuraava:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet.....	54	18	72
— muutos 1995/94, htv.....	+3	—1	+2
— muutos 1995/94, %.....	+6	—5	+3
Toimintamenot (1000 mk)	22 712	7 126	29 838
— muutos 1995/94, 1000 mk	+3 301	+185	+3 486
— muutos 1995/94, %.....	+17	+3	+13
Tulot (1000 mk).....	27 620	25	27 645
— muutos 1995/94, 1000 mk	+1 597	—225	+1 372
— muutos 1995/94, %	+6	—90	+5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 193 000 mk.

Lääkelaitoksen henkilöstö ei maksullisen toiminnan osalta sisälly pääluokan kokonaishenkilöstömäärään.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 776 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 119 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 33.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	29 838 000
Maksullisen toiminnan erillismenot.....	22 712 000
Muut toimintamenot.....	7 126 000
Bruttotulot	27 645 000
Maksullisen toiminnan tulot	27 620 000
— julkisoikeudelliset suoritteet.....	27 550 000
— muut suoritteet.....	70 000
Muut tulot	25 000
Nettomenot.....	2 193 000
1995 määräraha	2 193 000
1994 määräraha	79 000
1994 II lisämääräraha.....	1 565 000
1993 tilinpäätös	—1 824 977

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Koulukotien tehtävänä on kasvattaa, opettaa ja hoitaa käytöshäiriöisiä lapsia ja nuoria yhteistyössä heidän perheidensä kanssa. Toiminnan tavoitteena on peruskoulunsa suorittanut nuori, jolla on ammatillinen koulutus tai valmius keskiasteen opintoihin ja jolla on pysyviä ihmissuhteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion koulukodeille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Koulukodit monipuolistavat palvelujaan siten, että avohuollon ja laitoshuollon sauma-kohtaan asettuvia palveluja kehitetään. Yhteistyötä lasten ja nuorten psykiatrian kanssa lisätään ja kehitetään sisällöllisesti.

Valtion koulukotien talousarvio perustuu nettobudjettiin.

Koulukotien (7 laitosta vuonna 1995) arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1993	1994	1995
Hoitovuorokausi.....	36 060	39 505	35 235
Asumis- ja hoitopalvelut (vrk).....	5 149	4 523	4 371
Koulupaikka (pv).....	5 141	5 371	1 578
Kriisihoito (vrk)	90	400	954
Jälkihoito (pv).....	63	1 155	1 135

Maksullisen toiminnan ennakoitu tunnusluku-
kutaulukko:

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
-varsinainen myyntitoiminta.....	39 493 941	44 208 713	30 363 000
-muut tulot.....	3 115 173	2 572 135	754 000
Tulot yhteensä	42 609 114	46 780 848	31 117 000
KUSTANNUKSET			
-maksullisen toiminnan erilliskustannukset	52 333 460	46 239 649	41 198 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (—).....	—9 724 346	+541 199	—10 081 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 081 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion koulukotien harjoittamasta maatila- ja metsätalou-

desta aiheutuvien menojen sekä perhekotitoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauk-

silla. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 6 456 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 3 804 000 mk Yläneen koulukodin lakkauttamisen johdosta vuonna 1994 ja 6 906 000 mk Pernasaaren ja Vanajan koulukotien toimintamenojen siirtona momentille 25.50.21 laitojen siirryttyä vuonna 1994 oikeusministeriön vankeinhoito-osaston alaisuuteen.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen toiminnan tulot, jotka on aikaisemmin tuloutettu momentille 12.33.(12).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot	41 198 000
Bruttotulot	31 117 000
Maksullisen toiminnan tulot	30 363 000
Muut tulot	754 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 10 081 000

1995 määräraha	10 081 000
1994 määräraha	46 754 000
1993 tilinpäätös.....	55 900 000

(50.) *Valtionavustus koulukotisäätiölle*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	335 000
----------------------	---------

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden pienehköjen hankkeiden rakentamiseen.

1995 määräraha	1 350 000
1993 tilinpäätös	5 840 000

87. *Kiinteistöjen hankinta*

Momentille myönnetään 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Koivikon koulukodin käyttöön tarkoitettua kiinteistön ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on ostaa koulukodin käytössä jo oleva omakotitalo perhekoti-toimintaa varten.

1995 määräraha	650 000
----------------------	---------

13. Järvenpään sosiaalisairaala

(21.) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	7 891 000
1993 tilinpäätös.....	17 308 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 625 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Järvenpään sosiaa-

lisairaalan perheosaston peruskorjaukseen. Hankkeen kustannusarvio on 5 650 000 mk ja hyötyala 1 322 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 4 274 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 2 875 000 mk.

1995 määräraha	2 625 000
1994 määräraha	2 175 000
1993 tilinpäätös	700 000

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielisairaita ja muita mielenterveyshäiriöitä potevia henkilöitä, joiden hoitaminen on erityisen vaa-

rallista tai vaikeaa sekä hoidetaan muitakin mielisairaita ja muita mielenterveyden häiriöitä potevia henkilöitä, mikäli se hoidon järjestämisen kannalta on tarkoituksenmukaista. Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana ja huolehtii oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan koulutuksesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut valtion mielisairaaloille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen sekä henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Toimintaa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen suuntaan. Yhteistyötä muun terveydenhuollon, sosiaalihuollon sekä koti- ja ulkomaisten yliopistojen ja muiden koulutusorganisaatioiden kanssa jatketaan. Toiminnan laadun arviointimenetelmiä kehitetään nykyistä luotettavammaksi.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin sopivan hoitotyön kehittämisen ja työnohjauksen järjestelmän kehittämisen avulla. Lisäksi kehitetään toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantarjestelmiä.

Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten,

että erityistason sairaanhoidon kustannukset säilyvät kilpailukykyisellä tasolla.

Tavoitteiden saavuttamiseksi sairaaloissa on meneillään kehittämishankkeita, joista keskeisiä ovat tietojenkäsittelyn ja tietohallinnon kehittämishankkeet. Lisäksi laskentatointa kehitetään nettobudjetointiin vaatimuksia vastavaksi.

Valtion mielisairaaloiden talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritettietoja:

	1994 (arvio)	1995 (arvio)
Hoitopäiviä	116 860	117 800
Mielentilatutkimuksia	115	122
Mielentilatutkimuspäiviä.....	4 215	4 500

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma:

	1993 mk	1994 mk	1995 mk
TULOT			
- muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet	101 937	97 506	102 314
- muut tulot	5 279	4 490	4 290
Tulot yhteensä	107 216	101 996	106 604
KUSTANNUKSET			
Erilliskustannukset	95 303	99 856	106 260
Käyttäjäämä	+11 913	+2 140	+344
Osuus yhteiskustannuksista	435	450	344
Kustannukset yhteensä	95 738	100 306	106 604
Ylijäämä (+)/alijäämä (—)	+11 478	+1 690	±0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 439 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion mielisairaaloiden harjoittamasta maatilataloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Mielentilatutkimuksen ja Niuvanniemen sairaalan oikeuspsykiatrian yliopisto-opetuksen ja alan tieteellisen tutkimustoiminnan menot katetaan budjettirahoituksella, joiden osuus ko-

konaiskustannuksista on yhteensä 15 653 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/92) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen toiminnan tulot.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 6 144 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 107 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk	1995 määräraha	19 439 000
Bruttomenot	126 043 000	1994 määräraha	14 988 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	106 260 000	1993 tilinpäätös	107 825 000
Muut toimintamenot	19 783 000		
Bruttotulot	106 604 000		
Maksullisen toiminnan tulot	102 314 000		
Muut tulot	4 290 000		
Nettomenot	19 439 000		

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 5 080 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Niuvanniemen sairaala					
— henkilökunnan asuinrakennuksen pe- ruskorjaus, rakennus E	1 630	4 540	2 785		2 540 000
— julkisivujen kunnostus ja ulkomaala- us		7 100		2 100 000	2 540 000
				Yhteensä	5 080 000

1995 määräraha	5 080 000
1994 määräraha	6 200 000
1993 tilinpäätös	13 030 000

15. Perhekustannusten tasaus

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 59 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/93) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonlisävero ja yleiskulut.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen määrä on 760 mk vuonna 1995. Avustuksen saajia arvioidaan vuonna 1995 olevan 63 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 20 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden ottaessa avustuksen äitiyspakkauksena.

1995 määräraha	59 000 000
1994 määräraha	65 750 000
1993 tilinpäätös	55 810 649

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 1995 keskimäärin 1 094 000 lapsesta. Lapsilisien määrät vuonna 1995 ovat seuraavat:

	lapsilisiä mk/kk	korotettu lapsilisiä yksinhuoltajille mk/kk
1. lapsi	570	770
2. lapsi	720	920
3. lapsi	910	1 110
4. lapsi	1 030	1 230
5. lapsi	1 220	1 420

1995 määräraha	9 022 000 000
1994 määräraha	8 986 000 000
1993 tilinpäätös	5 539 106 456

52. Lapsiliset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 022 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lapsilislain (796/92) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

16. Yleinen perhe-eläke

50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 264 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Eduskunta on hyväksynyt esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1995 si-

ten, että kansaneläkeindeksisidonnaisia etuuk-
sia tarkistetaan 2 %.

Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1995 lo-
pussa olevan 42 000, joista leskeneläkkeitä on
14 000 ja lapseneläkkeitä 28 000.

1995 määräraha	264 000 000
1994 määräraha	266 000 000
1993 tilinpäätös	261 544 447

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysasteen arvioidaan olevan 16,5 % vuonna 1995. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1995 143 000 henkilölle keskimäärin 126 mk päivältä keskimäärin 146 päivän ajan ja ansio-
turvan mukaista päivärahaa 458 000 henkilölle keskimäärin 213 mk päivältä keskimäärin 122 päivän ajan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesi-
tykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyyskas-
salain (603/84) muuttamisesta ja väliaikaisesta
muuttamisesta siten, että ansioon suhteutetun
päivärahan rahoitusosuus muutetaan. Esi-
tyksen mukaan työnantajien rahoitusosuus on
32,0 %, vakuutettujen 5,5 % ja valtion osuus
62,5 %. Tähän liittyen palkansaaajilta peritään
työttömyysvakuutusmaksua 1,87 % palkasta,
jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta.
Palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksun lo-
pulla katetaan työttömyyslisän rahoitusta. Li-
säksi esityksen mukaan työnantajan työttömyys-
vakuutusmaksu porrastetaan edelleen makset-
tavan palkkasumman mukaan. Työttömyysva-
kuutusmaksu olisi 2 % palkkasumman ensim-
mäisen viiden miljoonan markan osalta. Muilta
osin maksu olisi 6,1 %. Valtio korvaa Työttö-
myyskassojen Keskuskassalle maksun porrasta-
misesta syntyvän rahoitusvajauksen. Työnanta-
jan kansaneläkevakuutusmaksu porrastetaan
vastaavan rahoituksen järjestämiseksi.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi
työntekijäin eläkemaksun ja palkansaaajan työt-
tömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta
päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa
1.1.1995 lukien siten, että eläkemaksun ja
työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan
huomioon myös työttömyyspäivärahaa vahvis-
tettaessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesi-
tykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyystur-
vaetuuksien poikkeuksellisesta tarkistamisesta
siten, että työttömyysturvan peruspäivärahaa
tarkistetaan 2 prosentilla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesi-
tykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyystur-
valain (602/84) muuttamisesta siten, että päivä-
rahan ja muiden etuuksien yhteensovitusta
tarkistetaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesi-
tykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyystur-
valain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että
vakuutettujen ja työnantajien omavastuita lo-
mautusjärjestelyissä jatketaan.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesi-
tykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyystur-
valain muuttamiseksi siten, että päivärahan
saannin perusteena olevaa työssäoloehto-
ta pidennetään yhteen vuoteen. Samalla pidennetään
työssäolovaatimusta, joka oikeuttaa uuteen 500
päivärahapäivän enimmäismäärään. Lisäksi
muutetaan päivärahan perusteena olevan pal-
kan määräytymistä. Tähän liittyen momenttien
33.17.50 ja 33.17.51 määrärahaa mitoitettaessa
on otettu vähennyksenä huomioon yhteensä
1 745 000 000 mk ja lisäyksenä 1 495 000 000 mk
momentin 34.06.52 määrärahaa mitoitettaessa.

Työttömyyskassalakia ja työttömyysturvala-
kia muutetaan 1.1.1995 lukien siten, että yrit-
täjillä on oikeus liittyä työttömyyskassan jäse-
neksi ja saada oikeus ansiosuhteutettuun työt-
tömyysturvaan. Yrittäjät rahoittavat itse ansio-
suhteutetun osuuden työttömyysturvastaan.

Työttömyysturvan väärinkäyttöksiä vähenne-
tään muun muassa tietosuojaa koskevilla muu-

toksilla, joka alentaa työttömyysturvamenoja 150 000 000 mk.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Tavoitteena on kehittää edelleen eri etuuskien keskinäistä yhteensopivuutta siten, että etuuskien tasot ja rahoitus eivät tarkoituksen vastaisesti ohjaa ihmisiä järjestelmästä toiseen. Erityisesti on tavoitteena edistää nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen.

Tavoitteena on uudistaa sekä etuuskien tason että keston määrittelyä siten, että kokonaiskustannuksissa syntyy säästöä, heikentämättä kuitenkaan olennaisesti työttömyysturvaa sekä uudistaa rahoitusjärjestelmää siten, että työntantajien maksurasituksen kohoamista voidaan edelleen pidemmällä aikavälillä alentaa.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen siirtämällä muun muassa eräitä työttömyyskassojen yhteisiä tehtäviä sosiaali- ja terveysministeriöstä esimerkiksi Työttömyyskassojen Yhteisjärjestölle sekä selkeyttämällä sääntöjä kassan jäsenen tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 6 600 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille. Määrärahaa saa käyttää myös työntajan työttömyysvakuutusmaksun porrastamisesta Työttömyyskassojen Keskuskassalle syntyneen vajauksen kattamiseen.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että valtion osuus etuusmenoista on 62,5 %, työntajien 32,0 % ja vakuutettujen 5,5 %.

Tähän liittyen hallitus antaa eduskunnalle

talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 1995 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta. Vakuutusmaksu on 1,87 % palkasta. Maksun tuotolla rahoitetaan osittain työttömyyslisää ja osittain valtionosuutta ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan menoista. Lisäksi maksun tuotosta käytetään 80 000 000 mk työttömyyskassojen jäsenmaksujen tasaukseen.

Luvun 34.06 selvitysosassa mainittujen toimenpiteiden johdosta soviteltuun päivärahaan oikeutettujen määrä vähenee. Tähän liittyen määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 330 000 000 mk.

Rahoitusjärjestelyihin liittyen on määrärahan mitoituksessa otettu vähennyksenä huomioon 1 930 000 000 mk ja lisäyksenä työttömyysvakuutusmaksun porrastuksen johdosta 1 100 000 000 mk.

Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on yhteensä vähennyksenä otettu huomioon 1 100 000 000 mk lainmuutosten johdosta. Määrärahan mitoituksessa on myös lisäyksenä otettu huomioon 65 000 000 mk 2 % työttömyysturvaetuuskien ja muiden markkamääräisten rajojen tarkistuksen johdosta.

1995 määräraha	6 600 000 000
1994 määräraha	7 980 000 000
1993 tilinpäätös.....	7 602 705 838

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 625 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/84) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Luvun selvitysosan perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk 2 % työttömyysturvaetuuskien ja muiden markkamääräisten rajojen tarkistuksen johdosta sekä 10 000 000 mk päivärahan ja eräiden muiden etuuskien yhteensovituksen tarkistamisen johdosta. Momentin määrärahan tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki momentilla 34.06.52.

1995 määräraha	2 625 000 000
1994 määräraha	5 010 000 000
1994 II lisämääräraha.....	35 000 000
1993 tilinpäätös.....	5 860 000 000

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/63), Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) ja kuntoutusrahalain (611/91) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 386 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Lisäksi valtio suorittaa ETA-sopimuksen nojalla ulkomaille maksettavat sairaanhoitokustannukset. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuurituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1992 alkaen sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että sairausvakuutusrahaston edellä määriteltujen varojen on kalenterivuoden päättyttyä oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain ja kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahasto ja kansaneläkerahasto yhdistetään ja että sen varat ovat kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen ja kansaneläkevakuutuksen kokonaiskustannuksista. Esityksessä määritellään myös vuodelta 1995 suoritettavat sairausvakuutusmaksut. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 %, valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,85 %, ja muiden julkisen sektorin työnantajien 7,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1995 1,90 penniä äyriältä kuitenkin siten, että se on 3,80 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Tämän lisäksi eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3,00 penniä äyriältä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että valtion osuudesta sairauspäivä- ja vanhempainrahaan luo-

vutaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 800 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1995, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 1995 arvonlisäveron tuotosta yhteensä 2 400 000 000 mk, joka on otettu huomioon määrärahojen mitoituksessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta myös siten, että vanhempainrahan perusteita muuttamalla saavutetaan 50 000 000 markan vähennys päivärahamenoissa.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1995 siten, että työntekijäin eläkemaksu alentaa TEL-indeksiin pistelukua ja että vuoden 1995 indeksitarkistuksena toteutetaan 1,5 %.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työtömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.1995 lukien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon myös sairaus- ja vanhempainpäivärahaa vahvistettaessa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairausvakuutuslain mukaisia etuuksia myönnettäessä ja niiden määrässä otetaan huomioon ulkomailta maksettavat etuudet. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 6 000 000 mk.

Eduskunta on hyväksynyt lain (238/94) vanhempainraha-ajalta suoritettavien vuosilomakustannusten tasaamisesta työnantajien kesken. Uudistuksella ei ole kustannusvaikutuksia valtion talouteen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntoutuslainsäädännön tarkistamisesta siten, että kuntoutusrahan yhteensovitussäännöksiä ja maksamiskriteerejä tarkistetaan. Esityksellä ei ole olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että työter-

veyshuollon korvausjärjestelmää muutetaan 1.1.1995 lukien muun muassa ehkäisevää työterveyshuoltoa edistäväksi. Uudistuksella ei ole taloudellisia vaikutuksia vuonna 1995.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta, joka supistaa ennakonpidätyksen ja sosiaaliturvamaksun alaisen palkan käsitettä. Tämän esityksen vähentävä vaikutus sosiaaliturvamaksun tuottoon on otettu huomioon.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1995 ovat seuraavat:

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	1 074 000 000
1993 tilinpäätös	803 491 186

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	2 700
Vanhempainrahat yhteensä	3 590
Sairaanhoidonkorvaukset	3 880
Kuntoutusmenot	1 075
Muut etuusmenot	795
Yhteensä	12 040
Valtion osuus	
Päivä- ja vanhempainrahat sekä ulkomaille maksettavat etuudet	7
Valtion osuus kokonaismenoista	0
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto ..	3
Yhteensä	10

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja nousi vuoden 1994 alusta 55 vuodesta 58 vuoteen. Oikeus eläkkeeseen säilyy kuitenkin vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä. Seuraavan kerran uusi, vuonna 1940 syntyneiden ikäluokka tulee eläkkeeseen oikeutetuksi vuonna 1998. Alaikäraja on tarkoitus edelleen nostaa asteittain 60 vuodeksi.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1995 siten, että työntekijäin eläkemaksu alentaa TEL-indeksin pistelukua, vuoden 1995 TEL-indeksitarkistuksena toteutetaan 1,5 %, vuoden 1995 kansaneläkeindeksitarkistuksena toteutetaan 2 %.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 128 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemennoista on 1/3.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1995 lopussa olevan noin 8 380.

1995 määräraha	128 000 000
1994 määräraha	124 000 000
1993 tilinpäätös	120 367 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 010 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1995 olevan 76 %.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1995 lopussa olevan noin 240 300 ja vakuutettuja noin 138 700.

1995 määräraha	2 010 000 000
1994 määräraha	1 980 000 000
1993 tilinpäätös	1 958 200 000

52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 390 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/69) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä. Valtion

osuuden kasvu johtuu osaksi yrittäjien maksamattomien vakuutusmaksujen määrän kasvusta. Tarkoituksena on tehostaa maksujen perintää.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1995 lopussa olevan noin 109 400.

1995 määräraha	390 000 000
1994 määräraha	340 000 000
1993 tilinpäätös	454 514 486

60. Valtion osuus kansaneläkeläistä johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 310 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen ja lapsen hoitotuesta annetun lain (444/69), vammaistuesta annetun lain (124/88) sekä eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain (591/78) mukaisten etuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuuden lisäosamenoista arvioidaan olevan 1,0 %. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuurituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vuosimaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista. Kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on kuitenkin muutettu väliaikaiseksi vuodesta 1992 alkaen siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kansaneläkelain ja sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahasto ja kansaneläkerahasto yhdistetään ja että sen varat ovat kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen ja kansaneläkevakuutuksen kokonaiskustannuksista. Edelleen esityksen mukaan kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 1,55 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyryiltä ja Kansaneläkelaitoksen osuus on 55 % lisäosamenoista valtion vastatessa lisäosamenoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Julkisen sektorin työnan-

tajien kansaneläkevakuutusmaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on vuonna 1995 0,55 penniä äyryiltä. Tämän lisäksi eläketuloa saavalta peritään ylimääräistä kansaneläkevakuutusmaksua 1,00 penniä äyryiltä.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1995 siten, että kansaneläkeindeksisidonnaisia etuuksia tarkistetaan 2 %.

Viitaten momentin 33.18.60 selvitysosan perusteluihin hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1995, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 1995 arvonlisäveron tuotosta yhteensä 2 400 000 000 mk, joka on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Ns. täyskorvausperiaatteeseen siirtyminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 1995 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 330 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi ennakkoperintälain muuttamisesta, joka supistaa ennakonpidätyksen ja sosiaaliturvamaksun alaisen palkan käsitetä. Tämän esityksen vähentävä vaikutus sosiaaliturvamaksun tuottoon on otettu huomioon.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lapsen hoitotukilain, vammaistukilain ja eläkkeensaajien asumistukilain muuttamisesta siten, että sosiaaliturvamaksuja ei käytetä ETA-säännöksistä johtuen näiden lakien mukaisten etuuksien rahoittamiseen. Esityksen mukaan valtio kustantaa lapsen hoitotuen ja vammaistuet kokonaisuudessaan sekä eläkkeensaajien asumistuita 56,5 %.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 1995 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot.....	17 760
Muut etuusmenot.....	610
Yhteensä	18 370

Valtion osuudet		1995 lopussa olevan 1 093 500, joista 751 500 on vanhuuseläkkeensaajia, 307 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 35 000 työttömyyseläkkeensaajia.
Valtion osuus lisäosista	100	
Valtion osuus lapsen hoitotuista, vammaistuuista ja eläkkeensaajien asumistuista	1 130	
Valtion osuus kokonaismenoista	80	
<hr/>		
Yhteensä	1 310	1995 määräraha
		1994 määräraha
Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden		1993 tilinpäätös.....

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/91) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannukset jakaantuvat perusturva- ja lisäturvaosuuteen. Lain mukaan valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 33,8 %. Perusturvaosuus rahoitetaan kansanelä-

kelaitoksen ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Ns. täyskorvausperiaatteen johdosta kokonaiskustannusten on arvioitu kasvavan 18 000 000 mk, mikä on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1995 arvioidaan noin 12 400.

1995 määräraha	100 000 000
1994 määräraha	95 000 000
1993 tilinpäätös	98 166 896

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22 momenteilta maksetaan muiden muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoitensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 015 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/77) nojalla suoritettavien eläkkeiden,

eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Eduskunta on hyväksynyt esityksen eläkkeiden ja muiden etuuksien poikkeuksellisesta indeksitarkistuksesta vuonna 1995 siten, että kansaneläkeindeksisidonnaisia etuuksia tarkistetaan 2 %.

Rintamasotilaseläkkeen saajia arvioidaan olevan vuoden 1995 lopussa 10, rintamalisän saajia 210 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 124 000.

1995 määräraha	1 015 000 000
1994 määräraha	1 060 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 120 829 155

53. *Rintamaveteraanien varhaiseläke* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneminen.

Eläkkeitä arvioidaan vuoden 1995 lopussa olevan noin 10.

1995 määräraha.....	1 000 000
1994 määräraha.....	1 800 000
1993 tilinpäätös.....	3 714 085

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

50. *Sotilasvammakorvaukset* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 1 885 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotilasvammakorvausten maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista, täydennyskoroista, sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista ja sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuonna 1995 olevan 56 100, joista elinkoron saajia 36 200.

1995 määräraha.....	1 885 000 000
1994 määräraha.....	1 963 000 000
1993 tilinpäätös.....	2 016 315 713

51. *Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 12 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (1211/90) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotilastapaturmien ja palvelussairauksien korvausten maksatukseen liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk esityksen johdosta.

Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1995 arvioidaan 6 230.

1995 määräraha.....	12 600 000
1994 määräraha.....	8 000 000
1993 tilinpäätös.....	7 235 294

55. *Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 292 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan yhteensä 1 580 ja hoitopäiviä 498 000. Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 1995 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan kokonaan ylläpitäjyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuunottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

1995 määräraha.....	292 500 000
1994 määräraha.....	292 500 000
1993 tilinpäätös.....	122 845 416

56. *Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 150 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoi-

mintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	10 700 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta.....	1 450 000
Yhteensä	12 150 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1995 olevan 1 650, josta sotaleskien osuus on noin 200. Kuntoutusjakson pituus on 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäiväkustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

1995 määräraha	12 150 000
1994 määräraha	12 150 000
1993 tilinpäätös.....	11 700 000

57. *Valtion korvaus ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutukseen ja rintamarahaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden kuntoutuksesta ja rintamarahasta annetun lain (1027/92) mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Rintamarahakorvaus.....	600 000
Kuntoutustoiminta.....	300 000
Yhteensä	900 000

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1995 olevan 20 ja rintamarahakorvauksen saajia arvioidaan olevan 150.

1995 määräraha.....	900 000
1994 määräraha.....	5 000 000
1993 tilinpäätös	5 000 000

59. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) 5 §:n muuttamiseksi siten, että kuntoutukseen voidaan väliaikaisesti käyttää myös Raha-automaattiyhdistyksen tuotavaroja. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että lainmuutoksen johdosta 158 000 000 mk maksetaan momentilta 33.92.59.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1995 olevan 22 800.

1995 määräraha	12 000 000
1994 määräraha	68 600 000
1993 tilinpäätös	164 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto-

ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1995 olevan 190.

Määrarahasta arvioidaan tarvittavan 16 500 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 15 500 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1995 määräraha	32 000 000
1994 määräraha	32 800 000
1993 tilinpäätös.....	42 474 606

28. Muu toimeentuloturva

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90, muut. 366/92) tarkoittamien henkilöiden määrä oli vuonna 1993 2 260 ja vuonna 1994 maahamme saapuvien määräksi arvioidaan 3 000.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 12 900 000 mk vuonna 1993 ja 24 300 000 mk vuonna 1994 maahamme saapuneiden henkilöiden toimeentulotuen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamisesta vuonna 1995 aiheutuvina menoina. Kustannukset korvataan kunnille jalkikätein.

1995 määräraha	37 200 000
1994 määräraha	43 500 000
1993 tilinpäätös.....	24 322 172

50. (33.32.50) *Sotilasavustus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/93) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustusta arvioidaan maksettavan vuonna 1995 noin 9 000 henkilölle.

1995 määräraha	46 000 000
1994 määräraha	30 000 000
1994 II lisämääräraha	8 500 000

66. *Eräät avustukset vanhusten huoltoon* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Venäjällä ja Virossa ensisijaisesti inkeriläisille vanhuksille tarkoitettujen palvelu- ja asumisyksiköiden suunnittelusta, perustamisesta ja tähän liittyvästä henkilöstön koulutuksesta sekä toiminnan käynnistämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on jatkaa vuonna 1992 aloitettua vanhusten palvelutalojen peruskorjaus- ja rakentamistoimintaa sekä kouluttaa vanhustyön henkilöstöä.

1995 määräraha.....	5 900 000
1994 määräraha.....	6 800 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös	3 300 000

29. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto

61. *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 335 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta aiheutuvien menojen maksamiseen valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista sekä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, pakolaisten ja turvapaikanhaki-

joiden vastaanottotoiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkaus- ja muiden toimintamenojen maksamiseen sekä vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pakolaisten oman kulttuurin tukemisesta sekä vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enin-

tään 134,5 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1995 pakolaiskiintiö on 500 henkilöä.

Selvitysosa: Vuonna 1995 varaudutaan noin 500 uuden kiintiöpakolaisen ja 1 000 perheenyhdistämishojelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 2 000, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoiden arvioidaan olevan keskimäärin neljä kuukautta vastaanottojärjestelmän piirissä.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 776 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vähennyksenä 2 133 000 mk 11,5 henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 33.01.21.

1995 määräraha	335 000 000
1994 määräraha	538 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—80 000 000
1993 tilinpäätös.....	430 887 434

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92, STVOL) piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta: Ehkäisevällä toiminnalla voidaan parantaa väestön työ- ja toimintakykyä sekä elämänlaatua. Tavoitteena on terveellisten elämäntapojen edistäminen, sosiaalisesti ja terveydellisesti turvallisten työ- ja elinolojen ja yhteisvastausta kantavien yhteisöjen aikaansaaminen.

Toteutetaan uudistetun Terveyttä kaikille vuoteen 2000 -yhteistyöohjelman toimeenpano ja seuranta. Erityisesti nuorten ja työikäisten terveyskasvatusta sekä tupakoinnin vähentämis- ja ehkäisevää päihdetyötä tehostetaan.

Toteutetaan ehkäisevän sosiaalipolitiikan kunnalliset toimenpideohjelmat, joilla pyritään ehkäisemään turvattomuutta ja syrjäytymistä sekä turvaamaan kohtuullinen asuminen.

Toteutetaan ympäristöterveydenhuollon uudistetun lainsäädännön ja ETA-sopimuksen toimeenpano.

Sosiaali- ja terveyspalvelut: Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeentulon ja peruspalvelujen turvaaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan muuttamalla palvelurakennetta avohuoltopainotteiseksi, yhteen-

sovittamalla toimintoja, tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä lisäämällä tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta.

Lähipalveluja kehittämällä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteinen alueellinen väestövastuu peruspalveluista ja samalla lisätään asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Kehitetään toimeentulotukimenettelyä.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	Arvio 1994	Arvio 1995
Kunnallinen toimeentuloturva ja lastenkotihoidon tuki		
Toimeentulotuki, kotitalouksien määrä	310 000	335 000
Toimeentulotuki, saajien määrä	550 000	570 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, saajien määrä	15 000	15 000
Elatustuki, saajien määrä	95 000	95 000
Lasten kotihoidon tuki, saajien määrä.....	90 000	90 000
Osittainen kotihoidon tuki, saajien määrä	1 500	1 500
Sosiaalipalvelut		
Kodinhoitoapu, kotitalouksien määrä	170 000	170 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä	179 000	174 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä.....	24 000	23 000
Kansanterveysystyö		
Sairaansijojen määrä ...	23 600	23 600

Lääkärien vastaanotto- toiminta, käyntien mää- rä (milj.)	9,4	9,8
Terveystenhoito, käyn- tien määrä (milj.)	7,2	8,0
Hammashuolto, käyn- tien määrä (milj.)	5,9	5,5
Valvottu kotisairaanhoi- to, käyntien määrä (milj.)	3,4	3,5
Erikoissairaanhoido		
Sairaansijojen määrä...	26 400	24 600
Hoitopäivien määrä (milj.)	7,9	6,9
Hoitojaksojen määrä (milj.)	0,8	0,9
Keskimääräinen hoito- jakso (päiviä)	9,9	7,4
Avohoitokäyntien mää- rä (milj.)	4,3	5,2

30. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 971 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetussa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset laeiksi lasten päivähoitosta annetun lain (36/73) ja lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) muuttamisesta siten, että 1.8.1995 voimaantulevaksi säädetty päivähoitopaikan ja kotihoidon tuen valintaoikeutta koskeva laajennus yhdellä uudella ikäluokalla koskemaan 3-vuotiaiden ikäryhmää sekä subjektiivisen päivähoito-oikeuden laajennus koskemaan kaikkia lapsia peruskoulun aloittamiseen asti siirretään toteutettavaksi 1.8.1997. Vuoden 1995 aikana aloitetaan lasten päivähoitokustannusten palvelurahakokeilu.

Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta siten, että kotihoidon tuen tasoa ja myöntämisperusteita tarkistetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimassaolon jatkamisesta siten, että toimeentulokitehtävien siirtoa koskevien säännösten voimassaolo jatkuu vuoden 1996 loppuun. Tar-

koituksena on toteuttaa työttömien vähimmäistoimeentulokijärjestelmän kokeiluja 1.1.1995 alkaen myöhemmin päätettävässä laajuudessa.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 47 000 000 mk lasten päivähoitokokosäännösten muuttumisen johdosta.

Momentin 33.32.33 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 24 000 000 mk lääkäreiden orientoivan vaiheen palvelun poistumisen johdosta.

Eduskunnalle annetun lakiesityksen mukaan ehdotetaan valtionosuuksien keskimääräiset markkamäärät pidettäväksi saman kustannustason mukaisina kuin ne olivat vahvistettaessa niitä varainhoitovuodelle 1994. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että valtionosuuksien keskimääräisiä markkamääriä alennetaan 2,6 prosenttia varainhoitovuodelle 1994 vahvistetusta tasosta. Lisäksi jatketaan vuodelle 1994 päätettyjä valtionosuuksien vähennyksiä siten, että käyttökustannusten valtionosuuksista vähennetään kunnittain markkamäärä, josta 40 prosenttia määräytyy kunnan asukasluvun ja 60 prosenttia veroäyrimäärän perusteella. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 543 000 000 mk keskimääräisten markkamäärien alentamisen johdosta sekä 2 819 000 000 mk asukasluvun ja veroäyrimäärän perusteella tehtävän vähennyksen johdosta.

Valtionosuuden määrittämisen perusteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrä on 234 747 henkilöä. Henkilöstön määrässä on vähennyksenä otettu huomioon 1 360 henkilöä ryhmäkokosäännösten muuttumisen sekä 300 henkilöä orientoivan vaiheen palvelun poistumisen johdosta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Valtionosuus lasketaan erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osalta, jonka jälkeen kunnan valtionosuuden yhteismäärästä vähennetään kunnan asukasta ja veroäyriä kohden STVOL:n muutoksen perusteella määntyvä markkamäärä.

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, työttömyyssiasteen ja kantokikyyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon

ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1995 seuraavat:

0—6-vuotiaat	7 409 mk
7—64-vuotiaat	355 mk
65—74-vuotiaat	3 257 mk
75 vuotta täyttäneet	3 008 mk

Terveydenhuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, pinta-alan, asukastiheyden, asukkaiden sairastavuuden ja kantokykyluokan mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohti vuonna 1995 seuraavat:

0—6-vuotiaat	984 mk
7—64-vuotiaat	928 mk
65—74-vuotiaat	2 318 mk
75 vuotta täyttäneet	3 719 mk

Sairastavuuden mukaan määräytyvä valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti on 385 mk vuonna 1995.

Vuoden 1995 valtionosuudesta sosiaalihuollon osuus on 8 346 000 000 mk ja terveydenhuollon osuus 9 625 000 000 mk.

1995 määräraha	17 971 000 000
1994 määräraha	18 425 000 000
1993 tilinpäätös	20 567 615 159

31. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) ja sen nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1995 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntayhtymille suoritetaan vuonna 1995 vahvistettavien perustamishankkeiden kustannuksiin valtionosuutta

25—70 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

Vuonna 1995 vahvistettavien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavista enimmäiskustannuksista on kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000—25 000 000 markan hankkeiden osuus 394 200 000 mk ja yli 25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 105 800 000 mk.

Vuonna 1995 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 115 000 000 mk vuonna 1995, 103 000 000 mk vuonna 1996, 25 000 000 mk vuonna 1997 ja 13 000 000 mk vuonna 1998. Vuosina 1993—1994 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 285 000 000 mk vuonna 1995, 58 000 000 mk vuonna 1996 ja 3 000 000 mk vuonna 1997.

1995 määräraha	400 000 000
1994 määräraha	410 000 000
1994 I lisämääräraha	20 000 000
1993 tilinpäätös	199 514 300

32. *Valtion korvaus yliopistollisten sairaaloiden opetus- ja tutkimustoiminnan kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 710 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoidotlain (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Sairaanhoidopiirin kuntayhtymälle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta johtuvista ylimääräisistä kustannuksista. Opetustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkäritutkimusten painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään.

1995 määräraha	710 000 000
1994 määräraha	701 000 000
1993 tilinpäätös	649 668 554

33. *Valtion korvaus kunnille lääkäreiden perusterveydenhuollon lisäkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansanterveyslain (66/72) 40 §:n ja erikoissairaanhoidotlain (1062/89) 50 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle taularvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi

kansanterveyslain ja laiksi erikoissairaanhoidon muuttamisesta siten, että terveyskeskusta ylläpitävälle kunnalle/kuntayhtymälle tai sairaanhoitopiirille, joka antaa työmahdollisuuden perusterveydenhuollon lisäkoulutusta hankkivalle lääkärille, suoritetaan valtion varoista laskennallinen valtion korvaus.

1995 määräraha 32 000 000

34. *Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/90) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1995 määräraha 15 400 000
1994 määräraha 14 600 000
1993 tilinpäätös 8 101 040

(35.) *Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha 500 000
1993 tilinpäätös 1 500 000

36. *Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen sairaalan ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan silmäklinikan laajennushankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksytyjen hankkeiden kus-

tannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1996—2001 yhteensä 69 000 000 mk.

1995 määräraha 35 600 000
1994 määräraha 37 900 000
1993 tilinpäätös 37 130 254

38. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/92) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 500 000 mk vuonna 1995, 1 100 000 mk vuonna 1996, 1 100 000 mk vuonna 1997 ja 300 000 mk vuonna 1998.

1995 määräraha	80 000 000
1994 määräraha	12 000 000
1994 II lisämääräraha.....	35 000 000
1993 tilinpäätös	226 866 504

39. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 76 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aloitetuista sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannushankkeista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1995 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushank-

keiden toteuttamisohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 45 000 000 mk vuonna 1995. Vastaavien valtuuksien nojalla ennen vuotta 1993 aloitetuista SVOL:n mukaisista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 31 000 000 mk vuonna 1995 ja 12 000 000 mk vuonna 1996.

1995 määräraha	76 000 000
1994 määräraha	133 000 000
1994 II lisämääräraha.....	50 000 000
1993 tilinpäätös	287 919 201

(50.) *Sotilasavustus* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 33.28.50.

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

21. *Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatukseen ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalla saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Terveyskasvatuksen tehtävänä on edistää väestön terveellisiä elämäntapoja rahoittamalla ja toteuttamalla toimintoja, jotka lisäävät väestön tietoa terveydestä, tukevat terveydelle suotuisia asenteita sekä osoittavat yksilölle keinoja oman elämän hallintaan ja muiden tukemiseen. Tätä tarkoitusta varten tuotetaan terveyskasvatuksen vaikuttavuutta ja väestön terveystottumuksia koskevaa tutkimustietoa. Tutkimustiedon pohjalta toteutetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa terveyskasvatusohjelmia, tuotetaan aineistoa ja järjestetään koulutusta

väestön terveystietojen parantamiseksi ja terveellisten elämäntapojen edistämiseksi.

Suomen kansainvälistyminen vaikuttaa terveyskasvatukseen tavoitteisiin ja toimintasuunnitelmiin. Suomen mahdollinen liittyminen Euroopan unioniin tulee aiheuttamaan muutoksia muun muassa tupakka- ja alkoholipolitiikkaan, joka voi lisätä alkoholituotteiden kulutusta. Samoin kansainvälistymiseen liittyvä elintarvikesäädösten ja hinnoittelun muuttuminen tulee vaikuttamaan väestön kulutus- ja ravitsemustottumuksiin ja ravitsemuspolitiikan uudelleenarviointiin.

Taloudellisen laman lieventymisestä huolimatta, erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys pysyvät korkeina lähivuosina, mikä lisää terveyskasvatuksen merkitystä. Terveystietojen palvelujärjestelmät eivät merkittävästi laajene, joten ennaltaehkäisevän toiminnan merkitys terveydenhuollossa korostuu. Työttömyyden vaikutuksesta myös kulutustottumukset saattavat muuttua terveyttä huonontavaan suuntaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyskasvatukselle ja -valvonnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Tupakoinnin vähentäminen ja huumehaittojen ehkäisy: Tavoitteena on erityisesti nuorten tupakoinnin väheneminen ja tupakankulutuksen yleinen väheneminen siten, että kokonaiskulutus vuonna 1995 asukasta kohti on 2 % pienempi kuin vuosien 1991—1994 keskiarvo, pakkotupakoinnin väheneminen, nuorten alkoholin humalakäytön vähentyminen ja huumeidenkäytön lisääntymisen pysähtyminen.

Ravitsemuskasvatus: Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että rasvan ja suolan käyttö edelleen vähenee ja liikapainoisten osuus väestössä vähenee.

Tapaturmien ja itsemurhien ehkäisy: Tavoitteena on vakavien koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä itsemurhien määrän vähentyminen.

Sisäinen palvelu: Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää atk-, hallinto-, tieto- ja koulutuspalveluja terveyskasvatuksen tavoitteita tukeviksi toiminnoiksi.

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 % tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Määräraha vastaa 0,75 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti lasketuna.

1995 määräraha	27 700 000
1994 määräraha	17 350 000
1993 tilinpäätös	19 500 000

23. *Terveysvalvonta* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 3 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveydensuojelulain (763/94), kemikaalilain (744/89), elintarvikelain (526/41), torjunta-ainelain (327/69) ja geeniteknikkalain edellyttämästä terveysvalvonnasta ja näiden aiheuttamasta henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon ETA-sopimuksesta aiheutuvat kemikaali- ja terveysvalvonnan kulut, OECD:n kemikaaliohjelmasta aiheutuvat menot sekä ETA-sopimuksen edellyttämästä geeniteknikan valvonnasta aiheutuvat kulut.

Osa menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1995 määräraha	3 550 000
1994 määräraha	2 750 000
1993 tilinpäätös	2 497 619

24. *Tartuntatautienvälvonta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautienvälvontatoiminnan valistustoiminnan menojen maksamiseen sekä ylläpitävien epidemioiden selvittämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1995 määräraha	3 400 000
1994 määräraha	3 400 000
1993 tilinpäätös	3 245 288

57. Lomatoiminta

40. *Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 015 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalveluista annetun lain (2/85) 23 §:n nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien vuosiloma on valtioneuvoston päätöksen (287/90) mukaan 1.4.1991 lukien 22 päivää.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluista annet-

tua asetusta (46/85) on muutettu siten, että lomittajatyövoiman käyttöä tehostetaan. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 000 mk asetuksen muutoksen johdosta.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk lomituspalveluihin oikeutettujen määrän vähentymisestä johtuen.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 737 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 241 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 37 000 000 mk. Etuuksista aiheutuneet

kustannukset luetaan maatalouden saamaksi tuloksi lomituspalvelulain 29 §:n mukaisesti.

Määräraha arvioidaan tarvittavan 965 000 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 50 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	Arvio 1995
Vuosilomaan oikeutettuja	73 000
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 604 000
Sijaisavun saajia	21 000
Sijaisapupäivien lukumäärä	564 000
Viikkovapaan saajia	18 500
Viikkovapaapäivien lukumäärä	116 500
1995 määräraha	1 015 000 000
1994 määräraha	1 095 000 000
1993 tilinpäätös	1 335 450 090

42. *Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettua lakia ei sovelleta vuosina 1994 ja 1995. Määrärahaa käytetään vuosilomatoiminnasta ennen 1.4.1994 aiheutuneiden kustannusten loppuerien maksamiseen.

1995 määräraha	200 000
1994 määräraha	4 500 000
1993 tilinpäätös	54 827 991

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka arvioidaan vastaavan Raha-automaattiyhdistyksen puhtaasta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettava määrää. Raha-automaattiyhdistyksen tehtyä sille toimittettujen hakemusten pohjalta jakohdotuksensa valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina asetuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Tuoton käyttöksi arvioidaan vuonna 1995 1 251 milj. mk, josta avustuksina momentilta 33.92.50 jaetaan 1 093 milj. mk ja tapaturmaviraston käyttöön momentilta 33.92.59 osoitetaan 158 milj. mk.

Julkisen talouden tasapainon parantamista koskevien päätösten osana on valtion menoja siirretty Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta katettaviksi niin, että säästövaikutus valtiontalouteen on vuonna 1995 245 milj. mk. Tästä määrästä on 158 milj. mk tapaturmavirastolle momentilta 33.92.59 rintamaveteraanien kuntoutusta varten osoitettava määrärahaa ja 87 milj. mk momentilta 33.92.50 myönnettäviä avustuksia, joita vastaavat menot on aiemmin rahoitettu valtionavustuksin.

50. *Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 093 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1994 raha-automaattivastuksia myönnettiin 734 yhteisölle ja säätiölle yhteensä noin 1 007 milj. mk. Avustuksista kohdistui tuki- ja palveluasumiseen 300 milj. mk, yleiseen järjestötoimintaan 316 milj. mk, sosiaali- ja terveyspalveluihin 293 milj. mk ja loma-, kurssi- ja leiritoimintaan 97 milj. mk. Avustuksista oli yleisavustuksia 383 milj. mk, investointiavustuksia 441 milj. mk ja kokeilu- ja projektiavustuksia 182 milj. mk.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut raha-automaattivastustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1995:

Yleinen järjestötyö: Järjestöjen ehkäisevää tiedotus-, neuvonta-, koulutus-, kehittämis- ja muuta järjestötyötä tuetaan. Avustuksia myönnettäessä painotetaan erityisesti järjestöjen jäsenistön ja muiden tukijoiden vapaaehtoisuuteen ja omatoimisuuteen perustuvien tuki- ja palvelutoimintojen kehittämistä.

Toiminta-avustuksilla turvataan keskeisten toimintojen jatkumisen edellytykset. Järjestöiltä

edellytetään kuitenkin omien päämäärien ja toimintojen arviointia ja selkeiden tulostavoit- teiden esittämistä avustuksia haettaessa.

Palvelutuotanto: Avustustoiminnalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muuttumista avohuoltopainotteiseksi ja kansa- laisten omatoimisuuteen perustuvia vaihtoehto- ja tarjoavaksi. Avustuskohteista painotetaan tuki- ja palveluasuntoja, itsenäistä asumista tukevia palvelukokeiluja ja tukihenkilötoimin- taa.

Avustettavaksi otetaan edelleen vastaavassa määrin kuin vuonna 1994 uusia palveluasuntoja huonokuntoisille vanhuksille, sotainvalideille ja vammaisille sekä tukiasuntoja asunnottomille, mielenterveysongelmallisille, päihdeongelmallisille, pakolaisille ja muille kohderyhmille. Vuonna 1994 avustettiin uusia palveluasuntoja 710 ja tukiasuntoja 200.

Avohuollon palveluja lisätään laajentamalla päivätoimintoja, kotipalvelutoimintaa, tukihen- kilötoimintaa ja muun asumisen tukea sekä omaishoitoa. Avustuksia suunnataan myös mui- hin itsenäistä selviytymistä edistäviin kansalais- ten vapaaehtoisuuteen perustuviin toimintoihin ja kokeiluihin.

Avustuksilla tuetaan vaikeissa olosuhteissa elävien yksilöiden ja perheiden palvelujen tur- vaamista ja kehittämistä.

Projektivastuksia ohjataan erityisesti uusille kokeilu- ja kehittämishankkeille, joilla tuetaan mielenterveysongelmaisten, päihdeongelmaisten, moniongelmaisperheiden, vaikeasti vammaisten henkilöiden ja nuorten sekä pitkäaikaistyöttö- mien itsenäistä selviytymistä ja kehitetään ja

turvataan heille suunnattuja palveluja ja muita tukitoimia.

Avustuksen saajien toiminnan kehittäminen: Kaikkia avustuksen saajia ohjataan tavoitetie- toiseen ja tulokselliseen toimintaan. Erytystä huomiota kiinnitetään toiminnan taloudellisuus- den ja tehokkuuden lisäämiseen. Avustuksen saajilta edellytetään laajaa yhteistyötä sekä järjestötoiminnassa että palvelujen toteuttami- ssa.

Avustusten jaon valmistelun kehittäminen: Uu- sia hankkeita koskevia päätöksiä valmisteltaes- sa hankitaan kunta- ja aluekohtaisia tietoja palvelujen tarpeesta, hankkeen vaikutuksista ja liittymisestä kunnan tai alueen muuhun palve- lutoimintaan. Erytystä huomiota kiinnitetään hankkeen käyttötalouden rahoitukseen, josta on saatava riittävä varmuus.

1995 määräraha	1 093 000 000
1994 määräraha	1 002 600 000
1993 tilinpäätös.....	1 071 875 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot

Momentille myönnetään 158 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilla 33.22.59.

1995 määräraha	158 000 000
1994 määräraha	101 400 000

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin

Momentille myönnetään 720 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveys- ministeriön osuuden maksamiseen Oulun yli- opistossa toimivan WHO:n Collaborating Cen- ter-yksikön eri hankkeista aiheutuviin menoi- hin.

1995 määräraha	720 000
1994 määräraha	720 000
1993 tilinpäätös	720 000

67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuu- det (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 423 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten jär- jestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja eri- tyisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 116 000 mk siirtona momentilta 24.99.66.

1995 määräraha	27 423 000
1994 määräraha	27 000 000
1993 tilinpäätös.....	22 677 644

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995 ± 1000 mk ± %	
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400).....	109 731	116 631	129 735	+ 13 104	+ 11
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (400)	106 707	91 577	86 520	— 5 057	— 6
03. Työttömyysturvalautakunta (400).....	6 726	6 553	8 000	+ 1 447	+ 22
04. Tarkastuslautakunta (090).....	6 140	6 443	7 700	+ 1 257	+ 20
05. Tapaturmavirasto (400).....	49 800	48 111	45 500	— 2 611	— 5
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (400).....	7 262	9 069	9 230	+ 161	+ 2
07. Työterveyslaitos (450).....	135 500	137 500	150 660	+ 13 160	+ 10
08. Kansanterveyslaitos (450)	172 825	166 905	193 197	+ 26 292	+ 16
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (450).....	—	—	18 783	+ 18 783	—
10. Säteilyturvakeskus (450).....	115 235	118 131	111 274	— 6 857	— 6
11. Lääkelaitos (450)	—1 825	79	2 193	+ 2 114	+2 676
12. Valtion koulukodit (420).....	61 740	47 089	12 081	— 35 008	— 74
13. Järvenpään sosiaalisairaala (420).....	18 008	10 066	2 625	— 7 441	— 74
14. Valtion mielisairaalat (480).....	120 855	21 188	24 519	+ 3 331	+ 16
15. Perhekustannusten tasaus (410).....	5 594 917	9 051 750	9 081 000	+ 29 250	+ 0
16. Yleinen perhe-eläke (410)	261 544	266 000	264 000	— 2 000	— 1
17. Työttömyysturva (410).....	13 462 706	12 990 000	9 225 000	—3 765 000	— 29
18. Sairausvakuutus (410).....	803 491	1 074 000	10 000	—1 064 000	— 99
19. Eläkevakuutus (410).....	4 237 699	2 714 000	3 838 000	+1 124 000	+ 41
20. Tapaturmavakuutus (410).....	98 167	95 000	100 000	+ 5 000	+ 5
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410).....	1 124 543	1 061 800	1 016 000	— 45 800	— 4
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410).....	2 327 096	2 349 250	2 215 150	— 134 100	— 6
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	42 475	32 800	32 000	— 800	— 2
(24.) Lääkelaboratorio (450).....	1 515	—	—	—	—
28. Muu toimeentuloturva (410) ...	27 622	80 300	89 100	+ 8 800	+ 11
29. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (410).....	430 887	538 000	335 000	— 203 000	— 38
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto (420).....	21 978 315	19 734 000	19 320 000	— 414 000	— 2
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	25 243	23 500	34 650	+ 11 150	+ 47
57. Lomatoininta (420).....	1 390 278	1 099 500	1 015 200	— 84 300	— 8
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 075 275	1 104 000	1 251 000	+ 147 000	+ 13
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	23 398	27 720	28 143	+ 423	+ 2
Yhteensä	53 813 877	53 020 962	48 656 260	—4 364 702	— 8

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1995 enintään 3 678 henkilötyövuotta. Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien tehtävien johdosta hallinnonalalla saa olla lisäksi 3 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Työmarkkinoiden toimivuuden keskeisenä ongelmana on työvoiman kysynnän ja tarjonnan välillä oleva epätasapaino sekä korkeasta työttömyydestä aiheutuva laajamittainen syrjäytymisuhka työmarkkinoilta. Työhallinnon päämääränä on työttömyyden asteittainen alentaminen. Erilaisin toimenpitein lisätään edellytyksiä sopeutua rakennemuutoksiin ja ehkäistään työttömyyden pitkittymistä ja muuttumista pysyväksi olotilaksi. Voimavaroja pyritään siirtämään työttömyyden passiivisesta hoitamisesta aktiivisiin toimenpiteisiin. Työvoiman kysynnän elpessä työnvälityksen toimivuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu pyritään pysäyttämään. Tämä edellyttää työvoimapolitiikan keinovalikoiman ja resurssien käytön tulokellisuuden parantamista edelleen. Nuorisotyöttömyyttä vähennetään mm. harjoittelupaikkoja lisäämällä ja oppisopimuskoulutusta tukeamalla. Työttömyyden mahdollisimman nopeaksi vähentämiseksi yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa tehostetaan.

Euroopan sosiaalirahastolta saatava tuki täydentää kansallista työvoimapolitiikkaa painopistealueilla. Sosiaalirahaston tavoite 3:een liittyvät ohjelmat painottuvat toimenpiteisiin, joilla ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyttä ja nuorisotyöttömyyttä sekä helpotetaan työelämästä syrjäytymässä olevien siirtymistä takaisin työelämään ja edistetään tasa-arvoa työmarkkinoilla.

Tavoitteen 4 mukaisilla ohjelmilla puolestaan pyritään työttömyyden ennaltaehkäisyyn sopeuttamalla työntekijöitä elinkeinoelämän rakennemuutokseen ja tuotantojärjestelmien ke-

hitykseen. Ohjelmilla edistetään työpaikkojen säilymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä etenkin pk-sektorille.

Lisäksi sosiaalirahasto rahoittaa alueellisten tavoitteiden 6, 2 ja 5b työvoimavarojen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä.

Työministeriö osallistuu kansallisena osarahoittajana sisäasiainministeriön koordinoimaan Euroopan aluekehitysrahaston tukemiin hankkeisiin kohdentamalla investointimäärärahoja työllisyyden turvaamiseen, valtionapuja kuntien ja yksityisten investointeihin sekä myöntämällä työllisyyspoliittista rakennetukea.

Euroopan sosiaalirahaston rahoitustuella toteutettujen toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla.

Työolosuhteisiin pyritään vaikuttamaan siten, että vakavat työtapatuemat vähenevät. Työkykyä ylläpitävää toimintaa kehitetään työsuojelua edistämällä sekä yhteistyötä muiden hallinnonalojen kanssa tiivistämällä.

Työhallinnon kansainvälisen yhteistyön painopiste tulee olemaan Euroopan integraatiokysymyksissä Euroopan unionin jäsenenä. Tämä heijastuu myös suhteisiin muihin kansainvälisiin organisaatioihin, ensi sijassa pohjoismaiseen yhteistyöhön. Laajeneva kahdenvälinen yhteistyö keskittyy Suomen lähialueille.

Eurooppalaisen työlainsäädännön valmisteluun osallistutaan EU-sopimuksen mukaisesti. Kansallista lainsäädäntöä uudistetaan ottaen huomioon Euroopan yhdentyminen. Työelämän kehittämistä jatketaan yhteistyössä työelämän osapuolten kanssa.

Työllistämistukijärjestelmää uudistetaan näiden tukien kehittämistä koskevan selvitysmiesraportin pohjalta. Tavoitteena on järjestelmän selkeyttäminen ja joustavoittaminen sekä vaikuttavuuden lisääminen.

Työhallinnon toiminnassa tavoitteena on säilyttää keskimääräinen kustannustaso vuoden

1993 tasolla. Tukitoimenpiteiden osuutta kokonaiskustannuksista pyritään alentamaan edelleen rationalisoimalla hallintotoimintoja.

Valtioneuvoston 17.6.1993 periaatepäätökseen liittyen työhallinto jatkaa hallinnon sopeuttamis- ja rationalisointitoimenpiteitä. Niinkään työohjelmamenettelyä kevennetään ja otetaan käyttöön asianomaisten hallinnonalojen ja työhallinnon välinen neuvottelumenettely.

Tämän mukaisesti työhallinnon henkilöresurssit siirretään varsinaiseen asiakaspalve-

luun toimintakyvyn turvaamiseksi palvelujen kysynnän pysyessä edelleen korkealla tasolla. Paikallishallinnon resurssit lisätään väliaikaisesti avoimien työpaikkojen nopean ja laadukkaan täytön varmistamiseksi.

Työhallinnon sisäistä tarkastusta tehostetaan mm. ostopalveluin. Tarkastus painottuu tukien käytön oikeellisuuden ja tehokkuuden valvontaan. Samalla luodaan valmius valvoa EU:n mahdollisesti rahoittamien ohjelmien tuloksellisuutta.

01. Työministeriö

Selvitysosa: Hallinnon toimintoja ja resurssit sopeutetaan edelleen v. 1993 vahvistetun ohjelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi vuoden 1997 loppuun mennessä. Luonnollista vaihtuvuutta edistetään koulutus- ja kannustavien toimenpitein.

Tukityöllistämisyjärjestelmää yksinkertaistetaan ottaen huomioon mm. käynnissä olevat selvitykset ja EU:n vaikutukset kansalliseen tukijärjestelmään.

Työelämän joustavoittamiseksi tavoitteena on erityisesti työllistämiskynnyksen alentaminen ja työmarkkinoiden toimivuuden kehittäminen yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tuotavuuden kohottamiseen tähtävää työelämän uudistamista jatketaan.

Hallinnon integraatiovalmiuksia kehitetään edelleen omilla koulutustoimenpiteillä ja osallistamalla ministeriöiden yhteisiin koulutus-hankkeisiin. Euroopan sosiaalirahasto tuo lisärahoitusmahdollisuuksia työllistämisen ja työvoimakoulutushankkeisiin. Tämä edellyttää työhallinnolta sosiaalirahaston hallinnoinnin ja toimenpiteiden koordinoitua suunnittelua.

Työpaikkavalvonnan ohjausta ja tavoitteasettelua parannetaan sen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Työpaikkojen tarpeita vastaavia uusia toimintamuotoja kehitetään. Koneiden, laitteiden ja muiden työssä käytettävien tuotteiden valvonta järjestetään EU-sopimuksen edellyttämällä tavalla.

Työyhteisöjen muutostilanteiden aiheuttamat työsuojeluongelmat ovat lisääntyneet. Toimintaa suunnataan suhdannetilanteen aiheuttamiin työsuojeluongelmiin.

Työelämän tutkimus- ja kehittämistoiminnal-

la tuotetaan tietoa työpoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta työllisyyden ja työolojen parantamiseksi.

Työhallinnon osaamista pyritään myymään kansainvälisille markkinoille hallinnon kansainvälisten valmiuksien edelleenkehittämiseksi. Saatavien kokemusten perusteella arvioidaan erilaiset organisointitavat.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen palkkaturvain (649/73) muuttamisesta siten, että palkkaturva-asioista tehdyt valitukset siirretään käsiteltäväksi sopivassa muutoksenhakuelimessä. Merimiesten palkkaturvain mukaiset hakemukset siirretään työvoimapiirin käsiteltäväksi muiden palkkaturvahakemusten tapaan. Velkojen maksusaantijärjestyksestä annetun lain (1578/92) 9 §:n siirtymäsäännöksen mukaan työsuhteesta johtuvilta palkka- ja palkkaturvavasaatavilta poistuu paras yleinen etuoikeus. Sen vuoksi palkkaturvaviranomaisen tehtävät etuoikeuden perusteella merkittävänä konkurssivelkojana poistuu. Tämän johdosta työministeriöstä siirretään oikeusministeriön yhteyteen perustettavaan konkurssivalvontayksikköön neljä virkamiestä virkoineen.

20. Tuottavuuden kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallisen tuottavuusohjelman ja sen eri kokeilu-, kehittämis- ja tutkimushankkeiden käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tuottavuusohjelman julkaisuista, erilliselvelyksistä, asiantuntijapalkkioista ja seminaarien järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousneuvoston aloitteesta aloitetun tuottavuusohjelman tavoitteena on nopeuttaa suomalaisten yritysten ja organisaatioiden tuottavuuskehitystä ja näin edistää Suomen kansainvälistä kilpailukykyä, työllisyyttä ja toimeentuloa sekä työyhteisön toimivuutta.

1995 määräraha.....	3 100 000
1994 määräraha.....	2 400 000

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 141 925 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuvien menojen, sijaintineuvonnan menojen, maksullisen toiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, tarkastuspalvelujen, asiakaspalvelun kehittämishankkeiden sekä siirtolaisuus- ja kansainvälisten asioiden aiheuttamien menojen maksamiseen, ulkomaille lähetettävien palkkaus- ja jatkokoulutusmenojen, työvoima-avustajan matkamenojen, osallistumismaksuista aiheutuvien menojen, kansainvälisten kokousten järjestelymenojen sekä työhallinnon osaamisen viennistä kansainvälisille markkinoille aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 300 000 mk konkurssien torjunnan kriisiryhmien ja yrityssaneeraustoiminnan aiheuttamien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuonna 1994 toteutettuina siirtoina 1 963 000 mk, josta 382 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 34.03.21 ja 1 581 000 mk kymmenen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 34.06.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 4 000 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitus-

osuuden maksatuksia varten. Edelleen määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 370 000 mk Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä tehtäviä varten ja vähennyksenä 950 000 mk neljän henkilötyövuoden palkkausmenojen ja niihin liittyvien muiden toimintamenojen siirtona momentille 25.60.21 oikeusministeriön yhteyteen 1.1.1995 perustettavaa konkurssivalvontayksikköä varten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	146 903 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	4 258 000
Muut toimintamenot.....	142 645 000
Bruttotulot	4 978 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 628 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	3 300 000
— muut suoritteet.....	1 328 000
Muut tulot	350 000
Nettomenot.....	141 925 000

1995 määräraha	141 925 000
1994 määräraha	148 320 000
1994 II lisämääräraha.....	—13 306 000
1993 tilinpäätös.....	140 519 000

61. *EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 722 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EY:n komission kanssa vuosille 1995—1999 hyväksyttävien tavoitteita 6, 2, 3, 4 ja 5b koskevia ohjelmia toteuttavien valtion omien ja muiden hankkeiden rahoitukseen Euroopan sosiaalirahastosta maksettavana vuoden 1995 rahoitusosuutena.

Selvitysosa: Arvio EU:sta saatavan määrärahan jaosta tavoitteittain ja vastaavasta kansallisesta rahoitusosuudesta tavoitteittain ja hallinnonaloittain (milj. mk)

Rahoittaja	Tav. 3	Tav. 4	6-alue	Tav. 2 ja 5b	Rahoittaja yhteensä
EU:n rahoitusosuus.....	453,6	113,4	100,0	55,1	722,1
Kansallisen rahoituksen valtion osuus					
Työministeriö	479,4	88,1	58,1	21,9	647,5
Sisäasiainministeriö		2,1	0,8	0,8	3,7
Opetusministeriö	213,5	4,8	6,2	2,7	227,2
Maa- ja metsätalousministeriö		0,1	0,3	7,9	8,3
Kauppa- ja teollisuusministeriö	5,8	17,0	5,0	8,8	36,5
Sosiaali- ja terveysministeriö	4,2	5,0	1,2		10,4
Ympäristöministeriö			0,2	1,5	1,7
Yhteensä	702,9	117,1	71,8	43,5	935,3

Muut rahoittajat.....	49,4	39,4	8,7	11,3	108,8
Kansallinen rahoitusosuus yhteensä.....	752,3	156,4	80,5	54,8	1 044,0
Ohjelmien kokonaiskustannukset.....	1 205,9	269,8	180,5	109,9	1 766,1

Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.34.40 sekä toimenpideohjelmien vaatimat kansalliset rahoitusosuudet valtion osalta momenteille 34.06.61, 26.97.43, 29.10.21, 29.66.30, 29.69.22, 29.69.25, 29.69.33, 29.98.51, 30.34.40, 30.86.42, 32.52.24, 32.52.40, 33.01.21 ja 35.30.22.

Määräraha arvioidaan käytettävän tavoitteen 3 ohjelmiin 6-alueiden ulkopuolella 453 600 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 752 287 000 mk. Tavoitteen 3 mukaisesti ohjelmiin 6-alueilla arvioidaan käytettävän 65 600 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 52 687 000 mk.

Määräraha arvioidaan käytettävän tavoitteen 4 ohjelmiin 6-alueen ulkopuolella

113 400 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 156 433 000 mk. 6-alueilla toteutettavaan 4 tavoitteen mukaisesti ohjelmiin arvioidaan käytettävän 16 400 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 17 617 000 mk.

Määräraha arvioidaan käytettävän muihin kuin tavoitteen 3 tai 4 mukaisesti ohjelmiin 6-alueella 18 000 000 mk, jonka kansallinen osarahoitus on 10 172 000 mk sekä 2- ja 5b-alueilla 55 100 000 mk, joiden kansallinen osarahoitus on 54 841 000 mk.

Ohjelmien arvioidut vaikutukset on esitetty luvussa 34.06.

1995 määräraha 722 100 000

03. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Työsuojelun valvonnan vaikuttavuutta ja kohdentuvuutta parannetaan. Työelämän ja tuotantoteknologian muutoksien edellyttämiä valvontamenetelmiä otetaan käyttöön. Asiakasaloitteiseen palvelukysyntään vastataan kaikilta osin.

Tapaturmien torjunta on työpaikkavalvonnan keskeinen tavoite. Valvonnalla vaikutetaan työpaikkojen omaan työsuojelutoimintaan ja siten yritysten tapaturmantorjuntaan. Tavoitteena on vähentää vakavia tapaturmia 10 prosenttia vuoden 1989 tasosta vuoteen 1995.

Työkyvyn säilyttämiseen tähtäävää toimintaa jatketaan. Tavoitteena on tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy, työterveyshuollon parempi hyödyntäminen työolojen kehittämisessä ja yritysten työsuojelutoiminnassa sekä pienten työpaikkojen työsuojelutietouden parantaminen.

Kemiallisten tuotteiden lisääntyvästä ja eri toimialoille laajenevasta käytöstä johtuvia vaaroja torjutaan. Tavoitteena on kemiallisten tekijöiden aiheuttamien äkillisestä ja pitkäaikaisesta altistumisesta johtuvien haittojen ja sairauksien vähentäminen valvontaa, koulutusta ja tiedotusta lisäämällä.

Työsuohdevalvontaa tehostetaan. Valvonnalla

tuetaan työpaikkojen omaa työsuojelutoimintaa ja lisätään niiden valmiuksia kehittää omia työolojaan.

Työsuojelun piirihallinnossa on siirretty netbudjetointiin.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 103 468 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä sekä maksullisesta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 392 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä vuonna 1994 toteutettuna kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona 382 000 mk momentilta 34.01.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on uudelleenkohdentamisena otettu huomioon 1 000 000 markan siirto momentille 34.06.61 Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina työsuojelupiirien maksullisen palvelutoiminnan tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	103 948 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	30 000
Muut toimintamenot.....	103 918 000
Bruttotulot	480 000

Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	30 000
Muut tulot	450 000

Nettomenot	103 468 000
------------	-------------

1995 määräraha	103 468 000
1994 määräraha	102 309 000
1994 II lisämääräraha.....	1 761 000
1993 tilinpäätös	109 584 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Työllisyyslain (275/87) 19 §:n mukaisesti alueellisia työttömyyseroja tasataan siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Valtion sijoitusmenoilla työllisyyden turvaamiseksi rahoitettavilla hankkeilla ja valtion tukemilla kuntien ja yksityisten investoinneilla voidaan toteuttaa valmisteilla olevia alueellisia kehittämisohjelmia. EU-jäsenyyden toteutuessa työministeriö on alueellisten kehittämisohjelmien kansallinen osarahoittaja. Määrärahat on mitoitettu siten, että valtion sijoitusmenoilla työllisyyden turvaamiseen ja valtionavulla kuntien ja yksityisten investointeihin työllistetään pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen työvoimastaa.

Työllisyysmäärärahojen käytön tehostamiseksi ja joustavoittamiseksi valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvilla palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahamomenteilla 34.06.02, 30 ja 62 sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen momenteilla 34.06.50 ja 51 ja työvoimapalvelujen erityismenojen momentilla 34.06.25 olevia määrärahoja saadaan ylittää edellyttäen, ettei momenttien kokonaismarkkamäärä kasva.

Selvitysosa: Työvoimapolitiikassa tärkeällä sijalla ovat aktiiviset työllisyyttä parantavat toimenpiteet, joilla luodaan pysyviä työpaikkoja, parannetaan pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien työmarkkinoille sijoittumista, katkaistaan työttömyys väliaikaisesti, ennaltaehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä

sekä supistetaan alueellisia työttömyyseroja. Lisäksi yrittäjyyden edistämiseksi käytettävissä on työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle.

Työttömyyden korkea taso ja kohdistuminen laajasti eri ammatti- ja ikäryhmiin sekä nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ovat työvoimapolitiikan keskeiset ongelmat.

Työvoimapalvelujen keskeisenä haasteena on varmistaa työmarkkinoiden toimivuus ja hyvä asiakaspalvelu tilanteessa, jossa työttömyys - erityisesti pitkäaikaistyöttömyys - on korkealla tasolla ja samanaikaisesti työvoiman rekrytointi vilkastuu ja työhönottovaatimukset ovat korkeat.

Vuonna 1995 arvioidaan työhön ja koulutukseen hakijoita olevan 950 000, ammatinvalinnanohjauksen asiakkaita 45 000 ja tietopalveluasiakkaita 400 000.

Tuloksellinen toiminta edellyttää yhä selkeämpää keskittymistä toiminnan tuloksellisuuden kannalta oleellisiin tehtäväalueisiin. Asiakaspalvelussa keskitetään ohjausta ja neuvontaa asiakasryhmiin, joilla on suurin palvelutarve, mutta myös edellytykset tulla autetuksi työhallinnon keinoin. Palveluja porrastetaan asiakkaiden palvelutarpeiden perusteella. Henkilökohdallisen palvelun riittävyys varmistetaan lisäämällä palvelujen omatoimista käyttöä, ryhmämenetelmiä ja tiedottavia palveluja.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen keskeisenä tehtävänä vuonna 1995 on ammattitaidon puutteesta johtuvan pitkäaikaistyöttömyyden ehkäiseminen ja pitkäaikaistyöttömien työhönsijoittumisen edistäminen. Koulutuksesta valtaosa kohdennetaan työttömiin ja työttömyysuhan alaisiin työvoimapiirien kanssa sovitettavien tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on lisätä työvoiman ammatillista liikkuvuutta ja

valmiuksia sopeutua työmarkkinoiden muutoksiin. Koulutussijaisuusmenettelyä lisätään.

Käytettävissä olevilla määrärahoilla, pois-lukien sosiaalirahaston ohjelmien rahoitus, arvioidaan voitavan hankkia noin 5,749 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Hankintatoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota taloudellisuuteen. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suorittaneiden työhönsijoittumista seurataan. Tavoitteena on parantaa välitöntä työhönsijoittumista ja edistää ammattitaitoisen työvoiman saantia myös pidemmällä aikavälillä.

Työvoiman kysynnän vilkastuessa huolehditaan erityisesti, ettei työvoiman saatavuudesta ja rakenteellisesta jäykkyydestä muodostu tuotannon elpymisen tai rakenteellisten muutosten estettä. Työvoimapolitiittisella aikuiskoulutuksella ja työpaikkavälityksellä varmistetaan yritysten ammattitaitoisen työvoiman saanti. Lisäksi järjestetään yrittäjyyttä tukevaa työvoimakoulutusta.

Työnantaja-asiakkaiden palvelua kehitetään yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa avoimien työpaikkojen ilmoittamismenettelyä koskevan sopimuksen perusteella. Tavoitteena on työnvälityksen käytön ja merkityksen lisääminen siten, että yhä suurempi osa ilmoittamis-menettelyn edellyttämistä paikoista ilmoitetaan työnvälitykseen ja että avoimet työpaikat täytetään työn suunniteltuun alkamisaikaan mennessä. Tavoitteeksi asetetaan, että työnvälityksen markkinaosuus vuonna 1995 on 55 % työpaikkojen ilmoittamissopimuksen mukaisesta ulkoisesta hausta. Vastaava luku oli vuonna 1993 49 %. Työpaikkojen täyttymisen valtakunnalliseksi tavoitteeksi vuodelle 1995 asetetaan, että työvoimatoimistoihin ilmoitetuista työpaikoista 85 % täyttyy työn suunniteltuun alkamisaikaan mennessä. Avoimia työpaikkoja arvioidaan ilmoitettavan työnvälitykseen 160 000. Myös tilapäistöiden välitystä työvoimatoimistoissa kehostetaan.

Markkinaosuutta ja palvelujen laatua koskevien seurantajärjestelmien tulosten perusteella kehitetään asiakaspalvelun järjestelyjä ja laatua. Työvoimapalveluja järjestettäessä lisätään ostopalvelujen käyttöä ryhmämenetelmien sisällölliseksi kehittämiseksi ja niiden käytön laajentamiseksi.

Työnantajapalveluja kehitetään eriyttämällä nämä palvelut suurissa ja keskisuurissa työvoimatoimistoissa. Maksuttomien peruspalvelujen ohella tarjotaan työvoiman hankintaan ja ke-

hittämiseen liittyviä yritysten erillistarpeisiin räätälöityjä maksullisia yrityspalveluja.

Työnhakijoiden ja työssä olevien kuntoutusta koskevien toimenpiteiden määrää lisätään. Kuntoutuksesta vastaavien eri viranomaisten vuorovaikutusta tiivistämällä pyritään lisäämään kuntoutuksen asiantuntemusta ja edistämään eri viranomaisten yhteistyötä.

Työvoimapalvelujen tietojärjestelmää kehitetään ”sähköisen työvoimatoimiston” palvelukokonaisuuden luomiseksi. Työvoimatoimiston tietojärjestelmän kokonaisuudistusta jatketaan.

Ruotsinkielisen väestönsosan palvelutarpeet otetaan huomioon samojen periaatteiden mukaisesti kuin suomenkielisen. Tarjolla olevista työ- ja koulutusvaihtoehdoista tiedotetaan mahdollisimman kattavasti. Ruotsinkielisten palvelujen toimivuutta parannetaan erityisesti ”Hela Svenskfinland-din arbetsmarknad” -projektin avulla.

Työllistämistoimenpitein työllistettäessä normaalin työllistämistuen määrä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa. Normaali tai korotettu työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä vain kokoaikatyön osalta. Työllisyysasetusta muutetaan työllistämistukitoimien yksinkertaistamiseksi ja selkiyttämiseksi sekä joustavoittamiseksi siten, että tukimuodot vähenevät olennaisesti nykyisestäään. Tästä arvioidaan aiheutuvan säästöjä työttömyysturvan valtionosuudessa 330 000 000 mk sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33. Nykyisen asetuksen 26 §:n tarkoittamaa työllistämispalvelua jatketaan myös vuonna 1995.

Kansallinen työvoimapolitiikka

Vuonna 1995 ennakoidaan työnvälitystilaston mukaan työttömiä olevan keskimäärin 450 000. Koulutus- ja muiden työllistämistä edistävien toimenpiteiden hyödyntämisen jälkeen arvioidaan palkkaperusteisilla määrärahoilla voitavan työllistää keskimäärin 53 500 henkilöä siten, että keskimääräinen työllistämiskoko on 6 kk ja työllistämisen hinta 53 000 mk vuositasolla.

Työmarkkinatuella järjestetään nuorille 10 000—15 000 harjoittelupaikkaa. Työharjoittelutukea suunnataan myös oppisopimuskoulutuksen perus- ja lisäkoulutuksen tukemiseen.

Voimavaroja suunnataan erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja toteutuneen pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseen. Lisäksi työttömyyden lieventämisessä painotetaan nuorisotyöttömyyden vähentämistä. Työ-

voimakoulutuksen arvioidaan aloittavan noin 66 000 henkilöä ja noin 120 000 henkilön työttömyys voidaan katkaista palkkaperusteisilla työllisyysmäärärahoilla. Työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämistoimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan vuoden 1995 aikana keskimäärin

noin 80 000—90 000 työtöntä. Toimenpiteiden työttömyysastetta alentavaksi vaikutukseksi arvioidaan runsaat 3 prosenttiyksikköä.

Työllistettävien määrä palkkaperusteisilla määrärahoilla keskimäärin vuoden aikana (arvio):

	Valtio	Kunnat	Yksit. sektori	Yhteensä
Aluevelvoite	1 000	500	500	2 000
Muu palkkaperusteinen työllistäminen	9 000	22 500	20 000	51 500
Yhteensä	10 000	23 000	20 500	53 500

Työttömien oma-aloitteisuutta vahvistetaan tukemalla siihen liittyviä hankkeita yhteiskunnan toimesta.

Työvoimapiirit ja työvoimatoimistot osallistuvat aluekehittämishojelmien valmisteluun. Hallinnonalan aluekehitysrahoja ovat työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin, sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi ja työllisyysperusteinen rakennetuki. Myös palkkaperusteisia määrärahoja voidaan käyttää alueellisia kehittämissuunnitelmia tukevalla tavalla.

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievenne-

tään muiden hallinnonalojen investoinneilla ja muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä ajoittamalla ja kohdentamalla niitä työllisyyttä edistävällä tavalla. Valtiovallan toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia arvioidessa tulee esittää myös toimenpiteiden työllisyysvaikutukset. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaisemmassa käytettävien elinkeino- ja koulutuspoliittisten toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 1995 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkökustann.	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust. kerroin huomioon otettuna
Palkkaperust. työll.määrärahat	52 900	1.4	37 800
valtio	110 000	1.3	84 600
kunnat	44 500	1.3	34 200
yksityiset	34 700	1.6	21 700
Valtionapuinvestoinnit	150 000	2.3	65 200
Työllisyystyöohjelma	449 000	2.1	213 800
Ammattikoulutus	32 500	1)	
Oppisopimuskoulutus	23 000	1)	
Omaehtoinen aikuiskoulutus	40 500	1)	
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	60 000	1)	
— josta opintososiaaliset edut	34 000		
Aluepoliittinen tuki (avustus enimmäismäärä)	260 000	2.3	113 000
Asuntotuotanto (siirto asuntorahastoon)	100 000	2.3	43 500
Metsänparannusavustus ja -laina	230 000	1.5	153 300
Maaseudun pienyritystoiminnan edistäminen	110 000	2.0	55 000
Energiainvestoinnit			
— polttoaineen hankinta	275 000	2.0	137 500
Työttömyysturva			
— ansioturva	55 000		
— josta valtionosuus	34 300		
— perusturva	31 000		
Työmarkkinatuki	27 000		

¹⁾ Tietoa ei ole

Euroopan sosiaalirahaston ohjelmat

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 3:n ohjelmalla pyritään työttömien työmarkkinavalmiuksien parantamiseen, uusien työpaikkojen luomiseen, työttömien aktivoimiseen ja omatoimisuuden tukemiseen sekä uusien palvelumuotojen kehittämiseen työttömille. Työmarkkinavalmiuksien parantamisessa pyritään työelämäkeskeisiin koulutusmalleihin kehittämällä työpaikoilla tapahtuvaa koulutusta. Työvoimakoulutusta toteutetaan työpaikoilla, tukityön ja koulutuksen vuorottelua kehitetään ja oppisopimuskoulutusta laajennetaan. Uusia työpaikkoja pyritään luomaan kehittämällä työttömien yrittäjävalmiuksia. Yrittäjäkoulutukseen kytketään aloittavan yrityksen konsultointiapu sekä starttiraha. Myös uusia yrittämisen malleja kuten yrityshautomoita ja työosuuskuntien syntymistä tuetaan. Pk-yritysten kehittämiskoulutuksella tuetaan yritysten kehittämishankkeita erityisesti tuotekehityksessä, viennissä ja markkinoinnissa. Kiertoa työmarkkinoilla tuetaan kehittämällä toimiva koulutussijaisuusjärjestelmä. Työttömien omiin organisaatioihin, aktiiviteetteihin ja osaamiseen perustuen kehitetään uusia toimintamuotoja mm. perustamalla työpooleja, joissa tarjotaan työttömille tilat, välineet ja asiantuntija-apua oman työllistämisedansa löytämiseen. Työpajatoimintaa laajennetaan. Uusia palvelumuotoja kehitetään luomalla toimivia viranomaisverkostoja.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (27.5.1994) mukaan sosiaalirahaston rahoitusosuus tavoitteisiin 3 ja 4 on 6-alueen ulkopuolella yhteensä 567,0 milj. mk. Tavoite 3:n osuus on 80 % eli 453,6 milj. mk. 3 tavoitteen ohjelmien kokonaiskustannukset 6-alueen ulkopuolella ovat 1 205,9 milj. mk. Ohjelman piirissä arvioidaan olevan vuoden 1995 aikana noin 40 700 työtöntä, joista nuorille suunnatussa ohjelmassa 15 000 ja pitkäaikaistyöttömyyden sekä syrjäytymisen ehkäisyyn liittyvissä ohjelmissa 25 700.

Sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettavaan tavoitteen 3 mukaiseen ohjelmaan on määritelty samoilla periaatteilla kuin 6-alueen ulkopuolellakin. Näin ollen sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettavassa tavoitteen 3 mukaisessa ohjelmassa on 65,6 milj. mk. Ohjelman kokonaisrahoitus on 118,3 milj. mk ja sen piirissä arvioidaan olevan 850 nuorta ja 1 500 pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen uhkaamaa työtöntä.

Euroopan sosiaalirahaston tavoite 4:n ohjel-

malla edistetään työpaikkojen säilymistä ja uusien työpaikkojen syntymistä etenkin pk-sektorille hyödyntämällä tutkimustieto työssä koulutuksen avulla, tekemällä työ ja organisaatio kehittäväksi ja inhimillisiä voimavaroja säästäväksi sekä jakamalla työtä uudelleen tasa-arvoa edistävällä tavalla. Toimenpiteet kohdistuvat työssä olevaan työvoimaan. Lähinnä työvoimakoulutuksen yhteishankintana toteutettavalla koulutuksella lisätään henkilöstön kykyä toimia verkostoituvassa yritystoiminnassa. Osaamiskeskusohjelmien tutkimusten tuloksia siirretään koulutuksen avulla työkäytäntöihin. Erityisesti avainhenkilöiden tarvitsemia uusia taitoja lisätään. Kehitetään työssäolevien kouluttamiseen soveltuvia uusia tapoja, koulutussijaisuutta ja oppisopimusta. Parannetaan yrityspalveluja ja tuetaan työympäristön kehittymistä. Ohjelmalla pyritään myös ikääntyvän työvoiman ammatillisten valmiuksien sekä työkyvyn ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Ohjelman hankkeisiin liittyy toimintatutkimus- ja kehitystoimintaa.

Sosiaalirahaston rahoitusosuus tavoite 4 ohjelmaan 6-alueiden ulkopuolella on 113,4 milj. mk. Tavoitteen ohjelmien kokonaiskustannukset ovat 269,8 milj. mk. Ohjelman piirissä arvioidaan vuonna 1995 olevan noin 7 700 henkilöä. Sosiaalirahaston rahoitusosuus 6-alueilla toteutettavaan tavoitteen 4 mukaiseen ohjelmaan on 16,4 milj. mk ja ohjelman kokonaiskustannukset ovat 34,0 milj. mk. Ohjelmaan arvioidaan osallistuvan noin 1 980 henkilöä.

6, 2 ja 5b-alueilla toteutettavissa ohjelmissa sosiaalirahasto rahoittaa edellisten lisäksi alueiden kehittämisstrategioita tukevia, inhimillisten työvoimavarojen ja osaamisen kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä. 6-alueilla sosiaalirahaston osuus on 18,0 milj. mk ja ohjelmien kokonaiskustannukset 28,2 milj. mk. 2 ja 5b-alueilla sosiaalirahaston osuus on 55,1 milj. mk ja kokonaisrahoitus 109,9 milj. mk.

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 088 254 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksa-

miseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 30 000 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja valtion työllistämispalvelun toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat vastata enimmillään A 17 palkkausluokan mukaista palkkaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 18 746 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

1995 määräraha	1 088 254 000
1994 määräraha	728 695 000
1993 tilinpäätös.....	1 002 572 822

21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 551 833 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös työhallinnon henkilöstön korkeakoulu- ja opistotasoisesta jatkokoulutuksesta, koulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä, maksullisesta toiminnasta ja kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1994 toteutettuina siirtoina 1 581 000 mk kymmenen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 34.01.21, 166 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä 436 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 974 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	558 131 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	2 890 000
Muut toimintamenot.....	555 241 000
Bruttotulot	6 298 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	3 398 000
Muut tulot	2 900 000
Nettomenot.....	551 833 000

1995 määräraha	551 833 000
1994 määräraha	524 498 000
1994 II lisämääräraha.....	14 731 000
1993 tilinpäätös	503 539 000

25. Työvoimapolvelujen erityismenot (arvion määräraha)

Momentille myönnetään 38 078 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien tukitoimenpiteiden korvaamiseen sekä vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukemiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työvoimapolvelulain (1005/93) ja -asetuksen (1251/93) sekä työvoimapolveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/93, muut. 29/94) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapolveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa tarkoitettujen vaikutusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää työvoimatoimistojen asiakasryhmille järjestettävien ryhmäpalveluihin liittyvien asiantuntijapolvelujen ja muiden kustannusten maksamiseen sekä työvoimapolvelujen kokeilu- ja kehittämishankkeiden koulutus-, materiaali- ja laitemenojen maksamiseen sekä ulkopuolelta ostettujen palvelujen kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	32 054 000
Asiakasryhmiin liittyvät asiantuntijapolvelut.....	4 500 000
Työvoimapolvelujen kehittämis- ja kokeiluhankkeet.....	1 524 000
Yhteensä	38 078 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 8 446 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten. Momentin käyttötarkoitusta on laajennettu eri asiakasryhmien ryhmäpalveluihin liittyvien asiantuntijapolvelujen hankintaan. Terveystilan ja työ-kunnan tutkimuksia sekä työ- ja koulutuskokeiluja arvioidaan järjestettävän noin 9 000.

1995 määräraha	38 078 000
1994 määräraha	35 955 000
1994 II lisämääräraha.....	5 000 000
1993 tilinpäätös.....	30 669 089

30. *Valtionapu kunnille ja kuntayhtymille työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 027 726 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet, maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 63 274 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon nuorison koulutuspaikkoja lisäävä vuonna 1994 aloitettu ohjelma.

1995 määräraha	1 027 726 000
1994 määräraha	1 000 000 000
1994 II lisämääräraha.....	74 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 277 244 929

50. *Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 033 579 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan maksettavan 5 311 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat opintososiaaliset etuudet. Työmarkkinatukena arvioidaan maksettavan 438 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 107 234 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki	701 257 000
Ansi-osien valtionosuus.....	195 376 000

Ylläpitokorvaus.....	117 800 000
Majoituskorvaus.....	13 316 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset.....	1 930 000
Työttömyyskassojen hallintokulut..	3 900 000

Yhteensä 1 033 579 000

1995 määräraha	1 033 579 000
1994 määräraha	1 169 500 000
1994 II lisämääräraha.....	36 000 000
1993 tilinpäätös.....	1 239 381 013

51. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen os-topalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 785 771 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutusäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukemista kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 1995 saa tehdä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1995 jälkeen enintään 191 000 000 mk. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 2 600 000 mk työministeriön tarkemmin määrittämällä tavalla Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1995 saa tehdä koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1995 jälkeen enintään 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta vuonna 1995 noin 5 749 000 opiskelijatyöpäivää, johon sisältyy myös ruotsinkielinen koulutus. Aikuispakolaisten maahanmuuttajakoulutukseen arvioidaan käytettävän noin 480 000 opiskelijatyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 600 000 opiskelijatyöpäivää ja muun työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintaan noin 4 669 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 1995

myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1996 menoja 173 000 000 mk, 14 000 000 mk vuonna 1997 ja 4 000 000 mk vuonna 1998. Vastaavien aiemmin myönnettujen valtuuksien johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1996 16 800 000 mk ja 5 000 000 mk vuonna 1997. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 12 000 opiskelijatyöpäivää. Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta koskevan vuoden 1995 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 1996 menoja 700 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 138 616 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta.....	769 554 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta	8 017 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	5 600 000
Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään).....	2 600 000

Yhteensä 785 771 000

1995 määräraha	785 771 000
1994 määräraha	877 530 000
1994 II lisämääräraha.....	24 000 000
1993 tilinpäätös	794 326 293

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 931 641 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain (1542/93) mukaisen työmarkkinatuen maksamiseen. Tukea käytetään tuen saajan toimeentulon turvaamisen ohella työmarkkinatuesta annetun lain mukaisiin aktiivisiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin, joiden avulla edistetään tuen saajan työmarkkinoille sijoittumista. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoina olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Selvitysosa: Lisäystarve johtuu työmarkkinatukea saavien henkilöiden määrän kasvusta, kun työttömyysturvan perusteita tarkistetaan, sekä peruspäivärahan 2%:n indeksitarkistuk-

sesta. Momenttien 33.17.50 ja 51 määrärahat vähenevät vastaavasti. Työmarkkinatukea saavien määrän arvioidaan olevan vuonna 1995 keskimäärin 103 000. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 8 358 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleenkohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten.

1995 määräraha	3 931 641 000
1994 määräraha	1 760 000 000
1994 II lisämääräraha.....	—105 000 000

61. Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden kansallinen osarahoitus valtion osalta (EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 647 580 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalirahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta. Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momenteilta 34.01.21, 03.21, 06.02, 06.21, 06.25, 06.30, 06.50, 06.51, 06.52 ja 06.62. Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan Euroopan sosiaalirahaston tavoitteiden mukaisesti seuraavasti:

	mk
Tavoite 3 6-alueen ulkopuolella	479 439 000
Tavoite 3 6-alueella	42 976 000
Tavoite 4 6-alueen ulkopuolella	88 134 000
Tavoite 4 6-alueella	9 712 000
Sosiaalirahaston erityistoimenpiteet tavoite 6-alueella.....	5 434 000
Sosiaalirahaston erityistoimenpiteet tavoite 2 ja 5b-alueilla	21 885 000

Yhteensä 647 580 000

EU:n koko rahoitusosuus 722 100 000 mk on merkitty momentille 34.01.61. Ohjelmien kansalliseen osarahoitukseen valtion osalta osallistuvat työministeriön lisäksi opetusministeriö 227 196 000 markalla, sisäasiainministeriö 3 660 000 markalla, maa- ja metsätalousministeriö 8 274 000 markalla, kauppa- ja teollisuusministeriö 36 535 000 markalla, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 10 385 000 markalla ja ympäristöministeriö 1 671 000 markalla sekä kunnat 36 400 000 markalla ja yksityissektori 72 337 000 markalla.

Ohjelmien kokonaismarkkamäärät on esitetty

tavoitteittain ja hallinnonaloittain momentin 34.01.61 selvitysosassa ja arvioidut vaikutukset luvussa 34.06.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan käyttötarkoituksen mukaan seuraavasti:

	mk
Toimintamenot	7 974 000
Työllistäminen valtiolle	18 746 000
Työvoimapalvelujen erityismenot	8 446 000
Valtionapu kunnille ja kuntayhtymil-	
le	63 274 000
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuk-	
sen opintososiaaliset edut	107 234 000
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuk-	
sen ostopalvelut	138 616 000
Työmarkkinatuki	8 358 000
Valtionapu työttömyyden lieventämi-	
seen	148 268 000
Työllisyysperusteinen rakennetuki ...	146 664 000
Yhteensä	647 580 000

1995 määräraha 647 580 000

62. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 773 169 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (130/93) nojalla työllisyyslaissa (275/87) tarkoitettujen työllistämiseen. Määrärahasta saa käyttää 5 000 000 mk alkavien starttiyritysten toiminta- ja kannattavuusedellytysten selvittämiseen. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 10 000 000 mk työttömien aloitteellisuuden tukemiseen ja tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen lyhytaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää työllisyysasetuksessa tarkoitettujen vakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rakennemuutoshäiriöiden lieventämiseen ja valmisteilla oleviin alueellisiin kehittämissuunnitelmiin sisältyvien hankkeiden osarahoitukseen siten, että muina rahoittajina voivat yhteisrahoitusperiaatteen mukaisesti olla yritykset, kunnat ja valtionhallinnon muut hallinnonalat.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 294 932 000 markan siirto momentille 34.06.61 uudelleen kohdentamisena Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien kansallisen ra-

hoitusosuuden maksatuksia varten. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon nuorison koulutuspaikkoja lisäävä vuonna 1994 aloitettu ohjelma.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle..	250 000 000
Selvitykset	5 000 000
Työttömien aloitteellisuuden tukeminen..	10 000 000
Työllisyyspoliittinen rakennetuki	50 000 000
Muu työllistämistuki	458 169 000
Yhteensä	773 169 000

1995 määräraha	773 169 000
1994 määräraha	1 700 000 000
1994 I lisämääräraha	-
1994 II lisämääräraha	148 000 000
1993 tilinpäätös	1 511 000 000

63. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 341 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen sekä yksityisten työllisyysperusteisiin investointeihin lähinnä niillä alueilla, joilla työttömyysaste ylittää maan keskimääräisen tason. Määrärahaa saa käyttää myös aikaisempina vuosina tehtyjen päätösten maksamiseen. Vuonna 1995 ei myönnetä uusia avustuksia. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 35 500 000 mk Euroopan aluekehitysrahaston kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten. Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu ja määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahaa on tarkoitettu käyttämään pääasiassa alueellisiin kehittämissuunnitelmiin sisältyvien hankkeiden osarahoitukseen. Määrärahalla tuetaan erityisesti teollisuuden toimintaedellytyksiä parantavia ja kotimaisen energian käyttöä edistäviä hankkeita.

Erityistä huomiota kiinnitetään hankkeisiin, joilla on merkittävä työllistävä vaikutus, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja työllisyyden kerrannaisvaikutuksia sekä luovat

edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle yleisesti ja joilla on vähäiset yhdyskuntakustannukset.

1995 määräraha	341 220 000
1994 määräraha	292 500 000
1994 I lisämääräraha.....	120 000 000
1994 II lisämääräraha.....	-
1993 tilinpäätös	223 118 842

64. Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 262 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömien työnhaikijoiden matkakustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työvoimapalvelulain (1005/93) ja työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/93) mukaisesti. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedotuksesta, Tukholman Finnjobb-tietopalvelusta sekä Pietarissa, Tallinnassa ja Petroskoissa järjestettävästä vastaavanlaisesta toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

1995 määräraha	6 262 000
1994 määräraha	5 972 000
1994 II lisämääräraha	-
1993 tilinpäätös	3 941 536

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 316 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen erityisesti vaikeilla työttömyysalueilla. Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisesti valtion keskeneräisiin ja uusiin investointikohteisiin ja vaikeille työttömyysalueille suuntautuvista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1995 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 150 000 000 mk. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitetta-

viin ohjelmiin sisältyvien valtion hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 50 000 000 mk Euroopan aluekehitysrahaston kansallisen rahoitusosuuden maksatuksia varten. Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahaa saa osoittaa työllisyysasetuksen 6 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin keskeneräisiin ja uusiin maa-, vesi- ja talonrakennusinvestointeihin sekä korjaus- ja kunnossapitotöihin. Määrärahaa saa käyttää myös investointihankkeiden suunnitteluun. Määrärahaa käytetään investointihankkeiden osarahoitukseen ja erityisin perustein myös kokonaisrahoitukseen. Määrärahaa käytetään erityisesti alueellisiin kehittämisohjelmiin sisältyvien tai niitä tukevien hankkeiden rahoitukseen. Määrärahalla pyritään erityisesti vaikeilla työttömyysalueilla aientamaan valtion työvirastojen suunnittelemaa työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä investointihankkeita.

Työ- ja työllisyystyöohjelmamenettely tullaan uudistamaan. Erityistä huomiota kiinnitetään merkittävän työllistävän vaikutuksen omaaviin hankkeisiin, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja työllisyyden kerrannaisvaikutuksia sekä luovat edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle yleisesti ja joilla on pienet yhdyskuntakustannukset.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti alueellisiin kehittämisohjelmiin sisältyvien investointihankkeiden osarahoitukseen.

Vuoden 1995 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1996 menoja 120 000 000 mk ja vuonna 1997 30 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1996 30 000 000 mk.

1995 määräraha	316 000 000
1994 määräraha	316 330 000
1994 I lisämääräraha.....	190 000 000
1993 tilinpäätös	510 999 984

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä työvoimapii-

rien ja -toimistojen sekä työsuojelupiirien kehittäminen.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa

työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja asetuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alistusasiat käsitellään kiireellisinä. Myös periaatteellisuontoisten lausuntojen ja ratkaisujen käsittelyaika lyhennetään.

21. *Työvoimaopiston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 548 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituserusteena on käytetty 8 000 oppilastyöpäivää. Oppilastyöpäivän bruttohinta on 473 mk ja nettohinta 448 mk.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 480 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	3 748 000
Maksullisen toiminnan erillismenot....	196 000
Muut toimintamenot.....	3 552 000
Bruttotulot	200 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet.....	200 000
<hr/>	
Nettomenot.....	3 548 000
1995 määräraha	3 548 000
1994 määräraha	3 013 000
1994 II lisämääräraha.....	—135 000
1993 tilinpäätös.....	2 718 000

22. *Työneuvoston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 800 000 mk.

1995 määräraha.....	800 000
1994 määräraha.....	853 000
1994 II lisämääräraha	—51 000
1993 tilinpäätös	830 000

23. *Siviilipalvelus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 660 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/91) nojalla aiheutuviin kustannuksiin, myös työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpito- ja päivärahakustannuksiin.

1995 määräraha	12 660 000
1994 määräraha	10 972 000
1993 tilinpäätös.....	12 350 276

50. *Palkkaturva* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 336 619 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 500 000 mk viranomaismaksujen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.34.70. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 000 000 markan siirto momentille 25.60.21 oikeusministeriön yhteyteen perustettavan konkurssivalvontayksikön käytettäväksi konkurssikustannuksiin.

1995 määräraha	336 619 000
1994 määräraha	538 800 000
1993 tilinpäätös	503 946 905

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 553 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palveluja opintotoiminnasta annetun lain (452/72) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomalain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista.....	2 565 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 988 000
<hr/>	
Yhteensä	4 553 000

1995 määräraha.....	4 553 000
1994 määräraha.....	4 921 000
1993 tilinpäätös	4 157 043

67. *Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 424 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja -vel-

voitteiden suorittamisesta sekä erityisohjelmien	1995 määräraha	9 424 000
tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.	1994 määräraha	8 580 000
	1993 tilinpäätös	6 254 791

Pääluokan 34 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Työministeriö (610)	140 519	150 720	867 125	+ 716 405	+475
03. Työsuojelun piirihallinto (400) .	109 584	102 309	103 468	+ 1 159	+ 1
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620)	7 096 794	8 410 980	10 541 113	+2 130 133	+ 25
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	530 257	567 139	367 604	— 199 535	— 35
Yhteensä	7 877 154	9 231 148	11 879 310	+2 648 162	+ 29

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1995 olla enintään 2 118 henkilötyövuotta ja 1.3.1995 lukien 2 365 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Ympäristöhallinnon keskus- ja aluehallinnon uudistus toteutetaan 1.3.1995. Tällöin aloittaa toimintansa 13 alueellista ympäristökeskusta ja ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, Suomen ympäristökeskus.

Alueellisten ympäristökeskusten ja Suomen ympäristökeskuksen toiminta käynnistyy joustavasti ja tehokkaasti siten, että uudistukseen liittyvät henkilöstöpoliittiset ja muut tavoitteet voidaan toteuttaa. Tulostyö uudistuu uuden ympäristöhallinnon toimintaa tukevaksi.

Hallinnonalan tärkeimmät tulostavoitteet vuodelle 1995 ovat:

Kestävän kehityksen tavoitteita täsmennetään ja niitä yhdennetään eri hallinnonalojen toimintaan. Ympäristöpoliittista vaikuttamista vahvistetaan ja sovitetaan yhteen kansainvälisten vaatimusten kanssa. Oikeudellisen ohjauksen tehokkuutta parannetaan yhtenäistämällä ja ajanmukaistamalla ympäristölainsäädäntöä ja lupajärjestelmiä. Lisätään ympäristötaloudellista arviointia ja taloudellisten ohjauskeinojen käyttöä.

Ympäristövaikutusten arviointi sisällytetään viranomaisten tärkeimpiin toimintaohjelmiin ja suunnitelmiin. Ympäristöntutkimusta ja -seurantaa sekä strategista suunnittelua ja toimien tuloksellisuuden arviointia monipuolistetaan ja kehitetään hallinnollista päätöksentekoa paremmin palvelevaksi. Ympäristötekniikan kehittäminen ja hyväksikäyttöä edistetään. Lisätään kansalaisten ja yhteisöjen tietämystä ympäristön tilasta, ympäristön tilaan vaikuttavista seikoista ja ympäristönsuojelutoimista.

Ympäristön pilaantumisen estämisessä on etusijalla ympäristön kuormituksen vähentämi-

nen toimialoitin sekä yhdenmukaisesti siten, että päästöjä veteen ja ilmaan sekä melua, jätteitä ja kemikaalien käyttöä tarkastellaan yhtäaikaan. Jatketaan eri ympäristökysymyksiä koskevien ohjelmien laadintaa, täydentämistä ja ajanmukaistamista sekä ehdotusten toimeenpanoa. Täydennetään alan lainsäädäntöä antamalla uusia integraation edellyttämiä säännöksiä ja määräyksiä. Ympäristövahinkojen toissijainen korvausjärjestelmä valmistellaan.

Maankäytön ohjausjärjestelmää uudistetaan siten, että kuntien vastuu korostuu ja ministeriön toiminta painottuu valtakunnallisesti merkittäviin alueidenkäyttökysymyksiin.

Suomen aluerakenteellista asemaa Itämeren alueella vahvistetaan ja edistetään kansainvälisesti kilpailukykyisten kaupunkiseutujen ja taajamavyöhykkeiden syntymistä. Taloudellisten ja ympäristöä säästävien yhdyskuntien ja yhdyskuntarakenteen sekä laadukkaiden elinympäristöjen toteutumista edistetään kehitystyöllä. Rantojen yleiskaavallista suunnittelua tehostetaan suojeleohjelman edistämiseksi. Kulttuuriympäristöjen hoitamisessa ja säilyttämisessä painopistettä siirretään taloudellisten ohjauskeinojen käyttöön.

Luonnonsuojelussa keskeinen tavoite on luonnon monimuotoisuuden huomioonottavan met-
sästrategian toteuttaminen. Luonnonsuojelulainsäädäntöä, -ohjelmia ja hallintokäytäntöä kehitetään kansainvälisten vaatimusten edellyttämällä tavalla.

Rakentamista koskevien säädösten sopeuttaminen kansainväliseen kehitykseen jatkuu lainsäädännön muutoksilla sekä määräysten, standardien ja laadunvarmistusjärjestelmien yhteensovittamisella. Kestävän kehityksen periaatteiden konkretisointia rakennusosalalla jatketaan. Rakentamisen ohjausta kehitetään rakennuskannan pitkäikäisyyttä ja toimivuutta edistä-

väksi sekä rakennetun ympäristön laatua ja kokonaistaloudellisuutta parantavaksi.

Valtion lainoitus säilyy yhtenä keskeisenä asumisen tukimuotona. Edellytyksiä kohdentaa valtion tuki asuntomarkkinoiden tarpeita vastaavasti parannetaan toteuttamalla asuntomarkkinoiden seurantajärjestelmä, jota käytetään valtion asuntolainoituksen ja korkotuen alueellisessa suuntaamisessa.

Valtion tuki asumiseen kohdennetaan selkeästi sosiaalisin perustein. Asumismenojen pitämiseksi kohtuullisina kiinnitetään erityistä huomiota sosiaalisen asuntotuotannon kustannusten hillintään ja ylikysynnän kohteena olevien taloudellisten pienasuntojen tuottamiseen. Valtion lainoituksen ja korkotuen ehtoja säädellään siten, että ehdot ottavat huomioon valtiontalouden tilan ja tuen asuntopoliittisen kohdentumisen.

Valtion lainoittaman asuntorakentamisen ja peruskorjaamisen yhteydessä kehitetään rakennusteknologiaa ja rakentamismenetelmiä mm. koerakentamisen avulla. Kehitetään korjausrakentamisen ennakkorahastointimalleja.

Lisätään asumiseen liittyvää informaatio-ohjausta. Parannetaan asuntopoliittikan toteuttamisen tiedollisia edellytyksiä muun muassa seuraamalla ja arvioimalla asumisen tuen vaikutuksia nykyistä järjestelmällisemmin.

Kansainvälisessä toiminnassa tavoitteena on

maailmanlaajuisten ja alueellisten sopimusten vaikuttavuuden tehostaminen. Yhteistyötä tehdään erityisesti ympäristön ja kehityksen toimintaohjelman eli Agenda 21:n tarkentamiseksi ja täsmentämiseksi. Tavoitteena on päätös metsäsopimusneuvottelujen aloittamisesta v. 1995. Biologisen monimuotoisuuden suojelua ja ilmastonmuutosta koskevien puitesopimusten lisäpöytäkirjojen laatiminen käynnistetään. Euroopan integraatiokehitys edellyttää erittäin aktiivista osallistumista EU-työhön eurooppalaisen ympäristöpolitiikan kehittämiseksi. Tavoitteena on ympäristönsuojelun korkea taso ja pohjoisen ympäristön erityispiirteiden ottaminen huomioon. YK/ECE-yhteistyössä osallistutaan Keski- ja Itä-Euroopan maiden ympäristö-, yhdyskuntarakentamisen ja asumisen ongelmien ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarkoitettua 1993 hyväksytyn toimintaohjelman toteuttamiseen ja maatutkintojen toteuttamiseen sekä koko Euroopan ympäristöohjelman valmisteluun vuoden 1995 ministerikokoukselle. Avustus- ja sopimus pohjaista yhteistyötä tehostetaan Suomen lähialueen maiden kanssa näiden valmiuksien parantamiseksi ympäristönsuojelussa ja yhdyskuntasuunnittelussa sekä erityisesti Suomen tulevan happaman laskeuman vähentämiseksi samoin kuin Itämeren suojeluohjelman toteuttamiseksi.

01. Ympäristöministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 84 334 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 234 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 4 730 000 mk 20 henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.25.21, 500 000 mk kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.13.67, 250 000 mk yhtä henkilötyövuotta vastaavan palkkausmenon siirtona momentilta 35.01.24 ja 260 000 mk yhtä henkilötyövuotta vastaavan palkkausmenon siirtona momentilta 28.60.21 sekä vähennyksenä 248 000 mk yhden viran palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 26.01.21 1.3.1995 alkaen öljy- ja

muiden ympäristövahinkojen torjuntavastuun siirtymisen johdosta.

1995 määräraha	84 334 000
1994 määräraha	79 481 000
1993 tilinpäätös.....	68 262 000

22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 39 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu-, tutkimus-, valvonta- ja seuranta-toiminnasta sekä kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä ja eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan työsuhteeseen

sa olevan henkilöstön palkkaamiseen ympäristöministeriöön ja enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 690 000 mk kolmea henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentille 35.27.21.

1995 määräraha	39 000 000
1994 määräraha	43 454 000
1993 tilinpäätös.....	44 475 000

24. (35.01.24 ja 13.67, osa) *Kansainvälinen yhteistyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta, asiantuntijavaihdosta ja tutkimusyhteistyöstä, ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kansainvälisistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muusta, myös kolmansiin maihin suuntautuvasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräraikaisen henkilökunnan palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa lisäksi käyttää enintään 3 000 000 mk asunto- ja rakentamistoimen yhteishankkeiden edistämiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 250 000 mk yhtä henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirtona momentille 35.01.21.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että sillä edistetään asunto- ja rakennusalan tiedonsiirtoa Suomesta lähialueille, kehitetään asunto- ja rakennusviranomaisten toimintaa valtiollisella ja paikallisella tasolla sekä uudistetaan rakennusalan normitusta ja laadunvalvontaa lähialueilla. Lisäksi tuetaan hankkeita, joilla lisätään lähialueilla tietoutta rakentamisen rahoitusjärjestelmistä sekä asuntojen hallintajärjestelmistä ja asukasosallistumisesta.

1995 määräraha	19 750 000
1994 määräraha	18 903 000
1993 tilinpäätös.....	23 600 000

26. *Koulutus, tiedotus ja valistus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstökoulutuksesta, hallinnon kehittämisestä, hallinnonalan koulutuksen luento- ja asiantuntijapalkkioista, matkoista, ulkomailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavista opintoapurahoista, koulutusaineistojen tuottamisesta sekä koulutustoiminnasta ja sen kehittämistä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoimintaan ja siinä tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden maksamiseen sekä ympäristökasvatukseen ja -koulutuksen edistämiseen.

1995 määräraha.....	4 100 000
1994 määräraha.....	4 740 000
1993 tilinpäätös	4 100 000

61. (35.11.50, 11.61 ja 45.52) *Eräät avustukset (osa EU)* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi, valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan, saariston kehityksen edistämistä annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturi-alueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kestävästä kehityksestä edistävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämistä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

1995 määräraha.....	6 900 000
1994 määräraha.....	7 800 000
1993 tilinpäätös	7 842 130

11. Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Teollisuuden ja energiantuotannon ympäristönsuojelu

Yritysten vapaaehtoinen ympäristöjohtamisen ja -tarkastusten järjestelmä otetaan käyttöön. Massa- ja paperiteollisuuden ympäristönsuojeluohjelma saatetaan valmiiksi ja sen toteutus aloitetaan.

Teollisuutta koskevat vesien suojelutavoitteet vahvistetaan valtioneuvostossa osana tavoiteohjelmaa. Happamoitumista aiheuttavia päästöjä vähennetään, erityisesti energiantuotannossa, liikenteessä ja maataloudessa. Laaditaan ja toteutetaan toimenpideohjelmaa kasvihuonekaasujen päästöjen rajoittamiseksi. Annetaan EU-säädöksiä vastaavat määräykset pakkauksista ja pakkausjätteestä sekä ongelmajätteiden poltosta.

Yhdyskuntien ympäristönsuojelu

Laaditaan pohjaviesien suojelua koskeva toimintaohjelma ja valmistellaan toimia yhdyskuntien jätevesien typpikuormituksen vähentämiseksi. Annetaan uudet ilman laatua koskevat ohjearvot ja niiden soveltamisohjeet.

Laaditaan ja vahvistetaan ensimmäinen jätelakiin perustuva valtakunnallinen jätesuunnitelma. Annetaan EU-säädöksiä vastaavat määräykset kaatopaikoista ja pyritään solmimaan sopimuksia romuautoista ja -akuista. Otetaan käyttöön jätehuollon hallinnollinen tilastointi- ja seurantajärjestelmä. Tehdään meluntorjuntalakiin tarvittavat täydennykset.

Maaseudun ympäristönsuojelu

Maatalouden ja metsätalouden ympäristönsuojeluohjelmaa toteutetaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa tavoitteena vähentää kuormitusta vesiin, maaperään ja ilmaan. Laaditaan suunnitelma turvetuotannon kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

Täsmennetään vesiensuojelun tavoitteet vuoteen 2010 ja niiden saavuttamiseksi kiireellisimmät toimet pannaan täytäntöön. Valmistellaan toimia Itämeren tilan parantamiseksi sekä toteutetaan arktisen alueen ympäristönsuojelustrategiaa ja osallistutaan Barentsin euro-arktiseen ympäristön suojeluun. Huolehditaan maaseudulla olevien pahimpien maaperän saastumistapausten puhdistamisesta sekä parannetaan haja-asutusalueiden jätehuoltopalveluja.

Ympäristöriskit ja -vahingot

Valmistellaan ehdotus ympäristövahinkojen toissijaiseksi korvausjärjestelmäksi ja sen rahoittamiseksi. Ympäristövahingot hoidetaan ja kii-

reellisiä toimia vaativat saastuneet alueet selvitetään ja kunnostetaan viimesijaisesti valtion jätehuoltotöinä.

Valmistellaan haitallisia kemikaaleja koskevia valtioneuvoston kielto- ja rajoituspäätöksiä. Aloitetaan muualla kuin maataloudessa käytettäviä torjunta-aineita koskevan lainsäädännön uudistaminen.

(50.) Valtionavut erälle ympäristöjärjestöille

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.01.61 laskelmissa.

(61.) Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.01.61 laskelmissa.

62. Ympäristönsuojelun edistäminen (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämin perustein avustusten maksamiseen ympäristönsuojelua edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 2 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin voidaan myöntää avustusta enintään 50 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Avustusten kohdentamisessa lisätään yhteistyötä teknologian kehittämiskeskuksen kanssa.

1995 määräraha	10 000 000
1994 määräraha	13 600 000
1993 tilinpäätös	45 500 000

63. Ilmansuojelun ja jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79, 944/82 ja 827/84) mukaisesti teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, jät-

teiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 22 000 000 mk vuonna 1996, 14 000 000 mk vuonna 1997, 9 000 000 mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 8 000 000 mk.

1995 määräraha	25 000 000
1994 määräraha	25 500 000
1993 tilinpäätös.....	21 908 164

64. *Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta

annetun lain (894/86, muut. 1364/91) 7 §:n nojalla öljyjätteistä sekä niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottoaikkojen perustamiskustannuksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määräraha on yhtä suuri kuin öljyjättemaksusta annetun lain mukaisten maksujen kertymä momentille 11.19.08. Selvitetään, miten öljyjättemaksuina kertyviä varoja voidaan käyttää myös öljyjätteistä aiheutuvien menojen maksamiseen saastuneita alueita kunnostettaessa.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	22 000 000
1993 tilinpäätös.....	25 000 000

13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueen maiden kanssa

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Suomi on solminut ympäristönsuojelua koskevia yhteistyösopimuksia useiden valtioiden kanssa. Sekä kahdenvälistä että monenkeskistä rahoitustukea ohjataan Suomesta lähialueen maiden ympäristönsuojelun edistämiseksi. Tukea kohdennetaan erityisesti konkreettisiin ympäristönsuojeluyhteistyöhankkeisiin Suomen lähialueilla. Keskeisiä avustuskohteita ovat mm. Pietarin ja Tallinnan jäteveden puhdistamot sekä Kostamuksen rautapellettitehtaan savukaasun puhdistus.

Lisääntyvää yhteistyötä ja taloudellista tukea kehitetään kansainvälisten suuntaviivojen mukaisesti siten, että toiminnan ohjaamiseen ja yhteensovittamiseen sekä kansallisesti että kansainvälisesti kiinnitetään erityistä huomiota.

40. *Suomen lähialueen maiden ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa ympäristöministeriön määräämin perustein käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten, Suomen lähialueen maissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1995 hyväksyä enintään 100 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen ei korkohyvitystä makseta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000- mmk
Vuoden 1995 korkotukilainoista	1,0	2,0	2,0	1,5	3,5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0	1,5	2,0	3,0	2,5
Yhteensä	2,0	3,5	4,0	4,5	6,0

1995 määräraha	500 000
1994 määräraha	500 000
1993 tilinpäätös	—

66. *Avustukset ympäristöinvestointeihin Suomen lähialueen maissa* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden ympäristöhankkeissa, jotka perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin ja ovat tärkeitä myös Suomen oman ympäristön suojelun kannalta ja joissa sovelletaan pääasiassa suomalaista ympäristöteknologiaa. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Yhteistyön tavoitteena on parantaa varsinkin ilmansuojelua ja Itämeren suojelua sekä Itämeren alueen valtioiden ongelmajätehuoltoa.

1995 määräraha	40 000 000
1994 määräraha	40 000 000
1993 tilinpäätös	37 000 000

67. (35.13.67, osa) *Ympäristöyhteistyön yleinen edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueen maiden kanssa sopiman ympäristöalan ja alueidenkäytön yhteistyön edistämiseen ja lainsäädännön ja hallinnon kehittämiseen, hankkeiden valmistelusta ja arvioinnista, koulutuksesta, ympäristön tilan seurannasta, ympäristövaikutusten arviointimenetelmien kehittämiseen sekä

ympäristöteknologian kehittämiseen ja kokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 mk kahta henkilötyövuotta vastaavien palkkausmenojen siirto momentille 35.01.21.

Määrärahalla rahoitetaan hankkeiden toteuttamista edistäviä selvityksiä, hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenetelmien kehittämistä, hanke-esitysten arviointia sekä suomalaisten ja lähialueiden organisaatioiden välistä yhteistyötä. Määrärahaan sisältyy tuki kansainvälisille rahoituslaitoksille Itämeren suojeluohjelmaan kuuluvien, luototettaviksi suunniteltujen hankkeiden valmisteluun.

Määrärahalla rahoitetaan myös yhteistyöprojekteja, joilla edistetään lähialueiden aluerakenteen, alueidenkäytön sekä infrastruktuurin kehittämistä taloudelliseksi sekä luonnonvaroja ja energiaa säästäväksi.

Tiedonvaihtoa ja koulutusyhteistyötä tehostetaan muun muassa tukemalla työharjoittelua sekä Suomen lähialueen maiden ympäristöasiiantuntijoiden kouluttamista. Lisäksi tuetaan ympäristötietojärjestelmien kehittämistä.

1995 määräraha	17 000 000
1994 määräraha	15 026 000
1993 tilinpäätös	18 000 000

25. Vesi- ja ympäristöhallinto

Mikäli määrärahojen tarve lukujen 35.25, 35.26 ja 35.27 kesken ei jakaudu budjetoidulla tavalla, samaan tarkoitukseen myönnettyjä määrärahoja saa käyttää vastaaviin tarkoituksiin talousarvion luvusta riippumatta.

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallituksesta muodostetaan 1.3.1995 alkaen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus eli Suomen ympäristökeskus, jolla ei asiantuntijaohjausta lukuunottamatta ole hallinnollisia ohjaustehtäviä.

Vesi- ja ympäristöpiireistä ja lääninhallitusten ympäristöyksiköistä muodostetaan 13 alueellista ympäristökeskusta, jotka ovat ympäristöministeriön alaisia. Määrärahoista kahden kuukauden osuus on budjetoitu tähän lukuun ja lukuun 26.05. Muodostettavien uusien organisaatioiden toimintaan tarvittavat määrärahat on budjetoitu lukuihin 35.26 ja 35.27.

Ympäristöministeriön talousarvion valmistelun yhteydessä asettamat tulostavoitteet vuodeksi 1995 on esitetty luvuissa 35.26 ja 35.27 sekä maa- ja metsätalousministeriön tehtävien osalta luvussa 30.85.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 52 213 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	53 163 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	300 000
Muut toimintamenot	52 863 000
Bruttotulot	950 000
Maksullisen toiminnan tulot	300 000
Muut tulot	650 000
Nettomenot	52 213 000

Nettomenoista arvioidaan käytettävän vesi- ja ympäristöpiireissä 63 % ja vesi- ja ympäristöhallituksessa 37 %.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirto momentilta 35.25.(28) sekä maksullisen toiminnan tulot, jotka aikaisemmin on tuloutettu momentille 12.35.25. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on öljy- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävien hallinnon siirtyessä 1.3.1995 lukien sisäasiainministeriön hallinnonalalle otettu vähennyksenä huomioon 1 424 000 mk siirtona momentille 26.05.21 kahdeksan viran palkkausmenoina ja 1 510 000 mk siirtona momentille 26.01.21 seitsemän viran palkkausmenoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 730 000 mk 20 henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirto momentille 35.01.21 ja 915 000 mk viittä henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirto momentille 30.01.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 3 000 000 mk siirtona momentille

30.36.77 kalataloudellisia kunnostustehtäviä ja muita kalataloutta edistäviä rakennushankkeita varten.

Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavan tutkimustoiminnan määrärahan arvioidaan olevan vuositasolla 2 200 000 mk. Sitä vastaava tulo-kertymä on otettu huomioon tämän momentin menovähennyksenä. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n perusteella.

1995 määräraha	52 213 000
1994 määräraha	334 640 000
1994 II lisämääräraha	670 000
1993 tilinpäätös	335 600 000

27. *Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 700 000 mk siirto momentille 26.80.22 öljy- ja ympäristövahinkojen torjuntatehtävien siirron johdosta sisäasiainministeriön hallinnonalalle 1.3.1995 lukien.

1995 määräraha	1 500 000
1994 määräraha	6 700 000
1994 I lisämääräraha	2 000 000
1994 II lisämääräraha	2 200 000
1993 tilinpäätös	7 056 973

(28.) *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on budjetoitu momentteille 35.25.21, 35.26.21 ja 35.27.21.

1994 määräraha	1 164 000
1993 tilinpäätös	454 780

30. *Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien

vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Vuoden 1993 lopussa korkotukilainakanta oli 198 milj. mk.

Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 9 300 000 mk vuonna 1996, 8 000 000 mk vuonna 1997, 6 600 000 mk vuonna 1998, 5 400 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen yhteensä 8 800 000 mk.

1995 määräraha.....	8 400 000
1994 määräraha.....	9 000 000
1994 I lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös	8 972 450

31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 3 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisiin vesiensuojelun tavoiteohjelman toteutumista edistäviin investointeihin, joissa avustuksen vaikuttavuus arvioidaan parhaaksi.

1995 määräraha	4 000 000
1994 määräraha	7 000 000
1993 tilinpäätös.....	10 500 000

40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden ve-

siensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista ei ole myönnetty vuoden 1991 jälkeen. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 2 300 000 mk vuonna 1996, 1 300 000 mk vuonna 1997, 900 000 mk vuonna 1998 ja sen jälkeen yhteensä 600 000 mk.

1995 määräraha.....	3 500 000
1994 määräraha.....	4 500 000
1993 tilinpäätös	4 241 418

44. Koskiensuojelun mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelun (35/87) sekä Ounasjoen ja Kyrönjoen erityis-suojelusta annettujen lakien (703/83 ja 1139/91) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen sekä Kyrönjoen keski- ja alaosan erityis-suojelusta aiheutuneiden menestysten korvaamiseen.

1995 määräraha	35 000 000
1994 määräraha	5 000 000
1994 II lisämääräraha	55 000 000
1993 tilinpäätös.....	6 999 634

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha.....	200 000
1993 tilinpäätös	1 000 000

77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja ympäristönsuojelutöiden lisäksi myös niistä aiheutuvien matkajen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali-

ja työtilojen sekä keskeneräisissä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston käyttömenojen maksamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä

annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

Työkohte	Työn kokonais- kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
Keskeneräiset hankkeet	81 600	33 100	11 300	3 100 000
Muut vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt				900 000
Yhteensä	81 600	33 100	11 300	4 000 000

Nimettyinä aloitettavat uudet hankkeet on budjetoitu momentille 35.26.77.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 10 % momentilta 28.99.23 arvonlisäveron osalta ja noin 5 % viraston toimintamäärärahasta lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina.

1995 määräraha	4 000 000
1994 määräraha	23 852 000
1994 I lisämääräraha	7 000 000
1994 II lisämääräraha	1 800 000
1993 tilinpäätös	30 700 000

88. *Osakkeiden hankinta* (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hyötyalaltaan noin 600 m²:n suuristen laboratoriotilojen osakkeiden hankkimiseen Kuopion vesi- ja ympäristöpiirille.

Selvitysosa: Laboratoriotilat ovat osa Kuopion Bioteknia -hanketta. Osakkeiden lunastushinta on yhteensä 7,15 milj. mk, johon on aikaisemmin myönnetty 6,8 milj. mk.

1995 määräraha	350 000
1994 määräraha	5 800 000
1993 tilinpäätös	1 000 000

26. Alueelliset ympäristökeskukset

Mikäli määrärahojen tarve lukujen 35.25, 35.26 ja 35.27 kesken ei jakaudu budjetoidulla tavalla, samaan tarkoitukseen myönnettyjä määrärahoja saa käyttää vastaaviin tarkoituksiin talousarvion luvusta riippumatta.

Selvitysosa: Alueelliset ympäristökeskukset aloittavat toimintansa 1.3.1995, jolloin vesi- ja ympäristöpiirit ja lääninhallitusten ympäristöyksiköt yhdistyvät 13 alueelliseksi ympäristökeskukseksi. Nämä ovat ympäristöministeriön alaisia.

Alueelliset ympäristökeskukset edistävät kestävää kehitystä ja ympäristönsuojelua, toimivat luonnon monimuotoisuuden ja toimintakyvyn säilyttämiseksi sekä kehittävät ihmisen elinympäristöä ja yhdyskuntarakennetta sekä vesivarojen käyttöä ja hoitoa.

Ympäristökeskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävinä ympäristönsuojelua, alueiden käyttöä, luonnonsuojelua,

ympäristötutkimusta ja seuranta- ja ympäristötietoisuutta koskevat asiat.

Ympäristökeskuksille kuuluu myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä. Niitä ovat vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät sekä eräät erillistehtävät. Näiden tehtävien hoitoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö. Vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien erillismenot rahoitetaan luvusta 30.85. Niihin arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa käytettävän vuositasolla 190 henkilötyövuotta.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1995:

Alueellisten ympäristökeskusten toimintaa ja toimintaedellytyksiä kehitetään tavoitteena ympäristöasioiden hoidon tason parantaminen, toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden

lisääminen sekä palvelukyvyyn parantaminen. Yhteistyötä muiden viranomaisten, yhteisöjen ja kansalaisten kanssa lisätään.

Ympäristöhallinnon rakentamisorganisaatiota luovutaan ja se muuttuu rakennuttavaksi vuoden 1996 loppuun mennessä. Pohjois-Savon alueellinen ympäristökeskus muuttuu rakennuttavaksi vuoden 1995 loppuun mennessä. Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan 1,5 %.

Alueelliset ympäristökeskukset selvittävät ympäristöohjelman 1996—2006 vaatimat alueelliset toimet.

Alueelliset ympäristökeskukset vähentävät happamoitumista aiheuttavia rikki- ja typpi-päästöjä sekä terveys- ja viihtyisyyshaittaa aiheuttavia päästöjä, lisäävät jätteiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä, nostavat jätteiden käsittelyn tasoa, vähentävät kaatopaikkojen määrää ja saastuneista maa-alueista aiheutuneita haittoja sekä lisäävät ongelmajätteiden talteenottoa. Ympäristökeskukset laativat alueittaiset jätesuunnitelmat, joissa tarkastellaan myös saastuneiden maa-alueiden kunnostusta, ympäristövahinkojen torjunnassa syntyvien jätteiden ja jätemaiden käsittelyä sekä jätteiden määrän vähentämistä.

Alueelliset ympäristökeskukset edistävät maa- ja metsätalouden ympäristönsuojelua niitä koskevien ympäristönsuojeluohjelmien ja vesien-suojelun tavoiteohjelman mukaisesti. Alueelliset ympäristökeskukset tehostavat pohjavesien suojelua edistämällä erityisesti suojelusuunnitelmiin laatimista. Selvitetään ja luetteloidaan merkityksellisimmät alueelliset ympäristönsuojelutyöt.

Ympäristökeskukset laativat alueelliset ilman-suojelun tavoiteohjelmat valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta. Kehitetään ja parannetaan kaupunkiympäristöjä ehkäisemällä erityisesti liikenteen ympäristöhaittoja.

Alueelliset ympäristökeskukset kehittävät tutkimus- ja laboratorioyhteistyötä keskenään ja eri tutkimusorganisaatioiden välillä. Ympäristökeskukset parantavat laboratoriotoiminnan taloudellisuutta.

Alueelliset ympäristökeskukset osallistuvat aluekehitystyöhön siitä vastaavien muiden viranomaisten kanssa. Ne suuntaavat toimintaa myös Suomen lähialueiden ympäristöongelmien ratkaisemiseen sekä Euroopan yhdentymiskehityksen ja ympäristönsuojelun kansainvälisten velvoitteiden edellyttämiin toimiin.

Alueelliset ympäristökeskukset toteuttavat

ympäristövaikutusten arviointia kaavoituksessa ja merkittävässä hankkeissa.

Alueelliset ympäristökeskukset toteuttavat luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi suojeluohjelmista kohteita, jotka vaativat kiireellisintä suojelua. Painopisteenä on erityisesti vanhojen metsien ja lehtokohteiden suojelu. Ympäristökeskukset jatkavat kansallisesti merkittävien maisema-alueiden säilyttämiseen ja hoitamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Ympäristökeskukset lisäävät vaihtomaiden käyttöä luonnonsuojeluohjelmien toteutuksessa. Alueelliset ympäristökeskukset tehostavat uhanalaisten lajien ja biotooppien suojelua ja hoitoa.

Alueelliset ympäristökeskukset tukevat asiantuntimuksellaan kuntien kaavoitustoimintaa. Ympäristökeskukset tarkistavat läänikohtaiset yleiskaavoitusohjelmat ja edistävät rantojen yleiskaavoitusta erityisesti rantojensuojeluohjelman toteuttamiseksi. Ne tarkistavat alueelliset rakennusperinnön hoito-ohjelmat valmistuneita selvityksiä vastaaviksi ja edistävät kuntakohtaisten ohjelmien laadintaa.

Ympäristökeskukset selvittävät alueillaan ympäristötietoisuuden tilaa ja kokoavat alueella olevia voimavaroja koulutuksen ja valistuksen kehittämiseen lisäämällä kasvattajien, kansalaisjärjestöjen, elinkeinoelämän ja ympäristöasian-tuntijoiden yhteistyötä sekä tehostavat erityisesti kuntien informaatio-ohjausta ja koulutusta.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 214 500 000 mk.

Alueellisiin ympäristökeskuksiin voidaan perustaa 13 johtajan virkaa (S 29).

Määrärahasta saa käyttää tutkimusalus Mui-kun käytöstä yhteistyötahoilta perittävien maksujen hintatukeen vuositasolla enintään 800 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot.....	220 300 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot.....	2 250 000
Muut toimintamenot.....	218 050 000
Bruttotulot.....	5 800 000
Maksullisen toiminnan tulot.....	3 200 000
Muut tulot.....	2 600 000
<hr/> Nettomenot.....	<hr/> 214 500 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 48 697 000 mk lääninhallinnosta siirtyvien 268 henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 26.05.21 sekä 5 567 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten.

Määrärahan mitoituksessa on otettu myös huomioon maksullisen toiminnan erillisrahoituksen siirto momentilta 35.25.(28) sekä niitä vastaavien aikaisemmin momentille 12.35.25 budjetoitujen tulojen nettouttaminen tälle momentille.

Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavan tutkimustoiminnan määrärahan arvioidaan olevan vuositasolla 2 200 000 mk. Sitä vastaava tulokertymä on otettu huomioon tämän momentin menovähennyksenä. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n perusteella.

1995 määräraha 214 500 000

	Työkohde	Aloitusvuosi	Työn kokonais- kustannusarvio 1000 mk	Valtion osuus edellisestä 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
1.	Uudet hankkeet					
	— Lipeälammen eliminointi, vaihe III, Laukaa	1995	4 200	4 200	—	1 700 000
	— Kestopuu Oy:n kyllästämöalueen kunnostus, Ilmajoki	1995	4 600	3 200	—	1 200 000
	Uudet hankkeet yhteensä.....		8 800	7 400	—	2 900 000
2.	Keskeneräiset hankkeet.....		81 600	33 100	11 300	6 400 000
3.	Muut vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt.....					4 700 000
	Yhteensä		90 400	40 500	11 300	14 000 000

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 10 % momentilta 28.99.23 arvonlisäveron osalta ja noin 5 % viraston toimintamäärärahasta lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina.

77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistö- ja ympäristönsuojelutöiden lisäksi myös niistä aiheutuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen, työterveyshuollosta ja vakuutusmaksuista aiheutuvien menojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä keskeneräisissä rakentamis- töissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston käyttömenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määräraha on varattu 5 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/93) 6 §:n mukaista aluekehitysrakennusta.

Selvitysosa: Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

1995 määräraha 14 000 000

27. Suomen ympäristökeskus

Mikäli määrärahojen tarve lukujen 35.25, 35.26 ja 35.27 kesken ei jakaudu budjetoitulla tavalla, samaan tarkoitukseen myönnettyjä määrärahoja saa käyttää vastaaviin tarkoituksiin talousarvion luvusta riippumatta.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus SYKE

aloittaa toimintansa 1.3.1995. Vesi- ja ympäristöhallituksen pääjohtajan virka siirretään Suomen ympäristökeskuksen pääjohtajan viraksi. Suomen ympäristökeskus on ympäristöministeriön alainen ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka edistää kestävästä kehityksestä

seuraamalla ja arvioimalla sen toteutumista sekä harjoittaa kestävästä kehitystä tukevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa läheisessä yhteistyössä sekä korkeakouluissa ja muissa tutkimuslaitoksissa harjoitettavan että Suomen Akatemian rahoittaman ympäristötieteellisen tutkimuksen kanssa.

Suomen ympäristökeskuksen toiminta painottuu ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävissä ympäristöasioita koskevaan valtakunnalliseen kehittämistoimintaan, ympäristön tutkimukseen ja ympäristön tilan seurantaan, ympäristötietopalveluun ja ympäristötietoisuuden lisäämiseen sekä asiantuntijapalvelujen ja ympäristöhallinnon sisäisten tukipalvelujen tuottamiseen. Lisäksi ympäristökeskus hoitaa eräitä erityislainsäädännössä määrättyjä tehtäviä.

Suomen ympäristökeskus hoitaa myös maaja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä. Nämä tehtävät painottuvat lähinnä vesivarojen käyttöön ja hoitoon sekä eräisiin erillistehtäviin, joihin arvioidaan yhteensä käytettävän noin 30 henkilötyövuotta vastaava henkilömäärä. Vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien erillismenot rahoitetaan luvusta 30.85.

Suomen ympäristökeskusta kehitetään kestävä kehityksen edellyttämää tietoa tuottavana, kokoavana ja käyttävänä asiantuntijalaitoksena, joka tuottaa palveluja ympäristöministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle, alueellisille ympäristökeskuksille ja muille asiakkaille.

Suomen ympäristökeskus pyrkii toiminnassaan asioiden ongelmakeskeiseen käsittelyyn, jossa tehokkaasti yhdennetään tutkimus-, seuranta-, kehittämis- ja tietopalvelutoimintaa.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1995:

Suomen ympäristökeskus luo valmiudet ympäristövaikutusten arviointia koskevan uuden lainsäädännön edellyttämien asiantuntijatehtävien hoitoon sekä kehittää etenkin ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettäviä menetelmiä ja menettelyjä.

Suomen ympäristökeskus luo tehokkaat yhteistyömuodot ja työnjaot muiden tutkimuslaitosten sekä korkeakoulujen kanssa muun muassa valtion sektoritutkimusvelvoitusten linjausten mukaisesti.

Suomen ympäristökeskus laatii ehdotuksen uuden jätelain edellyttämäksi valtakunnalliseksi jätesuunnitelmaksi ja aloittaa jätealan hallinnollisen seurannan kehittämishankkeen toteu-

tuksen. Ympäristökeskus aloittaa maaperän suojelun nykytilan ja suojelutarpeen selvityksen Euroopan Neuvoston antaman suosituksen mukaisen maaperäsuojelun periaateohjelman laatimista varten.

Suomen ympäristökeskus saattaa omalta osaltaan päätökseen ja laatii selonteon Suomalaisesta ilmakehän muutosten tutkimusohjelmasta (SILMU). Samoin se saattaa päätökseen metsätalouden ympäristövaikutuksia ja niiden estämistä selvittäneen METVE-ohjelman sekä rannikkovesien typenpoiston tarvetta selvittäneen PELAG III-ohjelman ja ryhtyy ohjelmien toimeenpanoon. Ympäristökeskus jatkaa luonnon monimuotoisuuden tutkimusohjelmaa (LUMO) ja täydentää etenkin sen yhteiskunnallista ja taloudellista tutkimusosaa.

Suomen ympäristökeskus osallistuu ympäristönsuojelun taloudellisten ja muiden ohjauskeinojen sekä yritysten ympäristöasioiden hallintajärjestelmien, ympäristönsuojelustandardien ja ympäristömerkinnän kehittämiseen. Se osallistuu ETA-sopimuksen ja muiden kansainvälisten sopimusten edellyttämiin asiantuntija- ja kehittämistehtäviin sekä lähialueiden hankeyhteistyön asiantuntijatehtäviin.

Suomen ympäristökeskus kehittää valmiuksia tarjota ympäristöministeriölle ilmansuojelun ja meluntorjunnan asiantuntijapalveluja. Se edistää pohjavesialueiden suojelua osallistumalla uusien ohjeiden valmisteluun sekä kehittämällä pohjavesivahinkojen torjuntamenetelmiä.

Suomen ympäristökeskus vähentää kemikaalien ja torjunta-aineiden ympäristöriskkejä, kehittää omalta osaltaan valmiuksia uuden geeniteknikkalain täytäntöönpanemiseksi ja geeniteknikan käytöstä aiheutuvien ympäristövaikutusten arvioimiseksi sekä viimeistelee ympäristöhallinnon biotekniikkaohjelman.

Suomen ympäristökeskus laatii ehdotukset ympäristötiedon laadunvarmennusjärjestelmäksi erityisesti ympäristöalan laboratorioiden toiminnassa sekä avustaa ympäristöministeriötä ympäristöhallinnon alueellisten ympäristökeskusten laboratoriojärjestelmän kehittämisessä ja huolehtii aluelaboratorioiden asiantuntijaohjauksesta.

Suomen ympäristökeskus parantaa ympäristötietoisuutta lisäämällä ympäristöalan neuvontaa, koulutusta ja valistusta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 91 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitusta varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	93 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	700 000
Muut toimintamenot	92 300 000
Bruttotulot	1 650 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 200 000
Muut tulot	450 000
<hr/> Nettomenot	<hr/> 91 350 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan erillisrahoituksen siirto momentilta 35.25.(28) sekä niitä vastaavien aikaisemmin momentille 12.35.25 budjetoitujen tulojen nettouttaminen tälle momentille.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 600 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyn johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 690 000 mk kolmea henkilötyövuotta vastaavien palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirtona momentilta 35.01.22.

1995 määräraha 91 350 000

30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Maankäytön ohjausjärjestelmän uudistuksen mukaisesti ministeriön toiminta kohdentuu merkittäviin yhdyskuntarakenne- ja alueidenkäyttökysymyksiin. Uudistusta tukevaa kehitystyötä ja koulutusta jatketaan vuonna 1995.

Kansainvälisen kilpailukyvyen turvaamiseksi vaikutetaan aktiivisesti eurooppalaisten alueidenkäytön kehittämisstrategioiden valmisteluun. Kotimaata varten valmistellaan kaupunkiseutujen ja -vyöhykkeiden kehittämisstrategiat yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Lähialueyhteistyössä edistetään yhteishankkeilla näiden alueiden maankäytön ja yhdyskuntarakenteen suuntaamista kestävästä kehitystä tukevaksi.

Seudullisen suunnittelun valmiuksia parannetaan maankäytön valtakunnallisten tavoitteiden turvaamiseksi.

Yhdyskuntien toimivuutta ja elinympäristön laatua parannetaan ja ympäristöä säästäviä ratkaisuja tuotetaan laajalla kehitys- ja selvittämistyöllä, jonka tulokset välitetään tukemaan kuntien toimintaa ja lisäämään kansalaisten osallistumismahdollisuuksia.

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen hoitamisen ja säilyttämisen edistämiseksi parannetaan taloudellisia ohjauskeinoja ja tehostetaan informaatio-ohjausta.

Luonnonsuojelussa toiminnan painopisteenä on jatkaa valtioneuvoston vahvistamien suoje-
luohjelmien toteuttamista, jossa yleiskaavoitus

sekä valtion maiden käyttö vaihtomaina korostuvat.

Metsäluonnon suojelua ja hoitoa edistetään maa- ja metsätalousministeriön kanssa vuonna 1994 valmistuneiden ohjelmien toteuttamiseksi. Vanhojen metsien suojeleuohjelmaa toteutetaan osana uutta metsäpolitiikkaa. Luonnonsuojelulainsäädäntö uudistetaan EU:n luonnonsuojeludirektiivien tavoitteita vastaavasti. Myös EU:n Natura 2000 ohjelman Suomen osa valmistellaan. Luonnonsuojelun alueiden hoidon tavoitteet arvioidaan vuonna 1994 suoritetun kansainvälisen tutkinnan perusteella. Kulttuurimaiseman hoidon käytännön toimet aloitetaan yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

21. *Luonnonsuojelun yleismenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luonnonsuojelun alueiden merkintään ja hoitomenoihin, uhanalaisten eliölajien ja maisema-alueiden hoitoon sekä luonnonsuojelusuunnittelun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvän suunnittelun menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden ainesten ottopaikkojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Suomessa on yksityismaiden luonnonsuojelun alueita lähes 900. Niiden merkintä vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Alueiden hoitoon on myös kiinnitettävä huomiota. Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmia on valmiina

kymmeniä ja niiden toteuttaminen on lähdössä liikkeelle. Perinnemaisemainventoinnit ovat valmistumassa Satakunnassa, mutta pääosassa maata selvitykset ovat vielä kesken. Hanke liittyy mahdollisen EU-jäsenyyden pohjalta luotavaan uuteen maaseutupolitiikkaan.

1995 määräraha	3 000 000
1994 määräraha	3 130 000
1993 tilinpäätös	4 200 000

22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (osa EU) (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 62 043 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta. Määrärahaa saa käyttää myös saimaanhyllkeen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, niiden ennaltaehkäisyyn ja saimaanhylljekannan suojelemiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n sosiaalirahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 670 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 43 000 mk valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta luvun 28.60 perusteluihin viitaten sekä 1 000 000 mk siirtolta momentilta 35.30.61 saimaanhyllkeen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, niiden ennaltaehkäisyyn ja saimaanhylljekannan suojelemiseen.

Määrärahaa käytetään noin 400 luonnonsuojelualueen sekä seutu- ja yleiskaavojen mukaisen valtionmaiden suojeluvarausten hoitoon ja kunnossapitoon. Näiden suojelualueiden yhteinen pinta-ala on noin 13 800 km².

1995 määräraha	62 043 000
1994 määräraha	63 151 000
1993 tilinpäätös	12 829 998

37. (35.30.32 ja 30.37) Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa EU) (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen luonnonsuojelun, maisemanhoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten sekä rantaosayleiskaavoituksen tukemiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan sekä aluearkkitehtitoiminnan palkka- ja matkamenoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää suunnitteluun valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteuttamisen edistämiseksi, valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden maankäytön ohjaamiseksi sekä rantojen osayleiskaavoituksen edistämiseksi.

1995 määräraha	6 000 000
1994 määräraha	9 800 000
1993 tilinpäätös	9 800 000

61. Erät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain (71/23, muut. 594/81) mukaisesti korvausten maksamiseen yksityismaiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää myös maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjjuensuojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1995 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 23 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään korvaus-

ten maksamiseen perustettaessa luonnonsuojelualueita yksityismaille. Erityisesti rantojen- ja lehtojensuojeluohjelmaa on tarkoituksenmukaista toteuttaa perustamalla yksityismaiden luonnonsuojelualueita. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 mk siirtona momentille 35.30.22.

Valtuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 1996, 8 000 000 mk vuonna 1997 ja 5 000 000 mk vuonna 1998. Aiemmin myönnettyistä valtuuksista arvioidaan aiheutuvan lisäksi menoja 8 000 000 mk vuonna 1996 ja 7 000 000 mk vuonna 1997.

1995 määräraha	19 000 000
1994 määräraha	16 200 000
1994 II lisämääräraha	4 260 000
1993 tilinpäätös.....	16 200 000

62. (35.30.34 ja 30.62) *Avustukset rakennus-suojeluun* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennusuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä rakennuslain (370/58) 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle, rakennus-suojelua edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jolloin avustus myönnetään ensisijassa niissä tapauksissa, jolloin suojelusta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomaksi.

Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaan, rakennustalvaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuisen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän kuitenkin enintään 80 % kustannuksista. Lisäksi määrärahaa saa käyttää

enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennusuojeluun liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin.

1995 määräraha	7 000 000
1994 määräraha	13 310 000
1993 tilinpäätös.....	17 100 000

74. *Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamista peruserämenojen maksamiseen.

1995 määräraha	1 000 000
1994 määräraha	1 893 000
1993 tilinpäätös	3 149 998

87. *Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (osa EU)* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 89 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä eräma-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arviointista ja maanmittaustoimituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 6 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusta varten.

Valtion omistukseen hankitaan luonnonsuojelualueita vaihtamalla niitä mahdollisimman laajasti eri virastojen ja laitosten hallinnassa oleviin valtion maa-alueisiin. Näitä toimia tehostetaan oleellisesti vuonna 1994 laaditun tehostetun vaihto-ohjelman avulla.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten myönnetään valtuudet tehdä vuonna 1995 sopimuksia ja antaa sitoumuksia enintään 60 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja enintään 30 000 000 mk vuonna 1996, enintään 15 000 000 mk vuonna 1997 ja enintään 15 000 000 mk vuonna 1998.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuo-

jeluohjelmia, uhanalaisten eliölaajien suoje-lusuunnitelmia ja seutukaavojen suojelualuevara-uksia. Vuoden 1993 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä n. 120 940 ha.

Ostovaltuuksien mahdollistamalla kaappa-hintojen maksatusten jaksottamisella pyritään varmistamaan määrärahojen jakaminen kaikkien toteutusta haluavien maanomistajien kesken.

Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käy-

töstä arvioidaan aiheutuvan menoja 35 000 000 mk vuonna 1996 ja 20 000 000 mk vuonna 1997.

1995 määräraha	89 000 000
1994 määräraha	85 000 000
1994 II lisämääräraha	—
1993 tilinpäätös	83 000 000

41. Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa valtion asuntolainoitukseen ja vuokra-asuntojen korkotukilainoitukseen liittyviä toimeenpanotehtäviä. Rahasto valvoo valtion tukeman tuotannon hinta- ja laatutasoa. Lisäksi rahasto osoittaa kunnille varat valtion asuntolainojen myöntämistä varten.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntorahastolle seuraavia alustavia tulostavoitteita vuodelle 1995:

Valtion tukema asuntorakentaminen on hyvin suunniteltua sekä rakennus- ja asumiskustannuksiltaan kohtuullista ja vastaa huoneistotyypeiltään kysyntää.

Valtion asuntorahasto huolehtii rahaston likviditeetistä ja aravarakentamiseen tarvittavien varojen hankkimisesta mahdollisimman edullisella tavalla saamiensa valtuuksien rajoissa.

Valtion tukeman asuntorakentamisen ja kunnittaisten valtuusosuuksien mitoituksessa otetaan erityisesti huomioon työssäkäyntialueen asuntomarkkinatilanne. Korkotukilainoitus

kohdennetaan asuntomarkkinatilanteen mukaisesti niin, että korkotukilainoitus ja aravalainoitus ovat toisiaan täydentäviä tukimuotoja. Tavoitteena on luottoriskien minimointi sekä vuokra-asuntojen tyhjilleen jäämisen estäminen.

Asuntomarkkinatietojen kattavuutta ja tarkkuutta sekä tiedonkulkua eri viranomaisten välillä parannetaan niin, että lainoituksen suuntaamisen perusteena olevat tiedot ovat mahdollisimman tuoreita.

Perusparantamisen tuen suuntaamisessa otetaan huomioon asuntokannan alueellinen korjaustarve ja korjattavien asuntojen säilyminen asuntokäytössä. Lähiöiden projektiluonteinen perusparantaminen aloitetaan erikseen valittavilla alueilla.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 22 415 000 mk.

1995 määräraha	22 415 000
1994 määräraha	22 413 000
1993 tilinpäätös	3 900 000

45. Asunto- ja rakennustoimi

Selvitysosa: Rakentamista koskevien säädösten ja laadunvarmistusjärjestelmien yhteensovittamista kansainväliseen kehitykseen jatketaan. Rakentamisen normiohjausta kevennetään ja korvataan standardeilla ja informaatio-ohjauksella. Korjausrakentamisen hallinnointiin, teknologiaan ja rahoitukseen kehitetään menetelmiä. Rakentamisen kehittämistoimintaa kytketään erityisesti valtion tukemaan asuntotuotantoon ja peruskorjaustoimintaan.

Asuntomarkkinoiden vakautuminen jatkuu vuonna 1995. Myymättömiä uusia asuntoja oli

vuoden 1994 alussa enää normaalina pidettävä 4 000 asuntoa ja väheneminen jatkui. Vuonna 1995 uusien asuntojen ostajille maksettavalla arvonnalisäveroavustuksella edistetään vuonna 1994 aloitetun asuntotuotannon kysyntää ja luodaan edellytyksiä uudelle vuonna 1995 aloitettavalle asuntotuotannolle. Myymättömien uusien asuntojen vähentyminen sekä asuntojen hintojen nousu elvyttävät vapaarahoitteista asuntotuotantoa.

Kotitalouksien tulokehitys ja valmius velkaantua vaikuttavat keskeisesti asuntojen ky-

syntään. Suotuisa taloudellinen kehitys lisää asuntojen kysyntää ja voi nopeuttaa asuntojen hintojen nousua, koska uusien asuntojen tarjonta ei voi kasvaa yhtä nopeasti.

Asuntorakentamisen alkavasta elpymisestä huolimatta rakennusalan työllistämien henkilöiden määrä ei pitkälläkään aikavälillä nouse lamaa edeltäneen huippusuhdanteen tasolle. Rakennusalan työllisyyden parantamiseksi ja uusien asuntojen tarjonnan lisäämiseksi valtion tukeman asuntotuotannon osuus koko tuotannosta pyritään vielä 1994—95 pitämään huomattavan suurena, mitä kuitenkin on lisääntyvästi vaikeuttanut rakennuskustannusten nousu. Asumiskustannusten nousun estämiseksi rakennuskustannusten hillintään ja huoneistotyyppien sopeuttamiseen kysyntään joudutaan kiinnittämään painokkaasti huomiota.

Vuonna 1995 arvioidaan aloitettavan yhteensä noin 32 000 uuden asunnon rakentaminen, mistä valtion tukeman tuotannon osuudeksi arvioidaan tämän talousarvioesityksen sisältämien määrärahojen ja valtuuksien pohjalta noin 51 %. Vuonna 1995 otetaan käyttöön uudet omistusasuntojen korkotukilainoitusmuodot.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto kohdistetaan alueille, joilla ei ole kysyntään nähden

riittävästi kohtuuhintaisten asuntojen tarjontaa. Vapaaarahoitteisten vuokra-asuntojen tarjonnan lisääntyminen ja kotitalouksien tulojen alentuminen ovat vähentäneet eräillä paikkakunnilla huomattavasti aravavuokra-asuntojen kysyntää. Tyhjiä aravavuokra-asuntojen määrä on kasvanut jo noin 5 000:een. Aravavuokra-asuntolainoitus kohdennetaan alueille, joilla asuntojen tyhjilleen jäämisen vaara on vähäisin.

Asp-tuella arvioidaan hankittavan yhteensä noin 11 000 asuntoa. Asp-ehtojen muuttamisen jälkeen elpyneen uusien asp-sopimusten tekemisen ennakoidaan jatkuvan vilkkaana myös vuonna 1995.

Vuonna 1995 valtion lainoituksella, korkotuella ja avustuksella aloitetaan yhteensä noin 15 000 asunnon korjaaminen. Valtion tuki kohdennetaan kiinteistöjen asuttavuuden ja kunnossapidon kannalta keskeisiin toimenpiteisiin ja korostetaan oikeiden korjaus- ja peruserustustoimenpiteiden valintaa. Korjaustoiminnan yhteydessä parannetaan rakennusten energiataloutta.

Asuntotuotanto sekä valtion tukema asuntojen uustuotanto, peruserustaminen ja asuntojen hankinta vuosina 1992—1995

	1992 asunt.	1993 asunt.	1994 arvio as.	1995 arvio as.
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	31 600	(27 400)	(30 000)	(32 000)
— vapaarahoitteinen asuntotuotanto	n. 8 300	n. 10 000	12 000	14 500
— aravalainoitettu uustuotanto	22 573	13 669	8 000	6 000
— vuokra-asunnot	13 946	8 283		
— as. oikeusasunnot	3 327	2 121		
— as. oy asunnot	3 337	1 479		
— omakotitalot	1 963	1 786		
— maatilatalouden korkotuki	359	281	300	300
— asuntolainojen korkotuki ¹⁾	331	8 967	7 500	10 000
Korjaustoiminta				
— aravalainoitus	10 651	15 788	15 000	13 000
— maatilatalouden korkotuki	355	n. 500	500	500
— korkotuki	460	1 463	300	300
— korjausavustukset	7 800	n. 332 000	200 000	1 500
Asuntojen hankinta	11 607	9 799	12 300	11 600
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä ²⁾	10 044	8 100	11 000	11 000
— aravalainoitus	1 122	874	750	300
— korkotukilainoitus ¹⁾	441	825	550	300

¹⁾ Ao. vuonna lainapäätöksen saaneet asunnot. Esim. vuoden 1993 hankkeista huomattavassa osassa rakennustyöt aloitettiin vuoden 1994 puolella mikä on otettu huomioon aloitettujen asuntojen kokonaisluvussa.

²⁾ ASP-korkotukilainan saaneet.

Vuoden 1994 lopussa asumistukea arvioidaan maksettavan noin 220 000 kotitaloudelle, kun määrä vuoden 1993 lopussa oli 182 000 taloutta. Vuonna 1994 toteutettu etuuskien voimakas korottaminen lisää määrärahan tarvetta oleellisesti enemmän kuin samalla päätetyillä tulorahoitusjärjestelyillä voidaan kattaa. Asumistu-

en tarveharkintaa joudutaan siksi lisäämään ja keskimääräistä tukea alentamaan, mistä huolimatta asumistukimenojen ennakoidaan nousevan 190 milj. markalla. Yleisen asumistuen menoihin ehdotetaan kaikkiaan 2 490 milj.mk. Asumisen tuen kehitys vuosina 1992—1995:

	1992 TP mmk	1993 TP mmk	1994 TA mmk	1995 TAE mmk I
Yleinen asumistuki	1 870	1 898	2 300	2 490
Eläkeläisten asumistuki	825	907	985	1 063
Opiskelijoiden asumislisä	378	496	557	568
Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki	—	10	80	105
Siirto asuntorahastoon	2 610	1 435	—	—
Asuntolainojen korkotuki	144	172	320	530
Avustukset korjaustoimintaan ¹⁾	90	470	150	30
Avustukset vuokrataloille	5	21	20	20
Avustukset asunnottomille ja pakolaisille	2	8	14	10
Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asun-				
tosäästöpalkkio	693	642	470	320
Asuntolainan korkojen verovähennysoikeudesta saa-				
tava tuki	4 200	3 700	3 400	3 200

¹⁾ Vuoden 1994 I lisätalousarvio on otettu huomioon

(52.) Avustukset asuntoalan järjestöille

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.01.61 laskelmissa.

1995 määräraha	320 000 000
1994 määräraha	470 000 000
1994 II lisämääräraha	—11 000 000
1993 tilinpäätös	642 050 202

53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovarauskorvausten maksamiseen sekä asuntosäästöpalkkiolain (862/80) 5 §:n mukaisten asuntosäästöpalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Uusia korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1995 hyväksyttävän niin, että korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä vuoden 1995 lopussa on yhteensä noin 13 700 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia arvioidaan tulevan noin 11 000, jolloin tuensajia on vuoden 1995 lopussa yhteensä noin 68 000.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 490 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) mukaisten tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Asumistukimenojen kasvua hillitään tarkistamalla tuen määräytymisperusteita siten, että tukea kohdennetaan tarkemmin tarpeen mukaan ja tuen keskiuus alenee. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että valtion eri tukimuotojen yhteisvaikutus ei tee lisäansioiden hankkimista kannattamattomaksi. Tukea hakevien varallisuus ja kaikki erilaatuiset tulot otetaan entistä tarkemmin huomioon ja vähennetään myös tuen ohjautumista keskimääräistä väljempään asumiseen.

1995 määräraha	2 490 000 000
1994 määräraha	2 300 000 000
1993 tilinpäätös	1 898 641 242

55. *Ylivelkaantuneiden asunnonhankkijoiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen taloudellisissa vaikeuksissa oleville asunovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (408/92) sekä maksuvaikeuksissa oleville asunovelallisille myönnettävästä korkotuesta annetun lain (621/93) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Käyttämättä jäävä edellisten vuosien hyväksymisvaltuus voidaan käyttää vuonna 1995.

Korkohyvityksen määrä on 5 prosenttia vuodessa korkotukilainan jäljellä olevasta pääomasta.

Selvitysosa: Korkotukilainoja on hyväksytty yhteensä noin 2 150 milj. mk. Niistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 85 000 000 mk vuonna 1996 ja 25 000 000 mk vuonna 1997.

1995 määräraha	105 000 000
1994 määräraha	80 000 000
1994 II lisämääräraha.....	10 000 000
1993 tilinpäätös	10 433 434

56. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen erityisesti vanhusväestön ja vammaisten asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisin perustein. Määrärahan jaossa etusijalle asetetaan palvelurakenteen muutokseen liittyvien avohoittoa tukevien toimenpiteiden rahoittaminen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, kuntoarvioiden laatimiseen ja asunnoissa ilmenevien terveyshaittojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin. Valtioneuvosto määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Vuonna 1995 avustetaan määrärahalla arviolta 1 500 asunnon korjausta.

1995 määräraha	30 000 000
1994 määräraha	50 000 000
1994 I lisämääräraha.....	100 000 000
1994 II lisämääräraha.....	50 000 000
1993 tilinpäätös	470 000 000

(57.) *Arvonlisäveron korvaaminen* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1994 määräraha	25 000 000
1994 II lisämääräraha.....	150 000 000

60. *Siirto valtion asuntorahastoon (osa EU)*
Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Vuonna 1995 saadaan valtion asuntorahaston varoista myöntää lainoja yhteensä enintään 3 390 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1994 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä myöntämisvaltuutta vastaava määrä.

Vuonna 1995 ei myönnetä uusia rakennus- ja kausilaisia lainoja. Lyhytaikaisia perusparannuslainoja saa myöntää vain vuokratulojen perusparannusta varten.

Myöntämisvaltuutta ja rahaston maksatusvaroja saa käyttää peruskorjauslainoituksessa myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien ohjelmien sisältämien toimenpiteiden kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta. Myöntämisvaltuudesta on varattu 50 000 000 mk sekä maksatuksesta 15 000 000 mk näiden toimenpiteiden kansallista rahoitusta varten.

Vuonna 1995 valtion asuntorahasto saa ottaa lainaa tai arvopaperistaa asunto- ja aravalainoja yhteensä enintään 1 600 000 000 markan nettomäärään asti. Asuntorahastolla on arvopaperistettujen lainojen maksamisen vakuudeksi enintään 120 000 000 markan suuruinen valtuus vuonna 1995 ostaa arvopapereita tai sitoutua lisävakuusjärjestelyyn.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan aravalain 46 §:n nojalla myöntää vuonna 1995 enintään 30 000 000 mk lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai muiden maksamisesta.

Selvitysosa: Asuntorahastoon arvioidaan kertyvän vuonna 1995 lainojen lyhennyksinä ja korkoina sekä eräinä muina tuloina yhteensä 4 100 000 000 mk.

Asuntorahastolle annetaan mahdollisuus asunto- ja aravalainojen arvopaperistamiseen, jotta rahaston varainhankinta voisi tapahtua tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Rahaston rahoitusrakenne

Milj.mk

Tulot:	
Tulot asuntolainoista	4 100
Rahaston lainanotto v. 1995 ja arvopa- peristaminen	1 600
	<hr/>
Yhteensä	5 700
Menot:	
Luotonanto	3 980
Rahaston muut menot	1 720
	<hr/>
Yhteensä	5 700

1995 määräraha	-
1994 määräraha	-
1994 II lisämääräraha	-
1993 tilinpäätös	1 435 000 000

61. Avustukset vuokrataloille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Vuonna 1995 vuokrataloille saa myöntää tältä momentilta maksettavia avustuksia valtioneuvoston määräämin perustein enintään 17 800 000 mk seuraavasti:

5 000 000 mk opiskelija-asuntojen omapääomaosuuteen ja

12 800 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen.

Valtiokonttori saa käyttää viimemainitusta määrästä enintään 1 000 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja asuntoyhteisöjen kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa myöntämisvaltuuden jakoa kokonaisvaltuuden rajoissa.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 2 500 000 mk vuonna 1996, 1 250 000 mk vuonna 1997 ja 1 250 000 mk vuonna 1998. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 5 000 000 mk vuonna 1996 ja 2 500 000 mk vuonna 1997. Edellytyksenä avustuksen myöntämiseksi on, että omistaja on ensin huolehtinut täysimääräisesti omasta taloudellisesta ja muusta vastuustaan vuokratalon talouden tervehdyttämiseksi pitkäjänteisellä tavalla.

1995 määräraha	20 000 000
1994 määräraha	23 000 000
1993 tilinpäätös	21 132 581

62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti vuosina 1984—1994 myönnettyille korkotukilainoille.

Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan menoja 14 000 000 mk vuonna 1996, 10 000 000 mk vuonna 1997, 7 000 000 mk vuonna 1998, 4 000 000 mk vuonna 1999 ja sen jälkeen yhteensä 6 000 000 mk.

1995 määräraha	17 000 000
1994 määräraha	20 000 000
1993 tilinpäätös	15 002 539

63. Asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 530 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/93) sekä asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/93) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille. Määrärahaa saa käyttää myös vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitetun valtionvastuun kattamiseen.

Vuonna 1995 saa hyväksyä lainoja korkotukilainoiksi enintään 4 020 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1994 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä hyväksymisvaltuutta vastaava määrä.

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille 8 % lainavuosina 1—5 ja 6 % lainavuosina 6—10. Muille lainansaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksytyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1—4 ja 5 % lainavuosina 5—8. Muiden vuosina 1993 ja 1992

hyväksytyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 % lainavuosina 1—4 ja 4½ % lainavuosina 5—8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainanantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksytyjen lainojen lainan saajilta perittävä korko on 5 % ja korkohyvitys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus.

Korkohyvitystä maksetaan vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta en-

nen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksytyjen lainojen osalta.

Selvitysosa: Omistusasuntojen ja asumisoikeustalojen korkotukilainoitus aloitetaan vuoden 1995 alusta. Vuokra-asuntojen korkotukilainoiksi vuonna 1994 hyväksytyjen ja 1995 hyväksyttävien lainojen lainoitusosuuksia ja korkohyvitystä koskevat ehdot on sisällytetty valtioneuvoston päätökseen vuokra-asuntolainojen yleisistä ehdoista (207/94). Omistus- ja asumisoikeuskorkotukilainoituksen vastaavia ehtoja koskevat valtioneuvoston päätökset annetaan vuoden 1994 aikana.

Korkotukilainojen kokonaismäärän arvioidaan vuoden 1994 lopussa olevan noin 7 400 000 000 mk.

	1996 mmk	1997 mmk	1998 mmk	1999 mmk	2000- mmk
Vuoden 1995 korkotukilainoista	89	145	144	140	1 025
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	539	512	470	390	1 575
Yhteensä	628	657	614	530	2 600

1995 määräraha 530 000 000
1994 määräraha 320 000 000
1993 tilinpäätös 172 426 843

64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Vuonna 1995 saa asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin myöntää avustuksia enintään 10 000 000 mk, josta 6 000 000 mk omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi asunnottomille ja 4 000 000 mk omapääoma-avustuksiin asuntojen hankkimiseksi pakolaisille. Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa jakoa kokonaisvaltuuden puitteissa.

Omapääoma-avustukset myönnetään kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratilojen oman pääoman kattamiseen, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille.

Valtioneuvosto määrää avustusten myöntämisperusteet.

Selvitysosa: Ulkona, yömajoissa ja vastaavissa paikoissa majoilee noin 2 500 henkilöä ja määrä on supistunut varsin nopeasti erillistoitimien ansiosta. Laitoksissa oman asunnon puutteen vuoksi arvioidaan olevan saman verran ihmisiä. Asunnottomista yli puolet on pääkaupunkiseudulla. Avustuksella arvioidaan vuonna 1995 tuettavan yhteensä noin 370 asuntoa, joista 200 kohdentuisi asunnottomille ja 170 pakolaisille. Avustettavissa asunnoissa voitaisiin asunnottomille osoittaa runsaat 500 asuntopaikkaa. Lisäksi asunnottomille osoitetaan vapautuvia asuntoja olemassa olevasta lähes 300 000 aravuokra-asunnon kannasta.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 6 000 000 mk vuonna 1996 ja 4 000 000 mk vuonna 1997. Aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 8 000 000 mk vuonna 1996.

1995 määräraha 10 000 000
1994 määräraha 14 000 000
1993 tilinpäätös 7 975 000

Pääluokan 35 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Ympäristöministeriö (510).....	148 279	154 378	154 084	— 294	— 0
11. Ympäristön suojeleminen (520).....	92 408	61 100	55 000	— 6 100	—10
13. Ympäristöyhteistyö Suomen lähialueiden kanssa (520) ..	55 000	55 526	57 500	+ 1 974	+ 4
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	406 525	397 856	108 963	—288 893	—73
26. Alueelliset ympäristökeskukset (560).....	—	—	228 500	+228 500	—
27. Suomen ympäristökeskus (560).	—	—	91 350	+ 91 350	—
30. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu (530).....	156 150	192 484	187 043	— 5 441	— 3
(40.) Asuntohallitus (540).....	36 546	—	—	—	—
41. Valtion asuntorahasto (540)....	3 900	22 413	22 415	+ 2	+ 0
45. Asunto- ja rakennustoimi (540).	4 672 662	3 302 000	3 522 000	+220 000	+ 7
Yhteensä	5 571 470	4 185 757	4 426 855	+241 098	+ 6

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1993 lopussa 233,1 mrd mk. Velka lisääntyi 52,3 %, kun se edellisenä vuonna oli lisääntynyt 75,9 %.

Vuoden 1994 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1994 lopussa 304,1 mrd mk. Tähän talousarvioon sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta kasvaa 61,1 mrd markalla eli 20,1 prosentilla ja sen arvioidaan olevan vuoden 1995 päättyessä 367 mrd mk. Tähän määrään sisältyy myös VR:n yhtiöittämisen yhteydessä perustetulle eläkesäätiölle annettavien velkakirjojen määrä eli 1 750 milj. mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuoteosuus oli vuoden 1993 lopussa 48,7 % ja vuoden 1994 lopussa sen arvioidaan olevan 59,7 %. Vuoden 1995 lopussa sen arvioidaan olevan 67,0 %. Koko valtionvelka olisi 70,5 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1993 8,4 % valtion menoista. Vuoden 1994 talousarviossa vastaava osuus on 11,3 % ja tämän talousarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 12,5 %.

01. Markkamääräisen velan korko

90. Markkamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 955 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää markkamääräisen velan korkojen, markkamääräisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1993 lopussa oli markkamääräisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 7,81 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosien 1994 ja 1995 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yleisöobligatiolainat	1 050 000 000
Sarjaobligatiolainat	7 012 000 000
Velkasitoumuslainat	1 716 450 000
Vakuutuslaitoslainat	84 160 000
Työeläkekassalainat	12 611 000
Työeläkelaitoslainat	89 307 000
Eläkesäätiölainat	4 967 000
Lainat valtion eläkerahastolta	910 000 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	15 388 000
Lainat muilta	60 117 000
Yhteensä	10 955 000 000
1995 määräraha	10 955 000 000
1994 määräraha	9 377 000 000
1994 II lisämääräraha	443 400 000
1993 tilinpäätös	7 275 892 864

03. Valuuttamääräisen velan korko

90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 473 975 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkojen ja valuuttamääräisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1993 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen nimelliskorko 7,70 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuoden 1994 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Dollarilainat.....	944 290 000
Puntalainat.....	1 132 202 000
Ruotsinkruunulainat.....	57 993 000

Tanskankruunulainat.....	25 670 000
Saksanmarkkalainat.....	2 886 913 000
Floriinilainat.....	493 991 000
Belgianfrangilainat.....	93 537 000
Luxemburginfrangilainat.....	97 834 000
Sveitsinfrangilainat.....	485 525 000
Ranskanfrangilainat.....	1 761 228 000
Italianliiralainat.....	35 077 000
Itävallanshillinkilainat.....	38 850 000
Jenilainat.....	722 452 000
ECU-lainat.....	2 209 443 000
PSC-lainat.....	470 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat.....	1 488 500 000
Yhteensä	12 473 975 000

1995 määräraha.....	12 473 975 000
1994 määräraha.....	10 854 000 000
1993 tilinpäätös.....	8 866 382 249

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 028 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion markka- ja valuuttamääräisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien varauspalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1993 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 0,71 % nostetusta lainapäätösmestä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 1994—1995 lainanotosta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Menot valuuttamääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset.....	604 600 000
asiamiespalkkiot.....	8 000 000
muut menot.....	15 000 000
Menot markkamääräisistä lainoista:	
pääomanalennukset.....	270 000 000
liikkeeseenlaskupalkkiot.....	75 000 000
lunastuspalkkiot.....	53 400 000
varauspalkkiot.....	2 000 000
muut menot.....	500 000
Yhteensä	1 028 500 000

1995 määräraha.....	1 028 500 000
1994 määräraha.....	1 672 295 000
1994 II lisämääräraha.....	—400 000 000
1993 tilinpäätös.....	819 161 575

Pääluokan 36 menot luvuittain vuosina 1993—1995

	v. 1993 tilinpäätös 1000 mk	v. 1994 talousarvio 1000 mk	v. 1995 esitys 1000 mk	Muutos 1994—1995	
				± 1000 mk	± %
01. Markkamääräisen velan korko (910).....	7 275 893	9 377 000	10 955 000	+1 578 000	+17
03. Valuuttamääräisen velan korko (910).....	8 866 382	10 854 000	12 473 975	+1 619 975	+15
09. Muut menot valtionvelasta (910).	821 298	1 672 295	1 028 500	— 643 795	—38
Yhteensä	16 963 573	21 903 295	24 457 475	+2 554 180	+12

*Liite n:o I Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1995¹⁾*

TALOUELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu		Sivu
1 Yleiskatsaus	1	6 Kustannukset ja hinnat	54
2 Kansainvälinen talous	14	7 Tulot	58
Tuotanto ja kysyntä	14	8 Kulutus	60
Talouspolitiikka	19	9 Investoinnit	63
Työllisyys	22	Kiinteät investoinnit	63
Hinnat ja palkat	23	Varastoinvestoinnit	66
Maailmankauppa	25	10 Julkinen talous	67
3 Ulkomaankauppa	27	Valtio	67
Vienti	27	Kunnat ja kuntayhtymät	70
Tuonti	30	Sosiaaliturvarahastot	72
Vaihtotase	31	Julkisyhteisöt	76
4 Tuotanto	34	11 Rahoitustasapaino ja rahoitus-	
Maa- ja metsätalous	34	markkinat	85
Teollisuus	37	Taloudellisia tapahtumia	
Rakentaminen	43	1.1.1993-6.9.1994	89
Yksityiset palvelut	46	Liitetaulut	104
Kokonaistuotanto	48		
5 Työvoima	50		

Taulukoissa käytetyt symbolit

- Ei mitään ilmoitettavana
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .. Tietoa ei ole saatu
- . Loogisesti mahdoton esitettäväksi
- * Ennakkotieto
- ** Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

1 Yleiskatsaus

Lama väistyy

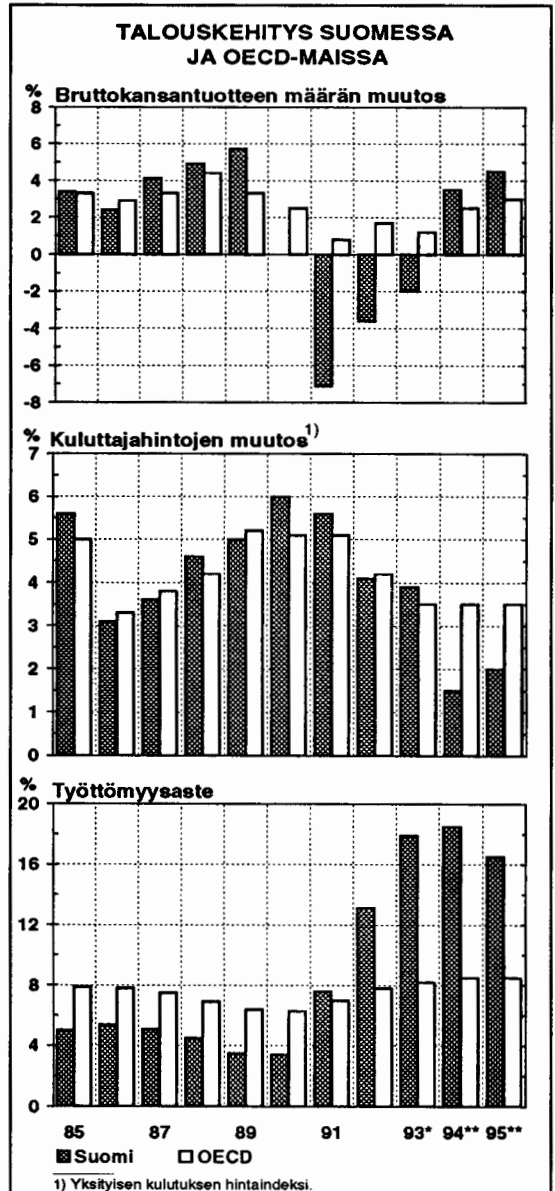
Kansantalous on viennin ripeän kasvun ansiosta vihdoon irtautumassa lamasta. Teollisuuden tuotanto on noussut jo korkeasuhdannevuosien tasolle, ja myös kotimarkkina-aloilla merkit nousun käynnistymisestä ovat lisääntyneet. Teollisuuden investoinnit ovat kasvussa. Talouden kaksijakoisuus vähenee, joskin hitaasti.

Odotukset ovat optimistisia, mutta pitkien korkojen korkeus himmentää näkymiä ensi vuodelle. Epävarma korkotilanne yhdistettynä velkaongelmiin haittaa yksityisen kysynnän elpymistä. Valtiontalouden vaikean velkakierteen vuoksi julkista kysyntää supistetaan edelleen. Ensi vuonna viennin kasvu hidastuu, sillä etenkin metsäteollisuudessa kapasiteetin käyttöasteet ovat nousseet jo korkeiksi.

Talouskehitys on vielä tänä vuonna vahvasti vientivetoista. Kotimainen kysyntä kasvaa vain hieman viime vuodesta, vaikka yksityinen kulutus ja etenkin yksityiset investoinnit piristyvät. Julkinen kysyntä supistuu yhä tuntuvasti säästötoimien vuoksi. Kokonaistuotanto kasvaa viime vuodesta 3½ %.

Vuonna 1995 vienti lisääntyy edelleen, mutta sen kasvu hidastuu tämänvuotisesta. Kotimainen kysyntä, etenkin yksityiset investoinnit, voimistuu sen sijaan tuntuvasti.

Kuvio 1.

Kokonaistuotannon kasvu nousee 4½ prosenttiin, mutta matalan lähtötason vuoksi kokonaistuotannon määrä jää vielä selvästi alle korkeasuhdannevuosien 1989-1990 tason. Tuotannon vahvan kasvun myötä työpaikkojen määrä lisääntyy, ja työttömyys helpottuu. Työvoimasta on silti keskimäärin 16½ % työttömänä.

Jäljempänä esitettävät arviot perustuvat olettamukseen, että Suomesta tulee vuodenvaihteessa Euroopan unionin jäsen; hankkeen kariutuminen heikentäisi etenkin investointinäkymiä. Työmarkkinaratkaisuisia oletetaan maltillisen linjan jatkuvan. Markkinakorkojen oletetaan laskevan hieman loppukesällä 1994 vallinneelta tasolta. Korkojen nousun jatkuminen vaarantaisi nyt hyvään vauhtiin päässeen talouskasvun. Valuuttakurssien oletetaan pysyvän elokuun 1994 alun tasolla.

Kansainvälinen talous elpyy

Markkinatalousmaiden talouskehitys on kuluvan vuoden aikana parantunut. Suhdannousu on vankalla pohjalla etenkin Yhdysvalloissa, jossa kokonaistuotanto lisääntyy tänä vuonna 4 %. Manner-Euroopassa elpyminen on vielä vaatimatonta, sillä korkeat reaalikorot jarruttavat kysynnän kasvua. Tuotanto kasvane OECD-maissa tänä vuonna keskimäärin 2½ %. Ensi vuonna tuotannon kasvu nopeutuu 3 prosenttiin, kun elpyminen voimistuu Euroopassa.

Talouskasvun nopeutuminen alentaa työttömyyttä toistaiseksi lähinnä Yhdysvalloissa, mutta Euroopassa työttömyysaste kohoaa viime vuodesta prosenttiyksikön verran, keskimäärin liki 12 prosenttiin, ja pysynee

ensi vuonna samalla tasolla. Työttömyys on paljolti rakenteellista.

Inflaatio on varsin hidasta useimmissa OECD-maissa; etenkin Saksassa hinta- ja kustannuspaineet ovat hellittäneet merkittävästi parin vuoden takaisesta. Hintojen nousu hidastuu Euroopassa edelleen sekä tänä että ensi vuonna, mutta Yhdysvalloissa inflaatiopaine lisääntyy vahvan talouskasvun vuoksi. Kansainvälisen talouskasvun elpymässä raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden hinnat kohonavat.

Julkisen talouden alijäämät syvenivät taantuman myötä lähes kaikissa maissa ja olivat Euroopassa viime vuonna keskimäärin yli 6 % suhteessa kansantuotteeseen. Vajeita pyritään pienentämään tiukalla finanssipolitiikalla, mutta elpymisen hitauden vuoksi ne supistuvat vain verkkaan ja ovat ensi vuonna keskimäärin vielä 5 % suhteessa kansantuotteeseen. Alijäämien myötä julkisen sektorin velkaantuneisuus

	1993*	1994**	1995**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
OECD	1,2	2 1/2	3
OECD-Eurooppa	-0,2	2	3
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	0,1	2 1/2	3
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	1,8	6	7
OECD, tavaratuonti	1,3	6	6 1/2
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat (1)			
ilman energiaa	-7,0	3	3 1/2
energiaraaka-aineet	-8,0	-14	1/2
Kuluttajahinnat (2)			
OECD	3,5	3 1/2	3 1/2
OECD-Eurooppa (3)	3,8	3	2 1/2

Lähde: OECD ja kansantalouselämysosasto.
 (1) Yhdysvaltain dollareina.
 (2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.
 (3) Pl. Turkki.

lisääntyä yhä. Finanssipolitiikka on elvyttävää edelleen vain Japanissa.

Pitkät korot ovat yleisesti nousseet, mihin on syyksi nähty mm. talouskasvun nopeutuminen, inflaatio-odotusten viriäminen ja julkisen talouden vajeiden vain hidas pieneneminen. Pitkien korkojen odotetaan alempaan Euroopassa vain hieman ensi vuoden loppuun mennessä.

Kehitysmaissa taloudellinen kasvu jatkuu nopeana, 5-6 prosentin vauhdilla. Tuotanto lisääntyy voimakkaimmin Kaakkois-Aasiassa ja latinalaisessa Amerikassa. Keski- ja Itä-Euroopan entisistä sosialistimaista usealla on vielä suuria ongelmia; tuotanto supistuu yhä mm. Venäjällä, jossa rakenteelliset uudistukset ovat kesken, budjettivaajaus on pysynyt suurena ja inflaatio nopeana.

Viennin kasvu jatkuu vahvana

Viennin määrä on lisääntynyt nopeasti jo kolmen vuoden ajan, yhteensä liki 50 %, vaikka kysyntä on ollut heikkoa perinteisillä vientimarkkinoillamme. Kun kansainvälinen talouskasvu on nyt nopeutumassa ja kilpailukyky on edelleen varsin hyvä, viennin kasvu voi jatkua voimakkaana. Tänä vuonna tavaroiden ja palvelusten viennin määrän ennakoidaan lisääntyvän 12 % ja ensi vuonnakin vielä 6½ %. Kansainvälisen suhdannenousun myötä vientihinnat nousivat.

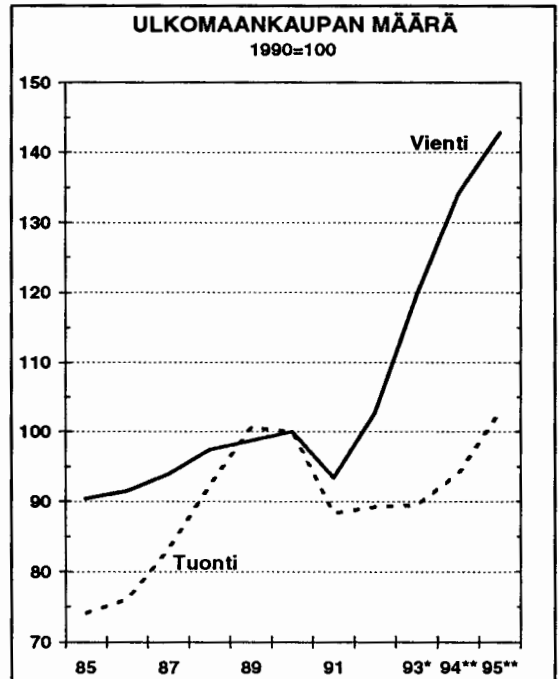
Talouskasvu lisää tuontia

Tuonti kasvaa selvästi, sillä teollisuuden käyttämien panosten tuonti lisääntyy tuotannon vahvan kasvun myötä, ja investoin-

	1993*	1994**	1995**
muutos, prosenttia			
Tavaraviennin määrä	18.8	12 1/2	6 1/2
metalliteollisuus	25.3	13	6
metsäteollisuus	13.8	10 1/2	6
muu vienti	12.1	15 1/2	8
Tavaraviennin hinta (1)	5.1	3	4 1/2
Tavaratuonnin määrä	-3.4	9 1/2	11
raaka- ja polttoaineet	-1.9	11	9
valmiit tavarat	-4.4	7 1/2	15
Tavaratuonnin hinta (1)	12.4	-1	4 1/2
Vaihtosuhte (1)	-6.6	4	0
mrd. mk			
Kauppataase (2)	31.1	44	43 1/2
Vaihtotase	-4.7	10	11

(1) Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
(2) Ml. korjauserät.

Kuvio 2.

tien vilkastuminen johtaa koneiden ja laitteiden tuonnin tuntuvaan lisääntymiseen. Myös kulutustavaroiden tuonti kasvaa, sillä kulutuksen elpyminen kohdistuu paljolti kestopulustustavaroihin. Tavaratuonnin määrä kasvaa tänä vuonna 9½ % ja ensi vuonna kotimaisen kysynnän kasvun nopeutumisen vuoksi tätäkin enemmän, 11 %. Koko tuonti lisääntyy hieman tavaratuontia hitaammin; tänä vuonna kotitalouksien ulkomaanmatkailu vielä supistuu.

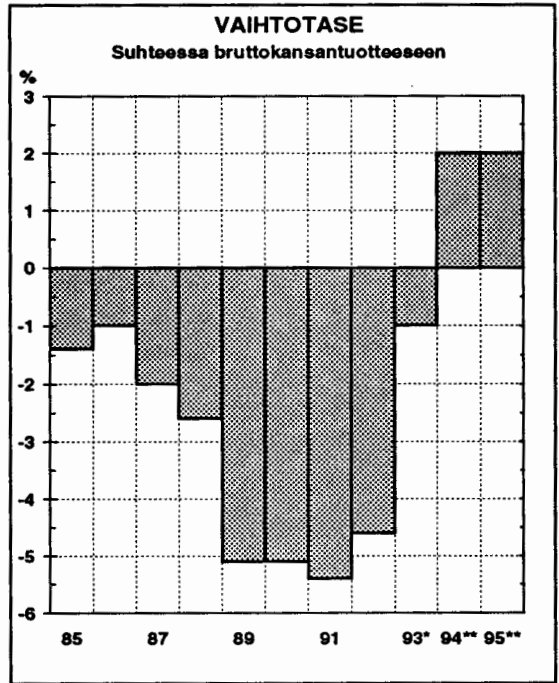
Vaihtotaseessa ylijäämää

Tavarakaupan ylijäämä nousee tänä vuonna ennätyskellisen suureksi, yli 44 mrd. markkaan. Kun palvelutaseen alijäämä supistuu edelleen, eivätkä ulkomaisen velan korkomenotkaan enää lisäännny, vaihtotase muuttuu 10 mrd. mk ylijäämäiseksi. Ensi vuonna ylijäämät pysyvät suunnilleen saman suuruisina. Vaihtotaseen ylijäämäisyyden myötä ulkomainen nettovelka supistuu sekä markkamääräisesti että etenkin suhteutettuna kasvavaan bruttokansantuotteeseen.

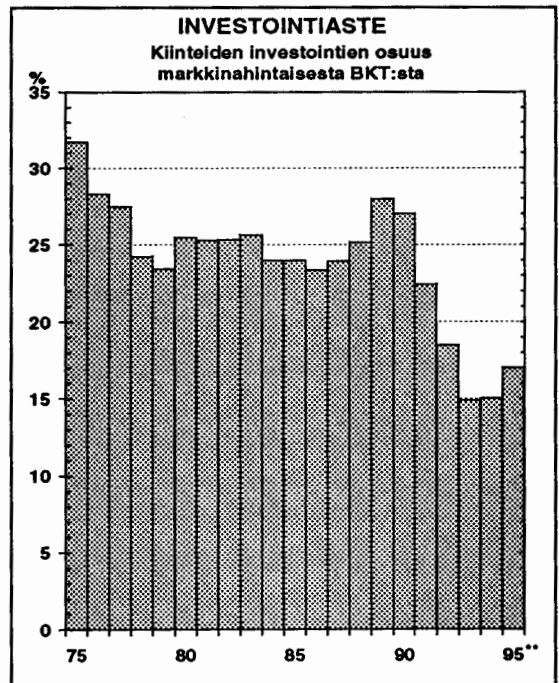
Kulutus kääntyy kasvuun

Yksityinen kulutus kääntyi hienoiseen kasvuun kuluvan vuoden alkupuoliskolla, vaikka kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ovat yhä laskeneet. Kotitaloudet vähensivät lamavuosina tuntuvasti velkaantuneisuuttaan, ja korkojen aleneminen on osaltaan pienentänyt velanhoidtomenoja. Suhdanneodotusten nyt parannuttua säästämistä vähennetään, ja pitkään siirrettyjä hankintoja ryhdytään toteuttamaan. Yksityinen kulutus jää tänä vuonna keskimäärin kuitenkin vielä puolisen prosenttia viimevuotista pienemmäksi, mutta lisääntynee ensi vuonna 4½ %. Julkinen kulutus sen sijaan supistuu säästötoimien vuoksi edelleen sekä tänä että ensi vuonna.

Kuvio 3.

Kuvio 4.

Investoinnit elpyvät

Investointilama on taittumassa. Teollisuudessa kapasiteetin käyttöasteet ovat nousseet tuotannon ripeän kasvun myötä, kannattavuus on parantunut, ja suhdanneodotukset ovat sangen optimistisia. Vientiyritysten investoinnit lisääntyvät tuntuvasti tänä ja ensi vuonna. Palvelualoillakin investoinnit alkavat lisääntyä, joskin kasvu jää selvästi pienemmäksi kuin teollisuudessa. Vaikka investointien kasvu on ensi vuonna varsin nopeaa, kansantalouden investointiaste jää vielä selvästi alle pitkän aikavälin keskitason.

Tuotannon kasvu voimistuu

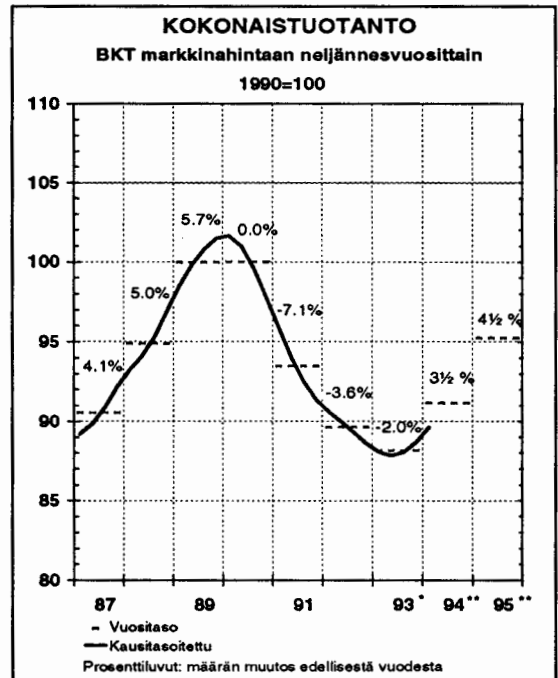
Laman pohja on ohittunut, ja talous on päässyt voimistuvan kasvun uralle. Tänä vuonna kasvu on lähinnä viennin varassa, mutta vuoden loppua kohti ja etenkin ensi vuonna myös kotimainen kysyntä lisääntyy tuntuvasti. Teollisuuden tuotanto kasvaa tänä vuonna nopeimmin keskeisillä vientialoilla, metalli- ja metsäteollisuudessa, mutta kasvu leviää yhä enemmän myös muille toimialoille. Julkisella sektorilla toimintoja supistetaan säästösyistä edelleen.

Työllisyys alkaa parantua

Työttömyyden huippu ohitettiin kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Tuotannon ripeästä kasvusta huolimatta työttömien määrä laskee toistaiseksi verkkiaan, sillä tuottavuus nousee edelleen nopeasti. Tämän vuoden keskimääräinen työttömyysaste kohoaa vielä viimevuotista korkeammaksi, 18½ prosenttiin. Ensi vuonna työvoiman kysyntä lisääntyy jo selvästi, kun tuotanto elpyy merkittävämmiin myös työvoimavaltaisilla kotimarkkina-aloilla. Suhdannekäänteen

	1993*	1994**	1995**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	-0,3	5 1/2	5 1/2
alkutuotanto	1,9	10 1/2	2
teollisuus	5,3	10	9
tehdasteollisuus	5,5	10	9
rakennustoiminta	-14,0	-2 1/2	7 1/2
palveluelinkeinot	-0,7	2 1/2	4
Julkinen toiminta	-4,9	-2	-1
Muu toiminta	-0,8	-1	0
Bruttokansantuote tuottajahintaan	-1,2	3 1/2	4 1/2
Bruttokansantuote markkinahintaan	-2,0	3 1/2	4 1/2

Kuvio 5.

myötä toisaalta työvoiman tarjontakin lisääntyy, minkä vuoksi ensi vuoden keskimääräinen työttömyysaste on vielä 16½ %.

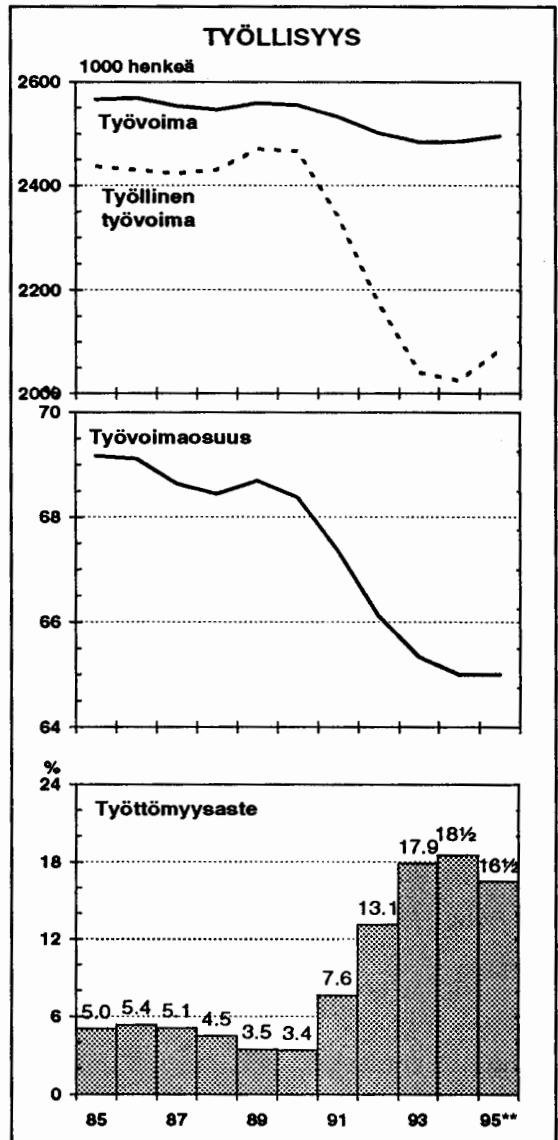
	1993*	1994**	1995**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	-6,1	-1	3
alkutuotanto	-7,0	-3	-2 1/2
teollisuus ja rakennus-			
toiminta	-8,8	-2 1/2	3 1/2
palveluelinkeinot	-5,0	0	3 1/2
Työn tuottavuus	5,5	5	3 1/2
	prosenttia		
Työvoimaosuus	65,3	65	65
Työttömyysaste	17,9	18 1/2	16 1/2
alle 25-vuotiaat	33,5	34 1/2	31
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	9,1	10	10

Inflaatio pysyy hitaana

Kuluttajahinnat nousevat tänä vuonna keskimäärin vain prosentin verran viime vuodesta, vaikka kesäkuun alussa voimaan tulut arvonlisäverouudistus nosti mm. asumiskustannuksia ja useiden palvelujen hintoja. Kotimainen kysyntä ei aiheuta sanottavasti hintapaineita; niitä ei aiheudu myöskään työvoimakustannuksista, sillä tuottavuus nousee nopeasti. Ensi vuonna kuluttajahintaindeksi kohonnee 2 %; mm. tuontihintojen ja asuntojen hintojen nousun odotetaan nopeutuvan, mutta EU-jäsenyyden toteutuessa elintarvikkeiden hinnat laskevat.

	1993*	1994**	1995**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	0,9	2 1/2	3
Ansiotasoindeksi, reaalin	-1,3	1 1/2	1
Kuluttajahintaindeksi	2,2	1	2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-6,6	-4	-1/2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitylo	-4,8	-3 1/2	4

Kuvio 6.

Rahoitustasapaino vahvistunut

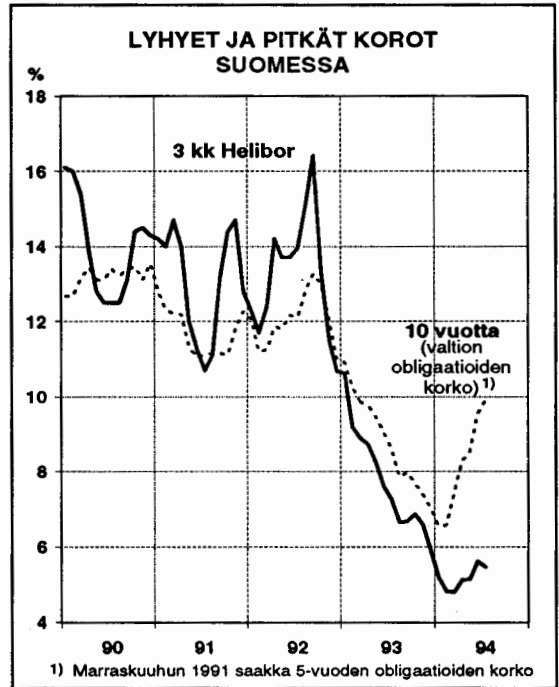
Kansantalouden ulkoinen tasapaino on vahvistunut olennaisesti, mutta ulkomainen nettovelka on edelleen suuri, ja talous on siten altis kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden häiriöille. Monet korkoihin vaikuttavista perustekijöistä ovat sinänsä kehittyneet myönteisesti: vaihtotase on ylijäämäinen, rahoitussäästäminen on lisääntynyt ja inflaatio on varsin hidaskas. Ongelmana on kuitenkin julkisen sektorin jatkuva velkaantuminen, joka pitää yllä painetta etenkin pitkien korkojen nousuun; ero kansainväliseen tasoon on tämän vuoden aikana laajentunut tuntuvasti.

Pankkien luotontarjonnan ehdot ovat tiukat, ja antolainauskorot olivat kesällä 1994 nousussa. Etenkin pk-yrityksillä on ongelmia saada pankkirahoitusta riittävien vakuuksien puuttumisen takia. Luottovolyymien supistuminen johtuu kuitenkin pääasiassa heikosta kysynnästä, ts. investointitoiminnan laimeudesta.

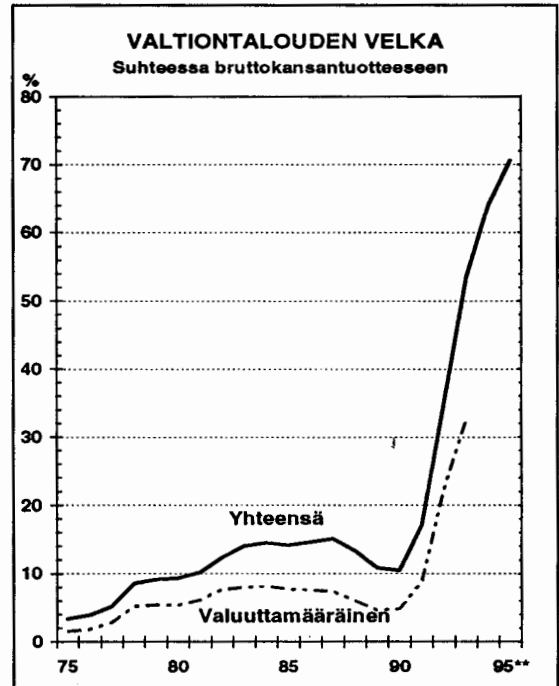
Julkinen talous vahvistuu hitaasti

Taloukasvun elpyminen kohentaa vähitellen myös valtiontaloutta, joka laman aikana ajautui syviin alijäämiin ja velkakierteeseen. Verotulot alkavat kasvaa, ja toisaalta työttömyysmenot supistuvat vähitellen. Tämä ei kuitenkaan riitä tasapainottamaan valtiontaloutta, sillä korkomenot lisääntyvät nopeasti; niiden osuus kokonaismenoista lähenee ensi vuonna 15 prosenttia. Menojen karsintaa jatketaan kehystavoitteiden saavuttamiseksi, ja kulutusmenot supistuvat reaalisesti sekä tänä että ensi vuonna. EU-jäsenyys lisää valtion menoja ensi vuonna.

Kuvio 7.

Kuvio 8.

Nettorahoitustarve pienenee ensi vuonna hieman. Velkaantuminen jatkuu kuitenkin nopeana, ja ensi vuoden lopussa valtiontalouden velka nousee 70 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen.

Kuntien rahoitusasema parani jo viime vuonna menojen karsinnan ja lykkäysten vuoksi, ja kehitys on saman suuntaista myös tänä vuonna. Kokonaistulot pysyvät viimevuotisella tasolla, mutta menot vähenevät 1½ %. Ensi vuonna kuntien valtionavut vähenevät valtion talousarvioesitykseen sisältyvien toimien vuoksi, mutta verotulot lisääntyvät. Säästötoimia jatke-

taan kunnissa mm. supistamalla työvoiman määrää.

	1993	1994**	1995**
	mrd. mk		
Valtiontalous			
tulot	136,6	131,1	141,5
menot	197,6	199,9	204,1
nettorahoitustarve	61,0	68,9	62,5
	% BKT:sta		
Julkisyhteisöt			
veroaste	46,7	48	45
menot	62,4	60	58 1/2
rahoitusjäämä	-7,1	-4 1/2	-5
velka	61,8	72 1/2	78 1/2

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	479	-7.1	-3.6	-2.0	3 1/2	4 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	133	-11.7	1.1	0.3	5	9 1/2
Kokonaistarjonta	611	-8.0	-2.7	-1.5	3 1/2	5 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	159	-6.6	10.0	16.6	12	6 1/2
Kulutus	383	-1.9	-4.1	-4.4	-1 1/2	2 1/2
yksityinen	272	-3.6	-4.9	-4.0	- 1/2	4 1/2
julkinen	112	2.5	-2.2	-5.4	-3 1/2	-1 1/2
Kiinteään pääoman bruttomuodostus	71	-20.3	-16.9	-19.0	3	14
yksityinen	58	-23.1	-19.6	-19.9	6	17
julkinen	13	-0.2	-2.0	-15.0	-9	-1 1/2
Varastojen muutos(1) (ml. tilastollinen ero)	-3	-1.3	1.1	0.7	1	1/2
Kokonaiskysyntä	611	-8.0	-2.7	-1.5	3 1/2	5 1/2
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	452	-8.3	-5.7	-6.4	1	5 1/2
	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	78.3	2.5	0.8	2.5	2 1/2	3
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	21.7	0.6	7.2	8.6	1	4
Kokonaistarjonta	100.0	2.1	2.0	3.8	2 1/2	3
Tavaroiden ja palvelusten vienti	26.0	-1.5	6.7	6.5	2 1/2	4 1/2
Kulutus	62.7	6.0	3.5	2.7	1 1/2	2
yksityinen	44.4	5.6	4.1	3.9	1 1/2	2
julkinen	18.3	6.7	2.0	-0.1	1	1
Kiinteään pääoman bruttomuodostus	11.7	-0.8	-3.9	0.1	5	5 1/2
yksityinen	9.5	-0.8	-3.6	0.6	5 1/2	5 1/2
julkinen	2.2	-1.0	-5.0	-2.1	1 1/2	2 1/2
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	-0.4
Kokonaiskysyntä	100.0	2.1	2.0	3.8	2 1/2	3
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	74.0	3.0	0.9	2.8	2 1/2	3

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Talouspolitiikan linja

Talouspolitiikan tavoitteena on ollut paulttaa kestävä talouskasvu ja hyvä työllisyys. Tähän on pyritty vientivetoisella kasvulla. Viennin lisääntyminen onkin nyt pysäyttänyt ulkomaisen velkaantumisen ja siten luonut edellytykset kotimaisen kysynnän ja talouden kestäväälle kasvulle.

Kokonaistuotannon arvioidaan olevan tänä vuonna jopa viidenneksen alle tuotantomahdollisuuksien. Vaikka tällaiset arviot eivät voi olla kovinkaan täsmällisiä, on selvää, että nyt on olemassa hyvät edellytykset nopeaan ja pitkään jatkuvaan talouskasvuun. Lähivuosien kasvu on sidoksissa siihen, että myös kotimainen kysyntä alkaa lisääntyä. Kun julkisen talouden vahvistaminen edellyttää julkisen kysynnän rajoittamista, on talouspolitiikan luotava edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvulle. Samalla on kuitenkin pidettävä huolta kansantalouden kilpailukyvyyn säilymisestä.

Korkean reaalkorkotason ja investointien vähyyden takia talouskasvun jatkuvuus on edelleen epävarmalla pohjalla. Riittävän matala korkotaso on talouden ongelmien lievittymisen kannalta avainasemassa.

Pitkäaikaisten korkojen laskua tukee finanssipolitiikka, joka uskottavasti katkaisee valtion velkaantumisen. Lyhytaikaiset korot ovat markan kelluessa sidoksissa rahapolitiikkaan, jonka liikkumavaraa lisää juuri julkisen talouden vahvistaminen.

Valtion velkaantumisen taittumista ei voida jättää sen toiveen varaan, että edessä olisi niin nopea talouskasvu, että lähivuosina voitaisiin päästä lähelle täystyöllisyyttä, jolloin budjettivaje supistuisi ratkaisevasti.

Työttömyys pysyy valitettavasti vielä pitkään varsin korkealla tasolla. Lisäksi suureksi kasvaneet korkomenot rasittavat valtiontaloutta laman jälkeenkkin. Pitkällä tähtäimellä ikääntyvän väestön tarvitsemat palvelut aiheuttavat uusia menopaineita. Budjetin tulopuolen näkymät eivät ole sen valoisampia; paineet ja tarpeet verotuksen keventämiseksi ovat merkittäviä.

Julkisen palvelutuotannon ja tukijärjestelmien tehostamisella voidaan edelleen saavuttaa menosäästöjä. Säästöjen lykkääminen tulevaisuuteen olisi hyvin riskipitoinen vaihtoehto. Valtion velkaantumista koskevien arvioiden keskeinen sanoma on, että nopeasti toteutettavat menosäästöt ovat velkaantumisen hallittavuuden kannalta ratkaisevia. Tulevaisuuteen siirrettyjen säästöjen ongelmana on myös se, että niitä on käytännössä vaikea tehdä sitoviksi ja tätä kautta uskottaviksi.

Talouspolitiikan ongelmia

Korkea työttömyys ja valtion velkaantumisen ovat talouspolitiikan vaikeimmat ongelmat ilmeisesti koko 1990-luvun. Nämä ongelmat kietoutuvat läheisesti toisiinsa; työttömyyden nousu on kasvattanut valtion menoja, pienentänyt verotuloja ja heikentänyt budjettitasapainoa.

Vaikka työttömyyden lasku riippuu ennen muuta talouskasvusta, ei tyydyttävää työllisyyttä ole saavutettavissa ilman nykyistä paremmin toimivia työmarkkinoita. Työttömyyden kasvu olisikin jäänyt pienemmäksi, jos palkat olisivat toteutunutta paremmin sopeutuneet muuttuneeseen työvoiman kysyntätilanteeseen.

Vero-, maksu- ja tulonsiirtojärjestelmät ovat lisänneet työmarkkinoiden jäykkyyttä.

Työhönmenoon kannustava vähimmäispalkka, joka nostaisi työntekijän elintaso, on kohonnut liian korkeaksi. Monen kohdalla työhön hakeutuminen ei olekaan yksityistaloudellisesti kannattavaa, vaikka se olisi sitä kansantaloudellisesti.

Välillisten työvoimakustannusten ja verotuksen muodostama kiila työnantajan työvoimakustannusten ja työntekijän käteen saaman palkan välillä on suuri. Lama on nostanut entisestään mm. eläkemaksujen korotuspaineita. Eläkejärjestelmää olisi tarkistettava siten, että eläkemaksut eivät muodostuisi liian korkeiksi.

Yleisesti ottaen on päästävä nykyistä tehokkaampaan julkiseen talouteen ja tukijärjestelmään. Nykyisellään julkisten menojen rahoitus on omiaan tukahduttamaan talouskasvua ja työllisyyden paranemista, joita kuitenkin tarvittaisiin mm. juuri julkisen talouden rahoituspohjan vahvistamiseksi. Veroja ja tulonsiirtomenoja on arvioitava välittömien hyvinvointivaikutusten ohella myös sen kannalta, miten ne vaikuttavat taloudelliseen tehokkuuteen ja erityisesti työmarkkinoiden toimivuuteen.

Eriyisen paljon karsimisen varaa on julkisen sektorin yksityiselle sektorille myöntämässä tuissa. Euroopan unioniin liittymisen seurauksena maatalouden tuki lisääntyy tilapäisesti. Aluepoliittista tukea EU-jäsenyys toteutuessaan lisää pysyvästi. Elinkeinotukijärjestelmää on uudistettava parantamalla sen kannustinvaikutuksia, lisäämällä sen läpinäkyvyyttä ja poistamalla päällekkäisiä tukia.

Työllisyystukijärjestelmä on sekava ja työmarkkinoiden toimintaa vinouttava. Tukimuotoja onkin tarpeen karsia. Työllisyyden parantuessa työllisyystuen tarve vähenee,

kun tuen perusteella työllistetyistä yhä suurempi osa työllistyy ilman tukitoimiakin.

Kehitysnäkymät vuoteen 1998

Kehitysnäkymiä vuoteen 1998 arvioidaan kolmella laskelmalla. Nämä ovat perusura, tavoitevaihtoehto ja hitaan kasvun vaihtoehto. Ne perustuvat valtiovarainministeriön helmikuussa julkistaman Talouspolitiikan linjan vastaaviin vaihtoehtoihin.

Nyt käsillä olevat laskelmat poikkeavat talvella esitetyistä lähinnä siten, että niiden vuosien 1994 ja 1995 kehitys on sama kuin tässä katsauksessa esitetyssä suhdanne-ennusteessa. Erona aiemmin laadittuihin laskelmiin on myös se, että EU:hun liittyvän kansallisen tukipaketin kustannukset on otettu huomioon. Lisäksi ulko- ja kotimaisten korkojen, ja varsinkin pitkäaikaisten korkojen, on oletettu muodostuvan talvella arvioitua korkeammiksi, millä on myös valtionaloutta heikentävä vaikutus.

Monien arvioiden mukaan kansainvälisen talouden kehitys on vuosikymmenen loppupuoliskolla verrattain suotuisaa. Kaikki vaihtoehdot perustuvatkin tyydyttävään talouskehitykseen Suomen viennille tärkeissä maissa. Perusura ja hitaan kasvun vaihtoehto poikkeavat tavoitevaihtoehdosta ennen muuta palkkoja ja valtion menoja koskevien oletusten osalta. Perusurassa ja hitaan kasvun vaihtoehdossa palkkamallit ei säily ja valtion menot kasvavat selvästi. Tavoitevaihtoehdossa valtion menot pysyvät määrällisesti ennallaan ja palkankorotukset muodostuvat niin maltillisiksi, että kilpailukyky säilyy nykyisellä tasollaan.

Perusurassa valtion menojen määrä kasvaa 2 % vuodessa vuosina 1996-1998. Samalla ajanjaksolla teollisuuden palkankorotukset

heikentävät kilpailukykyä yhteensä 6 %. Inflaatiopaineiden torjumiseksi rahapolitiikkaa kiristetään heti niin, että Suomen Pankin kahden prosentin inflaatiotavoite toteutuu. Korkotaso nousee selvästi korkeammaksi kuin OECD:n Euroopan maissa keskimäärin, ja markka revalvoituu.

Perusura merkitsee varsin epätydyttävää kehitystä, jossa valtio velkaantuu edelleen. Julkisen sektorin velkaantuminen jatkaa kasvuaan ja v. 1998 se on jo noin 90 prosentin tasolla. Työllisyys paranee perusurassa vain hitaasti ja työttömyysaste on tarkastelukauden lopussakin korkealla, 13½ prosentin tasolla.

Tavoitevaihtoehdossa tarkastelujakson lopussa valtion menot - korkomenot ja EU-jäsenyyden aiheuttamat menot mukaan lukien - ovat määrältään vuoden 1991 tasolla. Tähän pääsemistä helpottaa olennaisesti työttömyyden nopea aleneminen, joka vähentää työttömyyden hoitoon vaadittavia menoja. Kun kuitenkin korkomenot ovat ajanjakson lopulla hyvin suuret, vaihtoehdon toteutuminen edellyttää julkisen talouden tiukkaa säästölinjaa koko tarkastelukauden ajan.

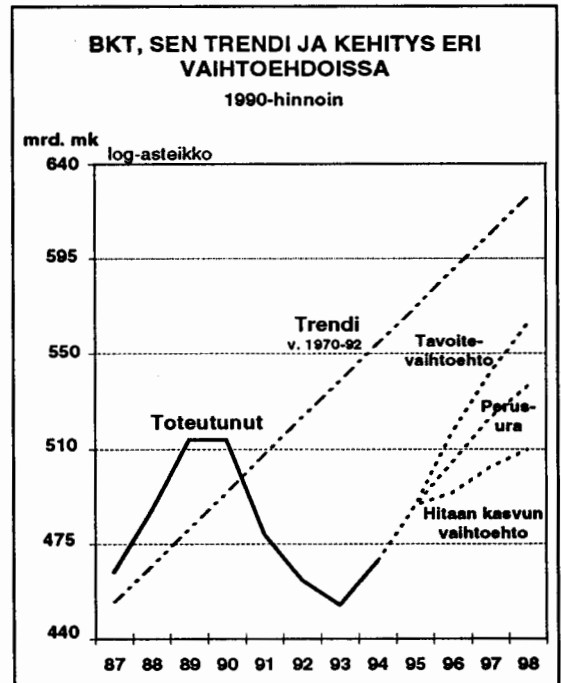
Tavoitevaihtoehdossa maltilliset palkankorotukset estävät inflaation kiihtymisen ja Suomen Pankin asettama inflaatiotavoite toteutuu ilman rahapoliittisia erityistoimia. Tällaiseen vaihtoehtoon on oletettu liittyvän kansainvälistä korkotasoa alempi kotimainen korkotaso ja vakaa valuuttakurssi. Tässäkin vaihtoehdossa saattaisi syntyä paineita markan vahvistumiseen, mutta tällöin se ei olisi kilpailukyvyn kannalta yhtä ongelmallista kuin perusurassa ja hitaan kasvun vaihtoehdossa. Kun matalat reaalikorot ovat edelleen kotimaisen kysynnän suotuisan kehityksen kannalta avainasemas-

sa, muodostuisi talouskasvu tällöin olennaisesti nopeammaksi kuin perusurassa.

Tavoitevaihtoehdossa kokonaistuotanto kasvaa vuosina 1995-1998 keskimäärin 5 % vuodessa. Tavoitevaihtoehdossakaan ei saavutettaisi bruttokansantuotteen pitkän ajan trendikasvun mukaista tasoa (kuvio 9). Työttömyysaste laskisi varsin nopeasti, mutta lähtökohdan suuren työttömyyden takia se olisi vielä noin 10 % v. 1998. Tavoitevaihtoehtoa nopeampi talouskasvu voisikin olla mahdollinen ilman vaaraa talouden ylikuumenemisestä.

Hitaan kasvun vaihtoehdossa kotimainen korkotaso on selvästi ulkomaista korkotasoa korkeampi. Tämän yhdessä yritysten ja kotitalouksien korkean velkaantumisen

Kuvio 9.

kanssa on oletettu merkittävästi rajoittavan talouskasvua. Samaan suuntaan vaikuttaa laman seurauksena lisääntynyt varovaisuus, riittämättömät vakuusarvot ja pankkien heikko vakavaraisuus. Hitaan kasvun vaihtoehdossa investointien tason on oletettu pysyvän matalana ja kotitalouksien säästämistä suunnilleen nykytasollaan. Vaihtoehdon mukaisia korkeita korkoja olisi omiaan ylläpitämään hitaan kasvun vaihtoehdon mukainen valtion menojen määrän selvä kasvu, jonka on oletettu perusuran tavoin olevan 2 % vuodessa vuosina 1996-1998. Julkisten menojen kasvusta suuri osa on korkomenojen kasvua ja kun työttömyys pysyy korkealla tasolla, vaaditaan tällöinkin varsin tiukkaa menojen rajoittamista. Hitaan kasvun vaihtoehdossa työttömyys juuttuisi suunnilleen nykyiselle tasolle, ja julkinen velkaantuminen lähentäisi 100 prosenttia v. 1998.

Kansantalouden kehitys vuosina 1995-1998

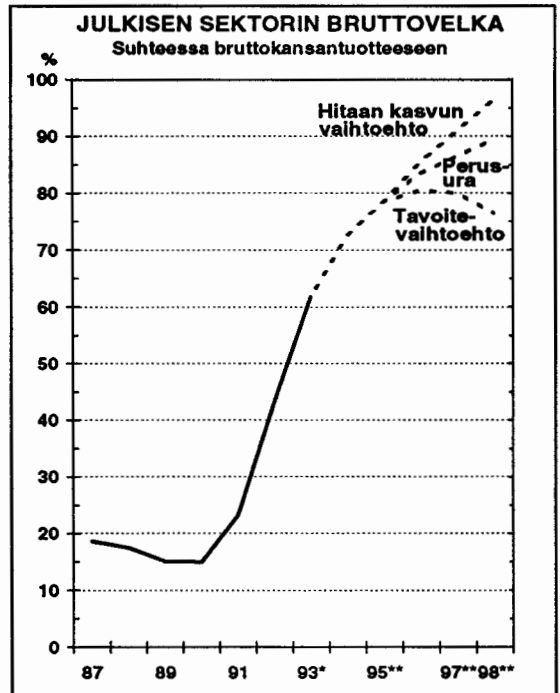
	Perusura	Tavoite- vaihtoehto	Hitaan kasvun vaihtoehto
Määrän muutos keskimäärin vuosina 1995-1998			
Bruttokansantuote, %	3 1/2	5	2 1/2
Yksityinen kulutus, %	4	5	3 1/2
Investoinnit, %	10	16	3
Vienti, %	5	6	5 1/2
Tuonti, %	7 1/2	8	6
Taso v. 1998			
Työttömyysaste, %	13 1/2	9 1/2	17 1/2
Valtionvelka/bkt, %	84 1/2	71 1/2	91 1/2
Julkinen velka/bkt, %	89 1/2	76 1/2	96 1/2
Ulkomainen nettovelka/bkt, %	34	31	30

Edellä esitetyissä vaihtoehdoissa on yksi yhteinen piirre; vaihtotase pysyy niissä kaikissa ylijäämäisenä. Jokainen vaihtoehto alentaa ulkomaisen velkaantumisen tasoa ensi vuoden ennustetusta noin 45 prosentis-

ta runsaaseen 30 prosenttiin v. 1998. Vaihtoehdoissa yksityisen sektorin rahoitusyli-jäämät helpottavat julkisen talouden alijäämien rahoittamista. Tavoitevaihtoehtoa lukuun ottamatta ne eivät kuitenkaan poista sitä ongelmaa, että valtion velkaantuminen jatkaa kasvuaan (kuvio 10).

Julkinen velkaantuminen merkitsee epävarmaa korkokehitystä ja tulevaisuuteen lykättyä verotuksen kiristymistä. Tämä hidastaa talouskasvua heikentäen samalla entisestään valtiontalouden tasapainoa. Julkinen velkaantuminen onkin paljolti itseään ylläpitävä kierre. Tuon kierteen katkaiseminen on nyt finanssipolitiikan tärkein tehtävä, jossa onnistuminen on kestävän talouskasvun ja työttömyyden pysyvän alenemisen kannalta ratkaisevaa.

Kuvio 10.

2 Kansainvälinen talous

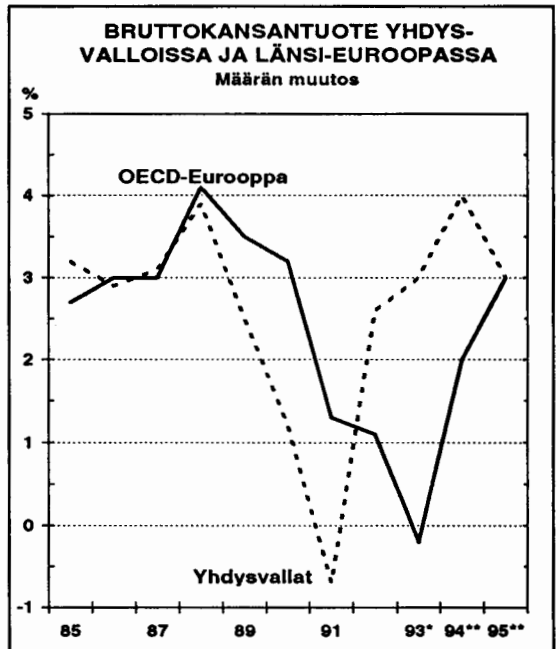
Tuotanto ja kysyntä

Markkinatalousmaiden talouskehitys on kuluvan vuoden aikana parantunut. Suhdannenousu on nyt kestäväällä pohjalla Pohjois-Amerikassa, Isossa-Britanniassa ja Australiassa; elpyminen on voimistumassa myös Pohjoismaissa. Sen sijaan manner-Euroopan maissa kotimaisen kysynnän voimistuminen on vielä ollut vaatimatonta. Kun myös Japanissa elpymisen ensi merkit ovat nähtävissä, taantumien pohjan voidaan katsoa markkinatalousmaissa ohitetun. Kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän OECD-maissa tänä vuonna keskimäärin 2½ % ja ensi vuonna 3 %. Suomen vientiosuuksilla painotettuna tuotanto kasvaa saman verran.

Yhdysvalloissa kysynnän kasvu on van- kalla pohjalla, sillä sekä investoinnit että yksityinen kulutus lisääntyvät tuntuvasti. Kapasiteetin käyttöaste on kohonnut. Raha- politiikkaa on vuoden 1994 aikana kiristetty inflaation kiihtymisen estämiseksi. Inflaation odotetaan pysyvän hallinnassa, samalla kun työttömyysaste alenee ensi vuonna jo alle kuuden prosenttiin. Japanissa kysynnän kasvu perustuu lähinnä elvyt- tävän talouspolitiikan aikaansaamaan jul- kisten menojen, erityisesti perusrakene- investointien lisääntymiseen, asuntoin- vestointeihin ja tilapäisten tuloveron alen- nusten elvyttämään yksityiseen kulutuk- seen. Sen sijaan tuotannollisten investointien lasku jatkuu kuluvana vuonna, mutta niiden odotetaan elpyvän vuoden 1995 aikana.

Euroopassa suhdannenousu on varmistunut lähinnä Isossa-Britanniassa, mutta myös Pohjoismaissa suhdanteet ovat nettoviennin voimakkaan kasvun vetämänä paranemassa. Saksassa ja muissa manner-Euroopan mais- sa kotimaisen kysynnän odotetaan elpyvän jossain määrin jo kuluvan vuoden jälki- puoliskolla mutta pääasiassa vasta ensi vuoden aikana. Sekä kuluttajien että yri- tysten suhdanneodotukset ovatkin kuluvan vuoden aikana muuttuneet aikaisempaa myönteisemmiksi. Kysynnän elpymistä ovat yhä jarruttaneet korkeat reaalikorot.

Kuvio 11.

2. Bruttokansantuote OECD-maissa

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	määrän muutos, prosenttia				
EU	1,5	1,0	-0,4	2	3
Alankomaat	2,1	1,4	0,2	1 1/2	3
Belgia	1,8	1,4	-1,3	1 1/2	2 1/2
Iso-Britannia	-2,2	-0,6	1,9	3	3
Italia	1,2	0,7	-0,7	1 1/2	2 1/2
Ranska	0,8	1,2	-0,9	2	3
Saksa (1)	4,5	2,1	-1,3	2	2 1/2
Tanska	1,0	1,2	1,2	4	3 1/2
EFTA	-0,4	-0,2	-0,7	2 1/2	3
Itävalta	2,7	1,6	-0,3	2	2 1/2
Norja	1,6	3,4	2,2	4 1/2	3
Ruotsi	-1,1	-1,9	-2,1	2 1/2	3
Suomi	-7,1	-3,6	-2,0	3 1/2	4 1/2
Sveitsi	0,0	-0,1	-0,6	1 1/2	2 1/2
OECD-Eurooppa	1,3	1,1	-0,2	2	3
Japani	4,3	1,1	0,1	1	2 1/2
Yhdysvallat	-0,7	2,6	3,0	4	3
OECD	0,8	1,7	1,2	2 1/2	3
OECD Suomen vuoden 1993 vientiosuoksilla painotettuna	0,9	0,8	0,1	2 1/2	3

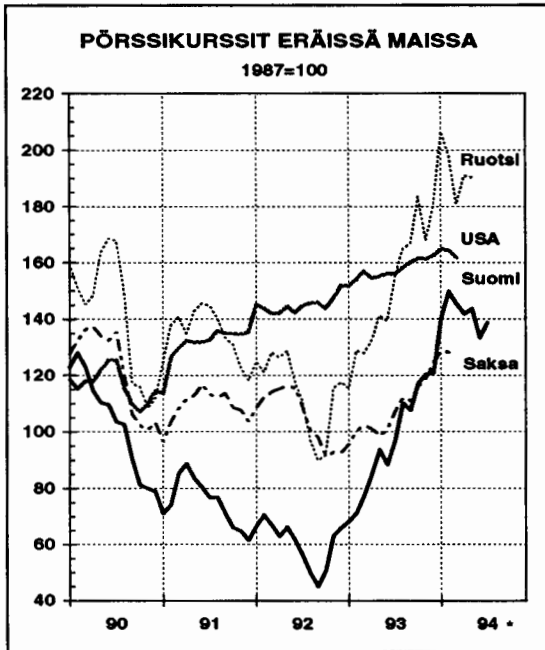
Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
(1) Läntinen Saksa vuonna 1991.

Vuoden 1994 alkupuoliskolla pitkät korot kääntyivät jyrkkään nousuun, mutta niiden odotetaan alenevan hieman v. 1995. Korot ja kotitalouksien säästämisasteen kehittyminen ovatkin suurimpia suhdanteiden elpymiseen Euroopassa liittyviä epävarmuustekijöitä. Inflaation odotetaan hidastuvan sekä tänä että ensi vuonna. Talouden lievä elpyminen ei vielä ensi vuonna alenna työttömyysastetta, joka pysyy lähes 12 prosentissa.

Yhdysvalloissa tuotannollisten investointien kasvu voimistui vuoden 1993 aikana

merkittävästi, ja asuntoinvestointien voimakas kasvu jatkui. Alhaiset korot myötävaikuttivat myös kotitalouksien kestokulutustavaroiden kysynnän tuntuvaan nousuun. Bruttokansantuote lisääntyi erityisen voimakkaasti vuoden lopulla ja koko vuonna keskimäärin 3 %. Vuonna 1994 kotimaisen kysynnän voimakas kasvu jatkuu, ja BKT:n arvioidaan kasvavan neljän prosentin vauhtia. Voimakkaasta kysynnästä huolimatta inflaatio on edelleen hidastunut. Inflaatio-odotusten vaimentamiseksi keskuspankki on helmikuusta 1994 lähtien kuitenkin kiristänyt rahapoli-

Kuvio 12.

tiikkaa nostamalla lyhyitä korkoja useaan otteeseen. Myös pitkät korot ovat hieman nousseet.

Kokonaistuotannon ennustetaan kohoavan 3 % v. 1995. Yritystoiminnan investointien voimakas kasvu jatkuu. Yksityinen kulutus lisääntyy jonkin verran hitaammin kuin tänä vuonna, ja asuntoinvestointien odotetaan korkojen kohoamisen vuoksi kääntyvän laskuun v. 1995. Suhdanteiden ylikuumenemisestä ei vielä ole nähtävissä merkkejä, mutta ennustettua nopeampi kasvu voisi johtaa tuotantokapeikkoihin ja inflaation kiihtymiseen. Suhdannenousun myötä julkisten menojen kasvu on hidastunut, ja liittovaltion budjettialijäämä supistunee tänä vuonna jopa odotettua nopeammin. Keskipitkän ajan tavoitteiden mukaisesti alijäämän supistamista on määrä

jatkaa, mutta suunnitteilla olevien terveys- ja hyvinvointiuudistusten toteuttaminen saattaisi uudelleen nopeuttaa menojen kasvua lähivuosina.

Vaikka talouskehitys Japanissa pysyy vielä v. 1994 heikkona, taantuman pohja on jo ohitettu, ja joitakin elpymisen merkkejä on ollut näkyvissä. Teollisuustuotanto ja vähittäiskaupan myynti kääntyivät nousuun kuluvan vuoden alkukuukausina, ja asuntojen aloitusten kasvu jatkui. Kotimaisen kysynnän odotetaan jonkin verran elpymään kuluvan vuoden jälkipuoliskolla kulutuksen ja asuntoinvestointien lisääntymisen ansiosta. Nettovienti kuitenkin supistuu vahvistuneen jenin vaikutuksesta sekä tänä että ensi vuonna. Taloutta on pyritty saamaan kasvuun elvyttävällä finanssipolitiikalla ja alhaisten korkojen avulla. Kestävän nousun aikaansaamiseksi tuotannolliset investoinnit pitäisi saada elpymään, mikä saattaa edellyttää suhdanteita tukevan politiikan jatkamista vielä ensi vuonnakin. Bruttokansantuote kasvaa tänä vuonna prosenttia ja ensi vuonna 2½ %. Hintojen nousu on lähes pysähtynyt. Lamasta huolimatta työttömyysaste ei kohoakaan yli 3 prosenttia. Vaihtotaseen ylijäämä on yhä lähes 3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Elpyminen manner-Euroopassa on toistaiseksi ollut vähäistä ja perustunut pääasiassa nettoviennin kasvuun mantereiden ulkopuolisille markkinoille. Kotimaisen kysynnän odotetaan kuitenkin piristyvän vuoden 1994 jälkipuoliskolla ja ensi vuonna, jolloin Euroopan maiden tuotannon arvioidaan kasvavan keskimäärin 2½-3 %. Inflaatio on hidastumassa alle 3 prosenttia, mutta työttömyysaste pysyy vielä lähes 12 prosentissa.

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	-0,4	2,6	3,3	4	3
julkinen kulutus	1,5	-0,1	-0,7	0	1
kiinteän pääoman bruttomuodostus (1)	-7,7	6,2	11,0	11 1/2	6 1/2
kotimainen kysyntä	-1,4	2,9	3,8	4 1/2	3
tavaroiden ja palvelusten vienti	6,4	6,4	3,5	7	7 1/2
tavaroiden ja palvelusten tuonti	-0,5	8,7	10,3	10 1/2	7 1/2
bruttokansantuote	-0,7	2,6	3,0	4	3
Japani					
yksityinen kulutus	2,2	1,7	1,1	2	3 1/2
julkinen kulutus	1,6	2,2	3,2	2 1/2	2
kiinteän pääoman bruttomuodostus	3,7	-0,8	-1,3	1/2	3
kotimainen kysyntä	2,9	0,4	0,4	1 1/2	3 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	5,2	5,2	1,0	1	2 1/2
tavaroiden ja palvelusten tuonti	-4,1	-0,4	3,2	6 1/2	7 1/2
bruttokansantuote	4,3	1,1	0,1	1	2 1/2
Länsi-Eurooppa					
yksityinen kulutus	2,0	1,6	0,4	1	2
julkinen kulutus	2,1	2,3	0,4	1/2	1/2
kiinteän pääoman bruttomuodostus	-0,6	-0,7	-4,6	1 1/2	5
kotimainen kysyntä	0,9	1,2	-1,2	1	2 1/2
tavaroiden ja palvelusten vienti	5,0	3,8	1,3	6	7
tavaroiden ja palvelusten tuonti	3,8	4,0	-2,7	3 1/2	6
bruttokansantuote	1,3	1,1	-0,2	2	3

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
(1) Yksityinen.

Saksa nousee pahimmasta sodanjälkeisestä lamasta varsin hitaasti. Kulutuksen arvioidaan supistuvan edelleen lievästi tänä vuonna, sillä työttömyys lisääntyy yhä. Investoinnit ovat kuitenkin nettoviennin ohella kasvamassa. Investoinnit lisääntyvät erityisesti itäisessä Saksassa. Kotimainen kysyntä kohosi kuluvan vuoden alkupuol-

liskolla vain puoli prosenttia, mutta kasvun arvioidaan nopeutuvan vuoden jälkipuoliskolla 1½ prosenttiin ja edelleen 2 prosenttiin v. 1995. Elpymistä ovat jarruttaneet korkea reaalikorkotaso, yritystoiminnan riittämätön kannattavuus ja liikkapeliteetti. Inflaation hidastuessa maan keskuspankin odotetaan jatkavan lyhyiden

korkojen alentamista vuoden jälkipuoliskolla, mikä tukisi suhdanteiden paranemista. Myös Saksan pitkät korot nousivat kuluvan vuoden alkupuoliskolla, ja niiden aleneminen on paljolti riippuvainen yleisestä korkokehityksestä. Finanssipolitiikkaa on kiristetty keskipitkän ajan tavoitteiden mukaisesti, ja julkisen sektorin budjettialijäämä supistunee viime vuoden 3½ prosentista kolmeen prosenttiin vuosina 1994-1995.

Bruttokansantuotteen ennustetaan kohoavan koko Saksassa 2 % tänä vuonna ja 2½ % v. 1995. Itäisessä Saksassa tuotanto lisääntyy kumpanakin vuonna 9 %.

Isossa-Britanniassa talouskasvu voimistui vuoden 1993 aikana, ja talous on vakaalla 3 prosentin kasvu-uralla ainakin vielä ensi vuoden ajan. Yksityinen kulutus, etenkin kestokulutustavaroiden kysyntä, veti aluksi kotimaista kysyntää nousuun. Sittemmin myös yritysten investoinnit ovat vilkastuneet, kun kapasiteetin käyttöasteet ovat kohonneet ja yritysten rahoitusasema on kohentunut. Työllisyys kasvaa runsaan

prosentin sekä tänä että ensi vuonna, ja työttömyysaste alentunee vuoden 1995 loppuun mennessä alle 9 prosentin. Inflaation odotetaan pysyvän hitaana kumpanakin vuonna, eikä vaihtotaseen alijäämän arvioida merkittävästi lisääntyvän. Vuodesta 1990 lähtien keventynyt rahapolitiikka on tukenut merkittävästi suhdanteiden vahvistumista. Viime vuoden lopulla kiristyneen finanssipolitiikan vaikutuksesta budjettitasapaino on paranemassa keskipitkän ajan tavoitteiden mukaisesti.

Taantumien pohja on ohitettu myös **Ruotsissa**, jossa kokonaistuotannon ennustetaan kasvavan 2½-3 % vuosina 1994-1995. Kasvua ovat ylläpitäneet toistaiseksi lähinnä teollisuustuotanto ja vienti, sillä kotimainen kysyntä supistuu edelleen kuluvana vuonna. Ensi vuonna kulutuskysynnän odotetaan kuitenkin vahvistuvan lisääntyvien tulojen ja säästämisasteen laskun myötä, ja tuotannolliset investoinnit kääntynevät nousuun lähinnä vientikapasiteetin laajennusten vuoksi. Ensi vuonna työllisyys lisääntynee lievästi. Inflaation arvioidaan nopeutuvan runsaaseen 3 prosenttiin, ja vaihtotaseen ylijäämäksi odotetaan 4 %

4. Kokonaistuotanto Venäjällä sekä Keski- ja Itä-Euroopan maissa

	1992	1993*	1994**	1995**
	määrän muutos, prosenttia			
Bulgaria	-7	-4	0	0
Puola	3	4	4	3
Romania	-15	1	0	1
Slovakia	-7	-4	0	2
Tsekinmaa	-7	0	2	5
Unkari	-5	-1	1	2
Venäjä	-19	-12	-10	-2

Lähde: OECD.

suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kuluvana vuonna erityisesti pitkät korot ovat Ruotsissa kohonneet, koska rahoitusmarkkinoilla ei ole uskottu julkisen talouden kestävään paranemiseen lähitulevaisuudessa. Ruotsin julkisen sektorin vajaus supistunee vajaan 11 prosenttiin kuluvana vuonna ja ensi vuonna edelleen 9,5 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Korkokehitys, finanssipolitiikka syyskuun vaalien jälkeen ja EU-kansanäänestys ovatkin lähiajan merkittäviä suhdannekehitykseen liittyviä epävarmuustekijöitä.

Tuotanto supistuu yhä **Venäjällä, Ukrainassa** ja useissa muissa entisestä Neuvostoliitosta muodostuneissa tasavalloissa. Venäjällä ei ole pystytty toimeenpanemaan välttämättömiä vakauttamistoimia eikä rakenteellisia uudistuksia. Yksityistämässä on sen sijaan jossain määrin edetty. Budjettivajaus on pysynyt suurena ja inflaatio nopeana. Työttömyys ei ole vielä sanottavasti muuttunut avoimeksi. Eräissä **muissa siirtymätalouksissa** on saavutettu edistystä. Tuotanto kääntyi viime vuonna kasvuun Puolassa ja lisääntyy tänä vuonna myös Unkarissa, Tsekinmaalla, Virossa ja Latviassa. Inflaatio on hitainta - noin 10 % - Tsekinmaalla, jossa

myös julkinen talous on tervehtynyt. Monissa maissa on edelleen vakavia ongelmia mm. rahoitussektorilla; pankeilla on puutetta pääomasta, on ongelmavelkoja, yritysten välisiä velkasaatavia tai vaikeuksia löytää rahoitusta uusille yksityisille yrityksille.

Kehitysmaissa jatkuu voimakas (5-6 %) taloudellinen kasvu sekä tänä että ensi vuonna. Tuotanto lisääntyy voimakkaimmin Kaakkois-Aasiassa (7 %) ja latinalaisessa Amerikassa (4 %). Kun elpyminen Euroopassa ja Japanissa varmistuu, dynaamisten Kaakkois-Aasian maiden kasvu voi lähivuosina jopa edelleen voimistua. Näiden maiden tuonnin vuotuinen kasvu ylittää 10 %. Maat pyrkivät helpottamaan myös ulkomaisen pääoman tuontia ja investointeja. Tasapainoisen kehityksen suurin riski lienee inflaation kiihtymisessä. Inflaatio pysyy nopeana myös Kiinassa, jossa tuotanto on lisääntynyt lähes 15 prosentin vauhtia. Etelä-Amerikassa kasvu on voimakkainta Chilessä ja Argentiinassa, joissa myös inflaatio on kutakuinkin hallinnassa (6-11 %). Sen sijaan Brasiliassa kuluttajahinnat 15 -kertaistuvat kuluvana vuonna. Vaihtotaseen alijäämä Brasiliassa on kuitenkin vähäinen.

Talouspolitiikka

Julkisen talouden alijäämät ovat laman myötä kohonneet lähes kaikissa markkinatalousmaissa vuodesta 1989 lähtien. Vuonna 1993 alijäämä kohosi OECD-maissa keskimäärin runsaaseen 4 prosenttiin ja Euroopassa yli 6 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Osa vajeesta on

suhdanneluontoista, mutta suuri osa alijäämää on rakenteellista. Useat maat ovatkin tiedostaneet tarpeen supistaa rakenteellista alijäämää, ja jotkut maat ovat jo ryhtyneet toimiin rakenteellisen vajeuksen supistamiseksi lähivuosien aikana.

5. Talous- ja rahaliiton (EMU) lähentymiskriteerien arvioitu kehitys EU-maissa ja EU:n jäsenyyttä hakeneissa maissa vuosina 1994 ja 1995

	Inflaatio (2) %	Korkotaso %	Julkinen sektori			
			vajaus		bruttovelka	
			% BKT:sta			
			1994**	1995**	1994**	1995**
EMU-kriteeri (1)	3.4	8.8	3.0	3.0	60.0	60.0
Alankomaat	2.1	6.4	3.9	3.7	80.9	81.7
Belgia	2.4	7.1	5.8	4.7	146.3	144.8
Espanja	4.5	8.3	7.1	5.9	64.2	67.4
Irlanti	2.5	7.5	2.4	2.6	87.7	84.9
Iso-Britannia	2.9	7.8	6.4	4.3	50.5	52.3
Italia	3.9	8.7	9.7	8.6	118.3	120.7
Kreikka	10.8	..	13.8	12.5	109.5	112.4
Luxemburg	2.8	..	0.4	-0.3	7.9	8.2
Portugali	5.7	..	7.5	6.6	70.6	72.6
Ranska	1.7	6.9	5.9	5.2	57.2	60.6
Saksa	3.1	6.4	2.9	2.8	53.7	64.3
Tanska	2.0	7.0	4.3	3.2	68.5	69.6
Itävalta	2.7	6.4	4.0	3.3	58.5	59.1
Norja	1.4	5.8	2.6	1.8	48.0	50.4
Ruotsi	2.4	7.5	10.7	9.5	92.9	100.8
Suomi	1.5	7.8	4 1/2	5	72 1/2	78 1/2

Lähde: OECD, Euroopan komissio ja kansantalousosasto.

(1) Inflaatio: Kuluttajahintojen nousu saa olla enintään 1,5 prosenttiyksikköä nopeampi kuin hintojen nousu yhteisön kolmessa alhaisimman inflaation maassa (1,9 %).

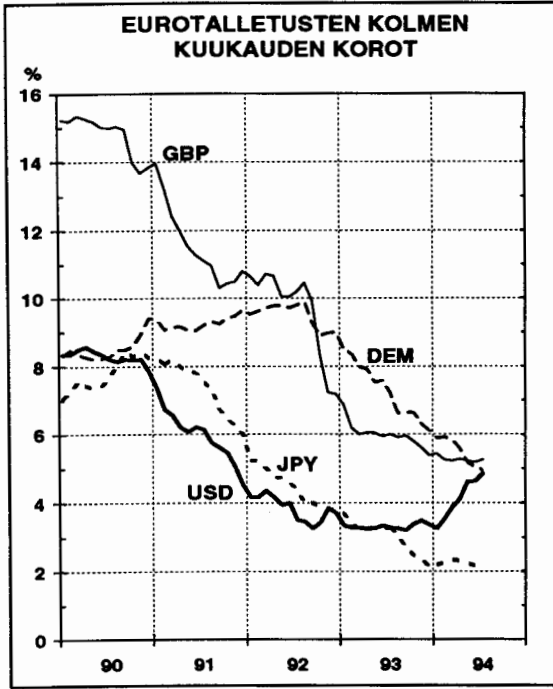
Korkotaso: Pitkäaikainen korko (valtion obligaatiot) saa ylittää enintään kahdella prosenttiyksiköllä kolmen hitaimman inflaation maan korkotason (6,8 %).

(2) Kriteeristä poiketen ennuste koskee yksityisen kulutuksen hintaindeksiä.

Yhdysvalloissa liittovaltion budjettivaje supistuu ripeän noususuhdanteen myötä vuosina 1994-1995 ehkä odotettuakin nopeammin, mutta suunnitteilla olevat terveys- ja hyvinvointiuudistukset lisäävät toteutuessaan menopaineita vuoden 1996 jälkeen ja vaikeuttavat siten alijäämän supistamista vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Useissa Euroopan unionin jäsenmaissa on hyväksytty keskipitkän ajan suunnitelmia budjettialijäämän pienen-

tämiseksi talous- ja rahaliiton (EMU) tavoitteiden saavuttamiseksi. Vajaukset supistunevat kuitenkin varsin hitaasti elpymisen hitauden vuoksi. Unionin jäsenmaissa budjettialijäämä supistunee v. 1994 keskimäärin 5 ½ prosenttiin ja ensi vuonna 5 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. EMU:n alijäämätavoitteen täyttänevät v. 1995 jäsenmaista vain Irlanti, Luxemburg ja Saksa. Julkinen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen lisääntyy

Kuvio 13.

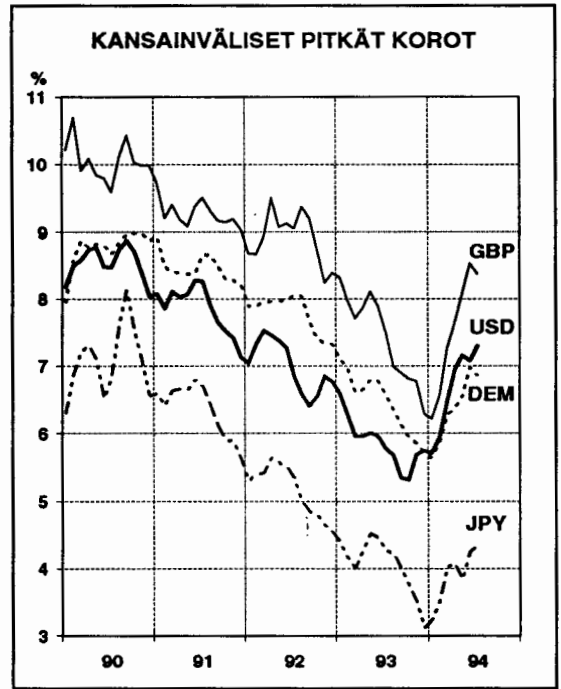

kuitenkin edelleen lähes kaikissa jäsenmaissa ja on ensi vuonna keskimäärin runsaat 70 %. EMU-kriteerin (enintään 60 %/BKT) näyttävät v. 1995 täyttävän vain Iso-Britannia, Luxemburg ja Ranska. Unionin jäsenyyttä hakeneista maista alijäämäkriteerin täyttäneen vain Norja ja velkakriteerin lisäksi Itävalta.

Elvyttävää finanssipolitiikka on kuluvana vuonna vain Japanissa, jossa helmikuussa päätettiin jo neljännessä elvytysohjelmasta.

Yhdysvalloissa rahapolitiikka on ollut keventävää vuoden 1990 lopulta lähtien viime vuoden lopulle saakka. Suidanteiden parannuttua pitkät korot kääntyivät nousuun vuoden 1993 jälkipuoliskolla ja lyhyet korot puolestaan vuoden 1994 alkupuoliskolla. Keskuspankki on kuluvan vuoden alkupuoliskolla kiristänyt raha-

Kuvio 14.

politiikkaa inflaatio-odotusten hillitsemiseksi nostamalla useaan otteeseen yönlykorkoja. Inflaation ei odotetakaan sanotavasti nopeutuvan ensi vuonna. Japanissa rahapolitiikka jatkuu elpymisen tukemiseksi keveänä vielä kuluvana vuonna, mutta suhdannenousun käynnistyttyä sekä lyhyet että pitkät korot saattavat kääntyä lievään nousuun ensi vuonna.

Saksassa vuoden 1992 syksyllä alkanut korkojen lasku on jatkunut kuluvan vuoden alkupuolelle saakka. Viime kuukausina lyhyiden korkojen lasku on kuitenkin merkittävästi hidastunut, ja pitkät korot kääntyivät yleismaailmallisen kehityksen mukaisesti nousuun. Pitkien korkojen odotetaan Saksassa ja muissakin Euroopan maissa, joissa korkokehitys pitkälti perustuu Saksan korkokehitykseen, alenevan vain hieman ensi vuoden loppuun men-

nessä. Sen sijaan lyhyet korot voivat vielä ensi vuonna inflaation hidastuessa alentua noin prosenttiyksikön tämänvuotiselta tasolta.

Euroopassa valuuttamarkkinat ovat rauhoittuneet elokuussa 1993 tehdyn valuuttakurssijärjestelmää koskeneen vaihteluvälin laajennuksen jälkeen, ja keskeiset EMS-valuutat ovat sittemmin palanneet käytännössä pääosin entiseen kapeaan vai-

teluväliin. Rauhallinen valuuttamarkkinakehitys on lisännyt uudelleen uskoa talous- ja rahaliiton toteutumismahdollisuuksiin sitten, kun suhdanteet EU-maissa paranevat lähivuosina. Merkittävimmät kurssimuutokset ovat kuluvan vuoden aikana kohdistuneet dollariin, joka heinäkuussa laski tuntuvasti jeniin nähden. Yhdysvaltojen rahapolitiikan kiristyminen luo kuitenkin edellytyksiä dollarin vahvistumiselle.

Työllisyys

Yhdysvalloissa työllisyys lisääntyy v. 1994 jo kolmatta vuotta. Aikaisempiin noususuhdanteisiin verrattuna työllisyyden paraneminen on ollut hidasta, sillä tuotannon kasvu on ollut vaimeampaa ja tuottavuuden kohoaminen hieman nopeampaa kuin aikaisemmissa vastaavissa suhdannevaiheissa. Työttömyysasteen arvioidaan kuitenkin v. 1995 alenevan alle 6 prosentin eli tasolle, jolloin inflaatiopaineet yleensä alkavat lisääntyä. Myös Isossa-Britanniassa ja Pohjoismaissa työttömyysaste on alkanut laskea, mutta muissa Euroopan maissa työttömyyden huippu saavutetaan vasta kuluvana vuonna, ja työttömyysaste alkaa vähetä vain hitaasti. Euroopassa työttömyysaste pysyneeikin ensi vuonna keskimäärin lähes 12 prosentissa. OECD-maissa keskimäärin työttömyysaste saavuttaa huippunsa (8½ %) tänä vuonna ja alenee hieman v. 1995.

Työttömyyden kasvun taustalla on suhdanneluontoisten syiden ohella merkittävästi rakenteellisia tekijöitä, joiden poistaminen vaatii hallitusten ja parlamenttien toimien ohella työmarkkinaosapuolten myötävaikutusta. OECD:ssä laaditussa työllisyystutkimuksessa, joka julkaistiin kuluvana vuonna, kiinnitetään työllisyyden parantamiseksi huomiota mm. teknologisen tietämyksen lisäämiseen ja käyttöönottoon, työaikojen joustavuuden lisäämiseen, yrittäjäilmapiirin parantamiseen, palkkojen ja muiden työvoimakustannusten joustavuuden lisäämiseen, työllisyysturvapolitiikan uudistamiseen, aktiivisen työmarkkinapolitiikan kehittämiseen, ammattitaidon ja pätevyyden kohottamiseen ja työttömyyskorvausjärjestelmien uudistamiseen.

6. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	prosenttia				
Yhdysvallat	6,7	7,4	6,8	6 1/2	6
Japani	2,1	2,2	2,5	3	3
Iso-Britannia	8,3	10,0	10,3	9 1/2	9
Ranska	9,5	10,4	11,7	12 1/2	12
Saksa	6,7	7,7	8,9	10	10
Norja	5,5	5,9	6,0	5 1/2	5
Ruotsi	2,9	5,3	8,2	8	8
Suomi	7,6	13,1	17,9	18 1/2	16 1/2
Tanska	10,5	11,2	12,2	11	10 1/2
OECD-Eurooppa	8,6	9,6	10,7	11 1/2	12
OECD	7,0	7,8	8,2	8 1/2	8 1/2

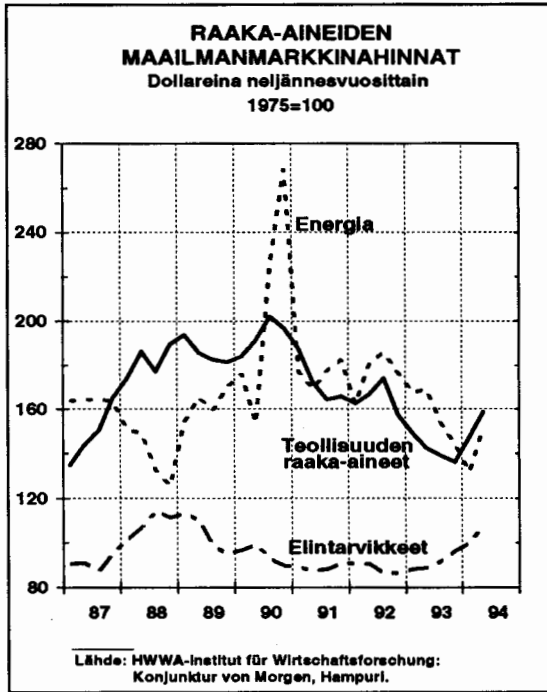
Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

Hinnat ja palkat

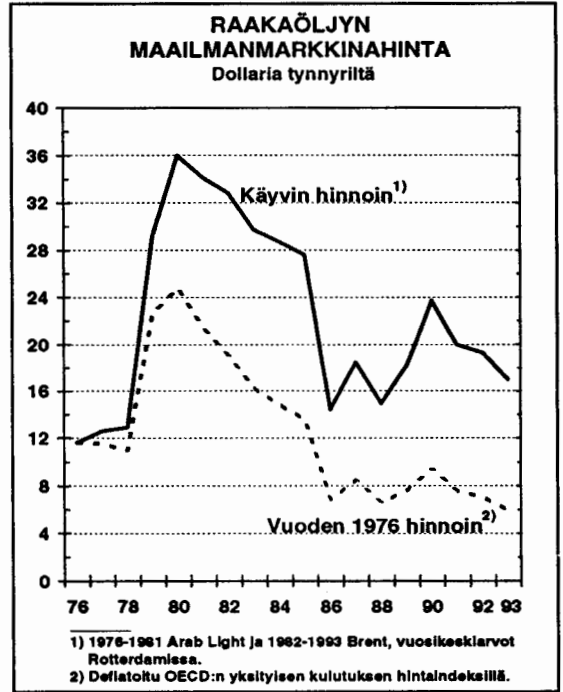
Hinta- ja kustannuspaine on OECD-maissa alentunut vuodesta 1990 lähtien, ja kuluttajahintojen nousu on hidastunut 3 prosenttiin kuluvana vuonna. Yhdysvalloissa hinta- ja palkkapaine on vähitellen voimistumassa, ja se vahvistunee selvästi ensi vuonna, jolloin sekä yksikkötyökustannusten että kuluttajahintojen nousu nopeutuu tämänvuotisesta. Hintapaineita lisää raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen ennustettu kohoaminen. Suhdannevaihe-

erojen vuoksi inflaation odotetaan Euroopassa sen sijaan hidastuvan edelleen vuosina 1994-1995. EU-maissa kuluttajahinnat nousevat tänä ja ensi vuonna vain 2 ½-3 % ja yksikkötyökustannukset enintään prosentin. Nimellispalkkojen nousuksi arvioidaan 3 %. Etenkin Saksassa hinta- ja kustannuspaineet ovat hellittäneet merkittävästi parin vuoden takaisesta; kuluttajahintojen arvioidaan nousevan tänä vuonna 3 % ja ensi vuonna vain 2 %.

Kuvio 15.

Kuvio 16.

7. Yksikkötyökustannukset yritystoiminnassa

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	3,8	2,4	2,3	2 1/2	3
Japani	1,6	1,6	0,5	- 1/2	0
Saksa(1)	2,8	5,8	3,8	- 1/2	1/2
Ranska	3,7	1,1	1,5	- 1/2	- 1/2
Iso-Britannia	6,7	3,3	0,8	2	2
Italia	8,2	4,1	1,2	0	1
Kanada	4,2	2,2	1,2	0	1
Keskimäärin	3,8	2,7	1,8	1	1 1/2
Ruotsi	6,0	0,2	-2,5	-1	1/2
Suomi(2)	5,9	-8,0	-6,6	-4	- 1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Läntinen Saksa vuonna 1991.

(2) Tehdasteollisuus.

8. Kuluttajahinnat¹⁾ OECD-maissa

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	muutos, prosenttia				
EU	5,3	4,5	3,8	3	2 1/2
Alankomaat	3,4	3,0	2,1	2	2
Belgia	2,5	2,1	2,8	2 1/2	2
Iso-Britannia	7,4	4,8	3,5	3	3
Italia	6,8	5,3	4,8	4	3
Ranska	3,2	2,4	2,1	1 1/2	1 1/2
Saksa (2)	3,7	4,7	4,0	3	2
Tanska	2,2	2,1	1,5	2	2 1/2
EFTA	6,1	3,5	3,9	2	2 1/2
Itävalta	3,5	3,8	3,6	2 1/2	2
Norja	4,1	2,6	1,9	1 1/2	2
Ruotsi	10,1	2,6	6,1	2 1/2	3 1/2
Suomi	5,6	4,1	3,9	1 1/2	2
Sveitsi	5,7	4,1	2,9	1	2 1/2
OECD-Eurooppa (3)	5,3	4,4	3,8	3	2 1/2
Japani	2,5	2,1	1,0	1/2	1/2
Yhdysvallat	4,3	3,3	2,7	2	3
OECD	5,1	4,2	3,5	3 1/2	3 1/2
OECD Suomen vuoden 1993 vientiosuuksilla painotettuna	5,4	3,6	3,5	2 1/2	2 1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

(1) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

(2) Läntinen Saksa vuonna 1991.

(3) Pl. Turkki.

Maailmankauppa

Maailmankaupan kasvu hidastui v. 1993 kolmeen prosenttiin OECD-maiden sisäisen kaupan hidastumisen seurauksena. Tänä ja ensi vuonna maailmankaupan kasvuvauhti kohoaa 7 prosentin tienoille Euroopan ja Japanin talouksien elpyessä. Voimakkaim-

min ulkomaankauppa lisääntyy Kaakkois-Aasian maissa, joissa sekä vienti että tuonti kasvavat yli 10 prosentin vauhdilla.

Vaihtotaseen vajuus Yhdysvalloissa kasvaa lievästi noususuhdanteen jatkuessa. Elpy-

minen Euroopassa on paljolti perustunut nettoviennin kasvuun, ja vaihtotase on muuttunut lievästi ylijäämäiseksi. Kaikissa Pohjoismaissa vaihtotase on tänä ja ensi vuonna ylijäämäinen, ja Saksassa alijäämä on poistumassa. Japanissa vahvasta jenistä

huolimatta vaihtotaseen ylijäämä (3 %/ BKT) pienenee vain vähän. Aasian dynaamisissa talouksissa vaihtotase osoittaa yli kolmen prosentin ylijäämää. Kehitysmaissa vaihtotaseiden alijäämät ovat lisääntyneet.

9. Tavaravienti ja -tuonti OECD-maissa

	1992	1993*	1994**	1995**	1992	1993*	1994**	1995**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	6,6	4,2	8	7 1/2	-1,2	-1,3	-1/2	1
Japani	1,7	-1,9	1	3	-0,1	-4,7	-3	1/2
Saksa	2,1	-5,7	5	7 1/2	-0,6	-4,7	1/2	1 1/2
Iso-Britannia	3,6	4,1	5	7	0,0	8,3	3	3 1/2
OECD	4,0	1,8	6	7	-0,5	0,3	1	2
Tuonti								
Yhdysvallat	10,4	11,6	11	7 1/2	-1,5	-2,5	-1 1/2	1/2
Japani	-0,6	3,7	9 1/2	7 1/2	-6,9	-12,4	-5 1/2	1
Saksa	2,3	-9,6	1 1/2	6	-3,4	-5,5	-1/2	1 1/2
Iso-Britannia	6,2	3,6	7	7	-0,6	6,7	2 1/2	3 1/2
OECD	4,3	1,3	6	6 1/2	-1,8	-0,9	1/2	2

Lähde: OECD.

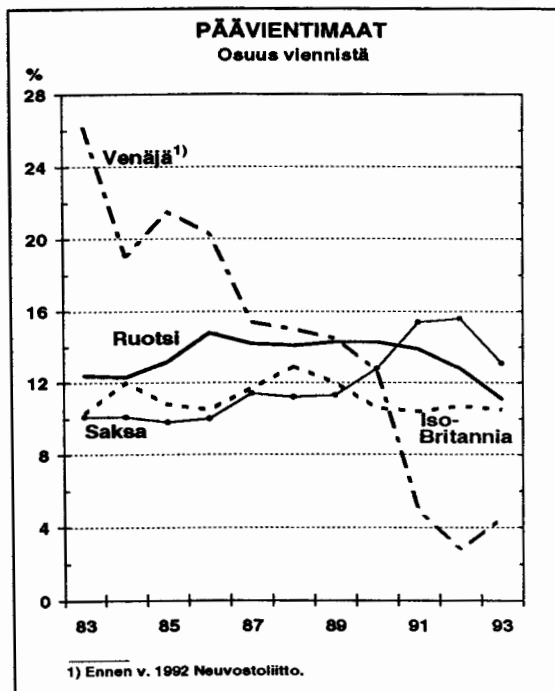
3 Ulkomaankauppa

Vienti

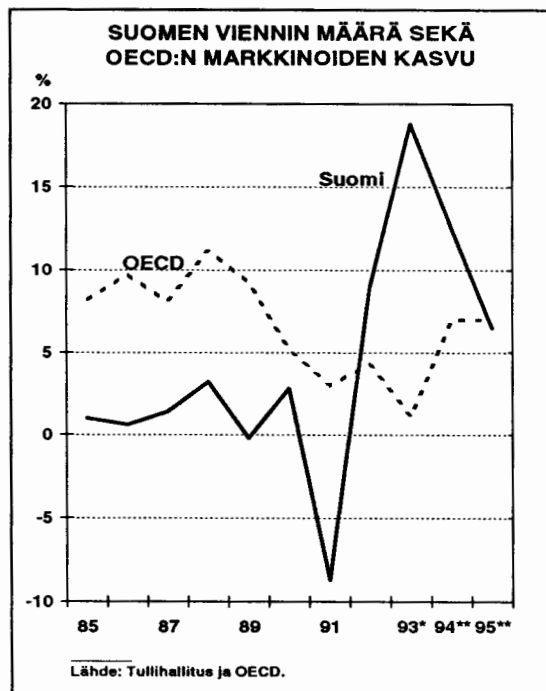
Tavaroiden ja palvelusten vienti on kasvanut nopeasti lähes kolmen vuoden ajan. Tänä aikana viennin määrä on kohonnut lähes 50 %. Sen suhde bruttokansantuotteeseen nousee tänä vuonna jo 36 prosenttiin. Tähän mennessä viennin kasvu on perustunut kohentuneeseen hintakilpailukykyyn sekä kotimaisen kysynnän laskun aiheuttamaan vientitarjonnan lisäykseen. Vientikykyntä on kehittynyt heikommin; varsinkin perinteiset vientimarkkinat Euroopassa ovat olleet parin viime vuoden ajan lamassa.

Vientiä on viime vuosina haitannut myös se, että metsäteollisuustuotteiden markkinoilla on ollut pitkään tuntuva liikkakapasiteettia. Monien metsäteollisuustuotteiden maailmanmarkkinahinnat alenivat 1990-luvun alkuvuosina 30-50 %. Viennin määrä on kasvanut selvästi, mutta paperiteollisuuden markkamääräiset vientihinnat ovat edelleen vuoden 1990 tasolla. Tästä aiheutunut vaihtosuhteen heikkeneminen samoin kuin aina tähän saakka alijäämäisenä pysynyt vaihtotase ovat estäneet viennin no-

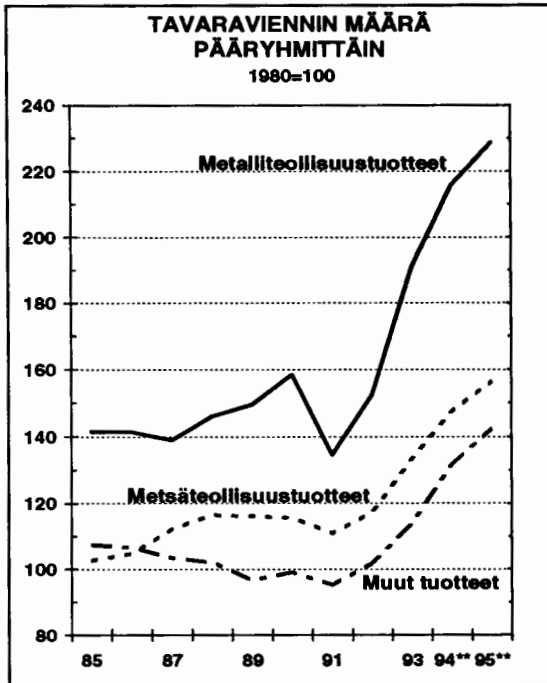
Kuvio 17.

Kuvio 18.

Kuvio 19.

peasta määrällisestä kasvusta aiheutuneiden myönteisten kokonaistaloudellisten vaikutusten esiintuloa.

Tämän vuoden aikana kansainvälinen suhdannetilanne näyttää kääntyneen olennaisesti paremmaksi.

Kysyntä on alkanut jälleen kasvaa perinteisesti tärkeillä Euroopan markkinoilla kuten Ruotsissa ja Saksassa. Toisin kuin monena aiempina vuotena kansainväliset taloudelliset järjestöt kuten OECD ovat korjanneet ennustelukujiaan ylöspäin. Esimerkiksi Suomen vientimarkkinoiden arvioidaan kasvavan tänä vuonna 5½ % ja ensi vuonna 7 %. Vielä puoli vuotta aiemmin vastaavat arviot olivat noin prosenttiyksikön alempia. Vienti Euroopan ulkopuolelle on pysynyt viimevuotisella tasolla.

Toinen kansainvälisten suhdanteiden elpymisen vaikutus koskee raaka-aineiden hintakehitystä. Yleisen raaka-ainehintojen nousun myötä selluloosan hinnat kääntyivät nousuun jo viime vuoden lopulla. Viime kuukausien aikana myös paperiteollisuuden maailmanlaajuinen liikkapasiteetti on alkanut purkautua kysynnän kasvun nopeutuessa. Näyttääkin siltä, että vientihintojen ja samalla myös vientitulojen nousu voi nopeutua selvästi vuoden jälkipuoliskolla ja ensi vuoden aikana.

Jos Suomen jäsenyys Euroopan unionissa toteutuu ensi vuoden alusta, merkittävä osa nykyisestä ulkomaankaupasta erotellaan tilastoissa EU:n sisäkaupaksi. Sisäkauppa on EU:n sisämarkkinoiden piirissä käytävää ulkomaankauppaa, jossa erilaisia kaupan esteitä on olennaisesti vähemmän kuin perinteisessä ulkomaankaupassa. Tuotannon-tekijöiden vapaa liikkuminen tuonee pitämällä aikavälillä muutoksia tuotannon ja kaupan rakenteeseen, mutta lyhyellä aikavälillä vaikutukset koskevat ennen muuta tavaroiden ja palvelusten liikkuvuutta. Samansuuntaisia vaikutuksia on jo voimaan tulleella ETA-ratkaisulla. Kaupan esteiden poistuminen merkitsee vientikynnysten alenemista.

Kotimaisen kysynnän heikkous, hintasuhteiden muutokset sekä parantunut kilpailukyky ovat lisänneet yritysten vientihalukkuutta. Sellaisten vientiyritysten määrä, jotka veivät yli 100 000 markan arvosta, lisääntyi vuosina 1991-1993 lähes 60 %. Tämä merkitsi yli 2 300 uutta viejää parin vuoden aikana. Kysymys lienee ennen muuta pienistä ja keskisuurista yrityksistä, jotka ovat vasta avaamassa vientimarkkinoita. Voidaan arvioida, että sama suuntaus jatkuu edelleen tänä ja ensi vuonna kaupan esteiden väistyessä integraation vuoksi.

10. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1993	1991	1992	1993*	1994**	1995**	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	1,3	-11	-17	47	60	5	34	24	8	10	3
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,6	-16	6	36	18	8	3	13	12	3	3
Tekstiili-, vaate- ja nahkateollisuus	2,3	-30	-1	5	12	7	12	7	4	2	4
Puutavateollisuus	8,1	-10	7	39	20	6	-1	6	0	6	6
Paperi- ja graafinen teollisuus	27,9	-3	5	10	8	6	-4	4	5	2	7
Kemiallinen teollisuus	10,6	11	12	6	9	8	0	3	10	3	4
Metallien perusteollisuus	8,8	11	12	8	10	7	-5	7	6	3	3
Metallituote- ja koneteollisuus	35,9	-21	14	30	14	6	4	8	3	4	3
Muut tavarat	2,4
Tavaravienti(1)	100,0	-8,7	9,0	18,8	12 1/2	6 1/2	0,5	6,2	5,1	3	4 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti(1)		-6,6	10,0	16,6	12	6 1/2	-1,5	6,7	6,5	2 1/2	4 1/2

(1) Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Vientirytysten lisääntyminen kasvattaa vientiteollisuuden kapasiteettia, jonka puute näyttäisi olevan merkittävin viennin kasvun jatkumista haittaava uhkatekijä lyhyellä aikavälillä. Kapasiteetin käyttöasteet ovat yleisesti kohoamassa ja varsinkin metsäteollisuudessa puute sopivasta raaka-aineesta saattaa rajoittaa tuotannon ja viennin kasvumahdollisuuksia.

Tänä vuonna viennin määrä lisääntyy 12 %, ja vientihinnat kohoavat keskimäärin 2½ %. Ensi vuonna viennin kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan 6½ prosenttiin. Vientihintojen nousu sen sijaan nopeutuu 4½ prosenttiin.

Metalliteollisuuden viennin määrän arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 13 %. Ensi vuoden näkymiä varjostaa jossain määrin

kansainvälisen korkotason kohoaminen, joskin teollisuus- ja rakennusinvestointien odotetaan elyvän selvästi monissa Euroopan maissa. Metallien hinnat ovat nopeasti kohoamassa.

Metsäteollisuustuotteiden viennin määrä lisääntyy tänä vuonna 11 %. Erityisesti mekaanisen metsäteollisuuden viennin kasvu on ollut tuntuva. Myös paperiteollisuuden markkinat ovat nopeasti elpymässä pitkään kestäneen vaikean taantumien jälkeen. Kun kapasiteetin käyttöaste on jo verrattain korkea, viennin määrä ei voi enää ensi vuonna lisääntyä kovinkaan nopeasti. Markkamääräiset vientihinnat sen sijaan nousevat keskimäärin 2½ %.

Monet perinteiseen kotimarkkinateollisuuden kuuluneet teollisuusyritykset ovat

avanneet parin viime vuoden aikana vientiä erityisesti Suomen lähialueiden nopeasti kasvaneille markkinoille. Varsinkin kauppa Baltian maiden kanssa on moninkertaistunut. Näiden maiden yhteenlaskettu osuus Suomen viennistä on noussut jo lähes 3 prosenttiin. Tämä on huomattavasti enemmän kuin usein vertauskohtana käytettynä maailmansotien välisenä aikana, jolloin vastaava osuus oli prosentin suuruusluokkaa. Neljännes näihin maihin suuntautuva viennistä koostuu kulutustavaroista, joiden osuus viennistä muuten on verrattain vähäinen. Myös vienti Venäjälle on

kasvanut nopeasti. Ripeimmin lisääntynyt erä oli elintarvikkeiden ja nautintoaineiden vienti, jonka osuus oli lähes kolmannes Venäjän viennistä.

Palvelusten vienti on lisääntynyt verraten hitaasti. Kuljetustulot ovat selvässä kasvussa, ja vuoden loppua kohden myös matkustustulojen odotetaan kasvavan. Tulot muiden palveluiden viennistä, mikä heijastaa erityisesti suunnittelu- ja rakennusviiennin kehitystä, ovat myös vähitellen lisääntymässä näiden alojen tilauskantatietojen mukaan.

Tuonti

Tavaratuonnin määrä kasvoi kymmeneksen vuoden 1994 alkupuoliskolla. Kun kotimaisen kysynnän supistuminen on nyt päättymässä, tuonti elpyy myös investointi- ja kestopulustavaroitten osalta. Lisäksi vienniteollisuustuotannon vahva kasvu pitää yllä raaka-aineiden tuonnin kasvua.

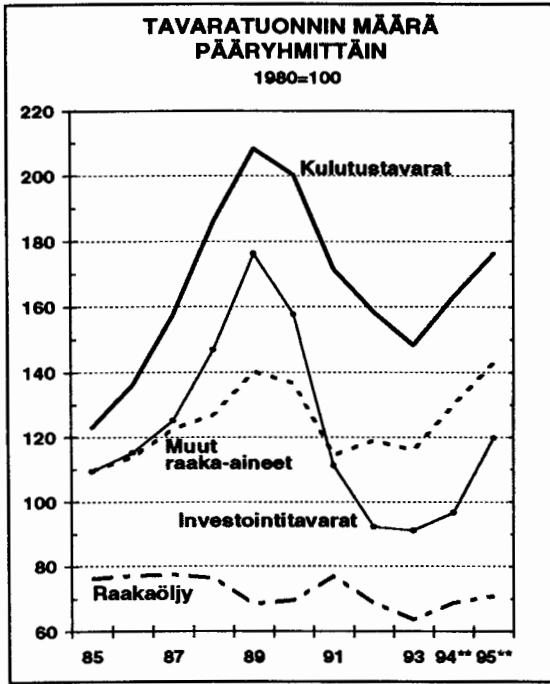
Useimpien teollisuusalojen raaka-aineiden ja väli tuotteiden tuonti kasvaa tänä vuonna, mutta erityisen paljon lisääntyvät tuontitoimitukset metalli- ja koneteollisuuteen. Raakaöljyn tuonti palautuu normaaliksi viivemuotisen jalostamon huoltoiseisokin jälkeen. Kulutustavaroitten tuonti kääntyi

11. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1993	1991	1992	1993*	1994**	1995**	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Raaka-aineet ja tuotantotarvikkeet	59,1	-14	2	-3	12	9	2	11	13	-1	6
raakaöljy	6,0	11	-11	-7	8	3	-10	7	12	-5	6
muut raaka-aineet	53,1	-16	4	-2	12	10	3	12	14	-1	6
Polttoaineet	4,6	-13	15	16	2	2	1	4	9	-3	2
Investointitavarat	14,9	-30	-17	-1	6	24	2	15	17	0	2
Kulutustavarat	20,4	-14	-8	-6	10	8	4	6	8	-1	2
Muut tavarat	1,0
Tavaratuonti(1)	100,0	-16,7	-2,1	-3,4	9 1/2	11	2,3	10,5	12,4	-1	4 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti(1)		-11,7	1,1	0,3	5	9 1/2	0,6	7,2	8,6	1	4

(1) Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

Kuvio 20.

nousuun vuoden 1993 lopulla. Esimerkiksi henkilöautojen tuonti on kasvanut, kun vanhentunutta autokantaa on alettu uusia; tuonti oli v. 1993 enää kolmannes vuoden 1989 huippulukemista. Kulutusodotusten vahvistuminen lisäsi kulutustavaroiden tuontia laajemminkin vuoden 1994 alkupuoliskolla. Myös investointitavaroiden tuonti alkaa vähitellen lisääntyä, sillä kone-

ja laiteinvestoinnit ovat elpymässä. Palvelusten tuonti sitä vastoin supistuu, kun kotitalouksien ulkomaanmatkailu vähentyy edelleen tuntuvasti. Kaikkiaan tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrä kasvaa tänä vuonna keskimäärin 5 %.

Tuonnin kasvu kiihtyy ensi vuonna, kun kone- ja laiteinvestointeja toteutetaan yhä enemmän. Raaka-aineiden tuonnin vahva kasvu tasoittunee hieman, samoin kulutustavaroiden. Tulokehityksen parantuessa ulkomaanmatkailu lisääntyy, eikä palvelusten tuonti enää supistu. Tuonnin määrä kasvane 9½ %.

Vuosina 1992 ja 1993 tuontihinnat nousivat tuntuvasti markan devalvoitumisen vuoksi. Keväästä 1993 kevääseen 1994 markka vahvistui. Kun myös raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen lasku jatkui vuoden 1993 loppuun ja raakaöljyn osalta kevääseen 1994, tavaratuonnin yksikköarvo oli vuoden 1994 alkupuoliskolla keskimäärin 3½ % edellisvuotista alempi. Nyttemmin raaka-aineiden hinnat ovat olleet vahvassa nousussa, ja markan kurssi on pysynyt vakaana, joten tuontihintojen arvioidaan nousevan loppuvuonna 1994. Vuosikeskiarvona tuontihinnat pysyvät v. 1994 lähes ennallaan, mutta kohoavat ensi vuonna 4 %.

Vaihtotase

Vuonna 1994 kauppataase vahvistuu jo viidettä vuotta. Vuodesta 1992 alkaen tasetta on parantanut ennen kaikkea viennin vahva kasvu. Tavarakaupan vaihtosuhte heikentyi 6½ % vielä v. 1993, mutta kohentuu arviolta 4 % tänä vuonna ja hieman myös ensi vuonna. Kotimaisen kysynnän elpyminen nostaa kuitenkin tuontikysyntää niin, että

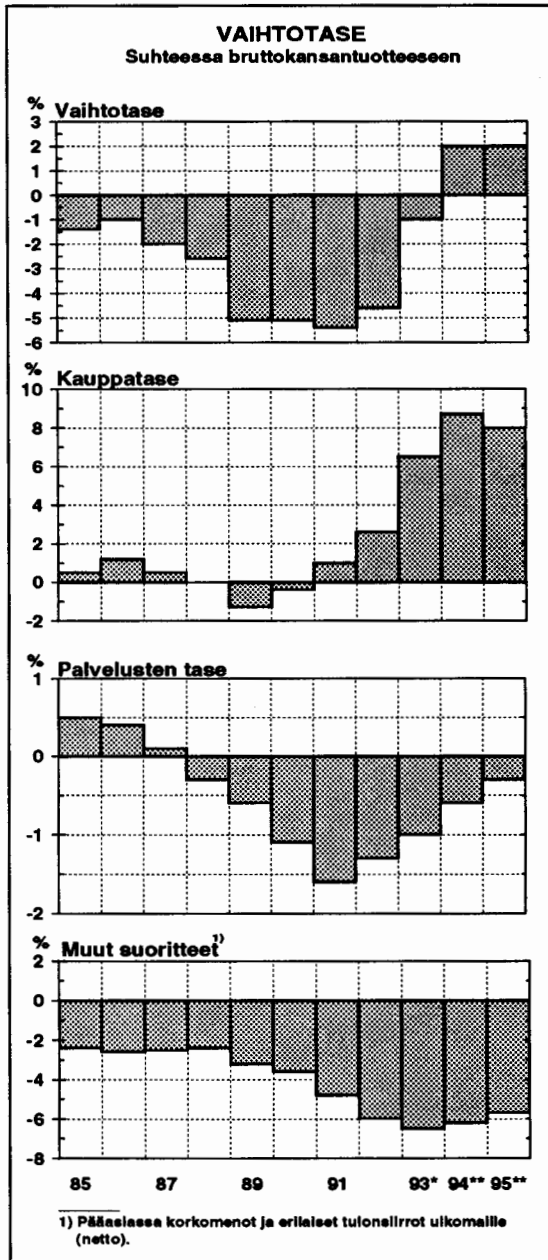
v. 1995 tuonnin määrä kasvaa nopeammin kuin viennin, ja kauppataaseen ylijäämän kasvu pysähtyy.

Kotimaisen kysynnän lamasta huolimatta palvelutaseen alijäämä on supistunut vitkaan. Matkustusmenojen vähentyminen ja matkailutulojen kasvu sekä lisääntyneet

kuljetustulot ovat tosin parantaneet tasetta, mutta muut, mm. vientiponnistuksiin ja lainanottoon liittyvät palvelumenot ovat kasvaneet nopeammin kuin muut palvelu-

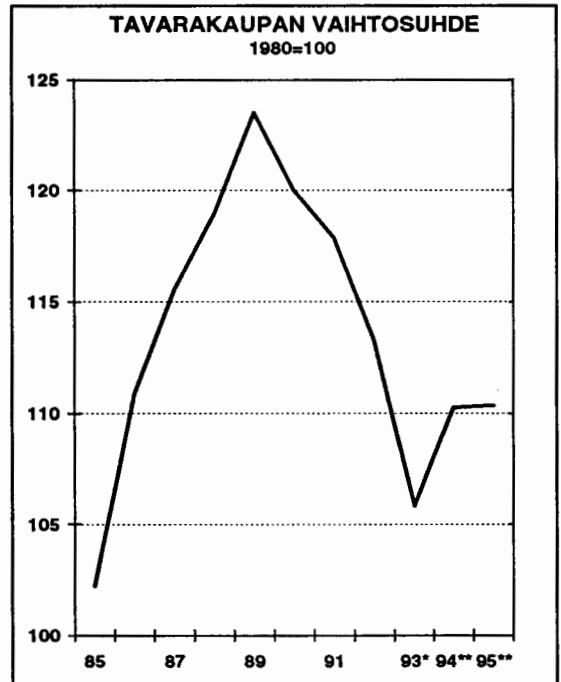
tulot (projektivienti- ym. tulot). Matkustustaseen alijäämä on supistunut 6 mrd. markasta v. 1991 noin 2 mrd. markkaan v. 1993 ja supistunee ½ mrd. markkaan v. 1994. Suhdannousun vahvistuessa ulkomaanmatkailu lisääntynee, ja taseen kohtuminen saattaa pysähtyä. Palvelutaseen alijäämä pienenee vajaa 2 mrd. mk tänä vuonna ja 1 mrd. mk ensi vuonna.

Kuvio 21.

Kehitysavun supistukset ovat viime vuosina pienentäneet tulonsiirtojen taseen vajetta, mutta EU-jäsenyyteen liittyvät maksut lisäsivät alijäämää v. 1995. Vuoden 1994 alkupuoliskolla tuotannon tekijätulojen alijäämä ei enää kasvanut, kun vaihtotase oli saavuttanut tasapainon ja markka oli vahvistunut edellisvuotisesta. Ulkomaisen nettovelan supistuminen vähentää nettokorkomenoja ulkomaille.

Kuvio 22.

12. Vaihtotase

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti (1) (+)	91 100	105 809	132 550	154 400	171 800
Tavaratuonti (1) (-)	86 348	93 188	101 494	110 200	128 100
Kauppataase	4 752	12 621	31 056	44 200	43 700
Palvelusten vienti (+)	18 189	22 463	26 694	27 900	30 700
Palvelusten tuonti (-)	26 074	28 690	31 322	30 700	32 400
Palvelusten tase	-7 885	-6 227	-4 628	-2 800	-1 700
Tavaroiden ja palvelusten tase	-3 133	6 394	26 428	41 400	42 000
Tuotannontekijätulot, netto	-19 569	-24 811	-28 608	-28 400	-27 000
Tulonsiirrot, netto	-3 995	-3 618	-2 564	-3 000	-4 000
Vaihtotase	-26 697	-22 035	-4 744	10 000	11 000
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	-5,4	-4,6	-1,0	2	2

(1) Sisältää tavarakaupan korjauseurat.

Vaihtotaseen arvioidaan olevan tänä vuonna 10 mrd. mk ja ensi vuonna 11 mrd. mk ylijäämäinen. Vaihtotaseen muuttuminen

ylijäämäiseksi pienentää ulkomaista nettovelkaa, mutta velka pysyy pitkään ongelmallisen korkeana.

13. Ulkomainen nettovelka

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
Ulkomainen nettovelka					
mrd. mk	173,6	228,7	265	258	247
% bruttokansantuotteesta	35,4	48,0	55 1/2	50 1/2	45
Pääomakorvaustase (1)					
mrd. mk	-18,7	-24,0	-27,1	-27	-25 1/2
% tavaroiden ja palvelusten viennistä	17,1	18,7	17,0	15	12 1/2

(1) Pääasiassa ulkomaisen nettovelan korot.

4 Tuotanto

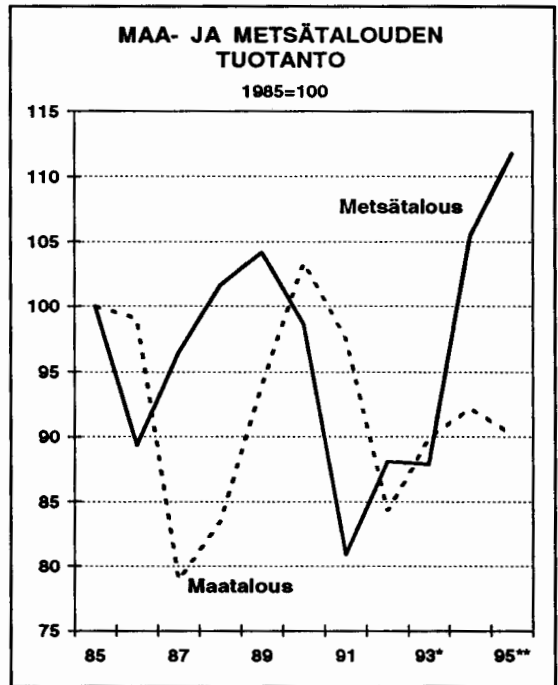
Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto lisääntyi 3½ % v. 1993. Leipäviljasato oli 75 % ja rehuviljasato neljänneksen suurempi kuin v. 1992. Meijerimaidon tuotanto säilyi lähes ennallaan, mutta lihaa tuotettiin edellisvuotta vähemmän.

Vuonna 1994 viljelty peltoala on hieman viimevuotista suurempi. Kesän kuivuus alentaneekin hehtaarisatoja niin, että kokonaissato jäänee määrältään keskimääräiseksi. Maidon ja kananmunien tuotannon arvioidaan tänä vuonna lisääntyvän. Lihan tuotanto säilynee ennallaan. Kun lihan kulutus edelleen supistuu, ylituotanto pysyy suurena. Hyvien rehusatojen takia keskituotokset kotieläintaloudessa ovat suurentuneet. Kaikkiaan maataloustuotannon ennustetaan kasvavan tänä vuonna 2½ %.

Kuvio 23.

14. Maataloustuotanto

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	-5,9	-12,6	3,7	2 1/2	-2 1/2	-1,4
Kokonaissato	-11,2	-15,2	15,2	-0,6
Kokonaissato/ha	1,2	-12,4	13,5	2,0
Leipäviljasato	-47,3	-47,9	76,4	-4,3
Maidon tuotanto	-9,3	-3,2	-0,5	2	-2	-2,9
Meijerivoin tuotanto	-4,5	-4,6	-2,5	5	-3	-4,0
Lihan tuotanto	-0,7	-2,0	-5,9	0	-1	-0,1

15. Valtion tuki maataloudelle ja elintarvikkeille

	1989	1990	1991	1992	1993
	miljoonaa markkaa				
Maataloustuotanto	4 886	5 247	6 047	6 247	5 506
hintapoliittinen tuki	2 990	3 375	3 564	3 782	3 594
maatalouden rakenteen kehittäminen	989	1 129	1 104	1 180	1 011
muut	908	743	1 380	1 285	901
Elintarvikkeet	735	738	911	734	814
hintatuki	661	680	874	690	710
muut	74	58	37	44	104
Markkinointi	3 338	4 720	5 079	4 261	3 952
vientituki	2 403	3 481	3 838	3 134	2 689
viennin liikevaihtoverotuki	492	753	885	748	712
hinnanerokorvaukset, jalostevienti	393	486	355	379	551
muut	50	0	-	-	-
Yhteensä, bruttomenot	8 959	10 705	12 037	11 243	10 272
Yhteensä, nettomenot(1)	7 784	8 991	9 896	8 700	8 043

(1) Valtion bruttomenoista on vähennetty valtion kantamat vero- ja maksutulot. Valtion lainatuki on määritetty laskentakoron (= valtionvelan efektiiviset kustannukset) ja maksettujen korkojen erotuksena; lisäksi on otettu huomioon mm. vapaavuosien lyhennyserät ja maksuvapautukset.

EU-jäsenyyden vaikutuksia maataloustuotannon määrään ja arvoon v. 1995 on tässä vaiheessa vaikea arvioida, koska lopullisia päätöksiä mm. siirtymäkauden järjestelyistä ja kansallisista tukitoimista ei ole tehty. Maidon tuotanto säilynee suunnilleen ennallaan ainakin alkuvuoden, sillä tämän vuoden rehut käytettäneen joka tapauksessa tiloilla. Kansallinen maitokiintiö sallisi tuotannon pienen lisäämisenkin. Samoin viljely peltoala voi kiintiön puitteissa kasvaa tämänvuotisesta. Ensi vuonna maataloustuotannon arvioidaan supistuvan pari prosenttia, jos sato on normaali.

Metsätalous

Maaliskuussa 1994 tuli voimaan Metsäteollisuus ry:n ja MTK:n puukauppasopimus, joka koskee puun hintoja ja myyntimääriä 1.3.1994-28.2.1995. Tavoitteena on 38 milj. m³ ostot yksityismetsistä sopimushintaan, joka on noin 9 % vuoden 1993 lopun tason yläpuolella. Tämä nostaa hintoja viime vuodesta keskimäärin 20 %.

Puukauppasopimuksen ansiosta ensimmäisen vuosipuoliskon pysty- ja hankinta-

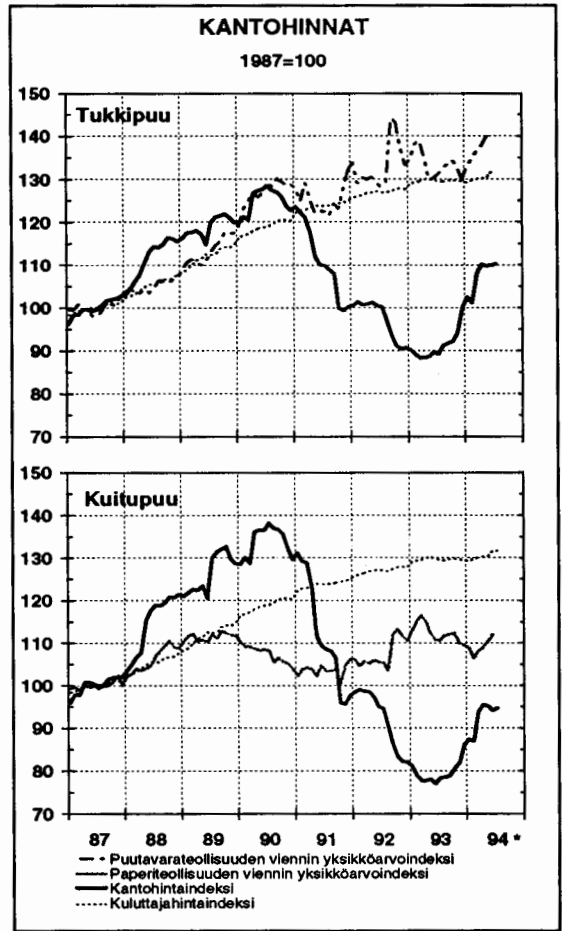
kauppojen määrä oli kolminkertainen viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna, ja ensimmäiselle sopimusneljännekselle asetettu tavoite ylitettiin selvästi. Viime vuoden ennätyksellisen alhaiset varastot ovat kevään vilkkaiden kauppojen ansiosta taas normaalitasolla.

Tänä vuonna metsätalouden tuotannon määrä lisääntyy 20 % ja hakkuiden määrä 25 %. Se tosin edellyttää hakkuissa 40 prosentin kasvua loppuvuonna, sillä alkuvuonna hakkuut olivat vain kymmenksen viimevuotisia suuremmat. Hakkuita kasvatetaan metsäteollisuuden kysyntä sekä varastojen täyttäminen.

Raakapuuta tuodaan tänä vuonna saman verran kuin viime vuonna. Tuonti on pääasiassa kuitupuuta, ja paperiteollisuudessa tuontiraaka-aineen osuus pysyy jokseenkin samalla tasolla kuin viime vuonna (16 % käytöstä). Raakapuun vienti lisääntyy viime vuodesta, mutta pysyy metsäteollisuuden puunkäyttöön nähden vähäisenä.

Ensi vuonna metsäteollisuuden hyvä markkinatilanne lisää metsätalouden tuotantoa.

Kuvio 24.

16. Metsätalouden tuotanto ja työvoima

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	-20,8	12,9	-0,1	25	6	-0,6
tukkipuu	-22,1	15,4	3,7	-1,2
kuitupuuta	-19,7	11,0	-3,2	-0,1
Metsätalouden tuotanto yhteensä(1)	-17,9	8,8	-0,2	20	6	-0,8
Työllisyys(2)	-18,0	-2,1	-4,4	1 1/2	0	-6,1

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Työtunteina.

Koska hakatut varastot on nyt täydennetty normaalitasolle, hakkuiden ennustetaan kasvavan metsäteollisuuden tuotannon kanssa samassa tahdissa, 6 %.

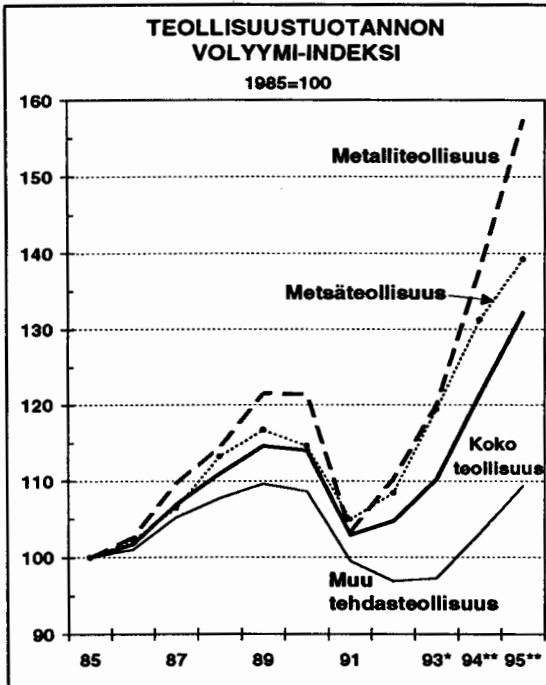
(Tilastoaineisto kuviossa sisältää metsäteollisuuden joulukuussa maksaman pystykauppojen aikaisuuslisän, mutta ei takuuhinnoittelun perusteella syys-marraskuun pystykaupoille takautuvasti maksettuja lisä.)

Teollisuus

Teollisuustuotanto lisääntyi vuoden alkupuoliskolla liki 11 %; myös kotimarkkinatoimialojen tuotanto alkoi nousta. Tämän vuoden alkupuolella on lisääntynyt erityisesti investointitavaroiden tuotanto, yli 15 %, mutta kulutustavaroidenkin tuotannon kasvu on kiihtynyt viime vuoden 1½ prosentista 8 prosenttiin.

Teollisuustuotanto ylitti viime vuoden loppukuukausina lamaa edeltäneen tuotannon tason. Kaikilla toimialoilla lamaa edeltänyttä tasoa ei kuitenkaan ole saavutettu. Tupakkatuotteiden, vaatteiden, nahkatuotteiden ja jalkineiden valmistuksessa, graafisessa teollisuudessa, rakennusaineiteollisuudessa sekä koneteollisuudessa tuotanto on vielä alle lamaa edeltäneen tason. Sen sijaan kasvu on ollut erittäin nopeaa sähkötekniisessä teollisuudessa sekä metallien valmistuksessa ja metsäteollisuudessa. Tämän vuoden alkupuolella myös kuluneuvoteollisuuden tuotannon kasvu on vauhdittunut varsin nopeaksi.

Kuvio 25.

Tehdasteollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli alimmillaan vuoden 1991 jälkipuoliskolla, hieman alle 80 %. Siitä se on jatkuvasti kohonnut, ja oli vuoden 1994 kesällä 87 %. Toimialoittain kapasiteetin käyttöasteen nousu on kuitenkin seurannut varsin heikosti tuotannon kehitystä. Sekä metsäettä metalliteollisuudessa kapasiteetin käyttöasteen nousu on ollut suhteellisesti vain noin puolet tuotannon kasvusta, kun taas muussa tehdasteollisuudessa kapasiteetin käyttöaste on kohonnut, vaikka tuotanto ei ole kasvanut. Metsä- ja metalliteollisuudessa on ilmeisesti voitu alhaisista investoinneista huolimatta lisätä kapasiteettia pie-

nehköin parannuksin. Lisäksi työajan joustot ja vuorotyö lienevät lisänneet olemassa olevan kapasiteetin käyttöä tavalla, joka ei ilmene täysin kapasiteetin käyttösteluvuissa. Muussa tehdasteollisuudessa taas kapasiteettia on purettu, joillakin toimialoilla merkittävästikin (vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuudessa sekä rakennusaine-teollisuudessa). Jäljellä olevien yritysten korkeampi kapasiteetin käyttöaste nostaa näin ollen keskiarvoa.

Kapasiteetin käyttöaste ei ainakaan vielä estä tuotannon lisäämistä, vaikka poikkeuksiakin alkaa olla eräillä toimialoilla.

Teollisuuden tuottavuus kasvoi vuosina 1992-1993 noin 12 % vuodessa, ja vauhti on pysynyt samana tämän vuoden alussa. Tuottavuus on kuitenkin kehittynyt heikosti tai jopa laskenut niillä toimialoilla, joilla kasvu on ollut edelleen heikkoa. Tällaisia toimialoja ovat kaivostoiminta, kulkuneuvoteollisuus, kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus sekä graafinen ala.

Yritysten odotukset ovat nyt erittäin optimistisia. Uusia tilauksia on saatu runsaasti, ja tilauskanta on kohonnut normaalia suuremmaksi. Kun odotukset myös vientimarkkinoilla ovat optimistisia ja teollisuuden kilpailukyky on hyvä, ei ole esteitä tuotannon nopean kasvun jatkumiselle.

Teollisuustuotanto lisääntynee tänä vuonna 10 %. Viennin kasvu on edelleen tärkein tuotannon vauhdittaja, mutta vaikutusta on myös kone- ja laiteinvestointien käynnistymisellä ja yksityisen kulutuksen laskun päättymisellä. Teollisuuden suhdannebarometrin mukaan tuotantokapeikot ovat tällä hetkellä varsin vähäisiä. Esteenä on lähinnä kysynnän heikkous. Kapasiteetin,

raaka-aineiden ja rahoituksen puute ovat toistaiseksi pienempiä ongelmia. Pankkien varovaisuus luotonannossa saattaa hidastaa varsinkin pk-teollisuuden kasvua.

Vuonna 1995 teollisuustuotanto kasvaneen 9 %. Vientituotannon kasvu vaimenee hie-man, mutta investointien ja yksityisen kulutuksen kasvu lisäävät teollisuustuotteiden kysyntää.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotanto kasvoi viime vuonna 10 % ja tämän vuoden alkupuoliskolla lähes 11 %. Alan markkinatilanne on tämän vuoden kuluessa parantunut, ja tilauksia on selvästi normaalia enemmän. Raaka-ainepula on puukauppasopimuksen ansiosta poistumassa, mutta samalla raaka-aineiden hinnat ovat nousseet.

Paperiteollisuuden tuotanto kasvoi alkuvuonna 10 %. Maailmanmarkkinoilla kysyntä lisääntyi, ja ylikapasiteetti on poistumassa. Paperiteollisuuden kapasiteetin käyttöaste Suomessa on yli 93 %, eikä uusia suuria investointeja ole Rauman selluloosatehdasta lukuun ottamatta tekeillä. Kapasiteetin puute on yleistymässä, mikä rajoittaa tuotannon nopeaa lisäämistä.

Paperiteollisuuden tuotannon määrän enustetaan kasvavan tänä vuonna 8 %. Ensi vuonna kasvu hidastuu 6 prosenttiin.

Puutavarateollisuudessa tuotannon kasvu on ollut vielä nopeampaa, alkuvuonna 13 %. Kapasiteetin käyttöaste on 84 %, mutta joillakin yrityksillä alkaa olla pulaa kapasiteetista. Toisaalta kysyntä on nousussa osittain uusilla markkinoilla ja erikoislaa-

duissa, joita mm. suhteellisen pieniä investointeja vaativat uudet sahat ovat tyydyttämässä.

Puutavaran tuotanto kasvane 14 % tänä vuonna. Tuotannon lisäys on lähinnä viennin varassa, sillä kotimarkkinakysyntää lisää vain korjausrakentaminen. Puutavaran vienti kasvaa vuosina 1992-1994 yhteensä 75 %.

Ensi vuonna viennin kasvu hidastuu, mutta talonrakennustoiminnan lisääntyminen nostaa kotimarkkinakysyntää, ja puutavaratuotanto kasvane 7 %.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuus kasvoi viime vuonna 9 % ja tämän vuoden alkupuoliskolla lähes 17 %. Lamaa edeltävä tuotannon taso ylitettiin viime vuoden jälkipuoliskolla. Toimialan sisällä on tapahtunut merkittäviä rakenneuutoksia. Sähkötekninen tuotanto on kasvanut kahtena vuonna peräkkäin neljänneksen ja tämän vuoden alkukuukausina viidenneksen. Myös metallien valmistus oli jo v. 1992 lamaa edeltäneen tason yläpuolella. Metallituotteiden valmistus on kärsinyt rakennustoiminnan lamasta, ja koneiden ja laitteiden valmistus investointien laskusta.

17. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	88.9	-10.9	2.0	5.5	10	9	1.6
metsäteollisuus	18.8	-8.5	3.4	10.1	10	6	2.2
puutavara	5.3	-21.1	3.0	13.6	14	7	0.1
massa ja paperi	13.5	-2.4	3.6	8.7	8	6	3.1
metalliteollisuus	34.0	-14.9	6.8	8.8	15	14	2.7
metallien valmistus	5.4	-2.7	10.8	7.1	10	8	3.7
metallituotteet ja koneet	28.6	-16.5	6.1	9.1	16	15	2.6
muu tehdasteollisuus	36.1	-8.4	-2.6	0.4	6	6	0.4
elintarvikkeet	12.0	-2.0	1.6	3.4	4	0	1.6
tekstiilit, vaatteet yms.	2.8	-18.8	-7.7	-2.7	5	5	-7.5
graafiset tuotteet	6.2	-10.5	-6.0	-2.6	3	5	0.8
kemialliset tuotteet	10.1	-5.8	1.6	2.4	10	8	2.8
rakennusaineet	2.8	-15.5	-12.5	-6.2	2	10	-0.4
muut	2.2	-12.2	-6.1	-0.8	8	8	0.0
Kaivostoiminta ja louhinta	1.5	-7.8	-2.2	-2.4	0	3	3.6
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9.6	3.1	-0.5	4.2	9	8	3.0
Koko teollisuustuotanto	100.0	-9.7	1.7	5.3	10	9	1.0
Teollisuuden työllisyys(2)		-10.2	-9.3	-5.5	1	2 1/2	-4.0

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Työtunteina.

Lisäksi kulkuneuvoteollisuuden lama oli erittäin syvä koko maailmassa, myös Suomessa.

Metalliteollisuudessa tuottavuus on viime vuosina noussut merkittävästi, ja kasvu jatkuu 15 prosentin vauhdilla nyt jo toista vuotta. Tämä johtuu erityisesti tuottavuuden kasvusta sähkötekniisessä teollisuudessa; se parani kolmanneksella v. 1992 ja neljänneksellä v. 1993.

Metalliteollisuuden suhdannenäkymät ovat hyvät, ja tilauskanta on noussut jonkin verran tavanomaista suuremmaksi. Viime vuosien tuotannon kasvu on ollut vientitoimistusten varassa. Tänä ja ensi vuonna viennin kasvu hidastunee, mutta kone- ja laiteinvestointien käynnistyminen kotimaassa lisää koneteollisuuden tuotteiden kysyntää. Rakennustoiminnan lama pitää metallituotteiden tuotannon lisäyksen pienenä tänä vuonna, mutta tilanne parantunee ensi vuonna rakentamisen kääntyessä kasvuun.

Laivanrakennustoiminta on elpymässä koko maailmassa, ja suomalaisen telakkateollisuuden tilauskanta on erittäin suuri. Myös autoteollisuudessa jatkuu tauon jälkeen henkilöautojen valmistus, joten kulkuneuvoteollisuuden tuotannon alkuvuoden nopea kasvu jatkuu tänä ja ensi vuonna.

Sähkötekniisessä teollisuudessa ja instrumenttien valmistuksessa sekä metallien valmistuksessa kapasiteetin käyttöasteet ovat varsin korkeita, ja niiden ennakoidaan edelleen nousevan. Kapasiteetin puute saattaa jossain määrin rajoittaa tuotannon kasvua. Laivanrakennuksen alihankinnassa on pulaa myös työntekijöistä.

Tänä vuonna metalliteollisuuden tuotanto kasvane 15 % ja ensi vuonna 14 %.

Muu teollisuus

Muun teollisuuden tuotanto lähti kasvuun vasta viime vuoden lopulla. Koko vuonna 1993 se oli keskimäärin edellisen vuoden tasolla. Tämän vuoden alkukuukausina tuotanto oli runsaat 6 % viime vuotta isompi. Muun teollisuuden lama oli metsä- ja metalliteollisuuden laskua vähän lievempi, mutta vastaavasti pitempi. Muu teollisuus on yleensä vienyt metsä- ja metalliteollisuutta pienemmän osan tuotannostaan. Kotimaisen kysynnän laman jatkuessa vientiä on pyritty kasvattamaan näilläkin toimialoilla, ja useassa tapauksessa se on turvannut yritysten toiminnan jatkumisen. Viime kuukausina myös kotimarkkinoiden myynti on osoittanut elpymisen merkkejä.

Tänä ja ensi vuonna muun teollisuuden tuotanto kasvaa huomattavasti, kun investointikysyntä alkaa kasvaa, kulutuskysynnän lasku päättyy ja vientikysynnän odotetaan lisääntyvän.

Elintarviketeollisuuden tuotanto kasvoi viime vuonna ja tämän vuoden alkupuolella 3-4 prosentin vauhtia. Kotimainen kysyntä on ollut lamassa, mutta tuotantoa on voitu viedä etupäässä lähialueille Baltiaan ja Venäjälle. Tilauskanta on normaalia pienempi, mutta varsinkin vientitilauksia on tullut runsaasti. Alalla on vapaata kapasiteettia. Mahdollinen EU-jäsenyys johtaa v. 1995 kotimaisen elintarviketeollisuuden markkinaosuuden ja myynnin laskuun kotimarkkinoilla. Tätä kompensoi jossain määrin vienti lähialueille.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tuotannon pitkä lasku näyttää päättyneen. Tämän vuoden alkukuukausina tuotanto on kasvanut lähinnä viennin ansiosta lähes 9 %, mutta

vientitilauksia on normaalia vähemmän. Kotimaisen tevakysynnän odotetaan elpävän, vaikkakin hitaasti. Tuotantokapasiteetin purkamisesta huolimatta tuotannon lisääminen on mahdollista.

Graafinen teollisuus on kärsinyt kotimarkkinakysynnän pitkästä lamasta. Tämä on johtanut myös hitaaseen tuottavuuskehitykseen. Tänä vuonna tuotannon odotetaan kasvavan hieman.

Kemian teollisuuden kysyntä on tullut viennistä ja kotimaan vientitoimialojen toimituksista. Tänä vuonna vientimarkkinat kasvavat kuten kemikaaleja käyttävä vientiteollisuuskin, joten tuotannon kasvu lisääntyy. Vapaata tuotantokapasiteettia on vielä jäljellä.

Rakennusaineteollisuuden tuotanto on laskenut tuntuvasti rakennustoiminnan supistumisen myötä, ja tilauskanta on edelleen normaalia pienempi. Nyt korjausrakentaminen ja vientitoimitukset näyttävät pysäyttäneen laskun, vaikka alkuvuonna tuotanto vielä hieman supistui. Ensi vuonna rakennustoiminnan vilkastuminen lisää rakennusainetuotantoa, ja alalla odotetaan myös vientitoimitusten lisääntyvän. Tuotantokapasiteettia on runsaasti vapaana, vaikka sitä on laman aikana purettu.

Sähkö-, kaasu- ja vesihuollon tuotanto kasvaa prosessiteollisuuden mukana, kuitenkin vähän hitaammin kuin koko teollisuus.

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

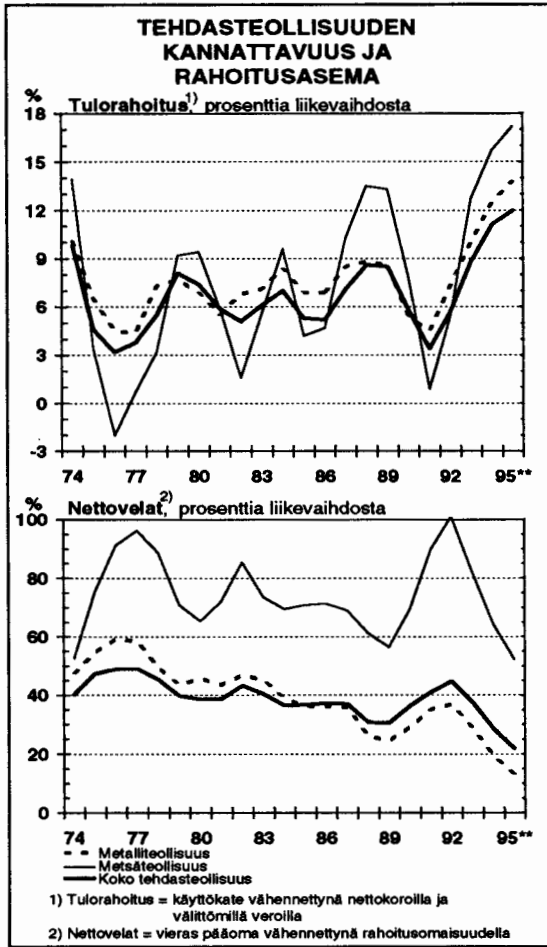
Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema paranivat tuntuvasti viime vuonna. Kannat-

tavuus ylitti jo selvästi pitkän aikavälin keskiarvon. Myönteinen kehitys johtui markkamääräisten vientihintojen ja kapasiteetin käyttöasteen noususta sekä yksikötyökustannusten ja korkotason laskusta. Tulorahoitusta kertyi teollisuudelle runsas 11 mrd. mk enemmän kuin v. 1992. Teollisuuden nettovelat suhteessa liikevaihtoon alenivat 37 prosenttiin, kun suhdeluku v. 1992 oli 45 %.

Vuonna 1994 teollisuuden kannattavuus ja rahoitusrakenteet paranevat edelleen. Tulorahoitusta arvioidaan kertyvän kaikkiaan 40 mrd. mk, eli runsas 10 mrd. mk edellisvuotista enemmän. Teollisuus jatkaa yhä ns. tasesopeutustaan. Vaikka sen investoinnit lisääntyvätkin tänä vuonna jo merkittävästi, tulorahoituksestaan se käyttää vain vajaa puolet kotimaan investointeihin. Merkittävä osa tulorahoituksesta käytetään sitten yhä velkojen maksuun. Nopeimmin velkaantuneisuus laskee metsäteollisuudessa. Kuluvan vuoden loppuun mennessä metsäteollisuuden nettovelat suhteessa liikevaihtoon laskevat 65 prosenttiin, kun v. 1992 suhdeluku oli 101 %. Ero kilpailijamaihin on kaventunut tätäkin enemmän, koska metsäteollisuuden rahoitusrakenteet useissa kilpailijamaissa heikkenivät vielä v. 1993.

Vuonna 1995 teollisuuden kannattavuus pysyy hyvänä. Myönteistä kannattavuuskehitystä tukee valuuttamääräisten vientihintojen nousu. Sijoitetun pääoman tuottoaste ylittää jo selvästi markkinakoron. Vaikka investoinnit kasvavat voimakkaasti, teollisuus pystyy hyvällä tulorahoituksella edelleen vahvistamaan rahoitusrakenteitaan.

Kuvio 26.

oli 1,7 % yritystoiminnan jalostusarvosta ja 1,2 % bruttokansantuotteesta. Avustusten määrä pysyi miltei muuttumattomana, noin 3,3 mrd. markassa.

Pk-tuen merkittävä kasvu ja työllisyystuen pienentyminen ovat tulosta v. 1993 toteutetuista toimenpiteistä, kun taas viennin edistämisen määrärahojen kasvun, sektori-kohtaisen tuen ja valtionyritysten tuen laskut johtuvat suurelta osin aiemmin tehtyjen sitoumusten jaksottumisesta tarkasteluvuoteen.

Pk-yrityksille maksettujen korkotukien sekä takuu- ja takausmuotoisten tukien lisäksi pk-yrityksille suuntautuu aluetukea ja tutkimus- ja tuotekehitystukea. Vientitakuiden perusteella maksetut takuukorvaukset kasvattivat viennin edistämisen tuen kaksinkertaiseksi, kun laskusuhdanteessa tilaaja-yritykset eivät pystyneet vastaamaan noususuhdanteessa tehdyistä tilauksista. Sektorikohtaisten tukien (lehdistötuki sekä merenkulun ja laivanrakennuksen tuki) maksettuja takuu- ja takauskorvauksia oli huomattavasti edellisvuotta vähemmän. Valtionyrittäksille suuntautuvan tuen määrää pienensivät laskentakoron laskun lisäksi edellisestä vuodesta kasvaneet osinkotulot.

Valtion tuki teollisuus- ja palvelutoimialoille

Yritystoiminnalle jaettu julkinen tuki väheni v. 1993 edellisvuodesta noin 200 milj. mk ja oli yhteensä 5 580 milj. mk. Tämä

Jatkossa teollisuuspolitiikan painopiste siirtynee yritysten yleisten toimintaedellytysten, kuten rahoitushuollon, parantamiseen. Tukipolitiikan toteuttajien, erityisesti erityisrahoituslaitosten, rooli markkinoiden puutteiden korjaajana korostuu.

18. Valtion tuki¹⁾ jalostus- ja palveluelinkeinoille

	1991	1992	1993
	miljoonaa markkaa		
Aluetuki	995	952	977
Energiahuolto	64	60	135
Pk-tuki	47	121	395
Sektorikohtainen tuki	1 151	822	359
Tutkimus- ja tuotekehitys	495	551	625
Työllisyystuki	746	1 168	916
Valtionyritysten tuet	942	1 231	729
Viennin edistäminen	481	542	1 028
Ympäristönsuojelu	41	95	50
Muut tuet	287	296	364
Nettokustannukset yhteensä	5 249	5 837	5 578
(1) Sisältää avustukset sekä laina-, pääoma- ja takuutuen. Nettokustannukset on laskettu seuraavien kaavojen mukaan: Lainatuki: (laskentakorko x keskimääräinen lainakanta) + luottotappiot - maksetut korot. Pääomatuki: (laskentakorko x keskimääräinen osakepääoma) + pääoman alennukset - maksetut osingot. Takaus- ja takuutuki: takaustappiot - takausmaksut - takaisin perityt korvaukset. Laskentakorko: valtionvelan efektiiviset kustannukset.			

Rakentaminen

Talonrakentaminen

Talonrakentamisen vaikeudet jatkuivat viime vuonna syvinä, ja tuotanto supistui 17 %. Rakennushankkeiden aloitukset vähenivät 20 % ja valmistumiset 23 %. Jyrkimmin vähenivät liikerakentaminen ja teollisuusrakentaminen. Tänä vuonna on kuitenkin alkanut näkyä merkkejä rakennuslaman hellittämisestä ennen muuta korjausrakentamisessa sekä tuntuvasti kasvaneessa rakennusviennissä. Lukuisat konkurssit ovat tuoneet elintilaa jäljelle jääneille rakennusyriyksille. Rakennusluvut ovat lisääntyneet, ja myös aloitukset alkavat kasvaa. Talonrakentamisen määrä vähe-

nee tänä vuonna kuitenkin vielä 2 %. Ensi vuonna talonrakentaminen lisääntyy 10 %, silti rakentaminen on yhä poikkeuksellisen vähäistä.

Asuntojen aloitusten määrä jäi viime vuonna ennätyskellisen matalaksi, 27 400 asuntoon. Asuntokauppa vilkastui viime vuonna lukumäärältään jo normaalitasolle ja on tänä vuonna jatkunut vilkkaana. Samalla uusien myymättömien asuntojen varanto on pienentynyt tuntuvasti. Vanhojen asuntojen hinnat ovat nousseet, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Epävarmuus korkokehityksestä hidastaa kuitenkin osaltaan asuntojen kysynnän kasvua ja tuotannon aloituspää-

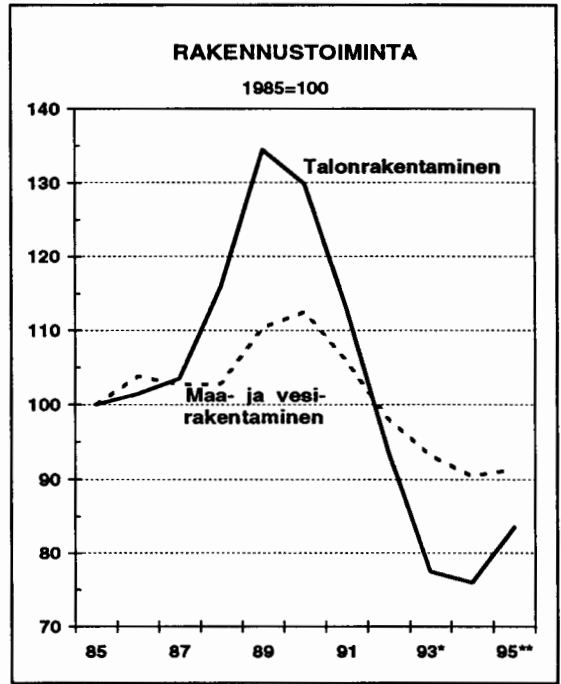
töksiä. Vaparaohitteinen asuntotuotanto on varovaisesti vilkastumassa; on myös edullista aloittaa asunnon rakentaminen tämän vuoden puolella, koska kerätty arvonnalisävero tällöin pääosin hyvitetään asunnon ostajalle. Valtion asuntotuotantotukea on viime vuosina vähennetty samalla, kun painopistettä on yhä enemmän siirretty korkotukilainoitukseen. Tänä vuonna aloitetaan kaikkiaan noin 30 000 asunnon rakentaminen; ensi vuonna aloitukset lisääntyvät 32 000:een. Tämä ei vielä riitä vastaamaan uusien asuntojen patoutunutta tarvetta, jota asuntomarkkinoiden rauhoittaminen pitkällä tähtäimellä edellyttäisi.

Teollisuusrakentaminen vilkastuu tänä ja ensi vuonna tuntuvasti, vaikka velkaongelmat ja tuotannon tehostuminen ovat osaltaan hidastaneet investointipäätöksiä. Teollisuusrakennusten aloitusten määrä jää kuitenkin vielä selvästi alle normaalitason. Myös liikerakennusten aloitukset lisääntyvät tänä vuonna hieman. Arvonnalisäveron toteuttaminen alentaa liikerakentamisen kustannuksia, mikä rohkaisee käynnistämään aiemmin lykättyjä hankkeita. Samaa aikaan liikerakennuksia on kuitenkin yhä runsaasti tyhjänä.

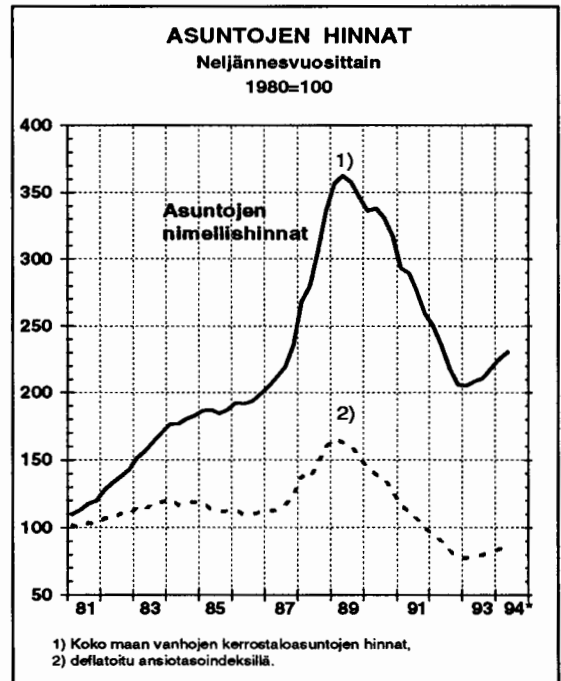
Julkinen rakentaminen vähenee tänä vuonna jyrkästi, kun sekä valtio että kunnat keskittyvät vain välttämättömiin peruskorjaushankkeisiin ja keskeneräisten hankkeiden loppuunsaattamiseen. Myös julkisessa rakentamisessa pohja on kuitenkin jo saavutettu, eikä rakentaminen ensi vuonna enää olennaisesti supistu.

Korjausrakentaminen lähti nopeaan kasvuun alkuvuodesta, jolloin paikallarakentamisesta ei vielä kerätty arvonnalisäveroa. Asuntojen korjausrakentamista ovat arava-

Kuvio 27.

Kuvio 28.

ja korkotukilainojen ohella lisänneet valtion avustukset; vuosina 1993-1994 on myös asunto-osakeyhtiöiden remonteihin voitu myöntää korjausavustusta 10 % kustannuk-

sista. Liike- ja teollisuusrakennusten korjaamista on puolestaan lisännyt tarve uudistaa tyhjiksi jääneitä toimitiloja uusia yrittäjiä varten.

19. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion osalainoittamat asunnot, lainojen maksatus, milj. mk (1)			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitetut asunnot, kpl		
	Uudisrakennukset	Perusparantaminen	Hankinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta (2)	ASP-korkotuki	Valtion osalainoittamat	Korkotukiasunnot(2)(3)	Kaikki asuntojen aloitukset
1989	3 301	522	-	46	382	18 563	1 178	69 317
1990	4 413	554	-	83	469	20 968	1 656	53 556
1991	7 404	592	141	122	554	22 559	1 180	39 366
1992	7 097	757	537	159	643	22 573	690	31 606
1993	5 382	1 022	324	208	602	13 669	3 800	27 434
1994**	3 462	1 355	190	345	300	8 000	10 000	30 000
1995(a)	2 510	1 390	70	555	285	6 000	11 500	32 000

(1) Ml. maatilahallinnon lainat vuoteen 1990 asti.

(2) Pl. ASP, ml. maatilahallinnon korkotuet vuodesta 1991 asti.

(3) Vuonna 1993 vuokra-asuntojen korkotukilainoja myönnettiin 8 967 kpl. Vuosien 1994 ja 1995 talousarviot sisältävät vuokra-asuntojen korkotukia 7 500 ja 10 000 kpl. Taulukossa korkotuki-asuntojen aloitukset on merkitty arvioidun aloitusvuoden mukaan.

(a) Vuoden 1995 talousarvioesityksen mukaan.

20. Talonrakentaminen

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	-13,1	-17,2	-17,1	-2	10	-0,6
Työllisyys (1)	-18,8	-19,9	-18,7	-11	7	-3,0
Aloitettujen rakennusten (2)	-24,4	-24,6	-20,3	6	10	-4,5
asuinrakennukset	-24,9	-18,9	-12,8	9	7	-3,6
teollisuusrakennukset	-47,8	-40,1	-7,6	35	45	-7,5
liikerakennukset(3)	-4,7	-33,3	-31,4	6	4	-3,4
julkiset rakennukset(4)	4,0	-13,4	-33,3	-15	-3	-3,1
Valmistuneet rakennukset (2)	-17,9	-20,9	-22,9	-14	2	-2,0

(1) Työtunteina.

(2) Kuutiometriä.

(3) Myymälä- ja majoitusrakennukset, toimisto- ja hallintorakennukset, liikenteen rakennukset.

(4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentamisessakin suhdannekehitys on edennyt taitekohtaansa. Viime vuonna maa- ja vesirakentaminen supistui 5 %, ja vähenee tänä vuonna vielä 3 %, mutta ensi vuonna on jo niukkaa kasvua (1 %). Valtion talousarvio pyrkii turvaamaan

teiden kunnossapidon, keskeneräisten uudisrakennushankkeiden ja rautateiden sähköistämisen jatkumisen myös ensi vuonna, mutta olennaisia uusia tie- tai rautatiehankkeita ei budjettiin sisälly. Teollisuusrakentamisen lisääntyminen kasvattaa kuitenkin osaltaan maarakennuskysyntää.

21. Maa- ja vesirakentaminen

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	-5,9	-7,4	-4,8	-3	1	0,6
Työllisyys(1)	-2,5	-8,0	-10,9	-4	0	-2,5

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto väheni v. 1993 yhteensä ½ %, ja vuodesta 1990 tuotanto on supistunut 12 %. Kaupan ja liike-elämää palvelevan toiminnan tuotanto aleni kolmessa vuodessa lähes kolmanneksen. Vuosina 1994 ja 1995 palveluelinkeinot yltänevät selviin kasvulukuihin, mutta rahoitusasema pysyy keskimäärin vaikeana. EU-jäsenyys ei vaikuta merkittävästi palveluelinkeinon suhdannenäkymiin lyhyellä tähtäimellä.

Kaupan tuotanto väheni viime vuonna 5 %. Tämän vuoden alkupuoliskolla kaupan myynti ei ole enää pienentynyt, kun uusien autojen hankinnat sekä raaka-aineiden ja investointitavaroiden tukkukauppa ovat piristäneet kaupankäyntiä. Kotitalouksien ostovoiman heikkous rajoittaa erityis-

tavarakaupan myyntiä, sen sijaan tavaratalo- ja päivittäistavarakauppa käyvät jo kohtuullisesti. Arvonlisäverotukseen siirtymisen kohentaa kaupan yritysten asemaa. Kaupan tuotanto lisääntyy tänä vuonna 1½ % ja ensi vuonna 3½ %.

Ravintolamyynnin määrä on vähentynyt edelleen vuoden alkupuoliskolla, mutta majoitusmyynti lisääntyy tänä vuonna ulkomaalaisten yöpymisten lisääntymisen vuoksi. Ulkomaiset matkailijat piristävät majoitusliikkeiden lisäksi monen muunkin palvelutoimialan kesämyyntiä.

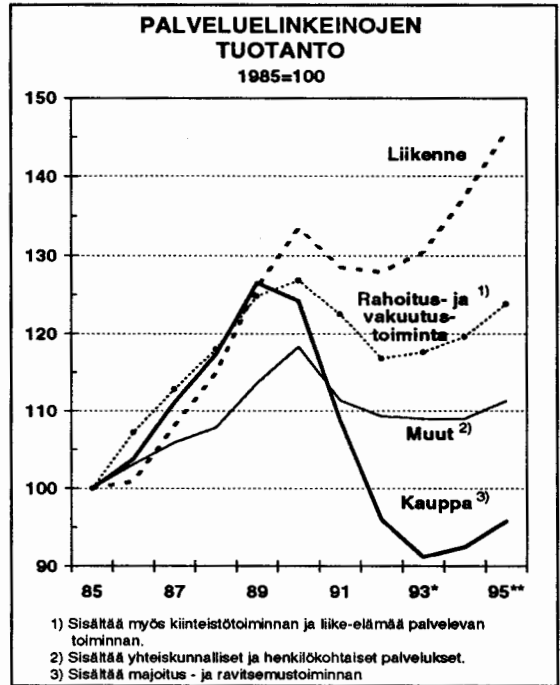
Liikenteen tuotanto lisääntyi v. 1993 pari prosenttia, kun kuljetuspalvelujen kysyntä vilkastui teollisuuden ja viennin vauhdittamana. Kasvu nopeutuu tänä vuonna. Sa-

tamien ulkomaanliikenne on lisääntynyt vuoden alkupuoliskolla lähes viidenneksen. Myös tavarakuljetukset maanteillä ja rauta-teillä ovat lisääntyneet sekä ilmaliikenteessä kansainvälinen reittiliikenne.

Puhelintoiminnan kilpailun vapautuminen lisäänee tietoliikennepalvelujen kysyntää.

Muissa yksityisissä palveluissa asuntojen hallinta ja vuokraus -toimiala kasvaa tasaisesti asuntokannan lisääntymisen myötä. Liike-elämän palveluissa, joihin luetaan mm. mainostoimistot, atk-palvelut, konsulttitoimistot ja rakennustekniset palvelut, kysyntä lisääntyy selvemmin ensi vuonna. Alan yritykset tulivat verovelvollisiksi arvonlisäverotuksessa kesäkuun 1994 alusta lukien. Arvonlisävero yhdessä kotitalouksien heikon ostovoiman kanssa rajoittaa kotitalouspalvelujen kysyntää.

Kuvio 29.

22. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Kauppa	22,3	-13,2	-12,6	-5,2	1 1/2	3 1/2	0,4
vähittäiskauppa ja huoltamot	11,3	-9,0	-11,6	-5,2	1 1/2	3 1/2	0,8
tukkukauppa	11,0	-17,6	-13,7	-5,3	2	4	0,1
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,9	-7,9	-7,5	-3,9	0	3	1,6
Liikenne	20,7	-3,7	-0,5	2,0	5 1/2	6	3,9
kuljetus ja varastointi	15,0	-5,9	-1,9	2,4	5 1/2	6	3,1
posti- ja teleliikenne	5,8	1,9	2,9	0,9	5	6	6,3
Rahoitus- ja vakuutus-toiminta	9,7	-3,0	-17,3	5,2	2 1/2	4 1/2	2,7
Asuntojen hallinta ja vuokraus	22,7	3,5	3,8	2,3	2	2	3,7
Muu kiinteistötoiminta	4,3	0,0	8,0	0,1	2	4	4,3
Liike-elämää palveleva toiminta	9,1	-14,5	-10,6	-6,4	0	5	1,3
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	7,2	-5,9	-1,9	-0,3	0	2	1,7
Yhteensä	100,0	-6,5	-5,7	-0,7	2 1/2	4	2,4
Työllisyys(1)		-6,8	-6,7	-5,5	1/2	3	-0,5

(1) Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Suomen itsenäisyysajan pahimman laman syveneminen päättyi viime vuoden jälkipuoliskolla. Kokonaistuotannon kasvu käynnistyi vähitellen tämän vuoden alkukuukausina, ja kasvu on vahvistunut kevästä lähtien kotimarkkinoiden hiljalleen elpyessä. Vuosina 1991 ja 1992 kokonaistuotanto supistui yhteensä runsas 10 %, ja viime vuonna tuotanto väheni vielä 2 %.

Koettu lama oli poikkeuksellisen syvä. Investoinnit olivat tässäkin suhdannekierrossa keskeisin tekijä sekä nousussa että laskussa, mutta nyt myös kulutuksen vaihtelut olivat varsin suuret; kokonaistuotannon 12½ prosentin laskusta noin 7 prosenttiyksikköä aiheutui kulutuksen supistumisesta. Kun nettoviennin vaikutus oli positiivinen 7 prosenttiyksikön verran, investointien osalle jää suunnilleen kokonaistuotannon laskua vastaava negatiivinen vaikutus.

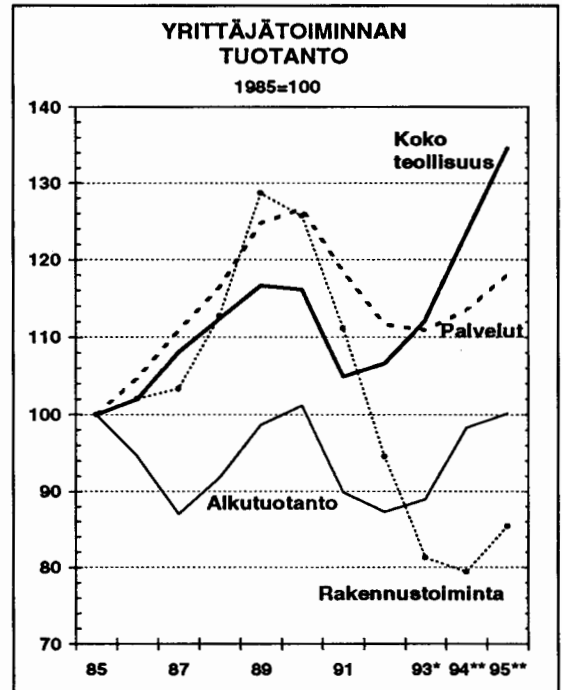
Kasvun on käynnistänyt viennin riipeä lisääntyminen, ja myös tänä vuonna kasvu perustuu lähinnä vientiin. Ensi vuonna tuonti lisääntyy jo vientiä enemmän; talous on siirtymässä kotimaisen kysynnän veetoon.

Kysynnän kehitystä seuraten tuotanto lisääntyy tänä vuonna nopeasti avoimen sektorin teollisuudessa, metsätaloudessa ja niihin liittyvässä liikenteessä. Myös kotimaankauppa on vilkastunut, kun taas rakentaminen ja julkinen toiminta supistuvat vielä. Kokonaistuotanto on tänä vuonna kääntynyt selvään kasvuun; koko vuonna tuotanto lisääntyy keskimäärin 3½ % ja kasvu nopeutuu ensi vuonna 4½ prosenttiin. Ensi vuonna ainoastaan julkisen toiminnan tuotannon arvioidaan supistuvan.

Kasvu on käynnistynyt perin matalalta tasolta, ja kasvuprosentit nousevat tällöin helposti suuriksi, ilman että työllisyys vielä kohenee tai tuotantokapasiteettia tarvitsee lisätä. Niinpä työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1993 koko kansantaloudessa 5½ % ja yrittäjätoiminnassa peräti 7 %. Suurinta tuottavuuden lisäys oli teollisuudessa, 11½ %, kun tuotantoa kyettiin lisäämään kapasiteetin käyttöastetta nostamalla.

Kuluvana vuonna tuottavuus kasvaa edelleen riipeästi, mutta ensi vuonna käyttöasteiden korkeus teollisuudessa ja työvaltaisempien kotimarkkinatoimintojen elpyminen hidastavat tuottavuuden kasvun lähelle normaalia 3 prosentin vauhtia.

Kuvio 30.

23. Tuotanto toimialoittain

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	77,2	-8,9	-3,6	-0,3	5 1/2	5 1/2	1,4
maatalous, metsästys ja kalastus	2,8	-5,6	-11,2	3,7	2 1/2	-2	-1,2
metsätalous	2,3	-17,9	8,8	-0,2	20	6	-0,8
kaivostoiminta ja louhinta	0,4	-7,8	-2,2	-2,4	0	3	3,6
tehdasteollisuus	24,4	-10,9	2,0	5,5	10	9	1,6
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,6	3,1	-0,5	4,2	9	8	3,0
talonrakennustoiminta	2,8	-13,1	-17,2	-17,1	-2	10	-0,6
maa- ja vesirakennustoiminta	1,9	-5,9	-7,4	-4,8	-3	1	0,6
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	11,4	-12,4	-11,8	-5,0	1 1/2	3 1/2	0,6
liikenne	9,0	-3,7	-0,5	2,0	5 1/2	6	3,9
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	19,9	-3,4	-4,6	0,7	1 1/2	3 1/2	3,0
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	3,1	-5,9	-1,9	-0,3	0	2	1,7
miinus laskennalliset pankki- palvelumaksut	-3,4	2,0	-17,3	9,6	4	12	5,7
Julkinen toiminta	20,5	1,2	-2,2	-4,9	-2	-1	1,5
Muu toiminta	2,3	-2,7	0,4	-0,8	-1	0	1,2
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	-6,9	-3,2	-1,2	3 1/2	4 1/2	1,4
Bruttokansantuote markkinahintaan		-7,1	-3,6	-2,0	3 1/2	4 1/2	1,4
Kansantalouden työllisyys(1)		-6,7	-6,7	-6,4	-1 1/2	1	-1,8

(1) Työtunteina.

24. Työn tuottavuus¹⁾

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	muutos, prosenttia					
Maatalous	-0,4	-9,2	9,0	6 1/2	2 1/2	3,7
Metsätalous	0,0	11,2	4,4	18	6	5,7
Teollisuus	0,6	12,1	11,4	9	6 1/2	6,0
Rakennustoiminta	4,7	2,6	3,2	7 1/2	2 1/2	2,6
Muu yrittäjätoiminta	0,4	1,0	5,1	1 1/2	1	2,9
Yrittäjätoiminta	0,0	4,8	6,8	6	3 1/2	4,1
Koko kansantalous	-0,2	3,7	5,5	5	3 1/2	3,3

(1) Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

Työmarkkinoiden lama syveni viime vuonna entisestään. Suljetulla yksityisellä sektorilla työpaikat vähenivät lähinnä kotimaisen kysynnän heikkouden takia, julkisella sektorilla kuntien ja valtion säästötoimien vuoksi, ja avoimella sektorilla - huolimatta tuotannon ripeästä kasvusta - työn tuottavuuden nopean nousun johdosta. Työttömien määrä nousi keskimäärin

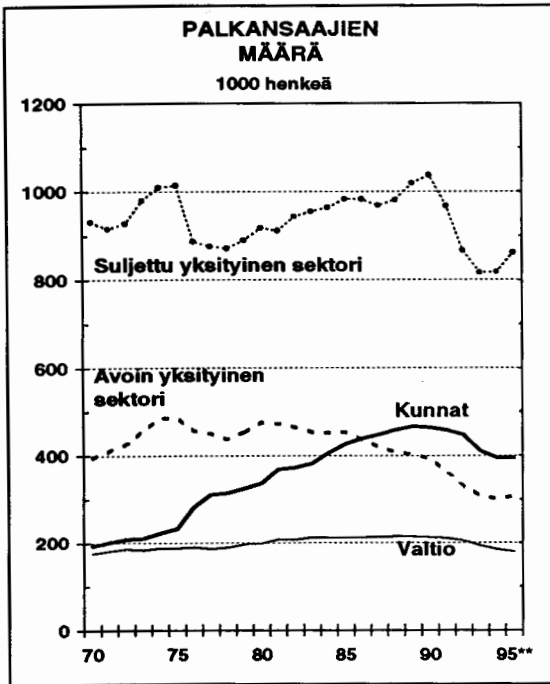
444 000 henkeen¹⁾ eli 17,9 prosenttiin työvoimasta. Nuorista oli työttömänä joka kolmas.

1) Työministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä oli v. 1993 keskimäärin 38 000 suurempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömien määrä. Ero johtuu laskenta-ajanjaksojen pituuksien ja niiden ajoittumisen, laskentamenetelmien sekä määritelmien erilaisuuksista.

25. Työvoimatase

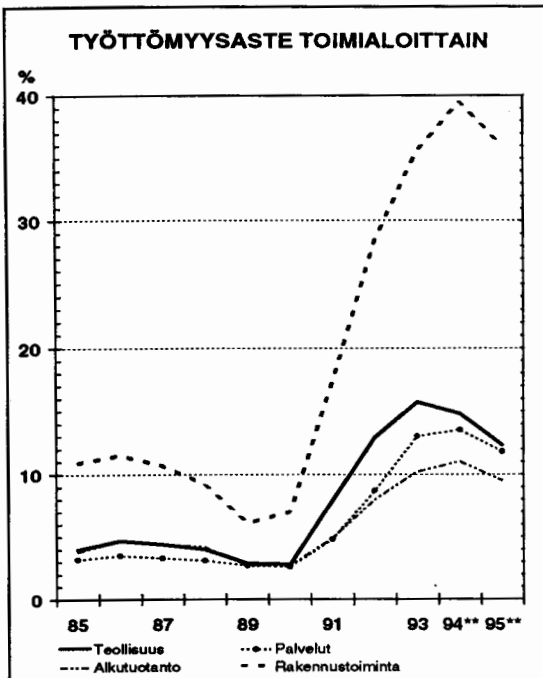
	1991	1992	1993	1994**	1995**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työkäinen väestö(1)	3 761	3 784	3 802	3 822	3842
Työvoima	2 533	2 502	2 484	2 485	2496
Työtön työvoima	193	328	444	460	411
Työllinen työvoima	2 340	2 174	2 041	2 025	2085
maa- ja metsätalous	198	187	174	169	165
maatalous	166	157	146	141	135
metsätalous	32	30	28	28	30
teollisuus	502	453	424	423	436
rakennustoiminta	179	149	125	113	118
talonrakentaminen	141	114	92	82	86
maa- ja vesirakentaminen	38	35	33	31	32
palveluelinkeinot	1 458	1 382	1 313	1 312	1358
toimiala tuntematon	3	3	6	8	8
	prosenttia				
Työvoimaosuus	67,4	66,1	65,3	65,0	65,0
Työttömyysaste	7,6	13,1	17,9	18 1/2	16 1/2
alle 25-vuotiaat	14,5	25,2	33,5	34 1/2	31
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	13,0	8,5	9,1	10	10
(1) 15-74-vuotiaat.					

Kuvio 31.

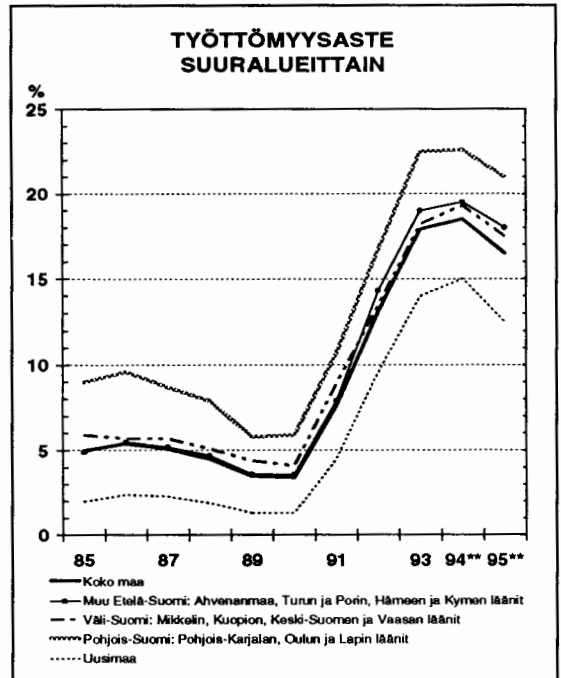

Vuonna 1994 työvoiman kysyntä pienenee vielä runsaalla 15 000 hengellä eli liki prosentilla. Teollisuuden työpaikat eivät vielä lisäänty, vaikka tuotantonäkymät ovat entisestään kohentuneet. Avoimen sektorin käyttämien palvelujen kasvu on kuitenkin jo vuoden alkupuoliskolla lisännyt lähinnä liikenteen työvoimatarvetta. Myös kaupan ja liike-elämää palvelevan toiminnan työllisyys on kääntymässä nousuun. Maataloudessa työpaikat vähenevät tänä vuonna trendivauhtia hitaammin, kun vaihtoehtoisia työpaikkoja ei juuri ole. Metsätalouden työvoiman kysyntä pienenee tuotannon suuresta kasvusta huolimatta, sillä tuotavuuden nousu on lisääntyvän koneellistamisen myötä nopeaa. Rakentamisessa työpaikat vähenevät vielä tuntuvasti, vaikka korjaustoiminnan selvä ja asuin- ja teollisuusrakentamisen lievä vilkastuminen kääntävät talonrakennustuotannon kasvuun vuoden loppukuukausina.

Kuvio 32.

Kuvio 33.

26. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi- neljännes	1991	1992	1993	1994**	1995**	1991	1992	1993	1994**	1995**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	146	296	423	487	452	5,9	12,0	17,3	20,0	18,4
II	176	312	440	464	417	6,8	12,3	17,5	18,5	16,6
III	202	336	454	445	394	7,9	13,2	17,9	17,6	15,5
IV	247	370	458	443	382	9,9	15,0	18,7	18,0	15,5
Koko vuosi	193	328	444	460	411	7,6	13,1	17,9	18,5	16,5

(1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

Työttömyyden huippu ohitettiin kuluvan vuoden alkupuoliskolla, mutta koko vuoden keskimääräinen työttömyysaste nousee 18½ prosenttiin ja nuorten työttömyysaste yli kolmannekseen. Metalliteollisuudessa työttömyysaste alenee jo lievästi, ja palveluelinkeinoissa työttömyyden lisääntyminen pysähtyy. Metsätaloudessa työttömyysaste kuitenkin nousee yli 30 prosenttiin ja rakennustoiminnassa peräti run-

saaseen 40 prosenttiin. Alueellisesti työttömiä on eniten Etelä-Suomessa, mutta työttömyysasteet ovat korkeimmat Itä- ja Pohjois-Suomessa. Työttömyysasteiden nousu pysähtyy vuoden loppuun mennessä lähes kaikissa lääneissä. Pitkäaikaisyöttömiä on kuluvan vuoden lopussa 150 000 henkeä eli lähes kolmannes kaikista työttömistä.

27. Valtion menot työllisyyden hoitoon¹⁾

	1991	1992	1993	1994(a)	1995 TAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaukset (valtion työtehtävät)	1 176	1 270	1 003	729	1 086
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen	1 315	1 807	1 277	1 074	1 026
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	474	1 049	1 511	1 848	767
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	377	460	511	506	316
Työllisyyskoulutus	1 377	1 938	2 034	2 107	1 811
Työmarkkinatuki	-	-	-	1655(b)	3 931
Muut menot	335	331	258	459	1 051
Yhteensä	5 054	6 855	6 593	8 378	9 989

(1) Ilman hallintomenoja.

(a) Talousarvio ml. 1.-2. lisätalousarviot.

(b) Määräraha on siirtoa työttömyysperusturvasta. Sitä käytetään toimeentulon turvaamisen ohella työmarkkinoille sijoittumista edistäviin aktiivisiin työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin.

Vuonna 1995 työvoiman kysyntä lisääntyy jo selvästi, kun avoimen sektorin tuotannon kasvu jatkuu nopeana, ja myös suljetun sektorin tuotanto elpyy. Työpaikat lisääntyvät lähinnä metalliteollisuudessa, yrityspalveluyrityksissä, kaupassa ja liikennesektorissa sekä rakennusalalla. Myös sosiaali- ja terveydenhoidon työvoiman kysyntä saattaa ensi vuonna hieman lisääntyä. Erityisesti teollisuuden työvoiman kysynnän lisääntyminen riippuu EU-ratkaisusta.

Työttömyysaste alenee ensi vuonna keskimäärin 16½ prosenttiin, vaikka työvoiman tarjontakin alkaa lisääntyä. Nuorten työttömyysaste laskee 31 prosenttiin, ja pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu pysähtyy. Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien määrän väheneminen johtuu osaltaan työvoimapolitiittisista toimista. Voimavaroja pyritään siirtämään työttömyyden passiivisesta hoitamisesta aktiivisiin toimenpiteisiin, esim. tehostamalla työnvälityksen toimivuutta, kehittämällä erilaisia koulutus-, sijaisuus- ja työaikamalleja, joilla jaetaan työtä use-

amman työntekijän kesken, sekä korostamalla koulutus- ja harjoittelupaikkojen merkitystä. Työvoimakoulutuksen ja tukityöllistämisen piirissä on ensi vuonna keskimäärin noin 90 000 henkeä eli vajaa 4 % työvoimasta.

Kansantalouden työtuntien määrä supistui v. 1993 6½ % eli lievästi enemmän kuin työllisen työvoiman määrä. Talonrakennustoiminnassa työtunnit vähenivät lähes viidenneksen ja maa- ja vesirakentamisessa kymmeneksen. Teollisuudessa työtunteja tehtiin 5½ % edellisvuotista vähemmän, vaikka teollisuustuotanto kasvoi varsin nopeasti. Eräillä teollisuuden toimialoilla näkyi kuitenkin jo merkkejä työpanostarpeen lisääntymisestä; mm. ylityöt lisääntyivät. Kuluvana vuonna koko kansantalouden työpanos vähenee vielä 1½ %, mutta palkansaajilla enää prosenttia. Ensi vuonna palkansaajien työpanos kasvaa yksityisellä sektorilla selvästi. Julkisen sektorin työpanoksen väheneminen jatkuu, joskin hidastuneena.

28. Työllisyys¹⁾

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	75,1	-8,9	-8,0	-6,7	-1	2	-2,5
palkansaajat	56,2	-8,9	-9,1	-7,5	-1/2	2 1/2	-2,2
yrittäjät	18,9	-8,8	-4,2	-4,1	-2 1/2	-1	-3,3
Julkinen toiminta	22,1	1,5	-2,5	-5,9	-3 1/2	-2	1,0
Muu toiminta	2,8	-1,7	-2,4	-1,9	-1	0	0,5
Yhteensä	100,0	-6,7	-6,7	-6,4	-1 1/2	1	-1,8
palkansaajat	81,1	-6,2	-7,2	-6,9	-1	1 1/2	-1,4

(1) Työtunteina.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio hidastui edelleen v. 1993. Aiemmista valuuttakurssimuutoksista johtuvia kustannuspaineita purkautui vielä hintatasoon, mutta laman syvenemisen myötä kotimaiset hinta- ja kustannuspaineet pienivät, eikä kireä kilpailu antanut juuri tilaa hinnankorotuksille. Työkustannukset tuoteyksikköä kohti alenivat yhä, sillä palkkataso ei juuri kohonnut ja työvoimaa vähennettiin vielä tuntuvasti. Tuontihinnat kohosivat markan heikentymisen vuoksi vielä alkuvuonna 1993 jyrkästi, mutta nousu taittui keväällä, kun raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat laskivat ja markan kurssi kääntyi selvään nousuun. Kansainvälisen korkokehityksen myötä kotimaiset markkinakorot alenivat tuntuvasti ja

osaltaan kevensivät merkittävästi kustannuspainetta. Asuntojen hintojen neljä vuotta jatkunut lasku saavutti pohjan vuoden 1993 alkukuukausina, ja hinnat kääntyivät lievästi nousuun. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden 1993 aikana 1,5 % eli puolisen prosenttiyksikköä edellisvuotista hitaammin. Noususta pääosa toteutui vuoden alkukuukausina; kevästä lähtien indeksi pysyi lähes ennallaan. EU-maissa kuluttajahintaindeksit kohosivat vuoden 1993 aikana keskimäärin yli 3 %.

Vuosia 1992 ja 1993 koskeva tulopoliittinen sopimus oli voimassa vuoden 1993 loppuun. Uusia työmarkkinaratkaisuja koskevat liittotason neuvottelut saatiin

29. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	4,0	0,9	0,0	1	1 1/2	3,3
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	2,4	1,0	0,9	1 1/2	1 1/2	3,9
Ansiotasoindeksi	6,4	1,9	0,9	2 1/2	3	7,2
Reaalinen ansiotaso(1)	2,2	-0,7	-1,3	1 1/2	1	2,3
Keskiansiot(2)	6,6	1,7	-0,1	2 1/2	3	7,7
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti(3)						
koko kansantaloudessa	7,8	-2,4	-3,0	-2	1	5,3
tehdasteollisuudessa	5,9	-8,0	-6,6	-4	-1/2	2,4

(1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

(2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

(3) Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

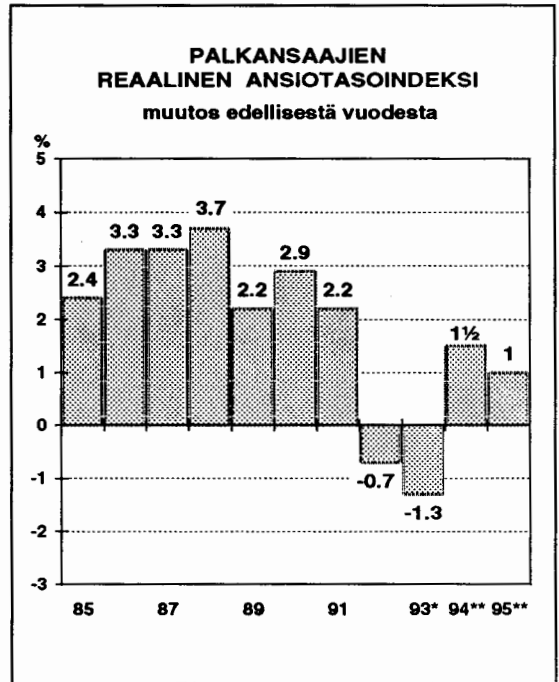
pääosin päätökseen vuoden 1993 loppuun mennessä. Sopimukset ovat enimmäkseen yksivuotisia. Teollisuudessa palkankorotukset ovat sopimusvuoden aikana keskimäärin 3 %; palkkakustannukset pysyvät yksityisillä palvelualoilla suunnilleen ennallaan ja alenevat julkisessa sektorissa. Lähes kaikilla aloilla lisättiin mahdollisuuksia sopia paikallisesti mm. työaikaa ja lomarahojen maksamista koskevista järjestelyistä.

Vuoden 1995 tuloarvioiden pohjana on oletus, että seuraavaa sopimuskautta koskevat työmarkkinaratkaisut ovat yksityisen sektorin palkkasopimusten osalta mitoitukseltaan ja ajoitukseltaan suunnilleen samoja kuin nykyisellä sopimuskaudella ja että julkisella sektorilla sopimuksia jatketaan entisiin ehdoin.

Kun palkkaliukuma pysyy v. 1994 vähäisenä, mutta saattaa v. 1995 hieman nopeutua, palkansaajien ansiotasoindeksi kohonnee nimellisesti tänä vuonna 2½ % ja ensi vuonna 3 %. Realisesti indeksi kohonnee kumpanakin vuonna noin prosentin. Palkansaajien ansiotasoindeksi kuvaa kokoaikeisten palkansaajien säännöllisen työajan bruttopalkkojen kehitystä. Esimerkiksi lomautukset ja lyhennetyt työviikot sekä lomarahaa koskevat muutokset eivät vaikuta ansiotasoindeksiin kehitykseen. Tästä syystä indeksi ei viime vuosina ole kovinkaan hyvin kuvannut vuoden aikana ansaittuvien palkkatulojen todellista kehitystä.

Inflaatio pysyy hitaana myös kuluvana vuonna. Tuontihinnat eivät ole juuri kohonneet, ja heikko kulutus- ja investointikysyntä rajoittavat vielä merkittävästi kotimaisten kustannusten ja hintojen nousua. Kuluvan vuoden tammi-toukokuussa kulut-

Kuvio 34.

tajahintataso pysyi edelleen lähes muuttumattomana. Arvonlisäverotuksen tultua voimaan hinnat kääntyivät kesäkuussa nousuun, ja loppuvuonna hintatasoa nostaa jossain määrin myös raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen kohoaminen.

Kuluttajahintaindeksi kohoaa kuluvan vuoden aikana - joulukuusta 1993 joulukuuhun 1994 - arviolta 2 % ja v. 1994 keskimäärin 1 prosentin viimevuotisesta. Välilliset verot sekä valtion hinnat ja maksut nostavat indeksiä kuluvan vuoden aikana noin prosentin, mikä aiheutuu lähes kokonaisuudessaan arvonlisäverouudistuksesta.

Valtioneuvoston antaman yleisohjeen mukaan sääntelyn piiriin kuuluvien vapaaehtoisten asuinhuoneistojen vuokria voitiin maaliskuun alusta korottaa enintään 70

30. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1991	1992	1993	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	muutos, prosenttia					
Viennin yksikköarvoindeksi	0,5	6,2	5,1	3	4 1/2	2,8
Tuonnin yksikköarvoindeksi	2,3	10,5	12,4	-1	4 1/2	1,6
Kuluttajahintaindeksi	4,1	2,6	2,2	1	2	4,8
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	0,3	1,1	3,3	2	3 1/2	2,4
Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi	-3,3	-0,5	-0,5	-1	..	1,8
Rakennuskustannusindeksi	2,2	-1,8	0,3	1 1/2	3 1/2	4,7

penniä huoneistoalan neliömetriltä kuukaudessa. Kun myös asuntojen hinnat kohoavat, asumiskustannukset nostavat indeksiä yhteensä puolisen prosenttia.

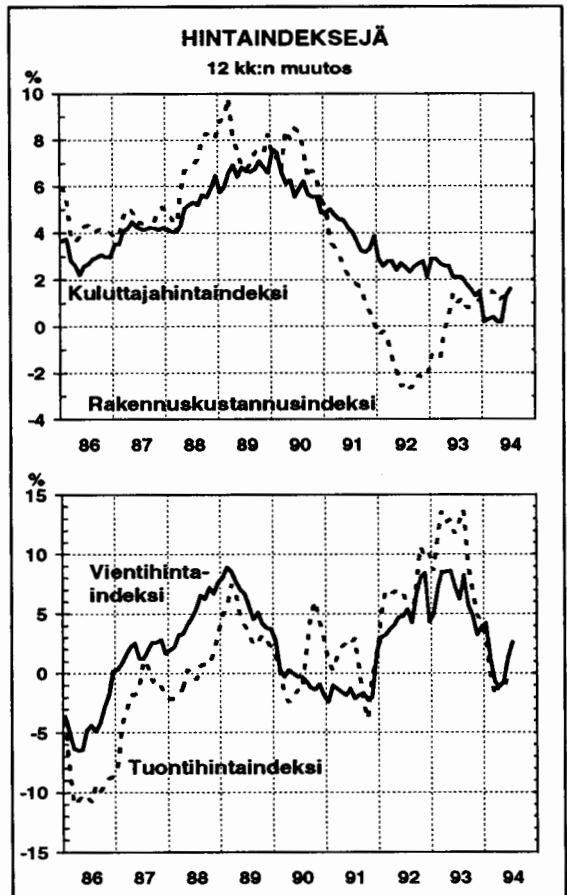
Tuontihinnat nostavat kuluttajahintaindeksiä yhteensä prosentin. Arvioon sisältyvät myös aiemmista valuuttakurssimuutoksista vielä mahdollisesti jäljellä olevat korotuspaineet. Kun tuottavuus kohoaa edelleen suhteellisen paljon, työkustannuksista ei kuluvanakaan vuonna aiheudu kustannuspaineita.

Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan vuoden 1995 aikana saman verran kuin tänä vuonna eli 2 %; v. 1995 keskimäärin indeksi kohoaisi samoin 2 %.

EU-jäsenyyden toteutuessa elintarvikkeiden hinnat laskevat, ja alentavat kuluttajahintaindeksiä 1-1½ %. Jäsenyyden myötä maataloustuotteiden tuottajahinnat alenevat EU-maiden tasolle, alkutuotevähennysjärjestelmä sekä eräät valmisteverot poistuvat ja elintarvikkeille tulee 17 prosentin arvonlisäverokanta. Muut kuin EU-ratkaisuun liittyvät valtion tuloperustemuutokset nostavat indeksiä puolisen prosenttia. Lisäksi arvonlisäverouudistus siirtyy asumiskustannuksiin täysimääräisesti vasta ensi vuoden aikana.

Asuinhuoneistojen vuokrataso kohoaa suunnilleen saman verran kuin tänä vuonna, mutta asuntojen hintojen nousu saattaa hieinan kiihtyä.

Kuvio 35.

Tuontihinnat kohoavat keskimäärin 4 %. Aikaisemmista valuuttakurssimuutoksista aiheutuneita purkautumattomia kustannuspaineita ei juuri enää ole.

Kuvio 36.

Jos palkkaratkaisut pysyvät oletetuissa rajoissa, työkustannuksista ei ensi vuonakaan aiheudu kustannuspaineita. Vaikka kulutuskysyntä kääntyy jo selvään nousuun, kilpailutilanne ei vielä merkittävästi kevene.

Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky säilyy tänä ja ensi vuonna erittäin hyvänä. Tuotavuuden nopea kasvu korvaa kotimaisten työkustannusten nousun ja markan vahvistumisen. Kilpailukyky heikkeneekin tänä vuonna vain prosentti verran, mutta paranee ensi vuonna pari prosenttia. Kilpailukykyyn taso on noin 45 % pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella.

7 Tulot

Kansantulo supistui v. 1993 vielä 1 %. Kun työtunnit vähenivät edelleen jyrkästi, palkkasumma supistui 7 %. Työtulojen osuus kansantulosta aleni kuitenkin vain vähän vuosien 1991-1992 huipputasolta. Myös kotitalouksien maa- ja metsätaloudesta saamien yrittäjätulojen lasku jatkui. Sen sijaan vientiyrittäjien kannattavuus koheni jo selvästi.

Vuonna 1994 palkkasumma kääntyy lievään nousuun, sillä keskiansiot kohoavat ja tehtyjen työtuntien määrä supistuu enää vain vä-

hän. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut kasvavat 4½ % mm.TEL-vakuutusmaksun ja kuntien eläkevakuutusmaksun kohoamisen vuoksi.

Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta laskevat edelleen. Sen sijaan yrittäjätulot metsätaloudesta kääntyvät hakkuiden lisääntymisen ja kantohintatason kohoamisen vuoksi selvään nousuun. Kannattavuus paranee vientiteollisuudessa edelleen tuntuvasti, ja koheneva suunta alkaa vähitellen levitä myös muille aloille.

31. Käytettävissä oleva tulo

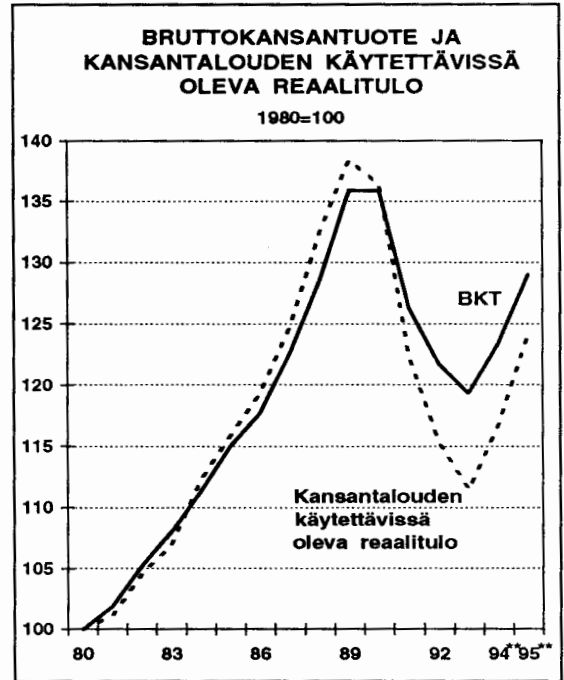
	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat	55,0	-0,1	-5,7	-7,0	1	4 1/2	6,2
Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut	16,6	1,9	-5,3	6,5	4 1/2	8 1/2	9,4
Kotitalouksien yrittäjätulot	11,3	-11,4	-4,6	14,6	9	6	0,7
yrittäjätulot maataloudesta	1,9	-13,0	-18,7	-2,0	-4	..	0,7
yrittäjätulot metsätaloudesta	0,9	-41,6	-10,5	-11,2	50	11	-2,6
muut yrittäjätulot	8,5	-2,8	1,3	22,9	8	8	1,1
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	2,1	-85,0	40,8	39,9	215	62	-8,7
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	15,1	-9,0	-5,1	1,1	3	4 1/2	7,4
Kansantulo	100,0	-7,5	-5,0	-0,9	7 1/2	9	5,5
Tulonsiirrot ulkomaille		7,9	-9,4	-29,1	17	33 1/2	16,2
Käytettävissä oleva tulo		-7,7	-4,9	-0,6	7 1/2	9	5,5

Vuonna 1995 palkkasumma kasvaneen viiteksen prosenttia, sillä tulo ratkaisuja koskevien oletusten perusteella keskiansiot kohoavat 3 % ja myös tehtyjen työtuntien määrä kääntyy nousuun. TEL-vakuutusmaksun sekä työnantajan sairausvakuutusmaksun nousun vuoksi työnantajien sosiaalivakuutusmaksut kasvavat selvästi enemmän kuin palkkasumma. Työtulojen osuus kansantulosta pienenee edelleen ja palautuu suunnilleen 1980-luvun loppuvuosien tasolle.

Koska EU-ratkaisuun liittyvät maatalouden kansalliset tukitoimet ovat toistaiseksi ratkaisematta, kotitalouksien maataloudesta saamat yrittäjätulot v. 1995 eivät ole luotettavasti arvioitavissa. Kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta lisääntyvät edelleen selvästi, joskin tulot jäävät vielä tuntuvasti alle vuoden 1989 tason. Yritysten kannattavuus paranee jo yleisesti.

Kansantalouden käytettävissä oleva tulo kasvaa tänä vuonna 7½ %. Vuonna 1995 käytettävissä oleva tulo lisääntyy nimellisesti 9 %.

Kuvio 37.

32. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1990	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	mrd. mk					
Yksityinen sektori	268,2	261,0	265,3	279,1	299	336
kotitaloudet	269,4	288,2	291,3	288,0	282	299 1/2
yritykset	-6,7	-30,5	-26,1	-14,9	12	30 1/2
rahoituslaitokset	4,0	2,2	-1,3	3,3	3 1/2	4 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,5	1,1	1,4	2,7	1 1/2	1 1/2
Julkisyhteisöt	149,0	124,1	101,0	84,8	91 1/2	88 1/2
valtio	46,1	24,0	10,8	-10,3	-10	-12
kunnat ja kuntainliitot	78,9	78,0	74,7	73,4	77 1/2	71 1/2
sosiaaliturvarahastot	24,0	22,1	15,4	21,7	24	28 1/2
Yhteensä	417,2	385,1	366,2	363,9	390 1/2	424 1/2

8 Kulutus

Yksityisen kulutuksen neljä vuotta kestänyt lasku päättyi vuosien 1993/1994 vaihteessa, ja tämän vuoden alkupuoliskolla kulutus kääntyi hienoiseen kasvuun. Vaikka työpaikkojen määrän väheneminen ja verotuksen kiristyminen yhä pienensivät käytettävissä olevia tuloja, talousnäkymien kirkastuminen ja koroissa tapahtunut aleneminen lisäsivät kuluttajien ostohaluja.

Alkuvuonna piristyi ennen muuta uusien henkilöautojen hankinta. Viimeisen kolmen vuoden aikana uusia autoja ostettiin erittäin vähän, ja henkilöautokanta supistui 66 000 ajoneuvolla, minkä ohella käytettyjen autojen myyntivarastot ovat pienentyneet olennaisesti. Tälle vuodelle arvioitu 70 000 uuden auton osto merkitsee neljänneksen kasvua viime vuodesta, mutta se ei vielä riitä pysyttämään autokantaa ennallaan.

Toukokuiset, tuloksiltaan optimistiset kuluttajabarometrit tehtiin ennen arvonlisäverouudistuksen voimaantuloa ja korkojen uutta nousua. Ratkaisevaa onkin, jatkuuko säästämisasteen tuntuvaan laskuun perustunut kulutuskysyntä myös loppuvuonna.

Laman aikana kulutus supistui ennen muuta kolmessa ryhmässä: 1) liikennevälineissä 2) kotitalouskalustossa, vaatteissa ja jalkineissa sekä 3) valmismatkoissa ja kulutusmenoissa ulkomailla. Näiden yhteenlaskettu kulutusta supistava vaikutus on ollut runsaat kolme prosenttiyksikköä vuosittain, eli kolme neljänestä koko laskusta. Tänä vuonna uusien autojen kauppa on jo kään-

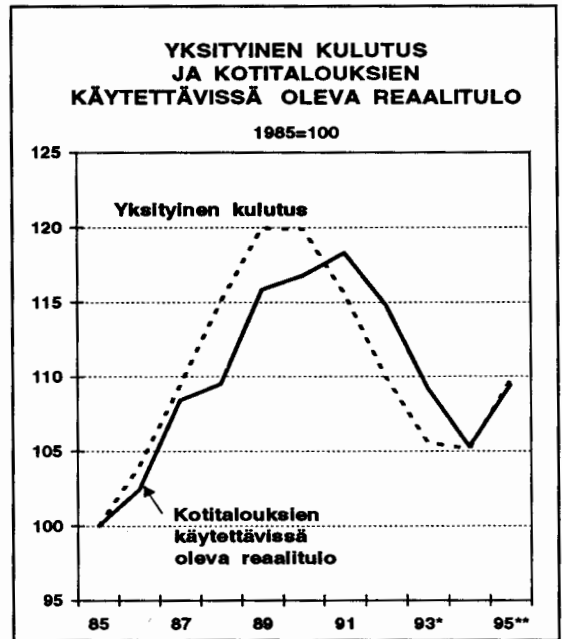
tynyt kasvuun, mutta muut mainitut ryhmät supistuvat vielä. Laajempipohjaiseen kulutuksen kasvuun päästäneenkin vasta ensi vuoden aikana. Silti kulutuksen supistuminen jäänee tänä vuonna vain ½ prosenttiin, ja ensi vuodelle odotetaan 4½ prosentin kasvua.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot vähenivät viime vuonna 5 %. Palkkasumma supistui reaalisesti kymmeneksen, mutta työttömyyskorvausten ja eläkkeiden kasvu ylläpiti peruskulutusta. Merkittävää oli myös bruttokorkomenojen väheneminen 5½ mrd. markalla, eli parilla prosentilla suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin. Korkotulot tosin vähenivät saman verran, mutta kokonaisvaikutus lienee ollut kulutusta tukeva, koska ylivelkaisten kotitalouksien ahdinko on ollut eräs merkittävä syy laman syvyyteen. Palkkojen, työttömyyskorvausten ja eläkkeiden summa vähennettynä maksetuilla veroilla ja koroilla supistui v. 1992 reaalisesti 5½ %, viime vuonna 4½ % ja tänä vuonna - korkomenojen vielä vähetessä - kolmisen prosenttia. Yhteensä kotitalouksien käytettävissä olevien reaalityulojen arvioidaan tänä vuonna supistuvan 3½ %.

Kotitalouksien säästämisaste nousi v. 1992 poikkeuksellisen korkeaksi, 10,4 prosenttiin, josta se viime vuonna aleni vain prosenttiyksikön. Kotitalouksien velkasopeutus on kuitenkin edennyt nopeana, kun investointeja on supistettu ja vanhoja luottoja on maksettu ripeästi takaisin. Huippu-

vuonna 1989 kotitaloudet investoivat 12½ % käytettävissä olevista tuloistaan, ja niiden velkaantumisaste kohosi 84½ prosenttiin. Tänä vuonna investointiasteeksi arvioidaan 5 % ja velkaantumisasteeksi 71½ %. Säästämisaste alentunee tänä vuonna 6½ prosenttiin, vaikka alkuvuoden luotto- ja talletustiedot viittaavat edelleen vahvaan säästämiseen.

Kuvio 38.

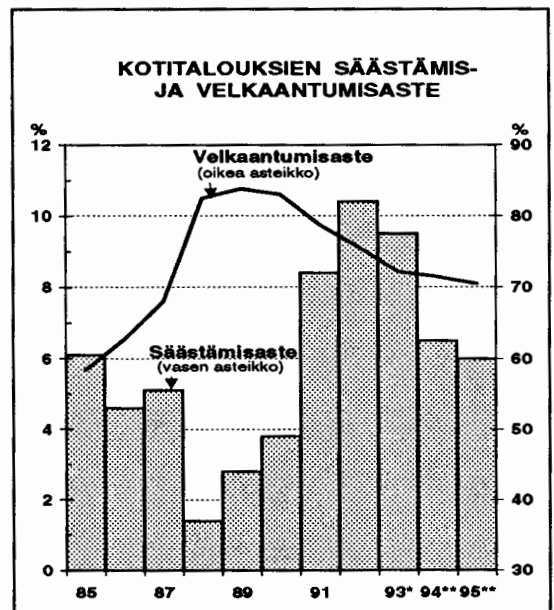

Vuonna 1995 kotitalouksien käytettävissä olevat reaalityulot lisääntyvät mm. kaksien veronpalautusten ansiosta nelisen prosenttia. Säästämisasteen odotetaan edelleen hieman alenevan. Kulutus kasvane 4½ %; se jää silti vielä lähes kymmeneksen v. 1989 saavutetun tason alapuolelle. Eniten ensi vuonna lisääntyvät kestopulustavaroiden hankinnat, mutta kasvua esiintyy myös muissa kulutusryhmissä.

Julkinen kulutus kääntyi v. 1992 laskuun, joka viime vuonna kiihtyi 5½ prosenttiin. Kulutus väheni lähes yhtä paljon sekä valtiolla että kunnissa. Tehtävittäin tarkasteltuna supistuminen oli suurinta yleisessä hallinnossa, maanpuolustuksessa, koulutustoiminnassa sekä asumiseen ja yhdyskuntaan liittyvissä kulutusmenoissa. Liikenteeseen ja elinkeinoiniin liittyvät kulutusmenot lisääntyivät jonkin verran. Julkisen sektorin työllisyys väheni viime vuonna 5 %. Vuonna 1994 julkinen kulutus supistuu 3½ % ja v. 1995 vielä 1½ %. Kotitalouksia välittömästi palveleva julkinen kulutus supistui viime vuonna 6 %, ja se vähentyy tänä vuonna vielä 4 %.

Yhteensä kulutus supistunee tänä vuonna 1½ %, mutta lisääntynee ensi vuonna 2½ %. Kulutuksen osuus BKT:sta laskee tänä vuonna 75 prosentin tuntumaan ja alenee edelleen hieman ensi vuonna.

Kuvio 39.

33. Kulutus

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	-3,6	-4,9	-4,0	- 1/2	4 1/2	1,8
kotitaloudet	96,0	-3,7	-5,1	-4,0	- 1/2	4 1/2	1,8
kestokulutustavarat	6,9	-20,6	-21,8	-13,5	10	19 1/2	-1,6
puolikestävät kulutustavarat	8,5	-4,0	-11,5	-6,5	-1	8 1/2	1,5
lyhytikäiset tavarat	36,6	0,5	-1,2	-2,6	1	3	1,4
palvelukset	43,2	-1,6	-0,8	-0,1	-1	2 1/2	2,8
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	3,4	-6,2	-15,1	-24,4	-20	5 1/2	6,0
miinus ulkomaalaisten kulu- tusmenot Suomessa	-2,6	3,8	20,5	15,1	15	6 1/2	3,8
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,0	-1,7	-0,2	-2,1	-2 1/2	-2	1,4
Julkinen kulutus	100,0	2,5	-2,2	-5,4	-3 1/2	-1 1/2	2,3
valtio	32,3	5,9	3,6	-5,8	-3 1/2	-1	2,7
kunnat ja kuntainliitot	65,0	0,7	-4,6	-5,5	-4	-2	2,1
sosiaaliturvarahastot	2,6	11,0	-8,4	2,9	-1 1/2	-1	2,8
Yhteensä		-1,9	-4,1	-4,4	-1 1/2	2 1/2	1,9
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkisen kulutus(1)		1,0	-4,1	-5,8	-4	-2	
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		1,3	-3,0	-4,8	-3 1/2	4	
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuot- teesta (käypiin hintoihin)		80,1	82,0	80,1	75 1/2	73 1/2	
Kotitalouksien säästämistäaste		8,4	10,4	9,5	6 1/2	6	
Kotitalouksien velkaantumistaaste(2)		78,8	75,6	72,2	71 1/2	70 1/2	
(1) Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.							
(2) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.							

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

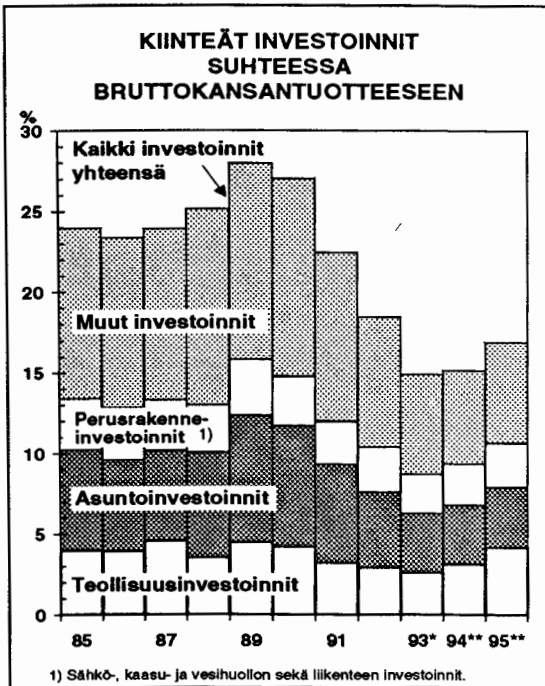
Kiinteät investoinnit supistuivat v. 1993 kolmantena vuonna peräkkäin tuntuvasti, kun vientiyritykset suuntasivat selvästi kasvaneen tulorahoituksensa yhä rahoitusaseman kohentamiseen ja hoitivat lisääntyneen kysynnän paljolti tehostamalla tuotantoa. Kotimarkkinayritysten investointimahdollisuuksia rajoittivat ennen kaikkea kysynnän heikkous ja mittava velkaantuminen. Asuinrakennusinvestointien elpyminen lykkääntyi uusien asuntojen vähäisen kysynnän takia. Vuoden loppua kohti

investointitoiminnan edellytykset paranivat kuitenkin tuntuvasti, sillä vientiyritysten kapasiteetin käyttöaste nousi, korot laskivat, vanhojen asuntojen kauppa vilkastui ja kotimarkkinasektorinkin suhdanneodotukset kohenivat.

Investoinnit kasvavat tänä vuonna 3 % ennen kaikkea koneiden ja laitteiden uusimistarpeen vuoksi. Asuinrakennusinvestointienkin määrä lisääntyy, kun valtion tukema peruskorjaaminen kasvaa ja asuntokysynnän vilkastuminen lisää asuntojen aloituksia. Muut talonrakennusinvestoinnit vähenevät yhä selvästi, vaikka esim. teollisuusrakennusten aloitukset vilkastuvat. Investointiaste nousee viimevuotisesta lievästi. Arvonlisäverotuksen voimaantulo 1.6.1994 yhtäältä paransi (arvonlisäveron vähennykseen oikeutettujen yritysten määrä lisääntyi), toisaalta vähensi investointien edullisuutta (paikallarakentamisen verotus kiristyi).

Tehdasteollisuusyritysten investoinnit lisääntyvät suhdannetiedustelujen mukaan tänä ja ensi vuonna selvästi, mutta investointien taso jää yhä matalaksi. Erityisen nopeasti investoinnit kasvavat vientiteollisuuden pääomavaltaisimmilla aloilla, paperiteollisuudessa ja metallien valmistuksessa. Myös muilla metsä- ja metalliteollisuuden toimialoilla investoinnit lisääntyvät. Ainoastaan kulutustavarateollisuuden inves-

Kuvio 40.

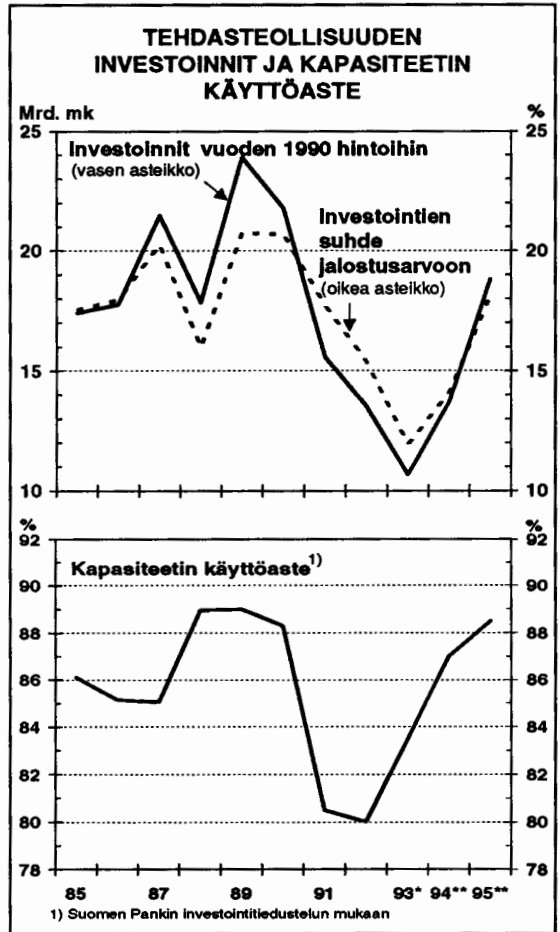

toinnit vähenevät. Yritysten investointihallukkuutta lisännee parantuneiden suhdanneodotusten lisäksi varautuminen mahdollisen EU-jäsenyyden tuomiin laajeneviin vientimahdollisuuksiin. Kiinteiden investointien ohella myös teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta vilkastuu tämän ja ensi vuoden aikana.

Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit ohittavat tänä vuonna laman pohjan. Yritysten kannattavuus on näillä aloilla yhä melko heikko, mutta myyntinäkymät ovat hieman parantuneet. Investoinnit sijoittuvat suureksi osaksi keskeisille taajama-alueille ja ovat luonteeltaan strategisia. Heikoimmilla markkinapaikoilla myymälä- ja liiketilaa on runsaasti vapaana, ja se uhkaa jäädä vajaa-käyttöön myös pitemmällä aikavälillä.

Julkiset investoinnit supistuvat tänä vuonna lähes kymmeneksen lähinnä kuntien investointitoiminnan laimeuden vuoksi. Ensi vuonna kuntien rahoitusaseman paraneminen mahdollistaa jo niiden investointien lievän kasvun. Valtion investoinnit vähenevät säästötoimien takia jossain määrin myös ensi vuonna.

Kuvio 41.

34. Kiinteät investoinnit toimialoitain

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätöiminta	79,6	-23,6	-19,7	-20,2	6	17 1/2	-2,2
maa- ja metsätalous teollisuus(1)	5,1	-22,5	-29,0	-10,0	-4 1/2	6	-7,5
sähkö-, kaas- ja vesihuolto	17,8	-28,6	-14,3	-15,6	21	37	-2,3
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	5,6	6,7	-18,6	-19,9	8 1/2	7 1/2	-1,7
asuntojen hallinta ja vuokraus	7,6	-22,6	-23,3	-28,1	2	15	-1,2
muut	25,9	-20,3	-15,5	-14,3	3	6	-2,0
Julkinen toiminta	17,6	-29,7	-25,7	-31,9	1 1/2	25 1/2	-1,6
Muu toiminta	18,6	-0,2	-2,0	-15,0	-9	-1 1/2	1,0
Yhteensä	1,8	12,4	-14,1	-5,7	-1	0	3,2
Yhteensä	100,0	-20,3	-16,9	-19,0	3	14	-1,6

(1) Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.

35. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1993*	1991	1992	1993*	1994**	1995**	Keskimäärin 1993/83
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	44,8	-16,2	-19,2	-20,5	-2	10	-2,0
asuinrakennukset	24,7	-20,7	-16,1	-14,2	3	6	-2,2
muut talorakennukset	20,1	-11,3	-22,2	-27,0	-8	15 1/2	-1,8
Maa- ja vesirakennukset	15,5	-5,2	-8,3	-9,4	-3	1	-0,2
Koneet ja laitteet	39,7	-30,2	-16,0	-20,3	14	24 1/2	-1,6
Yhteensä	100,0	-20,3	-16,9	-19,0	3	14	-1,6
yksityiset	81,4	-23,1	-19,6	-19,9	6	17	-2,2
julkiset	18,6	-0,2	-2,0	-15,0	-9	-1 1/2	1,0
Investointien osuus bruttokansan- tuotteesta (käypiin hintoihin)		prosenttia					
Kiinteät investoinnit		22,4	18,5	14,9	15	17	23,1
yksityiset		18,9	15,1	12,1	12 1/2	14 1/2	19,9
julkiset		3,5	3,3	2,8	2 1/2	2 1/2	3,2
Varastojen muutos(1)		-1,9	-1,2	-0,6	1	2	-0,2

(1) Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

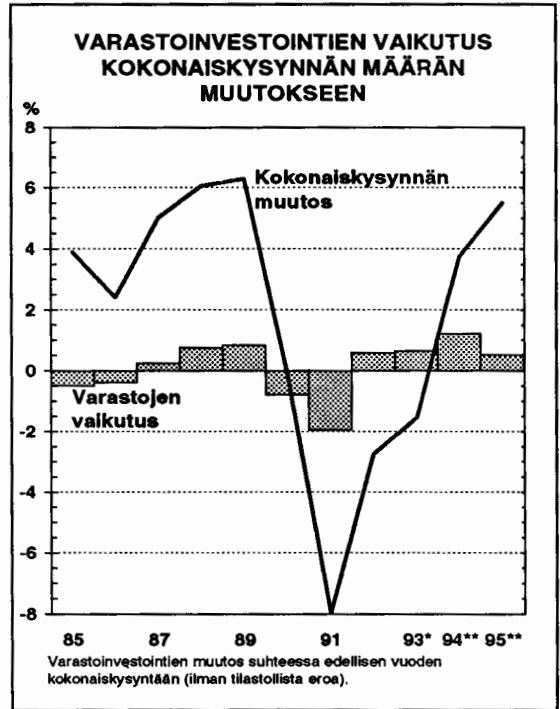
Varastoinvestoinnit

Varastot pienenevät edelleen v. 1993, kun yritykset supistivat varastojaan vähäisen kysynnän ja korkean reaalikoron vuoksi.

Tänä vuonna varastot kasvavat, mikä lisää kokonaiskysyntää. Teollisuustuotannon nopea kasvu vaatii suurempia raaka-aineiden varastoja, ja myös keskeneräisten töiden määrä kasvaa. Metsäteollisuuden raaka-ainevarastot ovat vuoden ensipuoliskon aikana kasvaneet viime vuoden lopun poikkeuksellisen alhaiselta tasolta jokseenkin normaaleiksi. Raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti on ollut vilkasta. Lisäksi runsas sato lisää viljavarastojen määrää, vaikka epävarmuus EU-ratkaisusta saattaa aiheuttaa elintarviketeollisuudelle tarvetta supistaa varastoja ennen niiden arvon laskua.

Varastot kasvavat myös ensi vuonna, mikä osaltaan lisää kokonaiskysyntää ja -tuotantoa, mutta myös tuontia.

Kuvio 42.

10 Julkinen talous

Julkista taloutta tarkastellaan tässä luvussa kansantalouden tilinpidon avulla. Julkisyhteisöihin sisältyvät valtio, kunnat ja kuntayhtymät sekä sosiaaliturvarahastot, ml.

Valtio

Vuonna 1993 valtion tulot supistuivat 5½ %. Välittömien verojen kertymä oli lähes neljänneksen edellisvuotista pienempi; se johtui palkkasumman supistumisesta sekä kaksista veronpalautuksista, joihin sisältyi myös vuoden 1991 ylipidätysten palauttaminen. Kun yksityisen kulutuksen arvo pysyi lähes vuoden 1992 tasolla, välillisten verojen sekä pakollisten maksujen kertymä jäi ½ % pienemmäksi kuin v. 1992. Valtion eläkerahastoon kertyneet työnantajamaksut vähenivät lähes 1 mrd. mk, mutta työntekijöiltä kannettiin uutena työeläkemaksuna suunnilleen saman verran. Valtion saamat omaisuus- ja yrittäjätulot kasvoivat kolmanneksella korkotulojen lisäyksen vuoksi.

Valtion menot v. 1993 kasvoivat nimellisesti 6½ %; reaalin kasvu oli 5 %. Lähinnä säästötoimien vuoksi valtion kuluksen menot pienenevät kiintein hinnoin 6 % ja investoinnit yli kymmeneksen. Tulonsiirtojen kasvu hidastui muutamaan prosenttiin. Työttömyyden kasvu lisäsi edelleen tulonsiirtoja muille julkisyhteisöille; niitä lisäsi myös aiemmin sosiaalivakuutusetuuksiin luettujen lapsilisien siirtymisen Kansaneläkelaitoksen maksettaviksi.

pakollinen työeläkevakuutus. Luvun lopussa valtiontalous esitetään myös budjetti- ja rahastotalouden käsittein.

Valtion korkomenot kaksinkertaistuivat, ja niiden osuus kokonaismenoista nousi yli kymmeneen prosenttiin.

Valtion rahoitusaliijäämä (nettoluotonotto) kasvoi 17 mrd. mk vuodesta 1992, ja nousi 11 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteen.

Vuonna 1994 valtion tulot lisääntyvät 5 %. Välittömien verojen 22 prosentin kasvuun vaikuttaa lähinnä kaksien veronpalautusten alentama vuoden 1993 vertailutaso sekä vuoden 1994 veronpalautusten siirtyminen vuoden 1995 puolelle; verotettavien tulojen kasvu jäänee yhteen prosenttiin. Yksityisen kulutuksen arvon lievä kasvu yhdessä veroperustemuutosten kanssa lisää välillisiä veroja, mutta palvelualojen investointien takautuvat liikevaihtoveronpalautukset vähentävät verokertymää. Välillisten verojen ja pakollisten maksujen kasvu jääkin pariin prosenttiin. Valtion eläkerahaston saamat maksut supistuvat toistakymmentä prosenttia liikelaitostamisen ja työntekijämäärän vähenemisen vuoksi. Omaisuus- ja yrittäjätulot jäävät 6 % edellisvuotisia pienemmiksi, sillä korkotulot supistuvat.

Valtion menojen kasvu hidastuu pariin prosenttiin v. 1994; reaalisesti ne lisääntyvät vain vähän. Kulutusmenot supistuvat edelleen, mutta investoinnit eivät enää vähene mainittavasti mm. eräiden investointihankkeiden aientamisen vuoksi. Tulonsiirtojen kasvu kokonaisuudessaan lähes pysähtyy, kun kuntien valtionapuja ja kotitalouksien etuuksia on säästötoimin pienennetty. Valtion tulonsiirrot muille julkisyhteisöille kasvavat tuntuvasti sen vuoksi, että aiemmin valtion hoitamia avustusten maksatuksia siirtyy sosiaaliturvasektorille (mm. opintotuki ja asumistuki); sosiaalivastukset vastaavasti vähenevät. Työt-

tömyysmenojen kasvu hidastuu. Valtion menojen kasvu aiheutuu lähes kokonaan korkomenojen kasvusta; ne lisääntyvät neljänneksen, ja niiden osuus menoista kasvaa selvästi.

Talouden vähittäinen elpyminen ei vielä riitä parantamaan merkittävästi valtion rahoitusasapainoa v. 1994. Rahoitusaliäämän erittäin nopea kasvu kuitenkin pysähtyy, ja nettoluotonotto suhteessa kansantuotteeseen pienenee 10 prosenttiin. Valtion velkaantuneisuus lisääntyy edelleen nopeasti.

36. Valtion talous¹⁾

	1990	1991	1992	1993*	1994**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	5 890	6 454	6 783	9 149	8 600
Välittömät verot	41 741	40 064	36 201	27 822	33 975
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	81 002	77 478	74 403	73 927	75 270
Sosiaalivakuutusmaksut	1 555	6 661	6 657	6 715	5 900
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	699	940	1 029	797	820
Muut tulot(2)	2 906	454	698	469	452
Tulot	133 793	132 051	125 771	118 879	125 017
Kulutusmenot	31 824	36 592	38 399	36 127	34 910
Tukipalkkiot	13 999	16 402	16 218	15 388	14 600
Sosiaalivakuutusetuudet	12 715	14 645	16 341	11 332	11 625
Sosiaalivastukset ja muut tulonsiirrot	11 804	13 233	14 886	15 839	12 080
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	44 207	57 395	58 794	68 560	73 475
Muut menot(3)	4 952	6 418	8 702	18 035	23 255
Menot	119 501	144 685	153 340	165 281	169 945
Säästö	14 292	-12 634	-27 569	-46 402	-44 928
Poistot ja pääomansiirrot, netto	- 699	-1 017	- 489	217	410
Pääoman bruttomuodostus(4)	7 374	8 389	8 308	7 274	6 950
Rahoitusjäämä (nettoluotonanto) (+)	6 219	-21 741	-36 366	-53 459	-51 468

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Sisältää myös rahastoimattomat sosiaalivakuutusetuudet.

(3) Lähinnä korkomenot.

(4) Ml. maanostot ja varastojen muutos.

Vuonna 1995 valtion tulot kasvavat 7 %. Tästä kaksi kolmasosaa aiheutuu Euroopan unionilta saatavista tulonsiirroista. Välittömien verojen kertymä supistuu 7 % kaksien veronpalautusten vuoksi, vaikka tulo-veroperusteita eräiltä osin kiristetään ja palkkasumma kasvaa 4½ %. Välillisten verojen ja pakollisten maksujen kertymä kasvaa 8½ %, sillä yksityisen kulutuksen arvo on 6½ % edellisvuotista suurempi, arvonlisävero on voimassa koko vuoden, ja osa siirtymäkauden lievennyksistä poistuu sekä eräitä veroperusteita korotetaan. Valtiosektorin työeläkemaksutulot supistuvat edelleen liikelaitosuudistuksen ja työantajan maksuperusteen alennuksen vuoksi. Omaisuus- ja yrittäjätulot supistuvat 11½ % lähinnä korkotulojen vähenemisen vuoksi.

Valtion menojen kasvu nopeutuu uudelleen v. 1995; reaalin kasvu nousee 4 prosenttiin. Tämä aiheutuu jäsenyydestä EU:ssa, mikä ensimmäisenä vuonna lisää valtion menoja 15 mrd. mk. Ilman näitä menot supistuisivat selvästi. Suurimmat EU-jäsenyydestä aiheutuvat lisämenot ovat ns. BKT-maksu ja arvonlisäveromaksu EU:n budjettiin (tulonsiirtoja ulkomaille) sekä maatalouden tukipalkkioiden kasvu. Myös pääomansiirrot kasvavat, kun ylimenovaiheessa varastojen arvon alentumista kompensoidaan. Näitä menolisäyksiä rahoitetaan osittain EU:lta saatavilla tuloilla.

Valtion menojen säästötoimia jatketaan kehystavoitteiden saavuttamiseksi. Valtion kulutusmenot supistuvat edelleen reaalisesti, mutta vähemmän kuin edellisinä vuosina; henkilöstön lukumäärä pienenee hie-

man. Myös valtion investoinnit supistuvat hieman; niiden tasoa alentaa jonkin verran investointihankkeiden aientaminen vuoteen 1994. Kuntien valtionavut vähenevät. Tulonsiirrot sosiaaliturvarahastoille kasvavat 4 %. Kasvu aiheutuu edelleen osittain sektoreiden keskinäisistä maksatusten siirtymisistä. Tulonsiirtoja lisäävät indeksisidonnaisiin etuuksiin tehtävät indeksitaristukset. Toisaalta eräitä sosiaalivakuutusetuksia esitetään alennettavaksi, mikä vähentää valtion rahoitusosuuksia.

Tukipalkkiot kasvavat EU-jäsenyyden vuoksi mm. ensimmäisenä vuonna maksettavien siirtymätukien takia. Tukipalkkioiden rakenne muuttuu, sillä entisen kaltaisen maataloustuotteiden vientituen poistaminen pienentää hyödyketukipalkkioita, ja tuen muodon muuttuminen lisää toisaalta muita tukipalkkioita. Tukipalkkiot ja tulonsiirrot kaikkiaan kasvavat nimellisesti noin 7 %.

Valtion korkomenot lisääntyvät edelleen nopeasti, kasvu kuitenkin hidastuu. Korkomenojen osuus kokonaismenoista lähenee 15 prosenttia.

Valtion rahoitusasema ei parane ensi vuonna, vaikka kohentuva talouskehitys lisää verotuloja ja työttömyysmenot alkavat vähitellen supistua. EU-jäsenyys, ensi vuoteen jälleen ajoittuvat kahdet veronpalautukset sekä eräät tilapäiset viivetekijät heikentävät kuitenkin rahoitusasemaa yhteensä 15-17 mrd. mk. Valtion nettoluotonotto kasvaa markkamääräisesti hieman; bruttokansantuotteeseen suhteutettuna se pysyy ennallaan, noin 10 prosenttina.

Kunnat ja kuntayhtymät

Kuntien rahoitusasema koheni v. 1993. Kokonaistulot lisääntyivät kansantalouden tilinpidon mukaan ½ %; jos lopullisen verotuksen viivästymiset otetaan huomioon, kokonaistulot vähenivät yhden prosentin¹⁾. Laman alussa pahasti heikentyneen rahoitusaseman ja edelleen heikkona jatkuneen tulokehityksen takia kunnissa toteutettiin mittavia menojen säästöjä ja lykkäyksiä. Kuntien kokonaismenot vähenivät 4 %.

Kuntien rahoitusasema paranee edelleen v. 1994 lähinnä kuntien säästötoimien ansiosta. Kokonaistulot ovat yhtä suuret kuin vuotta aiemmin. Siirrot valtiolta vähenevät 7 %. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia sekä yleistä valtionosuutta leikattiin kunnan asukasluvun ja äyrimäärän perusteella. Sivistystoimen valtionosuuksia pienennettiin alentamalla valtionosuuden perustana olevia yksikköhintoja ja keskimääräisiä markkamääriä. Yhteensä valtionosuuksien vähennys oli 4,4 mrd. mk. Kuntien verotulot lisääntyvät 6 %. Kasvu johuu pääasiassa veroperusteiden muutoksista. Kunnallisverotuksen perhepoliittiset vähennykset poistettiin, ja veroäyrin hinta nousi keskimäärin 0,32 pennillä 17,52 penniin; toisaalta palkansaajien työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen korotus pienentää verovähennysten kasvun takia kunnallisveron tuottoa.

Kuntien kokonaismenot vähenevät 1½ %. Kehitys on aikaisempien vuosien tapaan kaksijakoinen: kulutus ja investoinnit supistuvat, mutta siirrot kotitalouksille ja Kansaneläkelaitokselle sosiaaliavustusten rahoitukseen lisääntyvät. Kunnat ovat omilla päätöksillään voineet vaikuttaa huomattavasti enemmän kulutuksen ja investointien tasoon kuin sosiaalisiin tulonsiirtoihin, joita mm. työttömyys on kasvattanut.

Kuntien kulutusmenot vähenevät nimellisesti 2½ % ja reaalisesti 4 %. Kuntien palkkasumma, joka on 60 % kulutusmenoista, alenee tänä vuonna 2½ % sekä työvoiman määrän vähentymisen että paikallisten säästösopimusten vuoksi. Kulutusmenoja lisäävät työnantajan palkkaperusteisten sosiaali- ja eläkevakuutusmaksujen korotukset sekä arvonlisäverotukseen siirtäminen.

Valtion talousarvioesitys vuodelle 1995 edellyttää säästötoimien jatkamista kunnissa myös ensi vuonna. Vuonna 1994 toteutettua valtionosuuksien leikkausta jatketaan samansuuruisena, eikä valtionosuuksiin tehdä indeksitarkistuksia. Näillä toimenpiteillä kuntien valtionosuudet pidetään markkamääräisesti samalla tasolla kuin v. 1993, kun toiminnan muutoksista aiheutuvia valtionosuuksien lisäyksiä ja vähennyksiä ei oteta huomioon. Lisäksi tehtäväkohtaisia valtionosuuksia ja yleistä valtionosuutta pienennetään yhteensä 1 mrd. markalla. Kuntien menoja ja valtionapuja vähentävät toiminnan muutoksina mm. lasten kotihoidon tuen tason ja myöntämisperusteiden tarkistaminen sekä paikallistiekorvauksista

1) Asetelmassa 37 olevat luvut ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia ja ilman viivästymäkorjauksia. Kuntien rahoitusjäämä on esitetty myös ikään kuin lopullinen verotus olisi valmistunut normaalisti. Tekstissä olevat tiedot verotulojen ja kokonaistulojen muutoksista on esitetty samalla oletuksella.

luopuminen. Kuntien menoja lisäävät mm. 46 valtion ammatillisen oppilaitoksen kunnallistaminen, työeläke- ja sairausvakuutusmaksujen korotukset, arvonlisäverouudistus sekä kuntien kansaneläkkeen lisäosaosuuden korottaminen 1,47 pennistä 1,55 penniin veroäyryiltä. Kaikkiaan edellä mainitut toimenpiteet ja muutokset heikentävät kuntien rahoitusasemaa kuluvaan vuoteen verrattuna 3½ mrd. markalla.

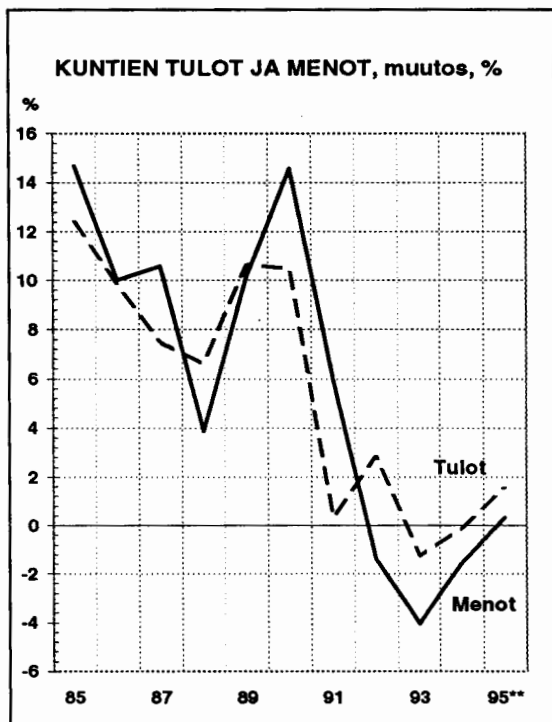
37. Kuntien ja kuntayhtymien talous¹⁾

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 991	3 800	4 109	3 975	4 005
Välittömät verot	48 074	46 069	47 078	54 760	50 245
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	114	127	135	140	145
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	39 656	40 206	39 803	37 000	36 225
Muut tulot(2)	1 168	1 143	1 057	1 030	1 030
Tulot	92 003	91 345	92 182	96 905	91 650
Kulutusmenot	79 158	77 223	72 801	71 130	70 700
Tukipalkkiot	772	810	931	1 000	1 070
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	6 428	7 251	4 550	4 950	5 150
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	3 030	4 234	8 590	8 960	9 015
Muut menot(3)	3 735	4 325	4 701	4 630	4 710
Menot	93 123	93 843	91 573	90 670	90 645
Säästö	-1 120	-2 498	609	6 235	1 005
Poistot ja pääomansiirrot, netto	7 060	6 766	6 410	6 375	6 205
Pääoman bruttomuodostus(4)	10 269	8 113	6 248	5 635	5 980
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	-4 329	-3 845	771	6 975	1 230
veronpalautusoikaistuna mrd. mk	-5,1	-0,8	2,1	3,5	4,7
<p>(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan. (2) Laskennalliset sosiaali- ja vahinkovakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset. (3) Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet. (4) Ml. maanostot, netto.</p>					

Kuntien verotuloja lisäävät 0,3 mrd. markalla matkakulujen omavastuuosuuden korotus sekä tulonhankkimisvähennyksen korotus ja ay-jäsenmaksujen sisällyttäminen sen piiriin. Verokertymää vähentää puolestaan palkansaajan työeläkemaksun korotus.

Kuntien tulot lisääntyvät v. 1995 vajaalla kahdella prosentilla. Siirrot valtiolta vähenevät 2½ %, ja verotulot lisääntyvät vajaan 5 %. Kuntien kokonaismenot eivät juuri kasva, olettaen mm. että kunnissa tehtyjä henkilöstömenojen säästösopimuksia jatketaan. Kuntasektorin työvoiman määrä vähenee. Investoinnit lisääntyvät jonkin verran.

Kuvio 43.

Sosiaaliturvarahastot

Sosiaaliturvarahastot maksoivat v. 1993 etuuksia ja avustuksia yhteensä 99 mrd. mk, eli viidenneksen enemmän kuin edellisenä vuonna. Eläkkeitä maksettiin kaikkiaan 56,5 mrd. mk, josta ansioeläkkeitä oli kaksi kolmasosaa ja peruseläkkeitä loput¹⁾. Eläkemenot lisääntyivät 4,4 %, mistä indeksikorotusten osuus oli 1,3 prosenttiyksikköä. Ansioeläkkeiden indeksin nousua pienensi rakenteellinen uudistus, mikä aiheutui palkansaajien työeläkemaksun käyttöönotosta vuoden alussa. Sairausvakuutuskorvauksia maksettiin 10,7 mrd. mk. Työttömyysturvaetuudet ja -avustukset li-

sääntyivät 37 % ja olivat yhteensä 23,7 mrd. mk. Kansaneläkelaitoksen maksamat muut avustukset lisääntyivät 8,8 mrd. mk, kun lasten kotihoidon tuen ja lapsilisien maksaminen siirrettiin sen tehtäväksi.

Työnantajien pakolliset eläke- ja sosiaaliturvamaksut lisääntyivät 17,8 % ja vakuutettujen maksut 14,3 %. Työeläkerahastot kasvoivat 21,4 mrd. mk.

Vuonna 1994 sosiaaliturvarahastojen maksamat etuudet ja -avustukset lisääntyivät 10½ %. Tämä johtuu pääasiassa lapsilisien kasvusta yli 60 prosentilla sekä Kansaneläkelaitoksen tehtävien lisääntymisestä, kun mm. yleisen asumistuen ja opintotuen mak-

1) Eläkemenoista puuttuvat valtion ja kuntien suoraan maksamat työeläkkeet, yhteensä 12 mrd. mk.

38. Sosiaaliturvarahastojen talous¹⁾

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	13 414	14 714	14 780	12 700	15 055
Sosiaali- ja eläkevakuutusmaksut	56 915	59 231	67 780	74 180	76 995
siitä työnantajien	46 022	42 407	47 964	49 830	53 665
vakuutettujen	10 893	16 824	19 816	24 350	23 330
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä(2)	21 477	24 154	40 522	48 705	50 370
Muut tulot(3)	3 817	4 599	4 260	4 060	4 065
Tulot	95 623	102 698	127 342	139 645	146 485
Kulutusmenot	2 969	2 831	3 027	3 060	3 110
Sosiaali- ja eläkevakuutusetuudet	65 187	75 315	81 785	83 200	83 005
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	5 992	8 580	19 021	27 805	29 745
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	1 648	2 361	3 972	4 090	4 390
Muut menot	674	1 028	585	620	730
Menot	76 470	90 115	108 390	118 775	120 980
Säästö	19 153	12 583	18 952	20 870	25 505
Poistot ja pääomansiirrot, netto	236	228	227	230	230
Pääoman bruttomuodostus	387	492	460	320	370
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	19 002	12 319	18 719	20 780	25 365

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan, ml. yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus.
(2) Valtion rahoitus kansaneläkkeisiin, sairausvakuutukseen, työttömyysturvaan, lapsilisiin, äitiysavustuksiin, yleiseen asumistukeen, opintotukeen ja sotilasavustuksiin sekä MEL-, MYEL- ja YEL- eläkkeisiin; kuntien rahoitus kansaneläkkeiden lisäosiin, eläkeläisten asumistukeen, lasten kotihoidon tukeen ja elatustukeen; työttömyyskassojen keskuskassan kautta välittyvä työttömien eläketurvan rahoitus.
(3) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

saminen siirtyi sen tehtäväksi. Eläkemenojen kasvu hidastuu 2½ prosenttiin, kun eläkkeisiin ei tehdä indeksitarkistuksia. Eläkemenojen kasvu aiheutuu eläkkeensaajien määrän kasvusta ja työeläkejärjestelmien vaiheittaisesta voimaantulosta aiheutuvasta keskimääräisten etuuksien paraneemisesta. Sairausvakuutuskorvausten ja työttömyysetuuksien ja -avustusten kasvu hidastuu vajaan kolmeen prosenttiin.

Työnantajien pakolliset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut lisääntyvät 4 %. Työnan-

tajien TEL-maksu pidettiin likimain ennallaan, työttömyysvakuutusmaksu nousi 0,3 prosenttiyksikköä, mutta sen vaikutusta kevennettiin porrastamalla maksu kolmeen prosenttiin palkkasumman ensimmäisen miljoonan markan osalta. Samalla yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu porrastettiin vastaavan rahoituksen järjestämiseksi. Vakuutettujen maksut lisääntyvät yli viidenneksen. Lisäys johtuu pääasiassa palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun noususta sekä vuoden 1993 lopullisen verotuksen viivästymisestä.

39. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1991	1992	1993	1994*	1995**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	3,07	2,94	3,20	3,43	3,41
Sairausvakuutus(2)	1,82	1,56	1,90	1,91	2,03
Työttömyysvakuutus(3)	1,40	3,70	6,00	6,30	6,10
Työeläkevakuutus(4)	16,90	14,40	15,50	15,60	16,70
Kuntien eläkevakuutus	18,50	19,10	17,20	18,90	20,30
Vakuutetut					
Palkansaajat	3,25	5,25	6,90	8,32	8,32
kansaneläkevakuutus	1,55	3,05	1,80	1,55	0,55
sairausvakuutus(5)	1,70	2,20	1,90	1,90	1,90
työttömyysvakuutus	0,00	0,00	0,20	1,87	1,87
työeläkevakuutus	0,00	0,00	3,00	3,00	4,00
Eläkeläiset	1,70	5,25	6,70	7,45	6,45
kansaneläkevakuutus	0,00	3,05	2,80	2,55	1,55
sairausvakuutus(5)	1,70	2,20	3,90	4,90	4,90

(1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriiltä.

(2) Eri maksuluokkien palkkasummillä painotettu keskiarvo.

(3) Porrastettu maksu: Vuonna 1994 3 % palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta.
Vuonna 1995 2 % palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan osalta.

(4) TEL-maksu.

(5) Korotettu maksu yli 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta.

Korotukset: Vuonna 1991 palkansaajilla 1 penniä.

Vuosina 1992 ja 1993 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,5 penniä.

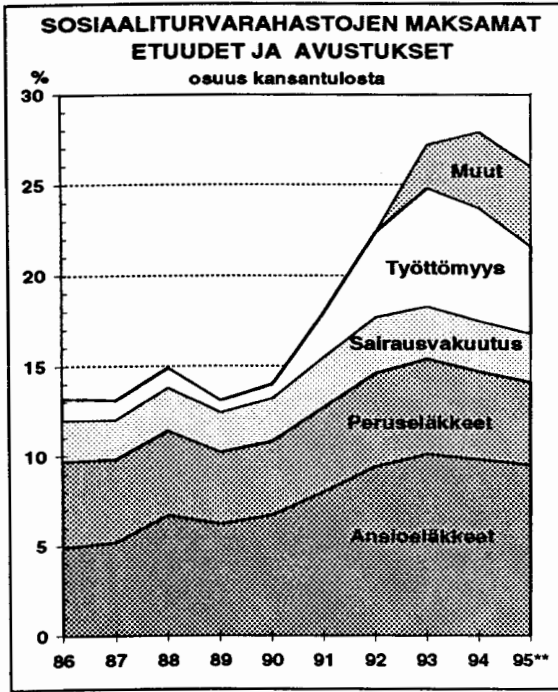
Vuosina 1994 ja 1995 palkansaajilla ja eläkeläisillä 1,9 penniä.

TEL-laskuperustekorkoa - työeläkerahastojen tuottovaatimusta - alennettiin vuoden alusta 1,5 prosenttiyksiköllä 6,5 prosenttiin. Eläkerahastojen korkotulojen vähentyminen lisäsi painetta eläkemaksun korotuksiin. TEL-maksun korotuksen sijasta luovutettiin eläkkeiden indeksikorotuksista, purettiin perhe-eläkerahastoa ja sallittiin vastuuvajauksen syntyminen järjestelmään. Työeläkerahastojen kasvun arvioidaan jäävän 19½ mrd. markkaan. Hintojen nousun

vähäisyys kuitenkin tukee työeläkerahastojen reaaliarvon säilymistä.

Vuonna 1995 sosiaalietuudet ja -avustukset lisääntyvät runsaan prosentin. Eläkkeisiin sekä muihin etuuksiin ja avustuksiin tehdään indeksikorotukset. Valtion talousarvioesitys vuodelle 1995 sisältää mm. eräitä työttömyysturvaetuuksien, vanhempain päivärahan, asumistuen ja lasten kotihoidon tuen määrätymisperusteiden tarkis-

Kuvio 44.

tuksia, joiden menoja vähentävä kokonaisvaikutus on 1½ mrd. mk. Työttömyysturvaetuuksia ja -avustuksia pienentää myös työttömyyden väheneminen.

Työnantajien TEL-maksu nousee 16,7 prosenttiin palkoista, ja työnantajien sairausvakuutusmaksua korotetaan 0,15 prosenttiyksiköllä. Työttömyysvakuutusmaksun porrastusta muutetaan siten, että palkkasumman viideltä ensimmäiseltä miljoonalta maksu on 2 %. Palkansaajien työeläkemaksu nousee prosenttiyksikön ja vakuutettujen sairausvakuutusmaksu alenee saman verran. Työeläkerahastojen arvioidaan kasvavan 25½ mrd.mk. Työeläkemaksujen korotusten ohella rahastoja kasvattaa pitkien korkojen nousu.

Julkisyhteisöt

Julkisyhteisöjen talous heikkeni edelleen v. 1993. Verotulot vähenivät palkkasumman ja kotimaisen kysynnän supistumisen vuoksi. Lisäksi välittömiä veroja vähensivät viime vuonna maksetut kahdet veronpalautukset. Veroaste alenikin hieman. Nettoveroaste laski pari prosenttiyksikköä, sillä tulonsiirrot yksityiselle sektorille lisääntyivät yhä tuntuvasti. Samoin korkomenot

kasvoivat voimakkaasti. Säästötoimet kohdistuivat etenkin julkisten palvelujen tuotantoon, ja julkisyhteisöjen kulutus ja investoinnit pienenevät. Julkisen talouden rahoitusaliijäämä nousi yli 7 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Vuoden lopussa julkisyhteisöjen bruttovelka oli jo lähes 300 mrd. mk ja velan korkomenot 22 mrd. mk.

40. Julkisyhteisöjen talous

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	4,6	5,3	5,9	5,0	4,9
korot	3,9	4,6	5,1	4,2	4,0
Välittömät verot	18,0	17,3	15,6	17,4	14,9
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	15,8	15,6	15,5	14,8	14,9
Sosiaalivakuutusmaksut	13,0	13,8	15,6	15,7	15,0
työnantajat	10,7	10,3	11,2	10,8	10,6
vakuutetut	2,2	3,5	4,3	5,0	4,5
Muut tulot	1,1	1,4	1,2	1,1	2,1
Tulot	52,5	53,4	53,8	54,1	51,9
Kulutusmenot	24,2	24,9	23,4	21,4	19,8
Tukipalkkiot	3,5	3,6	3,4	3,1	3,7
Sosiaalivakuutusetuudet	15,8	18,7	18,8	18,1	16,8
Sosiaalivastukset	5,2	6,4	8,2	8,8	9,0
Korot	1,9	2,6	4,7	5,4	5,6
Muut menot	0,8	0,6	0,7	0,7	0,7
Menot	51,4	57,1	59,4	57,6	55,6
Säästö	1,1	-3,7	-5,6	-3,5	-3,7
Poistot ja pääomansiirrot, netto	1,3	1,4	1,4	1,4	1,1
Pääoman bruttomuodostus (1)	3,9	3,5	2,9	2,5	2,4
Rahoitusyliijäämä (eli netto-luotonanto) (+)	-1,5	-5,9	-7,1	-4,7	-5,0
Menot (2)	55,5	60,8	62,4	60,2	58,3

(1) Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta.

Ml. maanostot ja varastojen muutos.

(2) Ml. pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot, netto.

Tuotannon kääntyminen kasvuun tänä vuonna ei vielä lisää työllisyyttä, ja kun palkkasumma kasvaa vain vähän, veropohja pysyy heikkona. Myöskään kulutuskysyntä ei vielä elvy, joten julkisyhteisöjen verotulot kasvavat vain vähän siitäkin huolimatta, että verotusta on jonkin verran ki-

ristetty. Verotulojen kasvu johtuu lähes kokonaan veropalautusten ajoittumisesta; tänä vuonna niitä ei makseta lainkaan. Nämä ajoitustekijät heijastuvat myös veroasteeseen, joka kohoaa runsaalla prosenttiyksiköllä 48 prosenttiin v. 1994.

41. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

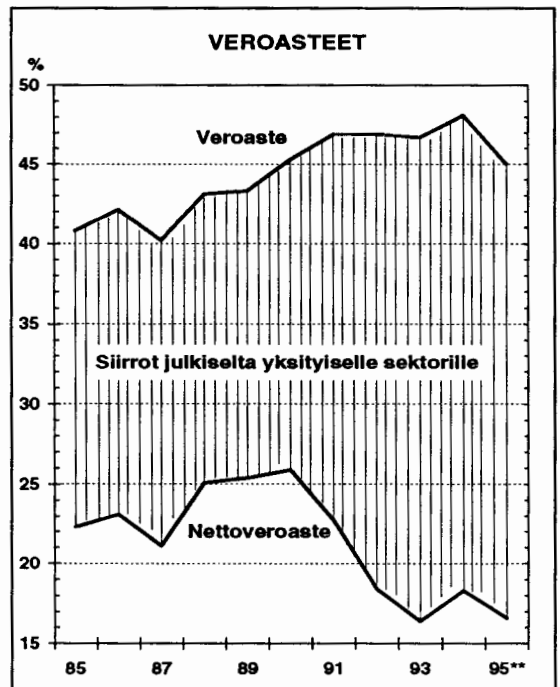
	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot(1)	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1990	5,8	3,0	17,3	10,6	7,7	6,3
1991	5,9	0,7	13,4	-8,2	13,1	7,1
1992	3,5	-4,6	5,5	-11,9	11,3	4,2
1993*	-5,8	-5,5	-12,7	-18,0	4,7	-0,9
1994**	-4	-4	-3 1/2	-15	3 1/2	-0
1995**	-1	-2	-6	3	1/2	- 1/2

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

Julkisyhteisöjen menoja rajoitetaan tänäkin vuonna. Julkinen kulutus supistuu reaalisesti jonkin verran. Investoinnit vähenevät lähes 10 %, sillä kunnallistaloudessa investointeja lykätään yhä, eikä valtion työllisyyssyistä johtuva investointien aientaminenkaan johda valtion investointien määrälliseen kasvuun. Julkiset tulonsiirrot lisääntyvät yhä, mutta hitaammin kuin parina edellisenä vuonna. Korkomenot lisääntyvät edelleen ja niiden suhde bruttokansantuotteeseen nousee jo 5½ prosenttiin.

Julkisyhteisöjen rahoitusaliäämä supistuu v. 1994. Valtiontaloudessa muutos on pieni, ja rahoitusaliäämä on vieläkin 10 % bruttokansantuotteesta. Kunnallistaloudessa verojen korotukset ja menojen karsiminen parantavat rahoitusasemaa. Sosiaaliturvarahastojen rahoitusaliäämä pysyy suunnilleen ennallaan.

Kuvio 45.

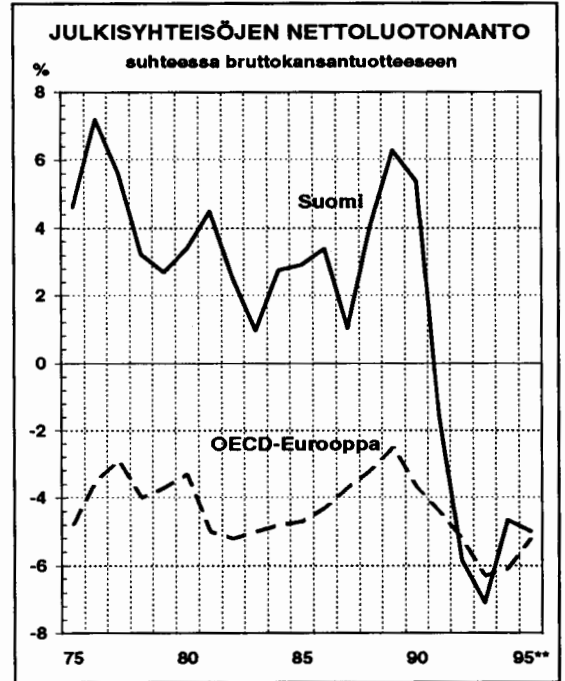
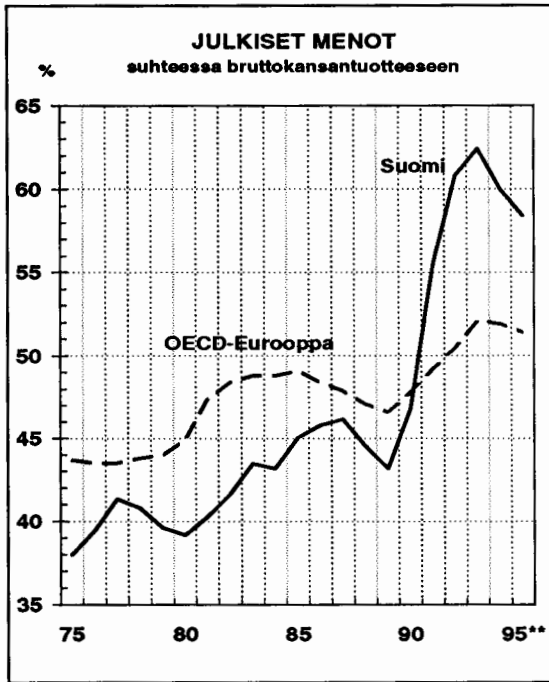

Julkisyhteisöjen rahoitusasema ei talouden elpymisestä huolimatta kohene v. 1995. Menoja pyritään edelleen vähentämään, mutta toisaalta Euroopan unioniin liittymisen lisää niitä. Kahdet veronpalautukset

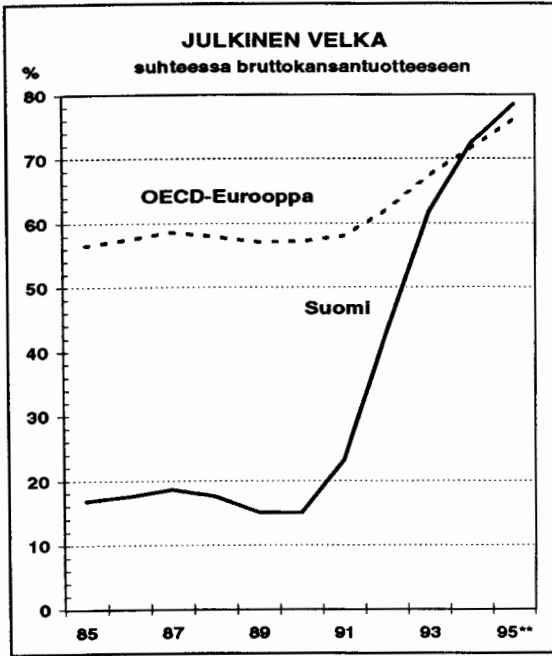
puolestaan supistavat välittömien verojen tuottoa. Julkinen kulutus ja investoinnit vähenivät enää vain hiukan. Veroaste alenee 45 prosenttiin ja nettoveroaste 16½ prosenttiin.

Kuvio 46.

Kuvio 47.

Kuvio 48.

Julkisen sektorin rahoitusali jäämä suhteessa kokonaistuotantoon laskee tänä vuonna 4½ prosenttiin, mutta kohoaa ensi vuonna 5 prosenttiin mm. EU:in liittymisestä aiheutuvien kustannusten takia. Säästötoimien myötä finanssipolitiikka, jonka luonnetta voidaan likimääräisesti arvioida nettoluotonannon ja suhdannetasoitettun nettoluotonannon muutosten perusteella, on kääntymässä kiristävään suuntaan. Muutos näkyisi selvemmin, jos nettoluotonantoa korjattaisiin veronpalautusoikeuksien lisäksi poistamalla nettoluotonannosta myös yhteisöön liittymisestä aiheutuvat kertaluonteiset menot.

42. Finanssipolitiikan kysyntäsäys

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettoluotonannon muutos	6,9	4,4	1,3	-2,5	0,3
valtio	5,7	3,1	3,5	-1,1	-0,3
kunnat	1,0	-0,1	-1,0	-1,2	1,1
työeläkelaitokset	-0,1	1,2	-1,3	0,7	-0,9
muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,1	0,0	-0,9	0,3
Veronpalautusoikeistu nettoluotonannon muutos	6,1	4,2	-0,2	0,2	-2,0
valtio	5,4	3,7	1,7	0,8	-1,6
kunnat	0,5	-0,6	-0,8	-0,5	0,4
työeläkelaitokset	-0,1	1,2	-1,3	0,7	-0,9
muut sosiaaliturvarahastot	0,4	-0,1	0,2	-0,8	0,1

Nettoluotonannon muutoksista laskettuna. Positiivinen luku merkitsee elyttävää politiikkaa edelliseen vuoteen nähden.

Valtiontalous ja talousarvioesitys vuodelle 1995

Tässä jaksossa käsitellään budjettitaloutta ja valtion rahastojen taloutta sekä erikseen että yhteensulautettuna valtiontaloutena. Tällöin budjettitalouden ja rahastojen väliset siirrot jäävät pois. Suurimpia eroja kansantalouden tilinpidon mukaiseen tarkasteluun on, että tässä valtion lainananto ja muut finanssisijoitukset sisältyvät menoihin.

Vuonna 1993 valtiontalouden verotulot supistuivat 4,7 %, mutta sekalaiset tulot ja korkotulot kasvoivat kolmanneksella. Kasvatulot yhteensä ilman lainanottoa lisääntyivät 3,7 % ja olivat 136,6 mrd. mk. Kun menot samanaikaisesti vähenivät 2,9 % 197,6 mrd. markkaan, nettorahoitustarve supistui 10,8 mrd. mk ja oli 61,0 mrd. mk.

Vuonna 1994 valtiontalouden verotulojen arvioidaan mm. veronpalautusten siirtymisen vuoksi kasvavan hieman, mutta kun muut tulot jäävät viimevuotisia pienemmiksi, valtiontalouden tulot ilman lainanottoa supistuvat 4 %. Kun valtiontalouden menot nousevat hieman viimevuotisia suuremmiksi eli 200 mrd. markkaan, valtiontalouden nettorahoitustarve kasvaa jälleen ja on 69 mrd. mk.

Vuoden 1995 talousarvioesityksessä tulot ilman lainanottoa lisääntyvät kuluvan vuoden varsinaisesta talousarviosta 7 % ja ovat 134½ mrd. mk. Tuloista 6,1 mrd. mk eli tulojen kasvusta yli kaksi kolmasosaa on EU:lta saatavia tulonsiirtoja. Kuluvan vuoden budjettitalouden arvioituihin kassatuloihin verrattuna kasvu on 5½ %. Veronpalautukset siirtyvät kuluvalta vuodelta ensi vuoteen; v. 1995 maksetaan kahdet veronpalautukset, jotka kumpikin sisältävät

ylipidätyksen eli ns. lainaveron palauttamisen. Tuloverokertymää vähentää myös 2 prosentin suuruinen inflaatiotarkistus sekä verotuksessa vähennyskelpoisen työntekijän työeläkemaksun korottaminen yhdellä prosenttiyksiköllä. Toisaalta verotuloja lisää matkakulujen omavastuuosuuden korotus ja ay-jäsenmaksun sisällyttäminen tulonhankkimisvähennykseen. Ylempien tuloluokkien ylipidätystä jatketaan samansuuruisena kuin kuluvana vuonna.

Arvonlisäverotuksessa maatalouden alkutuottajat tulevat verovelvollisiksi, ja alkutuotevähennyksestä luovutaan. Elintarvikkeiden verokanta alenee 17 prosenttiin. Veropohjaa laajennetaan ja eräistä siirtymäkauden lievennyksistä luovutaan. Vuonna 1995 palautetaan vuoden 1993 palvelualojen investointien liikevaihtoveron loppuosa, 1 350 milj. mk. Arvonlisäveron kertymästä ohjataan v. 1995 2,4 mrd. mk suoraan Kansaneläkelaitokselle. EU-jäsenyyden myötä arvonlisäveron kantaminen EU-tuonnista siirtyy kotimaan myynnin verotuksen yhteyteen. Tästä aiheutuva viivästymä vähentää vuoden 1995 verokertymää 1,8 mrd. markalla. Polttoaineverotusta ja ajoneuvoveroa korotetaan. EU-jäsenyyden myötä tupakkavero yhdenmukaistetaan eurooppalaiselle tasolle, ja eräistä maatalouteen ja elintarvikkeisiin kohdistuvista valmisteveroista luovutaan. Tilauslentoveroa ei enää peritä. Vuodeksi 1995 esitetyt veroperusteiden muutokset lisäävät budjettitalouden kassatuloja nettomääräisesti 0,1 mrd. mk. Budjettitalouden tuloihin sisältyy 6,1 mrd. mk siirtoa valtion eläkerahastosta, millä rahoitetaan noin puolet valtion eläkemenoista.

43. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1991	1992	1993	1994**	1995 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	135 461	127 938	127 566	125 965	133 906
Menot ilman rahoitustaloustoimia	165 090	174 826	181 600	186 555	194 691
Tuloylijäämä (+)	-29 629	-46 888	-54 035	-60 590	-60 785
Finanssisijoitukset, netto (-)	-1 884	-8 803	-4 340	-5 590	-298
Nettorahoitustarve (-)	-31 513	-55 691	-58 375	66 180	-61 083
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	12 778	14 191	16 821	13 120	13 502
Menot ilman rahoitustaloustoimia	6 566	8 620	11 428	11 835	12 754
Tuloylijäämä (+)	6 212	5 571	5 395	1 285	748
Finanssisijoitukset, netto (-)	-7 003	-21 634	-8 046	-3 790	-2 190
Nettorahoitustarve (-)	- 791	-16 063	-2 653	-2 505	-1 442
VALTIONTALOUS(1)					
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	134 626	126 617	129 229	125 730	135 738
Menot ilman rahoitustaloustoimia	158 043	168 017	177 870	185 035	195 774
Tuloylijäämä (+)	-23 417	-41 400	-48 641	-59 305	-60 037
Finanssisijoitukset, netto (-)	-8 887	-30 447	-12 386	-9 380	-2 488
Nettorahoitustarve (-)	-32 304	-71 847	-61 028	-68 685	-62 525
(1) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja (ja vastaavasti menoja) ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.					

Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot kasvavat kymmeneksen ja ovat 18,7 mrd. mk. Tulojen lisäys aiheutuu valtion myöntämien lainojen takaisinmaksujen kasvun ohella uuden interventiorahaston EU:lta saamista 1,5 mrd. markan tulonsiirroista.

Valtiontalouden tulot ilman lainanottoa kasvavat talousarvioesityksen mukaan v. 1995 8 % ja ovat 141,5 mrd. mk.

Finanssipolitiikan pitemmän aikavälin keskeinen tavoite on valtion velkaantumis-

kierteen katkaiseminen rajoittamalla valtion menojen kasvua. Vuoden 1994 keväällä hallitus täsmensi aiempaa periaatepäätöstään siten, että vuoden 1995 talousarvion menojen tulee asettua korkeintaan 179 mrd. markkaan eli reaalisesti vuoden 1991 menojen tasolle. Euroopan unionin jäsenyydestä aiheutuvia menoja ei luettu näihin menokehyksiin. Tiukka finanssipolitiikka erityisesti menotaloudessa on perusteltua nyt myös suhdannepoliittisesti.

Talousarvioesityksen menot ovat yhteensä 195,6 mrd. mk. Siitä 14,8 mrd. mk on ar-

vioitu aiheutuvan EU-jäsenyydestä. Pankkitukea ei ole budjetoitu vuodelle 1995. Menojen mitoitus vastaa kehystavoitteita. Tähän pääseminen on edellyttänyt yhteensä 12½ mrd. markan vähennyksiä eri hallinnonalojen esityksistä. Budjettiesityksen menot ovat nimellisesti 1 % suuremmat, mutta reaalisesti 1 % pienemmät kuin vuoden 1994 arvioidut kassamenot. Ilman pankkitukea menojen reaalisuus on 2 %. Ilman EU-jäsenyydestä aiheutuvia menoja talousarvioesityksen menot ovat reaalisesti tuntuvasti pienemmät kuin tänä vuonna.

Kulutusmenot ovat parin viime vuoden aikana supistuneet selvästi. Henkilöstömenoihin ovat vaikuttaneet sekä henkilöstön määrän supistuminen että palkkaperusteiden muutokset. Voimassa olevien sopimusten mukaan vuoteen 1995 ei ajoitu sopimuskorotuksia, ei myöskään lisäsäästöjä. Palkkausmenoja vähentää kuitenkin valtion eläkemaksun alentaminen 2½ prosenttiyksiköllä. Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän 2½ %. Kaikki valtion virastot ja laitokset siirtyvät v. 1995 tulosbudjettiin.

EU-jäsenyys vaikuttaa tuntuvasti valtion siirtomenojen tasoon ja rakenteeseen. Tuki elinkeinoille kasvaa lähes puolella ja tulonsiirrot ulkomaille moninkertaistuvat. Nettolisäys ei ole yhtä suuri, sillä EU rahoittaa huomattavan osan mm. yhteisen maatalouspolitiikan ja rakennesopeutuksen menoista. Siirtymävaiheessa, erityisesti ensimmäisenä vuonna integraatiosta aiheutuvat menot ovat suurimmillaan, ja muutaman vuoden kuluessa ne alenevat selvästi.

Maataloustuki muuttuu perusteellisesti. Entinen tulotuki ja vientituki jäävät pois. Maataloustuottajille maksetaan kuitenkin

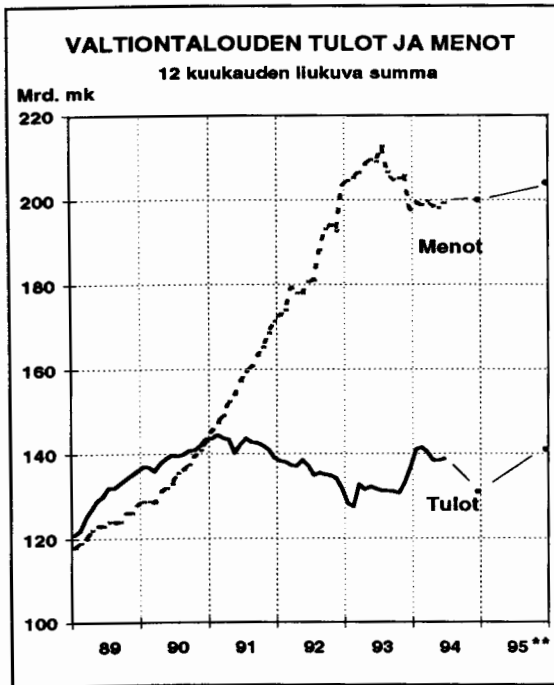
ns. kansallista tulotukea ja EU:n rahoittamaa tulotukea (CAP-reformituki) yhteensä 8,8 mrd. mk, josta 3,2 mrd. mk on myöhemmin poisjäävää siirtymävaiheen tukea. Lisäksi EU rahoittaa osan ympäristötuesta ja luonnonhaittakorvauksista. Vuodesta 1995 lukien EU vastaa maataloustuotteiden markkinointimenoista. Vientituen ja muun interventio toiminnan rahoittamista varten ehdotetaan perustettavaksi talousarvion ulkopuolinen interventiorahasto, johon EU siirtää tarvittavat varat; v. 1995 siirroksi arvioidaan 1,5 mrd. mk. Valtion rahoitettavaksi jää siirtymävaiheessa pienehköt kokostannukset.

Arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvat maksut Euroopan unionin budjettiin ovat ensi vuonna arviolta 5,0 mrd. mk. Nämä sekä mm. Euroopan investointipankille maksettavat, yhteensä 0,5 mrd. markan pääomaosuudet sisältyvät valtion menoluokituksessa tulonsiirtoihin ulkomaille; nämä yhteensä kasvavat 3½ -kertaisiksi.

Valtionosuudet kunnille pienenevät edelleen v. 1995 jonkin verran. Valtionavut kotitalouksille vähenevät. Indeksisidonnaisiin sosiaalietuuksiin tehdään ensi vuonna 1,5-2 prosentin indeksitarkistukset, mikä lisää menoja jossain määrin. Työllistämistukijärjestelmää yksinkertaistetaan, mikä vähentää sekä työnantajille maksettavaa tukea että työttömyysturvamenoja. Myös eräitä muita etuuksia tarkistetaan.

Investointeihin esitetään määrärahoja reaalisesti suunnilleen yhtä paljon kuin vuoden 1994 budjetissa myönnettiin. Kun vuoden 1994 reaalisijoituksia on lisätty lisäbudjeteissa mm. aientamalla investointeja, ensi vuoden määrärahat jäävät tämän vuoden todellista käyttöä pienemmiksi.

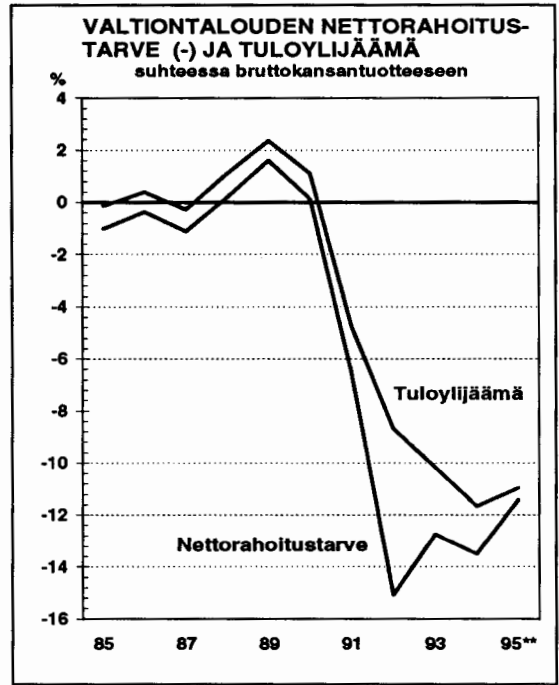
Kuvio 49.

Pankkitukeen ei esitetä lisämäärärahoja; vuosina 1993 ja 1994 tarkoitukseen budjetoituja määrärahoja siirtynee vuoteen 1995. Muut finanssisijoitukset pysyvät v. 1995 lähes tämänvuotisten suuruksina.

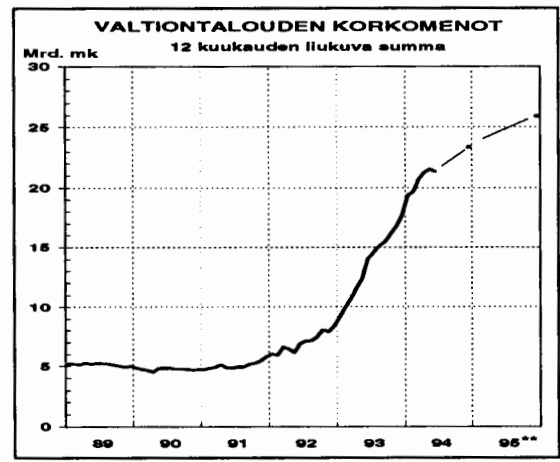
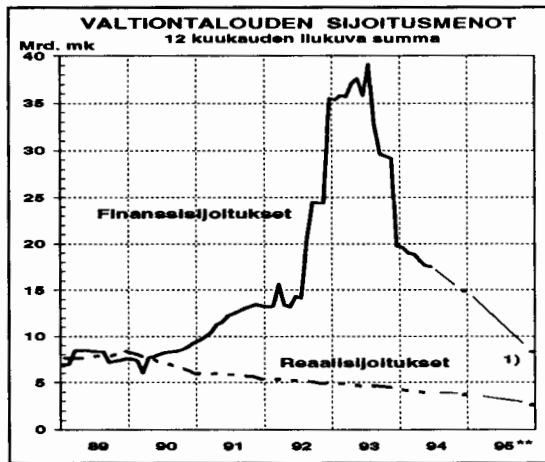
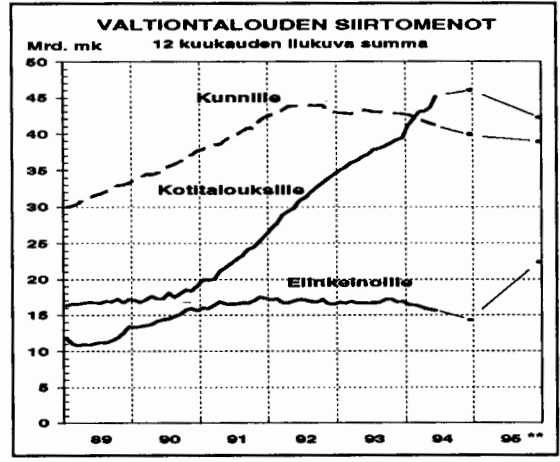
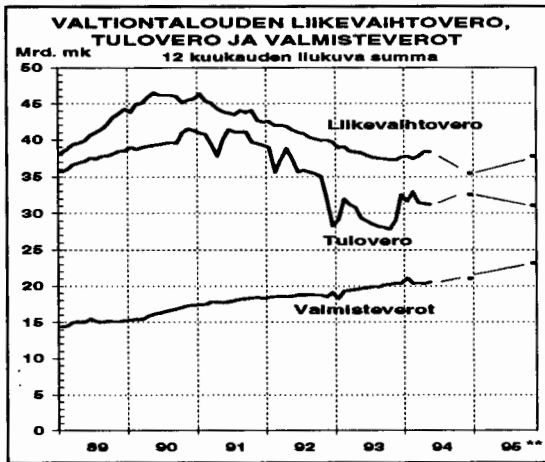
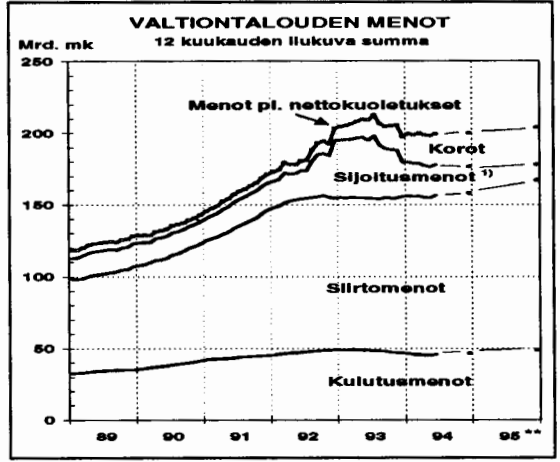
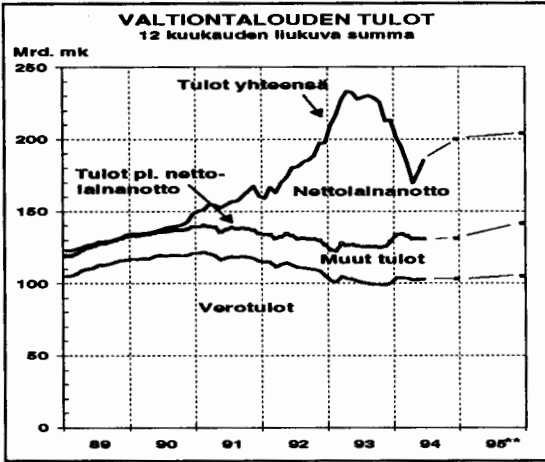
Budjettitalouden korkomenot kasvavat talousarvioesityksen mukaan yli kymmenkseen eli 23,4 mrd. markkaan. Kasvu on selvästi hitaampi kuin viime vuosina, mihin vaikuttavat myös korkokannan ja velan rakenteen muutokset. Budjettitalouden lisäksi valtion vakuusrahaston ja asuntorahaston maksamat korkomenot ovat nousseet varsin suuriksi. Kaikkiaan valtiontalouden korkomenot ovat ensi vuonna 4½ -kertaiset v. 1991 maksettuihin korkoihin verrattuna, ja niiden osuus kaikista valtion menoista nousee 13 prosenttiin.

Kuvio 50.

Budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot kasvavat interventiorahaston vuoksi, mutta vähemmän kuin tulot. Rahastojen nettorahoitustarpeen arvioidaan olevan 1,4 mrd. mk, mikä aiheutuu valtion asuntorahastosta. Asuntorahaston lainoituksen arvioidaan vähenevän edelleen.

Talousarvioesityksen mukainen budjettitalouden nettorahoitustarve on 61 mrd. mk. Kun rahastojen talous lasketaan mukaan, valtiontalouden rahoitustarve on 62½ mrd. mk. Vuonna 1995 mahdollisesti maksettava pankkituki ei lisää lainanottotarvetta, sillä sen rahoittamiseen on varauduttu vuosien 1993 ja 1994 lainanotolla.

Vuosi 1995 talousarvioesityksen mukaan.

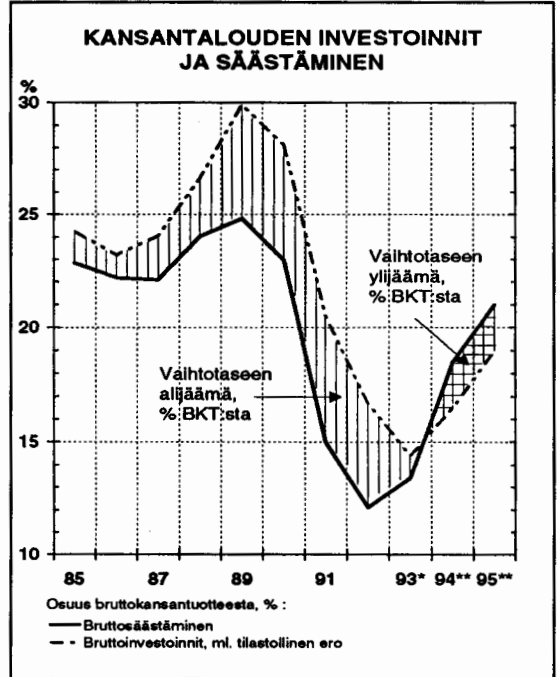
1) Vuosi 1995 ei sisällä pankkitukea.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Kansantalouden ulkoinen rahoitusasema on vahvistunut. Vaihtotase on kääntynyt jo ylijäämäiseksi, ja Suomen ulkomainen nettovelka on alkanut supistua. Se on kuitenkin yhä sängen suuri, mikä pitää Suomen alttiina kansainvälisille markkinahäiriöille. Pidemmällä tähtäimellä on myös se vaara, että kotimaisen kysynnän ja sen mukana tuonnin kasvu kääntävät vaihtotaseen uudelleen vajaukselliseksi.

Myös kansantalouden sisäinen rahoitustasapaino on parantunut. Yksityisen sektorin rahoitusyliäämä on suuri, ja vientiyritykset sekä useimmat kotitaloudet ovat jo selvinneet suurimmista velkaongelmistaan. Monet kotimarkkinayritykset ja työttömät tai työttömyyden uhkaamat kotitaloudet ovat kuitenkin vielä vaikeuksissa. Merkittävimmät ongelmat liittyvät valtiontalouteen, jonka velkakierrettä ei ole saatu taittumaan.

Kuvio 51.

44. Säästäminen sektoreittain

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	-1,7	-5,1	-4,1	1 1/2	4
kotitaloudet	5,0	6,3	5,7	3 1/2	3
yritykset	-6,2	-5,5	-3,1	2 1/2	5 1/2
rahoituslaitokset	0,4	-0,3	0,7	1/2	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,0	-2,0	-1,7	-2	-1 1/2
julkisyhteisöt	1,1	-3,7	-5,7	-3 1/2	-3 1/2
Kiinteän pääoman kuluminen	16,7	17,2	17,5	17	17
Bruttosäästäminen	15,0	12,1	13,4	18 1/2	21

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Kansantalouden rahoitustasapainon parantuminen on ollut tärkeää raha- ja valuutamarkkinoiden myönteiselle kehitykselle. Korkeiden korkojen lasku kuitenkin pysähtyi talvella 1994. Tuolloin rahapolitiikkaa kiristettiin Yhdysvalloissa, ja sieltä alkanut pitkien korkojen nousu on heijastunut Eurooppaan. Korot ovat nousseet erityisen voimakkaasti Ruotsissa ja Suomessa, joissa julkisen sektorin suuret alijäämät ovat lisänneet sijoittajien epävarmuutta.

Kevään ja kesän aikana myös lyhyet kotimaiset korot nousivat hieman. Euroopassa

keskeiset Saksan lyhyet korot sitä vastoin alenivat alkuvuoden aikana, ja alittivat kesällä Suomen korkotason, kun talvella korkoero oli päinvastainen.

Markan valuuttakurssi on pysynyt kelmumisesta huolimatta tänä vuonna melko vakaana, mikä merkitsee markan selvää vahvistumista viime vuodesta. Kun vaihtotase on tasapainottunut, Suomen hintakilpailukyky on varsin hyvä ja valtio tuo paljon pääomaa, markka voi vahvistua vielä jonkin verran.

45. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1991	1992	1993*	1994**	1995**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit(1)	20,5	16,7	14,4	16 1/2	19
kotitaloudet	4,9	3,6	3,4	3	2 1/2
yritykset	8,5	7,6	6,3	9 1/2	12
rahoituslaitokset	0,3	0,2	-0,1	0	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2,9	2,2	1,8	1 1/2	1 1/2
julkisyhteisöt	3,9	3,6	2,9	2 1/2	2 1/2
Bruttosäästäminen(2)	15,0	12,1	13,4	18 1/2	21
kotitaloudet	8,8	10,0	9,3	7	6 1/2
yritykset	3,2	4,2	7,2	12 1/2	16
rahoituslaitokset	0,5	0,1	1,0	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,2	0,1	0,1	0	0
julkisyhteisöt	2,4	-2,3	-4,2	-2	-2 1/2
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	-5,5	-4,6	-1,0	2	2
kotitaloudet	3,9	6,3	5,9	4	3 1/2
yritykset	-5,3	-3,4	0,9	3	4
rahoituslaitokset	0,2	-0,1	1,1	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,7	-2,1	-1,6	-1 1/2	-1 1/2
julkisyhteisöt	-1,5	-5,9	-7,2	-4 1/2	-5
Tilastollinen ero(3)	0,0	-0,5	0,1	0	0

(1) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

(2) Ml. pääomansiirrot, netto.

(3) Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

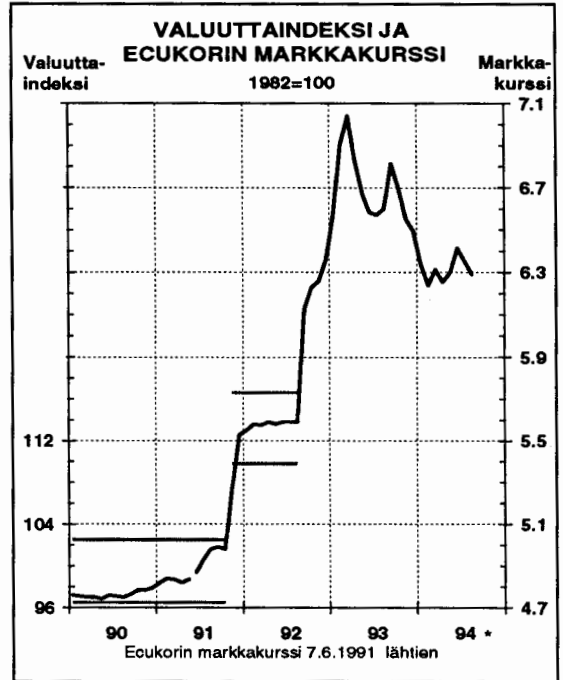
Rahapolitiikassa pohjainflaatiolle asetettu tavoite näyttää toteutuvan v. 1995. Raha-aggregaatit ovat tosin kasvaneet suhteellisen nopeasti, mutta yritykset ja kotitaloudet ovat supistaneet velkojaan, joten raha-aggregaattien kasvu heijastanee ennen kaikkea taserakenteiden tervehtymistä. Valtion runsaana jatkunut pääomantuonti on osaltaan lisännyt rahan tarjontaa.

Pankkien luotonantomahdollisuudet ovat lisääntyneet niiden taseiden tervehtymisen myötä. Toisaalta markkinakorkojen nousu on hidastanut pankkien kannattavuuden paranemista. Pankkien luottotappiot ja järjestämättömien luottojen määrä supistuvat silti, kun vientivetoinen kasvu laajenee muille sektoreille, tulojen kasvu nopeutuu ja asuntomarkkinat elpyvät. Kiinteistömarkkinoiden heikkous pysyy pitempään ongelmana pankkien kannalta.

Aiemmin pelätyn luottolaman uhka on väistynyt, mutta pankkitukea jouduttaneen maksamaan tänä ja ensi vuonna yhteensä vielä 10 mrd. mk. Pankkien luontotarjonta on silti edelleen ehdoiltaan tiukkaa, ja antolainauskorot kääntyivät keväällä 1994 jälleen lievään nousuun. Luoton kysyntää tukee se, että uusien markkaluottojen korot ovat alentuneet jopa yli 6 prosenttiyksikköä parin vuoden takaisesta keskitasosta. Reaalisesti luottokorot ovat kuitenkin edelleen erittäin korkeita.

Pankkiluottojen viitekorkojen rakenne on muuttunut, mikä saattaa lisätä luotonotajien epävarmuutta ja hillitä luoton kysyntää. Helibor-korot ja pankkien omat primekorot ovat yleistyneet viitekorkoina, ja nämä seuraavat kiinteämmin lyhyitä markkinakorkoja kuin harvemmin muuttuvat peruskorko ja Suomen Pankin pitkät viitekort.

Kuvio 52.

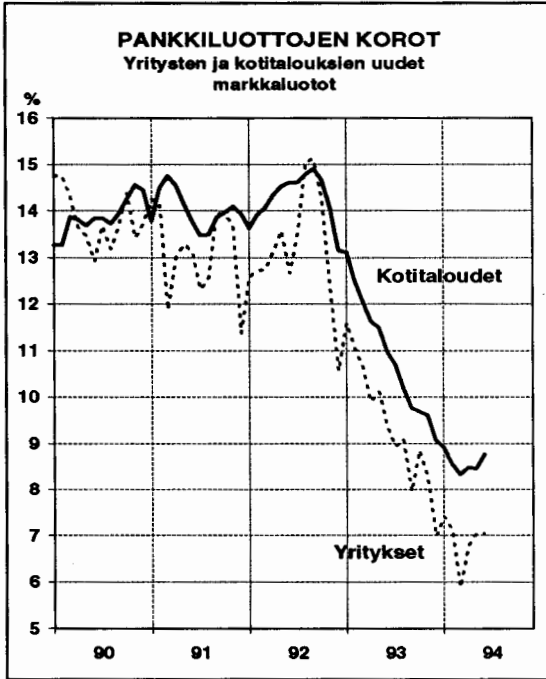
Markkinakorkojen lasku vuoden 1993 aikana edisti osaltaan pörssikurssien nopeaa kohoamista, mutta tänä vuonna kehitys on ollut varsin epäyhtenäistä. HEX-indeksi on kuitenkin kohonnut lähelle lamaa edeltänyttä tasoa, ja pörssivarallisuuden arvo on noussut jälleen merkittäväksi. Kotimaista rahoituksen käyttöä, myös kulutusta ja investointeja, on saattanut lisätä osakkeiden runsas myynti ulkomaille. Ulkomaista pääomaa on tullut Suomeen myös ulkomaille suunnatuista osake-emissioista.

Valtion suurena pysyvä lainanotto on keskeinen rahoitusmarkkinoita ja koko kansantaloutta muokkaava tekijä lähivuosina. Valtion markkamääräinen lainanotto edistää rahoitusmarkkinoiden kehittymistä. Markkinoiden puutteellisuutta osoittaa, että

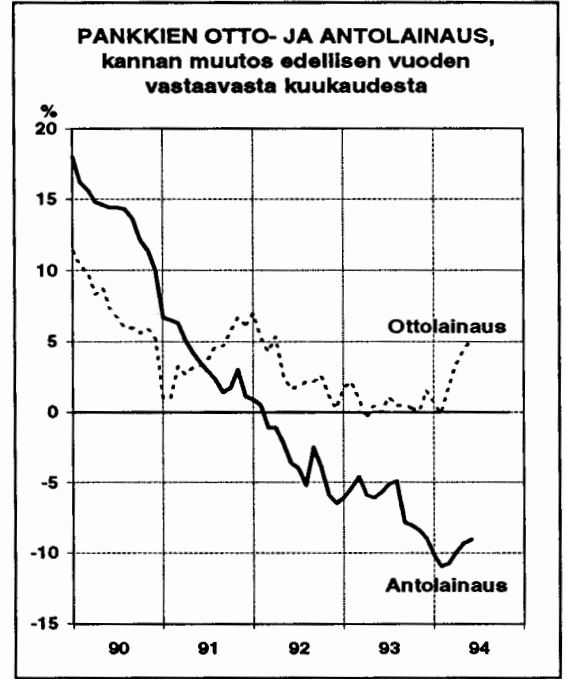
vaikka yksityisen sektorin rahoitusylijäämä tänä vuonna jo ylittää julkisen sektorin alijäämän, erittäin suuri osa valtion lainan-otosta on jatkuvasti valuuttamääräistä. Pää-

ongelma valtion velassa ja velan kasvussa on kuitenkin, että ne pitävät yllä korkopaineita, jotka uhkaavat kestävästä talouskasvusta.

Kuvio 53.

Kuvio 54.

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1993-6.9.1994

Tammikuu 1993

1.1.

Työnantajien keskimääräinen TEL-maksu v. 1993 on 15,5 % ja keskimääräinen **LEL-maksu** 16,8 %. **Kuntien keskimääräinen eläkemaksu** kunnalliselle eläkelaitokselle on 17,2 % ja **valtion eläkemaksu** on 22 %.

Palkansaajat osallistuvat ansioeläketurvan kustantamiseen verotuksessa vähennyskelpoisella eläkemaksulla, jonka määrä v. 1993 on 3 % palkasta. Työnantaja pidättää maksun ja tilittää edelleen.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1993 on 6 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Palkansaajat osallistuvat työttömyysturvan kustantamiseen työttömyysvakuutusmaksulla, joka on 0,2 % ennakonperinnän alaisesta palkasta. Maksu on verotuksessa vähennyskelpoinen.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla 2,40 % ja julkisella sektorilla 3,95 % sekä **sairausvakuutusmaksu** yksityisellä sektorilla 1,45 % ja julkisella sektorilla 2,70 % paitsi kirkkotyönantajilta 4,20 % palkoista. **Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu** on 1,80 penniä ja **sairausvakuutusmaksu** 1,90 penniä veroäyriä, mutta 3,40 penniä 80 000 äyriä

ylittävältä osalta. **Eläketulosta** peritään lisäksi **kansaneläkemaksua** 1 penniä ja **sairausvakuutusmaksua** 2 penniä äyriä. **Kunnan osuus lisäosien rahoitukseen** on 1,47 penniä äyriä vuoden 1991 verotuksen äyrimäärästä. **Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä** on 4 % ja **sairausvakuutusrahaston 8 % kokonaiskustannuksista**, ja **valtio takaa edelleen maksuvalmiuden**.

Uusi tuloverolaki korvaa entisen tulo- ja varallisuusverolain tuloverotusta koskevat osat sekä tappiontasauksesta tuloverotuksessa annetun lain. **Pääomatuloista** on kiinteä 25 prosentin vero ja **ansiotuloista säilyy progressiivinen verotus**.

Uusi varallisuusverolaki vastaa varojen arvostamista ja eräitä teknisluonteisia tarkistuksia lukuun ottamatta suurelta osin entisen tulo- ja varallisuusverolain säännöksiä.

Luonnollista henkilöä ja kuolinpesien ansiotuloa koskevat progressiiviset **tulovero- ja varallisuusveroasteikot** ovat samat kuin v. 1992. **Valtion tuloveron ennakonperinnässä** on 2-4 prosentin suurinen porrastettu ns. **pakkolaina** yli 100 000 markan verotettavasta tulosta. **Yhteisöjen varallisuusveroprosentti pysyy yhtenä**. Uuden lain mukaiset ennakonpidätykset alkavat huhtikuun alusta.

Yritysverotuksen veropohjaa laajennettiin mm. varasto- ja toimintavarausten osalta.

Käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopapereiden luovutushinnat ovat veronalaisia omistujan pituudesta riippumatta, jälleenhankintavarausta supistettiin ja rakennusten hankintamenosta tehtävien poistojen enimmäismääriä alennettiin.

Yhteisöverokannan alenemisen vuoksi yhtiön tuloveron vähimmäismäärä ja yhtiöveron hyvitys on 1/3 osingosta. Veroylijäämien käyttöaika pitenee viidestä kymmeneen vuoteen ja käyttöä rajoitetaan omistajanvaihdostilanteessa. Merenkulun huojennusta jatkettiin vuodella.

Lähdevero nousi 15 prosentista 20 prosenttiin v. 1993.

Vuonna 1992 voimassa ollut **liikevaihtoveron** väliaikainen korotus 22 prosenttiin tuli pysyväksi.

Kiinteistön arvon perusteella kannettava **kiinteistövero** korvaa asuntotulon verotuksen, kiinteistötulon harkintaverotuksen ja katumaksun. Samalla poistuu manttaalimaksu. Kiinteistövero on vähintään 0,20 ja enintään 0,80 % kiinteistön verotusarvosta. Pääasiassa vakituiseen asumiseen käytettävistä rakennuksista veron vaihteluväli on kuitenkin 0,10-0,40 %. Vero ei koske metsää ja maatalousmaata. Kiinteistövero määrätään ensimmäisen kerran v. 1993.

Vuonna 1993 **sähköveron** määrä on 1,5 p/kWh. Ydinvoimalla tuotetusta ja tuontisähköstä kannetaan 0,62 p/kWh lisävero. Runsaasti energiaa vaativien teollisuustuotteiden valmistukseen käytetystä sähköstä palautetaan sähkön perusveroa vastaava määrä.

Tilauslentoon osallistuvalla **matkustajalla** peritään 200 markan vero. Vero ei koske alle 12-vuotiaita lapsia.

Valtioneuvosto voi ottaa **pitkäaikaista lainaa Asunto-olojen kehittämisrahastolle** v. 1993 enintään 2 970 milj. mk siten, että bruttomääräinen lainanotto saa olla enintään 8 mrd. mk.

Valtion liikelaitoksilla on lainanottovaltuuksia v. 1993 seuraavasti: Posti- ja telelaitos 900 milj. mk, Valtionrautatiet 400 milj. mk, Karttakeskus 12 milj. mk, Ilmailulaitos 300 milj. mk ja Autorekisterikeskus 100 milj. mk.

Ulkomaalaisen oikeutta hankkia omaisuutta Suomessa rajoittava lainsäädäntö kumottiin ja tilalle luotiin vahvistusmenetelyyn perustuva seuranta, joka koskee runsaaseen sataan suurimpaan suomalaiseen yritykseen kohdistuvia yritysostoja ja jonka perusteella valtioneuvosto voi kieltää tärkeän kansallisen edun vaarantavan yritysoston.

Vuonna 1991 päättyneiltä tilikausilta tehdyille **investointivarauksille** myönnetään käyttöluupa. Investointivarausten käyttöjakso alkoi 1.1.1993 ja päättyi 31.12.1997.

Kaksivuotinen laki jatkaa **indeksiehdon käytön rajoittamista** pääpiirtein entisen laajuisena, mutta indeksiehto sallitaan myös liikehuoneistojen vuokrasopimuksissa, jotka on tehty toistaiseksi tai vähintään kolmeksi vuodeksi.

Ensimmäistä kertaa **työmarkkinoille tuleva** saa työttömyyskorvausta vasta kolmen kuukauden kuluttua, aiemmin kuuden viikon. Rekisteröimätön lisäeläke ja kodinhoitotuki vähentävät päivärahaa.

Kunnilta poistui velvollisuus järjestää alle 20-vuotiaille nuorille 6 kuukauden työ- tai harjoittelupaikka sekä valtiolta ja kunnilta velvollisuus järjestää pitkäaikaistyöttömille 6 kuukauden työntekomahdollisuus. **Velvoitetöyllistämisen** poistamisen jälkeenkin työllisyysrahoja kohdistetaan edelleen nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen.

Kuntien **valtionosuuslaissa** säädetään laskennallisesti määräytyvien valtionosuuksien tai niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta ja tarkistamisesta, valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta sekä yleisen valtionosuuden, verotulojen täydennyksen ja harkinnanvaraisen avustuksen määräytymisestä. Lisäksi laki sisältää eri hallinnonalojen yhteiset menettelyä koskevat ja yleisen valtionosuuden tasausta koskevat säännökset.

Valtionosuusuudistuksen voimaantulon vuoksi kunnat sijoitettiin niille vuodeksi 1992 vahvistettuihin **kantokykyluokkiin** lukuun ottamatta kuntia, joissa toteutuu kuntaliitos vuoden 1993 alussa.

Terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkärinpalveluista ja kotisairaanhoidosta voidaan periä **maksu**, jonka enimmäismäärät samoin kuin muiden maksujen tarkistukset säädetään asetuksella.

Työterveyshuoltolain 3 §:n mukaisista avosairaanhoidon lääkärinpalveluista peritään Kansaneläkelaitokselle palvelujen käyttäjiltä 100 markan suuruinen **vuosimaksu**. Maksu ei ole vaihtoehtoinen em. terveyskeskusmaksun kanssa.

Peruskorko aleni 8 1/2 prosenttiin.

Suomen Pankki alensi **kassavarantotaletuksille** maksettavan koron voimassa olevan kassavarantosopimuksen mukaiseksi. Uusi korko on 3 prosenttiyksikköä alle kolmen kuukauden heliborkoron, kuitenkin vähintään 8 %.

14.1.

Valtion talousarvio vuodelle 1993 hyväksyttiin. Menot ovat 175,3 mrd. mk ja tulot ilman nettolainanottoa 129,9 mrd. mk. Nettolainanotto on 45,4 mrd. mk.

Helmi kuu 1993

1.2.

Suomen **EY-jäsenyysneuvottelut** alkoivat Brysselissä.

2.2.

Vuoden 1993 **ensimmäinen lisätalousarvio** hyväksyttiin. Pankkitukeen käytettävät menot ovat 15 mrd. mk, lisäksi on käytettävissä 5 mrd. markan takausvaltuus. Nettolainanotto lisääntyy 15 mrd. mk, joten nettolainanoton kokonaismäärä nousee 60,4 mrd. markkaan.

4.2.

Suomessa on tarkoitus siirtyä **arvonlisäverotukseen** vuoden 1994 alusta. Jotta investointeja ei siirrettäisi veroedun saamiseksi vuoden 1994 puolelle, valtioneuvosto teki periaatepäätöksen, jonka mukaan 1.2.-31.12.1993 välisenä aikana hankitut uudet koneet, laitteet ja muu kalusto (todennäköinen käyttöaika vähintään kolme vuotta)

sekä niihin liittyvät asennustyöt ovat vähennyskelpoisia arvonlisäverotuksessa (**takautuva vähennys**). Tehty periaatepäätös ei vaikuta liikevaihtoverovelvollisten oikeuteen tehdä vähennyksiä voimassa olevan lain perusteella.

Suomen Pankki täsmensi ne periaatteet, joiden mukaan **lähivuosien rahapolitiikka mitoitetaan**. Tavoitteena on vakiinnuttaa inflaatiovauhti pysyvästi kahteen prosenttiin vuoteen 1995 mennessä. Inflaation mittana on kuluttajahintaindeksi, josta poistetaan julkisten maksujen ja verojen samoin kuin asuntojen hintojen muutosten vaikutus.

8.2.

Yrityksen saneerausta ja yksityishenkilön velkajärjestelyä koskevat lait tulivat voimaan.

Käyttelytilien vuotuinen verovapaa enimmäiskorko aleni $4 \frac{1}{2}$ prosentista 3 prosenttiin.

15.2.

Peruskorko aleni yhdellä prosenttiyksiköllä $7 \frac{1}{2}$ prosenttiin.

Talletuspankkien ja luottolaitosten **veronalaiseksi tuloksi** ei lueta verovuosina 1992 ja 1993 kirjanpidossa tuloksi lukematta jätettävien ns. **järjestelemättömien saamisten korkoja**. Vakuutuslaitosten vakuutusmaksusaamisten arvon aleneminen on vähennyskelpoinen verotuksessa ja muiden saamisten perusteella tehtävän luottotappiovarauksen enimmäismäärä alennetaan viidestä yhteen prosenttiin. Takauslaitos ei

voi tehdä luottotappiovarausta takausvastuidensa perusteella. Purkautuvien varausten perusteella voi tehdä siirtymävarauksen.

18.2.

Valtioneuvosto hyväksyi **työllisyyden hoidon lähiajan tavoiteohjelman**.

23.2.

Eduskunta edellytti, että Suomen **valtio takaa** sen, että suomalaiset pankit pystyvät **hoitamaan sitoumuksensa** ajallaan kaikissa olosuhteissa. Tarpeen vaatiessa eduskunta tulee myöntämään riittävät määrärahat ja valtuudet hallituksen käyttöön sitoumusten täyttämiseksi.

25.2.

Valtioneuvosto päätti uusiutuvan **kotimaisen energian** käytön edistämisestä. Veron kohdistuminen eri energialähteisiin muuttuu, jolloin fossiilisten polttoaineiden hinta kohoaa.

26.2.

Maataloustuloratkaisu hinnoitteluvuodeksi 1993/94 hyväksyttiin. Tuen määrää korotetaan 310 milj. mk.

M a a l i s k u u 1 9 9 3

1.3.

Asuinhuoneistojen vuokria voidaan korottaa 1,50 mk/m²/kk.

4.3.

Valtioneuvosto päätti vuosien 1994 ja 1995 meno- ja henkilöstökehyksistä. Kehykset annettiin ministeriöille vuoden 1994 talousarvioesityksen ja vuosien 1994-1997 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaa varten. Kokonaiskehykset valtion budjettimenoille ovat v. 1994 173,7 mrd. mk ja v. 1995 172,1 mrd. mk, eikä valtion menojen määrä kasva, kun verrataan vuoden 1995 menoja vuoden 1991 kassamenoihin. Henkilöstömäärän kokonaisvähennys vuosina 1993-1996 on 6 600 henkilötyövuotta eli 5,4 %.

11.3.

Talletuspankkien vakuusrahastot voivat luovuttaa varojaan valtion vakuusrahastolle käytettäväksi asianomaisen talletuspankin tukitoimiin.

18.3.

Valtioneuvosto päätti työllistämispoliittisesta rakennetuesta. Tuen avulla lievennetään elinkeinoelämän rakennemuutosten aiheuttamia haittoja. Tuki on voimassa vuoden 1993 loppuun.

19.3.

Eduskunta hyväksyi toisen, tuotannollisia investointeja edistävän lisätalousarvion. Menojen nettolisäys on yhteensä 1,7 mrd. mk.

31.3.

Hallituksen kannanotto tavoitteista ja keinoista työllisyyden parantamiseksi

sekä vakaan talouskehityksen turvaamiseksi. Hallitus pyrkii työllisyyden pysyvään paranemiseen ensisijaisesti tuotannollisia investointeja ja talouskasvua edistämällä sekä työllistämiskynnystä alentamalla. Valtion velkaantumisasasteen nousu pysäytetään vuoteen 1997 mennessä, jolloin velkaantumisasaste saa olla korkeintaan 70 %.

Huhtikuu 1993

1.4.

Vuoden toisen lisätalousarvion tasapainottamiseksi valtion nettolainanottovaltuuksia korotetaan enintään 62,7 mrd. markasta enintään 70 mrd. markkaan siten, että bruttolainanottovaltuus muuttuu 70 mrd. markasta 77,5 mrd. markkaan. Lisäksi lyhytaikaisen velan määrä saa olla enintään 45 mrd. mk.

15.4.

Uuden polttoainemaksulain mukaan dieselkäyttöisissä paketti-, kuorma- ja linja-autoissa on käytettävä dieselöljynä verotettua polttoainetta tai ajoneuvosta kannetaan polttoaineveroa vastaava maksu. Se on vähennyskelpoinen moottoriajoneuvoveron lisäverosta. Ulkomaanliikenteessä olevalle kotimaiselle kulkuneuvolle ei enää palauteta dieselöljyn polttoaineveroa.

29.4.

Pankkien kassavarantovelvoite aleni 5,5 prosentista 4,5 prosenttiin. Talletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset toukuun loppuun.

Toukokuu 1993

6.5.

Käyttelytilin korko on verovapaa, jos vuotuinen korko on enintään 2,5 %.

17.5.

Peruskorko aleni puoli prosenttiyksikköä 7 prosenttiin.

19.5.

Työmarkkinajärjestöt vahvistivat **neuvottelutuloksen** järjestöjen toimenpiteistä eräiden työelämää koskevien kysymysten osalta. Sopimukset koskevat nuorten työllistämisedellysten parantamista, TEL-maksua v. 1994, paikallisen sopimisen kehittämistä sekä vuosilomalainsäädäntöä.

Hallituksen kannanotossa todetaan, että hallitus on päättänyt toimia siten, että välillisten työvoimakustannusten uhkaamassa oleva nousu voidaan estää ja keventää pienimpien yritysten välillisten työvoimakustannusten rasiusta.

Kesäkuu 1993

1.6.

Pankkien kassavarantovelvoite aleni nolnaan (0) prosenttiin toukokuun kassavarantopohjasta ja kassavarantotalletukset maksettiin takaisin pankeille.

Suomen Pankki irtisanoi pankkien kanssa tekemänsä **käteisvaraluottosopimukset**. Sopimuksen viimeinen voimassaolopäivä oli 30.6.1993, jolloin pankeille myönnetyt käteisvaraluotot erääntyivät.

Rahoitusmarkkinoita ja niillä toimivia valvoo Suomen Pankin yhteydessä oleva **rahoitustarkastus**. Samalla pankkitarkastusviraston toiminta lakkasi. Eduskunnan pankkivaltuutetuilla on rahoitustarkastuksessa vain hallintoon kuuluvia tehtäviä.

15.6.

Suomen Pankki edistää **valtion velkajamarkkinoiden** toimintaa pitämällä viikottaisin repo(osto- ja takaisinmyyntisopimus)-huutokauppoja pääomarkkinatakaajien kanssa. Kauppojen materiaalina käytetään valtion ja Suomen Pankin velkapapereita.

17.6.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen **keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi** ottaen huomioon erityisesti ajankohtaiset taloudelliset vaatimukset sekä kansainvälinen kehitys. Päätös sisältää toimenpiteiden toteuttamishjelman erityisesti vuosille 1994 ja 1995.

18.6.

Tasavallan Presidentti ratifioi pöytäkirjat ja vahvisti **Euroopan talousalueeseen** liittyvät lait. Brysselissä 17.3.1993 allekirjoitetuissa pöytäkirjoissa tarkistettiin ETAn perustamiseen liittyviä sopimuksia Sveitsin ETA-sopimuksesta poisjäännin vuoksi ja määrättiin sopimusten voimaantulopäiväksi 1.7.1993. Neuvottelujen jälkeinen kehitys on aiheuttanut kuitenkin voimaantulon siirtymisen myöhempään, erikseen määrättävään ajankohtaan (ks. 1.1.1994).

23.6.

Valtioneuvoston periaatepäätös **kuntatalouden tasapainoon** saattamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Tavoitteena on saada kuntatalous tasapainoon säästöjen avulla vuoteen 2000 mennessä. Päätökseen sisältyy myös kannanotot kuntien tulopohjan turvaamisesta, menojen kasvun hillitsemisestä sekä valtion ja kuntien välisen kustannusjaon pitämisestä vakaana. Päätös sisältää yksityiskohtaisia kuntien rahoitusasemaan vaikuttavia eri hallinnonalojen sekä kuntien toimenpiteitä.

H e i n ä k u u 1 9 9 3

1.7.

Velkaantuneiden pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä voidaan turvata vakauttamalla talletuspankin yrityksille myöntämät luotot ja antamalla enintään puolelle luotoista **valtion takaus**. Valtiontakuu keskuksella voi olla näitä takauksia samanaikaisesti enintään 3,5 mrd. mk, joten vakautuksen piiriin voi tulla noin 7 mrd. markan luotot. Lakia sovelletaan vuosina 1993 ja 1994 myönnettäviin valtion takauksiin.

Työntekijäin eläkelain mukainen laskuperustekorko aleni yhden prosenttiyksikön 8 prosenttiin.

Leimaveroa ei peritä yleisölle tarjotusta joukkovelkakirjalainasta, talletuspankin antamasta haltijavelkakirjasta eikä lainausliikettä harjoittavalle laitokselle tai kassalle annettavasta edelleen välitettävästä haltijavelkakirjasta.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nousee 55 vuodesta 58 vuoteen, mutta säilyy 55 vuotena ennen vuotta 1940 syntyneillä. Osa-aikaeläkkeen saamisen ikäraja alennetaan 60 vuodesta 58 vuoteen, eikä osa-aikaeläkkeellä olo alenna tulevaa eläkettä. Vuodesta 1994 lukien työnantajat ja työntekijät vastaavat kumpikin puoliksi työeläkemaksun muutoksesta. Lait tulevat voimaan 1.1.1994.

Työnantajat, joiden v. 1993 maksamien palkkojen määrä ei ylitä yhtä miljoonaa markkaa, maksavat **työttömyysvakuutusmaksua** 6 prosentin sijasta 3,75 % palkoista, ja valtio maksaa tästä työttömyyskassojen keskusmaksulle aiheutuvan vastuuvajauksen. **Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu** on I maksuluokassa 2,40 %, II 4,00 % ja III 4,90 % palkan määrästä.

Uusi **vähimmäisvarantojärjestelmä** korvaa vanhan sopimus pohjaisen kassavarantojärjestelmän. Pankkien on pidettävä Suomen Pankin kulloinkin vahvistama prosenttiosuus, enintään 5 %, varainhankinnastaan korottomana talletuksena Suomen Pankissa. Varantovaatimus on porrastettu pankkien varainhankinnan koostumuksen mukaan.

Kulinaari Ravintolat Oy yksityistettiin.

12.7.

Kotitalouksille, jotka eivät selviä **asuntolainojen** koroista, mutta joiden taloudellinen tilanne ei kuitenkaan edellytä yksityishenkilön velkajärjestelyä, voidaan myöntää **korkotukea**.

Henkilöautojen **autovero** aleni 20 prosenttiyksiköllä, ja maastoautoista kannetaan

sama vero kuin muistakin henkilöautoista. Veron muutokset on toteutettu valtioneuvoston päätöksellä 3.5.1993 lukien.

Peruskorko aleni 6 1/2 prosenttiin.

Vuoden kolmas lisätalousarvio lisää valtion menoja 5 911 milj. mk. Valtionvelan menojen lisäystarve on 2 213 milj. mk. Suurimmat lisämäärärahatarpeet koskevat työttömyysturvamenoja, valtionvelan hoitomenoja, kevään 1993 maataloustuotteiden vientitukea sekä valtionyhtiöiden kotimaisten investointihankkeiden rahoittamista.

E l o k u u 1 9 9 3

16.8.

Peruskorko aleni 6 prosenttiin.

19.8.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen Yhdyspankin ja Kansallis-Osake-Pankin oman pääoman hankinnan taakaamisesta.

S y y s k u u 1 9 9 3

1.9.

Työttömyyspäivärahaa ei enää saa samanaikaisesti aikuiskoulutustuen kanssa tai asevelvollisuus- ja sairaala-aikana. Yrittäjien oikeutta työttömyysturvaan täsmennettiin, rajoitettiin yli 50-vuotiaiden oikeutta kieltäytyä työstä ja koulutuksesta sekä pidennettiin omasta syystä työttömäksi joutuneen karenssiaika nykyisestä kuudesta viikosta kahdeksaan.

2.9.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäisen nousun takia koroteta syksyllä 1993.

7.9.

Vuoden 1994 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 188,0 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 123,6 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve 64 1/2 mrd. mk katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Ilman pankkitukeen varattuja pääoma- ja korkomenoja, yhteensä 13 1/2 mrd. mk, budjetin menot ovat suunnilleen kehyspäätöksen tasossa. Budjettitalouden menot vähenevät reaalisesti noin 3 1/2 % tämänvuotisista ilman pankkitukea.

L o k a k u u 1 9 9 3

15.10.

Valtion vakuusrahasto voi omistaa ja hallinnoida osakkeita yhtiössä, jonka tarkoituksena on rahaston tai valtion tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden tai vastuiden hankkiminen ja hoitaminen (omaisuudenhoitoyhtiö).

22.10.

Kansallis-Osake-Pankki, Postipankki Oy, Suomen Yhdyspankki Oy ja Osuuspankki-
en Keskusliiton osoittamat osuuspankit osittivat kukin neljänneksen Suomen Säästöpankin liiketoiminnasta.

Marraskuu 1993

1.11.

Luottoveroa ei peritä luotosta, joka otetaan 1.7.1993-31.12.1995 välisenä aikana.

15.11.

Yhtiöveron hyvitystä ei palauteta rahassa yhteisön ollessa osingonsaajana. Käyttämätön hyvitys vähennetään yhteisölle myöhemmiltä vuosilta määräytyistä veroista. Lain muutosta sovelletaan osinkoon, joka on ollut nostettavissa 1.7.1993 tai sen jälkeen.

Metsäteollisuus ry. ja Paperiliitto ry. solmivat ensimmäisenä **työehtosopimuksen**. Palkkoja korotettiin 15.11.1993 lukien 105 p/h. Paikallisesti sovittaviin palkkojen korotuksiin on käytettävissä rahamäärä, jonka suuruus on 46 penniä kertaa tehtaan työntekijöiden lukumäärä 1.2.1994; näin sovitut korotukset astuvat voimaan 2.5.1994. Korotukset ovat yhteensä 151 p/h eli 2,8 % laskettuna vuoden 1993 toisen neljänneksen säännöllisen työajan ansiosta. Sopimus on yksivuotinen. Muualla teollisuudessa palkankorotukset noudattivat paperiteollisuuden linjaa (keskimäärin 3 %). Kaikilla aloilla lisättiin mahdollisuutta sopia paikallisesti mm. **työaikaan** ja lomarahojen maksamiseen liittyvissä asioissa.

18.11.

Valtioneuvosto päätti **omaisuudenhoitoyhtiön** perustamisesta. Oy Arsenal Ab:hen siirretään Suomen Säästöpankki - SSP Oy:n luottoriskejä ja muuta omaisuutta.

Valtioneuvoston periaatepäätös tukea **osuuspankkiryhmän pääomahuoltoa** taakamalla Osuuspankkien Vakuusrahaston vieraan pääoman hankintaa.

30.11.

Valtion palkoista sovittiin. Vuoden 1994 lomarahasta osa annetaan palkallisena vapaana ja kesätyöajasta luovutaan. Vuosien 1994 ja 1995 talousarvioiden osalta lievennetään henkilöstömenojen vähennyksiä. Sopimus on voimassa 31.10.1995 saakka.

Joulukuu 1993

1.12.

Peruskorko aleni 6 prosentista 5½ prosenttiin.

Hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös **budjetti- ja veroratkaisuista sekä investointeja ja työllisyyttä edistävästä toimista**. Hallitus sitoutuu tekemään pitkävaikutteisia julkisten menojen vähennyksiä helmikuussa 1994 tehtävän budjettikehyspäätöksen yhteydessä.

8.12.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1993 **viidennen lisätalousarvion**. Tulojen ja menojen lisäykset olivat 6,9 mrd. mk.

10.12.

Harkinnanvaraista avustusta kunnille myöntäessään sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen käytölle ehtoja, jotka koskevat kunnan talouden tervehdyttämistä.

15.12.

ETA:n sekakomiteassa ja **EFTA-valtioiden** pysyvässä komiteassa laadittavien uusien säädösten kansallinen valmistelu eli ns. yhdentymisasioiden ennakkokäsittely tapahtuu eduskunnan suuressa valiokunnassa ja sille lausunnon antavissa erikoisvaliokunnissa. Suuri valiokunta voi asettaa neuvottelutavoitteita hallitukselle, ja ennakkokäsittelyn jälkeen suuri valiokunta antaa koko eduskunnan puolesta poliittisen ennakkositoutumisen aikanaan hyväksyä tai saattaa voimaan asetettuja neuvottelutavoitteita vastaava ETA-säädös. Valmiit ETA-säädökset hyväksytään ja saatetaan Suomessa voimaan kansainvälisinä sopimuksina. Valtioneuvosto huolehtii hyväksymisestä ja voimaansaattamisesta, milloin säädös ei edellytä eduskunnan hyväksymistä tai asetuksen antamista. Valtioneuvostoon perustetaan uusi lakimääräinen ETA-ministerivaliokunta.

Hallituksen kehyspäätöksen valmistelun lähtökohtana on pyrkiä vakiinnuttamaan vuoden 1995 kuntien tulopohja säilyttämällä valtionosuudet vuoden 1994 tasolla ja pidättäytymällä veroperustemuutoksista, jotka heikentäisivät kuntien tulopohjaa.

16.12.

Eduskunta hyväksyi **valtion talousarvion vuodelle 1994**. Menot ovat 194,5 mrd. mk ja nettolainanotto 68,1 mrd. mk.

20.12.

Hallitus antoi eduskunnalle **pankkitukea koskevan selonteon**.

22.12.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan kannanotto **investointien vauhdittamiseksi**. Paketti sisältää mm. investointihyvityksen, takautuvan arvonlisäverovähennyksen, energiainvestointien käynnistämisavustuksen, kuntien infrastruktuuri-investointien vauhdittamisen, julkisten investointien aientamisen sekä valtionyhtiöiden investointien edistämisen.

T a m m i k u u 1 9 9 4

1.1.

Euroopan Talousaluetta koskeva sopimus (**ETA-sopimus**) tuli voimaan.

Progressiiviseen **tuloveroasteikkoon** tuli kahden prosentin **inflaatiotarkistus** ja vuoden 1994 ennakkoperinnän yhteydessä perittävää ns. pakkolainaa alennettiin 100 000 - 150 000 markan tuloluokassa yhdellä prosenttiyksiköllä. Progressiivinen **varallisuusveroasteikko** sekä **yhteisön varallisuusveroprosentti** (1 %) ovat samat kuin v. 1993.

Korkotulon lähdevero nousi 25 prosentiksi, kuten muunkin pääomatulon verokanta.

Kehitysalueelle vuosina 1994-1997 perustettavien uusien tuotantolaitosten ja matkailuyritysten sekä jo siellä olevien olennaisen laajentamisen ja uudistamisen yhteydessä hankittavan **käyttöomaisuuden hankintamenosta** saa tehdä 50 prosentin korotetun poiston. **Merenkulun veronhuojennuksia** jatketaan siten, että vuosina 1994-1996 tilattujen alusten perusteella saa tehdä jäämaksuluokkavähennyksen, mutta uusia alushankintavarauksia ei enää saa tehdä.

Työnantajan kansaneläkemaksu on yksityisellä sektorilla 2,40, 4,40 tai 4,90 % ja julkisella sektorilla 3,95 % sekä **sairausvakuutusmaksu** yksityisellä sektorilla 1,45 % ja julkisella sektorilla 2,70 % ja kirkkotyönantajilta 7,70 % palkoista. **Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu** on 1,55 penniä ja **sairausvakuutusmaksu** 1,90 penniä veroäyriä, kuitenkin siten, että se on 3,80 penniä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. **Eläketulosta** peritään lisäksi kansaneläkemaksua yksi penniä ja sairausvakuutusmaksua kolme penniä äyriä. **Kunnan osuus lisäosien rahoitukseen** on 1,47 penniä äyriä. **Kansaneläkerahaston vähimmäismäärä** on 4 % ja **sairausvakuutusrahaston 8 % kokonaiskustannuksista**, ja valtio takaa edelleen maksuvalmiuden.

Työnantajien keskimääräinen **TEL-maksu** v. 1994 on 15,6 % ja keskimääräinen **LEL-maksu** 19,8 %. **YEL- ja MYEL-maksu** on 19,4 %. **Kuntien keskimääräinen eläke-maksu kunnalliselle eläkelaitokselle** on 18,9 %, ja **valtion eläkemaksu** on 22 %. **Palkansaajien eläkemaksu** on edelleen 3 %.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1994 on 6,3 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä, valtion liikelaitosten maksu on 4,3 %. **Palkkasumman ensimmäisen miljoonan osalta maksu** on 3 %. **Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu** on 1,87 % palkasta.

Kansaneläkelaitokselle tilitetään v. 1994 liikevaihtoveron ja arvonlisäveron tuotosta yhteensä 1,8 mrd. mk.

Kaikille primäärienergiälähteille määrätään niiden energiasisällön mukaan vero.

Lisäksi fossiilisista polttoaineista kannetaan myös niiden hiilisisällön perusteella määräytyvää veroa, joka on 30 % kivihiihlen vastaavasta verosta. **Ydinvoimalla tuotetusta sähköstä kannetaan erillinen 1,5 p/kWh suuruinen ja tuontisähköstä 0,7 p/kWh suuruinen perusvero.** Turpeen vero on yhteensä 4,3 mk/MWh.

Puhelin- ja telepalvelujen myynnistä peritään 9 prosentin vero v. 1994.

Veroäyrin hinta nousi 124 kunnassa ja laski kahdessa kunnassa.

Talletuspankkien ja luottolaitosten ns. järjestämättömien saamisten korkoja ei lueta veronalaiseksi tuloksi vuosilta 1994 ja 1995 toimitettavissa verotuksissa. Ulkomailta saatujen osinkojen verovapauden väliaikaista säännöstä jatketaan vuoden 1996 loppuun.

Kotitalouksien saama työllistämistuki on verovapaata vuosina 1994-1995 ja pienituloiset 120 000 markan tulotasolle asti voivat tehdä ansiotulovähennyksen.

Ansioon suhteutettua päivärahaa saa vasta sen jälkeen, kun lomautettu on 15 päivältä saanut pienempää ns. lomautuspäivärahaa. Työnantaja maksaa kokoaikaisesti lomautetusta työntekijästä ylimääräisen työttömyysvakuutusmaksun eli ns. lomautusmaksun, joka on kymmenkertainen peruspäiväraha.

Eläkkeisiin ei tehdä indeksikorotuksia v. 1994. Pienimpiä sairauspäivärahoja korotettiin väliaikaisesti 2,8 %.

Perhepoliittisista verovähennyksistä luovuttiin ja **suoraa tulotukea** korotettiin.

Uusi laki **alueiden kehittämisestä** korvaa lain aluepolitiikasta. Kuntayhtymänä toimiva, seutukaavoituksesta ja edunvalvonnasta huolehtiva maakunnan liitto toimii lääninhallituksen sijasta aluekehitysviranomaisena, mutta tehtäviä hoitaa edelleen lääninhallitus, ellei maakunnan liittoa ole.

Maataloustulolain kumoavassa uudessa järjestelmässä ei tuotto- ja kustannuslaskelmalla ole sitovaa vaikutusta, eikä tavoitehintojen ylityksiä enää oteta lakisääteisesti huomioon. Maataloustuottajat ja valtio neuvottelevat entiseen tapaan, ja valtioneuvosto päättää tavoite- ja vähimmäishinnoista.

Uusi laki **yritystuesta** korvaa lain yritystoiminnan aluetuesta. Tukimuotoja ovat kehitysalueen investointituki, pienyritystuki sekä pienten ja keskisuurten yritysten kehittäminen. Yritystukien käyttöä suunnataan ns. aluepoliittisella ohjelmamenetelyllä.

Tilan peltopinta-alaan perustuvasta jatkamiskelpoisuusrajasta luovutaan **maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoksessa**. Jatkamiskelpoisuus tulee osoittaa maksuvalmiuslaskelmalla.

Valtiontakauksia ja vientitakuuta voidaan erityisistä syistä antaa ulkomaiseen **ympäristönsuojeluinvestointiin** silloinkin, kun riski on normaalia suurempi. Muutoksilla helpotetaan Venäjän ja Baltian maiden ympäristönsuojelun tukemista.

ETA-sopimukseen liittyen ulkomailla asuvat voivat tietyin edellytyksin hankkia **vapaa-ajan kiinteistön Suomesta**.

Työntekijöiltä peritään **työterveyslääkärin** sairaanhoitopalveluista 100 markan **vuosimaksu** myös v. 1994.

Investointien korkotukilainojen soveltamisaikaa pidennettiin vuoden 1995 loppuun. Myös viittä prosenttiyksikköä pienempi vuotuinen korkohyvitys on mahdollinen.

Eläkejärjestelmän ns. **takaisinlainauskorko** aleni puoli prosenttiyksikköä 6½ prosenttiin.

H e l m i k u u 1 9 9 4

1.2.

Peruskorko aleni 5½ prosentista 5¼ prosenttiin.

16.2.

MTK ja metsäteollisuus sopivat **puun hinnoittelusta**. Sopimus astui voimaan maaliskuun alussa ja se on vuoden mittainen ja siinä määritellään lajittaiset keskihintat, jotka ovat luonteeltaan ohjeellisia ja vaihtelevat alueittain ja yrityskohtaisesti. Viime vuoden keskihintaan verrattuna korotus on keskimäärin 14-17 %.

M a a l i s k u u 1 9 9 4

1.3.

Säännöstelyn piiriin kuuluvien **asuinhuoneistojen vuokria** voidaan korottaa 70 p/m²/kk.

3.3.

Valtioneuvoston päätös vuoden 1995 talousarvioehdotuksen laadinnasta. Hallinnon alat laativat talousarvioehdotuksen vuodelle 1995 niin, että valtion budjetin menojen kokonaismäärä vuoden 1995 hinnoittelu- ja tuotantotukea alemmalla tasolla on 179 mrd. mk. Luku ei sisällä Suomen EU-jäsenyydestä aiheutuvia menoja.

Valtiovarainministeriön päätös vuoden 1995 talousarvioehdotusten ja vuosien 1995-1998 toiminta- ja taloussuunnitelmien laadinnasta. Päätös sisältää menojen ja henkilöstökehitykset ministeriöille vuoden 1995 talousarvioehdotuksen ja vuosien 1995-1998 koskevien toiminta- ja taloussuunnitelmien laadintaa varten.

22.3.

Eduskunta hyväksyi vuoden 1994 ensimmäisen lisätalousarvion. Menojen ja tulojen kokonaismäärä oli 1,7 mrd. mk. Eniten menoja aiheuttivat yleisten teiden perustienpito ja tieverkon kehittäminen, valtion rautateiden radanpito sekä työllisyys.

Huhtikuu 1994

29.4.

Hinnoitteluvuotta 1994/95 koskevassa maataloustuloratkaisussa viljan laatu- ja tuotantotukea alennetaan 20 p/kg. Viljan vientikustannusmaksu ja lannoitevero esitetään poistettaviksi. Viljan tuotajahinnan arvioidaan olevan keskimäärin

noin 30 p/kg nykyistä hinnoitteluperuste-temuutoksilta korjattua tavoitehintaa alemmalla tasolla. Hinta- ja tuotantotukea korotetaan 300 milj. mk, josta sopimuksen mukaan 150 milj. markalla katetaan v. 1994 maatalouden osuutta vientikustannuksista ja 150 milj. mk lisätään maatalousyrittäjien tulotukeen.

Toukokuu 1994

27.5.

Vuoden 1994 alun jälkeen aloitetuista rakennusinvestoinneista saa tehdä takautuvan vähennyksen (ks. 22.12.1993).

Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen maa- ja elintarviketalouden sekä alue- ja rakennepolitiikan sopeuttamisesta EU-jäsenyyteen. Järjestelmä vaatii kansallisia varoja noin 5,5 - 6,0 mrd. mk vuodessa nykyisillä tuotanto- ja hehtaari- ja eläinmäärillä arvioituna. Summa sisältää myös Suomen osuuden EU:n kanssa yhteisesti rahoitettavista ympäristö- ja epäedullisten alueiden tuista. Siirtymäkauden tuen tarve alenee ensimmäisen vuoden 3 mrd. markasta 0,2 mrd. markkaan viidentenä vuonna. Noin 1,7 mrd. markan ympäristötuesta EU rahoittaa puolet. Elintarviketeollisuuden tukemiseen olisi siirtymävaiheessa käytettävissä EU:n tuen lisäksi kansallista tukea 1,2 mrd. mk ja varastojen arvonmuutoksia voidaan kattaa 1,4 mrd. markalla. Järjestelmä sisältää myös lukuisia verotuksia. Alue- ja rakennepolitiikkaa koskevia ohjelmia toteutettaessa otetaan huomioon, että rakennus- ja elintarviketeollisuuden tukemiseen tarvitaan kansallinen rahoitus muodostavat kokonaisuuden, jossa heijastuu porrastustarve eri alueiden välillä.

Kesäkuu 1994

1.6.

Arvonlisäverolaki kumooa liikevaihtoverolain 1.6.1994 lukien. Se laajentaa yleisen kulutusveron kattamaan periaatteessa kaiken tavaroiden ja palvelujen kulutuksen. Verotuksen ulkopuolelle jäävät mm. terveyden- ja sairaanhoito-, sosiaalihuolto-, koulutus- sekä rahoitus- ja vakuutuspalvelut.

Henkilö- ja pakettiautoista sekä enintään 3 500 kilon painoisista erikoisautoista peritään vuotuista ajoneuvoveroa, joka on 300 mk ennen vuoden 1993 loppua käyttöön otetusta ja 500 mk vuoden 1994 alun jälkeeseen käyttöön otetusta autosta.

Dieselöljyn polttoaineveroa korotetaan 55 pennillä litralta.

15.6.

Yrityksille maksetaan seitsemän prosentin investointitukea v. 1994 teolliseen tuotantoon käytettävän rakennuksen, koneen tai laitteen hankintamenosta, jos yritys käyttää siirtymä- ja investointivarausta investointikohteen hankintamenon kattamiseen. Koneen ja laitteen tilaussopimus saa olla tehty aikaisintaan 1.1.1994. Tuki ei koske teräksen ja terästuotteiden valmistusta. Tuki on veronalaista tuloa.

20.6.

Vuoden 1994 toisen lisätalousarvion tulot ja menot ovat 1,4 mrd. mk. Menoja lisätään mm. nuorison perus- ja lisäkoulutukseen sekä määräraikaisten työpaikkojen perustamiseen nuorten työkokemuksen ja -taitojen kartuttamiseksi.

23.6.

Valtioyhtiöiden toimintaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös. Päätöksessä todetaan mm., että missään valtion teollisuus- tai energiayhtiössä ei ole tarpeen säilyttää valtion omistusta nykyisen suuruisena. Useimmissa sellaisissa valtionyhtiöissä, jotka toimivat kilpaillussa toimintaympäristössä, valtiolle riittää merkittävä vähemmistöosakkuus. Sen sijaan energian ja pääasiassa puolustusvälinetuotantoon liittyvät valtion yhtiöt ovat sellaisia, joissa valtion määräysvallan säilyttäminen on perusteltua.

24.6.

Suomen ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja unionin jäsenyyttä hakeneiden muiden maiden välinen liittymissopimus allekirjoitettiin.

Heinäkuu 1994

1.7.

Kilpailurajoituksista annettua lakia ei sovelleta maataloustuottajien yhteistoimintaan alkutuotannosta silloin, kun järjestelyt edistävät maatalouden uuden markkinajärjestelmän tavoitteiden toteutumista.

Alkoholijuomaverotus muuttuu Euroopan unionissa noudatettavien periaatteiden mukaiseksi, ja vero määräytyy alkoholipitoisuuden perusteella.

Lannoiteverosta luovutaan.

Maataloustulopäätöksen mukaisesti ja valmistautumisena Suomen mahdolliseen jäsenyyteen Euroopan unionissa luovutaan vil-

jan vientikustannusmaksusta vuoden 1994 loppuun saakka.

20.7.

Vuoden toiseen lisätalousarvioon liittyen **nettolainanottovaltuutta** korotettiin 4 mrd. mk eli enintään 73 mrd. markkaan siten, että pitkäaikaisten lainojen vastaava bruttovaltuus nousee enintään 83 mrd. markkaan.

E l o k u u 1 9 9 4

1.8.

Poikkeuksellisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneen **kunnan taloutta** voidaan väliaikaisesti **vakauttaa**.

S y y s k u u 1 9 9 4

6.9.

Vuoden 1995 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 195,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 134,5 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve 61,1 mrd. mk katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Ilman mahdolliseen EU-jäsenyyteen liittyviä kustannuksia, yhteensä 14,8 mrd. mk, budjetin menot ovat suunnilleen kehyspäättöksen tasossa. Budjettitalouden menot vähenevät reaalisesti noin 1 % tämänvuotisista; ilman EU-jäsenyydestä aiheutuvia menoja väheneminen olisi tuntuvasti suurempi. Tuloveroasteikkoihin tehdään kahden prosentin inflaatiotarkistus. Euroopan unioniin liittyminen aiheuttaa lukuisia muutoksia välilliseen verotukseen.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat
3. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1993
4. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1993
5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti
6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot
7. Talonrakentaminen
8. Liikenne ja kuljetuskalusto
9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
10. Työllinen työvoima
11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
13. Palkansaajien ansiotasoindeksi
14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
15. Kuluttajahintaindeksi
16. Käytettävissä oleva tulo
17. Yksityiset kulutusmenot
18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
26. Valtiontalouden kassatulot
27. Valtiontalouden kassamenot
28. Valtiontalouden rahoitus
29. Valtion ja kuntien velka
30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
31. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
32. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuvelka (rahasot)
33. Veroasteet
34. Maksutase
35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa
36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
37. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			Vuoden 1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Bruttokansantuote tuottajahintaan	427 776	415 493	417 508	417 023	403 663	398 683
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-palkkiot	63 092	61 066	61 148	61 988	57 881	53 713
Bruttokansantuote markkinahintaan	490 868	476 559	478 656	479 011	461 544	452 396
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	112 422	121 878	132 816	111 755	112 989	113 352
Kokonaistarjonta	603 290	598 437	611 472	590 766	574 533	565 748
Tavaroiden ja palvelusten vienti	109 289	128 272	159 244	110 965	122 059	142 292
Kulutus	393 428	390 567	383 476	371 287	356 162	340 491
yksityinen	274 709	272 114	271 521	260 031	247 363	237 559
julkinen	118 719	118 453	111 955	111 256	108 799	102 932
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	110 061	87 953	71 272	110 965	92 237	74 701
yksityinen	92 994	72 056	58 045	93 722	75 338	60 332
julkinen	17 067	15 897	13 227	17 243	16 899	14 369
Varastojen muutos	-9 498	-5 833	-2 876	-9 567	-6 071	-2 358
Tilastollinen ero	10	-2 522	356	7 116	10 146	10 622
Kokonaiskysyntä	603 290	598 437	611 472	590 766	574 533	565 748

2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat, muutos, prosenttia

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
HWWA	-3,8	10,2	17,5	-12,9	-1,1	-9,9
energiaraaka-aineet	-15,0	16,3	26,9	-14,3	-0,1	-10,2
muut raaka-aineet	21,5	0,3	0,1	-9,5	-3,2	-9,2
elintarvikkeiden ja rehujen raaka-aineet	19,2	-4,0	-9,2	-6,0	-0,4	3,2
teollisuuden raaka-aineet	22,8	2,3	4,1	-10,9	-4,2	-14,2

**3. Tavaravienti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(määrämaat) vuonna 1993, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EU	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	819	560	535	1 795	3 709
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	286	103	101	326	816
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	8 240	787	771	1 920	11 718
21 Vuodot, nahat ja turkisnahat	252	67	75	304	698
24 Puutavara ja korkki	4 883	407	345	1 067	6 702
25 Paperimassa	2 329	179	116	319	2 943
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	318	24	110	66	518
28 Malmit ja metalliromu	152	45	90	85	372
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	1 076	1 865	233	485	3 659
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	3 844	1 825	932	2 097	8 698
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	31 912	7 458	6 789	8 250	54 409
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	2 262	628	150	280	3 320
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	20 965	2 567	4 543	5 235	33 310
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	576	313	69	294	1 252
67 Rauta ja teräs	3 884	1 688	1 167	1 143	7 882
68 Muut metallit	2 418	707	488	275	3 888
69 Tuotteet epäjalosta metallista	586	953	144	616	2 299
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	13 888	7 157	6 321	14 809	42 175
78, 79 Kuljetusvälineet	2 252	1 315	2 214	2 124	7 905
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 996	3 010	831	2 296	9 133
82 Huonekalut	338	372	48	354	1 112
84 Vaatteet	411	493	83	247	1 234
85 Jalkineet	29	171	7	157	364
1, 4, 9 Muut tavarat	105	144	78	283	610
Koko vienti	62 880	22 807	16 490	31 935	134 112
Koko vienti, prosenttijakauma (2)					
1993	47	17	12	24	100
1992	53	20	9	18	100
1991	51	21	10	18	100
1990	47	20	10	23	100
1989	45	20	11	24	100
1988	44	20	10	26	100
1987	43	22	10	25	100
1986	39	22	10	29	100
1985	37	20	10	33	100
1980	41	23	6	30	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) Nykyiset EU- ja EFTA-maat.

**4. Tavaratuonti SITC:in¹⁾ pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(alkuperämaat) vuonna 1993, miljoonaa markkaa**

SITC-nimike	EU	EFTA	Muut OECD-maat	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	2 341	925	442	2 123	5 831
04 Vilja ja viljatuotteet	239	76	141	12	468
05 Hedelmät ja kasvikset	1 012	51	235	1 031	2 329
1 Juomat ja tupakka	281	79	188	105	653
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	2 147	1 063	1 286	2 768	7 264
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	125	35	25	11	196
27 Valmistamattomat kivennäis- aineet	783	111	366	74	1 334
28 Malmi ja metalliromu	474	669	455	1 146	2 744
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	3 513	3 308	112	6 223	13 156
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	87	43	2	36	168
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	8 864	2 403	1 314	1 159	13 740
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	7 534	3 933	858	2 293	14 618
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	1 675	397	136	422	2 630
67 Rauta ja teräs	1 548	1 183	112	836	3 679
68 Muut metallit	535	490	221	360	1 606
69 Tuotteet epäjalosta metallista	1 252	664	169	247	2 332
7 Koneet, laitteet ja kuljetus- välineet	16 790	5 416	9 078	3 726	35 010
78, 79 Kuljetusvälineet	4 828	1 122	2 045	381	8 376
8 Erinäiset valmiit tavarat	6 401	1 652	1 531	3 099	12 683
9 Muut tavarat	19	21	4	1	45
Koko tuonti	47 978	18 842	14 816	21 531	103 167
Koko tuonti, prosenttijakauma (2)					
1993	47	18	14	21	100
1992	47	19	13	21	100
1991	46	20	14	20	100
1990	46	20	15	19	100
1989	45	19	15	21	100
1988	44	19	15	22	100
1987	45	19	13	23	100
1986	44	19	12	25	100
1985	39	17	12	32	100
1980	35	17	10	38	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) Nykyiset EU- ja EFTA-maat.

5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti, miljoonaa kiloa

	Tuotanto		Kulutus(1)		Vienti	
	1992	1993*	1992	1993*	1992	1993*
Meijerivoi	57,5	56,4	38,5	38,8	17,3	16,6
Juusto	88,3	89,1	70,7	70,2	24,9	24,9
Maitojauhe (rasvainen)	2,6	0,6	0,7	0,8	2,8	0,4
Kananmunat (ml. munamassa)	67,5	69,7	55,4	55,4	11,9	15,1
Sianliha	174,8	167,9	161,1	153,6	12,6	11,3
Naudanliha	116,8	105,8	99,1	95,1	9,5	7,9
Vehnä	212,3	358,5	301,1	301,5	190,7	70,2
Ruis	26,6	62,9	87,8	88,5	5,6	21,8
Kaura	997,6	1 202,3	38,6	37,1	240,3	515,1
Ohra	1 330,6	1 678,9	13,3	13,2	339,3	268,0

(1) Ihmisravintona kulutetut määrät.

6. Raakapuun käyttö, markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot, tuhat kuutiometriä

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Puunkäyttö	65 820	65 850	61 860	55 180	58 170	65 250
puuteollisuus	22 670	22 540	21 430	16 820	18 950	22 160
puumassateollisuus	39 360	39 520	36 640	34 570	35 430	38 450
kiinteistöt yms.	3 790	3 790	3 790	3 790	3 790	4 640
siitä jättepua	9 120	8 650	7 200	6 520	7 530	8 390
Hakkuut	45 687	47 113	43 598	34 540	39 012	38 986
tukkipuu	20 605	21 220	19 672	15 316	17 674	18 324
kuitupuu(1)	25 082	25 893	23 926	19 224	21 338	20 662
Puun tuonti	6 225	6 772	6 045	5 581	6 929	6 972
tukkipuu	460	367	336	263	224	169
kuitupuu(2)	5 765	6 405	5 709	5 318	6 705	6 803
Puun vienti	1 024	857	639	487	720	1 221
tukkipuu	253	243	164	78	125	503
kuitupuu(2)	582	390	274	278	434	497
raakapuujalosteet(3)	189	224	201	131	161	221
Puuvarasto 31.12.(4)	39 458	42 216	40 391	27 837	31 367	26 103
tukkipuu	11 713	11 820	12 051	8 231	9 499	8 300
kuitupuu	23 601	25 055	22 969	16 490	19 310	15 292
hake ja puru	4 144	5 341	5 371	3 116	2 595	2 511

Lähde: Metsäntutkimuslaitos.

(1) Ml. polttopuu.

(2) Ml. polttopuu, jättepua ja hake.

(3) Lennätinpylväät, kyllästetty puu ja karkeasti syrjäyty puu.

(4) Metsäteollisuus ry:n ja Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puuvarastot.

7. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Myönnetyt rakennusluvut	57,45	71,97	60,57	46,60	32,20	25,88
asuinrakennukset	22,71	28,35	22,37	18,05	13,36	11,62
teollisuusrakennukset	9,52	13,71	11,95	6,20	3,25	3,14
muut rakennukset	25,22	29,91	26,25	22,35	15,59	11,12
Aloitettu uudisrakentaminen	50,92	61,73	51,09	38,61	29,11	23,20
asuinrakennukset	21,01	24,86	19,56	14,69	11,92	10,39
teollisuusrakennukset	8,64	9,68	10,08	5,26	3,15	2,91
muut rakennukset	21,27	27,19	21,45	18,66	14,04	9,90
Keskeneräinen uudisrakentaminen	59,95	72,79	65,52	57,99	48,95	42,13
asuinrakennukset	23,79	28,46	23,99	20,43	18,32	16,85
teollisuusrakennukset	9,34	11,04	12,72	10,81	7,37	6,06
muut rakennukset	26,82	33,29	28,81	26,75	23,26	19,22
Valmistuneet rakennukset	43,00	48,54	57,20	46,94	37,14	28,64
asuinrakennukset	16,31	20,06	23,15	18,65	13,83	11,54
teollisuusrakennukset	6,54	7,89	8,66	7,69	6,11	3,98
muut rakennukset	20,15	20,59	25,39	20,60	17,20	13,12

8. Liikenne ja kuljetuskalusto

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Rautatieliikenne						
kuljetettu tavara, 1 000 tonnia	33 006	33 639	34 562	31 065	32 587	37 869
kuljetettu tavara, milj. tonnikiometriä	7 816	7 958	8 357	7 634	7 848	9 259
Maantieliikenne(1)						
rekisterissä olevat henkilö- autot, 1 000 kpl	1 796	1 909	1 939	1 923	1 936	1 873
rekisterissä olevat kuorma- autot, 1 000 kpl	53	54	54	52	48	45
rekisterissä olevat autot yhteensä, 1 000 kpl	2 034	2 181	2 233	2 218	2 231	2 156
Ulkomainen merenkulku						
saapuneet alukset(2), 1 000 nettotn	64 974	80 371	97 140	106 157	113 228	109 755
lähteneet alukset(2), 1 000 nettotn	62 451	75 264	93 280	102 888	110 544	113 704
kauppalaivasto, 1 000 bruttotn	885	1 053	1 094	1 031	1 222	1 429
Kotimaisten lentoyhtiöiden liikenne(3),						
1 000 lentokilometriä	48 602	55 415	60 578	61 862	61 900	64 013
1 000 matkustajakilometriä	4 033 941	4 624 752	4 858 879	4 719 339	4 638 760	5 529 469
Puhelut yhteensä, milj. kpl	3 122	3 255	3 475	3 743	3 760	3 645

(1) Vuoden 1992 luvut eivät ole vertailukelpoisia muiden vuosien vastaaviin lukuihin.

(2) Lastissa.

(3) Reittiliikenne.

9. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Yrittäjätoiminta						
maatalous, metsästys ja kalatalous	13 906	11 831	12 514	15 092	13 409	13 906
metsätalous	10 167	9 418	8 821	10 716	11 664	11 637
kaivostoiminta ja louhinta	1 729	1 800	1 743	1 597	1 562	1 524
teollisuus	89 667	92 426	101 962	93 911	95 751	100 999
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	11 059	11 003	11 016	9 798	9 752	10 166
talonrakennustoiminta	27 847	17 737	11 871	29 636	24 547	20 350
maa- ja vesirakennustoiminta	9 115	8 304	7 895	8 810	8 155	7 761
kauppa	43 549	40 616	40 398	42 336	36 991	35 063
majoitus- ja ravitsemistoiminta	8 595	7 793	7 120	8 449	7 812	7 508
liikenne	36 126	36 484	37 556	35 048	34 872	35 558
rahoitus- ja vakuutustoiminta	17 984	12 983	17 570	19 504	16 127	16 958
asuntojen hallinta ja vuokraus	33 127	37 384	41 179	29 225	30 350	31 047
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	27 718	25 136	24 239	26 813	25 569	24 541
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	12 355	12 738	12 950	11 374	11 163	11 129
laskennalliset pankkipalvelumaksut	-15 329	-10 513	-14 322	-17 343	-14 339	-15 714
Yhteensä	327 615	315 140	322 512	324 966	313 385	312 433
Julkinen toiminta	90 783	90 795	85 458	83 140	81 329	77 373
Muu toiminta	9 378	9 558	9 538	8 917	8 949	8 877
Bruttokansantuote tuottajahintaan	427 776	415 493	417 508	417 023	403 663	398 683

10. Työllinen työvoima, 1 000 henkeä keskimäärin vuodessa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet	368	367	359	340	325	312
Toimihenkilöt	1 148	1 172	1 193	1 171	1 113	1 047
Työntekijät	912	929	911	826	731	673
Työllinen työvoima yhteensä	2 431	2 470	2 467	2 340	2 174	2 041
maatalous	197	179	170	166	157	146
metsätalous	41	39	37	32	30	28
teollisuus	553	562	556	502	453	424
talonrakennus	145	159	166	141	114	92
maa- ja vesirakennus	43	42	39	38	35	33
kauppa, rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt	544	622	632	598	547	513
liikenne	182	178	178	175	164	158
palvelukset	724	687	686	684	670	643
tuntematon	3	2	3	3	3	6

11. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan¹⁾, miljoonaa työtuntia

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Yrittäjätoiminta	3 335	3 350	3 244	2 955	2 720	2 538
palkansaajat	2 510	2 541	2 481	2 259	2 053	1 899
yrittäjät	824	808	763	696	667	640
Julkinen toiminta	788	796	801	813	793	746
Muu toiminta	99	101	102	100	98	96
Työllisyys yhteensä	4 221	4 247	4 147	3 869	3 611	3 381
maatalous, kalatalous ja metsästys(2)	489	448	412	391	382	363
metsätalous(2)	76	75	68	56	55	52
koko teollisuus(2)	891	874	843	757	686	649
talonrakennus(2)	323	354	350	285	228	185
maa- ja vesirakennus(2)	94	98	89	86	80	71
kauppa, majoitus- ja ravitseminen (2)	688	700	692	637	578	543
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt (2)	330	348	344	331	315	295
liikenne(2)	312	321	318	294	281	270
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset(2)	131	132	129	120	116	111

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Yrittäjätoiminnassa.

**12. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain¹⁾,
1 000 henkeä**

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	12,0	10,7	10,0	19,8	42,1	66,6
hallinto- ja toimistotyö	9,1	8,1	7,8	16,1	31,8	47,2
kaupallinen työ	7,2	6,3	5,9	12,2	23,1	32,8
maa- ja metsätaloustyö	6,7	5,4	5,3	7,9	12,9	16,1
rakennustyö	10,8	7,7	9,2	22,1	38,9	49,5
kuljetus- ja liikennetyö	4,4	3,4	3,3	7,1	12,6	17,6
teollinen työ	30,1	23,0	22,7	45,6	76,7	100,4
palvelutyö	12,3	10,5	9,8	17,3	31,0	44,4
muu työ	26,8	21,5	19,4	32,8	50,4	61,7
Yhteensä (2)	127,6	103,4	103,2	213,2	363,1	482,2
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	4,0	6,2	6,5	4,5	1,5	0,9
hallinto- ja toimistotyö	1,0	1,7	1,4	0,6	0,4	0,3
kaupallinen työ	1,3	2,0	1,8	1,3	1,2	1,0
maa- ja metsätaloustyö	1,3	3,1	3,5	2,8	1,8	1,8
rakennustyö	1,2	1,8	1,0	0,4	0,2	0,2
kuljetus- ja liikennetyö	0,4	0,8	0,7	0,3	0,1	0,1
teollinen työ	4,4	8,2	5,8	1,3	0,8	0,8
palvelutyö	3,4	5,5	4,9	1,9	1,0	0,7
muu työ	0,3	1,2	1,4	0,2	0,1	0,1
Yhteensä	17,4	30,4	26,9	13,4	7,1	5,9

(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.

(2) Lukuihin eivät sisälly ryhmäilmoituksilla ilmoitetut lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat.

13. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1985=100)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Maatalous	122,9	138,4	148,4	164,2	168,6	170,2
Metsätalous	121,1	133,2	146,4	155,0	156,7	163,5
Teollisuus	122,7	133,8	146,9	156,2	159,9	162,2
Energia- ja vesihuolto	123,6	137,0	150,8	159,3	161,7	165,7
Talonrakennustoiminta	124,6	137,0	149,6	156,8	155,4	152,1
Maa- ja vesirakennustoiminta	125,3	135,8	148,1	156,6	159,9	161,9
Kauppa-, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	127,7	140,2	152,2	161,4	164,2	165,0
Kuljetus	125,8	138,4	151,0	160,9	164,6	166,0
Tietoliikenne	127,1	135,5	146,6	155,4	158,6	160,2
Rahoitustoiminta	125,5	136,5	149,3	164,2	167,7	169,2
Vakuutustoiminta	125,2	139,2	149,8	155,8	158,2	160,1
Julkinen hallinto	125,2	134,4	147,2	155,6	158,4	160,0
Koulutus ja tutkimus	127,8	136,7	147,2	154,8	159,6	162,2
Terveyspalvelu	120,0	130,5	145,2	158,2	163,1	164,6
Sosiaalipalvelu	120,9	129,9	142,5	154,1	157,3	158,5
Yhteensä	124,6	135,7	148,2	157,6	160,6	162,0
valtio	128,8	137,4	149,8	157,9	160,6	161,7
kunnat	121,9	132,0	144,7	154,8	159,1	161,3
yksityinen	124,6	136,4	148,8	158,3	160,9	162,1

14. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1985=100)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Kokonaisindeksi	101,5	107,3	110,9	111,2	112,4	115,8
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	102,8	105,1	103,1	100,0	100,4	102,2
metsätaloustuotteet	108,2	120,3	127,1	114,1	98,1	88,8
kaivannaistuotteet	51,0	61,1	63,7	59,9	104,9	66,4
teollisuustuotteet	103,0	108,7	111,3	112,1	115,3	120,6
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	88,7	89,8	93,8	93,9	98,1	103,2
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	114,9	123,5	132,2	135,9	133,9	133,2
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	94,2	100,3	102,1	99,4	99,6	103,7
kulutustavarat	104,3	107,9	111,2	114,0	118,2	121,9
investointitavarat	113,8	121,5	129,2	132,9	133,1	134,4
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	104,9	111,3	115,7	115,8	115,6	116,9
tuontitavarat	89,2	92,6	93,6	94,2	100,9	110,9

15. Kuluttajahintaindeksi (1985=100)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Kokonaisindeksi	112,6	120,0	127,3	132,6	136,0	138,9
ravinto	108,1	112,0	116,4	119,1	119,5	119,5
juomat ja tupakka	121,8	127,6	138,8	151,2	157,8	164,1
vaatetus ja jalkineet	109,1	112,9	118,2	122,9	127,5	132,3
asunto, lämpö ja valo	107,9	123,0	133,0	134,1	132,4	127,8
kotitalouskalusto	111,9	116,9	122,1	127,0	130,9	134,5
terveyden- ja sairaudenhoito	126,2	137,7	149,8	161,8	176,6	186,7
liikenne	111,7	117,3	124,0	128,6	133,2	143,1
koulutus ja virkistys	116,3	121,8	126,7	132,2	140,1	145,3
muut	118,4	127,0	136,3	147,0	152,3	153,6

16. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992*	1993*
Palkat	192 161	213 839	229 910	229 721	216 736	201 564
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	44 713	51 062	59 068	60 194	57 000	60 703
Kotitalouksien yrittäjätulot	39 625	43 628	42 607	37 755	36 010	41 267
yrittäjätulot maataloudesta	6 175	9 330	10 140	8 823	7 174	7 034
yrittäjätulot metsätaloudesta	6 388	7 048	6 740	3 936	3 523	3 127
muut kotitalouksien yrittäjätulot	27 062	27 250	25 727	24 996	25 313	31 106
Omaisuuksien tulot ja muut yrittäjätulot	30 990	32 465	26 024	3 903	5 495	7 690
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	55 396	61 878	63 269	57 556	54 615	55 237
Kansantulo	362 885	402 872	420 878	389 129	369 856	366 461
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-2 125	-3 267	-3 701	-3 995	-3 618	-2 564
Käytettävissä oleva tulo	360 760	399 605	417 177	385 134	366 238	363 897
Yksityinen sektori	241 511	263 218	268 192	261 016	265 269	279 100
kotitaloudet	227 111	252 007	269 442	288 182	291 289	288 008
yhteisöt	14 400	11 211	-1 250	-27 166	-26 020	-8 908
yritykset	10 651	9 450	-6 721	-30 465	-26 139	-14 902
rahoituslaitokset	1 103	795	3 954	2 161	-1 280	3 297
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2 646	966	1 517	1 138	1 399	2 697
Julkisyhteisöt	119 249	136 387	148 985	124 118	100 969	84 797
valtio	40 828	48 602	46 116	23 958	10 830	-10 275
kunnat ja kuntayhtymät	62 665	69 039	78 866	78 038	74 725	73 410
sosiaaliturvarahastot	15 756	18 746	24 003	22 122	15 414	21 662

17. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	61 262	61 305	59 967	58 578	57 777	56 178
Vaatetus ja jalkineet	14 058	12 515	12 148	13 507	11 623	10 866
Asunto	53 589	58 053	64 089	49 090	50 184	52 166
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	16 608	15 583	14 957	15 948	14 505	13 509
Terveystenhoito	12 666	13 385	13 701	11 700	11 622	11 297
Liikenne	39 278	37 226	37 363	38 247	35 132	33 077
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	24 932	24 229	23 854	23 949	22 199	21 274
Muut tavarat ja palvelukset	35 448	33 967	32 345	33 321	31 168	29 233
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	257 841	256 263	258 424	244 340	234 210	227 600
Kestokulutustavarat	25 135	20 527	18 723	24 896	19 479	16 857
Puolikestävät kulutustavarat	25 835	23 777	23 108	24 829	21 974	20 537
Lyhytikäiset tavarat	97 808	98 446	99 257	93 620	92 522	90 090
Palvelukset	109 063	113 513	117 336	100 995	100 235	100 116
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	257 841	256 263	258 424	244 340	234 210	227 600
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	11 089	10 962	9 237	10 101	8 577	6 481
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-5 044	-6 089	-7 079	-4 829	-5 819	-6 695
Kotitalouksien kulutusmenot	263 886	261 136	260 582	249 612	236 968	227 386
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	10 823	10 978	10 939	10 419	10 395	10 173
Yksityiset kulutusmenot	274 709	272 114	271 521	260 031	247 363	237 559

18. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Yleinen hallinto	11 123	10 842	9 938	10 495	10 098	9 309
valtio	5 900	5 921	5 305	5 435	5 382	4 887
kunnat	5 223	4 921	4 633	5 060	4 716	4 422
Yleinen järjestys ja turvallisuus	6 526	6 492	6 118	5 891	5 765	5 521
valtio	5 073	5 073	4 805	4 532	4 468	4 313
kunnat	1 453	1 419	1 313	1 359	1 297	1 208
Maanpuolustus, valtio	8 200	9 489	8 648	7 578	8 612	7 670
Koulutustoiminta	29 708	29 585	27 493	28 217	27 530	25 491
valtio	8 006	8 153	6 965	7 385	7 361	6 313
kunnat	21 702	21 432	20 528	20 832	20 169	19 178
Terveydenhuolto	26 522	26 129	24 742	24 460	23 535	22 428
valtio	253	239	252	234	224	236
kunnat	26 269	25 890	24 490	24 226	23 311	22 192
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	19 494	18 829	17 796	18 451	17 250	16 411
valtio	258	285	291	235	254	262
kunnat	16 267	15 713	14 478	15 222	14 254	13 328
sosiaaliturvarahastot	2 969	2 831	3 027	2 994	2 742	2 821
Asuminen ja yhdyskunnat	3 544	3 299	3 076	3 308	3 012	2 791
valtio	954	876	838	867	786	756
kunnat	2 590	2 423	2 238	2 441	2 226	2 035
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	4 149	3 976	3 729	3 941	3 709	3 455
valtio	282	257	208	254	232	182
kunnat	3 867	3 719	3 521	3 687	3 477	3 273
Liikenne	5 594	5 657	5 795	5 350	5 494	5 653
valtio	4 162	4 268	4 500	3 962	4 112	4 355
kunnat	1 432	1 389	1 295	1 388	1 382	1 298
Elinkeinot	3 540	3 602	3 756	3 256	3 268	3 408
valtio	3 185	3 285	3 451	2 919	2 973	3 129
kunnat	355	317	305	337	295	279
Muut tehtävät, valtio	319	553	864	309	526	795
Julkiset kulutusmenot yhteensä	118 719	118 453	111 955	111 256	108 799	102 932
valtio	36 592	38 399	36 127	33 710	34 930	32 898
kunnat	79 158	77 223	72 801	74 552	71 127	67 213
sosiaaliturvarahastot	2 969	2 831	3 027	2 994	2 742	2 821

19. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Yrittäjätoiminta	91 187	70 596	56 727	91 847	73 728	58 814
maatalous, metsästys ja kalatalous	3 879	2 387	2 168	3 887	2 373	2 090
metsätalous	1 670	1 590	1 478	1 619	1 534	1 425
kaivostoiminta ja louhinta	173	136	135	168	130	127
teollisuus	15 888	14 102	12 543	15 579	13 373	11 271
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	5 957	4 901	3 959	5 797	4 720	3 779
rakentaminen	1 865	374	329	1 777	336	277
kauppa	8 164	6 604	4 989	8 250	6 669	4 815
majoitus- ja ravitsemistoiminta	1 318	651	462	1 344	690	476
liikenne	6 900	8 007	7 273	6 815	7 582	6 254
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 456	1 393	- 239	1 469	1 523	- 512
asuntojen hallinta ja vuokraus	30 937	23 138	18 435	31 648	26 728	22 914
kiinteistötoiminta ja liike-elämää						
palveleva toiminta	9 811	4 810	2 931	10 334	5 485	3 585
yhteiskunnalliset ja henkilö-						
kohtaiset palvelukset	3 169	2 503	2 264	3 160	2 585	2 313
Julkinen toiminta	17 067	15 897	13 227	17 243	16 899	14 369
Muu toiminta	1 807	1 460	1 318	1 875	1 610	1 518
Yhteensä	110 061	87 953	71 272	110 965	92 237	74 701

20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Talorakennukset	59 970	43 239	31 940	62 216	50 269	39 956
Maa- ja vesirakennukset	13 510	12 176	11 050	13 064	11 986	10 864
Koneet ja laitteet	36 581	32 538	28 282	35 685	29 982	23 881
Yhteensä	110 061	87 953	71 272	110 965	92 237	74 701

**21. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavara-
tyypeittäin, miljoonaa markkaa**

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Asuinrakennukset	561	310	327	589	362	404
valtio	64	49	95	66	58	119
kunnat	497	187	170	523	219	209
sosiaaliturvarahastot	-	74	62	-	85	76
Muut talonrakennukset	7 734	6 910	5 591	8 145	8 075	6 991
valtio	2 113	1 908	1 635	2 223	2 228	2 041
kunnat	5 617	4 637	3 600	5 909	5 420	4 505
sosiaaliturvarahastot	13	365	356	13	427	445
Maa- ja vesirakennukset	6 521	6 135	5 335	6 320	6 109	5 314
valtio	3 945	4 072	3 635	3 823	4 047	3 607
kunnat	2 576	2 063	1 700	2 497	2 062	1 707
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 803	2 852	2 301	2 778	2 715	2 064
valtio	1 437	1 700	1 378	1 426	1 607	1 230
kunnat	1 297	1 099	880	1 283	1 057	794
sosiaaliturvarahastot	69	53	43	69	51	40
Julkiset investoinnit yhteensä	17 628	16 207	13 554	17 832	17 261	14 773
valtio	7 559	7 729	6 743	7 538	7 940	6 997
kunnat	9 987	7 986	6 350	10 212	8 758	7 215
sosiaaliturvarahastot	82	492	461	82	563	561

**22. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin¹⁾,
miljoonaa markkaa**

	Käypiin hintoihin			1990 hintoihin		
	1991	1992	1993*	1991	1992	1993*
Yleinen hallinto	1 585	1 306	1 119	1 645	1 460	1 310
valtio	623	596	584	645	660	679
kunnat	962	710	535	1 000	800	631
Yleinen järjestys ja turvallisuus	705	809	668	724	855	718
valtio	340	486	413	346	498	427
kunnat	365	323	255	378	357	291
Maanpuolustus, valtio	227	297	300	238	331	351
Koulutustoiminta	3 465	2 925	2 359	3 589	3 234	2 690
valtio	1 288	1 193	989	1 322	1 269	1 056
kunnat	2 177	1 732	1 370	2 267	1 965	1 634
Terveystieteiden tutkimus	1 782	1 629	1 252	1 848	1 819	1 451
valtio	60	59	32	63	65	36
kunnat	1 722	1 570	1 220	1 785	1 754	1 415
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut(2)	1 168	1 780	1 535	1 215	2 040	1 867
valtio	14	20	7	15	22	8
kunnat	990	924	730	1 036	1 062	889
Asuminen ja yhdyskunnat	499	448	412	485	443	405
valtio	225	243	247	219	239	240
kunnat	274	205	165	266	204	165
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	1 428	1 021	796	1 456	1 111	901
valtio	300	222	171	314	255	210
kunnat	1 128	799	625	1 142	856	691
Liikenne	5 857	5 734	4 917	5 688	5 705	4 884
valtio	3 985	4 198	3 637	3 873	4 164	3 594
kunnat	1 872	1 536	1 280	1 815	1 541	1 290
Elinkeinot, valtio	428	365	268	432	378	277
Muut tehtävät, valtio	5	1	0	5	1	0
Julkiset investoinnit yhteensä(2)	17 149	16 315	13 626	17 325	17 377	14 854
valtio	7 495	7 680	6 648	7 472	7 882	6 878
kunnat	9 490	7 799	6 180	9 689	8 539	7 006

(1) Ilman asuinrakennuksia.
(2) Mukaan lukien sosiaaliturvarahastot.

**23. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan,
miljoonaa markkaa**

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1991	1992	1993	1993	1994	1995 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	39 527	32 008	29 069	29 250	33 690	31 060
Liikevaihtovero/arvonlisävero	42 632	40 010	37 295	39 200	33 740	37 770
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 292	1 212	1 488	1 380	1 460	345
Valmisteverot	18 440	18 512	20 388	21 915	20 787	23 110
tupakkavero	3 175	2 969	3 173	3 760	3 300	3 360
olutvero	2 614	2 530	2 430	2 600	2 280	-
alkoholijuomavero	4 516	4 173	3 881	4 250	3 520	7 000
polttoainevero	6 487	7 003	8 403	8 960	9 980	12 500
muut valmisteverot	1 648	1 837	2 500	2 345	1 707	250
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 422	1 501	1 133	1 400	1 200	-
Auto- ja moottoripyörävero	2 380	1 987	1 609	2 250	1 720	3 030
Leimaverot	3 456	3 021	2 527	3 500	2 900	2 650
Muut verot ja veronluonteiset tulot	6 033	6 855	6 654	7 475	7 351	6 893
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	115 181	105 108	100 164	106 370	102 848	104 858
Sekalaiset tulot	16 504	19 139	21 866	19 025	17 937	26 028
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 885	3 861	5 490	3 725	3 853	3 020
Valtion liikeyritykset	160	202	-	-	-	-
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	136 516	128 310	127 520	129 119	124 637	133 906
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	786	1 172	2 838	811	694	607
Tulot ilman lainanottoa	135 730	129 482	130 358	129 930	125 331	135 514
Nettolainanotto	26 946	53 178	77 208	45 375	68 130	61 085
TULOT YHTEENSÄ	163 462	182 660	207 567	175 305	193 461	195 599

24. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1991	1992(a)	1993	1993(a)	1994	1995 (esitys)
Palkkausmenot	8 928	2 367	1 103	1 966	817	1 187
Eläkkeet	9 895	10 760	11 203	11 256	11 625	12 114
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 710	2 850	3 149	3 049	3 039	2 630
Muut kulutusmenot	29 909	38 103	36 700	35 450	35 336	36 149
Kulutusmenot yhteensä	51 442	54 079	52 155	51 721	50 817	52 079
Valtionavut kunnille ym.	42 205	43 266	43 197	43 077	39 552	38 928
Valtionavut elinkeinoille	16 026	12 029	14 468	11 341	14 083	19 603
Valtionavut kotitalouksille yms.	25 975	34 886	39 417	33 513	43 873	42 238
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	10 990	9 844	5 097	6 308	1 997	2 007
Muut siirtomenot	7 965	8 318	8 881	10 282	9 255	13 753
Siirtomenot yhteensä	103 162	108 341	111 061	104 521	108 760	116 529
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	223	238	142	146	204	231
Talonrakennukset	1 810	1 927	1 688	1 553	929	839
Maa- ja vesirakennukset	2 823	2 839	2 493	2 165	1 452	1 521
Reaalisijoitukset yhteensä	4 856	5 004	4 323	3 864	2 585	2 591
Valtionvelan korot	5 872	8 315	16 222	14 021	20 298	23 490
Erittelemättömät menot	147	57	28	6	6	2
Muut menot yhteensä	6 019	8 372	16 250	14 027	20 304	23 492
Menot ilman rahoitustaloustoimia	165 479	175 796	183 789	174 133	182 466	194 691
Lainananto	1 006	471	255	394	185	285
Muut finanssisijoitukset	1 474	9 840	18 140	775	10 808	620
Finanssisijoitukset yhteensä	2 480	10 311	18 395	1 168	10 993	905
MENOT YHTEENSÄ	167 959	186 107	202 184	175 301	193 459	195 596

(a) Vuoden 1993 tilinpäätös ja vuoden 1994 talousarvio on muutettu vuoden 1995 talousarvioesityksen menolajirakenteen mukaiseksi.

25. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1991	1992(a)	1993	1993(a)	1994	1995 (esitys)
Yleinen hallinto	11 506	10 564	9 109	9 067	9 526	14 839
Yleinen järjestys ja turvallisuus	5 872	6 150	5 907	5 828	5 962	5 960
Maanpuolustus	8 866	9 216	9 118	8 908	8 442	8 117
Opetus, tiede ja kulttuuri	29 506	30 549	28 496	27 721	26 386	27 238
Sosiaaliturva ja terveydenhuolto	51 918	54 006	53 917	49 503	53 117	48 752
Asuminen ja ympäristö	6 513	7 198	6 279	5 617	4 618	4 777
Työvoima	6 198	8 080	7 768	7 984	9 129	11 776
Maa- ja metsätalous	13 320	13 043	11 652	10 647	10 827	15 336
Liikenne	10 533	10 642	9 836	9 221	7 936	7 839
Teollisuus ja muut elinkeinot	5 259	14 460	24 668	6 868	17 114	7 463
Muut menot	18 470	22 198	35 433	33 937	40 402	43 499
MENOT YHTEENSÄ	167 959	186 107	202 184	175 301	193 459	195 596

(a) Vuoden 1993 tilinpäätös ja vuoden 1994 talousarvio on muutettu vuoden 1995 talousarvioesityksen tehtäväarakenteen mukaiseksi.

26. Valtiontalouden kassatulot¹⁾, miljoonaa markkaa

Tulolaji	1989	1990	1991	1992	1993	1994**
Tulo- ja varallisuusvero	38 513	41 508	39 527	32 009	29 069	32 600
Muut tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	884	1 104	1 527	2 301	2 586	2 315
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	39 397	42 612	41 054	34 310	31 655	34 915
Liikevaihtovero/arvonlisävero	43 603	45 534	42 632	40 010	37 295	35 435
Muut liikevaihdon perusteella kannettavat verot	1 590	1 835	2 016	2 020	1 980	2 450
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	45 193	47 370	44 648	42 030	39 275	37 885
Tullit ja tuontimaksut	1 494	1 449	1 292	1 212	1 219	1 470
Tasausvero	1 069	1 065	752	465	269	30
Valmisteverot	15 103	17 334	18 440	18 512	20 388	21 045
tupakasta	2 610	2 823	3 175	2 969	3 173	3 100
oluesta	2 228	2 743	2 614	2 530	2 430	1 320
alkoholijuomavero	4 566	4 927	4 516	4 173	3 882	5 200
polttoaineista	4 563	5 734	6 487	7 003	8 404	9 900
muut valmisteverot	1 136	1 107	1 648	1 837	2 499	1 525
Leimaverot	5 998	3 970	3 456	3 021	2 527	2 400
Auto- ja moottoripyörävero	5 445	4 143	2 380	1 987	1 609	2 070
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 441	1 200	1 422	1 501	1 133	550
Muut verot ja veronluonteiset tulot	1 186	1 786	2 001	2 329	2 328	2 620
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	116 326	120 928	115 444	105 367	100 404	102 985
Sekalaiset tulot	10 008	12 460	13 299	14 769	20 412	15 280
Korkotulot ja voiton tuloutukset	3 674	5 606	5 723	6 277	8 413	7 465
Valtion liikeyritysten ylijäämät	2 308	357	160	204	-	-
Muut tulot yhteensä	15 990	18 423	19 182	21 250	28 824	22 745
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	132 316	139 351	134 626	126 617	129 229	125 730
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	3 926	4 260	4 443	5 052	7 366	5 490
Tulot ilman lainanottoa	136 242	143 612	139 068	131 669	136 595	131 220
Nettolainanotto	-	1 202	25 659	70 692	84 036	..
TULOT YHTEENSÄ	136 242	144 813	164 727	202 362	220 631	..

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

27. Valtiontalouden kassamenot¹⁾, miljoonaa markkaa

Menolaji	1989	1990(a)	1991(a)	1992(a)	1993(a)	1994*(a)
Palkkausmenot	15 273	15 868
Eläkkeet	5 544	8 663	9 899	10 760	11 201	11 625
Puolustusvoimien kalustohankinnat	1 890	2 255	2 227	3 433	2 941	3 100
Muut kulutusmenot	12 374	14 749	32 960	35 098	32 738	31 830
Kulutusmenot yhteensä	35 082	41 535	45 086	49 291	46 880	46 555
Valtionavut kunnille ym.	33 245	37 646	42 297	42 989	42 720	39 900
Valtionavut elinkeinoille	13 426	15 643	17 327	16 507	16 891	16 505
Valtionavut kotitalouksille yms.	17 237	19 062	26 053	34 437	39 422	46 000
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	2 785	3 132	8 161	3 521	2 508	1 350
Muut siirrot kotimaahan	2 265	2 476	3 621	4 717	4 714	5 300
Siirrot ulkomaille	3 049	3 232	3 763	3 014	2 353	2 310
Siirtomenot yhteensä	72 008	81 190	101 221	105 184	108 608	111 365
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	3 676	1 097	836	629	340	350
Talonrakennukset	1 520	1 622	1 822	1 701	1 603	1 210
Maa- ja vesirakennukset	3 196	3 243	2 714	2 714	2 363	2 100
Reaalisijoitukset yhteensä	8 393	5 962	5 372	5 043	4 306	3 660
Valtionvelan korot	5 003	4 727	5 784	8 351	17 721	23 335
Muut erittelemättömät menot	34	23	223	46	0	20
Varastojen muutos	306	177	357	101	355	100
Muut menot yhteensä	5 343	4 927	6 364	8 498	18 076	23 455
Menot ilman rahoitustaloustoimia	120 825	133 614	158 043	168 017	177 870	185 035
Lainananto	6 292	7 999	11 640	13 405	9 928	7 970
Muut finanssisijoitukset	1 273	1 320	1 689	22 094	9 825	6 900
Finanssisijoitukset yhteensä	7 565	9 319	13 329	35 499	19 752	14 870
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	128 390	142 934	171 372	203 516	197 622	199 905
Valtionvelan nettokuoletukset	4 010	-	-	-	-	-
MENOT YHTEENSÄ	132 400	142 934	171 372	203 516	197 622	199 905

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

(a) Budjetointi uudistusten vuoksi menolajeittainen jakauma ei ole kaikilta osin vertailukelpoinen aiempiin vuosiin.

28. Valtiontalouden rahoitus¹⁾, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994**
Verotulot	116 326	120 928	115 444	105 367	100 404	102 985
Muut tulot	15 990	18 423	19 182	21 250	28 824	22 745
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	132 316	139 351	134 626	126 617	129 229	125 730
Tavaroiden ja palvelusten ostot	43 815	47 697	51 038	54 482	51 541	50 335
Siirtomenot	77 011	85 917	107 005	113 535	126 329	134 700
Menot ilman rahoitustaloustoimia	120 825	133 614	158 043	168 017	177 870	185 035
Tuloylijäämä (+)	11 491	5 737	-23 417	-41 400	-48 641	-59 305
Finanssisijoitukset, netto	3 639	5 059	8 887	30 447	12 387	9 380
Nettorahoitustarve (-)	7 852	678	-32 304	-71 847	-61 028	-68 685
Nettolainanotto (+), nettokuole- tukset (-)	-4 010	1 202	25 659	70 692	84 036	..
Kassajäämä	3 842	1 880	-6 645	-1 154	23 009	..

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

29. Valtion ja kuntien velka, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Valtiontalouden velka(1)	58 084	52 912	54 038	83 930	165 582	255 843
markkamääräinen	31 805	30 126	29 245	40 284	59 195	100 266
valuuttamääräinen	26 279	22 786	24 793	43 646	106 387	155 577
Kuntien ja kuntainliittojen velka(1)	16 798	18 085	20 138	24 502	29 817	30 967
kotimainen	16 292	17 509	19 537	23 580	27 424	..
ulkomainen	506	576	601	922	2 393	..
Yhteensä	74 882	70 997	74 176	108 432	195 399	286 810
Valtiontalouden velan korot	5 248	5 003	4 727	5 784	8 351	17 721
Kuntien ja kuntainliittojen velan korot	1 755	1 972	2 281	2 937	3 527	4 115
Korot yhteensä	7 003	6 975	7 008	8 721	11 878	21 836
Valtion antolainauskanta(1)	41 011	43 499	48 121	55 165	61 671	66 439

(1) Kanta vuoden päättyessä.

30. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	12 421	12 810	10 788	13 437	11 321	12 023
vakuutettujen maksut	3 237	3 881	3 557	7 215	5 031	5 149
työnantajain maksut	9 184	8 929	7 231	6 222	6 290	6 874
Valtion ja kuntien osuudet	4 431	5 248	8 434	6 523	7 755	6 073
valtion osuudet	2 479	3 216	6 332	3 215	3 075	1 363
siitä:						
lisäosuudet	605	653	695	334	458	50
perhe-eläkkeet	223	229	253	262	261	257
rintamasotilaseläkkeet	788	879	1 086	1 119	1 121	1 056
kuntien osuudet	1 952	2 032	2 102	3 308	4 680	4 710
lisäosuudet	1 731	1 798	1 835	2 955	4 293	4 285
asumistukiosuus	221	234	267	353	387	425
Erityistuotot	-	-	-	-	1 221	1 930
osuus lvv-tuotoista	-	-	-	-	891	1 600
maksu vakuutuslaitoksilta	-	-	-	-	330	330
Sijoitusomaisuuden tuotot	69	79	115	107	21	20
Muut tuotot	117	124	101	82	45	41
Yhteensä	17 038	18 261	19 438	20 149	20 363	20 087
Kulut						
Eläkkeet	16 043	17 121	18 325	19 087	19 353	19 217
kansaneläkkeet	14 667	15 573	16 476	17 159	17 426	17 348
pohjaosat	4 414	4 775	5 090	5 311	5 517	5 590
lisäosat	9 022	9 454	9 784	9 931	9 874	9 630
asumistuet	511	545	647	825	907	990
apu- ja hoitolisät	630	703	854	988	1 023	1 034
puolisolisät	3	3	3	3	2	2
lapsikorotukset	87	93	98	101	103	102
perhe-eläkkeet	222	229	252	262	261	258
rintamasotilaseläkkeet	788	882	1 088	1 119	1 120	1 058
lapsen hoitotuet	245	295	353	382	383	391
vammaistuet	121	142	156	165	163	162
Muut etuudet	375	470	600	871	44	37
Hallintokulut(1)	687	751	670	698	569	605
Yhteensä	17 105	18 342	19 595	20 656	19 966	19 859

(1) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1989-1990.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

31. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993	1994(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	8 225	9 554	8 753	10 091	10 589	11 907
vakuutettujen maksut	4 021	4 844	4 500	6 864	6 816	8 090
työnantajain maksut	4 204	4 710	4 253	3 227	3 773	3 817
Takautumissuoritukset	43	56	65	74	69	70
Erityistuotot	-	-	-	-	907	200
-osuus lvv-tuotoista	-	-	-	-	891	200
-työterveyshuoltomaksut	-	-	-	-	16	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	13	15	21	2	15	7
Muut tuotot	152	152	148	114	142	115
Kuntien osuus hammashuollosta	46	79	107	33	-	-
Valtion rahoitusosuus	1 129	1 042	3 000	1 444	801	752
Yhteensä	9 608	10 898	12 091	11 758	12 523	13 051
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	8 039	9 060	10 167	10 167	9 403	9 616
päivärahat	2 834	3 063	3 343	3 174	2 685	2 660
sairaalan lapsen hoito ja kuntoutus	20	19	1	0	0	0
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	2 735	3 134	3 608	3 793	3 431	3 300
lääkekorvaukset	1 585	1 833	2 126	2 177	2 236	2 470
lääkäripalkkiokorvaukset	288	376	411	409	448	474
tutkimus- ja hoitokorvaukset	263	295	305	258	245	248
matkakorvaukset	314	340	373	356	358	464
Työterveyshuolto	487	638	640	700	736	674
Muut etuudet	139	162	138	70	1 032	1 100
Suoritukset terveyskeskuksille	49	49	48	40	4	0
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	49	45	50	57	55	36
Hallintokulut(2)	1 013	1 114	928	961	855	907
Yhteensä	9 776	11 068	11 971	11 995	12 087	12 333
(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.						
(2) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin vuosina 1989-1990.						
(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.						

32. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993*
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	17 057	20 022	25 584	24 428	19 163	22 502
yrittäjätuloista(2)	1 530	1 858	2 357	2 644	2 560	2 576
yhteensä	18 587	21 880	27 940	27 073	21 723	25 078
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	13 453	15 267	17 158	19 718	21 820	23 028
yrittäjät(2)	2 967	3 330	3 703	4 151	4 549	4 774
- siitä valtion rahoitus	1 646	1 710	1 688	1 746	2 294	2 357
yhteensä	16 420	18 597	20 861	23 869	26 369	27 802
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	83 304	94 819	111 603	127 761	135 959	148 400
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	4,3	4,5	5,4	5,5	4,6	5,2
Eläkkeet, % BKT:sta	3,8	3,8	4,1	4,9	5,5	5,8
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	13,8	14,9	16,9	16,9	14,4	18,5
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,0	9,25	9,5	9,5	9,0	8,5
Lähde: Eläketurvakeskus.						
(1) TEL, LEL ja TaEL; MEL vuodesta 1991 lähtien.						
(2) MYEL ja YEL.						
(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.						

33. Veroasteet

	1990	1991	1992	1993*	1994**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia				
Veroaste(1)	45,3	46,9	46,9	46,7	48,1
välittömät verot	18,0	18,2	17,5	15,8	17,6
välilliset verot	15,2	15,2	15,0	14,9	14,2
pakolliset maksut	0,6	0,5	0,5	0,4	0,5
pakolliset työeläkemaksut	7,0	8,4	7,5	8,8	8,5
muut pakolliset sosiaaliturvamaksut	4,6	4,6	6,3	6,7	7,2
Veroaste sektoreittain	45,3	46,9	46,9	46,7	48,1
valtio	24,1	25,5	24,8	22,7	22,8
kunnat	9,9	9,8	9,7	9,8	10,8
työeläkelaitokset	6,7	7,0	6,1	7,5	7,3
muut sosiaaliturvarahastot	4,6	4,6	6,3	6,7	7,2
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta					
yksityiselle	19,4	24,1	28,4	30,3	29,8
tukipalkkiot	2,9	3,5	3,6	3,4	3,1
työeläkelaitosten sosiaalivakuutus- etuudet	5,0	6,0	6,9	7,3	7,1
muut sosiaalivakuutusetuudet	6,7	9,4	11,4	11,1	10,5
muut tulonsiirrot	4,9	5,3	6,6	8,5	9,1
Nettoveroaste(2)	25,9	22,7	18,4	16,4	18,3
valtio	17,1	17,1	15,3	14,3	15,6
kunnat	8,6	8,2	7,8	8,6	9,5
työeläkelaitokset	1,7	1,1	-0,8	0,2	0,2
muut sosiaaliturvarahastot	-1,5	-3,6	-4,0	-6,7	-7,0
Nettosiirot valtiolta kunnille	6,9	7,9	8,2	8,2	7,1
(1) Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille (ei sisällä pakollisia ryhmähenki- ja tapaturmavakuutusmaksuja).					
(2) Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille.					

34. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1992			1993*		
	Tulot	Menot	Netto- tulot	Tulot	Menot	Netto- tulot
Vaihtotase						
Tavarat (kauppatase)	107 462	94 946	12 516	134 178	103 207	30 971
Tavarakaupan korjauserät (1)	-1 653	-1 759	106	-1 628	-1 713	85
Kuljetus ja tietoliikennepalvelukset	8 643	4 360	4 283	10 191	5 241	4 951
Ulkomaisten kotitalouksien ostot Suomessa / suomalaisten kotitalouksien ostot ulkomailla	6 089	10 962	-4 873	7 079	9 237	-2 159
Muut	7 730	13 369	-5 639	9 379	17 008	-7 629
Tavaroiden ja palvelusten tase	128 272	121 878	6 394	159 199	132 980	26 219
Tuotannontekijäkorvaukset	6 423	30 424	-24 001	8 589	35 667	-27 079
Tulonsiirrot	1 929	5 550	-3 621	2 709	5 278	-2 570
Muut	3 991	4 798	- 807	3 797	5 112	-1 315
Vaihtotase	140 614	162 649	-22 035	174 293	179 037	-4 744
Epätarkat ja poisjääneet erät	0	0	-1 365	0	0	5 058
	Nettomuutos			Nettomuutos		
	Varat	Velat	Netto- varat	Varat	Velat	Netto- varat
Pääomatase						
Yksityiset	2 638	665	1 972	11 632	14 821	-3 189
Pitkäaikainen pääoma	- 898	-1 029	131	8 994	10 441	-1 447
Lainojen nettonostot	1 426	- 332	1 758	342	- 914	1 257
Muu pitkäaikainen pääoma	-2 324	- 697	-1 627	8 652	11 356	-2 704
Lyhytaikainen pääoma	3 536	1 695	1 841	2 638	4 380	-1 742
Julkinen	367	52 259	-51 893	850	49 401	-48 552
Lainojen nettonostot	81	1 000	- 919	521	5 552	-5 031
Muu pääoma	286	51 260	-50 974	328	43 849	-43 521
Suomen Pankki	-7 109	4 171	-11 279	1 370	-1 722	3 092
Lainojen nettonostot	- 98	0	- 98	- 444	0	- 444
Muu pääoma	-7 010	4 171	-11 181	1 814	-1 722	3 536
Muut rahalaitokset	8 649	-29 151	37 800	9 306	-39 657	48 963
Lainojen nettonostot	2 053	- 783	2 835	-1 460	- 384	-1 076
Muu pääoma	6 596	-28 368	34 964	10 765	-39 273	50 039
Pääomatase	4 545	27 945	-23 400	23 157	22 843	314

Lähde: Suomen Pankki.

(1) Erään sisältyvät pääasiassa viennin ahtauskustannukset, laivojen ja lentokoneiden polttoainetäydennykset sekä tuonnin arvostuskorjaus.

35. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1991	1992	1993
Ottolainaus	274 770	273 686	277 695
Markkatilit	261 662	259 212	262 865
Verottomat tilit	149 427	141 000	156 368
Lähdeverolliset tilit	70 539	79 588	62 272
Muut verolliset tilit	41 696	38 624	44 225
Valuuttatilit	13 108	14 474	14 830
Antolainaus	392 479	366 298	331 618
Markkaluotot	285 452	271 361	264 758
Valuuttatilit	107 027	94 937	66 860

36. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1989	1990	1991	1992	1993
Suomen Pankki	2 285	1 783	1 406	1 581	3 402
Liikepankit ja Postipankki	203 070	230 814	237 659	221 676	196 707
Säästöpankit	83 777	85 491	81 716	75 061	68 778
Osuuspankit	70 160	76 102	80 354	80 584	79 034
Vakuutuslaitokset	86 636	102 814	116 960	120 604	113 828
Muut rahoituslaitokset	56 911	64 027	66 003	64 721	59 530
Kotimaiset ulkomaalaisten omistamat rahoituslaitokset	1 877	812	1 169	741	333
Julkisyhteisöt	33 520	38 004	45 396	52 150	57 034
Ulkomaat, pitkäaikainen	36 071	51 423	67 127	74 178	81 049
Yhteensä	574 307	651 270	697 790	691 295	659 695

37. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Markkinoilta kerätty pääoma						
osakeannit	12 130	10 003	3 287	3 090	1 993	10 439
vaihtovelkakirjat ja optiolainat (1)	772	923	-	1 144	1 401	850
Muut joukkovelkakirjat	7 532	8 487	13 977	18 825	9 295	13 184
Yhteensä	20 434	19 413	17 264	23 059	12 689	24 473
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	31 734	33 160	15 521	6 339	10 277	46 337
kokonaisvaihto	37 452	40 536	20 071	7 655	25 654	106 314

(1) Markkamääräiset, yritysten liikkeeseen laskemat yleisölainat.

*Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1995 ¹⁾*

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotuen poistaminen ei kuitenkaan lisää verotuloja vastaavalla määrällä, sillä käyttäytymismuutokset vaikuttavat veropohjaan. Verotukikäsité ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Tässä liitteessä esitettävät tiedot ovat jatkoa vuoden 1994 tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä n:o 2 julkaistuille tiedoille.

Pääomatulojen erillisverotukseen siirtyminen ja elinkeinoverotuksen uudistaminen vuonna 1993 muuttivat verotuksen normijärjestelmää ja vaikuttavat monilta osin verotukien määriin.

Henkilöverotuksessa veroperusteiden muutosten seurauksena ei verotuissa tapahtunut merkittäviä vaihteluja vuodesta 1991 vuoteen 1992. Poikkeamat verotukien määrissä selittyvät lähinnä taloudellisen tilanteen muutoksilla.

Elinkeinotulon verotuksessa verotukien määrä vaihtelee vuosittain yritysten taloudellisen tilan mukaan. Yritysten kannattavuus säilyi vuonna 1992 heikkona. Taloudellinen lama sekä yritysverouudistuksissa toteutetut tuloksen tasausmahdollisuuksien supistukset aiheuttivat tulouuksia lähes kaikissa varauksissa. Myöskään käyttöomaisuuden poistoja ei tehty taloudellista kulumista vastaavasti. Elinkeinoverotuksen kautta ei siten voitu hyödyntää tukea, vaan tukielementti muodostui negatiiviseksi.

Välillisen verotuksen verotuet eivät ole viime vuosina muuttuneet kovin paljon. Tuotannon ja kulutuksen supistuminen sekä välilliseen verotukseen tehdyt verotukea pienentäneet veroperustemuutokset ovat vaikuttaneet verotukea pienentävästi. Toisaalta liikevaihtoverokannan korotus on lisännyt verotukea niin, että kokonaisuudessaan välillisen verotuksen verotuet ovat säilyneet ennallaan.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtävälueittain yhteenvetotietoja verotuista sekä myös siirtomenoista. Taulukko 5 sisältää eritellyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

*Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1991—1992, milj. markkaa**

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Yleinen hallinto	50	70	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	300	500
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 100	1 100	—	—	—	—
Sosiaaliturva	11 800	13 000	—	—	40	40
Terveystenhoito	1 300	—	—	—	800	800
Asuminen ja ympäristö	14 300	14 400	—	—	3 500	2 800
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	30	20	1 900	1 800	4 000	3 900
Liikenne	100	200	—	—	4 000	3 900
Teollisuus ja elinkeinot	1 900	2 000	100	—900	900	1 400
Muut menot	1 000	1 200	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	7 100	6 300	—	—	—3 500	—3 400

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

*Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1991—1992, milj. markkaa **

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Yleinen hallinto	30	40	20	30	50	70
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	500	—	—	300	500
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	600	500	500	1 100	1 100
Sosiaaliturva	2 600	2 900	9 200	10 100	11 800	13 000
Terveystenhoito	1 400	800	700	—	2 100	800
Asuminen ja ympäristö	11 000	9 900	6 800	7 300	17 800	17 200
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 000	4 800	900	900	5 900	5 700
Liikenne	4 000	4 000	100	100	4 100	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	2 800	2 800	100	—300	2 900	2 500
Muut menot	1 000	1 200	—	—	1 000	1 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	—30	—400	3 600	3 300	3 600	2 900

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1991—1992, milj. markkaa*

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 92/91, %	
	1991	1992	1991	1992	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto						
Yleinen järjestys ja turvallisuus	300	500	4 200	3 700	67	—12
Maanpuolustus						
Opetus, tiede ja kulttuuri	600	600	19 300	20 200	0	5
Sosiaaliturva	2 600	2 900	51 000	53 000	—8	4
Terveystenhoito	1 400	800				
Asuminen ja ympäristö	11 000	9 900	5 100	5 800	—10	14
Työvoima	—	—	3 900	5 700	—	46
Maa- ja metsätalous	5 000	4 800	12 200	11 700	—4	—4
Liikenne	4 000	4 000	2 900	2 900	0	0
Teollisuus ja elinkeinot	2 800	2 800	2 100	2 800	0	33
Muut menot	1 000	1 200	2 400	2 300	20	—4
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	—30	—400	—	—	—	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1989—1992, milj. markkaa*

	1989	1990	1991	1992
Yleinen hallinto	50	50	50	70
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	300	300	500
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 200	1 100	1 100	1 100
Sosiaaliturva	10 100	10 800	11 800	13 000
Terveystenhoito	1 700	1 800	2 100	800
Asuminen ja ympäristö	20 800	19 800	17 800	17 200
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 500	6 100	5 900	5 700
Liikenne	3 600	4 000	4 100	4 100
Teollisuus ja elinkeinot	14 100	7 100	2 900	2 500
Muut menot	4 400	5 200	1 000	1 200
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	3 700	4 100	3 600	2 900

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
TTL	laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LVVL	liikevaihtoverolaki 559/91
ELVVL	liikevaihtoverolaki 532/63
EETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1043/74
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
TVL	tuloverolaki 1535/92

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion talousarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1989—1994

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
1. Yleinen hallinto							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus EETVL 22 § 1 mom 10 k ETVL 53 § 1 k TVL 76 § 1 k	50	50	50	70	70	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus EETVL 22 § 1 mom 11 k ETVL 53 § 2 k TVL 76 § 3 k	Ei arvioitavissa.
2. Maanpuolustus							
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § ELVVL 26 § LVVL 35 §	340	310	300	510	570	..	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) EETVL 12 § 2 mom EETVL 13 § 1—4 mom ETVL 17 § 2 k ETVL 21 § TVL 21 ja 23 §	950	800	800	700	400	..	Suuruusluokka-arvio. Vuodesta 1993 lähtien verokanta on muuttunut.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus EETVL 22 § 2 k ETVL 64 § 1 mom 1 k TVL 82 § 1 mom 1 k	240	250	320	400	260	160	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha tuli veronalaiseksi 1.7.1992 ja keskiasteen opiskelijoiden opintoraha 1.7.1994 lähtien.
3. Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa TVL 105 §	—	—	—	—	30	120	
4. Sosiaaliturva <i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus EETVL 22 § 1 mom 12 ja 22 k ETVL 55 § ja 57 § 9 k TVL 92 § 1, 2 ja 6 k	350	420	510	640	650	680	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus EETVL 22 § 1 mom 19 k ETVL 56 § 2 mom 3 k TVL 80 § 3 k	340	370	400	470	460	490	
3. Toimeentulotuen verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 1 k TVL 92 § 22 k	280	330	430	580	600	800	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus EETVL 22 § 1 mom 22 k ETVL 57 § 2 k ja 75 § 1 mom TVL 90 § ja 92 § 7 k	330	330	330	350	370	430	
5. Lapsilisien verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 8 k TVL 92 § 5 k	1 410	1 620	1 870	2 330	2 220	3 800	Lapsilisien määriä korotettiin 1994 samalla kun perhepoliittiset vähennykset poistettiin.
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 55 § 6 k TVL 92 § 2 k	20	10	—	—	—	—	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
7. Erorahan verovapaus EETVL 22 § 22 k ETVL 57 § 11 k TVL 92 § 10 k	40	40	90	210	180	180	
8. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa EETVL 33 § 1 mom 2 k ETVL 101 § TVL 99 §	940	890	860	820	510	—	Poistettu 1994.
9. Eläketulovähennys val- tionverotuksessa EETVL 34 § ETVL 102 § TVL 100 §	30	40	40	70	110	80	
10. Lapsivähennys kunnal- lisverotuksessa EETVL 36 § 1 mom 2 k ETVL 105 § TVL 102 §	2 330	2 580	2 700	3 000	2 850	—	Poistettu 1994.
11. Kunnallisverotuksen yk- sinhuoltajavähennys EETVL 36 § 1 mom 3 k ETVL 106 § TVL 103 §	240	270	280	310	300	—	Poistettu 1994.
12. Invalidivähennys kunnal- lisverotuksessa EETVL 36 § 1 mom 5 k ETVL 107 § TVL 104 §	180	180	160	200	210	210	
13. Kunnallisverotuksen elä- ketulovähennys EETVL 36 a § ETVL 108 § TVL 101 §	2 760	2 760	3 180	3 640	4 190	4 370	Kansaneläkevakuutusmak- sun määrääminen eläkeläi- sille nostaa verotuen mää- rää vuodesta 1992 lähtien.
14. Invalidivähennys valtion- verosta EETVL 57 § 1 mom 2 k ETVL 146 § TVL 126 §	200	200	220	220	210	230	
15. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta EETVL 57 § 3 mom ETVL 146 § 3 mom TVL 127 §	30	30	30	30	30	30	
16. Kansaneläkevakuutus- maksusta vapauttami- nen L347/56 6 § 1 mom	470	580	610	—	—	—	Kansaneläkevakuutusmak- sun määrääminen eläkeläi- sille poistaa verotuen vuodesta 1992 lähtien.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
17. Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom	—	—	—	—	3 200	3 200	
18. Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom ja 95 § 1 mom 2 k	70	80	80	90	300	1 950	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Autoveron palautus invalideille L 482/67 17 §	50	60	40	40	30	..	
5. Terveydenhuolto							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Sairauskulujen vähentäminen EETVL 29 § 6 k ETVL 99 §	1 180	1 250	1 300	—	—	—	Poistettu 1992.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom LVVL 29 § ja 50 §	480	580	750	820	890	..	
6. Asuminen ja ympäristö							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus EETVL 21 a § ETVL 73 § 1 mom 1 k TVL 48 § 1 mom 1 k	6 800	5 100	4 900	5 000	2 600	..	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Vuodesta 1993 on sovellettu pääomatulojen verokantaa (25 %).
2. Asumistukien verovapaus EETVL 22 § 1 mom 13 k ETVL 57 § 15 k TVL 92 § 15 k	460	500	640	1 000	1 020	1 340	

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) EETVL 29 § 1 k L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 131—134 §, 144 §	3 900	4 100	4 200	4 200	3 700	3 400	Tukeen sisältyy vuodesta 1993 lähtien ylimääräinen korkovähennys.
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	5 400	5 900	4 600	4 200	4 600	4 700	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuottooletukseen. Asuntotulon verotus poistui kiinteistöveron voimaan tullessa v.1993. Vuodesta 1993 lähtien asuntotulo on katsottu pääomatuloksi. Verotukea laskettaessa kiinteistövero ei ole vähennetty.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	200	230	250	260	290	..	
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	3 900	4 000	3 200	2 500	2 000	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Polttoaineveron alennus lyijyttömästä moottoribensiinistä L 948/82 4 §	100	—	—	—	—	—	Poistettu 1990 polttoaineverotuksen muutoksen johdosta.
7. Maa- ja metsätalous							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus EETVL 22 § 23 k ETVL 80 § 1 mom 5 k TVL 89 §	30	30	30	20	10	..	Suuruusluokka-arvio.
<i>Maatilatalouden tuloverotus</i>							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	250	250	250	250	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
2. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	140	130	120	100	
3. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	50	40	40	30	Suuruusluokka-arvio.
4. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	240	240	240	240	Suuruusluokka-arvio.
5. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	40	40	40	Suuruusluokka-arvio.
7. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	1 200	1 200	1 100	1 000	Suuruusluokka-arvio.
8. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	80	80	80	80	Suuruusluokka-arvio.
9. Tasausvaraus MVL 10 a—c §	—	—	Vuodesta 1991 alkaen.
1.—9. Verotuet yhteensä	2 050	2 030	1 920	1 790	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennysjärjestelmä ELVVL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom LVVL 47—49 § — kotim. kulutus	4 100	4 600	4 200	4 140	4 380	..	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus.
— vienti	490	750	890	750	710	..	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio) — investoinnit — muut tuotantopanokset	—630 —800	—690 —810	—600 —780	—560 —690	—250 —720	Kone-, kalusto- ja rakennus investointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus ELVVL 17 § LVVL 22 §	130	100	100	100	140	..	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä.
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3290	3950	3810	3740	4260	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 27 §, 28 § ja 47 §							
— maatalous	(650)	(600)	(610)	(590)	(570)	..	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— lemmikkieläimet ym.	70	80	100	100	90	..	
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 28 § ja 47 §							
— maatalous	(280)	(280)	(270)	(360)	(400)	..	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	20	20	20	30	30	..	
8. Liikenne							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Merityötulovähennys EETVL 30 § L 455/85 ETVL 92—95 § TVL 97 §	100	130	130	150	140	140	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 1 § LVVL 1 § ja 4 §	1 820	2 000	2 050	2 100	2 200	..	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom a k LVVL 27 § 1 mom 1—2 k	570	630	620	610	590	..	Arvio kotitaloustiedustelun ja sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihdon perusteella.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	990	1 100	1 150	1 100	1 000	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä.
4. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a §	170	150	130	120	120	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtovero- huojennuksen.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus EETVL 11 § ETVL 16 § 1 mom 1 k TVL 20 § 1 mom 1 k	70	80	50	50	40	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligatioiden ym. tuottamasta korkotulosta EETVL 5 § 2 mom 2 k ETVL 9 § 1 mom 2 k TVL 9 § 2 mom	1 400	1 500	1 700	1 800	1 600	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus EETVL 22 b § ETVL 54 § TVL 77 §	110	120	120	140	
<i>Elinkeinotulon verotus</i>							
1. Uuden pääoman osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 61 §	600	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vuonna 1990 käyttöön otettu yhtiöveron hyvitysjärjestelmä syrjäyttää osinkovähennysjärjestelmän.
2. Eräiden toimitusluotoista saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	90	60	30	40	Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.
3. Investointitalletuksen koron verovapaus L 1094/78 6 § 3 mom	30	10	—	—	—	—	Poistettu 1989. 31.12.1988 mennessä kertyneen koron perusteella verotukea 1989.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
4. Kehitysalueiden 3 %:n ylimääräinen investointivähennys L 1003/75 2 § 2 mom L 290/82	10	10	0	0	Suuruusluokka-arvio. 3 %:n vähennys poistettu 1991.
5. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	20	10	30	40	Suuruusluokka-arvio.
6. Investointivähennys L 1094/78 16 §	10	20	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989. Tätä ennen tehtyjen varausten käyttö oikeuttaa vähennykseen 1989 ja 1990.
7. Vaihto-omaisuuden aliarvostus EVL 28 §	100	—1 100	—3 300	—1 100	..	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993. Siirtymäsäännökset koskevat turva- ja velvoitevarastoja 1993.
8. Toimintavaraus EVL 46 a §	2 400	800	— 440	—300	..	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1993 muilta paitsi yksityisiltä liikkeenharjoittajilta ja yhtymiltä.
9. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	900	800	400	—	—	—	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki. Poistettu 1992.
	—160	—150	—100	—190	Varauksen käytöstä aiheutuva verotuen väheneminen. Laskettu menetetyistä teknistaloudellisista poistoista.
10. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	200	—50	90	10	Suuruusluokka-arvio.
11. Muut varaukset	100	0	0	10	Suuruusluokka-arvio.
12. Toteutumattomien indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen EVL 26 §	Ei arvioitavissa.
13. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	2 000	1 900	800	—1 000	Suuruusluokka-arvio.
14. Rakennusten hankintamenojen poistaminen EVL 34 §	—200	—300	300	200	—	—	Suuruusluokka-arvio. Verotuki poistui 1993, kun poistoprosentteja alennettiin.
15. Väestönsuojan ja ympäristönsuojeluun hankittujen rakennusten, laitteiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	100	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
16. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89	1 150	920	300	100	Suuruusluokka-arvio.
17. Merenkulun tilauspoisto L 433/81 2 §	Ei arvioitavissa. Ei koske vuoden 1990 jälkeen tilattuja aluksia.
18. Tappiontasaus Yli 5 vuoden tappion vähentämisaika TTL 4 § 1 mom	—	—	Verotuki poistui 1993, kun yleinen tappiontasausaika laajennettiin 10 vuoteen.
19. Harkintaverotus (sanktio) Verotuslaki 72 § 1 mom 4 k	—	—	Poistettu 1993.
20. Käyttöomaisuuden myyntivoiton verovapaus EVL 6 § 1 mom 1, 1a	5 000	2 000	2 000	1 300	—	—	Myyntivoiton verovapaus poistettu 1993.
1.—20. Verotuet yhteensä	12 350	4 930	110	—890	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) ELVVL 1 § LVVL 4 §	2 800	3 300	3 500	3 600	3 500	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihtoverottomuus ELVVL 1 §, ELVVA 2 § LVVL 4 § ja 16 §	220	240	230	220	210	..	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoainesten ja eräiden jätteiden liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k LVVL 27 § ja 47 §	250	270	280	280	300	..	
4. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 a § ja 18 a § LVVL 36 § ja 47 §	130	170	190	220	250	..	
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	—3 300	—3 500	—3 300	—2 900	—3 700	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojennukset L 221/79	60	30	Suuruusluokka-arvio.
10. Muut menot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Obligaatioiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	800	800	200	200	200	200	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
2. Talletusten koron verovapaus L 1000/85 1 §, L 726/88 L 1341/90	3 600	4 400	800	1 000	900	900	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuodesta 1991 lähtien tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoiton osittainen verovapaus tuloverotuksessa EETVL 21 § 1 mom ETVL 67—69 §	2 800	2 300	1 900	1 600	1 600	—	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu nimellishintaisiin kauppasummiin ja 50 %:n hankintameno-olettamaan. Se kattaa kotitalouksien myymät maatilat (pl. sukupolvenvaihdosluovutukset), muut kiinteistöt ja osakkeet.
2. Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet EETVL 22 a § ETVL 49 § TVL 69 §	980	1 000	1 000	1 000	1 000	1 100	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen EETVL 26 § 4 k ETVL 82 § 6 k TVL 95 § 1 mom 2 k	750	800	800	870	850	850	
4. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asuntovelat) EETVL 29 § 1 k L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 144 § 6 mom	1 200	1 270	1 110	800	700	400	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
5. Omaisuustulovähennys EETVL 32 a § ETVL 97 §	900	1340	700	320	—	—	Poistettu 1993.
6. Pienituloisten tilapäinen ansiotulovähennys kun- nallisverotuksessa 1991—94 ETVL 167 b § TVL 145 §, 143 § 8 mom	—	—	250	310	320	540	
7. Yhtiömiesvähennys TVL 148 §	—	—	—	—	180	240	
8. Luontoisetujen osittainen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 6 k ETVL 47 § TVL 64 §	900	1 000	1 000	1 000	1 000	1 200	
9. Erityisalojen matkusta- miskustannusten kor- vauksen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 8 k ETVL 50 § TVL 71 § 2 mom	60	60	60	60	60	60	
10. Päivärahojen osittainen verovapaus EETVL 20 § 1 mom 8 k ETVL 50 § TVL 73 §	—	230	280	300	270	220	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Eräiden rakennusten lii- kevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	900	800	700	600	400	..	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimi- tilarakennukset.
2. Ravi- ja lemmikkieläin- ten myynnin ja maahan- tuonnin liikevaihtoverot- tomuus ELVVL 3 § 1 mom d k LVVL 27 §	60	70	70	50	30	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liike- vaihtoveron vähennyskel- vottomuus (verosanktio)	—2 700	—2 900	—2 800	—2 600	—2 800	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1989	1990	1991	1992	1993*	1994**	
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) ELVVL 1 § ja 17 § 2 mom LVVL 4 § ja 42 §	—630	—720	—750	—800	—800	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	—3 600	—3 500	—3 000	—2 800	—2 600	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähennyskelpoisia.
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	—1 500	—1 600	—1 500	—1 000	—1 900	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3—6)	—8 430	—8 720	—8 050	—7 200	—8 100	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	—5 100	—5 200	—4 700	—4 300	—4 400	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(—3 300)	(—3 500)	(—3 300)	(—2 900)	(—3 700)	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotuksiin.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k ja 2 mom	300	400	400	310	270	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottoripyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.

*Liite n:o 3 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 1995 ¹⁾*

LUONNONVARAT JA YMPÄRISTÖ

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Alkusanat

Eduskunnan keskustelussa vuoden 1994 valtion talousarvioesityksestä tuli esiin tarve nivoa yhteen ympäristöä ja yhteiskuntaa koskeva päätöksenteko. Tätä lähestymiskulmaa vaikeuttaa vielä ympäristön ja luonnon sekä talouden vuorovaikutusta kuvaavan tiedon sirpaleisuus ja aukkoisuus. Tästä huolimatta aineksia on riittävästi ensimmäisen yleiskatsauksen laatimiseksi.

Yhdistyneiden kansakuntien ympäristö- ja kehityskonferenssi vuonna 1992 Rio de Janeirossa oli järjestön historian suurin, valtioiden päämiestasolla pidetty kokous. Siinä hyväksyttiin muun muassa laaja, kaikkia yhteiskuntaelämän lohkoja koskettava ympäristön ja kehityksen toimintaohjelma (Agenda 21), jonka tarkoituksena on pysäyttää ja kääntää monet maapalloa uhkaavat kehityskulut. Konferenssissa allekirjoitettiin myös ensimmäiset maailmanlaajuiset ympäristösopimukset ilmastonmuutoksen hidastamiseksi sekä luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi sekä hyväksyttiin metsien kestäväää käyttöä koskevat periaatteet.

Suomi on yhdessä muiden maiden kanssa sitoutunut noudattamaan Rion päätöksiä sekä edistämään omalta osaltaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Laajan yhteistyön järjestämiseksi perustettiin kesällä 1993 Suomen kestäväen kehityksen toimikunta. Sen puheenjohtajana on pääministeri ja työvaliokunnan muodostavat hänen lisäksi viisi muuta ministeriä. Jäseniä on yli 40 usealta yhteiskuntaelämän eri lohkolta. Toimikunta käsittelee vaiheittain keskeisten yhteiskunnan osalueiden toiminnan kestävyyttä.

Rion konferenssi asetti yhdeksi keskeiseksi lähtökohdaksi kestäväen kehityksen, ympäristön ja luonnonvarojen ottamisen huomioon kaikessa päätöksenteossa yhteiskunnan eri lohkoilla ja tasoilla. Valtion talousarvioesitys on julkisen sektorin keskeinen toimintalinjaus. Riassa hyväksytyjen periaatteiden toteutumisen seuraamiseksi on talousarvioesitykseen liitetty oheinen katsaus.

Sisällys

Alkusanat	1
1 Kansantalous ja ympäristö	3
Tavoitteena kestävä kehitys	3
Ympäristöpolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan yhdentäminen päätöksenteossa	4
Ohjauskeinot	4
2 Teollisuus	7
Investoinnit ympäristönsuojeluun	7
Ympäristötekniikka	8
Metsäteollisuus	8
3 Metsät	10
Puuvarat ja metsien käyttö	10
Metsät hiilidioksidin sitojina	11
Monimuotoisuus	12
Luonnonsuojelualueet	13
4 Energiatalous	15
Energian käyttö	15
Ilman saasteet ja happamoituminen	17
Rikkidioksidipäästöt	18
Typenoksidien päästöt	18
Kasvihuonekaasut	19
5 Liikenne	21
6 Maatalous	24
Maatalouden ympäristövaikutukset	24
Maatalouden ympäristötuki	24
Ympäristöedun tuotteistaminen	26
7 Kestävien rakenteiden tunnistaminen	27
Liite: Tärkeimmät Suomea sitovat luonnonvarojen ja ympäristön suojelua koskevat sopimukset	28

1 Kansantalous ja ympäristö

Tavoitteena kestävä kehitys

Kestävä kehitys tarkoittaa, että taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys sovitetaan luonnonvarojen ja niiden kiertojen määräämiin ehtoihin niin, että myös tuleville sukupolville säilyvät luonto ja mahdollisuudet inhimilliseen kehitykseen. Se korostaa luonnon elämää ylläpitäviä järjestelmiä taloudellisen kehityksen perustana.

Luonnonvarojen käytösäännöiksi muotoiltuna kestävä kehitys tarkoittaa, että

- uusiutumattomien luonnonvarojen varantojen väheneminen ei saisi olla nopeampaa kuin niitä korvaavien uusiutuvien luonnonvarojen ja teknologioiden kehittäminen ja käyttöönotto
- uusiutuvia luonnonvaroja hyödynnetään luonnon tuottokyvyn rajoissa ja luonnon monimuotoisuutta tuhoamatta ja
- ympäristön tilaa huonontava kuormitus ei saa ylittää ympäristön kykyä ottaa vastaan ja neutralisoida sitä.

Pahin este kestävän kehityksen tiellä on maailman räjähdysmäinen väestönkasvu. Maailman väkiluku saattaa

kasvaa vielä yli kaksinkertaiseksi nykyisestä noin 5,7 miljardista ennen kuin kasvu pysähtyy. Siitä, milloin väestönkasvu taittuu ja kuinka korkea huippu on, voidaan tällä hetkellä esittää vain arvailuja. Maapallon arvioidaan maksimissaan voivan tuottaa ravintoa noin 11 miljardille ihmiselle.

Seuraavat väestöluvut on esitetty syyskuussa 1994 pidettävän YK:n kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin aineistossa. Viljelyala on Wordwatch instituutin julkaisusta Elämän merkit. Viljelyala oli suurimmillaan 80-luvun alussa, jonka jälkeen se on hieman laskenut. Taulukossa oletetaan, että kokonaisviljelyala pysyy tulevaisuudessa samana kuin vuonna 1990. Tällöin viljelyala henkeä kohden olisi vuonna 2025 vain yksi kolmannes siitä, mitä se oli vuonna 1950.

1. Maailman väestö ja viljelyala henkeä kohden

	Väestö miljardia	Viljelyala ha/henki
1950	2,5	0,24
1990	5,3	0,13
1992	5,5	0,13
2000	6,2	0,11
2025	8,5	0,08

Suomessa on peltoa 0,62 hehtaaria henkeä kohden ja metsää 3,95 hehtaaria. Suomessa on siis lähes viisi kertaa niin paljon peltoa henkeä kohden kuin maailmassa keskimäärin ja ero kasvaa nopeasti.

Suomen luonnollinen väestönkasvu kääntyyne laskuun vuosituhatteen vaihteessa. Muuttoliikkeeseen ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille vaikuttaa yleinen kansainvälinen kehitys. Myös ilmastonmuutoksen nopeuttama aavikoituminen ja muu ympäristön huononeminen aiheuttavat välillistä ja välitöntäkin muuttopainetta Suomeen. Ilmaston muuttuessa muuttuvat myös maailmantalouden ja -kaupan rakenteet ennakoimattomalla tavalla.

Ympäristöpolitiikan ja muun yhteiskuntapolitiikan yhdentäminen päätöksenteossa

Toimiva yhteys ympäristö- ja muun yhteiskuntapolitiikan välillä on kestävä kehityksen saavuttamisen avain. Ottamalla ympäristö huomioon eri alojen sektoripolitiikan muotoilussa vaikutetaan ympäristöongelmien perussyihin ja voidaan torjua niitä ennakolta. Toisaalta ympäristöpolitiikan toteuttamismahdollisuuksia edistetään valmistelemalla ympäristöpoliittiset toimet niin, etteivät ne ole tarpeettomassa ristiriidassa yhteiskunnan muiden tavoitteiden kanssa. Yhdennetty ympäristö- ja muu yhteiskuntapolitiikka lisää myös hyvinvointia, kun

ympäristö paranee ja on paremmin saavutettavissa.

Monet sektoripolitiikat, esim. liikenne-, energia- ja maatalouspolitiikka, vaikuttavat ympäristöön. Jos sektoripolitiikka on kapea-alaista eikä johda tavoitteitaan yhteiskunnan kokonaisuudesta, se on haitaksi sekä ympäristölle että kansantaloudelle.

Kaikki sektoripolitiikat soveltavat taloudellisia tukijärjestelmiä. Taustalla on mm. aluekehitykseen, kilpailuehtoihin ja tasa-arvoon liittyviä tavoitteita. Syynä on myös se, että olemassaolevat luonnonvarojen ja hyödykkeiden hintasuhteet eivät ilmaise kestävä kehityksen mukaisia arvoja. Oleellista on, että tukien ja kannustimien tulisi olla sidoksissa kestävä kehitystä edistäviin toimiin, muuten on seurauksena tehottomuutta ja ympäristöongelmia.

Ohjaukset

Julkinen valta voi parantaa ympäristön tilaa:

- lainsäädännöllä,
- suunnittelulla ja muilla hallinnollisilla toimilla, esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointikäytännöllä,
- veroilla, maksuilla ja avustuksilla,
- ympäristötietoa lisäämällä sekä
- kansainvälisellä yhteistyöllä.

Lainsäädännön kautta luodut oikeudet, tavat ja normit sekä määrälliset päästörajoitukset ovat olleet perinteisesti

nen tapa ottaa ympäristökustannukset huomioon taloudellisissa päätöksissä. Yhä tehokkaammin on näiden perinteisten hallinnollisten keinojen ohella alettu etsiä joustavampia tapoja kuten veroja, kaupattavia päästölupia, ympäristömerkintää ja vapaaehtoisia sopimuksia.

Suomessa on jo käytössä monia erilaisia ympäristönsuojelun taloudellisen ohjauksen keinoja. Näistä voidaan erottaa ympäristön kannalta haitallisiin hyödykkeisiin kohdistuvat verot sekä eri verojärjestelmissä käytettävät ympäristöön vaikuttavat verotuet ja -porrastukset, eräät hallinnolliset maksut, jotkut kunnalliset maksut, rahoitustuet sekä kierrätykseen liittyvät panttijärjestelmät.

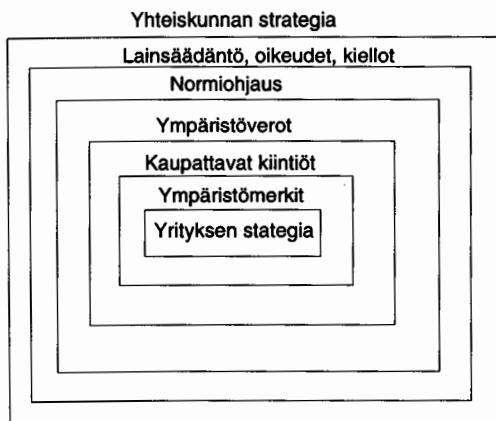
Merkityksellisimmät sovellettavista taloudellisista ohjauskeinoista liittyvät verotukseen. Ympäristöverojen käyt-

tönotossa on keskeinen kysymys, mikä on veron ohjaava vaikutus suhteessa sen fiskaaliseen vaikutukseen. Kun ohjaava vaikutus on tehokas, vero ei tuota valtiolle tuloja eikä siitä aiheudu valtiontaloudellisia vaikutuksia muutoin kuin välillisesti taloudelliseen aktiviteettiin syntyvien vaikutusten kautta. Kun ohjaava vaikutus ei ole erityisen voimakas, ympäristövero tuottaa valtiolle tuloja ja tuo mahdollisuuksia alentaa jotain muuta veroa pidettäessä kokonaisverorasitus muuttumattomana.

Vuosina 1993–94 uudistettu polttoaineverotus pitää sisällään sekä ympäristönsuojeluun ohjaavia että fiskaalisia vaikutuksia. Erityisesti liikennepolttonesteisiin sovellettavassa perusveron porrastuksessa korostuvat ohjaavat tavoitteet. Polttoaineen hiili- ja energiasisällön perusteella määräytyvällä lisäverolla on myös energiantuotannon polttoainevalintoja ohjaavat vaikutuksensa. Lisävero on kuitenkin myös selvästi fiskaalinen, koska veroperusteita ei ole mahdollista asettaa yksipuolisesti Suomessa erityisen korkeaksi haittaamatta kansantalouden ulkoista tasapainoa ja työllisyyttä.

Kustannustehokkuuden saavuttamiseksi toimenpiteitä on toteutettava siellä, missä ne aiheuttavat pienimmät kustannukset. Askelia tämänkaltaiseen suuntaan Suomi on jo ottanut panostaessaan ympäristöyhteistyöhön Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa. Kun tarve ympäristöpolitiikan tällaiseen toteuttamistapaan lisääntynee tulevai-

Kuvio 1. Ohjauskeinojen hierarkia

suudessa, olisi jatkossa selvitettävä ja tutkittava niitä tapoja, joilla tarvittava rahoitus pystytään järjestämään.

Liian korkeat ympäristöverot voivat heikentää niiden toimialojen kansainvälistä kilpailukykyä, joihin vaikutus

voimakkaimmin kohdistuu. Siksi hyvin nopea verotuksen painopisteen siirtäminen ei ole mahdollista. Johdonmukainen ja ennakoitavissa oleva ympäristöveropolitiikka muuntuu kuitenkin pitkällä aikavälillä teolliseksi kilpailukyvyksi.

2. Ympäristöön liittyvät valtion verot ja maksut, miljoonaa mk

	1993 TP	1994 TA	1995 TAE
Juomien kertakäyttöpakkausten vero	36	36	36
Lannoitevero	516	470	–
Torjunta-ainemaksu	6	6	6
Sähkövero	656	70	–
Polttoainevero	8 404	9 980	12 500
Öljyjättemaksu	21	22	20
Auto- ja moottoripyörävero	1 609	1 720	3 030
Tilauslentovero	111	120	–
Vesiensuojelumaksu	2	2	2
Yhteensä	11 361	12 426	15 594

TP = tilinpäätös

TA = talousarvio

TAE = talousarvioesitys

2 Teollisuus

Investoinnit ympäristönsuojeluun

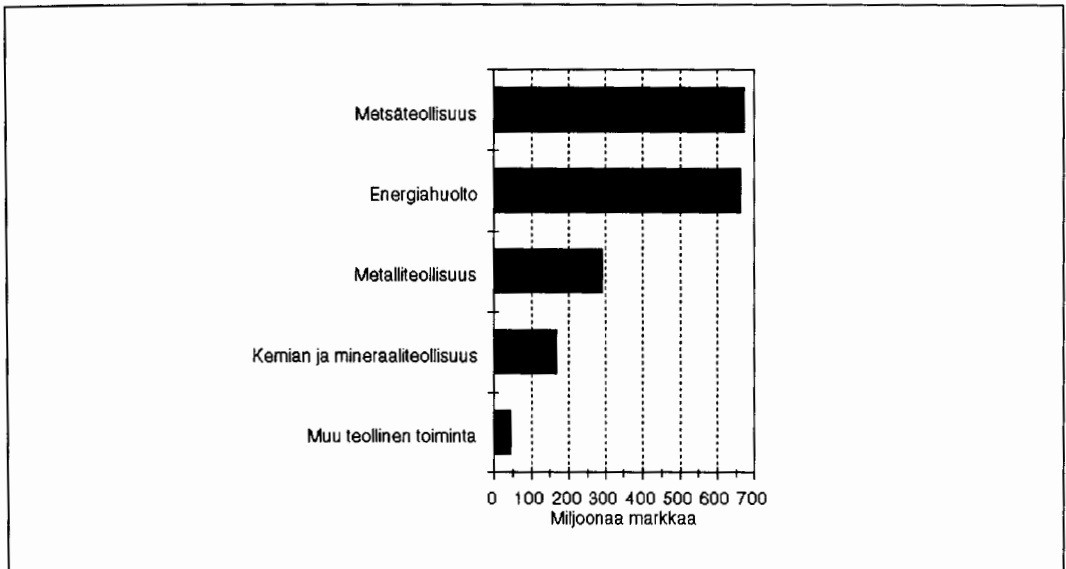
Teollisen toiminnan ympäristönsuojelutoimenpiteiden vaatimat kokonaisinvestoinnit olivat Suomessa 1,8 miljardia markkaa vuonna 1992. Investoinneista 1,2 miljardia markkaa eli 66,4 prosenttia käytettiin ilmansuojeluun. Vesiensuojelun investoinnit olivat 0,5 miljardia markkaa eli 27,1 prosenttia ympäristöinvestointien kokonaismäärästä ja jätehuollon, maaperän ja pohjaveden suojeluinvestoinnit 119 miljoonaa markkaa eli 6,5 prosenttia kaikista investoinneista.

Ylivoimaisesti suurin osa ilmansuojeluinvestoinneista tehtiin voimalaitoksissa. Näistä investoinneista valtaosa

suuntautui rikinpoistolaitosten rakentamiseen. Lisäksi voimalaitosten polttoprosesseja parannettiin typenoksidipäästöjen vähentämiseksi ja hiukkaspäästöjä pienennettiin sähkösuotimia asentamalla ja uusimalla.

Suurimmat vesiensuojeluinvestoinnit on toteutettu massa- ja paperiteollisuudessa. Vuonna 1992 massa- ja paperiteollisuuden tekemät vesiensuojeluinvestoinnit kohdistuivat lähinnä valkaisu prosessien kehittämiseen ja jätevesien puhdistuksen tehostamiseen. Lisäksi veden kulutusta ja jätevesien määrää pyrittiin pienentämään.

Kuvio 2. Teollisen toiminnan investoinnit ympäristönsuojeluun 1992

Jätehuoltoinvestointeja tehtiin eniten kemianteollisuudessa. Toimialalla parannettiin kemikaalien kierrätystä ja talteenottoa sekä rakennettiin ja parannettiin erilaisia suoja-altaita ja varastosäiliöitä.

Teollisen toiminnan ympäristönsuojeluinvestoinnit 1993 olivat ennakoarvioiden mukaan alhaisemmat kuin vuotta aiemmin.

Ympäristötekniikka

Teollisuutemme tärkeimmät ympäristötekniset osaamisalueet ovat jätevesienkäsittely- ja mittaustekniikat sekä metsäteollisuuden ja polttotekniikan hyötysuhteiden parantamiseen liittyvä tekniikka.

Vientimarkkinoilla ympäristötekniikan kysyntää lisää lähitulevaisuudessa län-tisissä teollisuusmaissa erityisesti kiristytvä ympäristölainsäädäntö. Ympäristötekniikkaa tarjoavien yritysten tärkeimmät asiakasryhmät lienevät kuntien ja valtionhallinnon jälkeen paperi-, elintarvike-, ja kemianteollisuus sekä energian tuotanto.

Teollisuus on myös panostamassa yhä enemmän ympäristöystävällisempien kulutushyödykkeiden tuotantoon. Ympäristöystävälliset tuotteet merkitsevät mitä ilmeisemmin tulevaisuudessa yrityksille myös kannattavaa liiketoimintaa. Valmisteilla oleva EU:n ympäristöauditointimenettely pyrkii edistämään yritysten ympäristönsuojelun hallinnan kehittämistä vapaaehtoista

tietä, jolloin teollista toimintaa harjoittavien yritysten päästöjen valvonta ja riskien hallinta paranee yritysten omien ponnistelujen ansiosta ulkopuolisten varmentamalla tavalla.

Ympäristönsuojelun ja ns. ympäristöystävällisten tuotteiden maailmanmarkkinoiden arvioidaan olevan jopa 2 800 miljardia markkaa vuonna 2000 ja Suomen markkinoiden 10 miljardia markkaa. Ympäristönsuojelutekniikalle avautuu samalla uusia markkinoita Itä-Euroopasta ja Kauko-Idästä. Ympäristönsuojeluun liittyville konsulttipalveluille takaavat EU:n ympäristövaikutusten arviointi- ja ekoauditointi-asetukset kasvavat markkinat.

Metsäteollisuus

Massa- ja paperiteollisuus on jatkuvasti vähentänyt jätevesipäästöjään, vaikka tuotanto on kasvanut. Selluteollisuuden rikkipäästöt ovat vähentyneet yli 85 prosenttia vuodesta 1980. Sen sijaan typenoksidien päästöt ovat kasvaneet tuotannon kasvun myötä.

Metsäteollisuuden jätteiden hyötykäytön aste on hyvä. Massa- ja paperitehtaiden erilaisista puujätteistä yli 95 prosenttia käytetään hyväksi energian tuotannossa ja sellun valmistuksessa. Saha- ja levyteollisuuden puujätteet ohjataan pääasiassa sellutehtaiden raaka-aineeksi ja energiaksi. Jäteveden biologinen puhdistus synnyttää runsaasti lietejätettä, josta noin puolet hyödynnetään energiaksi. Tehtaiden

jätepaperi ja -kartonki otetaan myös talteen ja käytetään uudelleen.

Suomessa vuonna 1993 tuotetusta lähes kymmenestä miljoonasta paperi- ja kartonkitonnista vietiin ulkomaille yli yhdeksän miljoonaa tonnia. Kotimaiseen kulutukseen jäi siis alle kymmenen prosenttia tuotannosta. Vaikka Suomeen tuotiin lisäksi jätepaperia ul-

komailta, jäi kiertokuidun osuus runsaaseen viiteen prosenttiin kaikesta paperin ja kartongin valmistukseen käytetystä raaka-aineesta.

Suomalaiset kuluttivat paperia henkeä kohden 196 kg, jätepaperia kerättiin talteen noin 90 kg asukasta kohden eli 46 prosenttia. Keräyskelpoisesta paperista kerättiin talteen 55 prosenttia.

3 Metsät

Puubarat ja metsien käyttö

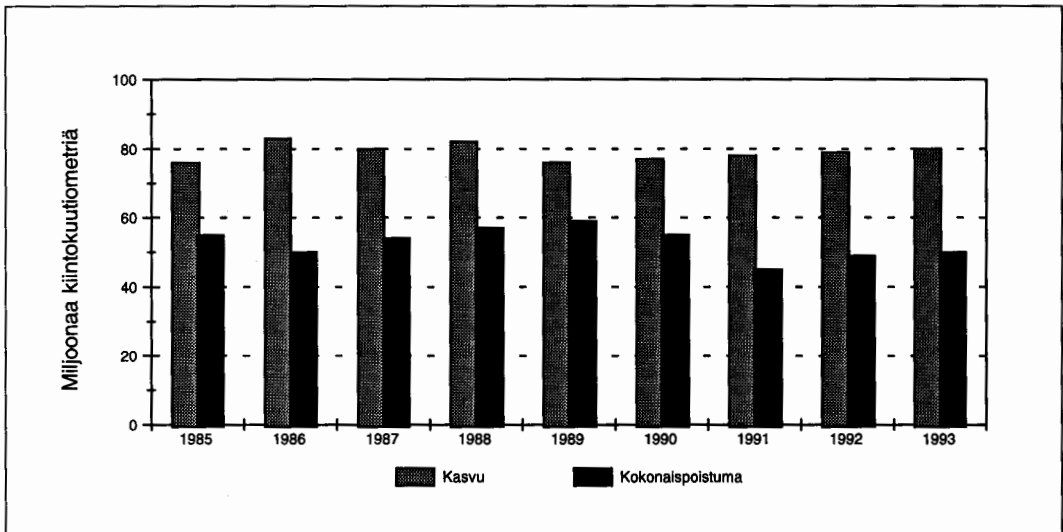
Metsät ovat Suomen tärkein luonnonvara. Vuonna 1993 metsäteollisuuden tuotteiden viennin arvo oli 48,3 miljardia markkaa ja niiden osuus koko viennistä oli 36,1 prosenttia. Koska metsämme ovat kohtuullisen nopeasti uusiutuvia on Suomella hyvät edellytykset niiden kestäväan käyttöön. Suomi sitoutui Euroopan metsäministerikokouksessa vuonna 1993 muun muassa harjoittamaan ekologisesti kestäväan metsätaloutta ja suojelemaan metsien monimuotoisuutta.

Suomessa on metsätalousmaata vajaat 26 miljoonaa hehtaaria eli 87 prosenttia koko maapinta-alasta. Varsinaista

metsämaata on runsaat 20 miljoonaa hehtaaria ja loput ovat vajaatuottoisia kitu- ja joutomaita. Metsien puuston tilavuus oli vuoden 1993 lopussa 2 010 miljoonaa kiintokuutiometriä.

Suomen metsien kasvu on jatkuvasti ylittänyt selvästi hakkuut. Kokonaispoistumakin, joka käsittää nettohakkuiden lisäksi metsähukkapuun ja luonnonpoistuman, on niin männyn, kuusen kuin lehtipuidenkin kohdalla ollut selvästi pienempi kuin vuosikasvu. Teollisuuden ja muuhun ihmisen käyttöön puuta hakattiin vuonna 1993 noin 45 miljoonaa kiintokuutiometriä, kun kasvu oli noin 80 miljoonaa kiin-

Kuvio 3. Metsien kasvu ja kokonaispoistuma

tokuutiometriä. Puun hyödyntäminen ei siten Suomessa uhkaa itse varantoa ja tässä suhteessa Suomen metsätalous on kestävä kehityksen mukaista.

Suomessa yksityiset kansalaiset ovat muista maista poiketen suurin metsien omistajaryhmä, jolloin vastuu ja päättävä valta metsien tilasta on merkittävässä määrin yksityisten kansalaisten käsissä. Yksityiset henkilöt omistavat 56 prosenttia metsätalousmaasta, yhtiöt kahdeksan prosenttia ja valtio 32 prosenttia. Yksityismetsien painoarvo on kuitenkin vielä tätä suurempi, sillä ne sijaitsevat puutuotannon ja monimuotoisuuden kannalta parhaimmilla alueilla Etelä-Suomessa, kun taas valtion metsät sijaitsevat lähinnä vähemmän tuottavilla alueilla Pohjois-Suomessa.

Vuosittain Suomen metsätalousmaasta vajaalla 0,4 prosentilla suoritetaan

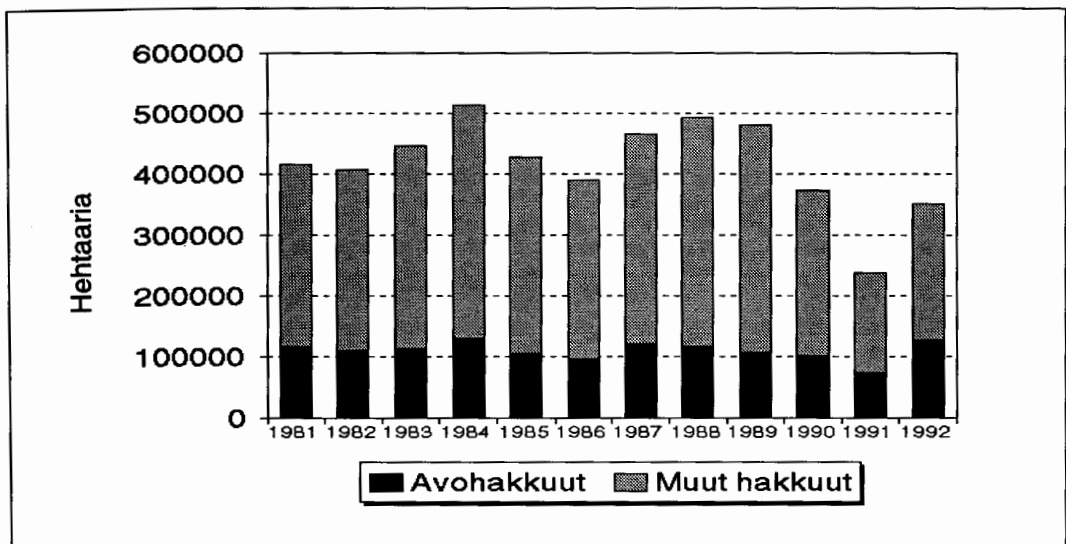
avohakkuita ja ne uudistetaan. Lisäksi muita metsänhoitotoimenpiteitä, kuten harvennushakkuita ja taimikonhoitoa tehdään vuosittain alalla, joka on vajaat kaksi prosenttia koko metsätalouden maasta. Nykyiset hakkuumäärät eivät sinänsä ole uhka metsien tilalle.

Metsät hiilidioksidin sitojina

Suomen metsät ovat merkittäviä hiilidioksidin sitojia ja estävät osaltaan maailmanlaajuisen kasvihuoneilmaston voimistumista. Vuonna 1993 metsien maaperään ja kasvillisuuteen oli sitoutunut noin 10 100 miljoonaa hiilidioksiditonnia vastaava määrä hiiltä.

Metsiin sitoutuu hiilidioksidia niin kauan kuin metsät ovat kasvuvaiheessa. Kasvuvaiheen loputtua hiili säilyy metsien puustossa, juuristossa, humuskerroksessa sekä maaperässä useiden kymmenien vuosien ajan.

Kuvio 4. Metsien hakkuut

Luonnontilaisessa ja kestävänsä metsätalouden periaatteiden mukaan hoide- tussa metsässä on hiilen kierto pitkäl- lä aikavälillä tasapainossa.

Suomen metsät ovat tällä hetkellä ikä- rakenteensa ja tehokkaan metsänhoi- don ansioista voimakkaassa kasvuvai- heessa. Metsiin kertyy jatkuvasti puustoa ja niihin varastoituu netto- määräisesti hiiltä. Suomen metsät ovat viimeiset vuosikymmenet olleet hiili- dioksidin nielu ilmakehästä biosfää- riin. Hiilen vuotuinen nettokertymä metsiin vastasi Suomessa 1980-luvun lopussa noin 27 miljoonaa tonnia hii- lidioksidia, kun hiilidioksidipäästöt fossiilisista polttoaineista olivat run- saat 50 miljoonaa tonnia.

Monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuuden säilyttä- minen on Suomelle tärkeää, jotta luonnonvarojen kestävä hyödyntämi- nen myös tulevaisuudessa voidaan turvata. Monimuotoinen luonto sopeu- tuu nopeammin ja helpommin nope- siinkin ympäristön tilan muutoksiin. Monimuotoinen luonto on myös tär- keä jokapäiväisen virkistykseen lähde ja merkittävä matkailuvalti. Moni- muotoisuuden suojelun tavoitteena on säilyttää ja tarvittaessa palauttaa Suo- men luonnolle ominainen ekosysteemi-

mien, luontotyyppien, eliölajien ja nii- den erilaisten kantojen vaihtelu.

Suomessa tunnetuista noin 42 000 eliölajista arvioitiin vuonna 1991 kaikkiaan 17 000 lajia, joista 1 692 lajia eli lähes joka kymmenes katsot- tiin uhanalaiseksi. Suomessa erityises- ti lehdot ja vanhat metsät ovat uhanalaisten lajien merkittäviä elinympäristöjä. Metsien monimuotoi- suutta on vähentänyt hakkuiden koh- dentuminen vanhoihin metsiin, ojituk- set, tehometsänhoito ja pyrkimys liial- liseen hygienisyyteen metsänhoidossa, minkä seurauksena uhanalaisten lajien elinedellytysten kannalta tärkeät rahal- lisesti vähempiarvoiset puulajit, kuol- lut puuaines ja lahopuut on korjattu pois metsistä. Ekologiselta kannalta hyvin hoidetussa metsässä tulee olla metsätyyppiin soveltuva monilajinen puusto ja kuollutta puuainesta, jotta metsäluonto säilyisi mahdollisimman monimuotoisena.

Metsänhoito on Suomessa siirtymässä monimuotoisuutta suosivaan suuntaan. Ympäristötietoisilla markkinoilla suo- malaiset metsäyritykset kilpailevat tu- levaisuudessa yhä enemmän puun tuotannon ympäristöystävällisyydellä. Puuntuotannon lisäksi luonnonsuoje- lun, virkistykseen ja riistanhoidon vaa- timukset otetaan entistä paremmin huomioon talousmetsien käsittelyssä.

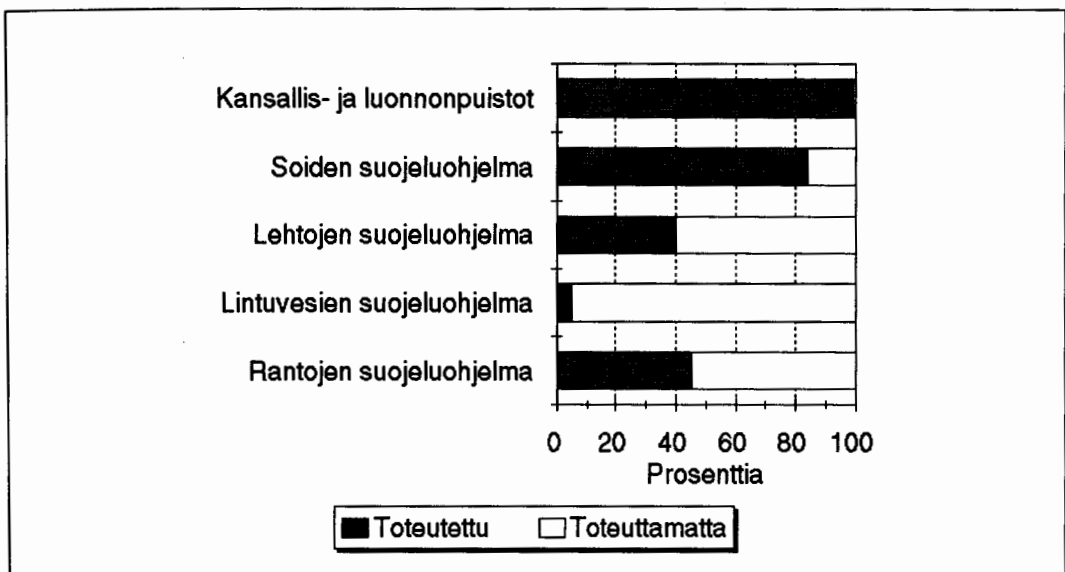
Luonnonsuojelualueet

Talousmetsien käsittelyä uudistamalla ei ole mahdollista kokonaan poistaa monimuotoisuutta uhkaavia vaaroja, vaan käytännössä ainoa tapa säilyttää sopiva elinympäristö kaikille lajeille on se, että erilaisille kasvupaikoille eri puolille maata jätetään riittävästi luonnontilaisia metsiä. Luonnonsuojelun keskeisiä tavoitteita onkin luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen nykyisten ja tulevien sukupolvien tarpeita silmälläpitäen sekä tutkimustarkoituksiin. Näitä tarpeita varten Suomeen on perustettu erilaisia luonnonsuojelualueita. Niiden tarkoitus on alkuperäisen suomalaisen luonnon säilyttäminen koskemattomana. Suojelua kaipaavat tällä hetkellä varsinkin lehdot sekä harjujen, rannikoiden ja yksityismetsien vanhat metsät.

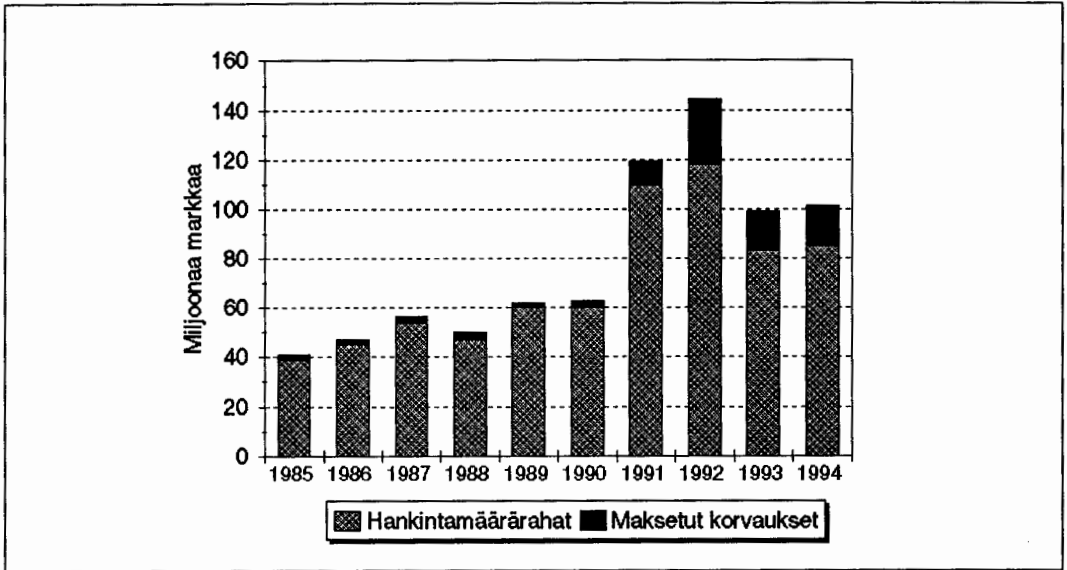
Vanhojen metsien suojelu aloitettiin vuonna 1993, ja tällä hetkellä valtion maiden vanhoja metsiä on Etelä-Suomessa suojeltu yhteensä 26 500 hehtaaria. Etelä-Suomen yksityismaiden metsät on kartoitettu ja vanhan luonnonmetsän kriteerit täyttäviä kohteita löydettiin 8 600 hehtaaria. Toimenpiteet niiden suojelemiseksi aloitettiin vuoden 1994 aikana.

Suomen suojelualueet ovat kuitenkin vahvasti keskittyneet Pohjois-Suomeen. Oulujärven eteläpuolisen Suomen metsistä on rauhoitettu vain 0,25 prosenttia, josta noin kolmannes voidaan lukea aarniometsiksi. Suojelualueet on myös perustettu lähinnä vähätuottoisille jouto- ja kitumaille, joten ne eivät tarjoa kovinkaan edustavaa otosta Suomen metsäluonnosta. Valtioneuvoston vahvistamien suojeluohjelmien osalta on vielä toteuttamatta

Kuvio 5. Suojeluohjelmien toteuttamisaste 1.7.1994

Kuvio 6. Luonnonsuojelualueiden hankintamäärärahat ja rauhoitetuista alueista maksetut korvaukset

200 000 hehtaaria yksityismaita, yhteenlasketulta ostoarvoltaan yli kaksi miljardia markkaa. Tästä rantojen-suojelun osuus on noin miljardi markkaa.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on luonnonsuojelualueiden hankintaan osoitettu varoja ja maanomistajille

maksettu korvauksia lähes 800 miljoonaa markkaa. Nykyisillä 100 miljoonan markan vuosittaisilla määrärahoilla kestää jo päätettyjen suojeleohjelmien toteuttaminen vuoteen 2010 saakka. Ohjelmien hidas toteutuminen aiheuttaa taloudellisia vahinkoja suojelettaviksi aiottujen alueiden maanomistajille.

4 Energiatalous

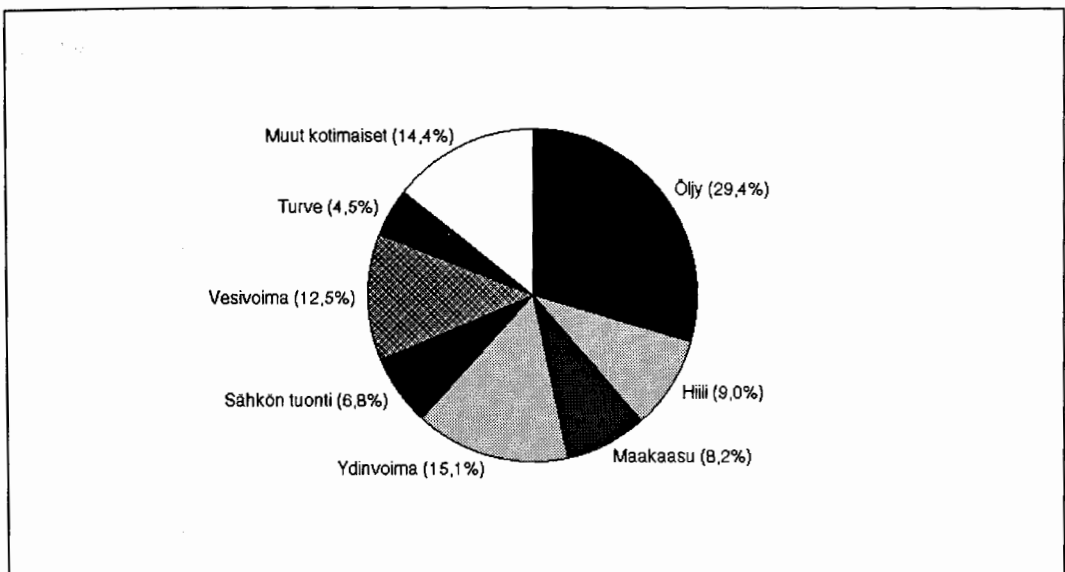
Energian käyttö

Energian kulutuksen rakenne on pysynyt Suomessa suunnilleen samana viimeisen kymmenen vuoden ajan. Fossiilisten polttoaineiden, öljyn, hiilen ja maakaasun, osuus on yhteensä noin 47 prosenttia, ydinvoiman ja sähkön tuonnin yhteensä 22 prosenttia, kotimaisten energialähteiden yhteensä 31 prosenttia.

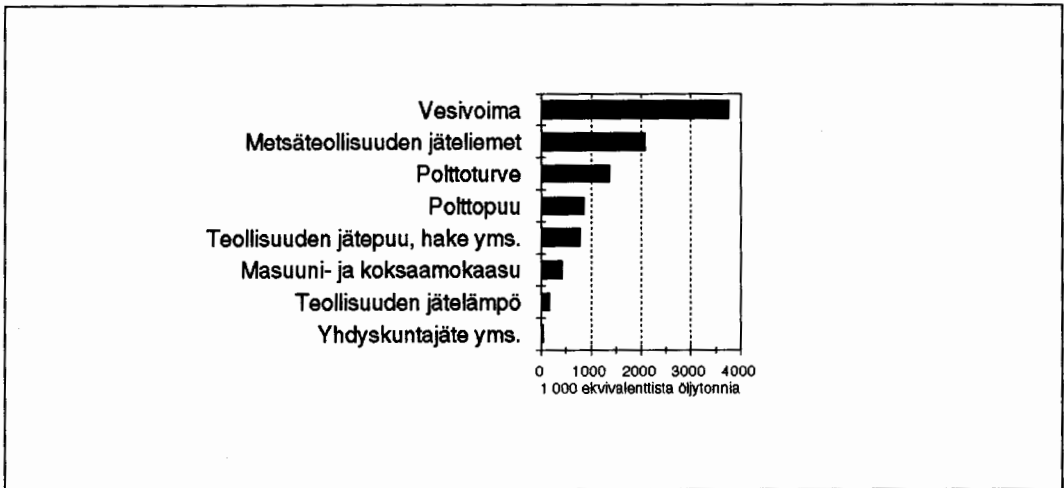
Kotimaiset energialähteemme ovat uusiutuvia luonnonvaroja tai erilaisten jätteiden ja jäämien hyötykäyttöä. Turpeen uusiutumiskierto tosin kestää tuhansia vuosia.

Hallituksen syksyllä 1993 eduskunnalle antamassa energiapoliittisessa selonteossa nähtiin kestävän kehityksen edellyttävän energian tuotannon ja kulutuksen asettamista ympäristön sietokyvyn ja luonnonvarojen pitkän ajan riittävyuden edellyttämiin rajoihin. Se edellyttää myös turvallisten, tehokkaiden, taloudellisten ja vähemmän saastuttavien energijärjestelmien käyttöä. Erityisesti tulee edistää uusiutuvien energialähteiden käyttöä sekä parantaa energiankäytön tehokkuutta.

Kuvio 7. Primäärienergian kulutus 1992

Kuvio 8. Kotimaiset energialähteet 1992

Valtion vuoden 1994 talousarvioon liittyen eduskunta muutti polttoaineveroa siten, että kaikille primäärienergiälähteille määrättiin niiden energiasällön mukaan määräytyvä vero. Fossiilisista polttoaineista kannetaan lisäksi niiden hiilisisällön mukaan määräytyvä vero. Veroa ei kanneta puusta, tuulienergiasta eikä energiatuotantoon käytettävästä jätteestä. Turpeen hiilisisältöön perustuva vero on määrätty erikseen ja ydinvoimasta ja tuontisähköstä kannetaan ylimääräistä perusveroa.

Hallitus on hyväksynyt energiansäästöohjelman, jonka tavoitteena on energian loppukäytön tehostaminen pienentämällä eri sektoreiden ominaiskulutuksia 10–15 prosenttia vuodesta 1990 vuoteen 2005.

Valtioneuvosto päätti huhtikuussa 1994 bioenergian edistämiseen tarvittavista toimenpiteistä. Tavoitteena on

bioenergian käytön lisääminen vähintään neljänneksellä vuoteen 2005 mennessä. Tämä merkitsee 1,5 miljoonaa öljytonnia vastaavaa bioenergiämäärää.

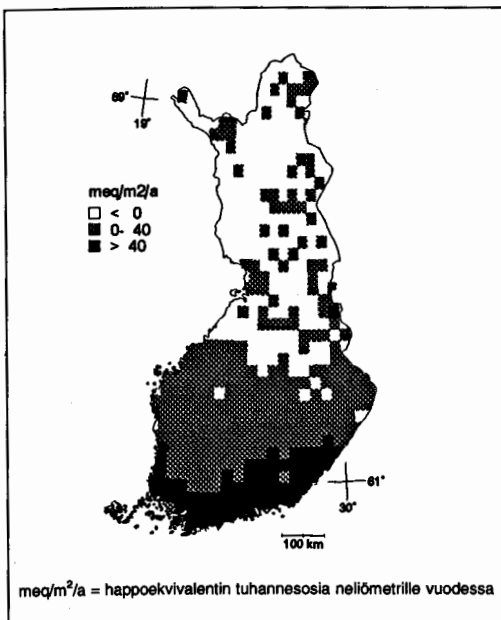
Biopolttoaineiden osuus energian kokonaiskulutuksesta on Suomessa korkeampi kuin muissa teollisuusmaissa. Puusta ja turpeesta saadaan yli 17 prosenttia energiatarpeesta. Metsistä, soilta ja pelloilta olisi kuitenkin saatavissa huomattavasti suurempikin määrä energiaraaka-ainetta hyötykäyttöön.

Bioenergian markkina-aseman vahvistuminen riippuu kansainvälisestä kehityksestä. Lisäksi tarvitaan kaukonäköistä teknologiapolitiikkaa ja veroratkaisuja. Paitsi ympäristöpoliittiset syyt myös energihuollon varmuus ja aluepoliittiset syyt sekä työllisyysvaikutukset puoltavat bioenergian kilpailukykyä parantavia toimia.

Ilman saasteet ja happamoituminen

Suomen omat päästöt ilmaan ja ilman saasteiden kaukokulkeumat ulkomailta ovat uhka Suomen luonnolle ja pitkällä aikavälillä riski luonnonvarojen kestäväälle käytölle. Rikki- ja typpiyhdisteiden sekä alilmakehään syntyvän otsonin ja raskasmetallien vaikutuksia on vasta viime vuosina vähennetty päästörajoituksilla. Kriittisen kuormituksen ylittävää ja vaurioita aiheuttavaa laskeumaa esiintyy edelleen laajoilla alueilla. Uhkaavinta happamoittava laskeuma on pienten vesien eliöille, metsäjärville ja karuille metsille. Toistaiseksi laskeuma ei ole yleisesti pilannut metsämaata, mutta pitkällä aikavälillä vaarana on maaperän pienehkötoiminnan häiriintyminen.

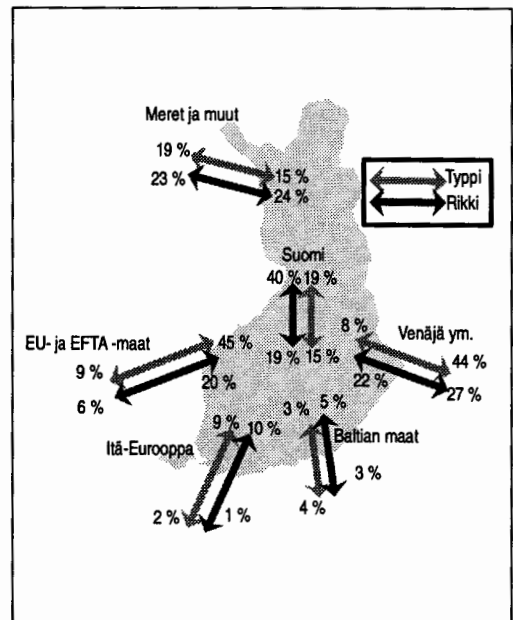
Kuvio 9. Rikkilaskeuman vähennystarve

Kuvio 9 kuvaa rikkilaskeuman vähentämistarvetta järvien ja metsämaiden kriittisten kuormitusten perusteella vuoden 1990 tilanteessa. Mittayksikkö on happoekvivalentin tuhannesosia neliömetrille vuodessa.

Suomen happamoittavasta rikkilaskeumasta kotimaasta tuli 1992 vain 19 prosenttia ja typpilaskeumasta 15 prosenttia. Suomen rikkipäästöistä 40 prosenttia jäi kotimaahan, mutta typpipäästöistä vain 19 prosenttia. Rikkilaskeumasta 22 prosenttia on lähtöisin Venäjältä, Valkovenäjältä ja Ukrainasta, typpilaskeumasta 45 prosenttia EU ja EFTA maista. Venäjä ym. vastaanottaa 44 prosenttia Suomen typpipäästöistä ja 27 prosenttia rikkipäästöistä.

Kuvio 10. Suomen rikki- ja typpilaskeumien alkuperä sekä päästöjen kulkeutuminen Suomesta 1992

Rikkidioksidipäästöt

Suomen solmimat kansainväliset sopimukset edellyttävät 1990-luvulla erilaisten energiatuotannon ilmapäästöjen voimakasta vähentämistä. Suomi sitoutui vuonna 1985 kansainvälisessä rikkipöytäkirjassa vähentämään rikkipäästöjään 30 prosenttia vuoden 1980 tasosta (584 000 tonnia SO₂) vuoteen 1993 mennessä ja ilmoitti lisäksi puoltavansa päästönsä vuoteen 1995 mennessä vuoden 1980 tasosta. Jo vuonna 1992 päästöjä oli vähennetty yli 70 prosenttia. Tämä on seurausta muun muassa energian tuotantorakenteen muutoksista, raskaan polttoöljyn käytön vähenemisestä ja polttoaineiden rikkipitoisuuden laskusta sekä prosessiteknisistä parannuksista.

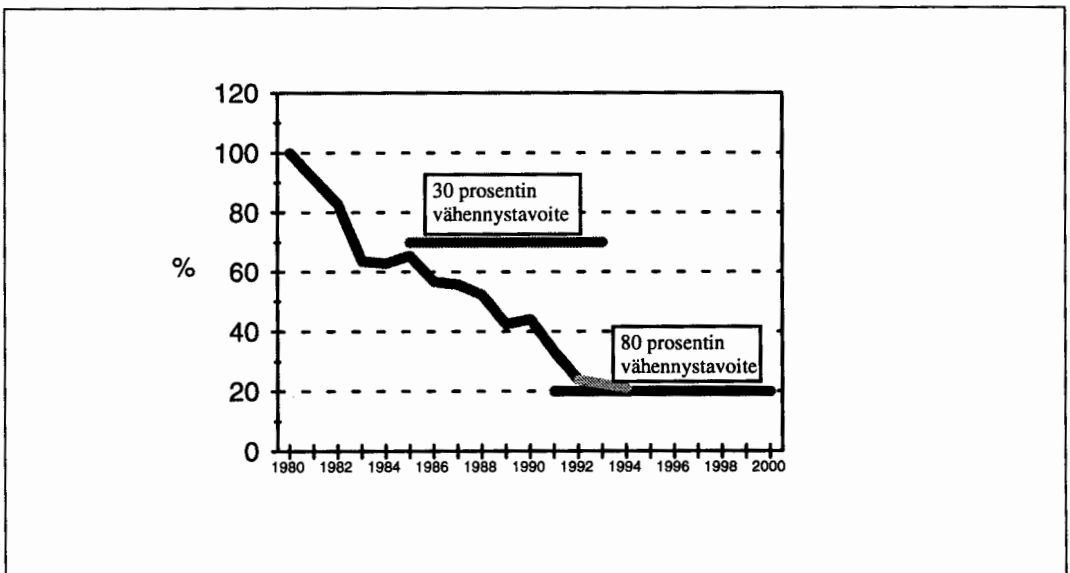
Vuonna 1991 hallitus päätti vielä laatia kymmenvuotisohjelman, joka vä-

hentää rikkidioksidipäästöjä 80 prosentilla vuoden 1980 tasosta. Samaan tavoitteeseen Suomi sitoutui vuonna 1994 kansainvälisesti Oslon allekirjoitetussa toisessa rikkipöytäkirjassa. Tämän hetkinen päästömäärä lienee jo alle tavoitetason, mutta ilman uusia toimenpiteitä päästömäärät kasvavat.

Typenoksidien päästöt

Typen oksidien osalta Suomi sitoutui vuonna 1988 nk. Sofian pöytäkirjassa pysäyttämään päästönsä vuoden 1987 tasolle (270 000 tonnia NO₂) vuoteen 1994 mennessä. Lisäksi Suomi ilmoitti vähentävänsä typenoksidien päästöjä vuoden 1980 tasosta 30 prosentilla vuoteen 1998 mennessä. Varsinkin liikenteen ja energiankäytön kasvu on 1980-luvulla lisännyt typenoksidien päästöjä. Päästöt ovat vähentyneet

Kuvio 11. Suomen rikkipäästöt (1980 = 100)

1990-luvun alussa taloudellisen laman, voimalaitosten prosessitekniikan parannusten ja autojen katalysaattoreiden ansiosta.

Typen oksidien päästöjen vähentämistä pohtinut toimikunta arvioi keväällä 1990, että teknisin toimenpitein on mahdollista saavuttaa vain noin 15 prosentin vähennys päästöissä. Tavoiteltu 30 prosentin vähennys edellyttää energian käytön ja liikenteen rakenteiden uudistamista. Vähennystavoite ei näytä toteutuvan, vaikka päästöjen arvioidaan selvästi vähenevän tällä vuosikymmenellä.

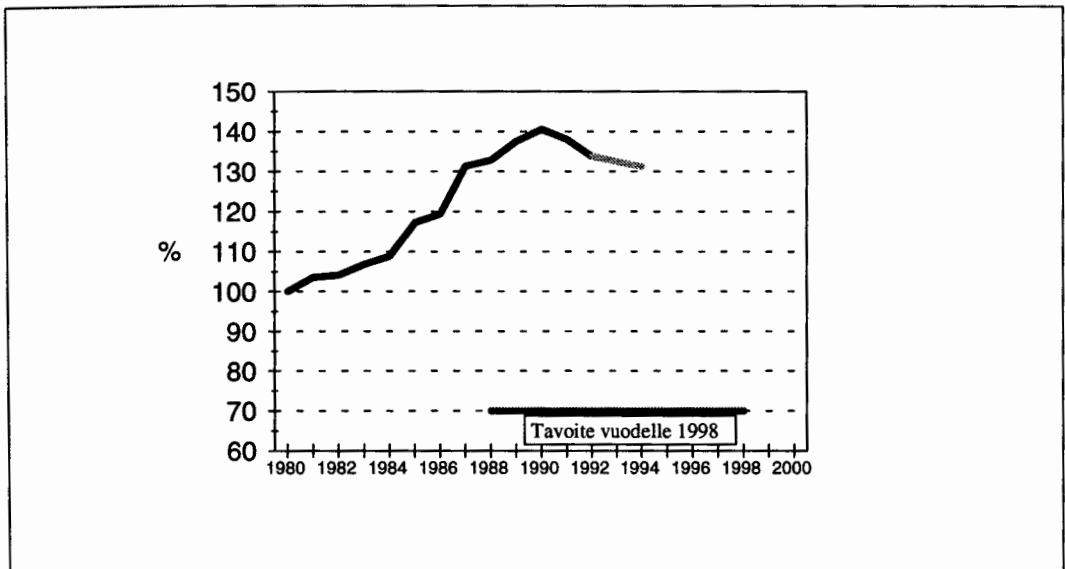
Kasvihuonekaasut

Maapallon keskilämpötila nousee tämän hetkisten arvioiden mukaan nelisen astetta vuoteen 2100 mennessä,

ellei kasvihuonekaasujen päästökäytöksessä tapahdu muutoksia. Vaikka päästöjä pystyttäisiin jyrkästi vähentämään, ei lämpenemistä ole nykykäytön mukaan mahdollista kokonaan estää.

Suomi allekirjoitti Rio de Janeiron ympäristökokouksessa 1992 ilmastonmuutosta koskevan YK:n yleissopimuksen, jonka tavoitteena on "saada aikaan kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakiintuminen ilmakehässä tasolle, jolla ihmisen toiminnasta ei aiheudu vaarallista häiriötä ilmastojärjestelmässä. Tämä tavoite tulisi saavuttaa aikavälillä, joka sallii ekosysteemien sopeutua ilmastonmuutokseen luonnollisella tavalla ja varmistaa, ettei elintarviketuotanto ole uhattuna sekä mahdollistaa kestävä taloudellisen kehityksen". Alkuvaiheessa tavoitteena on kasvihuonekaasujen päästöjen

Kuvio 12. Suomen typenoksidien päästöt ja tavoite vuonna 1998 (1980=100)

kasvun pysäyttäminen vuoteen 2000 mennessä ja edelleen niiden palauttaminen vuoden 1990 tasolle.

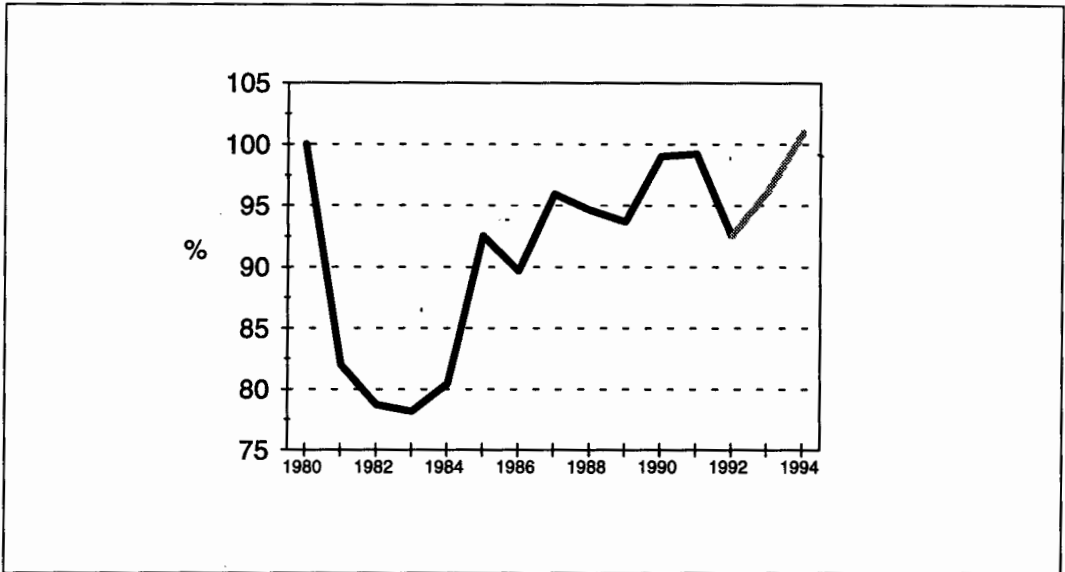
Kasvihuonekaasuista Suomen oloissa merkittävimpiä ovat energiatuotannon hiilidioksidipäästöt, joiden osuus niiden päästöistä on noin 55 prosenttia. Muita kasvihuonekaasuja ovat metaani, typpioksiduuli ja kloorifluorihilivedyt eli ns. CFC-yhdisteet.

Energiantuotantokapasiteetti uudistuu hyvin hitaasti, joten vuoden 2000 hiilidioksidipäästöt aiheutuvat pääosin nykyisestä tai jo rakenteilla olevasta tuotantokapasiteetista. Vuoden 2000

tuotantokapasiteetin tarpeeseen, käyttöön ja päästöihin vaikuttaa myös sähkön tuonti.

Hiilidioksidipäästöjen arvioidaan kääntyneen tuotannon kasvun myötä selvään kasvuun 1993 ja 1994. Energian kulutuksen kasvu viennin nopeasti kasvaessa lisää hiilidioksidipäästöjä, koska Suomen vientiteollisuuden energiaintensiteetti on korkea. Sähkön tuontia joudutaan korvaamaan kotimaisella tuotannolla tuontisopimusten päättyessä. Tämä lisää kotimaisia hiilidioksidipäästöjä vuosittain vaihteessa, siltä osin kuin korvaava energia ei ole bioenergiaa.

Kuvio 13. Energiatuotannon ja kulutuksen hiilidioksidipäästöt fossiilisista polttoaineista (1980 = 100)

5 Liikenne

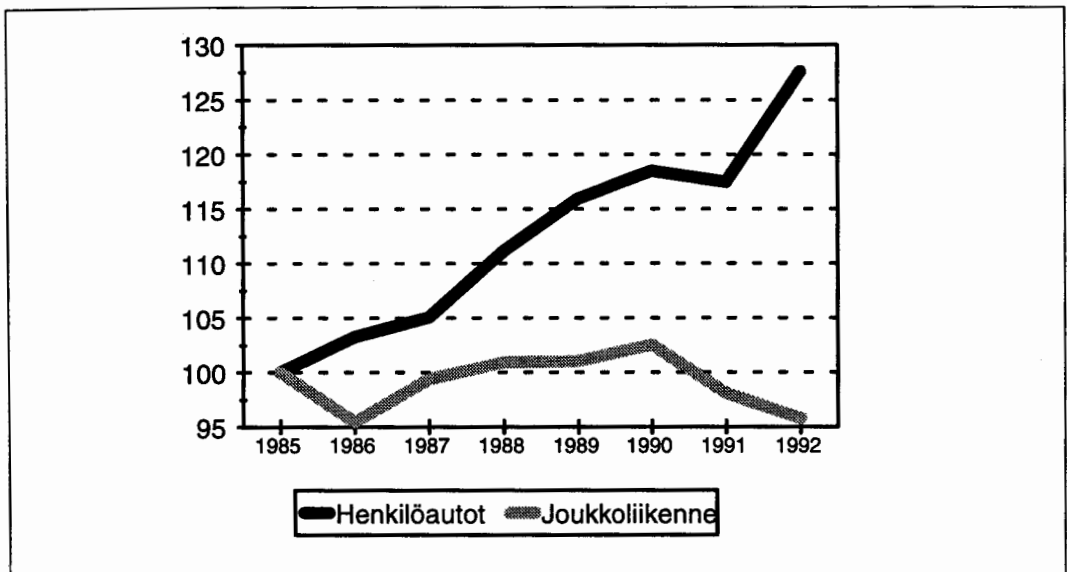
Liikennemäärät kääntyivät 1990-luvun alussa laskuun useita vuosia kestäneen kasvun jälkeen. 1980-luvulla henkilöliikenne kasvoi 30 prosenttia ja tavaraliikenne 20 prosenttia. Joukkoliikenteen määrä pysyi lähes ennallaan, mutta sen suhteellinen osuus henkilöliikenteestä kuitenkin väheni. Osuus oli 1990-luvun alussa enää noin 20 prosenttia.

Tavarankuljetus väheni vuosina 1990-92 yli 10 prosenttia, ja maantiekuljetukset lähes samassa suhteessa. Maantiekuljetusten osuus, 67 prosenttia tavarankuljetuksista, säilyi lähes ennallaan. Rautatiekuljetusten osuus kasvoi hieman. Tieliikenteen ympäristöhait-

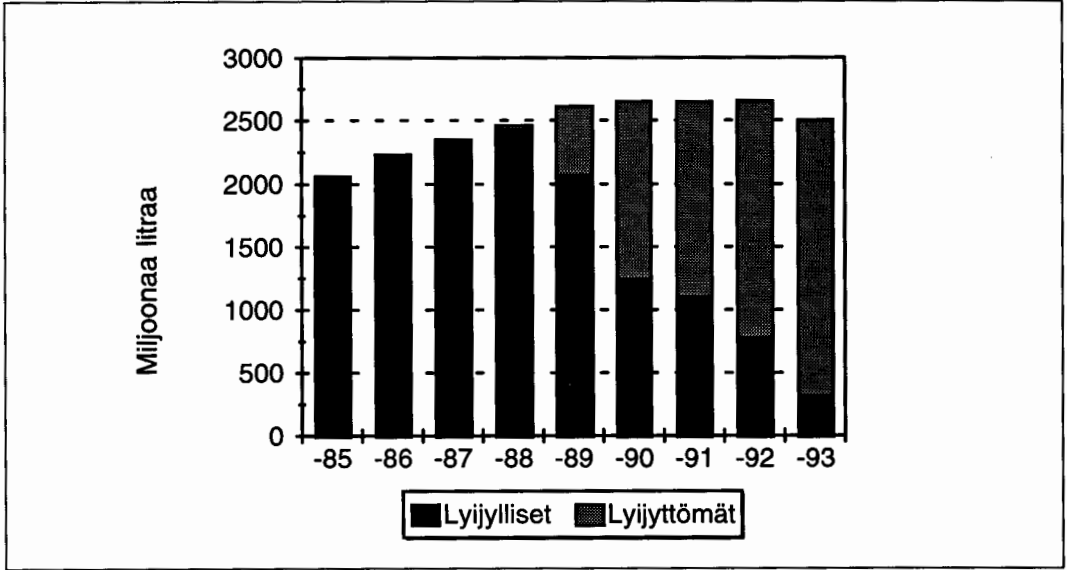
tojen vähentämiseksi henkilö- ja pakettiautojen sekä raskaiden ajoneuvojen päästörajoja on tiukennettu huomattavasti 1990-luvulla.

Bensiiniautojen lyijypäästöt ja dieselautojen rikkipäästöt on polttoainemuutoksilla saatu varsin pieniksi 1990-luvun alkupuolella. Uudet puhtaammat polttoainelaadut vähentävät typen oksidi-, hiilivety- ja häkäpäästöjä. Sen sijaan varsinkin typen oksidipäästöjen tuntuva vähentyminen edellyttää henkilöautoilla katalysaattorien ja raskailla ajoneuvoilla uuden moottoritekniikan käyttöönottoa, mitä tapahtuu autokannan uusiutumisen kautta. Autokannan uusiutuminen kestää

Kuvio 14. Joukkoliikenteen ja henkilöautoliikenteen kehitys (1985 = 100)

Kuvio 15. Moottoribensiinien myynti

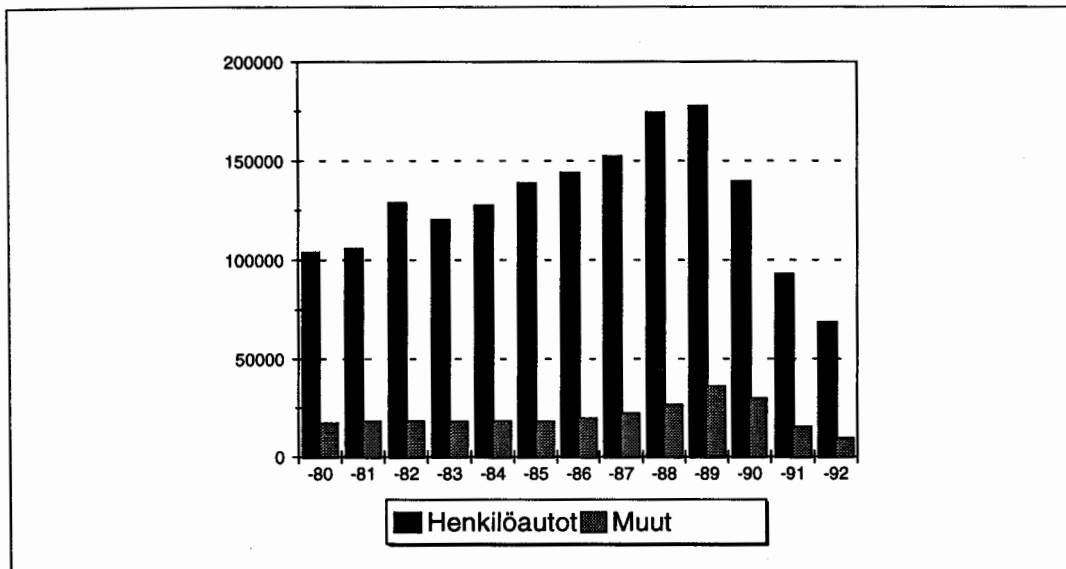

yli kymmenen vuotta, jolloin vuosittu-
hannen vaihteessa lähes kaikissa ben-
siinikäyttöisissä autoissa on kata-
lysaattorit. Hiukkaspäästöt vähenevät
vuoden 1995 jälkeen, kun raskaille
diesel-ajoneuvoille suunnitellut rajoi-
tukset tulevat voimaan. Hiilidioksidi-
päästöt vähenevät polttoaineiden kulu-
tuksen vähetessä, mutta muuten lii-
kenteen hiilidioksidipäästöjä ei voida
tekniikan keinoin vähentää, joten
päästöt riippuvat suoraan liikenne-
määrien ja -rakenteen kehityksestä.

Lähitulevaisuudessa merkittävin lii-
kennemäärien kasvu on odotettavissa
Suomen ja Venäjän välisessä kautta-
kulkuliikenteessä. Suomesta Venäjälle
suuntautuvien maantiekuljetusten
määrä kasvoi vuosina 1991–93 kym-

menkertaiseksi. Pohjois-Euroopan alu-
eesta on myös muodostumassa uusi,
Pohjoismaita laajempi markkina-alue,
jossa Suomen asema on entistä kes-
keisempi. Suomen kytkeminen osaksi
maailmanlaajuisia liikenneverkkoja ja
Euroopan raaka-aineketjua edellyttää
eri liikennemuotojen ja niiden yhteis-
työn kehittämistä. Kauttakulkuliiken-
teen taloudellisiin mahdollisuuksiin ja
ympäristövaikutuksiin on kiinnitettävä
tulevaisuudessa entistä enemmän hu-
omiota. Rautatiekuljetuksissa Suomen
rooli sekä idästä että lännestä saapuvi-
en kuljetusten välittäjänä muodostu-
nee 1990-luvun loppupuolella merkit-
täväksi. Helsingin, Pietarin ja Savon
ratojen uudistaminen on perusteltua
sekä ympäristösyin että taloudellisin
perustein.

Kuvio 16. Rekisteröidyt uudet autot

6 Maatalous

Maatalouden ympäristövaikutukset

Suomen maapinta-alasta runsaat kolme miljoonaa hehtaaria eli yhdeksän prosenttia on maatalousmaata. Maataloustuotanto perustuu pääosin kotieläintalouteen ja peltoalasta (2,5 miljoonaa hehtaaria) runsasta 80 prosenttia käytetäänkin nurmen, säilörehun ja rehuviljan viljelyyn sekä karjan laitumina. Leipäviljan viljelyyn käytetään peltoalasta noin kymmentä prosenttia ja loppua peltoalaa juurikasvien ja vihannesten viljelyyn.

Tuotannon lisäämiseen on viime vuosikymmeninä käytetty kasvien tarpeeseen verrattuna jopa liiallisesti lannoitteita ja torjunta-aineita. Varsinkin vesien rehevöitymiseen maataloudella on merkittävä vaikutus. Erityisesti sisävesien rehevöitymisessä fosforikuormituksella on ratkaiseva merkitys. Lähes puolet vesistöjen fosforikuormituksesta ja kolmannes typpikuormituksesta on peräisin maataloudesta.

Maatalouden fosfori- ja typpikuormitus on nykyisin suurempi kuin teollisuuden ja asutuksen yhteensä aiheuttama kuormitus, jota on viime vuosikymmenten aikana pystytty huomattavasti pienentämään. Painopiste vesien suojelussa onkin siirtymässä maatalouden ympäristökuormituksen pienentämiseen. Valtioneuvoston vuonna

1988 asettaman tavoitteen mukaan maatalouden fosforikuormitusta tuleekin vähentää kolmanneksella vuoteen 1995 mennessä ja typpikuormitusta tulee alentaa merkittävästi.

Maatalousympäristöä suosivat lajit rikkastuttavat pohjoisen havumetsävyöhykkeen muuten köyhää lajistoa ja niistä muodostuneet eliöyhteisöt luontotyyppien monimuotoisuutta. Maatalouden tehostumiseksi tapahtunut koneistuminen, kemikaalien käytön lisääntyminen, peltojen salaajitus ja tuotannon erikoistuminen ovat johtaneet yhtenäisiin viljelyaloihin. Laidunnus on lisäksi vähentynyt ja niityt sekä joutomaat on muutettu pelloiksi tai metsitetty. Maaseudulle tyypillinen maiseman vaihtelu ja pienet yksityiskohdat, kuten peltomaiseman saarekkeet, reunavyöhykkeet ja avovedet ovat vähentyneet. Elinympäristöjen huetessa on 300 maatalouteen kiinteästi liittyvää eläin- ja kasvilajia muuttunut uhanalaisiksi.

Maatalouden ympäristötuki

Suomen mahdollisella liittymisellä Euroopan Unionin jäseneksi on ratkaiseva merkitys maatalouden tulevaisuudelle ja sen käyttämiin tuotantomenetelmiin. Unionissa viljelijällä on kolmoisrooli elintarvikkeiden tuottaja-

na, maiseman hoitajana ja maaseutu-
tuusatuksen ylläpitäjänä. Maatalouden
tukijärjestelmä tulee muuttumaan huoma-
mattavasti. Muun muassa ympäristön-
suojelusta tulee yksi maataloustuen ja-
koperuste.

Arvioiden mukaan EU-jäsenyyden
seurauksena sopimusviljely elintarvi-
keteollisuuden kanssa lisääntyy ja vil-
janviljely vähenee. Kotieläintaloudella
ja nurmiviljelyllä on paremmat edelly-
tykset säilyttää tuotantokykynsä. Ke-
sannointialat pienenevät, kun maata-
loustuen määrä irrotetaan peltoalasta.
Maataloustuotannon odotetaan muutu-
van laajaperäisempään, vähemmän
ympäristöä rasittavaan suuntaan.

Erillisen ympäristötuen kokonaissum-
ma on Suomen osalta vuosittain 270
miljoonaa ECU:a, mikä vastaa noin
1,7 miljardia markkaa. EU:n osuus
ympäristötuen rahoituksesta on 135
miljoonaa ECU:a eli 50 prosenttia ja
lopun 135 miljoonaa ECU:a on rahoit-
tettava valtion budjetista. Suomen
neuvottelemassa liittymissopimukses-
sa edellytetään lisäksi, että kansallinen
pohjoinen tuki suunnataan ympäristöä
säästävällä tavalla.

Maatalouden ympäristönsuojelun toi-
menpiteet perustuvat maa- ja metsäta-
lousministeriön sekä ympäristöminis-
teriön maaseudun ympäristöohjel-
maan, joka yhdistää valtiiovallan toi-
menpiteitä maatalouden haitallisten
vaikutusten vähentämiseksi. Lisäksi
ympäristöä säästäviä viljelymenetel-
miä, esimerkiksi lannoitteiden käytön

vähentämistä, edistetään viljelijöille
jaetulla oppaalla. Suomessa käytössä
ollut, maatalouden ympäristöhaittoja
vähentämään tarkoitettu lannoitevero
poistettiin käytöstä EU-sopeutuksen
yhteydessä kesällä 1994.

Maatalouden ympäristötuen tavoitteen-
a on saattaa tuotanto kestäväksi kehi-
tyksen mukaiseksi niin, että edellytyk-
set maatalouden harjoittamiselle säily-
vät myös pitkällä aikavälillä. Pinta- ja
pohjavesiin sekä ilmaan kohdistuvaa
kuormitusta pienennetään, torjunta-ai-
neiden käytöstä aiheutuvia haittoja vä-
hennetään, huolehditaan luonnon mo-
nimuotoisuudesta ja hoidetaan kult-
tuurimaisemaa. Maatilojen vapaaeh-
toisia ympäristönhoitosuunnitelmia on
tehty jo kolmannekselle tiloista ja tu-
levaisuudessa ne kytketään valmisteil-
la oleviin ympäristön- ja maiseman-
suojelun tukijärjestelmiin. Ympäris-
tönhoitosuunnitelmat saataneen laadi-
tua kaikille maatiloille vuoteen 1998
mennessä.

Ympäristötuen päämääränä on myös
ohjata tuotantomenetelmiä siten, että
maatalouden ympäristönsuojelulle
asetetut tavoitteet saavutetaan ja sa-
malla voidaan tuottaa puhtaita, laadul-
lisesti korkeatasoisia tuotteita. Pääosa
maatalouden ympäristötuesta, lähes 80
prosenttia, käytetään perustukeen. Pe-
rustukea maksetaan alueellisesti por-
rastettuna. Tuki on suurinta niillä alu-
eilla, joilla maatalous on voimape-
räisintä ja joilla maatalouden ympäris-
töongelmat ovat suurimmat. Nämä
alueet sijaitsevat pääosin Etelä-Suo-

nessa. Perustukea maksetaan koko maassa maatalon ympäristöhoito-ohjelman, lannoituksen, kasvinsuojelun ja kesannointiin liittyvien toimenpiteiden noudattamisesta. Eteläisimmän Suomen tukialueella, jolla vuoristotukea ei makseta, viljelijä sitoutuu myös pientareisiin ja suojakaistoihin sekä kasvipeitteisyyteen, maisemanhoitoon ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvien toimenpiteiden noudattamiseen.

Ympäristöedun tuotteistaminen

Kansainvälisen kaupan ja ulkomaisten maataloustuotteiden tuonnin vapautuessa Suomen maatalous kilpailee nimenomaan korkealla ja taatulla tuotteiden laadulla. Monien teollisuusmaiden väestöjen keskimääräinen raskasmetallien saanti on 2–5 kertaa suomalaista suurempi. Suomalaisen viljelysmaan liukoisen lyijyn ja kadmiumin pitoisuudet ovat selvästi pienempiä kuin useimpien teollisuusmaiden. Kadmiumin pieneen pitoisuuteen vaikuttaa kotimaisen erittäin puhtaan raa-

kafosfaatin käyttö lannoitteiden raaka-aineena. Torjunta-aineita käytetään Suomessa vähän. Monissa Keski-Euroopan maissa käyttömäärät ovat monikymmenkertaiset. Suomessa käytetyistä torjunta-aineista 80 prosenttia on herbisidejä, jotka hajoavat nopeasti luonnossa.

Ekologisen edun ohella Suomen suhteellinen etu maataloustuotteiden ympäristöedun kaupallistamisessa perustuu kykyymme dokumentoida tuotteiden ominaisuudet, alkuperä ja jalostuksen vaiheet.

Maatalouden merkitys uusiutuvan energian ja teollisuuden raaka-aineiden tuottajana kasvaa pitkällä aikavälillä. Näiden maatalouden non food -tuotteiden kilpailuedellytykset paranevat sitä mukaan kun teollistunut maailma alkaa lisätä ympäristöhaitoista aiheutuvia kustannuksia uusiutumattomien raaka-aineiden hintaan. Non food -tarkoituksiin viljeltäviksi soveltuvat sellaiset kasvit, joiden viljelyn ja jalostuksen energiatalous sekä ympäristövaikutukset ovat edullisimmat.

7 Kestävien rakenteiden tunnistaminen

Mahdollinen Euroopan unionin jäsenyys merkitsee Suomelle ympäristönäkökulmasta sekä uutta edunvalvontakanavaa että suhteellisen etumme vahvistamista. EU:n 1992 hyväksymä ympäristöohjelma toteaa ympäristöä arvostavan kestävän kehityksen olevan unionin perustavoite. EU:n erityisesti seuraamat ympäristön laatuun vaikuttavat alat ovat teollisuus, energiahuolto, liikenne, maatalous ja matkailu. EU:n läheisyysperiaatteen mukaan myös ympäristöpolitiikasta tulee päättää mahdollisimman lähellä kansallisia eli yleensä kansallisella tasolla.

Suomalaisten arvomaailma suosii vastuullista kulutusta ja ympäristön suojelua. Luonnonvarojen ja ympäristön kannalta kestävän kehityksen mukaisia rakenteita on tunnistettavissa Suomessa monilla aloilla. Tällaisia ovat esimerkiksi kestävä ja monimuotoisuuden turvaava metsätalous, suljet-

tuihin kiertoihin tähtäävä massa- ja paperiteollisuus, sahatavara- ja puutuoteteollisuus sekä muu tuotanto, joka perustuu korkealuokkaiseen ympäristötekniikkaan ja säästävään teknologiaan. Ympäristötietoisien maatalouden ja elintarviketuotannon mahdollisuudet ovat vielä täysimääräisesti hyödyntämättä.

Ympäristöpoliittista ja muuta yhteiskuntapoliittista päätöksentekoa voidaan yhdentää niin, että päätösten vaikuttavuus lisääntyy toimien aiheuttamien kustannusten kasvamatta. Ympäristöjohtaminen, ympäristövaikutusten arviointi sekä ympäristön ja talouden yhdistetty tilinpitojärjestelmä kokoaivat päätöksenteossa tarvittavaa tietoa. Niitä varten on parannettava ympäristöä koskevaa tiedonkeruuta ja tietoineistoja. Päätöksenteossa on kasvavaa tarvetta kestävästä kehityksestä kuvaaville indikaattoreille ja tunnusluvuille.

Tärkeimmät Suomea sitovat luonnonvarojen ja ympäristön suojelua koskevat sopimukset

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
Ilmastonmuutos YK:n ilmastonmuutosta koskeva puitesopimus, Rio de Janeiro 1992.	Ilmakehän kasvihuonekaasujen pitoisuuksien vakiinnuttaminen turvalliselle tasolle. Ensivaiheessa tavoitellaan kasvihuonekaasujen kasvun pysäyttämistä vuoteen 2000 mennessä ja niiden palauttamista vuoden 1990 tasolle.	Sopimus astui voimaan 1.8.1994.
Yläilmakehän otsonikerrosta tuhoavat aineet Montrealin pöytäkirja 1990.	Aineiden käytön lopettaminen.	Ensimmäisenä kiellettiin halonien käyttö 1.1.1993 alkaen.
Rikkipäästöt Osion pöytäkirja 1994.	Pitkänajan tavoitteena on, että rikkilaskeumat eivät ylitä kunkin alueen kriittisiä kuormituksia. Ensimmäisenä askeleena pyritään ylitystä vähentämään 60 prosentilla vuoteen 2000 mennessä. Tätä varten Suomi sitoutuu vähentämään rikkipäästöjä 80 prosenttia vuoden 1980 määrästä vuoteen 2000 mennessä.	Päästöjen vähennystavoite saavutettaneen vuoden 1994 aikana.
Typen oksidien päästöt Sofian pöytäkirja ja julistus typen oksidien päästöjen vähentämiseksi. Sofia 1988.	Pöytäkirjassa Suomi sitoutuu jäädyttämään typen oksidien päästöt vuoden 1987 tasolle vuoden 1994 loppuun mennessä. Julistuksessa Suomi ilmoittaa pyrkivänsä vähentämään päästöjään 30 % vuoden 1980 määrästä vuoteen 1998 mennessä.	Vuonna 1992 typenoksidien päästöt olivat vähentyneet noin 5 % vuoden 1987 tasosta.

Sopimus	Tavoite	Toteutuminen
<p>Haihtuvat orgaaniset yhdisteet Kansainvälinen pöytäkirja. Geneve 1991.</p>	<p>Haihtuvien hiilivetyjen päästöjä vähennetään 30 % vuoden 1988 määrästä vuoteen 1999 mennessä.</p>	<p>Sopimus ei ole vielä astunut voimaan, mutta Suomi on ratifioinut sen.</p>
<p>Biologinen monimuotoisuus Biologisen monimuotoisuuden suojelua koskeva sopimus. Rio de Janeiro 1992.</p>	<p>Sopimus astui voimaan joulukuussa 1993. Sopimuksen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää Suomessa, että luonnon monimuotoisuus otetaan huomioon kaikessa taloudellisessa ja muussa toiminnassa ja arviotaessa erilaisten hankkeiden ympäristövaikutuksia. Sopimus edellyttää, että luonnon monimuotoisuutta koskevaa tutkimusta ja seurantaa lisätään.</p>	<p>Maaraportti, jossa arvioidaan monimuotoisuuden tilaa Suomessa valmistuu vuoden 1994 loppuun mennessä. Maaraportin jälkeen valmistellaan toimintaohjelma luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.</p>
<p>Itämeren suojelu Helsingin sopimus 1974 Helcom suositukset 1980 - Ministerijulkilausuma 1988 Itämeren ympäristöohjelma 1992.</p>	<p>Muun muassa mereen kohdistuvan ravinne-, raskasmetallikuormituksen sekä pysyvien tai myrkyllisten orgaanisten aineiden vähentäminen 50 % vuoteen 1995 mennessä.</p>	<p>Tavoitteisiin pyritään sisällyttämällä ne lainsäädäntöön ja kansallisiin ohjelmiin, yksittäistapauksissa vesioikeuden päätöksiin sekä käyttämällä hyväksi taloudellista ohjausta.</p>

